

Ewangelia według św. Mateusza

Autor: Apostoł Mateusz.

Czas: Ok. 60 r. po Chr.

Miejsce: Antiochia (w Syrii).

Cel: Uzasadnienie, na podstawie Starego Przymierza, że Jezus z Nazaretu jest posłanym przez Boga Chrystusem i Królem.

Temat: Jezus z Nazaretu — Chrystus i Król.

Rodowód Jezusa

(Łk 3:23-38)

1 Rodowód Jezusa Chrystusa, syna Dawida,^a syna Abrahama.^b

2 Abraham był ojcem Izaaka,^a Izaak ojcem Jakuba,^b Jakub ojcem Judy^c oraz jego braci.^d **3** Juda był ojcem Faresa i Zary,^a ich matką była Tamar. Fares był ojcem Hesroma,^b Hesrom ojcem Arama. **4** Aram był ojcem Aminadaba, Aminadab ojcem Naassona, a Naasson ojcem Salmona. **5** Salmon był ojcem Boaza,^a matką zaś była Rachab.^b Boaz oraz Rut^c byli rodzicami Obeda, a Obed ojcem Jessaja.^d **6** Jessaj był ojcem Dawida,^a króla.^b Dawid był ojcem Salomona,^c a jego matką była żona Uriasza.^d **7** Salomon był ojcem Roboama, Roboam ojcem Abiasza, Abiasz ojcem Asafa. **8** Asaf był ojcem Jozafata, Jozafat ojcem Jorama, Joram ojcem Ozjasza. **9** Ozjasz był ojcem Joatama, Joatam ojcem Achaza, Achaz ojcem Ezechiasza. **10** Ezechiasz był ojcem Manassesa, Manasses ojcem Amosa, Amos ojcem Jozjasza.^a **11** Jozjasz był ojcem Jechoniasza^a i jego braci. Było to w czasie przesiedlenia do Babilonu.^b **12** A po przesiedleniu do Babilonu Jechoniaszowi urodził się Sallatiel,^a który z kolei był ojcem Zorobabela.^b **13** Zorobabel był ojcem Abiuda, Abiud ojcem Eliakima, Eliakim ojcem Azora. **14** Azor był ojcem Sadoka, Sadok ojcem Achima, Achim ojcem Eliud. **15** Eliud był ojcem Eleazara, Eleazar ojcem Mattana, Mattan ojcem Jakuba. **16** Jakub był ojcem Józefa,^a męża Marii, z której narodził się Jezus,^b nazywany Chrystusem.^c

^{1a}2Sm 7:12-14;
^{1Krn} 17:11; Łz 11:1;
^{Jr} 23:5-6; ^{Mt} 9:27;
^bRdz 22:18; ^{Ga} 3:16

^{2a}Rdz 17:19;
^{21:3, 12; Rz} 9:7-9;
^bRdz 25:23-26; ^{Rz} 9:10-13;
^cRdz 29:35; 49:8-10;
^{1Krn} 5:2; ^{Hbr} 7:14;
^{Obj} 5:5; ^dRdz 35:22-26; 37:26; 44:14; 49:2-28; 50:24; ^{1Krn} 5:2

^{3a}Rdz 38:6-30;
^{1Krn} 2:4; ^bRt 4:18-22; ^{1Krn} 2:5, 9-12
^{5a}Rt 4:13, 17, 21;
^bJoz 2:1; 6:22-23, 25; ^{Hbr} 11:31; ^{Rt} 1:15-17; 2:11-12; 4:10-13;
^dRt 4:22; ^{1Krn} 2:12; Łz 11:1, 10
^{6a}1Sm 16:1, 11-13; 17:12; ^{Mt} 1:1; ^{Dz} 13:22-23;
^b1Krn 29:1, 9, 29; ^{Ps} 89:21, 28; ^{2Sm} 12:24-25; ^{1Krl} 1:17, 33-35, 39; ^{1Krn} 29:22-25; ^d2Sm 11:2-27; ^{1Krl} 15:5

^{10a}1Krn 3:10-14
^{11a}1Krn 3:15-16; ^{Jr} 22:28-30;
^b2Krl 24:14-17; ^{2Krn} 36:10, 20; ^{Jr} 27:20
^{12a}1Krn 3:17;
^bEzd 3:2, 5; 2; ^{Ne} 12:1; ^{Ag} 1:1; ^{Za} 4:7-10
^{16a}Mt 1:18; Łk 1:27; 2:4; ^bMt 1:21, 25; Łk 1:31-32, 34-35; ^cMt 16:16; 22:42;

^J 1:41; 7:41-42; 20:31; ^{Dz} 2:36
^{18a}Łk 2:4-7;
^bŁk 1:27; 2:5;
^cŁk 1:35
^{19a}Łk 1:6; Łk 2:25;
^bPwt 22:20-21, 23-24; ^cPwt 24:1

17 Ogólnie więc biorąc, Abrahama od Dawida dzieli czternaście pokoleń; czasy Dawida od niewoli babilońskiej dzieli również czternaście pokoleń i tyle samo pokoleń przypada na czasy od uprowadzenia do Babilonu do narodzin Chrystusa.

Historia narodzenia Jezusa

18 Narodziny^a Jezusa Chrystusa zostały poprzedzone następującymi wydarzeniami. Jego matka Maria wyszła za Józefa,^b lecz zanim wspólnie zamieszkali, okazało się, że jest ona w ciąży za sprawą Ducha Świętego.^c **19** Jednak Józef, jej mąż, jako człowiek prawy,^a nie chciał jej zniesławić,^b dlatego zamierzał rozwiść się z nią bez rozgłosu.^c **20** Gdy rozważał taką możliwość, ukazał mu się we śnie^a anioł Pana^b i powiedział: Józefie, synu Dawida, nie bój się przyjąć Marii, twojej żony. To, że spodziewa się dziecka, sprawił Duch Święty.^c **21** Urodzi ona Syna i dasz Mu na imię Jezus,^a On bowiem wybawi^b swój lud z jego grzechów. **22** To wszystko stało się po to, by wypełniła się zapowiedź Pana^a przekazana za pośrednictwem proroka:

23 *Oto pocznie dziewica.*

Urodzi ona syna^a

i nadadzą mu imię Emmanuel,^b
co znaczy: Bóg z nami.^c

^{20a}Rdz 20:6; ^{Lb} 12:6; ^{1Sm} 3:10; ^{Jb} 33:14-15; ^{Mt} 2:12;
^bŁk 1:11, 26; ^{Dz} 5:19; 10:3; ^cMt 1:18

^{21a}Mt 1:25; Łk 1:31; 2:21; ^{Dz} 4:10, 12; ^{Flp} 2:9-10; ^{1Tm} 2:5;
^bPs 130:8; Łk 2:11; ^J 3:17; ^{Dz} 5:31; 13:23; ^{Rz} 11:14; ^{1Tm} 1:15; ^{Tt} 2:14
^{22a}Mt 2:15, 17, 23; 8:17; 13:35; 21:4; 26:54, 56; 27:9; Łk 4:21; 21:22; 24:44; ^J 13:18; 19:24, 28, 36
^{23a}Rdz 3:15; ^{Ga} 4:4; ^bŁz 7:14; 8:8, 10; ^cMt 18:20; 28:20; ^J 1:14; ^{1Tm} 3:16

24 Po obudzeniu się, Józef postanowił zrobić tak, jak mu polecił anioł Pana. Przyjął swoją żonę. **25** Nie współżył z nią jednak aż do narodzin Syna, któremu dał na imię Jezus.^a

Hołd mędrców

2 Gdy Jezus urodził się^a w Betlejem,^b w Judei, za rządów króla Heroda,^c do Jerozolimy przybyli mędrcy^d ze Wschodu. **2** Dowiadywali się oni: Gdzie jest ten nowo narodzony król Żydów?^a Bo zobaczyliśmy wschód Jego gwiazdy^b i przybyliśmy złożyć Mu hołd.^c **3** Gdy król Herod o tym usłyszał, przeraził się, a z nim cała Jerozolima. **4** Zgromadził zatem wszystkich arcykapłanów^a oraz znawców Prawa^b i zaczął ich wypytywać, gdzie miał się urodzić Chrystus. **5** W Betlejem Judzkim – odpowiedzieli^a – zgodnie ze słowami proroka:

6 *I ty, Betlejem, ziemio judzka, wcale nie jesteś ostatnie wśród książęcych miast Judy, bo z ciebie wyjdzie władca,^a który będzie pasł mój lud^b Izraela.¹*

7 Wtedy Herod wezwał potajemnie mędrców i dokładnie wypytał o czas pojawienia się gwiazdy. **8** Następnie posłał ich do Betlejem z takimi słowami: Idźcie, odszukajcie to Dziecko, a gdy Je znajdziecie, donieście mi o tym, bo ja też chciałbym się tam udać i złożyć Mu hołd. **9** Po wysłuchaniu króla mędrcy ruszyli w drogę, a gwiazda,^a której wschód zauważyli, wytyczała im szlak, aż stanęła nad miejscem przebywania Dziecka. **10** Na widok gwiazdy w tym położeniu ogarnęła ich wielka radość. **11** Weszli zatem do domu, spotkali tam Dziecko wraz z Jego matką Marią, upadli przed Nim w pokłonie, a następnie wyjęli swe skarby. Złożyli Mu w darze^a złoto, kadzidło i mirrę.^b **12** Ostrzeżeni zaś we śnie,^a aby nie wracać do Heroda, wrócili w swoje strony inną drogą.

25^aMt 1:21; Łk 2:21

Rozdział 2

1^aŁk 2:4-7;
b¹Sm 17:12; Rt 1:1;
cMt 2:5-6; **d**Łk 1:5;
dDn 2:48

2^aJr 23:5; 30:9;
cZa 9:9; Mt 27:11;
cŁk 19:38; 23:38;
bJ 1:49; **b**Lb 24:17; Obj 22:16;
cMt 2:11; 4:10; Flp 2:10; Obj 19:10

4^aMi 2:7; **b**Ezd 7:6

5^aJ 7:42

6^aRdz 49:10;
b1Km 5:2; Mi 5:1;
b2Sm 5:2; Iz 40:11;
cEz 34:15, 23; 37:24;
cJ 10:11; Hbr 13:20;
c1P 2:25; Obj 7:17

9^aIz 60:3

11^aPs 72:10, 15;
cIz 60:6; **b**Wj 30:23;
cPs 45:8-9; J 19:39
12^aMt 1:20; 2:13
13^aMt 1:20; Dz 5:19
15^aMt 1:22;
bWj 4:22-23; Lb 24:8;
cOz 11:1
17^aMt 4:14
18^aJr 31:15
19^aMt 2:13; Dz 5:19
20^aWj 4:19
22^aMt 2:12; Dz 18:9
cMt 3:13; 4:15;
cŁk 2:39; J 7:41, 52
23^aMk 1:9; Łk 1:26;
cJ 1:45-46

Ucieczka do Egiptu

13 Po ich odejściu anioł Pana^a ukazał się we śnie Józefowi i polecił: Wstań, weź Dziecko oraz Jego matkę i uciekaj do Egiptu. Tam czekaj na dalsze polecenia. Herod bowiem będzie poszukiwał Dziecka, aby Je zgładzić. **14** Józef zatem wstał, spakował rzeczy Dziecka oraz Jego matki i pod osłoną nocy wyruszył do Egiptu. **15** Przebywał tam aż do śmierci Heroda, aby się wypełniło^a to, co zapowiedział Pan przez proroka:

Z Egiptu wezwałem mego Syna.^b

Śmierć dzieci

16 Gdy Herod zorientował się, że mędrcy go zmylili, strasznie się rozgniewał. Następnie wydał rozkaz wymordowania w Betlejem i jego okolicach wszystkich chłopców poniżej drugiego roku życia. Ten wiek ustalili na podstawie rozmowy, którą wcześniej odbył z mędrcami. **17** Tak wypełniły się słowa^a proroka Jeremiasza:

18 *Usłyszano krzyk w Ramie, płacz i wielki lament. Rachela oplakuje swe dzieci, nie daje się pocieszyć, ponieważ ich już nie ma.^a*

Jezus Nazaretańczykiem

19 Gdy Herod umarł, anioł Pana znów ukazał się we śnie przebywającemu w Egipcie Józefowi.^a **20** Wstań! – polecił mu. – Weź Dziecko oraz Jego matkę i wracaj do ziemi izraelskiej. Ci, którzy czyhali na życie tego Dziecka, już nie żyją.^a **21** Józef spakował więc rzeczy Dziecka oraz Jego matki i ruszył w drogę powrotną. **22** Jednak zaniepokoiła go wieść, że w Judei, jako następca Heroda, panuje jego syn Archelaos. To go zniechęciło do udania się w tamte strony. Ostrzeżony we śnie,^a odszedł w okolice Galilei,^b **23** gdzie osiedlił się w Nazarecie.^a W ten sposób wypełniły się zapowiedzi proroków, że Jezus będzie nazywany Nazaretańczykiem.

¹ Cytat zbliżony do BHS, BHQ i G.

Działalność Jana Chrzciciela

(Mk 1:1-8; Łk 3:1-9, 15-17; J 1:19-28)

3 Po pewnym czasie wystąpił Jan Chrzciciel.^a Głosił on na Pustyni Judzkiej: **2** Opamiętajcie się,^a gdyż Królestwo Niebios^b jest blisko. **3** Właśnie Jana dotyczą słowa proroka Izajasza:

Głos wołającego na pustkowiach:

*Przygotujcie drogę Pana,^a
prostujcie Jego ścieżki.^b*

4 Jan nosił ubranie z wielbłądziej sierści,^a opasywał się skórzanym pasem,^b a żywił szarańczą^c i miodem dzikich pszczoł. **5** Schodzili się do niego mieszkańcy Jerozolimy, całej Judei oraz okolic położonych nad Jordanem. **6** Tych, którzy otwarcie przyznawali się do swoich grzechów,^a Jan chrzczył w Jordanie.^b

7 A gdy zobaczył, że wielu faryzeuszów^a i saduceuszów^b przychodzi na chrzest, powiedział: Wy, pomioty żmij,^c czy ktoś wam doradził, aby uchodzić przed nadchodzącym gniewem?^d **8** Jeśli tak, to wydajcie owoc godny opamiętania.^a **9** Nie łudźcie się, że wam wystarczy mieć za ojca Abrahama.^a Mówię wam: Z tych kamieni^b Bóg może wzbudzić Abrahamowi^c dzieci. **10** Topór dotknął już korzeni. Każde drzewo, które nie rodzi dobrego owocu, zostanie wycięte^a i rzucone w ogień.^b **11** Ja, gdy chrzczę, zanurzam was w wodzie^a ze względu na opamiętanie.^b Za mną jednak idzie^c mocniejszy niż ja. Nie jestem godzien nosić Mu sandałów. On was będzie chrzczył, zanurzając w Duchu Świętym^d i ogniu.^e **12** W rękę trzymam sito.^a Dokładnie przesieje wszystko, co jest na Jego klepisku. Ziarno zbierze do spichrza,^b plewy natomiast spali w niegasnącym ogniu.^c

Chrzest Jezusa

(Mk 1:9-11; Łk 3:21-22; J 1:31-34)

13 W tym czasie z Galilei^a nad Jordan przybył do Jana Jezus. Chciał być przez niego ochrzczony. **14** Jan jednak próbował Go powstrzymać. To raczej ja powinienem być ochrzczony przez Ciebie – przekonywał – a Ty przychodzisz

Rozdział 3

^{1a}Mt 9:14; 11:2-14; J 1:6-7; 10:40
^{2a}Jl 2:12; Łz 55:7;
Ez 33:11, 15; Mt 4:17;
Mk 1:15; Łk 15:10;
24:47; Dz 2:38;
19:4; 20:21; 26:20;
^bDn 2:44; 7:14;
Mt 4:17; 5:3, 10, 20;
7:21; 10:7; 11:11;
13:24; 25:1; Mk 1:15;
J 3:3, 5; Dz 1:3, 6
^{3a}Ml 3:1; Łk 1:76;
^bLz 40:3
^{4a}Za 13:4; ^b2Krl 1:8;
^cKpl 11:22
^{6a}Dz 19:18;
^bJoz 3:15-17; 4:9
^{7a}Mt 16:1, 6, 12;
23:13, 15; ^bMt 22:23;
Dz 4:1; 5:17; 23:6-8;
^cMt 12:34; 23:33;
^dRz 1:18; 2:5, 9;
Ef 5:6; Kol 3:6;
1Ts 1:10; Obj 6:16-17
^{8a}Dz 26:20
^{9a}Jl 8:33, 39; Rz 9:7;
^bLk 19:40; ^cRz 4:16;
Ga 3:7, 29
^{10a}Mt 7:19; Łk 13:6-9; J 15:2, 6; ^bMt 3:12
^{11a}J 3:5; Dz 1:5;
^bDz 13:24; 19:4;
^cJ 1:15, 30; Dz 13:25;
^dJ 1:33; Dz 1:5, 24;
10:44-45; 11:15-16;
1Kor 12:13;
^eMt 3:10, 12; 25:41;
Obj 20:15
^{12a}Lz 41:16; Jr 15:7;
^bMt 13:30; Obj 14:15;
^cJb 20:26; Łz 34:8-10;
66:24; Mt 13:49-50;
Hbr 10:27; Obj 20:15
^{13a}Mt 2:22
^{15a}Mt 5:17-18
^{16a}Rdz 28:17;
Ez 1:1; J 1:51; Dz 7:56;
Obj 4:1; ^b5dz 6:34;
1Sm 16:13; Łz 11:2;
42:1; 61:1; Ez 11:5;
Dz 1:8
^{17a}Mt 17:5; Mk 9:7;
Łk 9:35; J 12:28;
2P 1:17; ^bMt 12:18

Rozdział 4

^{1a}Hbr 2:18; 4:15;
^bRdz 3:1-7; Obj 12:9;
20:10 ^{2a}Mt 9:15;
17:21; ^bWj 34:28;
Pwt 8:2; 1Krl 19:8;
^cMk 1:12 ^{3a}1Ts 3:5;
4:6; ^bMt 3:17; 4:6;
8:29; 14:33; 27:40;
43, 54; J 1:49; 20:31;
J 1:49; 20:31; Dz 9:20;
Rz 1:4
^{4a}Pwt 8:3; Jr 15:16;
J 4:34; 6:63; 2Tm 3:16

do mnie? **15** Lecz Jezus mu odpowiedział: Teraz ustąp. Uczynimy zadość wszelkiej sprawiedliwości.^a **16** A gdy Jezus został ochrzczony i wychodził z wody, otworzyło się nad Nim niebo.^a Wtedy zobaczył, jak Duch Boży, niczym gołębicą, zstępuje i na Nim spoczywa.^b **17** Rozległ się też głos z nieba:^a Oto mój ukochany Syn, źródło mojej radości.^b

Czas próby

(Mk 1:12-13; Łk 4:1-13)

4 Następnie Duch poprowadził Jezusa na wyżynne pustkowia, aby został poddany próbie^a przez diabła.^b **2** Jezus pościł^a tam czterdzieści dni i czterdzieści nocy^b i był już głodny.^c **3** Wtedy zbliżył się do Niego kusiciel^a i powiedział: Skoro jesteś Synem Boga,^b nakaz tym kamieniom, aby zamieniły się w chleb. **4** Jezus odpowiedział: Jest napisane: Człowiekowi do życia potrzebny jest nie tylko chleb, ma on się też posilać każdym słowem pochodzącym z ust Boga.^a

5 Wtedy diabeł zabrał Go ze sobą do świętego miasta^a i postawił na szczycie świątyni.^b **6** Skoro jesteś Synem Boga,^a skocz stąd w dół – namawiał. – Przecież napisano:

*On swym aniołom
poleci cię strzec
i będą cię nosić na rękach,
byś czasem swojej stopy
nie uraził o kamień.^{b1}*

7 Jezus mu odpowiedział: Napisano jednak także: Nie będziesz wystawiał na próbę Pana, swego Boga.^a

8 Potem znów diabeł zabrał Jezusa na bardzo wysoką górę. Pokazał Mu stamtąd wszystkie królestwa świata^a w całej ich okazałości **9** i zaproponował: Dam Ci to wszystko, jeśli tylko upadniesz przede mną i złożysz mi pokłon.^a

^{5a}Nm 11:1; Łz 52:1; Dn 9:24; Mt 27:53; Obj 11:2; 21:2, 10; 22:19;

^{b1}Mt 23:17; Łk 2:37

^{6a}Mt 4:3; 8:29; ^bPs 91:11-12

^{7a}Pwt 6:16; 1Kor 10:9

^{8a}Jl 12:31; 14:30; Obj 11:15 ^{9a}Obj 13:4

¹ Sparafrazowany cytat z Ga.

10 Wówczas Jezus skierował do niego słowa: Odejdź, szatanie!^a Gdyż jest napisane: *Panu, swojemu Bogu, będziesz oddawał pokłon i służył jedynie Jemu.*^b **11** Wtedy diabeł zostawił Go, a zbliżyli się aniołowie i służyli Mu.^a

Ogłoszenie bliskości Królestwa

12 Gdy Jezus usłyszał, że Jan trafił do więzienia,^a przeniósł się do Galilei.^b

13 Po opuszczeniu zaś Nazaretu^a zamieszkał w Kafarnaum,^b nad morzem, w granicach Zebulona^c i Naftalego.^d

14 W ten sposób wypełniły się słowa proroka^a Izajasza:

15 *Ziemia Zebulona i ziemia Naftalego, droga morska, Zajordania, Galilea pogan^a –*

16 *lud tkwiący w ciemności zobaczył wielkie światło,^a które wzeszło mieszkańcom mrocznej krainy śmierci.^b*

17 Odtąd Jezus zaczął głosić: Opamiętajcie się, gdyż Królestwo Niebios^a jest blisko.

Powołanie pierwszych uczniów

(Mk 1:16-20; Łk 5:1-11)

18 Przechadzając się wzdłuż Jeziora Galilejskiego, Jezus zobaczył dwóch braci. Byli to Szymon, zwany Piotrem,^a i Andrzej, jego brat. Zarzucali oni sieci, gdyż byli rybakami. **19** Chodźcie za Mną^a – zawołał do nich Jezus – uczynię was rybakami ludzi!^b **20** Na te słowa bez wahania pozostawili sieci i poszli za Nim.^a **21** Nieco dalej Jezus dostrzegł innych dwóch braci, Jakuba, syna Zebedeusza, i jego brata Jana.^a Ci, wraz ze swoim ojcem, naprawiali w łodzi sieci. Ich również powołał.^b **22** Oni także pozostawili łódź oraz swojego ojca i natychmiast poszli za Nim.

Głos dobrej nowiny w Galilei

23 Wówczas Jezus zaczął chodzić po całej Galilei. Nauczał w tamtejszych synagogach,^a głosił dobrą nowinę^b o Królestwie i uzdrowiał^c wszelkie choroby oraz wszelkie ludzkie niedomagania. **24** Wieść o Nim rozeszła się po ca-

10^a 1Krn 21:1; Jb 1:6; Za 3:1; Mt 16:23; Łk 10:18; 13:16; 22:3, 31; Rz 16:20; 2Kor 2:11; 11:14; 2Ts 2:9; Obj 12:9; **11^a** Pwt 6:13; 10:20; 1Sm 7:3; **11^b** Mt 26:53; Łk 22:43; Hbr 1:14; **12^a** Mt 14:3; Mk 1:14; 6:17; Łk 3:20; 13:24; **13^a** Mk 1:14; Łk 4:14; 1:43; 2:11; **13^b** Mt 2:23; Łk 4:16-31; 1:45-46; **14^a** Mt 8:5; 11:23; Mk 1:21; 9:33; Łk 4:23, 31; J 2:12; 4:46-47; ^aRdz 30:20; Obj 7:8; ^aRdz 25:25; **14^a** Mt 1:22; **15^a** Iz 8:23; **16^a** 1:5; 7-9; 8:12; 9:5; ^bIz 9:1; 60:1; Łk 1:78-79; **17^a** Mt 3:2; 5:3; Mk 1:15; **18^a** Mt 10:2; 16:16; 1:40-42; **19^a** Mt 8:22; 9:9; Łk 5:27; 1:43; 21:19; 22: ^bMt 13:47; **20^a** Mt 4:22; Mk 10:28; Łk 18:28; **21^a** Mt 17:1; 20:20; 26:37; Mk 3:17; 13:3; Łk 8:51; 1:35, 40; 21:2; ^aGa 1:15; **23^a** Mt 9:35; 13:54; Mk 1:39; Łk 4:15, 44; 1:6-9; ^bMt 9:35; 24:14; Mk 1:14-15; Łk 4:43; 8:1; 16:16; ^cMt 8:16-17; 9:35; Mk 1:34; 6:55-56; Łk 7:21; Dz 10:38; **24^a** Mk 6:55; ^bMt 8:16, 28; 9:32; 12:22; 15:22; Mk 1:32; 5:15-18; ^cMt 17:15; ^dMt 8:6; 9:2; **25^a** Mk 3:7-8; Łk 6:17

Rozdział 5

1^a Mt 4:25; ^bMt 24:12; Mt 15:29; 17:1; 24:3; Mk 3:13; **3^a** Prz 16:19; 29:23; Iz 57:15; 66:2; ^bMt 4:17; 5:10; **4^a** Iz 61:2-3; 1:16; 20; Obj 7:17; ^b2Kor 1:7; **5^a** Ef 4:2; 1:3; 2:1; Jk 3:13; ^bPs 37:9, 11; Rz 4:13; Hbr 2:5-8; **6^a** Iz 55:1; 1:7; 37; ^bMt 5:10, 20; 11Tm 6:11; 2Tm 2:22; ^cPs 22:27; 36:9; **7^a** Mt 18:33; Jk 2:13

łej Syrii. Sprowadzano^a zatem do Niego wszystkich, którzy się źle czuli, cierpieli na różnego rodzaju choroby, których trapiły bóle, byli dręczeni przez demony,^b epilepsję^c i paraliż,^d a On ich uzdrowiał. **25** Tak to podążały za Nim wielkie tłumy^a ludzi z Galilei i Dekapolis, z Jerozolimy, Judei i z Zajordania.

Kazanie na górze

(Łk 6:20-26)

5 Jezus, widząc te tłumy,^a wstąpił na górę,^b a gdy usiadł, rozłożyli się przy Nim Jego uczniowie. **2** Wtedy zaczął do nich przemawiać. Rozpoczął tymi słowy:

3 Szczęśliwi świadomi swej nędzy,^a gdyż ich jest Królestwo Niebios.^b

4 Szczęśliwi zasmuceni,^a gdyż oni doznają pociechy.^b

5 Szczęśliwi pokorni,^a gdyż oni odziedziczą ziemię.^b

6 Szczęśliwi żłaknieni, spragnieni^a sprawiedliwości,^b gdyż oni będą nasyceni.^c

7 Szczęśliwi miłosierni,^a gdyż oni dostąpią miłosierdzia.

8 Szczęśliwi czystego serca,^a gdyż oni będą oglądać Boga.^b

9 Szczęśliwi niosący pokój,^a gdyż oni będą nazwani synami Boga.^b

10 Szczęśliwi prześladowani^a z powodu sprawiedliwości,^b gdyż ich jest Królestwo Niebios.^c

11 Szczęśliwi jesteście, gdy was będą znieważać, prześladować i kłamliwie zarzucać wam wszelkie zło ze względu na Mnie.^a **12** Cieszcie się, radujcie niezmiernie,^a bo w Niebie czeka was wielka zapłata.^b Podobnie prześladowano proroków, którzy byli przed wami.^c

8^a Ps 24:4; 51:12; 73:1; Prz 22:11; 2Tm 2:22; 1J 3:3; ^bJb 42:5; Ps 11:7; 17:15; Hbr 12:14; 1J 3:2; Obj 22:4

9^a Rz 14:19; Ef 2:14; Hbr 12:14; Jk 3:18; ^b1:12; Rz 8:14; 1J 3:1

10^a 1P 3:14; ^bMt 5:6, 20; ^cMt 5:3; 25:34

11^a Iz 51:7; Mt 10:22; 1J 5:20-21; Rz 3:8; 2Kor 6:8; Hbr 13:13; 1P 4:14

12^a Ps 9:3; Dz 5:41; 2Kor 6:10; 12:10; Kol 1:24; Jk 1:2; 1P 1:6; 4:13;

^bPs 22:27; 36:9; ^c2Krn 36:16; Mt 23:30, 34; 37:27; 52;

1Ts 2:15; Hbr 11:36-38; Jk 5:10

Uczniowie – sól i światło

13 Wy jesteście solą ziemi.^a Gdyby sól zwietrzała,^b nikt smaku by jej nie przywraçał. Byłaby nieprzydatna, w sam raz do wyrzucenia^c i podeptania przez ludzi. **14** Wy jesteście światłem świata.^a Nie da się ukryć miasta, które leży na górze. **15** Nie zapalają też lampy, by ją postawić pod garnkiem.¹ Światło umieszcza się na świeczniku, skąd obecnym w domu świeci najskuteczniej.^a **16** Tak niech i wasze światło świeci wobec wszystkich.^a Niech ludzie zobaczą wasze szlachetne czyny^b i wielbią waszego Ojca w niebie.^c

Trwałość Prawa

17 Nie sądzcie, że przyszedłem unieważnić Prawo lub Proroków.^a Nie przyszedłem unieważnić, ale wypełnić.^b **18** Zapewniam was bowiem: Dopóki trwać będzie niebo i ziemia,^a ważna będzie każda jota i każda kreska Prawa – aż wszystko się dokona.^b **19** Kto zatem rozwiąże jedno z przykazań,^a choćby z pozoru nieważne, i w ten sposób będzie uczył ludzi, tego w Królestwie Niebios też nazwą nieważnym. Tego natomiast, kto będzie je stosował i innych tego uczył, w Królestwie Niebios nazwą ważną osobą.^b **20** Powiem więcej: Jeśli w swej sprawiedliwości^a nie posuniecie się dalej niż znawcy Prawa i faryzeusze, nie wejdziecie do Królestwa Niebios.^b

O szacunku dla życia

21 Wiecie o tym, że przodkom powiedziano: *Masz nie zabijać*,^a a kto popełni zabójstwo, będzie podlegał karze.^b **22** Ja wam natomiast mówię: Każdy, kto żywi gniew^a względem swojego brata, będzie podlegał karze. Kto podepcze jego godność, stanie przed Radą Najwyższą,^{b2} a kto go nazwie głupcem, skończy w ogniu^c miejsca wiecznej kary.³

^{13a}Kpł 2:13;
^{2Krl} 2:20-21; Kol 4:6;
^bMk 9:50; Łk 14:34;
^cMt 25:30; Łk 14:35

^{14a}J 8:12; Ef 5:8;
Flp 2:15

^{15a}Mk 4:21; Łk 8:16;
11:33

^{16a}Lz 58:8; 60:1, 3;
Ef 5:8-9; ^b1P 2:12;
^cMt 9:8; 1:15;8;
1Kor 10:31; Flp 1:11

^{17a}Mt 7:12; ^bMt 3:15;
Rz 3:31; 8:4; 10:4;
13:8-10

^{18a}Mt 24:35;
Łk 16:17; Hbr 1:11-12; 2P 3:10; Obj 21:1;
^bPs 119:89; Lz 40:8;
55:11; Łk 16:17; 21:33

^{19a}Jk 2:10;
^bMt 11:11; 18:1-4
^{20a}Lz 26:2; Mt 5:6;
10; Flp 3:9; Obj 19:8;
^bMt 7:21; 18:3; 23:13;
J 3:5; Dz 14:22

^{21a}Wj 20:13;
Pwt 5:17; ^bWj 21:12;
Kpł 24:17; Pwt 16:18;
17:8-9; 2Krn 19:5-6

^{22a}Jb 5:2; Ps 37:8;
Prz 19:19; Kzn 7:9;
Ef 4:26; Jk 1:19-20;
1J 3:15; ^bMt 10:17;
26:59; Mk 15:1;
J 11:47; Dz 4:15; 5:21;
41; ^cMt 5:29-30;
10:28; 18:9; Łk 12:5

^{23a}Wj 27:1; Kpł 1:9-12; Mt 8:4; 23:18-19; ^bMt 18:15, 21;
Mk 11:25

^{24a}Ef 4:32; Kol 3:13
^{25a}Łk 12:58

^{26a}Mt 18:34-35;
Łk 12:59

^{27a}Wj 20:14;
Pwt 5:18
^{28a}Jb 31:1; 2P 2:14;
^bMt 15:19; ^c1Kor 6:9;
Ga 5:19-21; Ef 5:3-5

^{29a}Mt 18:9; Mk 9:47;
^bŁk 17:2; Rz 14:21;
1Kor 8:13; 2Kor 6:3;
11:29; ^cMt 5:22
^{30a}Mt 18:8; Mk 9:43;
^bMt 5:22

^{31a}Pwt 24:1, 3;
Mt 19:3-9; Mk 10:4
^{32a}Mt 19:9; Mk 10:11-12; Łk 16:18;
Rz 7:3; 1Kor 7:10-11
^{33a}Kpł 19:12;
Lb 30:3;

O sporach

23 Dlatego jeśli byś składał swój dar na ołtarzu^a i tam by ci się przypomniało, że twój brat ma coś przeciwko tobie,^b **24** zostaw swój dar przed ołtarzem, pojednaj się najpierw z bratem,^a a potem wróć i dokończ ofiarowania. **25** Nie odwracaj ugody z przeciwnikiem. Załatw sprawę, zanim rozpoczniesz się proces,^a aby przeciwnik nie po-dał cię sądziemu, a sędzia podwładnemu, i abyś nie trafił za kraty. **26** Zapewniam cię, wyjdiesz stamtąd, dopiero gdy oddasz ostatni grosz.^{a4}

O czystości współżycia

27 Wiecie, że powiedziano: *Masz nie cudzołożyć*.^a **28** Ja wam natomiast mówię: Każdy, kto pożądlawie przygląda się kobiecie,^a już w swoich myślach^b dopuścił się cudzołóstwa.^c **29** Jeśli twe prawe oko^a przywodzi cię do upadku,^b wyrup je i odrzuć daleko od siebie. Wtedy zyskasz, gdy stracisz jeden z twoich członków, niż gdy postradasz całe ciało w miejscu wiecznej kary.^c **30** Podobnie jeśli twa prawa ręka^a przywodzi cię do upadku, odetnij ją i odrzuć jak najdalej od siebie. Lepiej dla ciebie będzie, by zginał jeden z twych członków, niż żeby całe twe ciało miało znaleźć się w miejscu wiecznej kary.^b

O rozwodzie

31 Powiedziano też: Kto się rozwodzi z żoną, niech jej wręczy oświadczenie rozwodowe.^a **32** Ja wam natomiast mówię: Każdy, kto się rozwodzi z żoną, pomijając przypadek nierządu, naraża ją na cudzołóstwo, a kto by rozwiedzioną poślubił – cudzołoży.^a

O przysiędze

33 Wiecie, że przodkom powiedziano: Masz nie łamać swych przysiąg,^a lecz

tępienie l. skończy w ogniu gehenny, tj. w dolinie Ben-Hinon; w niej Żydzi w okresie swojego upadku religijnego składali ofiary Molochowi.

⁴ Tj. *kodrantes*, 0,1 g lub 30 min dniówki.

¹ Tj. *pod modiose*, miarą 8,75 l.

² Lub: *Radą Najwyższego*.

³ Lub: *zostanie skazany na wieczne po-*

dotrzymać ich wobec Pana.^b **34** Ja wam natomiast mówię: Wcale nie przysięgajcie.^a Ani na niebo, gdyż jest tronem Boga,^b **35** ani na ziemię, gdyż jest Jego podnóżkiem, ani na Jerozolimę, gdyż jest miastem Wielkiego Króla.^a **36** Nie przysięgaj też na swoją głowę, gdyż nie możesz ani jednego włosa uczynić białym lub czarnym. **37** Niech raczej wasze: tak, znaczy: tak, a wasze: nie^a – nie, bo to, co ponadto, pochodzi od złego.^b

O zemście

(Łk 6:29-30)

38 Wiecie, że powiedziano: *Oko za oko i ząb za ząb.*^a **39** Ja wam natomiast mówię: Nie odwzajemniajcie zła.^a Temu, kto ci wymierzy prawy policzek, nadstaw również lewy.^b **40** Temu, kto cię pożywa do sądu^a i chce zabrać tunikę, zostaw także płaszcz. **41** Kto by cię przymuszał, byś niósł jego ciężar jedną milę, nieś dwie mile. **42** Temu, kto cię prosi, daj,^a i nie odwracaj się od tego, kto chce od ciebie coś pożyczyć.^b

O nieprzyjaciolach

(Łk 6:27-28, 32-36)

43 Wiecie, że powiedziano: *Masz kochać swego bliźniego,*^a a wroga mieć w nienawiści.^b **44** Ja wam natomiast mówię: Kochajcie waszych nieprzyjaciół^a i módlcie się za tych, którzy was prześladowają.^c **45** Tak czyniąc, zachowujcie się, jak przystało na dzieci waszego Ojca w niebie.^a On sprawia, że słońce wschodzi nad złymi i dobrymi,^b a deszcz^c spada na sprawiedliwych i niesprawiedliwych. **46** Bo jeśli okazujecie miłość tym, którzy was kochają, co wam wynagradzać? Czyż celniczy nie czynią podobnie? **47** A jeśli pozdrawiacie tylko swoich braci, co w tym nadzwyczajnego? Poganie^a też to robią. **48** Wy bądźcie doskonali,^a jak doskonały jest wasz Ojciec w niebie.

O udzielaniu wsparcia

6 Wystrzegajcie się obnoszenia swjej sprawiedliwości przed ludźmi. Nie

^{33b}Pwt 23:22; Kzn 5:4-5
^{34a}Jk 5:12; ^bIz 66:1; Mt 23:16-22; Dz 7:49
^{35a}Ps 48:2

^{37a}2Kor 1:17-20; Jk 5:12; ^bMt 6:13; 13:19; J 17:15; Ef 6:16; 2Ts 3:3; 1J 2:13; 5:18-19

^{38a}Wj 21:24; Kpl 24:20; Pwt 19:21
^{39a}Kpl 19:18; Prz 20:22; Rz 12:14, 17, 19-21; 1P 3:9; ^bIz 50:6; Tr 3:30; Mt 26:67
^{40a}1Kor 6:6-7
^{42a}Pwt 15:7-10; ^bPs 37:26; 112:5; Łk 6:35
^{43a}Kpl 19:18; Mt 19:19; 22:39; Mk 12:31; Łk 10:27; Rz 13:10; Ga 5:14; Jk 2:8; ^bPs 41:10-11; 139:21-22
^{44a}Wj 23:4-5; Prz 25:21-22; Rz 12:20; ^bDz 7:60; 1P 2:23; ^cRz 12:14; 1Kor 4:12-13
^{45a}Ef 5:1; Flp 2:15; ^bJb 25:3; ^cDz 14:17
^{47a}Mt 6:7, 32
^{48a}Kpl 19:2; Mt 19:21; Flp 3:12; 15; Kol 1:28; 4:12; Jk 1:4; 1P 1:16

Rozdział 6

^{1a}Mt 6:5, 16; 23:5; Łk 16:15
^{2a}Pwt 15:7-8; Ps 112:9; Rz 12:8; 2Kor 9:9; ^bMt 6:5; 7:5; 23:13-15, 25-27; 29; ^cJ 5:41, 44; 12:43; 1Ts 2:6
^{4a}Mt 6:6, 18; ^bPs 139:1-16; ^cŁk 14:14; Kol 3:23-24

^{5a}Mt 6:2; ^bMt 23:5-6; Łk 18:11; 20:47
^{6a}2Krl 4:32-33; Iz 26:20; ^bMt 6:4, 18
^{7a}1Krl 18:26-29; Iz 1:15
^{8a}Mt 6:32; ^bPs 139:4

chciejcie wzbudzać podziwu.^a Inaczej nie otrzymacie zapłaty od waszego Ojca w niebie. **2** Dlatego gdy udzielasz wsparcia,^a nie każ o tym trąbić w synagogach i największych uliczkach, jak czynią obłudnicy,^b oczekując pochwały.^c Zapewniam was, odbierają swą całą zapłatę. **3** Gdy ty wspierasz ubogich, niech twoja lewa ręka nie wie, co czyni prawa. **4** Zadbaj, aby twój datek pozostał w ukryciu,^a a twój Ojciec, który widzi również to, co ukryte,^b odplaci tobie.^c

O modlitwie

5 Również gdy się modlisz, nie bądź jak obłudnicy.^a Ci bowiem lubią się modlić w synagogach i na rogach głównych ulic, aby się pokazać ludziom.^b Zapewniam was, odbierają swą całą zapłatę. **6** Ty natomiast, gdy pragniesz się modlić, wybierz zaciszne miejsce, zamknij za sobą drzwi i módl się^a do swego Ojca, który jest w ukryciu, a twój Ojciec, który widzi również to, co ukryte, odplaci tobie.^b **7** W czasie swojej modlitwy nie powtarzajcie się też jak poganie. Oni myślą, że dzięki wielomówności zostaną wysłuchani.^a **8** Nie bądźcie do nich podobni – wasz Ojciec zna wasze potrzeby,^a zanim Mu je przedstawicie.^b

9 Wy módlcie się w taki sposób:

Ojcze^a nasz,
który jesteś w niebie,
niech świętość otacza Twe imię.^b

10 Niech Twoje Królestwo nastanie^a i Twoja wola^b ziemią zawładnie tak, jak włada niebem.

11 Prosimy Ciebie, daj nam dziś^a naszego powszedniego chleba.

12 I przebacz winy tak jak my wobec nas winnym przebaczyliśmy.^a

^{9a}Jr 3:19; MI 2:10; Mt 7:21; 1P 1:17; Łk 11:2-4; ^bIz 29:23; Ez 36:23; 1P 3:14
^{10a}Dn 2:44; Mt 3:2; 4:17; Obj 11:15; ^bMt 12:50; 26:39, 42; J 6:38; Hbr 10:7, 9
^{11a}Prz 30:8; J 6:32, 35
^{12a}Mt 18:21-35; Ef 4:32

13 Bądź przy nas także w chwili próby,^{a1} aby zachować nas od złego,^b ponieważ Twoje jest Królestwo,^c moc i chwała^d – na wieki. Amen.^{e2}

14 Bo jeśli wybaczycie ludziom ich upadki, i wam wybaczy wasz Ojciec w niebie.^a **15** Jeśli jednak nie wybaczycie ludziom, to wasz Ojciec nie wybaczy i wam waszych upadków.^a

O poście

16 W czasie postu^a nie przybierajcie ponurej miny, jak to czynią obłudnicy. Wykrzywiają oni swoje twarze, aby ludziom pokazać,^b że poszczą. Zapewniam was, odbierają swą całą zapłatę. **17** Ale ty, gdy pościsz, namaść swoją głowę^a i umyj twarz. **18** To nie ludzie mają widzieć, że pościsz, lecz twój Ojciec, który jest w ukryciu,^a a twój Ojciec, który widzi również to, co ukryte, odpłaci tobie.

O bogactwie

(Łk 12:33-34)

19 Nie gromadźcie^a sobie skarbów na ziemi, gdzie mól i rdza niszczą^b i gdzie złodzieje włamują się i kradną. **20** Gromadźcie sobie skarby w niebie.^a Tam ani mól, ani rdza nie niszczą. Tam też złodzieje nie włamują się^b i nie kradną. **21** Bo gdzie jest twój skarb – tam będzie i twoje serce.

O ważności punktu widzenia

(Łk 11:34-36)

22 Oko jest dla ciała niczym lampa. Jeśli twoim oczom niczego nie brakuje, całe twoje ciało jest jasne. **23** Lecz jeśli twe oko słabnie, całe ciało pograża się w mroku. A jeśli ściemnieje źródło

13^aMt 26:41;
1Kor 10:13; Hbr 2:18;
b1J 17:15; 2Ts 3:3;
2Tm 4:18; 1Krn 29:11;
Obj 11:15; 12:10;
aRz 16:27; Obj 5:13;
ePs 41:14; 2Kor 1:20;
Obj 3:14
14^aMk 11:25;
Łk 6:37; Ef 4:32;
Kol 3:13
15^aMt 18:35;
Mk 11:26

16^aLz 58:3-7; Za 7:5;
8:19; Mt 9:14; 17:21;
Dz 13:2; **b**Mt 6:1, 5

17^aKzn 9:8
18^aMt 6:4, 6

19^aPrz 23:4;
Łk 12:15-21; Hbr 13:5;
bJk 5:2-3
20^aPrz 2:4; Mt 19:21;
Łk 18:22; 1Tm 6:19;
bMt 24:43; Łk 12:39
23^a1J 1:6-7
24^aŁk 16:13;
bŁk 16:9, 11, 13
25^aMt 13:22; Flp 4:6;
Hbr 13:5; 1P 5:7
26^aJb 38:41;
Ps 136:25; 145:15;
147:9; Mt 10:29-31
28^a1Tm 6:8
29^a1Krl 10:4-7
30^aLz 40:6-8;
Jk 1:10-11;
bPwt 29:4; **a**Mt 8:26;
14:31; 16:8; 17:17
32^aMt 6:8
33^aMt 5:3, 10, 20;
6:10; 7:21; Dz 14:22;
Rz 14:17;
bSo 2:3; Flp 3:9;
Obj 19:8; **a**Ps 37:4, 25;
Mt 19:29
34^aJk 4:13-14

Rozdział 7
1^aRz 14:3-4, 10;
1Kor 4:5; 5:12;
Jk 4:11-12
2^aEz 35:11; Rz 2:1;
Jk 2:13; 5:9; **b**Mk 4:24

twego światła,^a to ogarniać cię będzie naprawdę wielka ciemność!

O tym, co najważniejsze

(Łk 12:22-31)

24 Nikt nie może być sługą dwóch panów,^a gdyż albo jednego będzie nienawidził, a drugiego kochał, albo do jednego przyłgnie, a drugim pogardzi. Nie jesteście w stanie służyć Bogu i pieniądzm.^b **25** Dlatego mówię wam: Przystańcie martwić się o życie,^a o to, co zjeść lub wypić; a także o ciało, o to, w co się ubrać. Bo czy życie nie jest czymś więcej niż pokarm, a ciało niż okrycie? **26** Zwróćcie uwagę na ptaki.^a Nie sieją one i nie żną, nie zbierają też do spichlerzów, a wasz Ojciec w niebie żywi je. Czy wy nie jesteście dużo ważniejsi niż one? **27** Kto z was, pomimo ciągłej troski, może swoje życie wydłużyć choćby o godzinę? **28** A co do ubrania,^a dlaczego się martwicie? Zwróćcie uwagę, jak rosną polne kwiaty. Nie trudzą się, nie przędą, **29** a mówię wam: Nawet Salomon^a w całym swym przepychu nie był w stanie swym strojem dorównać jednemu z nich. **30** Więc jeśli trawę pełną,^a która dziś jest, a jutro znajdzie się w piecu, Bóg tak przyozdabia, czy nie tym bardziej zadba o was,^b o ludzkie małe wiary? **31** Dlatego nie martwcie się i nie zastanawiajcie: Co będziemy jeść? Co będziemy pić? W co się ubierzemy? **32** O to wszystko kłopotczą się narody. Wasz Ojciec w niebie wie, że tego wszystkiego potrzebujecie.^a **33** Szukajcie najpierw Królestwa Bożego^a i Jego sprawiedliwości,^b a to wszystko będzie wam dodane.^c **34** Nie martwcie się więc o jutro,^a gdyż jutro zatroszczy się o siebie. Dzień dzisiejszy ma dość własnych kłopotów.

O osądzaniu

(Łk 6:37-38, 41-42)

7 Przestańcie osądzać,^a abyście nie zostali osądzeni. **2** Bo normy, według których sądzicie, odniosą i do was,^a a miarą, którą stosujecie, odmierzają również wam.^b **3** Dlaczego widzisz

¹ Lub: *Nie zostaw nas też w chwili próby, ale zachowaj nas od złego.*

² *ponieważ Twoje jest Królestwo, moc i chwała – na wieki. Amen:* L W Θ 0233 f¹³ 33 3R f¹ k q sy sa bo^{pl}; Didache. Słów tych brak w: 8 B D Z 0170 f¹ l 2211 pc lat mae bo^{pl}; Or.

drzazgę w oku swojego brata, a belki we własnym nie dostrzegasz?^a **4** Albo jak możesz powiedzieć swemu bratu: Pozwól, że wyjmę drzazgę z twego oka, gdy belka tkwi w twoim własnym? **5** Obludniku,^a usuń najpierw belkę z własnego oka, a wtedy przejrzysz, aby wyjąć drzazgę z oka swego brata.

O granicach poświęcenia

6 Nie dawajcie psom^a tego, co święte,^b i nie rzucajcie swoich pereł^c przed wieprze,^d aby nie podeptały ich nogami, a potem nie odwróciły się i was nie poszarpały.

O pewności powodzenia

(Łk 11:9-13)

7 Proście,^a a będzie wam dane. Szukajcie,^b a znajdziecie. Pukajcie, a otworzą wam. **8** Każdy bowiem, kto prosi, otrzymuje, kto szuka, znajduje, a kto puka, temu otworzą. **9** Czy jest pośród was taki człowiek, który – gdy syn go prosi o chleb – podaje mu kamień? **10** Lub, gdy poprosi o rybę, podaje węża? **11** Jeśli więc wy, upadli ludzie,^a wiecie, jak dawać dobre dary swoim dzieciom, o ileż bardziej wasz Ojciec, który jest w niebie, da to, co dobre,^b tym, którzy Go proszą.

Złota zasada

12 Wszystko zatem, co będziecie chcieli, aby wam ludzie czynili, to i wy im czyńcie.^a Do tego bowiem sprowadza się Prawo i Prorocy.^b

O rozważnym wybieraniu

13 Wchodźcie przez ciasną bramę,^a gdyż przestronna jest brama i szeroka droga, która prowadzi do zguby, i wielu jest takich, którzy przez nią wchodzą. **14** Natomiast ciasna^a jest brama^b oraz wąska droga,^c która prowadzi do życia – i niewielu tych, którzy ją znajdują.^d

O pozorach i owocach

(Łk 6:43-44)

15 Strzeżcie się fałszywych proroków.^a Przychodzą oni do was w owczej

3^aJ 8:7

5^aMt 6:2
6^aŁk 56:10-11;
Mt 15:26; Flp 3:2; Obj 22:15;
Prz 23:9; Dz 13:45-46;
Mt 13:46;
2P 2:22

7^aMt 18:19; 21:22;
Mk 11:24; Łk 18:1-8; J 14:13; 15:7, 16; 16:23-24; Jk 1:5-6; 1J 3:22; 5:14-15;
Pwt 4:29;
1Krn 28:9; 2Krn 15:2;
Prz 8:17; Jr 29:13

11^aRdz 6:5; Mt 12:34;
Ps 84:12; Jk 1:17

12^aŁk 6:31; Rz 13:8-10;
Mt 5:17; 22:40;
Ga 5:14

13^aŁk 13:24; J 10:7, 9
14^aMt 19:24;
Ps 118:19-20;

Ps 16:11; Jr 21:8;
J 14:6; Dz 9:2; 19:9;
23; 24:22;
Mt 22:14

15^aJr 14:14;
Mt 24:11, 24;
Mk 13:22; Łk 6:26;

Dz 13:6; 2P 2:1; 1J 4:1;
Obj 16:13; 19:20;
Ez 22:27; Mt 10:16;

J 10:12; Dz 20:29
16^aMt 7:20; 12:33;
Jk 3:12

17^aMt 12:33;
Ga 5:22-23;
Ga 5:19-21

19^aMt 3:10; Łk 3:9;
13:6-9; J 15:2, 6

20^aMt 7:16; 12:33

21^aMt 25:11; Łk 6:46;
13:25; Rz 10:13;
1Kor 12:3; Mt 5:20;

J 3:5; Dz 14:22;
2P 1:11; Mt 12:50;
Rz 12:2; Ef 5:17;

Kol 1:9; 1J 2:17
22^aJr 14:14; 27:15;
Mk 9:38; 16:17-18;

Łk 13:25-27; Dz 19:13
23^aMt 10:33; 25:12;
2Tm 2:12; Mt 25:41;

Ps 6:9; Mt 13:41; 24:12
24^aJk 1:22-25;
Łk 6:47-49;

Prz 24:3; Mt 25:2;
Mt 16:18
25^aPrz 10:25; 12:3;
7; 1J 2:17

26^aEz 33:32
27^aEz 13:10-14

28^aMt 13:54; 22:33;
Mk 1:22; 6:2; 11:18;
Łk 4:32; 17:46

29^aJ 7:46

skórze, wewnątrz jednak są drapieżnymi wilkami.^b **16** Rozpoznanie ich po ich owocach.^a Bo czy zbiera się winogrona z cierni albo figi^b z ostu? **17** Podobnie każde dobre drzewo^a wydaje dorodne owoce,^b a drzewo zepsute – owoc bez wartości.^c **18** Dobre drzewo nie może wydawać marnych owoców, a drzewo zepsute dorodnych. **19** Każde drzewo, które nie wydaje dorodnych owoców, wycina się i wrzuca do ognia.^a **20** Rozpoznanie ich zatem po ich owocach.^a

O poparciu słów czynami

(Łk 13:25-27)

21 Nie każdy, kto się do Mnie zwraca: Panie, Panie,^a wejdzie do Królestwa Niebios.^b Wejdzie tam tylko ten, kto pełni wolę mojego Ojca,^c który jest w niebie. **22** W tym Dniu wielu mi powie: Panie, Panie, przecież prorokowaliśmy w Twoim imieniu, w Twoim imieniu wypędzaliśmy demony i w Twoim imieniu dokonaliśmy wielu cudów.^a **23** Wówczas im oświadczę: Nigdy was nie poznałem.^a *Odejdźcie ode Mnie^b wy wszyscy, którzy dopuszczacie się bezprawia.^{c1}*

24 Każdy więc, kto słucha moich słów i robi z nich użytek,^a jest jak człowiek mądry,^b który swój dom postawił na skale.^c **25** Spadł ulewny deszcz, wezbrały rzeki, zerwały się wichry i uderzyły w ten dom, lecz on nie runął,^c bo był zbudowany na skale. **26** Każdego natomiast, kto słucha moich słów, lecz nie robi z nich użytku,^a można porównać do człowieka bezmyślnego, który swój dom zbudował na piasku. **27** Spadł deszcz, wezbrały rzeki, powiały wiatry i uderzyły w ten dom, a on runął^a i jego upadek był wielki.

28 Gdy Jezus skończył mówić, tłumy były zdumione Jego nauczaniem.^a **29** W odróżnieniu od znawców Prawa uczył bowiem jak ktoś, na kim spoczywa władza.^a

1 Cytat za G.

Oczyszczenie trędowatego

(Mk 1:40-45; Łk 5:12-16)

8 Gdy Jezus zszedł z góry, ruszyli za Nim rzesze ludzi.^a **2** Wówczas podszedł do Niego trędowaty,^a pokłonił Mu się^b i powiedział: Panie, gdybyś tylko zechciał, mógłbyś mnie oczyścić.^c **3** Na te słowa Jezus wyciągnął rękę, dotknął go^a i oznajmił: Chcę, bądź oczyszczony! I trąd natychmiast ustąpił. **4** Pamiętaj – powiedział Jezus – nie mów o tym nikomu,^a lecz idź, pokaż się kapłanowi^b i tak jak nakazał Mojżesz,^c złoż ofiarę za swoje oczyszczenie. Niech to będzie dla nich świadectwem.

Przeciętny człowiek z nieprzeciętną wiarą

(Łk 7:1-10)

5 Tuż po wejściu do Kafarnaum^a do Jezusa podszedł pewien setnik.^b **6** Panie – prosił – mój chłopiec leży w domu sparaliżowany i strasznie cierpi. **7** Przyjdę – odpowiedział Jezus – i uzdrowię go. **8** Wówczas setnik powiedział: Panie, nie jestem wart, abyś wchodził pod mój dach, ale powiedz tylko słowo,^a a mój chłopiec będzie uzdrowiony. **9** Bo i ja jestem człowiekiem podległym władzy i mam pod sobą żołnierzy. Jeśli któremuś mówię: Idź! – idzie. Jeśli innemu rozkażę: Przyjdź! – przychodzi; i jeśli swemu słudze powiem: Zrób to! – robi.^a **10** Gdy Jezus to usłyszał, zdziwił się i powiedział do tych, którzy podążali za Nim: Zapewniam was, tak wielkiej wiary^a nie znalazłem w Izraelu u nikogo. **11** Powiem więcej, wielu zjawi się ze wschodu i zachodu, wraz z Abrahamem, Izaakiem i Jakubem zajmą miejsce przy stole w Królestwie Niebios,^a **12** a synowie Królestwa¹ zo-

¹ *synowie Królestwa*: idiom funkcjonujący obok takich określeń jak: *synowie genehy* (Mt 23:15), *synowie tego wieku* (Łk 16:8). Rozmówcy Jezusa uważali, że jako synowie Abrahama mają naturalne prawo do Królestwa (Mt 3:9).

Rozdział 8

1^a Mt 4:25; 5:1
2ª Kpł 13:2, 44-46; Lb 12:10, 14-15; 2Krn 26:21; Mt 26:6; **3^a** Mt 2:11; 9:18; 15:25; 20:20; J 9:38; **4^a** Mt 10:8; 11:5
5^a Mt 8:15; 9:29; 20:34

4^a Mt 9:30; 12:16; Mk 5:43; 7:36; **5^a** Kpł 13:49; 14:2-9; Łk 17:14; **6^a** Kpł 14:10-32

5^a J 4:46; **6^a** Mt 27:54; Dz 10:1

8^a Ps 33:9; 107:20; Mt 8:16

9^a Tł 2:9

10^a Mt 15:28
11^a Ps 107:3; Iz 49:12; 59:19; Ml 1:11; Łk 13:28-29; Rz 15:9-12; Ef 3:6
12^a Mt 13:42, 50; 22:13; 24:51; 25:30; Łk 13:28
13^a Mt 9:22; J 4:53; **14^a** Mt 9:29; 15:28
15^a 1Kor 9:5
16^a Mt 8:3
17^a Mt 4:23-24
18^a Mt 1:22; **19^a** Iz 53:4; 1P 2:24
20^a Dn 7:13; Mt 9:6; 11:19; 12:8, 32, 40; 13:37, 41; 16:13, 27-28; 26:64; Mk 2:10; 8:31; **21^a** 2Kor 8:9
22^a Mt 4:19-22; 9:9; J 21:19, 22; **23^a** J 5:25, 28; Rz 6:13; Ef 2:1, 5; Kol 2:13
24^a J 6:18; **25^a** Ps 4:9

staną wyrzuceni w zewnętrzną ciemność. Tam będzie płacz i zgrzytanie zębami.^a **13** Po tych słowach Jezus zwrócił się do setnika: Idź, a jak uwierzyłeś, niech ci się stanie! I w tej chwili^a jego chłopiec został uzdrowiony.^b

Uzdrowienia w domu Piotra

(Mk 1:29-34; Łk 4:38-41)

14 Gdy Jezus przyszedł do domu Piotra, zastał tam jego teściową^a – leżała złożona gorączką. **15** Dotknął^a jej ręki i gorączka spadła. Wtedy kobieta wstała i zaczęła Mu służyć.

16 Wraz z nastaniem wieczoru wprowadzono do Niego wielu opętanych. On zaś swoim słowem^a wygnął duchy i uzdrowił wszystkich, którym coś dolegało.^b **17** W ten sposób spełniło się^a to, co zostało powiedziane przez proroka Izajasza:

*On wziął nasze słabości
i poniósł ciężar naszych chorób.^b*

Cena naśladowania Jezusa

(Łk 9:57-62)

18 Widząc tłum wokół siebie, Jezus rozkazał przeprowadzić się na drugą stronę jeziora. **19** Wtedy podszedł do Niego pewien znawca Prawa: Nauczycielu – powiedział – pójde za Tobą, dokądkolwiek się udasz. **20** Jezus mu odpowiedział: Lisy mają nory i ptaki gniazda, Syn Człowieczy^a jednak nie ma gdzie skłonić głowy.^b **21** Inny z kolei spośród Jego uczniów poprosił: Panie, pozwól mi najpierw odejść i pogrzebać mojego ojca.^a **22** Jezus mu na to: Chodź za Mną.^a Grzebanie umarłych zostaw umarłym.^{b2}

Uciszenie burzy

(Mk 4:36-41; Łk 8:22-25)

23 Jezus wszedł do łodzi. Jego uczniowie dołączyli do Niego. **24** Gdy już byli daleko od brzegu, zerwała się potężna burza.^a Fale przelewały się przez łódź. On natomiast spał.^b **25** Wtedy przysunęli się do Niego, obudzili Go i zawo-

² *Lub: duchowo umarłym.*

łali: Panie! Ratuj!^a Giniemy! **26** O, ludzie małej wiary^a – odpowiedział. – Dlaczego się boicie?^b Następnie wstał, stłumił^c wiatr i wzburzone fale – i zaległa wielka cisza.^d **27** A ludzie, zdumieni, zadawali sobie pytanie: Kim On właściwie jest, że nawet wiatr i woda są Mu posłuszne?

Uwolnienie dwóch opętanych

(Mk 5:1-20; Łk 8:26-39)

28 Gdy przybył na drugą stronę, do kraju Gadareńczyków, z grobów wyszli dwaj opętani.^a Szli Mu naprzeciw. Byli oni tak groźni, że nie było mocnego, który ważyłby się przejść tamtą drogą. **29** Co Tobie do nas,^a Synu Boga?^b – wrzasnęli. – Przyszedłeś tu dręczyć nas przed czasem?^c **30** A w pewnej odległości pasła się tam spora trzoda świń. **31** Demony zaczęły Go prosić: Skoro nas wyganiaasz, poślij nas w te świnie. **32** Idźcie! – zezwolił. One zatem wyszły i wstąpiły w świnie. Wtedy całe stado ruszyło w dół urwiska, prosto do jeziora – i zginęło w falach. **33** Pasterze natomiast uciekli do miasta. Tam opowiedzieli o wszystkim, również o opętanych. **34** I wtedy całe miasto wyszło do Jezusa, a gdy Go zobaczyli, poprosili, aby odszedł z ich granic.^a

Prawo przebaczenia grzechów

(Mk 2:1-12; Łk 5:17-26)

9 Jezus wsiadł więc do łodzi, przepawił się na drugą stronę i przybył do swego miasta.^a **2** Wówczas przynieśli Mu sparaliżowanego. Leżał on na pościeli. Gdy Jezus zobaczył ich wiarę,^a zwrócił się do niego: Bądź dobrej myśli,^b synu, twoje grzechy zostały ci przebaczone.^c **3** Niektórzy z obecnych przy tym znawców Prawa pomyśleli wtedy: Ten człowiek obraża Boga.^a **4** Jezus przejrzał ich myśli^a i zapytał: Dlaczego hołubićie w sobie te złe myśli?^b **5** Co łatwiej powiedzieć: Twoje grzechy zostały ci przebaczone, czy: Wstań i zacznij chodzić? **6** Wiedziecie jednak, że Syn Czło-

25^aMt 14:30
26^aMt 6:30; 14:31;
16:8; ^bJ 14:27;
^cPs 104:7; ^dPs 65:8;
89:10; 107:29

28^aMt 4:24

29^aMk 1:24; Łk 4:34;
^bMt 4:3, 6; ^c2P 2:4;
Obj 20:13

34^aŁk 5:8; Dz 16:39

Rozdział 9

1^aMt 4:13
2^aMt 8:10; 9:22, 29;
15:28; Mk 10:52;
Łk 7:50; 17:19;
Dz 14:9; ^bMt 9:22;
14:27; Mk 6:50;
J 16:33; Łk 7:48
3^aMt 26:65; Mk 2:7;
J 10:36
4^aMt 12:25; Mk
12:15; Łk 6:8; J 2:25;
^bRdz 6:5; Ps 94:11
6^aMt 8:20; ^bŁk 7:49;
Dz 5:31; ^cJ 5:8
8^aMt 5:16; 15:31;
Łk 7:16; 13:13; 17:15;
23:47; J 15:8; Dz 4:21
9^aMt 10:3; Mk 2:14;
Łk 5:27; ^bMt 4:19
10^aMt 5:46
11^aMt 11:19; Łk 5:30;
15:2; 19:7; Ga 2:15
13^aIs 52:2;
Prz 21:3; Oz 6:6;
Am 5:21-22; Mi 6:6-8;
Mt 12:7; Mk 12:33;
^bŁk 15:7; 19:10;
1Tm 1:15
14^aMt 11:2; Łk
11:1; J 1:35; 3:25;
^bŁk 18:12; ^cMt 15:2
15^aLk 6:25; J 3:29;
^bŁk 17:22; ^cDz 13:2-3;
14:23
17^aJoz 9:4;
^b2Kor 5:17; Ga 4:9

wieczy^a ma na ziemi władzę przebaczenia grzechów.^b I tu polecił sparaliżowanemu: Wstań, złóż pościele. Możesz iść do domu.^c **7** Słyszając to, chory wstał i udał się do domu. **8** Na ten widok tłumy ogarnął lęk. Ludzie wielbili Boga,^a który udziela człowiekowi takiej władzy.

Powołanie Mateusza

(Mk 2:14-17; Łk 5:27-32)

9 Gdy Jezus stamtąd odchodził, zauważył człowieka imieniem Mateusz.^a Urzędował on przy stole celnym. Jezus zwrócił się do niego: Chodź za Mną.^b A on wstał i poszedł za Nim. **10** Potem, przy stole w domu Mateusza, do Jezusa i Jego uczniów przylączyło się wielu celników^a i grzeszników. **11** Widząc to, faryzeusze zaczęli pytać uczniów: Dlaczego wasz Nauczyciel zasiada do stołu z celnikami i grzesznikami?^a **12** Jezus usłyszał to pytanie: Chorzy, a nie zdrowi – powiedział – potrzebują lekarza. **13** Idźcie, przypomnijcie sobie, co to znaczy: *Miłosierdzia chcę, a nie ofiary*.^a Nie przyszedłem powołać sprawiedliwych, lecz grzeszników.^b

Nowe formy dla nowych treści

(Mk 2:18-22; Łk 5:33-39)

14 Wtedy podeszli do Niego uczniowie Jana^a i zapytali: Dlaczego my i faryzeusze tak często pościmy,^b a Twoi uczniowie – nie?^c **15** Jezus im odpowiedział: Czy goście weselni mogą się smucić, dopóki jest z nimi pan młody?^a Przyjdzie jednak czas,^b gdy Pan młody zostanie im zabrany – i wtedy będą pościć.^c **16** Nikt nie naszywa na stary płaszcz łatę z płótna, które się jeszcze nie zbiegło w praniu. Takie płótno ściągnęłoby obraża dziury i rozdarcie stałoby się większe. **17** Nikt też nie wlewa młodego wina w stare bukłaki,^a jeśli nie chce, by mu one pękły, wino wyciekło i same bukłaki uległy zniszczeniu. Młode wino wlewa się do nowych bukłaków.^b W ten sposób chroni się jedno i drugie.

Przywrócenie zdrowia i życia

(Mk 5:21-43; Łk 8:40-56)

18 Gdy to do nich mówił, przyszedł pewien przełożony synagogi, złożył Mu pokłon^a i powiedział: Właśnie umarła moja córka. Przyjdź jednak, połóż na nią swoją rękę,^b a będzie żyła. **19** Jezus wstał więc i wraz ze swoimi uczniami udał się za nim. **20** Wówczas pewna kobieta, od dwunastu lat cierpiąca na krwotok,^a podeszła z tyłu i dotknęła frędzla Jego szaty.^b **21** Powtarzała bowiem sobie: Gdybym tylko mogła dotknąć Jego szaty,^a byłabym ocalona. **22** A kiedy się to stało, Jezus obrócił się, spojrzął na nią i powiedział: Bądź dobrej myśli, córko, twoja wiara cię ocaliła.^a I od tamtej pory kobieta była zdrowa. **23** Potem przybyli do domu przełożonego synagogi. Jezus zastał tam flecistów oraz lamentujących tłum.^a **24** Odejdźcie stąd – powiedział – bo dziewczynka nie umarła, lecz śpi.^a I zaczął się z Niego wyśmiewać. **25** A gdy usunięto tłum,^a wszedł, ujął ją za rękę – i dziewczynka wstała.^b **26** I rozesła się wieść o tym po całej okolicy.^a

Uzdrowienie dwóch niewidomych

27 Gdy Jezus stamtąd odchodził, ruszyli za Nim dwaj niewidomi.^a Wołali oni: Synu Dawida,^b zmiłuj się nad nami! **28** A kiedy wszedł do domu, niewidomi podeszli bliżej. Czy wierzyć,^a że jestem w stanie to uczynić? – zapytał ich Jezus. Tak, Panie! – odpowiedzieli. **29** Wtedy dotknął ich oczu, mówiąc: Niech się wam stanie według waszej wiary.^a **30** I ich oczy zostały otwarte.^a Jezus zaś nakazał im surowo: Pamiętajcie, niech nikt się o tym nie dowie!^b **31** Oni jednak po wyjściu rozpowiedzieli o Nim po całej okolicy.^a

Uwolnienie niemego

32 Gdy uzdrowieni wychodzili, przeprowadzono do Niego niemego opętanego^a człowieka. **33** Po wypędzeniu demona niemy przemówił.^a A tłumy,

^{18a}Mt 8:2; ^bMt 8:3; Mk 6:5; 7:32; 8:23, 25; Łk 13:13

^{20a}Kpł 15:25;

^bLb 15:38-39; Pwt 22:12; Mt 14:36; 23:5

^{21a}Mt 14:36;

Mk 3:10; 6:56;

Łk 6:19; Dz 19:12

^{22a}Mt 9:2; Mk 10:52;

Łk 7:50; 17:19; Dz 3:16

^{23a}2Krn 35:25;

Jr 9:17-18

^{24a}Ps 76:6; Dn 12:2;

J 11:11, 13; Dz 13:36;

20:10; 1Kor 11:30; 15:

6, 18, 20; 1Ts 4:13-16

^{25a}Dz 9:40; ^bMk 1:31;

9:27; Łk 7:14-15;

Dz 3:7; 9:41

^{26a}Mt 4:24; Mk 1:28;

45; Łk 4:37; 5:15; 7:17

^{27a}Mt 20:29-34;

^bMt 1:1; 12:23; 15:22;

20:30-31; 21:9,15;

22:42; Mk 10:47

^{28a}Dz 4:9

^{29a}Mt 8:3, 13; 9:2;

15:28

^{30a}Lz 35:5; Łk 4:18;

Dz 26:18; ^bMt 8:4;

12:16; Mk 1:43; 5:43;

7:36

^{31a}Mt 9:26; Mk 1:45

^{32a}Mt 12:22; Łk 11:14

^{33a}Lz 35:6; ^bMk 11:12

^{34a}Mt 12:24;

Mk 3:22; Łk 11:15

^{35a}Mk 6:6; Łk 13:22;

^bMt 4:23; ^cMk 1:34;

Łk 7:21

^{36a}Mt 14:14;

Mk 6:34; 8:2;

^bLb 27:17; 1Krl 22:17;

Ez 34:5; Za 10:2;

Mk 6:34

^{37a}J 4:35

^{38a}Łk 10:2

Rozdział 10

^{1a}Mk 6:7; Łk 9:1;

^bMt 9:35; Łk 6:7

^{2a}Dz 1:13; ^bMt 4:18;

^cMt 4:21

^{3a}J 1:43-49; 14:9;

^bJ 11:16; 14:5; 20:24;

21:2; ^cMt 9:9

^{4a}Mt 26:14; 27:3;

Łk 22:3; J 6:71; 12:4;

13:2, 26

^{5a}Dz 13:46;

^b1Krl 16:24;

2Krl 17:24; Ezd 4:10;

Łk 9:52-53; 10:33;

17:16; J 4:4-9; 8:48;

Dz 8:5, 25

^{6a}Ps 119:176; Łz 53:6;

Jr 50:6; 1P 2:25;

^bMt 15:24; Dz 3:26;

13:46; Rz 1:16

^{7a}Mt 5:10; 11:12

ogarnięte zdumieniem, powtarzały: Nigdy coś takiego nie działało się w Izraelu.^b **34** Faryzeusze jednak byli zdania, że Jezus wygania demony za pośrednictwem władcy demonów.^a

Jezus o żniwie i robotnikach

35 W ten sposób Jezus obchodził wszystkie miasta i wioski,^a nauczał w miejscowych synagogach,^b głosił dobrą nowinę o Królestwie i uzdrawiał wszelkie choroby oraz wszelkie niedomagania.^c

36 A gdy zobaczył tłumy, wezbrała w Nim litość nad nimi,^a bo były udręczone i porzucone *jak owce pozbawione pasterza*.^b **37** I zwrócił się do swoich uczniów: Żniwo wprawdzie wielkie,^a lecz robotników niewielu. **38** Proście zatem Pana żniwa, aby przyspieszył wyjście robotników na swoje żniwo.^a

Rozesłanie Dwunastu

(Mk 3:13-19; Łk 6:12-16)

10 I przywołał Jezus swoich dwunastu uczniów,^a dał im władzę nad duchami nieczystymi, aby je wyganiali i aby uzdrawiali wszelką chorobę i wszelkie niedomaganie.^b

2 A oto imiona dwunastu apostołów:^a pierwszy Szymon zwany Piotrem i jego brat Andrzej,^b Jakub, syn Zebedeusza, i jego brat Jan,^c **3** Filip^a i Bartłomiej, Tomasz^b i celnik Mateusz,^c Jakub, syn Halfeusza, i Tadeusz, **4** Szymon Kananejczyk oraz Judasz Iskariot,^a ten, który Go wydał.

Instrukcje Jezusa

(Mk 6:7-13; Łk 9:1-6; 10:3-12)

5 Tych dwunastu posłał Jezus z takimi poleceniami: Nie udawajcie się w drogę do pogan^a i nie wchodźcie do miasta Samarytan.^b **6** Idźcie raczej do owiec,^a które poginęły z domu Izraela.^b **7** Po drodze zaś głosicie: Królestwo Niebios^a jest blisko! **8** Uzdrawiajcie słabych, przywracajcie życie umarłym, oczyszczajcie trędowatych, wyganiajcie demony – otrzymaliście

to w darze i jako dar przekazujcie^a dalej. **9** Nie bierzcie ze sobą złota, srebra ani miedzi.^a **10** Nie zabierajcie torby, dwóch tunik, sandałów ani laski, gdyż robotnik wart jest swego wyżywienia.^a **11** Do któregośkolwiek miasta lub wioski wejdziecie, dokładnie dowiedźcie się, kto jest w nim osobą godną, i tam zamieszkujcie do czasu swojego odejścia. **12** Wchodząc do domu, życzenie mu pokoju. **13** Jeśli ten dom okaże się godny, niech wasz pokój zstąpi na niego,^a w przeciwnym razie niech wasz pokój powróci do was. **14** Jeśli zaś nie zostaniecie gdzieś przyjęci ani nie będą chcieli słuchać waszych słów, wychodząc z takiego domu lub miasta, strząśnijcie proch z waszych stóp.^a **15** Zapewniam was, w dniu sądu znośniej będzie ziemi Sodomy i Gomor^a niż temu miastu.

Zapowiedź prześladowań

(Mk 13:9-13; Łk 21:12-17)

16 Posyłam was jak owce między wilki,^a bądźcie zatem przebiegli jak węże i niewinni jak gołębie.^b

17 Strzeżcie się natomiast ludzi,^a gdyż podawać was będą do sądów^b i biczować w swoich synagogach.^c **18** Z mojego powodu postawią was też przed namiestnikami i królami^a – na świadectwo^b dla nich oraz dla narodów.

19 A gdy was wydadzą, nie martwcie się, jak i co macie mówić.^a W odpowiedniej chwili zostanie wam to dane, **20** nie wy bowiem będziecie mówili – przemawiać przez was będzie Duch waszego Ojca.^a

21 Wyda zaś na śmierć brat brata i ojciec dziecko. Dzieci powstaną przeciwko rodzicom i doprowadzą do ich śmierci.^a **22** Ze względu na moje imię będziecie przez wszystkich znienawidzeni.^a Kto jednak wytrwa do końca, ten będzie ocalony.^b

23 A gdy was będą prześladować w jednym mieście,^a uciekajcie do drugiego.^b Zapewniam was, nie zdążycie obejść miast Izraela, a Syn Człowieczy^c przyjdzie.

⁸Dz 8:20; Obj 21:6; 22:17
⁹Łk 22:35-36
¹⁰1Kor 9:7-14;
1Tm 5:18

¹³1Sm 25:6

¹⁴Dz 13:51; 18:6

¹⁵Rdz 18:20; 19:24, 28; Mt 11:23-24;
2P 2:6; Jd 7

¹⁶Łk 10:3; J 10:12; Dz 20:29; Rz 16:19; 1Kor 14:20; Ef 5:15
¹⁷Flp 3:2; ^bMt 5:22; ^cMt 23:34; 24:9; Dz 5:40; 22:19; 26:11
¹⁸Dz 9:15; 25:23; 26:1-2; 27:24;
^bMt 24:14

¹⁹Łk 12:11-12
²⁰Wj 4:12; 2Sm 23:2; Jr 1:9; Łk 12:12; Dz 4:8; 1Kor 2:4
²¹Mi 7:6; Mt 10:35
²²Mt 24:9; J 15:18-19; 1J 3:13;
^bMt 24:13; Hbr 10:36
²³Mt 23:34;
^bMt 2:13; Dz 8:1;

14:6; ^cMt 8:20
²⁴Łk 6:40; ^bJ 13:16; 15:20

²⁵Mt 12:24; Mk 3:22; Łk 11:15
²⁶Mk 4:22; Łk 8:17;
^b1Tm 5:25

²⁸Ps 56:4-5; IP 3:14; Obj 2:10; Iz 8:12-13; Hbr 10:31; ^cJk 4:12;
^dMt 5:22

³⁰1Sm 14:45; 2Sm 14:11; 1Krl 1:52; Łk 21:18; Dz 27:34
³¹Mt 6:26; 12:12

³²Rz 10:9-10;
^bObj 3:5

³³Mk 8:38; Łk 9:26; 2Tm 2:12
³⁵Mt 10:21
³⁶Mi 7:6

Łk 14:26-27

³⁷Pwt 33:9

24 Nie ma ucznia nad nauczyciela^a ani sługi nad własnego pana.^b **25** Wystarczy uczniowi, by się stał jak jego nauczyciel, a słudze jak jego pan. Jeśli gospodarza nazwali Beelzebulem,^{a1} tym bardziej jego domowników!

Odwagi!

(Łk 12:2-9)

26 Nie bójcie się ich zatem! Nie ma bowiem nic tak skrytego,^a że nie mogłoby być ujawnione, ani nic tak tajnego,^b że nie mogłoby się wyjaśnić. **27** To, co wam mówię w ciemności, opowiedzcie przy świetle; a to, o czym słyszycie na ucho, rozgłoście z dachów. **28** I nie bójcie się tych, którzy zabijają ciało, lecz duszy zabić nie są w stanie.^a Bójcie się raczej Tego,^b który może duszę i ciało zgubić^c w miejscu wiecznej kary.^d **29** Czy dwóch wróbli nie sprzedaje się za assariona?² A przecież bez woli waszego Ojca ani jeden nie spada na ziemię. **30** Nawet wasze włosy na głowie^a – każdy jest policzony. **31** Przestańcie się więc bać! Znaczący więcej niż całe stado wróbli.^a

32 Do każdego zatem, kto się do Mnie przyzna wobec ludzi,^a i Ja się przyznam wobec mojego Ojca,^b który jest w niebie. **33** Tego jednak, kto się Mnie wyprze wobec ludzi,^a i Ja się wyprę przed moim Ojcem, który jest w niebie.

Zapowiedź podziękowań

(Łk 12:51-53; 14:26-27)

34 Nie sądzcie, że przyszedłem przynieść ziemi pokój. Przynoszę nie pokój, ale miecz. **35** Bo przyszedłem poróżnić syna z ojcem, córkę z matką, a synową z teściową.^a **36** I wrogami człowieka będą jego domownicy.^a

37 Kto kocha ojca lub matkę bardziej niż Mnie,^a nie jest Mnie wart. I kto ko-

¹ *Beelzebub*: hbr. *Baal-Zebul*, czyli: Najwyższy Baal lub Książę Baal, książę demonów (Mt 12:24). Grecka forma hbr. *Baal-Zebub*, czyli: Pan much (2Krl 1:2), jest jej przekręceniem.

² Tj. za 0,4 g miedzi monety o najmniejszym nominale, 45 min dniówki.

cha syna lub córkę bardziej niż Mnie, nie jest Mnie wart. **38** Kto nie bierze swojego krzyża^a i nie idzie za Mną,^b nie jest Mnie wart. **39** Kto w pierwszym rzędzie zabiega o swoją duszę, zgubi ją, a kto zgubi swoją duszę ze względu na Mnie, odnajdzie ją.^a

40 Kto was przyjmuje, Mnie przyjmuje,^a a kto Mnie przyjmuje, przyjmuje Tego, który Mnie posłał.^b **41** Kto przyjmuje proroka z racji tego, że jest on prorokiem, będzie wynagrodzony jak prorok.^a Kto przyjmuje sprawiedliwego ze względu na to, że jest on sprawiedliwy, będzie wynagrodzony jak sprawiedliwy. **42** Również ten, kto napoi jednego z tych małych^a choćby kubkiem zimnej wody dlatego, że jest on uczniem, zapewniam was, na pewno otrzyma nagrodę.^b

11 Po udzieleniu wskazówek swoim dwunastu uczniom, Jezus odszedł stamtąd. Poszedł nauczać^a i głosić dobrą nowinę w okolicznych miastach.

Pytanie Jana Chrzciciela

(Łk 7:18-35)

2 O dokonaniach Chrystusa^a usłyszał uwięziony Jan.^b Posłał on do Jezusa swoich uczniów z takim zapytaniem: **3** Czy to Ty jesteś Tym, który ma przyjść,^a czy też mamy spodziewać się innego? **4** Idźcie i donieście Janowi – odpowiedział im Jezus – o tym, co widzicie i słyszycie: **5** *Niewidomi odyskują wzrok, kulejący chodzą,^a trędowaci^b doznają oczyszczenia, głusi słyszą, umarli zmartwychwstają,^c a ubogim głoszona jest dobra nowina^d – **6** i szczęśliwy jest ten, kto się do Mnie nie zrazi.^a*

Jezus o Janie Chrzcicielu

(Łk 7:24-30)

7 A gdy oni odchodzili, Jezus zaczął mówić do tłumów o Janie: Co wysłicie obejrząc na pustkowiu?^a Trzcinę^b kołysaną przez wiatr? **8** Co zatem wysłicie zobaczyć? Człowieka ubranego w miękkie szaty?^a Ci, którzy no-

38^aMt 16:24;
Mk 8:34; Łk 9:23;
bMt 4:19
39^aMt 16:25;
Mk 8:35; Łk 9:24;
17:33; J 12:25

40^aMt 18:5; J 13:20;
Ga 4:14; **b**Mk 9:37;
Łk 9:48; 10:16;
J 12:44; 13:20
41^a1Krl 17:10-24;
2Krl 4:8-17

42^aPrz 14:31;
Mt 25:40; **b**Prz 19:17;
Mk 9:41; Hbr 6:10

Rozdział 11

1^aMt 9:35
2^aJ 10:37-38;
bMt 4:12; 14:3; J 3:24
3^aRdz 49:10;
Pwt 18:15; Ps 118:26;
J 4:25; 6:14; 11:27;
Dz 19:4; Hbr 10:37
5^aŁz 29:18; 35:5-6;
Mt 9:27-30; **b**Mt 8:2-3; **c**Mt 9:18-25;
dŁz 6:11; Łk 4:18, 21
6^aŁz 8:14-15;
Mt 13:57; 24:10;
26:31; J 6:61; 16:1
7^aMt 3:1, 5; Łk 1:80;
bMt 12:20
8^aMt 3:4
9^aMt 14:5; 21:26;
Łk 1:76
10^aMi 3:1; Mk 1:2;
J 1:21; 3:28
12^aMt 10:7; 13:24;
bŁk 16:16
13^aŁk 16:16
14^aMi 3:23;
Mt 17:10-13; Mk 9:11-13; Łk 1:17; J 1:21
15^aMt 13:9, 43;
Mk 4:23; Łk 14:35;
Obj 2:7; 13:9
16^aPs 78:8
18^aMt 3:4; 9:14;
Łk 1:15
19^aMt 8:20;
bMt 9:10; J 2:2;
cMt 9:11; Łk 15:1-2;
19:7; **d**1Kor 1:24, 30
20^aJ 15:24; Dz 2:22
21^aMk 8:22; **b**Łz 23:1-18; Ez 27:32; 28:2-23;
Jl 4:4-8; Am 1:9-10;
Za 9:2-4; Mt 15:21;
Mk 3:8; 7:24; **c**Jb 42:6;
Jo 3:5-8

szą miękkie szaty, mieszkają w pałacach królewskich. **9** A więc co wysłicie zobaczyć? Proroka?^a Tak! Powiem wam, nawet więcej niż proroka. **10** To o nim napisano:

*Oto Ja posyłam przed Tobą
mojego posłańca,
który pójdzie przed Tobą
i utoruje Ci drogę.^a*

11 Zapewniam was: Spośród tych, którzy wyszli z Iona kobiet, nie było większego niż Jan Chrzciciel, ale najmniej w Królestwie Niebios jest większy niż on. **12** A od dnia Jana Chrzciciela aż dotąd Królestwo Niebios^a doznaje przemocy i porywają je ludzie, którzy przed niczym się nie wahają.^b **13** Bo wszyscy Prorocy oraz Prawo prorokowali aż do Jana^a **14** i jeśli chcecie to przyjąć, on jest tym mającym nadejść Eliaszem.^a **15** Kto ma uszy, niech rozważy moje słowa!^a

Zgubna niechęć

(Łk 7:31-35)

16 Do czego mam porównać to pokolenie?^a Przypomina ono dzieci siedzące na rynku. Jedne mówią do drugich:

17 Graliśmy wam na fujarcie,
a nie tańczyliście,
śpiewaliśmy żałobne pieśni,
a nie płakaliście.

18 Przyszedł bowiem Jan, nie jadł ani nie pił,^a i mówią: Ma demona. **19** Przyszedł Syn Człowieczy,^a jadł i pił,^b i mówią: To żarłok i pijak, przyjaciel celników i grzeszników.^c I mądrość^d znalazła usprawiedliwienie w swoich czynach.

Ostrzeżenie dla miast galilejskich

(Łk 10:13-15)

20 Wtedy Jezus zaczął grozić miastom, w których najczęściej dawał wyraz swej mocy,^a a które się nie opamiętały: **21** Biada tobie, Chorazynie! Biada tobie, Betsaido!^a Bo gdyby w Tyrze i Sydonie^b działały się cuda takie jak u was, dawno by na znak opamiętania siedziały w worze pokutnym i w popiele.^c **22** Posłuchajcie uważnie: W dniu

sądu łżej będzie Tyrowi i Sydonowi niż wam.^a **23** A ty, Kafarnaum,^a czy twoja chwała sięgnie nieba?^b Przeciwnie, pogrążysz się w świecie umarłych!^c Bo gdyby w Sodomie^d miały miejsce takie cuda, jak u ciebie, istniałaby aż do dnia dzisiejszego. **24** Posłuchaj uważnie: W dniu sądu łżej będzie ziemi sodomskiej niż tobie.^a

Przewaga dziecięcej prostoty

(Łk 10:21)

25 W tym czasie Jezus odezwał się w te słowa: Wysławiam Cię, Ojcze, Panie nieba i ziemi,^a że zakryłeś te rzeczy^b przed mądrymi i roztroptnymi, a objawiłeś je ludziom i dziecięcej prostocie!^c **26** Tak, Ojcze, uczyniłeś to, gdyż takie było Twoje życzenie.

Zaproszenie do odnowy sił

(Łk 10:22)

27 Wszystko zostało mi przekazane przez mojego Ojca^a i nikt oprócz Ojca nie pojmuje, kim jest Syn.^b Nikt też nie pojmuje, kim jest Ojciec, jak tylko Syn^c oraz ten, komu Syn zechce to objawić.^d **28** Przyjdźcie do Mnie wszyscy^a zapracowani i przeciążeni,^b Ja wam zapewnię wytchnienie. **29** Weźcie na siebie moje jarzmo, uczcie się ode Mnie^a łagodności i pokory serca,^b a znajdziecie ukojenie dla swych dusz.^c **30** Gdyż moje jarzmo jest wygodne, a moje brzemień – lekkie.^a

Syn Człowieczy Panem szabat

(Mk 2:23-28; Łk 6:1-5)

12 W tym czasie, a był to szabat,^a Jezus przechodził między łanami zbóż. Jego uczniowie, głodni, zrywali po drodze kłosa i jedli wyłuskane z nich ziarno.^b **2** Widząc to, faryzeusze zarzucili Jezusowi: Twój uczniowie robią to, czego nie wolno robić w szabat.^a **3** A czy nie czytaliście o tym^a – odpowiedział im Jezus – co uczynił Dawid, gdy był głodny, on sam i jego towarzysze?^b **4** O tym, jak weszli do domu Bożego i zjedli chleb obecności, którego nie wolno było spożywać

22^aMt 10:15; 11:24
23^aMt 4:13;
^bLz 14:13; ^cLz 14:15;
Ez 26:20; Łk 16:23;
Dz 2:27; Obj 1:18;
20:14; ^dRdz 19:24-28; 2P 2:6; Jd 7

24^aMt 10:15;
Łk 10:12

25^aRdz 14:19;
22; Dz 17:24;
^bMt 13:11; ^cŁk 10:21;
1Kor 1:26-29

27^aMt 28:18;
Łk 10:22; J 3:27, 35;
6:37, 44, 65; 13:3;
18:9; ^bMt 16:17;
J 10:15; ^cJ 7:29; 8:55;
10:15; 17:25; ^dJ 1:18;
17:6, 26
28^aMt 6:37; 7:37;
^bJr 31:25; Mt 23:4;
Łk 11:46; Dz 15:10
29^aJ 13:15; Ef 4:20;
Flp 2:5; 1P 2:21;
1J 2:6; ^bMt 21:5;
2Kor 10:1; ^cPs 116:7;
Jr 6:16; Hbr 4:9
30^a1J 5:3

Rozdział 12

1^aMt 12:5, 10-12;
Łk 13:14; 14:1, 3;
J 5:9-10; 9:14, 16;
^bPwt 23:26
2^aWj 20:10; 23:12;
34:21; Pwt 5:14;
Lz 58:13
3^aMt 12:5; 19:4;
21:16, 42; 22:31;
^bSm 21:1-7
4^aWj 25:30; 29:32-33; Kpl 24:5-9
5^aMt 12:3; ^bLb 28:9-10; J 7:22-23
6^aMt 12:41-42;
^b1Krl 8:27; Lz 66:1;
Ag 2:9
7^aOz 6:6; Mi 6:6-8;
Mt 9:13
8^aMt 8:20
10^aMt 12:13;
Łk 11:54; 14:1; 20:20;
J 8:6; ^bMt 12:2;
Łk 14:3
11^aPwt 22:4; Łk 14:5
12^aMt 6:26; 10:31
14^aMt 22:15; 26:4;
27:1; Mk 3:6; 11:18;
J 11:53; ^bJ 5:18; 7:1;
25; 8:59
15^aMt 4:23; 19:2;
Mk 3:7-10
16^aMt 8:4; 9:30;
Mk 5:43; 7:36
17^aMt 1:22
18^aLz 41:9; 42:1;
Mt 3:17; 17:5;
^bLz 61:1; Łk 4:18;
J 3:34

ani jemu, ani jego towarzyszom, a tylko samym kapłanom?^a **5** Albo czy nie czytaliście w Prawie,^a że w dzień szabatu w świątyni kapłani łamią szabat – i są niewinni?^b **6** Mówię wam, w tym przypadku chodzi o coś więcej^a niż o świątynię.^b **7** Gdybyście rozumieli, co znaczy: *Miłosierdzia chcę, a nie ofiary*,^a nie potępialibyście niewinnych. **8** Wiedźcie, że panem szabat jest Syn Człowieczy.^a

Uzdrowienie człowieka

z niewładną ręką

(Mk 3:1-6; Łk 6:6-11)

9 Po odejściu stamtąd Jezus udał się do ich synagogi. **10** Był tam akurat człowiek cierpiący na bezwład ręki. A ponieważ szukano powodu do potępienia^a Jezusa, postawiono Mu pytanie: Czy wolno w szabat uzdrawiać?^b **11** Gdyby ktoś z was miał jedną owcę – odpowiedział Jezus – i ta w szabat wpadłaby mu do jakiegoś dołu, czy nie próbowałby jej wyciągnąć?^a **12** A przecież człowiek znaczy więcej niż owca!^a Dlatego wolno w szabat czynić dobrze. **13** Następnie zwrócił się do chorego: Wyciągnij rękę przed siebie. I on wyciągnął. Odzyskał taką samą władzę w tej ręce, jak i w drugiej. **14** Faryzeusze natomiast wyszli i udali się na naradę,^a aby ustalić, w jaki sposób doprowadzić do śmierci Jezusa.^b

Jezus Sługą Pana

15 Jezus przejrzał te plany i oddalił się stamtąd. Poszły za Nim wielkie tłumy, a On uzdrowił wśród nich wszystkich chorych.^a **16** Nakazywał im jednak, by nie czynili wokół Niego rozgłosu.^a **17** W ten sposób wypełniło się to, co zostało przepowiedziane przez proroka^a Izajasza:

18 *Oto mój Sługa, którego
wybrałem.*

*Mój Ukochany,^a źródło radości
mejej duszy.*

*Złożę na Nim mojego Ducha^b
i On ogłosi narodom
sprawiedliwe prawa.*

- 19** *Nie będzie toczył sporów
i nie będzie krzyczał.
Nikt na ulicach
nie usłyszy Jego głosu.*
- 20** *Trzciny nadłamanej nie dołamię
i tłącego się knota nie dogasi,
dopóki nie doprowadzi
do zwyczajstwa sprawiedliwości.*
- 21** *W Jego imieniu narody
będą pokładać nadzieję.^a*

Pomówienia o współpracy z szatanem

(Mk 3:20-30; Łk 11:14-23)

22 W tym czasie przyprowadzono do Niego opętanego człowieka. Był on niewidomy^a i głuchoniemy.^b Jezus uzdrowił go,^c tak że przemówił i był w stanie widzieć. **23** Wywołało to zachwyt wśród tłumów: Czy to nie jest Syn Dawida?^a – powtarzano. **24** Jednak faryzeusze, gdy o tym usłyszeli, orzekli: Ten wygania demony nie inaczej jak tylko za sprawą Beelzebuba,^a władcy demonów.^b **25** Świadom tych myśli,^a Jezus zwrócił się do nich: Każde królestwo rozdarte wewnętrznymi podziałami pustoszeje. Podzielone miasta lub rodziny nie są w stanie się ostać. **26** Jeśli szatan wygania szatana, to jest sam ze sobą skłócony. W jaki więc sposób jego królestwo ma się ostać?^a **27** Poza tym, jeśli Ja wyganiam demony za sprawą Beelzebuba, to za czyją sprawą czynią to wasi synowie?^a Dlatego oni będą waszymi sędziami. **28** Jeśli jednak w moim wypędzaniu demonów jest Duch Boży,^a to właściwie przyszło już do was Królestwo Boże.^b **29** Jak można wejść do domu uzbrojonego człowieka i zagarnąć jego rzeczy, jeśli się go najpierw nie zwiąże? Dopiero potem można ograbić jego dom.^a **30** Kto nie jest ze Mną, jest przeciwko Mnie,^a a kto ze Mną nie gromadzi – rozprasza.

31 Dlatego mówię wam: Każdy grzech i oszczerstwo mogą być ludziom wybaczone,^a lecz uwłaczanie Duchowi jest niewybaczalne.^b **32** Kto powiedziałby słowo przeciwko Synowi

Człowieczemu, będzie mu wybaczone, lecz kto by je wypowiedział przeciwko Duchowi Świętemu, nie będzie mu wybaczone ani w tym wieku, ani w nadchodzącym.^a

33 Wyhodujcie dobre drzewo, to i owoc będzie dobry. Wyhodujcie bezużyteczne, a owoc będzie bezużyteczny. Bo drzewo rozpoznaje się po owocu.^a **34** O, wy pomioty zmiij!^a Jak możecie mówić dobrze, skoro jesteście źli? Przecież z obfitości serca mówią usta.^b

35 Dobry człowiek z dobrego skarbcza wydobywa dobro, a zły człowiek ze złego wydobywa zło. **36** Mówię wam natomiast: Z każdego bezużytecznego słowa, które ludzie wypowiedzą, zdadzą sprawę^a w dniu sądu.^b **37** Gdyż na podstawie własnych słów^a zostaniesz usprawiedliwiony i na podstawie własnych słów zostaniesz potępiony.

Znak Jonasza

(Mk 8:11-12; Łk 11:29-32)

38 W odpowiedzi na to niektórzy znawcy Prawa i faryzeusze powiedzieli: Nauczycielu, chcemy zobaczyć jakiś Twój znak.^a **39** Jezus odpowiedział: Pokolenie złe i cudzołożne^a szuka znaku, lecz go nie otrzyma, poza znakiem proroka Jonasza. **40** Gdyż podobnie jak *Jonasz był we wnętrzu potwora trzy dni i trzy noce*,^a tak też Syn Człowieczy będzie we wnętrzu ziemi trzy dni i trzy noce.^b **41** Mieszkańcy Niniwy^a powstaną na sąd wraz z tym pokoleniem i potępiają je, gdyż opamiętali się na wezwanie Jonasza,^b a przecież tutaj chodzi o coś więcej niż w przypadku Jonasza.^c **42** Królowa z Południa^a powstanie na sąd wraz z tym pokoleniem i potępi je, bo przybyła z krainów ziemi słuchać mądrości Salomona, a przecież tutaj chodzi o coś więcej niż w przypadku Salomona.^b

Niebezpieczeństwo opętania

(Łk 11:24-26)

43 Gdy duch nieczysty wychodzi z człowieka, przemierza bezwodne miejsca w poszukiwaniu wytchnienia. Lecz gdy

^{21a}Rz 15:12

^{22a}Mt 9:27;
^bMt 9:32; ^cMt 4:24

^{23a}Mt 9:27; 15:22

^{24a}Mt 10:25;
^bMt 9:34

^{25a}Mt 9:4

^{26a}Ef 2:2; 6:12;
Kol 1:13; 1J 3:8
^{27a}Dz 19:13-14
^{28a}Mt 12:18;
Dz 10:38;
^bMt 19:24; 21:31, 43;
Łk 17:20-21
^{29a}Lz 49:24-25;
1J 4:4
^{30a}Mk 9:40; Łk 9:50;
11:23
^{31a}1Tm 1:13;
^bŁk 12:10; Hbr 6:4-6;
10:26; 1J 5:16
^{32a}Mk 10:30;
^bEf 1:21; Hbr 6:5
^{33a}Mt 7:16-20;
Łk 6:43-44
^{34a}Mt 3:7; 23:33;
^bMt 15:18-19;
Łk 6:45
^{36a}Rz 14:12; 1P 4:5;
^bDz 17:31; Rz 2:5, 16
^{37a}Jb 15:6;
Prz 10:14; 18:21;
Jk 3:2
^{38a}Mt 16:1;
Łk 11:16; J 2:18; 6:30;
1Kor 1:22
^{39a}Mt 16:4; Mk 8:38
^{40a}Jo 2:1; ^bMt 16:21;
17:22-23
^{41a}Jo 1:2; ^bJo 3:5-8;
^cMt 12:6, 42
^{42a}1Krl 10:1;
2Krn 9:1; ^bMt 12:6, 41

go nie znajduje, **44** mówi: Wróć do mojego domu, tam, skąd wyszedłem. Jeśli przychodzi i zastaje dom niezamieszka-ny, wymieciony i przyozdobiony, **45** wtedy idzie, bierze ze sobą siedem innych duchów bardziej zepsutych od siebie, wchodzi tam i mieszkają. Wówczas końcowy stan tego człowieka staje się gorszy niż początkowy.^a Tak też będzie z tym złym pokoleniem.^b

Prawdziwa rodzina

(Mk 3:31-35; Łk 8:19-21)

46 Jeszcze mówił do tłumów, gdy na zewnątrz stanęła Jego matka oraz bracia.^a Chcieli z Nim pomówić. **47** Ktoś doniósł Jezusowi: Twoja matka oraz bracia stoją na zewnątrz. Chcieliby z Tobą porozmawiać.^a **48** On zaś odpowiedział temu, który Mu o tym doniósł: Kto jest moją matką i kim są moi bracia? **49** Po czym wskazał ręką na swoich uczniów i oświadczył: Oto moja matka i moi bracia! **50** KaŜdy, kto wypełnia wolę mojego Ojca^a w niebie, jest moim bratem, siostrą i matką.^b

Przypowieść o siewcy

13 Tego dnia Jezus wyszedł z domu^a i usiadł nad jeziorem. **2** Ponieważ zgromadziły się przy Nim rzesze ludzi, skorzystał z łodzi.^a Wszedł do niej i usiadł, podczas gdy Jego słuchacze stali na brzegu. **3** Wiele im wówczas przekazał, a w swojej mowie odwoływał się do porównań. W jednym z nich powiedział: Pewien siewca^a wyszedł na pole. **4** Kiedy siał, niektóre ziarna padły na brzeg drogi. Wtedy przyleciały ptaki i zjadły je.^a **5** Inne padły na grunt skalisty.^a Nie miały tam wiele gleby. Kielki szybko strzeliły w górę,^b bo gleba nie była głęboka. **6** Ale gdy wzeszło słońce, zwiędły. Ze względu na słaby korzeń – uschły.^a **7** Jeszcze inne padły między ciernie.^a Ciernie wyrosły i zadusiły je. **8** I w końcu inne padły na żyzną ziemię.^a Te wydały plon:^b stokrotny,^c sześćdziesięciokrotny lub trzy-

dziesiątkrotny. **9** Kto ma uszy, niech rozważy moje słowa.^a

Powód głoszenia w przypowieściach

(Mk 4:10-12; Łk 8:9-10)

10 Wtedy podeszli uczniowie i zapytali Go: Dlaczego przemawiasz do nich używając porównań? **11** Wam dano poznać tajemnice^a Królestwa Niebios^b – odpowiedział – ale im nie.^c **12** Dlatego kto ma,^a ten jeszcze otrzyma i będzie miał w nadmiarze. A temu, kto nie ma, zostanie odebrane również to, co ma. **13** Mówię do nich w przypowieściach, bo patrzą, lecz nie widzą, słuchają, lecz nie słyszą i nie rozumieją.^a **14** Spełnia się na nich proroctwo Izajasza, które głosi:

*Będziecie się wsłuchiwać,
lecz nie zrozumiecie;
będziecie się wpatrywać,
lecz nie zobaczycie.*

15 *Gdyż nieważliwe stało się
serce tego ludu,
jego słuch – przytępiony,
oczy – pozamykane,
by nie zobaczyć oczami^a
i nie usłyszeć uszami,
by nie zrozumieć sercem,
nie przeżyć nawrócenia –
i nie dać się uzdrowić.^{b1}*

16 Lecz wasze oczy są szczęśliwe, ponieważ widzą; wasze uszy szczęśliwe, ponieważ słyszą.^a **17** Zapewniam was: Wielu proroków oraz ludzi prawych pragnęło zobaczyć to, co wy widzicie, ale nie zobaczyli; pragnęło usłyszeć to, co wy słyszycie, ale nie usłyszeli.^a

Wyjaśnienie przypowieści o siewcy

(Mk 4:13-20; Łk 8:11-15)

18 Wy zatem posłuchajcie, co znaczy przypowieść o siewcy. **19** Do każdego, kto słucha słów o Królestwie,^a lecz ich nie rozumie, przychodzi zły i porzywa to, co zostało zasiane w jego sercu. Ten człowiek jest jak ziarno leżące przy drodze. **20** Człowiek jak ziar-

^{45a}2P 2:20;
^bMt 12:39

^{46a}Mt 13:55; J 12:7;
7:3, 5; Dz 1:14;
1Kor 9:5; Ga 1:19
^{47a}Łk 2:49

^{50a}Mt 7:21; J 15:14;
^bMt 28:10; J 20:17;
Hbr 2:11

Rozdział 13

^{1a}Mt 9:28; 13:36
^{2a}Mk 3:9; Łk 5:3
^{3a}Mt 13:37; Mk 4:1-9; Łk 8:4-8
^{4a}Mt 13:19
^{5a}Mt 13:20;
^bMt 13:21
^{6a}Mt 13:21; Jk 1:11
^{7a}Jr 4:3; Mt 13:22
^{8a}Mt 13:23; ^{b1}J 15:8, 16; ^cRdz 26:12
^{9a}Mt 11:15; 13:43
^{11a}Rz 16:25;
1Kor 4:1; Ef 3:3-5; 5:32; Kol 1:27; 2:2; 4:3; 1Tm 3:16; 1J 2:20, 27;
^bMt 3:2; ^cMt 11:25; 19:11; J 6:65; 1Kor 2:14
^{12a}Mt 25:29; Mk 4:25; Łk 8:18; 19:26
^{13a}Pwt 29:3; Iz 29:10; Jr 5:21; Ez 12:2; Rz 11:8
^{15a}J 9:39, 41;
^{b1}Iz 6:9-10; J 12:40; Dz 28:26-27
^{16a}Mt 16:17;
Łk 10:23; J 20:29
^{17a}Łk 10:24; J 8:56; Hbr 11:13; 1P 1:10-12
^{19a}Mt 12:28; 13:24

¹ Cytat za G.

no na skałach to ten, który słucha Słowa i radośnie je przyjmuje, **21** lecz brak mu korzenia, przez chwilę wytrzyma, lecz gdy z powodu Słowa dojdzie do ucisku lub prześladowania, zaraz się odwraca.^a **22** Z kolei człowiek przypominający ziarno posiane pośród cierni, to ten, który słucha Słowa, lecz troski^a tego wieku i zwodnicze uroki bogactwa^b tłamszą Słowo tak, że nie przynosi plonu. **23** Ziarno na dobrej ziemi to ten człowiek, który słucha Słowa i rozumie je. Taki wydaje owoc,^a jeden stokrotny, drugi sześćdziesięciokrotny, a inny trzydziestokrotny.

Przypowieść o pszenicy i kąkolu

24 Opowiedział im też inną przypowieść: Królestwo Niebios^a przypomina człowieka,^b który na swej roli posiał dobre ziarno. **25** Lecz kiedy ludzie spali, przyszedł jego nieprzyjaciel,^a nasiał tam kąkolu^b i odszedł. **26** Gdy zboże podrosło i zawiązały się kłosa, pokazał się też kąkol. **27** Przyszli więc służący i pytają gospodarza: Panie, zdaje się, że obsiałeś rolę dobrym ziarnem. Skąd się tam wziął kąkol? **28** To sprawa nieprzyjaciela – odpowiedział. Czy chcesz więc – zaproponowali – byśmy poszli i usunęli go? **29** Nie – zdecydował gospodarz – bo usuwając kąkol, moglibyście powrywać pszenicę. **30** Niech rosną razem. Poczekajmy do żniw.^a Wtedy powiem żęnom: Zbierzcie najpierw kąkol, powiążcie go w snopy i spalcie. Pszenicę natomiast przenieście do mego spichlerza.^b

Przypowieść o ziarnie gorczycy

(Mk 4:30-32; Łk 13:18-19)

31 Opowiedział im też taką przypowieść: Królestwo Niebios przypomina ziarenko gorczycy.^a Wziął je pewien człowiek i zasiał na swojej roli. **32** Należy ono wprawdzie do najmniejszych nasion, lecz kiedy wyrośnie, przewyższa warzywą, jest prawie jak drzewo. W jego gałęziach ptaki^a potrafią uwić sobie gniazdo.

^{21a}Mt 11:6; 13:57; 26:31; J 6:61

^{22a}Mt 6:31; Flp 4:6; 1P 5:7; ²¹Tm 6:9, 10, 17

^{23a}J 15:8, 16; Ga 5:22; Kol 1:5-6

^{24a}Mt 11:12; 13:31; ^bMt 13:37-38

^{25a}Mt 13:39; ^b2Tm 2:16-21; 2P 2:13-14, 17-22

^{30a}Mt 13:39; Obj 14:15; ^bMt 3:12

^{31a}Mt 13:24; 13:33; Łk 17:6

^{32a}Ps 104:12; Ez 17:23; 31:6

^{33a}Mt 13:31; 13:44; ^bKpł 2:5, 11; Mt 16:6, 11; 1Kor 5:6-7; Ga 5:9

^{34a}Mk 4:33-34; J 16:25

^{35a}Ps 78:2; ^bRz 16:25-26; 1Kor 2:7; Ef 3:9; Kol 1:26; ^cMt 25:34; Łk 11:50; Hbr 4:3

^{36a}Mt 15:15; Mk 7:17; ^bMt 13:24-30

^{37a}Mt 8:20; ^b1Kor 3:9; ^c1J 3:10

^{39a}Mt 4:1; ^bDn 12:13; Jł 4:13; Mt 13:49; 24:3; 28:20; Obj 14:15

^{40a}Mt 3:10; 7:19; J 15:6

^{41a}Mt 24:31; ^bDn 2:44; 7:14; Łk 1:32-33; 1Kor 15:24; Ef 5:5; 2P 1:11; Obj 11:15; ^cMt 18:6-7; Łk 17:1-2; ^dMt 7:23; 23:28; 2Tm 2:7

^{42a}Mt 13:50; Obj 21:8; ^bMt 8:12; 13:50; 22:13; 24:51; 25:30; Łk 13:28

^{43a}Prz 4:18; Dn 12:3; Mt 5:14-16; Flp 2:15; 2P 6:10, 13; 26:29; Łk 12:32; ^bMt 13:9

^{44a}Mt 13:33, 45; ^bMt 6:20; ^cMt 11:25; ^dMt 13:38; ^ePrz 4:7; Mt 19:21; 29; Łk 12:33; 14:33; 3P 3:7-8; 1Tm 6:19; Obj 3:18

Przypowieść o zakwasie

(Łk 13:20-21)

33 Następna przypowieść brzmiała tak: Królestwo Niebios^a przypomina zakwas.^b Gospodyni dodała go do ciasta rozrobionego z trzech miar mąki¹ – i całe się zakwasiło.

34 O tym wszystkim Jezus mówił do ludzi, odwołując się do przykładów. Bez przypowieści nic do nich nie mówił.^a **35** W ten sposób spełniło się to, co zostało powiedziane przez proroka:

*Do przypowieści otworzę swe usta,^a
opowiem o sprawach zakrytych^b
od stworzenia świata.^{c2}*

Wyjaśnienie przypowieści o pszenicy i kąkolu

36 Następnie rozpuścił tłumy i udał się do domu. Tam uczniowie zwrócili się do Niego z prośbą: Wyjaśnij^a nam, o co chodzi w przypowieści o kąkolu.^b **37** I Jezus odpowiedział: Osobą, która sieje dobre ziarno, jest Syn Człowieczy.^a **38** Rolą^a jest świat. Dobrym nasieniem są synowie Królestwa. Kąkołem są synowie złego.^b **39** Nieprzyjacielem, który rozsiał kąkol, jest diabeł.^a Żniwem jest kres tego wieku,^b a żeńcami – aniołowie. **40** U kresu tego wieku będzie tak jak z kąkołem, który zbiera się i pali.^a **41** Syn Człowieczy pośle swoich aniołów,^a a ci zbiorą z Jego Królestwa^b wszystkich, którzy wywoływali skandale^c i dopuszczali się bezprawia.^d **42** Potem wrzucą ich do ognistego pieca.^a Tam będzie płacz i zgrzytanie zębami.^b **43** Wtedy sprawiedliwi wejdą jak słońce^a w Królestwie swego Ojca.^b Kto ma uszy, niech rozważy moje słowa!^c

Przypowieść o skarbie ukrytym w roli

44 Królestwo Niebios^a przypomina skarb^b ukryty^c w roli.^d Człowiek, który go znalazł, ukrył go, odszedł ucieszony, sprzedał wszystko, co posiadał, i nabył tę rolę.^e

¹ Tj. satonów, 40 l.

² Sparafrazowany cytat za G lub niezachowanym wariantem tekstowym.

Przypowieść o perle

45 Królestwo Niebios^a przypomina również kupca poszukującego pięknych pereł. **46** Gdy znalazł tę jedną, niezwykle cenną,^a odszedł, sprzedał wszystko, co miał, i nabył ją.^b

Przypowieść o sieci

47 Dalej Królestwo Niebios^a przypomina sieć. Zarzuca się ją w morze i zagarnia wszystko.^b **48** Kiedy jest już pełna, wyciąga się ją na brzeg, siada, dobrą rybę zostawia, a to, co nieprzydatne, wyrzuca na zewnątrz. **49** Tak będzie przy końcu tego wieku.^a Wyjdą aniołowie i oddzielą złych od sprawiedliwych. **50** Złych wrzucą do ognistego pieca.^a tam będzie płacz i zgrzytanie zębami.^b

Przypowieść o gospodarzu

51 Czy rozumieście to wszystko? Odpowiedzieli: Tak! **52** Wówczas Jezus powiedział: Dlatego każdy znawca Prawa,^a który stał się uczniem^b Królestwa Niebios, przypomina gospodarza, który wyciąga ze swojego skarbcza to, co nowe i stare.

53 Potem, gdy skończył tę przypowieść, oddalił się stamtąd.

Jezus wzgardzony w Nazarecie

(Mk 6:1-6; Łk 4:16-30)

54 Następnie Jezus przybył w swoje ojczyste strony. Tam zaczął nauczać w miejscowej synagodze^a tak, że ludzie byli zdumieni.^b Zastanawiali się: Skąd u Niego ta mądrość? Skąd te dowody mocy?^c **55** Czy nie jest to syn tego cieśli?^a Czy Jego matką nie jest Maria, a Jego braćmi Jakub, Józef, Szymon i Juda?^b **56** Czy Jego siostry nie mieszkają wśród nas? Skąd więc u Niego to wszystko? **57** I stopniowo odsuwali się od Niego.^a Wtedy Jezus powiedział: Prorok cieszy się uznaniem, lecz nie w ojczystych stronach i nie we własnym domu.^b **58** I nie dokonał tam zbyt wielu cudów – powodem była ich niewiara.

^{45a}Mt 13:44, 47

^{46a}Mt 7:6; Obj 21:21; Dz 20:28; Ef 5:25

^{47a}Mt 13:45; 18:3; ^bMt 22:9-10; 25:32-46

^{49a}Mt 13:39

^{50a}Mt 13:42; ^bMt 8:12

^{52a}Mt 2:4; ^bMt 28:19; Dz 14:21

^{54a}Mt 4:23; ^bMt 7:28; ^cJ 7:15; 8:28; 1Kor 1:24 ^{55a}Łk 3:23; J 6:42; ^bMt 12:46; J 7:3; Dz 1:14 ^{57a}Mt 11:6; 13:21; J 6:61; ^bJ 4:44

Rozdział 14

^{1a}Mk 8:15; Łk 3:1, 19; 13:31; 23:7-8; Dz 4:27; 12:1; 13:1 ^{2a}Mt 3:1; 16:14; J 1:6 ^{3a}Mt 4:12; 11:2; Łk 3:20; J 3:24; ^bŁk 3:19 ^{4a}Kpł 18:16; 20:21 ^{5a}Mt 11:9; 21:26; Łk 1:76; 20:6 ^{10a}Mt 17:12 ^{12a}Mt 9:14; 11:2 ^{14a}Mt 9:36; 15:32; ^bMt 4:23 ^{16a}2Krl 4:42-44

Historia Jana Chrzciciela

(Mk 6:14-29; Łk 9:7-9)

14 W tym czasie tetrarcha Herod^a usłyszał wieść o Jezusie **2** i stwierdził wobec swych dworzan: To jest Jan Chrzciciel.^a To on powstał z martwych i teraz przejawia się w nim taka moc. **3** Herod bowiem wcześniej schwytał Jana, związał i osadził w więzieniu.^a Powodem była Herodiada, żona jego brata Filipa.^b **4** Jan powtarzał: Nie wolno ci z nią żyć.^a **5** Herod chciał Jana zgładzić, ale bał się ludu, który uważał go za proroka.^a **6** Tymczasem nadeszły urodziny Heroda. W czasie uczt córka Herodiady wyszła na środek i zatańczyła. Król był urzeczony. **7** W uniesieniu przysięgł, że spełni każdą jej prośbę. **8** Ta natomiast, za namową matki, zażyczyła sobie: Przynieś mi tu na półmisku głowę Jana Chrzciciela. **9** Przysięgnęło to Heroda, ale ponieważ przysięgł, i to wobec gości, polecił spełnić jej prośbę. **10** Posłał do więzienia rozkaz ścięcia Jana.^a **11** Przyniesiono zatem jego głowę na półmisku, dano dziewczynie, a ona zaniósła ją matce. **12** Następnie przyszli uczniowie^a Jana, zabrali jego ciało, pogrzebali je i o wszystkim donieśli Jezusowi.

Nakarmienie pięciu tysięcy ludzi

(Mk 6:32-44; Łk 9:10-17; J 6:1-13)

13 Po usłyszeniu tej wiadomości Jezus wsiadł do łodzi i samotnie odpłynął stamtąd w ustronne miejsce. Ludzie jednak dowiedzieli się o tym i całe ich rzesze ruszyły za Nim pieszo z okolicznych miast. **14** Gdy więc Jezus dopłynął na miejsce, zobaczył tłum zgromadzonych. Zdjęta Go litosć nad nimi.^a Uzdrowił wśród nich ludzi chorych.^b **15** Późnym popołudniem natomiast uczniowie podeszli do Niego z taką radą: Miejsce tu odludne i robi się późno. Rozpuść te tłumy. Niech ludzie idą do wiosek i kupią coś do zjedzenia. **16** Nie muszą odchodzić – odpowiedział Jezus. – Wy dajcie im jeść.^a **17** Oni na to: Nie mamy nic oprócz pięciu chlebów i dwóch ryb.

18 Przynieście mi je tutaj – polecił.
19 Następnie kazał tłumom spocząć na trawie, wziął te pięć chlebów i te dwie ryby,^a spojrzął w niebo,^b pobłogosławił,^c po czym łamał^d i podawał chleb uczniom, a uczniowie ludziom.
20 Wszyscy mieli co jeść, i to do syta. Ponadto pozostałymi kawałkami napełnili dwanaście koszy.^a **21** Tych zaś, którzy jedli, było około pięciu tysięcy mężczyzn, nie licząc kobiet i dzieci.

Jezus wobec praw natury

(Mk 6:45-52; J 6:15-21)

22 Zaraz potem wymógł na swoich uczniach, aby wsiadli do łodzi i popłynęli przed Nim na drugą stronę jeziora. On miał zostać i rozpuścić tłumy. **23** Gdy to uczynił, wszedł samotnie na górę, aby się pomodlić.^a Nastął wieczór. Był sam. **24** Uczniowie zaś w łodzi, daleko od brzegu,¹ walczyli z falami, ponieważ wiatr był przeciwny. **25** Około czwartej nad ranem Jezus przyszedł do nich. Szedł po falach.^a **26** Gdy uczniowie zobaczyli Go idącego po wodzie, przestraszyli się. Myśleli, że to zjawia.^a Ze strachu nawet krzyknęli. **27** Lecz Jezus zaraz ich uspokoił: Odwagi^a – przemówił – to Ja jestem, nie bójcie się!^b **28** Wtedy odezwał się Piotr: Panie, jeśli to Ty jesteś, każ mi przyjść do Ciebie po wodzie. **29** Przyjdź – polecił. I Piotr wyszedł z łodzi,^a szedł po wodzie i zbliżył się do Jezusa. **30** Jednak potężny wiatr przestraszył go i gdy zaczął tonać, zawołał: Panie, ratuj mnie!^a **31** Jezus natychmiast wyciągnął rękę, uchwycił go i powiedział: O, mało wierny,^a dlaczego zwątpiłeś?^b **32** A kiedy weszli do łodzi, wiatr ustał. **33** Ci zaś, którzy byli w łodzi, pokłonili Mu się.^a Naprawdę – wyznali – jesteś Synem Boga.^b

Uzdrowienia w okolicach Genezaret

(Mk 6:53-56)

34 Po przybyciu do brzegu znaleźli się w pobliżu Genezaret.^a **35** Miesz-

^{19a}Mt 16:9;
^bMk 7:34; J 11:41;
 17:1; ^cMt 26:26;
 Mk 8:7; ^dMt 15:36;
 26:26; Dz 2:42; 20:7,
 11; 27:35; 1Kor 10:16

^{20a}2Krl 4:44;
 Mt 15:37

^{23a}Mk 1:35; Łk 3:21;
 5:16; 6:12; 9:18, 28

^{25a}Jb 9:8
^{26a}Łk 24:37
^{27a}Mt 9:2; J 16:33;
 Dz 23:11; ^bŁz 41:13;
 43:1-2; Dn 10:12;
 Mt 17:7; 28:10;
 Łk 1:13, 30; 2:10;
 Dz 18:9; Obj 1:17
^{29a}J 21:7
^{30a}Mt 8:25
^{31a}Mt 6:30; 8:26;
 16:8; ^bJk 1:6
^{33a}Mt 8:2; 15:25;
^bPs 2:7; Mt 3:17;
 16:16; 17:5; 26:63;
 27:54; J 1:49
^{34a}Łk 5:1
^{36a}Mt 9:20-22;
 Łk 6:19

Rozdział 15

^{1a}Mk 3:22; J 1:19
^{2a}Pwt 4:2; Ga 1:14;
 Kol 2:8;
^bŁk 11:38
^{4a}Wj 20:12;
 Pwt 5:16; Mt 19:19;
 Ef 6:2; ^bWj 21:17;
 Kpl 20:9; Prz 20:20
^{7a}Mt 23:13
^{8a}Ps 78:36
^{9a}Łz 29:13; Kol 2:20-22; Tt 1:14
^{10a}Mt 13:23, 51
^{11a}Dz 10:14-15; Rz 14:14, 20;
 1Tm 4:3-4; Tt 1:15
^{13a}Łz 60:21; 61:3;
^bJ 15:2; Jd 12
^{14a}Łz 56:10;
 Mt 23:16, 24; Łk 6:39;
 Rz 2:19

kańcy tego obszaru rozpoznali Jezusa i o Jego przybyciu powiadomili całą okolicę. Ludzie więc sprowadzili do Niego wszystkich, którym coś dolegało.
36 Prosil, by mogli dotknąć choć rąbka Jego szaty – i ci wszyscy, którzy dotknęli, doświadczyli uzdrowienia.^a

Słowo Boże, tradycja i czystość człowieka

(Mk 7:1-23)

15 W tym czasie przybyli do Jezusa faryzeusze oraz znawcy Prawa z Jerozolimy.^a Sprowadziło ich takie pytanie: **2** Dlaczego Twój uczeń wie łamie tradycję^a starszych, nie myjąc rąk przed jedzeniem?^b **3** On zaś odpowiedział: A dlaczego wy, z powodu swojej tradycji, łamiecie przykazanie Boga? **4** Bóg bowiem powiedział: *Szanuj ojca i matkę*,^a oraz: *Kto znieważa ojca lub matkę, niech poniesie śmierć*.^b **5** A wy mówicie: Kto powiedziałyby ojcu lub matce: To, co z mojej strony mogłoby być dla was wsparciem, złożyłem już jako dar na ofiarę, **6** ten wolny jest od troski o rodziców. W ten sposób unieważniliście Słowo Boga na korzyść waszej tradycji. **7** Obłudnicy!^a Słusznie prorokował o was Izajasz:

8 *Lud ten czci Mnie wargami, lecz sercem jest ode Mnie daleko.*^a

9 *Czczą Mnie jednak daremnie, ucząc zasad, które są nakazami ludzkimi.*^a

10 Następnie przywołał tłum i powiedział: Słuchajcie i zrozumcie.^a **11** Człowieka czyni nieczystym nie to, co wchodzi do ust, lecz to, co z niego wychodzi.^a **12** Wtedy podeszli uczniowie i zapytali Go: Czy wiesz, że te słowa zraziły do Ciebie faryzeuszów? **13** A On odpowiedział: Każda roślina, której nie zasadził mój Ojciec w niebie,^a zostanie wyrwana z korzeniami.^b **14** Zostawcie ich! To ślepi przewodnicy ślepych.^a Jeśli ślepy prowadzi ślepego, obaj skończą w rowie. **15** Wówczas odezwał się Piotr: Wyjaśnij nam

¹ Tj. wiele stadiów od brzegu.

tę przypowieść. **16** Jezus na to: To i wy wciąż jesteście tak niepojętni?^a **17** Czy nie rozumiecie, że wszystko, co wchodzi do ust, trafia do żołądka,^a a potem jest wydalane? **18** Lecz to, co wychodzi z ust, pochodzi z serca^a – i to czyni człowieka nieczystym.^b **19** Bo z serca pochodzą złe zamiary,^a morderstwa, cudzołóstwo, rozwiązłe czyny, kradzieże, fałszerstwa, obelżywe słowa^b – **20** i to czyni człowieka nieczystym. Jedzenie nie umytymi rękoma nie czyni człowieka nieczystym.

Kananejka i uzdrowienie jej córki

(Mk 7:24-30)

21 Jezus wyszedł stamtąd i udał się w strony Tyru i Sydonu.^a **22** Wówczas pewna Kananejka^a przyszła z tamtych okolic i zaczęła Go głośno prosić: Panie, Synu Dawida,^b zmiłuj się nade mną! Mam córkę. Demon straszliwie ją dręczy. **23** Lecz Jezus nie odpowiedział jej ani słowem. Wtedy podeszli Jego uczniowie. Odeślij ją! – przekonywali – bo wciąż woła za nami. **24** A On odpowiedział: Jestem posłany tylko do owiec, które zaginęły z domu Izraela.^a **25** Lecz kobieta podeszła, pokłoniła Mu się^a i poprosiła: Panie, pomóż mi! **26** Niedobrze jest zabierać chleb dzieciom – odpowiedział – i rzucać szczeniętom. **27** Tak, Panie – odparła kobieta – ale i szczenięta jadają okruchy, które spadają ze stołu ich panów. **28** Wtedy Jezus zwrócił się do niej: O, kobieto, wielka jest twoja wiara!^a Niech ci się stanie, jak chcesz.^b I od tej chwili jej córka była już zdrowa.

Nakarmienie czterech tysięcy ludzi

(Mk 7:31-8:10)

29 Po opuszczeniu tamtych stron Jezus przybył nad Jezioro Galilejskie.^a Tam zatrzymał się na górze.^b **30** Zgromadziły się przy Nim rzesze ludzi. Wśród nich byli kulejący, niewidomi, niesprawni, głuchoniemi i inni

^{16a}Mt 16:9
^{17b}1Kor 6:13

^{18a}Mt 12:34;
Łk 6:45; ^bJk 3:6

^{19a}Rdz 6:5; 8:21;
Prz 6:14; Jr 17:9;
Mt 12:34; ^bRz 1:29-32; 1Kor 5:10-11; 6:9-11; Ga 5:19-21; Ef 5:3-5; Kol 3:5, 8; 1Tm 1:9-10; 2Tm 3:1-4; 1P 4:3; Obj 21:8; 22:15

^{21a}Mt 11:21
^{22a}Rdz 10:15;
19; Sdz 1:28-33;
^bMt 12:23; 20:30-31

^{24a}Mt 10:6, 23;
Rz 15:8

^{25a}Mt 8:2

^{28a}Mt 8:10; 9:2, 22;
^bMt 8:13; 9:29

^{29a}Mt 4:18; J 6:1;

^bMt 5:1; J 6:3

^{30a}Mt 4:23

^{31a}Mt 9:33; ^bLz 35:5-

6; Mt 11:5; ^cLz 29:23;

Mt 9:8; Łk 1:68

^{32a}Mt 9:36;

^bMt 14:14

^{33a}2Krl 4:43

^{36a}Mt 14:19; 16:10;

^bMt 26:27; J 6:11;

Dz 27:35; 1Tm 4:3

^{37a}2Krl 4:44;

Mt 14:20; 16:10

Rozdział 16

^{1a}Mt 19:3; 22:18;

35; Łk 11:16; J 8:6;

^bMt 12:38; 16:30;

1Kor 1:22

^{4a}Mt 12:39-40

cierpiący. Ci, którzy z nimi przyszli, kładli ich u Jego stóp, a On ich uzdrowiał.^a **31** Tłum był zdumiony widząc, że głuchoniemi mówią,^a niesprawni odzyskują zdrowie, kulejący chodzą, a niewidomi widzą.^b Oddawano za to chwałę Bogu Izraela.^c **32** A Jezus przywołał swoich uczniów i powiedział: Bardzo mi żal tych ludzi.^a Są ze Mną już trzy dni. Nie mają co jeść, a Ja nie chcę odsyłać ich głodnych, bo mogliby zasłać w drodze.^b **33** Wówczas uczniowie zapytali: Skąd tu na odludziu wziąć tyle chleba, żeby nakarmić tak wielki tłum?^a **34** Ile macie chlebów? – zapytał ich Jezus. Siedem, i kilka rybek – odpowiedzieli. **35** Wówczas polecił ludziom rozsiać się na ziemi, **36** wziął te siedem chlebów oraz ryby,^a podziękował Bogu,^b łamał i podawał uczniom, a uczniowie – tłumom. **37** Wszyscy więc spożyli posiłek i nasycili się, a pozostałymi kawałkami napełnili siedem koszy.^a **38** Tych zaś, którzy jedli, było cztery tysiące mężczyzn, nie licząc kobiet i dzieci. **39** Następnie, po odprawieniu tłumów, Jezus wsiadł do łodzi i udał się w granice Magadanu.

Jezus i człowiek poszukujący znaku

(Mk 8:11-13; Łk 12:54-56)

16 Podeszli do Niego faryzeusze i saduceusze. Chcieli Go wystawić na próbę,^a dlatego prosili, by w ich obecności dokonał jakiegoś znaku,^b świadczącego o tym, że ma moc pochodzącą z nieba. **2** Jezus zaś odpowiedział: Gdy nastaje wieczór, mówicie: Będzie bezchmurny dzień, bo niebo się czerwieni. **3** Rano mówicie: Zanosi się na deszcz – niebo zacierwienione i robi się pochmurno. Z jednej więc strony potraficie wyciągać wniosek z wyglądu nieba, a z drugiej nie umiecie pojąć znaków czasu? **4** Pokolenie złe i cudzołężne szuka znaku! Lecz znak nie będzie mu dany, poza znakiem Jonasza.^a Z tym ich zostawił i odszedł.

¹ Lub: *Uwolnij ją.*

Ostrzeżenie przed „zakwasem”

(Mk 8:14-21)

5 Przed przeprawą na drugą stronę jeziora uczniowie zapomnieli zabrać ze sobą chleb. **6** Jezus właśnie mówił: Uważajcie, strzeżcie się zakwasu^a faryzeuszów i saduceuszów! **7** Im zaś nie dawało spokoju to, że nie mają chleba. **8** Jezus przejrzał ich myśli: Małowierni^a – powiedział – dlaczego myślicie o chlebie? **9** Czy jeszcze tego nie dostrzegacie? Przypomnijcie sobie tych pięć chlebów i pięć tysięcy ludzi. Ile wtedy koszy zebraliście?^a **10** Albo tych siedem chlebów i cztery tysiące ludzi – ile koszy zebraliście?^a **11** Jak to? Nie rozumiecie, że mówię nie o chlebie? Strzeżcie się zakwasu faryzeuszów i saduceuszów. **12** Wtedy zrozumieli, że nie chodziło Mu o to, by wystrzegali się kwasu chlebowego, ale nauki faryzeuszów i saduceuszów.

Wyznanie Piotra i Jezusa

(Mk 8:27-30; Łk 9:18-21)

13 Gdy Jezus przybył w okolice Cezarei Filipowej, zwrócił się do swoich uczniów z pytaniem: Za kogo ludzie uważają Syna Człowieczego?^a **14** Jedni za Jana Chrzciciela^a – odpowiedzieli – inni za Eliasza,^b a jeszcze inni za Jeremiasza lub jednego z proroków. **15** Wówczas Jezus zapytał: A według was, kim jestem? **16** Wtedy Szymon Piotr wyznał: Ty jesteś Chrystusem, Synem żywego^a Boga.^b **17** W odpowiedzi Jezus zwrócił się do niego: Szczęśliwy jesteś,^a Szymonie, synu Jana,^b bo objawił^c ci to nie człowiek śmiertelny,^d lecz mój Ojciec, który mieszka w niebie. **18** Oświadczam ci, ty jesteś kamieniem,² a na tej skale^a zbuduję^b mój Kościół^c i potęgą śmierci^d nie zdoła go pokonać.^e **19** Wręcę ci klucze^a Królestwa Niebios. Cokolwiek zwiążesz na ziemi, będzie związane w niebie, a cokolwiek rozwiążesz na ziemi, będzie rozwiązane w niebie.^b **20** Potem polecił uczniom

z całą stanowczością, aby nikomu nie mówili,^a że On jest Chrystusem.

Pierwsza zapowiedź śmierci

21 Odtąd Jezus zaczął tłumaczyć swoim uczniom, że musi pójść do Jerozolimy, tam wiele wycierpieć ze strony starszych, arcykapłanów i znawców Prawa, że musi być zabity i trzeciego dnia zmartwychwstać.^a

Niechłubna troska Piotra

22 Piotr wziął Go wówczas na stronę i zaczął upominać: Niech Cię Bóg przed tym zachowa, Panie! To Ci się nie może zdarzyć! **23** On jednak odwrócił się i powiedział Piotrowi: Zejdź mi z oczu, szatanie!^a Nakłaniasz Mnie do odstępstwa, bo nie myślisz o tym, co Boże, ale o tym, co ludzkie.^{b3}

Cena uczniostwa

(Mk 8:34-9:1; Łk 9:23-27)

24 Następnie Jezus zwrócił się do swoich uczniów: Jeśli ktoś chce pójść za Mną, niech się wyrzeknie samego siebie, weźmie swój krzyż^a i naśladuje Mnie. **25** Kto bowiem pragnie swoją duszę ocalić, utraci ją, a kto utraci swoją duszę ze względu na Mnie – ocali ją.^a **26** Bo cóż za korzyść odniósł człowiek, który zdobył cały świat, jeśli utracił własną duszę? Albo co da człowiek w zamian za swoją duszę? **27** Gdyż Syn Człowieczy^a przyjdzie w chwale swojego Ojca,^b ze swoimi aniołami.^c Wtedy odpłaci każdemu według jego czynów.^d

28 Zapewniam was, że stoją pośród was tacy, którzy zanim zaznają śmierci, na pewno zobaczą Syna Człowieczego, przychodzącego ze swoim Królestwem.^a

Przemienienie Jezusa

(Mk 9:2-13; Łk 9:28-36)

17 Po sześciu dniach Jezus wziął ze sobą Piotra, Jakuba oraz jego

^{6a}Mt 13:33; Łk 12:1; 1Kor 5:6-8; Ga 5:9

^{8a}Mt 6:30; 8:26; 14:31

^{9a}Mt 14:17-21

^{10a}Mt 15:34-38

^{13a}Mt 8:20

^{14a}Mt 14:2;

^bMk 6:15; 9:11;

Łk 9:8; J 1:21

^{16a}Pwt 5:26;

Ps 42:3; Jr 10:10;

Dz 14:15; 2Kor 6:16;

1Ts 1:9; 1Tm 3:15;

Hbr 3:12; 12:22;

^bMt 3:17; 4:3;

17:5; J 6:69; 11:27;

20:31; Dz 9:20-22;

1J 4:15; 5:5

^{17a}Mt 13:16; ^bJ 1:42;

21:15-17; ^cEf 1:17;

3:5; ^d1Kor 15:50;

Ga 1:16; Hbr 2:14

^{18a}Lz 28:16;

1Kor 3:11; 1P 2:4;

^bEf 2:20-22; 4:16;

^c1Kor 3:17; Kol 1:24;

^dJb 17:16; 38:17;

Ps 9:13; 107:18;

^eEf 6:12-13

^{19a}Lz 22:22; Obj 1:18;

3:7; ^bMt 18:18; 23:13;

J 20:23; Dz 15:7-11;

1Kor 7:10-15, 40

^{20a}Mt 17:9; Łk 9:21

^{21a}Mt 10:17-18;

12:40; 17:12, 22-23;

20:17-19; Mk 8:31;

Łk 9:22; 13:33; 18:33;

J 2:19; Dz 2:23-24;

1Kor 15:3-4

^{23a}Mt 4:10;

^bRz 8:6-7

^{24a}Mt 10:38;

Łk 14:27

^{25a}Mt 10:39;

Łk 17:33; J 12:25;

Obj 12:11

^{27a}Dn 7:13; Mt 26:64;

J 1:51; ^bMt 25:31;

1Ts 2:19; 4:16; 2Ts 1:9;

Jd 14; Obj 1:7; 22:7,

12, 20; ^cMt 13:41;

^dPs 28:4; 62:13;

Prz 24:12; J 5:29;

Rz 6:2; 1Kor 3:14;

2Kor 5:10; Obj 22:12

^{28a}Mt 10:23; 20:21;

24:34; Łk 23:42

¹ Lub: Szymonie Barjono.

² Imię Piotr znaczy: kamień.

³ Lub: patrzysz na to nie z Bożego, lecz z ludzkiego punktu widzenia.

brata Jana^a i udał się z nimi na wysoką górę, gdzie mogli być sami. **2** Tam w ich obecności doznał przemiany.^a Jego twarz zajaśniała jak słońce,^b a szaty zalaśniły bielą.^c **3** I ukazali im się Mojżesz^a oraz Eliasza,^b którzy z Nim rozmawiali. **4** Wtedy Piotr zwrócił się do Jezusa: Panie, tak dobrze nam tu być. Jeśli chcesz, rozbiję tu trzy namioty: dla Ciebie, dla Mojżesza i dla Eliasza. **5** Podczas gdy wypowiadał te słowa, okrył ich świetlisty obłok,^a a z obłoku rozległ się głos: To jest mój ukochany Syn.^b źródło mojej radości. Słuchajcie Go!^c **6** Na te słowa uczniowie^a upadli na twarz, bo ogarnął ich wielki strach. **7** A Jezus podszedł, dotknął ich^a i powiedział: Wstańcie i nie bójcie się!^b **8** Gdy podnieśli oczy, nikogo już nie zobaczyli, poza samym Jezusem. **9** W drodze powrotnej z góry Jezus im polecił: Dopóki Syn Człowieczy nie zmartwychwstanie,^a nikomu nie mówcie o tym widzeniu.^b

Sprawa Eliasza

(Mk 9:9-13)

10 Wówczas uczniowie zadali Mu pytanie: Dlaczego więc znawcy Prawa utrzymują, że *najpierw musi przyjść Eliasza*?^a **11** On zaś odpowiedział: Rzekliście! *Eliasza ma przyjść i wszystko naprawić*.^a **12** Mówię wam: Eliasza już przyszedł,^a lecz nie rozpoznali go i zrobili z nim, co chcieli.^b Podobnie Synowi Człowieczemu zadadzą wiele bólu. **13** Wtedy uczniowie zrozumieli, że chodziło Mu o Jana Chrzciciela.

Uzdrowienie opętanego

i lekcja o wierze

(Mk 9:17-29; Łk 9:38-42)

14 Gdy znów znaleźli się wśród tłumu, podszedł do Niego pewien człowiek, upadł przed Nim na kolana **15** i prosił: Panie, zmiłuj się nad moim synem. Ma ataki padaczki. Strasznie cierpi. Często wpada do ognia lub wody. **16** Przyprowadziłem go do Twoich uczniów, lecz nie byli w stanie go uzdrowić. **17** Jezus odpowiedział: O, rodzic bez

Rozdział 17

¹Mt 26:37; Mk 5:37; 2P 1:16

²a 2Kor 3:18;

^bMt 3:20; Obj 1:16;

10:1; ^cDn 7:9

³aPwt 34:5-6;

^b1Krl 17:1

⁵aWj 19:16; 24:15-16;

^bMt 3:17; 12:18;

2P 1:17; ^cPwt 18:15-

19; Dz 3:22-23

⁶2P 1:18

⁷aDn 8:18; 10:18;

Obj 1:17; ^bMt 14:27

⁹aMt 16:21; 17:23;

20:19; ^bMt 16:20

¹⁰aMt 3:23

¹¹aDz 1:6; 3:21

¹²aMt 11:14; Łk 1:17;

^bMt 14:3, 10

¹⁷aRz 11:20;

^bFlp 2:15

¹⁸aMk 1:25

¹⁹aMt 10:1

²⁰aMt 6:30; Łk 17:5;

^bMt 13:31; Łk 17:6;

^cMt 21:21; 1Kor 13:2;

^dMt 19:26

²²aŁk 24:6

²³aMt 16:21; 20:18-

19; Dz 2:23

²⁴aMk 9:33;

^bWj 30:13-16; 38:26

²⁵aMt 22:17; Rz 13:7

²⁷aMt 18:7;

1Kor 10:32

wiary^a i spaczony!^b Jak długo z wami będę? Jak długo będę was znosił? Przyprowadźcie mi go tutaj. **18** Gdy to uczyniono, Jezus skarcił^a demona i ten wyszedł. Od tej pory chłopiec był zdrowy. **19** Na osobności natomiast podeszli do Jezusa uczniowie i zapytali: Dlaczego my nie byliśmy w stanie wypędzić demona?^a **20** Z powodu waszej małej wiary^a – wyjaśnił. – Zapewniam was bowiem, gdybyście mieli wiarę jak ziarno gorczycy^b i powiedzieli tej górze: Przenieś się stąd tam – przeniesie się.^c Nic nie byłoby dla was niemożliwe.^d **21** Lecz ten rodzaj demonów wychodzi tylko za sprawą modlitwy i postu.¹

Druga zapowiedź śmierci

(Mk 9:30-32; Łk 9:44-45)

22 Gdy zebrali się w Galilei,^a Jezus skierował do nich te słowa: Syn Człowieczy ma być wydany w ręce ludzi. **23** Zabiją Go,^a lecz On trzeciego dnia zmartwychwstanie. I zasmucili się bardzo.

Jezus i podatek świątynny

24 Po przybyciu do Kafarnaum^a podeszli do Piotra poborcy podatku świątynnego.² Czy wasz Nauczyciel nie łoży na świątynię?^b – zapytali. **25** Owszem, łoży – odpowiedział Piotr. A kiedy wchodził do domu, Jezus uprzedził go pytaniem: Jak myślisz, Szymonie, od kogo królowie ziemi pobierają cła i podatki?^a Od swoich synów, czy od obcych? **26** Od obcych – odpowiedział. Jezus na to: A zatem synowie są wolni. **27** Jednak aby ich nie zrazić,^{a3} idź nad jezioro, zrzucь wędkę, weź pierwszą wyłowioną rybę, otwórz jej pyszczek, a znajdziesz sater.⁴ Weź go i zapłać za Mnie i za siebie.

¹ Mt 17:21 występuje w: ²α C D L W f^{1,13} ℣ lat (sy^{p,h}) (mae) bo^p; Or; brak go w: α* B Θ 0281 33 579 892* pc e ff¹ sy^{s,c} sa bo^p.

² Tj. *poborcy didrachmy*.

³ Lub: *aby nie wywoływać skandalu*.

⁴ Tj. monetę wartości tetradrachmy, wystarczającą na podwójny podatek.

Lekcja o wielkości

(Mk 9:33-37; Łk 9:46-48)

18 W tym czasie uczniowie poszli do Jezusa i postavili Mu pytanie: Kogo w Królestwie Niebios można uznać za większego od innych?^a **2** Wówczas Jezus przywołał dziecko, postawił je pośród nich **3** i powiedział: Zapewniam was, jeśli się nie nawrócicie i nie staniecie jak dzieci,^a na pewno nie wejściecie do Królestwa Niebios.^b **4** A zatem kto się uniży,^a podobnie jak to dziecko, ten w Królestwie Niebios jest prawdziwie wielki. **5** Kto jedno takie dziecko przyjmie w moje imię – Mnie przyjmuję. **6** A kto się przyczyni do upadku^a jednego z tych małych, którzy wierzą we Mnie, lepiej by mu było, aby u jego szyi zawiesić kamień młyński^{b1} i utopił go w głębi morza.

Ostrzeżenie przed wywoływaniem skandali

(Mk 9:42-48; Łk 17:1-3)

7 Biada światu z powodu skandali!^a Nie da się ich uniknąć, lecz biada człowiekowi, który je wywołuje. **8** Jeżeli twoja ręka lub noga przywodzi cię do upadku,^a odetnij ją i rzuć daleko od siebie. Lepiej, byś dostał życie okaleczony lub kulawy, niż mając ręce i nogi był wrzucony do wiecznego ognia.^b **9** Podobnie jeśli twoje oko przywodzi cię do upadku,^a wyłup je i rzuć daleko od siebie. Lepiej, byś dostał życie jednooki, niż mając dwoje oczu był wrzucony w ogień miejsca wiecznej kary. **10** Uważajcie, abyście nie gardzili żadnym z tych małych, gdyż mówię wam, że ich aniołowie^a w niebie mają stały dostęp do mojego Ojca,² który tam przebywa. **11** Syn Człowieczy przyszedł ocalić to, co zginęło.³

¹ Lub: *ośli kamień młyński*, wierzni kamieniem obracany przez osła.

² Lub: *ich aniołowie w niebie zawsze widzą twarz mojego Ojca*.

³ W. 11. występuje w: D L^{ms} W O^c 078^{vid} 33 lat sy^{c,p,h} bo^{pl}; brak go w: 8 B L* O* f^{1,13} 33 892* pc e ff¹ sy^s sa mae bo^{pl}; Or Eus.

Rozdział 18

1^a Mt 20:26; 23:11; Łk 22:24-27

3^a Ps 131:2; Mt 19:14; Mk 10:15; Łk 18:17; **4^a** Mt 5:20; 7:21; J 3:3-5

4^a Mt 20:26-27; 23:12; Jk 4:10

5^a Mt 10:40; J 13:20

6^a 1 Kor 8:13; **6^b** Mk 9:42; Łk 17:2

7^a Mt 13:41; Mk 9:42; Łk 17:1

8^a Mt 5:30; **8^b** Mt 25:41

9^a Mt 5:29

10^a Rdz 48:16; Ps 34:8; 91:11; Dz 12:15; Hbr 1:14

13^a Ez 34:15-16

14^a Ez 18:23; J 6:39; 17:12

15^a Łk 17:3;

16^a Kpl 19:17; Ga 6:1; Jk 5:19-20

16^a Lb 35:30;

Pwt 17:6; 19:15; J 8:17; 2 Kor 13:1;

1 Tm 5:19; Hbr 10:28

17^a Mt 16:18;

17^a Mt 9:10; Rz 16:17; 1 Kor 5:11, 13

18^a Mt 16:19; J 20:23

19^a Mt 7:7; 21:22;

J 15:7; 16:23; Jk 1:5; 4:3; 1 J 3:22; 5:14-15

20^a Mt 28:20

21^a Mt 6:14; Łk 6:37; Kol 3:13; **21^a** Mt 18:15;

21ª Rdz 4:24; Łk 17:4

Cena zbłąkanej owcy

(Łk 15:4-7)

12 Jak wam się wydaje? Jeśli jakiś człowiek posiada sto owiec i zbłądzi jedna z nich, czy nie zostawi w górach dziewięćdziesięciu dziewięciu i nie pójdzie szukać zbłąkanej? **13** I jeśli uda mu się ją znaleźć, to zapewniam was, cieszy się z niej bardziej niż z dziewięćdziesięciu dziewięciu tych, które nie zbłądziły.^a **14** Tak też nie jest wola waszego Ojca w niebie, aby zginął jeden z tych małych.^a

Troska duszpasterska

15 Jeśli twój brat zgrzeszy przeciw tobie,^a idź i uświadom mu to w osobistej rozmowie.^b Jeśli cię posłucha, pozyskałeś swojego brata. **16** Jeśli jednak nie posłucha, udaj się do niego ponownie, tym razem z jeszcze jedną lub dwiema osobami, aby każda sprawa opierała się na zeznaniach dwóch lub trzech świadków.^a **17** Jeśli i w tym przypadku nie posłucha, przedstaw sprawę wspólnocie kościoła.^a A jeśli kościoła nie posłucha, niech będzie dla ciebie jak poganin i celnik.^b **18** Zapewniam was, cokolwiek zwiążecie na ziemi, będzie związane w niebie, i cokolwiek rozwiążecie na ziemi, będzie rozwiązane w niebie.^a

19 Zapewniam też was, że jeśli by dwaj spośród was na ziemi uzgodnili coś, o co chcieliby prosić^a mojego Ojca w niebie, On spełni ich prośbę. **20** Bo gdzie dwaj lub trzech gromadzą się w moje imię, tam jestem pośród nich.^a

Lekcja o przebaczeniu

21 Wtedy podszedł Piotr i zapytał: Panie, ile razy mam wybaczać^a mojemu bratu, jeśli zgrzeszy przeciwko mnie?^b Czy aż do siedmiu razy?^c **22** Jezus odpowiedział: Mówię ci, nie aż do siedmiu razy, lecz do siedemdziesięciu razy siedem.

⁴ Wyrażenie: *przeciw tobie* występuje w: D L W O 078 f¹³ 33 33 33 latt sy mae bo^{pl}; brak go w: 8 B 0281 f¹ 579 pc sa bo^{pl}; Or^{lem}.

23 Dlatego Królestwo Niebios^a przypomina pewnego króla, który postanowił uporządkować rachunki z poddanymi.^b **24** W trakcie tych porządków przeprowadzono mu jednego dłużnika winnego dziesięć tysięcy talentów.¹ **25** A ponieważ nie miał z czego oddać,^a król polecił go sprzedać – wraz z żoną, dziećmi oraz całym dobytkiem – i w ten sposób odzyskać pożyczkę.^b **26** Zadłużony sługa padł jednak na kolana i zaczął prosić: Okaż mi cierpliwość. Oddam ci wszystko. **27** I pan zlitował się nad nim. Uwolnił go, a dług umorzył. **28** Ułaskawiony dłużnik wyszedł i wtedy spotkał kolegę – sługę, podobnie jak on sam – który był mu winien sto denarów. Dосkoczył do niego, chwycił go za gardło i syknął: Oddaj, coś winien. **29** Kolega zaś padł na kolana i zaczął prosić: Okaż mi cierpliwość. Oddam ci wszystko. **30** Lecz ułaskawiony dłużnik nie przystał na to. Przeciwnie, doprowadził do uwięzienia kolegi na czas spłaty długu. **31** Gdy inni poddani dowiedzieli się o tym, co zaszło, zrobiło im się przykro. Poszli też i o wszystkim, co się stało, dokładnie opowiedzieli panu. **32** Wtedy król wezwał sługę do siebie i zarzucił mu: Ty niegodziwcze!^a Umorzyłem ci cały dług, dlatego że mnie prosiłeś. **33** Czy i ty nie powinieneś zlitować się nad swoim kolegą, tak jak ja zlitowałem się nad tobą?^a **34** I rozgniewany, wydał go dozorcom więziennym, by zajęli się nim, dopóki wszystkiego nie spłaci.^a **35** Podobnie mój Ojciec w niebie uczyni z wami, jeśli któryś z was z całego serca^a nie wybaczy swemu bratu.^b

Rozwód i powtórne małżeństwo (Mk 10:1-12)

19 Po tych słowach^a Jezus opuścił Galileę i przybył na pogranicze Judei, po drugiej stronie Jordanu. **2** Po-

^{23a}Mt 13:47; 19:14;
^bMt 25:19

^{25a}Lk 7:42;
^bKpł 25:39; 2Krl 4:1;
Ne 5:5, 8

^{32a}Mt 25:26

^{33a}Mt 6:12; Ef 4:32;
Kol 3:13; Jk 2:13

^{34a}Mt 5:26; 18:30
^{35a}Mt 5:8; 15:19;
Rz 6:17; 1P 1:22;
^bMt 6:14-15;
Mk 11:26

Rozdział 19

^{1a}Mt 7:28
^{2a}Mt 4:2
^{3a}Mt 16:1; J 8:6;
^bMt 5:31
^{4a}Mt 12:3;
^bRdz 1:27; 5:2
^{5a}Rdz 2:24;
1Kor 6:16; Ef 5:31
^{6a}1Kor 7:10-11
^{7a}Pwt 24:1, 3;
Mt 5:31
^{8a}Mk 3:5; 16:14;
Hbr 3:8
^{9a}Mt 5:32; Łk 16:18
^{10a}1Kor 7:7-9
^{12a}1Kor 7:7, 32-35
^{13a}Mt 20:31
^{14a}Mt 18:3-4

szły za Nim rzesze ludzi, a On darzył ich tam uzdrowieniem.^a

3 Przybyli również faryzeusze. Chcąc Go wystawić na próbę,^a zapytali: Czy wolno mężowi rozwieść się z żoną^b z każdego powodu? **4** A On odpowiedział: Czy nie czytaliście,^a że Stwórca od początku stworzył człowieka jako mężczyznę i kobietę?^b **5** Dlatego – ciągnął – człowiek opuszcza swojego ojca i matkę, łączy się ze swoją żoną i ci dwoje staje się jednym ciałem.^a **6** Tak więc nie ma już dwojga – jest jedno ciało. Co zatem Bóg połączył, człowiek niech nie rozdziela.^a **7** Wówczas zapytali: Dlaczego więc Mojżesz zezwolił napisać oświadczenie rozwodowe^a i rozstać się z nią? **8** Jezus odpowiedział: Mojżesz pozwoił wam rozwodzić się z żonami ze względu na upór waszych serc,^a jednak na początku tak nie było. **9** Mówię wam natomiast: Kto się rozwodzi z żoną, z innego powodu niż nierząd, i poślubia inną kobietę – cudzołoży.^a

10 Wtedy odezwali się uczniowie: Jeśli tak mają wyglądać stosunki męża i żony, to nie warto się żenić.^a **11** Nie wszyscy pojmują tę sprawę – odpowiedział Jezus – jedynie ci, którym jest to dane. **12** Są tacy, którzy nigdy nie wstąpią w związki małżeńskie, gdyż takimi się urodzili; są inni, którzy tego nie uczynią, bo tej możliwości pozbawili ich ludzie; ale są też tacy, którzy nie wstąpią w związki małżeńskie, gdyż ze względu na Królestwo Niebios sami tak postanowili.^a Kto jest w stanie to pojąć, niech pojmuje.

Jezus i dzieci

(Mk 10:13-16; Łk 18:15-17)

13 Potem przyniesiono Mu dzieci, aby włożył na nie ręce i pomodlił się. Uczniowie jednak byli temu niechętni.^a **14** Jezus natomiast powiedział: Zostawcie dzieci w spokoju. Nie przeszkadzajcie im przychodzić do Mnie, ponieważ do takich jak one należy Królestwo Niebios.^a **15** I włożył na dzieci swoje ręce, a potem stamtąd odszedł.

¹ Lub: sześćdziesiąt milionów denarów. Za tę sumę można by wynajmować do pracy 16.500 robotników przez okres dziesięciu lat.

Zbawienie i bariera bogactwa

(Mk 10:17-22; Łk 18:18-23)

16 Wtem ktoś podszedł do Jezusa i zapytał: Nauczycielu, co dobrego mam czynić,^a aby posiadać życie wieczne?^b

17 A On mu odpowiedział: Dlaczego Mnie pytasz o dobro? Jeden jest tylko Dobry.^a Jeśli natomiast chcesz posiadać życie,^b przestrzegaj przykazań.^c **18** Których? – zapytał. Tych – usłyszał. – *Masz nie zabijać, nie cudzołożyć, nie kraść, nie poświadczać nieprawdy,^a 19 szanować ojca i matkę,^a oraz: masz kochać swojego bliźniego jak samego siebie.^b 20* Młody człowiek oświadczył: To wszystko wypełniłem. Czego mi jeszcze brak? **21** Wówczas Jezus powiedział: Jeśli chcesz być doskonały,^a idź, sprzedaj, co masz,^b i rozdaj ubogim, aby mieć skarb w niebie,^c a potem przyjdź i naśladować Mnie.^d **22** Po tych słowach młody człowiek odszedł zasmucony, miał bowiem wiele posiadłości.^a

Bogactwo i życie wieczne

(Mk 10:23-31; Łk 18:24-30)

23 Jezus natomiast zwrócił się do swoich uczniów: Zapewniam was, bogatemu człowiekowi bardzo trudno^a będzie wejść do Królestwa Niebios. **24** Jeszcze raz to powiem: Łatwiej wielbładowi przejść przez ucho igły niż bogatemu wejść do Królestwa Bożego.^a **25** Gdy uczniowie to usłyszeli, byli bardzo zdziwieni: Kto w takim razie może być zbawiony? – pytali. **26** Jezus spojrzał na nich i powiedział: Po ludzku rozumując, jest to niemożliwe, ale z Bogiem możliwe jest wszystko.^a **27** Wtedy odezwał się Piotr: Zauważ, że my opuściliśmy wszystko i poszliśmy za Tobą.^a Na co więc możemy liczyć? **28** Zapewniam was – odpowiedział Jezus – że wy, którzy poszliście za Mną, przy odrodzeniu,^a gdy Syn Człowieczy zasiądzie na tronie swojej chwały,^b zasiądziecie również na dwunastu tronach, aby sędzić dwanaście plemion Izraela.^c **29** Każdy też, kto ze względu na

^{16a}Łk 10:25-28;
^bMt 19:29; 25:46;
J 3:15

^{17a}Ps 100:5; 135:3;
^bMt 7:14; 18:8-9;
^cKpł 18:5

^{18a}Wj 20:13-16; Pwt 5:17-20;
Mt 5:21, 27

^{19a}Wj 20:12;
Pwt 5:16; Mt 15:4;
^bKpł 19:18; Mt 5:43;
22:39; Rz 13:9-10

^{21a}Mt 5:48;
^bŁk 12:33; Dz 2:45;
4:34; ^cMt 6:20;
^dMt 4:19; J 21:19, 22

^{22a}Ps 62:11

^{23a}Mt 13:22;
1Tm 6:9-10

^{24a}Mt 12:28; 21:43;
J 3:3, 5; Dz 1:3; 14:22;
Rz 14:17; 1Kor 6:9;
Ga 5:21; Ef 5:5

^{26a}Rdz 18:14;
Jb 42:2; Jr 32:17;
Mk 14:36; Łk 1:37;
Rz 4:21
^{27a}Mt 4:20, 22
^{28a}Mt 17:11;
Dz 3:21; ^bMt 25:31;
^cMt 20:21; Łk 22:28-30; 1Kor 6:2; Obj 3:21; 20:4

^{29a}Łk 14:26;
^bHbr 10:34;
^cMt 19:16
^{30a}Mt 20:16;
Łk 13:30

Rozdział 20

^{1a}Mt 19:14; 22:2;
^bMt 13:24;
^cMt 21:28, 33
^dKpł 19:13;
Pwt 24:15
^{12a}Łk 15:28-30

moje imię opuści domy lub braci, lub siostry, lub ojca, lub matkę, lub dzieci, lub rolę,^a posiadzie stokrotnie więcej^b i odziedziczy życie wieczne.^c **30** Wiele zaś pierwszych będzie ostatnimi, a ostatnich pierwszymi.^a

Przypowieść

o robotnikach w winnicy

(Mk 10:35-45)

20 Królestwo Niebios^a przypomina^b bowiem pewnego gospodarza, który wyszedł wczesnym rankiem wynająć robotników do swojej winnicy.^c **2** Uzgodził z nimi stawkę – denar za dzień – i posłał do pracy. **3** Następnie wyszedł o dziewiątej i zobaczył innych, stojących beczynnie na rynku. **4** Idźcie i wy do winnicy – powiedział – a ja wam sprawiedliwie zapłacę. **5** I oni poszli. Potem wyszedł jeszcze w południe i około piętnastej. Postąpił podobnie. **6** Gdy wyszedł o siedemnastej,¹ zastał również czekających na pracę. Dlaczego tu beczynnie stoicie cały dzień? – zapytał. **7** Nikt nas nie wynajął – odpowiedzieli. On na to: Idźcie i wy do winnicy. **8** Z nastaniem wieczoru właściciel winnicy polecił swojemu zarządcy: Zwołaj robotników i wypłać im dniówkę.^a Zaczynij od ostatnich, a zakończ na pierwszych. **9** Podeszli zatem zatrudnieni o siedemnastej i otrzymali po denarze. **10** Gdy podeszli pierwsi, sądzili, że dostaną więcej, lecz i oni otrzymali po denarze. **11** Po wypłacie zaczęli się burzyć przeciwko gospodarzowi. **12** Ci ostatni pracowali tylko godzinę – wytykali – a pan potraktował ich na równi z nami, którzy musieliśmy znosić trudy dnia i upa!^a **13** Wtedy gospodarz powiedział jednemu z nich: Nie krzywdzę cię, mój drogi. Czy nie uzgodniliśmy, że dostaniesz denara? **14** Bierz, co twoje, i idź! Chcę bowiem temu ostatniemu zapłacić tak, jak i tobie.

¹ Według ówczesnej rachuby czasu chodzi odpowiednio o godzinę trzecią, szóstą, dziewiątą i jedenastą.

15 Czy nie wolno mi z tym, co moje, czynić tego, co chcę?^a A może krzywym okiem patrzysz^b na to, że jestem dobry? 16 W ten sposób ostatni będą pierwszymi, a pierwsi ostatnimi.^a

Trzecia zapowiedź śmierci

(Mk 10:32-34; Łk 18:31-33)

17 Byli w drodze do Jerozolimy.^a Jezus wziął Dwunastu na stronę i powiedział: 18 Niedługo dotrzemy do Jerozolimy. Tam Syn Człowieczy zostanie wydany arcykapłanom i znawcom Prawa. Skażą Go oni na śmierć.^a 19 Wydadzą Go^a też poganom, którzy Go wyśmieją,^b ubiczują i w końcu ukrzyżują.^c Lecz On trzeciego dnia zmartwychwstanie.^d

Prośba matki Jakuba i Jana

(Mk 10:35-45)

20 Wtedy podeszła do Niego matka synów Zebedeusza^a oraz jej synowie. Pokłoniła Mu się i o coś prosiła. 21 Czego sobie życzysz? – zapytał. Spraw – wyjawiała – aby ci dwaj moi synowie zasiedli w Twoim Królestwie, jeden po Twojej prawej, a drugi po lewej stronie.^a 22 Jezus odpowiedział: Nie wiecie, o co prosicie. Czy możecie pić z kielicha,^a który Ja mam do wypicia? Możemy – oświadczyli. 23 Wprawdzie z mojego kielicha pić będziecie^a – powiedział – lecz zapewnienie wam miejsca po mojej prawej lub po lewej stronie nie należy do Mnie. Zasiadą na nim ci, którym przygotował je mój Ojciec.

24 Gdy pozostałych dziesięciu uczniów usłyszało o tej rozmowie, oburzyło się na dwóch braci.^a 25 Wtedy Jezus przywołał ich i powiedział: Wiecie, jak władcy narodów umieją je sobie podporządkować i jak wielcy tego świata potrafią dać im się we znaki. 26 Nie tak ma być pośród was. Kto między wami chciałby stać się wielki, niech postępuje jak służący.^a 27 I kto między wami chciałby stać na czele, niech będzie jak sługa.^a 28 Podobnie Syn Człowieczy nie przyszedł, by Mu służyć, ale aby służyć^a i oddać swoje życie na okup za wielu.^b

^{15a}Rz 9:14, 16, 20-21; ^bPwt 15:9

^{16a}Mt 19:30

^{17a}Łk 9:51; J 12:12

^{18a}Mt 26:66; J 19:7

^{19a}Mt 17:22; ^bMt 27:27-31; ^cMt 16:21; 17:23; 26:2; ^dMt 27:63; Dz 10:40; 1Kor 15:4

^{20a}Rm 4:21; 10:2; 27:56

^{21a}Mt 19:28; Łk 22:30

^{22a}Łz 51:17, 22; Jr 49:12; Mt 26:39, 42; Mk 14:36; J 18:11

^{23a}Dz 12:2; Flp 3:10; Obj 1:9

^{24a}Łk 22:24-27 ^{26a}Mt 23:11;

Mk 9:34-35; Łk 9:48

^{27a}2Kor 4:5

^{28a}Łz 42:1; Łk 12:37;

22:27; J 13:4-5, 14-15;

2Kor 8:9; Flp 2:7;

^bWj 30:12; Łz 44:22;

53:10, 12; Mt 26:28;

1Tm 2:6; Tt 2:14;

Hbr 9:28; 1P 1:18-19

^{30a}Mt 1:1; 15:22;

21:9

^{31a}Mt 19:13

^{34a}Mt 9:36; 14:14

Rozdział 21

^{1a}Za 14:4; Mt 24:3;

26:30; Mk 14:26;

Łk 21:37; 22:39; J 8:1;

Dz 1:12

^{4a}Mt 1:22

^{5a}Łz 62:11;

^bMt 11:29; ^cZa 9:9

^{8a}2Krl 9:13;

^bKpl 23:40; Obj 7:9

Uzdrowienie dwóch niewidomych

(Mk 10:46-52; Łk 18:35-43)

29 Kiedy wychodził z Jerycha, podążał za Nim wielki tłum. 30 Gdy dwaj niewidomi, którzy siedzieli przy drodze, usłyszeli, że to Jezus przechodzi, zaczęli wołać: Panie, Synu Dawida,^a zmiłuj się nad nami! 31 Tłum jednak nastawał na nich,^a chcąc, aby zamilkli. Lecz oni tym głośniej wołali: Panie, Synu Dawida, zmiłuj się nad nami! 32 Wówczas Jezus przystanął, przywołał ich i zapytał: Co chcecie, abym wam uczynił? 33 A oni: Panie, prosimy, otwórz nam oczy! 34 Jezus zlitował się^a nad nimi, dotknął ich oczu, a oni natychmiast odzyskali wzrok i poszli za Nim.

Wjazd Jezusa do Jerozolimy

(Mk 11:1-10; Łk 19:28-40; J 12:12-15)

21 W pobliżu Jerozolimy, po przybyciu do Betfage u podnóża Góry Oliwnej,^a Jezus posłał dwóch uczniów 2 z takim poleceniem: Idźcie do wsi leżącej naprzeciw. Zaraz po wejściu natkniecie się na przywiązaną oślicę oraz ośłę przy niej. Odwiążcie je i przyprowadźcie do Mnie. 3 A jeśliby ktoś o coś pytał, wyjaśnijcie: Pan ich potrzebuje, lecz wkrótce je odeśle.¹ 4 Stało się tak, aby wypełniły się słowa wypowiedziane przez proroka:^a

5 *Powiedzcie córce Syjonu:^a*

Oto twój Król

przychodzi do ciebie łagodny,^b

jedzie na ośle, na źrebięciu

jucznego zwierzęcia.^c

6 Uczniowie poszli więc i postąpili tak, jak im polecił Jezus. 7 Przyprowadzili oślicę oraz ośłę, włożyli na nie swe wierzchnie okrycia, a On na nich usiadł. 8 Wielu ludzi z towarzyszącego Mu tłumu rozpościarało na drodze swoje szaty,^a inni obcinali gałązki drzew i również rozkładali na drodze.^b 9 Tłumy natomiast, które Go po-

¹ Lub: *Pan ich potrzebuje. On zaś natychmiast je odeśle.*

przedzały, oraz te, które podążały za Nim, wołały:

Hosanna Synowi Dawida!^a

*Błogosławiony Ten, który
przychodzi w imieniu Pana.^b*

Hosanna na wysokościach!^c

10 Gdy przybył do Jerozolimy, poruszyło się całe miasto. Ludzie pytali: Kto to jest? **11** Tłumy zaś odpowiadały: To jest prorok Jezus,^a z Nazaretu w Galilei.

Oczyszczenie świątyni

(Mk 11:15-18; Łk 19:45-47; J 2:14-17)

12 Jezus natomiast wszedł do świątyni i wyrzucił wszystkich, którzy tam sprzedawali lub kupowali,^a poprzewracał stoły wymieniających pieniądze oraz stragany sprzedawców gołębi.^b **13** Mówił przy tym: Napisano:

Mój dom będzie nazywany

domem modlitwy,^a

*a wy zrobiliście z niego
jaskinię zdzierców.^b*

14 W świątyni zbliżyli się do Niego niewidomi i kulejacy, a On ich uzdrowił.^a **15** A arcykapłani oraz znawcy Prawa oburzali się na widok niezwykłych rzeczy, które Jezus czynił, oraz dzieci, które wołały w świątyni: Hosanna Synowi Dawida!^a **16** Czy słyszysz, co one mówią? – pytali. Tak – odpowiedział. – Czy nigdy nie czytaliście:^a

*Z ust niemowląt i oseków
odebrałeś sobie chwałę?^{b1}*

17 Potem pozostawił ich, wyszedł z miasta do Betanii^a i tam zanocował.

Bezowocny figowiec i lekcja o wierze

(Mk 11:12-14, 20-24)

18 Rano, wracając do miasta, poczuł głód.^a **19** I gdy przy drodze zobaczył figowiec, podszedł, ale nie znalazł na nim nic oprócz liści.^a Niech się już na wieki owoc z ciebie nie rodzi – powiedział do drzewa. I figowiec natychmiast usechł. **20** Uczniów zdziwił ten widok. W jaki sposób figowiec mógł

^{9a}Mt 20:30-31; 21:15; ^bPs 118:26; Mt 23:39; ^cPs 148:1; Łk 2:14

^{11a}Pwt 18:15, 18; Mt 21:46; Łk 7:16; J 6:14; 7:40; 9:17; Dz 3:22-23

^{12a}Pwt 14:25-26; ^bKpł 1:14; 5:7; 12:8

^{13a}Iz 56:7; ^bJr 7:11

^{14a}Mt 11:5; 15:30-31

^{15a}Mt 21:9; 22:42

^{16a}Mt 12:3; ^bPs 8:3; Mt 11:25

^{17a}Mt 26:6; Mk 11:1, 11; Łk 24:50; J 11:1, 18; 12:1

^{18a}Mt 4:2

^{19a}Iz 34:4; Jr 8:13;

Łk 13:6-9

^{21a}Mt 17:20; Łk 17:6;

^bRz 4:20; Jk 1:6;

^c1 Kor 13:2

^{22a}Mt 7:7-11; 18:19;

Mk 11:24; J 14:13-14;

1J 3:22; 5:14-15

^{23a}Mt 26:55;

^bWj 2:14; Mt 28:18;

J 2:18; Dz 4:7; 7:27

^{25a}J 1:33; 3:27;

^bMt 21:32; Łk 7:30

^{26a}Mt 11:9; 14:5

^{28a}Mt 20:1; 21:33

^{31a}Łk 3:12; 7:29;

^bŁk 7:37, 50; J 4:17-18;

^cMt 12:28

^{32a}Prz 8:20;

Mt 3:1-12; 2P 2:21;

^bMt 21:25; Łk 7:30;

^cŁk 3:12-13

tak od razu uschnąć?! – pytali. **21** Jezus im odpowiedział: Zapewniam was, jeśli macie wiarę^a i nie zwątpicie,^b możecie dokonać nie tylko tego, co stało się z figowcem. Możecie powiedzieć tej górze: Podnieś się i rzuć w morze – i to się stanie.^c **22** I wszystko, o co wierząc poprosilibyście w modlitwie – otrzymacie.^a

Jezus pełnomocnikiem nieba

(Mk 11:27-33; Łk 20:1-8)

23 Gdy przyszedł do świątyni i zaczął nauczać,^a podeszli do Niego arcykapłani i starsi ludu z pytaniem: Jakim prawem dokonujesz tych rzeczy? Kto Ci dał tę władzę?^b **24** A Jezus im odpowiedział: Ja również zadam wam pytanie. Jeśli Mi na nie odpowiecie, to i Ja wam powiem, jakim prawem to czynię. **25** Chrzesz Jana – kto za nim stał? Niebo^a czy ludzie? Zaczęli się nad tym zastanawiać. Jeśli powiemy: Niebo – rozważali – zapyta: Dlaczego więc Janowi nie uwierzyliście?^b **26** Jeśli natomiast powiemy: Ludzie, to narazimy się ludziom, wszyscy bowiem mają Jana za proroka.^a **27** W końcu oznajmili: Nie wiemy. Wówczas Jezus powiedział: To Ja też wam nie powiem, jakim prawem dokonuję tych rzeczy.

Lekcja o wypełnianiu woli Ojca

28 Jakie jest wasze zdanie? Pewien człowiek miał dwóch synów. Do pierwszego powiedział: Idź, popracuj dziś w winnicy.^a **29** A on odpowiedział: Nie chcę. Potem jednak zmienił zdanie i poszedł. **30** Drugiemu polecił to samo. A on odpowiedział: Dobrze, panie – i nie poszedł. **31** Który z tych dwóch wypełnił wolę ojca? Pierwszy – stwierdzili. A Jezus na to: Zapewniam was, celnicy^a i prostytutki^b wyprzedzają was na drodze do Królestwa Bożego.^c **32** Bo przyszedł do was Jan postępując sprawiedliwie^a i mu nie uwierzyliście,^b a celnicy^c i prostytutki uwierzyli. Wy natomiast, nawet gdy to sobie uświadomiliście, nie zmieniliście zdania i nie uwierzyliście mu.

¹ Cytat za G.

Przypowieść o dzierżawcach winnicy

(Mk 12:1-12; Łk 20:9-19)

33 Posłuchajcie innej przypowieści. Pewien człowiek zasadził winnicę,^a ogroził ją płotem,^b wykuł w niej tłocznię,^c zbudował wieżę, wydzierżawił ją rolnikom i odjechał.^d **34** Gdy zbliżał się czas zbiorów, posłał do rolników służących,^a by odebrali dzierżawne. **35** Rolnicy zaś schwytali ich i jednego ubiczowali, drugiego zabili, a trzeciego ukamienowali.^a **36** Gospodarz posłał więc kolejnych służących, w większej liczbie niż za pierwszym razem, lecz rolnicy potraktowali ich podobnie. **37** W końcu posłał do nich swojego syna.^a Jego uszanują – pomyślał. **38** Ale gdy rolnicy go zobaczyli, uradzili wspólnie: To jest dziedzic!^a Chodźmy, zabijmy go!^b Wtedy przejmie jego dziedzictwo. **39** Tak też uczynili. Wypchnęli go poza winnicę^a i zabili.^b **40** Gdy więc przyjdzie właściciel winnicy, jak postąpi z rolnikami? **41** Marnie wygubi tych łotrów^a – odpowiedzieli – a winnicę wydzierżawi innym, takim, którzy uczciwie będą z nim dzielić zyski.^b **42** Wtedy Jezus zapytał: Czy nigdy nie czytaliście^a w Pismach:

*Kamień, który budujący
uznali za nieprzydatny,^b
ten właśnie stał się
kamieniem węgielnym.*

*Pan to sprawił i to budzi
podziw w naszych oczach^{2c1}*

43 Dlatego mówię wam, że Królestwo Boże^a zostanie wam zabrane. Otrzyma je naród, który wyda jego owoce.^b **44** Ten, kto potknie się o ten kamień, rozbije się,^a a na kogo on spadnie, zmiążdży go.^b **45** Po wysłuchaniu tej przypowieści arcykapłani i faryzeusze zrozumieli, że chodzi o nich. **46** Usiłowali więc schwycić^a Jezusa, ale bali się tłumu, który uważał Go za proroka.^b

^{33a}Łk 5:1; Jr 2:21;
^{33b}Mt 21:28; ^{33c}Ps 80:13;
^{33d}Łk 5:2; ^{33e}Mt 25:14

^{34a}2Krn 24:19; 36:15

^{35a}2Krn 24:21;
Ne 9:26; Jr 37:15;
Mt 22:6; 23:37;
J 10:31-33; Dz
7:59; 1Ts 2:15;
Hbr 11:36-37

^{37a}J 3:17; 1J 4:14

^{38a}Ps 2:8; Hbr 1:2;
^{38b}Mt 12:14; 26:3-4;
27:1; J 11:53

^{39a}Hbr 13:12;
^{39b}Dz 2:23; 3:15

^{41a}Mt 22:7;
^{41b}Mt 21:43;
^{42a}Mt 12:3;
^{42b}Łk 28:16; Dz 4:11;
Rz 9:33; Ef 2:20;
1P 2:6-7;
^{42c}Ps 118:22-23;
^{43a}Mt 12:28;
^{43b}Mt 21:41;
Dz 13:45-48;
^{44a}Łk 8:14-15;
Rz 9:33; 1P 2:8;
^{44b}Dn 2:34-35, 44-45;
^{44c}J 7:30, 44;
^{44d}Mt 21:11; Łk 7:16;
J 6:14

Rozdział 22

^{1a}Mt 13:34

^{2a}Mt 20:1; 23:13;

^{3a}Łk 25:6; Obj 19:9

^{3b}Mt 21:34

^{6a}Mt 23:35-36;

Dz 14:5

^{7a}Jr 25:9; Mt 21:41;

24:2

^{8b}Dz 13:46

^{9a}Mt 21:43

^{10a}Mt 13:47

^{11a}Obj 19:8

^{13a}Mt 8:12; 25:30

^{14a}Rz 8:28, 30;

1Kor 1:24, 26; Ef 1:18;

4:1, 4; Obj 17:14

^{15a}Mt 26:4; 27:1;

^{15b}Łk 11:54; J 8:6

^{16a}Mk 3:6;

Przypowieść o gościach weselnych (Łk 14:16-24)

22 Jezus tymczasem znów odwołał się do przykładu:^a **2** Królestwo Niebios^a przypomina pewnego króla, który przygotowywał wesele^b swojemu synowi. **3** Posłał poddanych,^a by zwołali na uroczystość gości, lecz zaproszeni nie chcieli przyjść. **4** Posłał więc innych poddanych. Powiedziecie zaproszonym – polecił – że pierwsze danie gotowe, mięso czeka na przyrządzenie, wszystko już dopięte. Przyjdźcie na wesele. **5** Oni jednak zlekceważyli zaproszenie i odeszli, jeden na swoje pole, drugi do swego handlu, **6** a pozostali schwytali jego sługi, znieważyli lub pozabijali.^a **7** Król rozgniewał się, posłał swoje wojsko, wygubił morderców, a ich miasto puścił z dymem.^a **8** Następnie powiedział do służby: Wesele wprawdzie gotowe, ale zaproszeni nie byli godni.^a **9** Wyjdźcie więc na skrzyżowania dróg i zaprosźcie na wesele tylu, ilu spotkacie.^a **10** Słudzy wyszli i sprowadzili napotkanych,^a złych i dobrych – i zapelnili się miejsca przy stole. **11** Wówczas wszedł król. Chciał przyjrzeć się zaproszonym. Zobaczył wśród nich człowieka nie ubranego w weselną szatę.^a **12** Jak tu wszedłeś, przyjacielu – zapytał – nie mając weselnej szaty? A ten oniemiał. **13** Król natomiast rozkazał swej służbie: Zwiążcie mu ręce i nogi i wyrzucie na zewnątrz, w ciemność,^a tam będzie płacz i zgrzytanie zębami. **14** Wielu bowiem jest zaproszonych, lecz niewielu wybranych.^a

Jezus i sprawa podatków

(Mk 12:13-17; Łk 20:20-26)

15 Wtedy faryzeusze odeszli i uknuli pewien plan.^a Postanowili przyłapać Jezusa na jakiejś niefortunnej wypowiedzi.^b **16** Wysłali więc do Niego swoich uczniów oraz zwolenników Heroda^a z takim zapytaniem: Nauczycielu, wiemy, że jesteś szczerzy i zgodnie z prawdą uczysz, jak postępować według woli Bożej. Nie wyróżniasz też ni-

¹ Cytat za G.

kogo, gdyż nie kierujesz się pozorami stwarzanymi przez ludzi.^b **17** Powiedz nam więc, jakie jest Twoje zdanie: Czy należy płacić podatek cesarzowi,^a czy też nie? **18** Jezus przejrzał ich zamiary i powiedział: Dlaczego wystawiacie Mnie na próbę,^a obłudnicy? **19** Pokażcie mi monetę, którą płaci się podatek. Przyniesiono Mu zatem denara. **20** Czyj to wizerunek oraz napis? – zapytał. **21** Cesarza – odpowiedzieli. Wtedy im powiedział: Co cesarskie, oddawajcie więc cesarzowi, a co Boże – Bogu.^a **22** Gdy to usłyszeli, opuścili Go i zdziwieni odeszli.^a

Zagadka o zmartwychwstaniu

(Mk 12:18-27; Łk 20:27-38)

23 Tego dnia podeszli do Niego saduceusze. Twierdzą oni, że nie ma zmartwychwstania.^a Rozpoczęli od takiego przykładu: **24** Nauczycielu! Mojżesz powiedział, że *jeśli ktoś umrze bezdzietnie, to brat ma poślubić jego żonę i wzbudzić potomstwo swojemu bratu*.^a **25** Otóż było u nas siedmiu braci. Pierwszy ożenił się i umarł, a ponieważ nie miał potomstwa, zostawił żonę swojemu bratu. **26** Podobnie było z drugim i trzecim – aż do siódmego. **27** Po wszystkich zmarła też kobieta. **28** Przy zmartwychwstaniu więc którego z tych siedmiu będzie żoną? Bo wszyscy ją mieli. **29** Jezus im odpowiedział: Błędzicie, gdyż nie znacie Pism ani mocy Bożej.^a **30** Po zmartwychwstaniu ludzie nie będą się żenić ani wychodzić za mąż, lecz będą jak aniołowie w niebie. **31** A co do zmartwychwstania, czy nie czytaliście,^a co wam Bóg powiedział w słowach: **32** *Ja jestem Bogiem Abrahama, Bogiem Izaka i Bogiem Jakuba*?^a Bóg nie jest Bogiem umarłych, lecz żywych. **33** A tłumy, słysząc te słowa, zdumiewały się Jego nauką.^a

Najważniejsze przykazanie

(Mk 12:28-33; Łk 10:25-28)

34 Na wieść o tym, że Jezus zamknął usta saduceuszom, faryzeusze zebrali

^{16b}Pwt 1:17; 16:19
^{17a}Mt 17:25-27;
Łk 23:2; J 19:12

^{18a}Mt 16:1; 19:3;
22:35; J 8:6

^{21a}Rz 13:7

^{22a}Mk 12:12

^{23a}Dz 4:1-2; 23:6-8;
1Kor 15:12

^{24a}Rdz 38:8;
Pwt 25:5

^{29a}J 20:9

^{31a}Mt 12:3

^{32a}Wj 3:6, 15-16;
Dz 7:32

^{33a}Mt 7:28; 13:54;
Mk 11:18

^{35a}Łk 7:30; 10:25;
11:46, 52; 14:3;

^bMt 22:18

^{37a}Pwt 6:5; 10:12;
30:6; Joz 22:5

^{39a}Kpł 19:18;
Mt 5:43; 19:19;
Rz 13:8-9; Ga 5:14;
Jk 2:8; 1J 4:21

^{40a}Mt 7:12; Rz 13:10

^{42a}Mt 21:15;

Mk 10:47

^{43a}2Sm 23:2;
Obj 1:10

^{44a}Ps 110:1;

Dz 2:34-35;
1Kor 15:25; Hbr 1:13;
10:13

^{46a}Mk 12:34;
Łk 14:6; 20:40

Rozdział 23

^{2a}J 9:28-29;

^bEzd 7:6; ^cMt 3:7

^{3a}Pwt 17:10;

^bMt 15:3-14;

Rz 2:17-23

^{4a}Mt 11:28-30;
Dz 15:10; Ga 6:13

się razem. **35** Jeden z nich, znawca Prawa,^a wystawił Jezusa na próbę:^b **36** Nauczycielu – zapytał – które z przykazań Prawa uznałbyś za najważniejsze? **37** A On mu odpowiedział: *Masz kochać Pana, swojego Boga, całym swoim sercem, z całej swojej duszy i każdą swoją myślą*.^a **38** To jest najważniejsze i pierwsze przykazanie. **39** Drugie zaś, podobne temu, brzmi: *Masz kochać swojego bliźniego tak, jak samego siebie*.^a **40** Na tych dwóch przykazaniach opiera się całe Prawo i Prorocy.^a

Boska tożsamość Jezusa

(Mk 12:35-37; Łk 20:41-44)

41 Gdy zebrali się faryzeusze, Jezus zapytał ich: **42** Co sądzicie o Chrystusie? Czym jest synem? Odpowiedzieli: Dawida.^a **43** Wówczas ich zapytał: Jak to więc jest, że Dawid, natchniony przez Ducha,^a nazywa Go Panem? Przecież mówi:

44 *Pan oświadczył memu Panu:*

*Usiądź po mojej prawicy,
aż pod Twoje stopy
położę Twoich wrogów!*^{a1}

45 Jeśli więc Dawid nazywa Go Panem, jak może On być jego synem?

46 I nikt nie był w stanie powiedzieć na ten temat ani słowa. Nikt też od tego dnia nie ośmielił się zadawać Mu pytań.^a

Mowa przeciw przywódcom religijnym

(Mk 12:38-40; Łk 11:37-54; 20:45-47)

23 Wtedy Jezus przemówił do tłumów oraz do swoich uczniów tymi słowami: **2** Wykładem praw Mojżesza^a zajęli się znawcy Prawa^b i faryzeusze.^c **3** Przechodząc zatem wszystkich zasad, które wam podają,^a lecz z nich samych nie bierzcie przykładu, bo tego, co głoszą, sami nie stosują.^b

4 Wiążą oni ciężkie brzemiona, trudne do udźwignięcia,^a i kładą ludziom na ramiona. Tymczasem sami nawet małym palcem nie chcą ich podeprzeć.

¹ Sparafrazowany cytat za G.

5 Wszystko robią na pokaz. Chcą być zauważani.^a Powiększają więc swoje modlitewne szkatułki,^b wydłużają frędzle swoich szat.^c **6** Lubią zaszczytne miejsca na ucztach i honorowe krzesła w synagogach.^a **7** Pochlebiamy im pozdrowienia na rynkach^a i tytułowanie przez ludzi: Rabbi.^b

8 Wy natomiast nie pozwalajcie nazywać się Rabbi. Macie jednego Nauczyciela,^a a dla siebie nawzajem wszyscy jesteście braćmi.^b **9** Nikogo też na ziemi nie nazywajcie swoim ojcem. Macie jednego Ojca – Tego, który mieszka w niebie. **10** Niech was też nie tytułują: Mistrzu. Jeden jest waszym Mistrzem^a – Chrystus. **11** Ten, kto większy wśród was, niech będzie sługą^a innych. **12** Kto się będzie wywyższał, zostanie poniżony, a kto się będzie uniział – zostanie wywyższony.^a

13 Biada wam, znawcy Prawa i faryzeusze, obłudnicy! Zamykacie Królestwo Niebios przed ludźmi. Sami bowiem nie wchodzić i tym, którzy pragną wejść, zabranianie.

14 Biada wam, znawcy Prawa i faryzeusze, obłudnicy! Pożeracie domy wdów; wasze długie modlitwy to pozory! Dlatego spadnie na was surowy wyrok.¹

15 Biada wam, znawcy Prawa i faryzeusze, obłudnicy! Potraficie obejść morze i ląd, żeby zyskać jednego wyznawcę,^a a gdy się wam to uda, czynicie go synem godnym wiecznej kary^b dwa razy gorszym, niż wy.

16 Biada wam, ślepi^a przewodnicy!^b Mówicie: Kto przysięga na przybytek – to nic; kto przysięga^c na złoto przybytku, ten jest związany przysięgą. **17** Bezmyślni! Ślepcy! Co jest ważniejsze: złoto czy przybytek, który uświęca złoto?^a **18** Mówicie też: Kto przysięga na ołtarz^a – to nic; kto przysięga na

^{5a}Mt 6:1, 5, 16;
^bPwt 6:8; 11:18;
^cLb 15:38-39;
Pwt 22:12; Mt 9:20;
14:36
^{6a}Łk 14:7-8; 20:46

^{7a}Łk 20:46; ^bJ 1:38

^{8a}J 13:13; ^bŁk 22:32;
J 21:23; Jk 2:1

^{9a}Mt 1:6; Mt 6:9;
7:11; J 20:17; Rz 8:15;
Ef 3:14-15; 1P 1:2

^{10a}Mt 26:25, 49;
Mk 9:5; 10:51; J 1:49;
3:2, 26
^{11a}Mt 20:26-27;
Mk 9:35

^{12a}Is 2:8;
Jb 22:29; Ps 18:28;
Prz 3:34; 29:23;
Iz 57:15; Mt 18:4;
Łk 1:52; 14:11; 18:14;
1P 5:5-6

^{15a}Dz 2:11; 6:5;
13:43; ^bMt 5:22;
J 17:12; 2Ts 2:3

^{16a}J 9:39; Obj 3:17;
^bMt 15:14; 23:24;
Rz 2:19; ^cMt 5:33-36
^{17a}Wj 30:26-29
^{18a}Mt 5:23
^{19a}Wj 29:37

^{21a}1Kr 18:13; Ps 26:8
^{22a}Łk 15:18, 21;
^bPs 11:4; Iz 66:1;
Mt 5:34; Dz 7:49;
Obj 4:2
^{23a}Kpł 27:30;
Pwt 14:22; Łk 18:12;
^bPrz 16:6; Jr 5:1;
Oz 6:6; Mt 6:8; Za 7:9;
Rz 12:8

^{24a}Mt 15:14; 23:16;
Rz 2:19

^{25a}Mt 15:7; ^bMk 7:4
^{26a}J 9:40-41;

^bMt 15:1-20; Mk 7:1-23; Tt 1:15

^{27a}Dz 23:3; ^bEf 5:3
^{28a}Łk 16:15

^{31a}Mt 23:37;
Dz 7:52; 1Ts 2:15

^{32a}Ez 20:4; Dn 8:23
^{33a}Mt 3:7; 12:34;
Łk 3:7; ^bMt 5:22

^{34a}2Kr 36:15-16;

dar, który jest na nim, ten jest związany przysięgą. **19** Ślepcy! Co jest ważniejsze: dar czy ołtarz, który uświęca dar?^a **20** Kto więc przysięga na ołtarz, przysięga i na sam ołtarz, i na wszystko, co na nim. **21** I kto przysięga na przybytek, przysięga na sam przybytek oraz na Tego, który w nim mieszka.^a **22** Również kto przysięga na niebo,^a przysięga na tron Boży^b oraz na Tego, który na nim zasiada.

23 Biada wam, znawcy Prawa i faryzeusze, obłudnicy! Dajecie dziesięcinę z mięty, kopru oraz kminku,^a a porzuciliście to, co w Prawie jest ważniejsze: sprawiedliwy sąd, miłosierdzie oraz wiarę – to należało zachować,^b a i tamtych spraw nie porzucać. **24** Ślepi przewodnicy!^a Przecedzacie komara, a połykacie wielbłąda.

25 Biada wam, znawcy Prawa i faryzeusze, obłudnicy!^a Dbacie o czystość zewnętrznych części kielicha i misy,^b nie o to, że środek pełny grabieży i gwałtu.

26 Ślepy faryzeuszu!^a Czystczenie kielicha zaczynaj od wnętrza, a wtedy to, co na zewnątrz, też załśni czystością.^b

27 Biada wam, znawcy Prawa i faryzeusze, obłudnicy! Przypominacie groby^b pokryte białą farbą. Na zewnątrz są piękne, a wewnątrz – kości zmarłych i wszelka zgnilizna.^b **28** Wy też w oczach ludzi uchodzicie za sprawiedliwych, ale w waszych wnętrzach pełno obłudy i bezprawia.^a

29 Biada wam, znawcy Prawa i faryzeusze, obłudnicy! Budujecie groby prorokom i zdobicie grobowce sprawiedliwych. **30** Gdybyśmy żyli za dni naszych ojców – mówicie – nie rozlewalibyśmy wraz z nimi krwi proroków. **31** W ten sposób przyznajecie, że jesteście synami morderców.^a **32** Dopełnijcie miary waszych ojców.^a **33** Wężę! Pomioty zmiń!^a Jak ujdziecie przed wyrokiem wiecznej kary?^b **34** Dlatego Ja posyłam do was proroków, ludzi mądrych i rozumiejących Prawo.^a Niektórych zabijacie i ukrzyżujecie, innych ubiczujecie w waszych synagogach lub będziecie przepędzać z miasta do

¹ W. 14 nie pojawia się w: α B D L Z Θ f¹ 33. 892* pc a aur e ff¹ g¹ vg^{st,ww} sy^s sa mae bo^{pt}. Występuje w: f¹³ pc it vg^{cl} sy^c bo^{mss} oraz po w. 12 w: W 0102 0107 $\mathfrak{W}$ f sy^{p,h} bo^{pt}. Zob. Mk 12:40; Łk 20:47.

miasta.^b **35** W ten sposób spadnie na was odpowiedzialność za całą sprawiedliwą krew^a przelaną na ziemi: od krwi sprawiedliwego Abła^b aż do krwi Zachariasza,^c syna Barachiasza, którego zabiliście między przybytkiem a ołtarzem. **36** Zapewniam was, wszystko to spadnie na to pokolenie.^a

37 Jerozolimo, Jerozolimo, która zabijasz proroków i kamienujesz tych, którzy zostali do ciebie posłani!^a Tyle razy chciałem zgromadzić twoje dzieci, jak kwoka swoje pisklęta pod skrzydła, lecz nie chcieliście!^b **38** Wasz dom opustoszeje.^a **39** Bo mówię wam: Na pewno Mnie nie zobaczycie – do chwili, kiedy powiecie:

*Błogosławiony Ten, który
przychodzi w imieniu Pana.^a*

Mowa o czasach końca

(Mk 13:1-37; Łk 21:5-36)

24 Gdy Jezus wyszedł ze świątyni i szedł drogą, zbliżyli się do Niego uczniowie, by Mu zwrócić uwagę na świątynną zabudowę. **2** Wtedy im powiedział: Widzicie to wszystko? Zapewniam was, nie zostanie tu kamień na kamieniu,^a którego by nie zwalono. **3** A gdy siedział na Górze Oliwnej,^a uczniowie podeszli do Niego i na osobności zapytali: Powiedz nam, kiedy się to stanie oraz jaki będzie znak Twojego przyjścia^b i kresu tego wieku?^c **4** Jezus odpowiedział: Uważajcie, by was ktoś nie wprowadził w błąd.^a **5** Gdyż wielu przyjdzie w moim imieniu: Chrystus to ja – powiedzą – i wielu zwiodą.^a **6** Będziecie słyszeć o wojnach, dotrą do was wieści z pól bitwy, ale uważajcie: Nie dajcie się przestraszyć. Te rzeczy muszą się wydarzyć, lecz to jeszcze nie koniec.^a **7** Powstanie bowiem naród przeciwko narodowi i królestwo przeciwko królestwu,^a w różnych miejscach nastanie głód i wystąpią trzęsienia ziemi.^b **8** Ale to wszystko będzie dopiero początkiem bólów porodowych. **9** Wtedy zaczną was dręczyć,^a będą was zabijać;^b wszystkie narody was

34^bMt 10:17, 23; 22:6; Mk 13:9; Dz 7:59; 8:1; 9:23-24, 29; 13:50-51; 14:5-6; 1Ts 2:15
35^aMt 27:24-25; Obj 18:24; ^bRdz 4:8, 10-11; Hbr 12:24; ^c2Krn 24:20-22; Za 1:1
36^aMt 24:34
37^a2Krn 24:21; Mt 21:35; Dz 7:59; Łk 13:34-35; ^bRt 2:12; Ps 57:2; 61:5; 91:4; Iz 31:5
38^aKpl 26:31-32; 1Krl 9:7-8; Iz 64:10; Jr 12:7; 22:5
39^aPs 118:26; Mt 21:9

Rozdział 24

2^aŁk 19:44
3^aMt 21:1; 26:30; Łk 22:39; J 8:1; Dz 1:12; Mk 13:3-13; Łk 21:7-19; ^bMt 24:27, 30, 37, 39; ^cMt 13:39-40, 49; 28:20
4^aEf 5:6; 2Ts 2:3; 2J 7
5^aMt 24:11, 23-24
6^aDn 8:17, 19; 11:27, 35, 40; 12:4, 6-7, 9; Mt 24:14; 1J 2:18
7^aŁk 19:2; ^bObj 6:4, 8, 12
9^aMt 10:17; Obj 2:10; ^bMt 23:34; J 16:2; ^cMt 10:22; J 15:18; ^dJ 15:21
10^aMt 10:21, 35
11^aMt 7:15; 24:5, 24; 1J 4:1
12^a2Tm 3:1-5; ^bObj 2:4
13^aMt 10:22; Obj 13:10
14^aMt 4:23; 9:35; ^bMt 28:19-20; Dz 11:18; 17:6; Rz 10:18; Obj 3:10; 16:14; ^cMt 10:18
15^aPwt 29:17; 1Krl 11:5-7; Jr 4:1; Dn 11:31; 12:11; Mk 13:14-23; ^bPs 74:3-7; Iz 64:10-11; Tr 4:1; Dn 8:11; 9:26-27; ^cDn 9:23
17^aŁk 17:31
19^aŁk 23:29
21^aJr 30:7; Ez 5:9; Dn 12:1; 1J 2:2; Mt 24:29; Obj 7:14
22^aPwt 7:6; Iz 45:4; 65:9; Mt 24:24, 31
23^aMt 24:26
24^aWj 7:11, 22; Pwt 13:2-4; Mt 24:5, 11; 2Ts 2:9-11; Obj 13:13-14; 19:20

zniechędzą^c ze względu na moje imię.^d **10** Wówczas wielu się zrazi, będą na siebie nawzajem donosić i nawzajem się nienawidzić.^a **11** Pojawi się też wielu fałszywych proroków i wielu zwiodą.^a **12** Z powodu szerzącego się bezprawia^a miłość wielu^b oziębnie. **13** Lecz ten, kto wytrwa do końca, zostanie ocalony.^{a1} **14** Dobra nowina o Królestwie^a zostanie rozgłoszona po całym zamieszkałym świecie^b na świadectwo^c wszystkim narodom – i wtedy nadejdzie koniec.

15 Gdy więc zobaczycie w miejscu świętym obrzydliwość^a spustoszenia,^b zapowiedzianą przez proroka Daniela – kto czyta, niech zwróci na to uwagę^c – **16** wtedy przebywający w Judei niech uciekają w góry. **17** Kto jest na tarasie na dachu, niech nie wchodzi do domu po rzeczy.^a **18** Kto na roli, niech nie wraca po swój płaszcz. **19** Najtrudniej będzie w tym czasie kobietom w ciąży i karmiącym matkom.^a

20 Módlcie się też, aby wasza ucieczka nie wypadła zimą albo w czasie szabatu. **21** Nastanie bowiem wtedy tak wielki ucisk, jakiego nie było od początku świata aż dotąd, i już nie będzie.^a **22** Gdyby ten czas nie został skrócony, nikt by nie ocalał. Zostanie jednak skrócony ze względu na wybranych.^a

23 Gdyby wam wówczas ktoś powiedział: Oto tu jest Chrystus! albo: Oto tam! – nie wierzcie.^a **24** Powstaną bowiem fałszywi mesjasze i fałszywi prorocy. Będą oni czynić wielkie znaki i cuda,^a aby – o ile można – zwieść i wybranych. **25** Pamiętajcie, że wam to przepowiedziałem. **26** Gdyby wam więc powiedzieli: Uwaga! Jest na pustkowiu – nie wychodźcie. Uwaga! Przebywa w kryjówce – nie wierzcie. **27** Gdyż jak błyskawica przecina niebo ze wschodu aż na zachód, tak też będzie z przyjściem Syna Człowieczego.^a

27^aMt 24:37, 39; Łk 17:24; 1Ts 2:19; 3:13; 4:15; 5:23; 2Ts 2:1; 2P 3:4, 12; 1J 2:28

¹ Lub: *zbawiony*.

28 Wszędzie, gdzie jest padlina, zlatują się sępy.^a

29 A zaraz po ucisku tych dni
słońce ulegnie zaćmieniu
i księżyc straci swój blask,
gwiazdy będą spadać z nieba
i moce nieba nawiedzi wstrząs.^a

30 Wtedy na niebie ukaże się znak Syna Człowieczego,^a a ludzie wszystkich plemion ziemi będą bić się w piersi,^b zobaczą bowiem Syna Człowieczego, *przychodzącego na obłokach nieba z wielką mocą i chwałą.*^c **31** On natomiast pošle swoich aniołów^a z potężną trąbą,^b by zgromadzili^c Jego wybranych z czterech stron świata, od jednego krańca nieba aż po drugi.^d

32 Niech figowiec posłuży wam za przykład. Gdy jego gałązka mięknie i wypuszcza liście, wiecie, że zbliża się lato. **33** Podobnie, gdy zobaczycie, że to się dzieje, wieście, że blisko jest – u drzwi.^a **34** Zapewniam was, nie przemienie to pokolenie, aż się to wszystko stanie.^a **35** Niebo i ziemia przeminają, ale moje słowa nie przeminają.^a

36 Tego dnia natomiast ani tej godziny nikt nie zna:^a ani aniołowie w niebie, ani Syn – tylko Ojciec.

37 W czasach poprzedzających przyjście Syna Człowieczego^a będzie jak wtedy, gdy żył Noe.^b **38** Ludzie przed potopem jedli, pili, żenili się i za mąż wydawali, aż do tego dnia, w którym Noe wszedł do arki.^a **39** Spostrzegli się, dopiero gdy przyszedł potop i zmiotł wszystkich. Tak też będzie z przyjściem Syna Człowieczego. **40** Wtedy dwóch będzie na roli, jeden będzie wzięty, a drugi zostawiony. **41** Dwie będą mleć na żarnach, jedna będzie wzięta, druga – zostawiona.^a

42 Czuwajcie zatem,^a ponieważ nie wiecie, którego dnia wasz Pan przyjdzie. **43** Zauważcie, że gdyby gospodarz wiedział, o której porze w nocy przyjdzie złodziej,^a czuwałby i nie pozwolił włamać się do domu. **44** Dlatego i wy bądźcie gotowi,^a gdyż Syn Człowieczy przyjdzie o godzinie, której się nie domyślacie.

^{28a}Jb 39:30; Ha 1:8; Łk 17:37; Obj 4:7; 12:14

^{29a}Lz 13:10; 34:4; Ez 32:7; Jl 2:10; 3:4; 4:15; So 1:15; Ag 2:6; 21; 2P 3:10; Obj 6:12-13; 8:12

^{30a}Mt 24:3; ^{30b}Za 12:10; Obj 1:7; ^{30c}Dn 7:13-14; Mt 16:27; 26:64; Obj 14:14

^{31a}Mt 13:41; ^{31b}1Kor 15:52; 1Ts 4:16; Obj 8:2; ^{31c}Pwt 30:3-5; Iz 27:13; 43:5-7; 49:9-13; 22-26; 51:11; 56:8; 60:4; Ez 28:25; 34:13; 37:21; ^{31d}Pwt 4:32

^{33a}Jk 5:9; Mk 13:28-32; Łk 21:29-33

^{34a}Mt 16:28; 23:36 ^{35a}Lz 40:8; 51:6; Mt 5:18; Łk 16:17

^{36a}Mt 25:13; Dz 1:7; 1Ts 5:1-2; 2P 3:10

^{37a}Mt 24:3, 27, 39; ^{37b}Rdz 6:11-12

^{38a}Rdz 7:7, 11-12; Łk 17:26-27

^{41a}Łk 17:34-36 Łk 12:39-46; Mk 13:33-37

^{42a}Mt 25:13; Łk 21:36; 1Ts 5:6

^{43a}1Ts 5:2; 2P 3:10; Obj 3:3; 16:15

^{44a}Mt 25:10 ^{45a}Mt 25:21, 23; Łk 16:10; 1Kor 4:1-2

^{47a}Mt 25:21, 23 ^{48a}Mt 25:5; Hbr 10:37; 2P 3:4, 8-9

^{49a}1Ts 5:7 ^{51a}Mt 8:12; 22:13; 25:30

^{51b}Mt 8:12; 22:13; 25:30

Rozdział 25
^{1a}Mt 23:13; 25:34;

^{2a}2Kor 11:2; ^{5a}Mt 5:15-16; Łk 12:35;

^{6a}Mt 9:15; Łk 12:36; Jt 2:9; Flp 3:20;

^{7a}2:13; Obj 19:7 ^{2a}Mt 7:24, 26; 24:45

^{5a}Mt 24:48; ^{1a}1Kor 11:30; 1Ts 5:6

^{7a}Ef 5:14 ^{8a}Łk 12:35

^{9a}Za 4:3, 12-14; Obj 11:4

^{10a}1Ts 4:16; ^{1b}Mt 24:44; 2P 3:14;

^{9a}Mt 22:4; Obj 19:7, 9; Łk 13:25-27

^{11a}Mt 7:21-23 ^{13a}Mt 24:42; Łk 12:37; 1Kor 16:13;

^{13b}Ef 6:18; Kol 4:2; 1Ts 5:6; 1P 4:7;

^{5b}8; Obj 3:2; 16:15; ^{6b}Mt 24:36

45 Kto więc jest tym wiernym i mądrym sługą, którego pan postawił nad pozostałymi, by im wydawał żywność we właściwym czasie?^a **46** Szczęśliwy ten sługa, którego pan, gdy przyjdzie, zastanie przy tym zajęciu. **47** Zapewniam was, że odda mu w zarząd cały swój majątek.^a **48** Lecz jeśli jakiś zły sługa powiedziałaby w swoim sercu: Mój pan zwleka^a z przyjściem, **49** po czym zacząłby bić swych podwładnych, jeść i pić z pijakami,^a **50** to przyjdzie pan tego sługi w dniu, w którym go nie oczekuje, o godzinie, której nie przeczuwa, **51** i surowo go ukarze. Wyznaczy mu dział wśród obłudników, tam będzie płacz i zgrzytanie zębami.^a

Przypowieść o dziesięciu pannach

25 Wtedy Królestwo Niebios^a przypominać będzie dziesięć pannen.^b Wzięły one swoje lampy^c i wyszły na spotkanie pana młodego.^d **2** Pięć z nich było bezmyślnych, pięć – przeczornych.^a **3** Bezmyślne wzięły wprawdzie lampy, lecz nie zabrały oliwy. **4** Przeczorne oprócz swych lamp wzięły zapas oliwy. **5** Pan młody zwlekał z przyjściem.^a **6** Panny w końcu uległy zmęczeniu i wszystkie zapadły w sen.^b **6** W środku nocy obudził je krzyk: Pan młody idzie! Wyjdźcie na spotkanie! **7** Panny się ocknęły^a i wzięły do rąk lampy. **8** Bezmyślne poprosiły przeczorne: Ulejcie nam trochę z waszej oliwy, bo nam lampy gasną.^a **9** Przeczorne na to: Nie, bo wtedy nie wystarczy ani nam, ani wam. Idźcie raczej do sprzedawców, u nich sobie kupcie.^a **10** Gdy więc udały się na zakupy, zjawił się pan młody.^a Panny, które były gotowe,^b weszły z nim na wesele.^c I drzwi zostały zamknięte.^d **11** Potem zaś nadeszły pozostałe panny. Panie! Panie! – wołały. – Otwórz nam, prosimy!^a **12** Lecz On im odpowiedział: Zapewniam, że was nie znam. **13** Czuwajcie więc,^a bo nie znacie dnia ani godziny.^b

Przypowieść o talentach

(Łk 19:12-27)

14 Będzie wtedy podobnie jak z człowiekiem, który wybierał się w podróż. Przywołał swoich służących i przekazał im mienie.^a **15** Jednemu dał pięć talentów,¹ drugiemu dwa, a trzeciemu jeden – każdemu według jego możliwości.^a Potem wyjechał. **16** Sługa, który wziął pięć talentów, zaraz poszedł, zaczął nimi obracać i zyskał dalsze pięć. **17** Podobnie sługa, który wziął dwa, zyskał dalsze dwa. **18** Ten natomiast, który wziął jeden talent, odszedł, wykopał w ziemi schowek i ukrył pieniądze swojego pana. **19** Po dłuższym czasie pan wraca i wzywa służących do rozliczeń.^a **20** Ten, który otrzymał pięć talentów, przyniósł dalsze pięć i oznajmił: Panie! Powierzyłeś mi pięć talentów. Proszę – zyskałem dalsze pięć. **21** Pan na to: Wspaniale, dobry i wierny sługo! Okazałeś się wierny w paru sprawach, teraz postawię cię nad wieloma.^a Wejdz, wesel się razem ze mną. **22** Następnie przyszedł ten, który otrzymał dwa talenty. Panie – powiedział – powierzyłeś mi dwa talenty. Zobacz, zyskałem dalsze dwa. **23** Pan odpowiedział: Wspaniale, dobry i wierny sługo, okazałeś się wierny w paru sprawach, postawię cię teraz nad wieloma. Wejdz, wesel się razem ze mną. **24** W końcu zjawił się ten, który dostał jeden talent. Panie – powiedział – przekonałem się, że jesteś twardym człowiekiem. Żniesz, gdzie nie posiałeś, zbierasz, gdzie nie rozsypałeś. **25** Przestraszyłem się więc. Poszedłem i ukryłem twój talent w ziemi. Zwracam to, co twoje. **26** Wtedy pan odpowiedział: Zły^a i leniwy^b sługo! Byłeś świadom, że żnę, gdzie nie siałem,^c i zbieram, gdzie nie rozsypałem. **27** Trzeba więc było powierzyć moje pieniądze bankierom, a ja po przyjeździe odebrałbym je z zyskiem. **28** Zabierzcie mu ten talent i dajcie temu,

^{14a}Mt 21:33;
Mk 13:34

^{15a}Rz 12:6;
1Kor 12:4; 1P 4:10

^{19a}Mt 16:27; 18:23;
Rz 14:10; 1Kor 4:5;
2Kor 5:10

^{21a}Mt 24:45, 47;
25:23; Łk 12:44;
16:10

^{26a}Mt 18:32;
^bPrz 20:4; Rz 12:11;
^cJ 4:37

^{29a}Mt 13:12; Łk 8:18
^{30a}Mt 8:12; 22:13;
^bMt 13:42, 50; 24:51;
Łk 13:28

^{31a}Za 14:5;
Mt 16:27; Jd 14;
Jr 3:17; Mt 19:28; Łk 1:32; Obj 3:21; 20:11
^{32a}Ez 34:17, 20;
Mi 3:18; Dz 10:42;
Rz 14:10; 2Kor 5:10;
2Tm 4:1

^{34a}Łk 19:38;
Obj 17:14; 19:16;
^bPs 37:22; ^cMt 25:1;
Mk 1:15; Łk 12:32;
Dz 20:32; Rz 8:17;
1Kor 15:50; Ga 5:21;
Jk 2:5; ^dMt 13:35; Ef 1:4; Hbr 4:3; Obj 13:8; 17:8

^{35a}Mt 10:42;
^bJb 31:32; Hbr 13:2
^{36a}Iz 58:7; Ez 18:7;
Jk 1:27; 2:15-16
^{40a}Mt 28:10; 1J 20:17;
Rz 8:29; Hbr 2:11-12, 17; ^bMt 10:40, 42; 18:5
^{41a}Mt 7:23;
^bMt 18:8; Mk 9:48;
Jd 7; Obj 14:10;
19:20; 20:10, 15;
^c2P 2:4; Jd 6; Obj 12:7

który ma dziesięć talentów. **29** Każdy bowiem, kto ma, otrzyma więcej i będzie miał w nadmiarze, a temu, kto nie ma, zabiorą i to, co ma.^a **30** A nieużytecznego sługę wyrzucicie^a na zewnątrz, w ciemność. Tam będzie płacz i grzyzanie zębami.^b

O sędzie nad żywymi

31 Gdy Syn Człowieczy przyjdzie w swojej chwale,^a a z Nim wszyscy aniołowie, wtedy zasiądzie na tronie^b swojej chwały **32** i będą zgromadzone przed Nim wszystkie narody. Wówczas odłączy jednych ludzi od drugich, jak pasterz odłącza owce od kozłów.^a **33** Owce ustawi po swej prawej stronie, a kozły – po lewej. **34** Wtedy jako Król^a powie tym po prawej stronie: Wyróżnieni przez mojego Ojca,^b podejście, odziedziczcie Królestwo^c przygotowane wam od stworzenia świata.^d **35** Bo byłem głodny, a daliście Mi jeść, byłem spragniony, a daliście Mi pić,^a byłem obcym przybyszem, a przyjęliście Mnie,^b **36** byłem nagi, a ubraliście Mnie, byłem chory, a doglądaliście Mnie, byłem w więzieniu, a odwiedziliście Mnie.^a **37** A sprawiedliwi zapytają: Panie! Kiedy widzieliśmy Cię głodnym, a daliśmy Ci jeść, lub spragnionym, a daliśmy Ci pić? **38** Kiedy widzieliśmy Cię obcym przybyszem, a przyjęliście Cię, lub nagim, a ubraliście Cię? **39** Kiedy też widzieliśmy Cię chorem lub w więzieniu, a odwiedziliście Cię? **40** Król natomiast odpowie: Zapewniam was, cokolwiek uczyniliście jednemu z tych najmniejszych moich braci,^a uczyniliście Mnie.^b **41** Następnie powie tym po lewej stronie: Odejdźcie ode Mnie,^a przekłęci, w ogień wieczny,^b przygotowany diabłu i jego aniołom.^c **42** Gdyż byłem głodny, a nie daliście Mi jeść, byłem spragniony, a nie daliście Mi pić. **43** Byłem obcym przybyszem, a nie przyjęliście Mnie, nagim, a nie ubraliście Mnie, chorem i w więzieniu, a nie odwiedziliście Mnie. **44** A oni zapytają: Panie, kiedy widzieliśmy Cię

¹ Równowartość siedemnastu lat pracy robotnika najemnego.

głodnym lub spragnionym, lub obcym przybyszem, lub nagim, lub chorym, lub w więzieniu – i nie usłużyliśmy Ci? **45** Zapewniam was – odpowie – czego nie uczyniliście jednemu z tych najmniejszych, nie uczyniliście Mnie.^a **46** I odejdą ci ludzie, by ponieść wieczną karę, sprawiedliwi zaś wkroczą w życie wieczne.^a

Narada starszyny żydowskiej

(Mk 14:1-2; Łk 22:1-2)

26 Po skończeniu wszystkich tych mów Jezus powiedział do swoich uczniów: **2** Wiecie, że za dwa dni jest Pascha.^a Właśnie wtedy Syn Człowieczy zostanie wydany na ukrzyżowanie.^b **3** W tym czasie arcykapłani oraz starsi ludu zebrali się^a na dziedzińcu arcykapłana Kajfasza.^b **4** Uradzili, żeby Jezusa podstępem schwytać i zabić.^a **5** Tylko nie w czasie świąt – zastrzegali – aby nie doszło do zamieszek wśród ludu.^a

Namaszczenie Jezusa

(Mk 14:3-9; J 12:1-8)

6 Gdy Jezus był w Betanii,^a w domu Szymona Trędowatego, **7** podeszła do Niego pewna kobieta. Miała ze sobą alabastrowy flakonik pełen bardzo drogiego olejku i gdy Jezus odpoczywał przy stole, wylała Mu go na głowę. **8** Oburzyło to uczniów. Po co ta rozrzutność? – zarzucali. – **9** Można to było drogo sprzedać i rozdać pieniądze ubogim.^a **10** Jezus odniósł się do ich oburzenia: Dlaczego sprawiacie jej przykrość? Zrobiła to dla Mnie. To był piękny czyn. **11** Ubodzy zawsze będą pośród was.^a Ja – nie zawsze. **12** Ona natomiast, wylewając ten olejek na moje ciało, przygotowała je na mój pogrzeb.^a **13** Zapewniam was, gdziekolwiek na świecie będą głosić dobrą nowinę,^a opowiadać będą także o tym, co ona uczyniła – na jej pamiątkę.

Zdrada Judasza

(Mk 14:10-11; Łk 22:3-6)

14 Wtedy jeden z Dwunastu, Judasz Iskariot,^a udał się do arcykapłanów

45 Łk 10:16

46 Mt 19:29; J 13:15-16; 5:29; Rz 2:5-8

Rozdział 26

2 Wj 12:1-27;

Kpł 23:5; J 11:55;

13:1; 1Kor 5:7;

3 Mt 16:21; 17:22-23;

20:18-19

3 Ps 2:2; J 11:47;

Dz 4:26-27;

4 Mt 26:57; Łk 3:2;

J 11:49; 18:13; Dz 4:6

4 Mt 21:46; Łk 19:47;

J 7:30; 11:53

5 Mt 27:24

6 Mt 21:17; J 11:1, 18

9 J 13:29

11 Pwt 15:11

12 J 19:40

13 Mt 24:14

14 Mt 10:4; 27:3-

5; J 6:71

15 Wj 21:32; Za

11:12; Mt 27:3, 9

16 Mt 20:18-19

17 Wj 12:15-20

18 Mt 23:8; J 11:28;

19 Mt 26:45; J 13:1

21 J 6:70; 13:21

23 Ps 41:10; J 13:18

24 Łk 53:9; Dn 9:26;

Mk 9:12; Łk 24:25-27;

46; Dz 17:2-3; 26:22-

23; 1P 1:10-11

25 Mt 23:7; 26:49;

J 1:38; ^bMt 26:64;

27:11

26 Mt 14:19

15 i powiedział: Co mi dacie za to, że wam Go wydam? Oni zaś odważyli mu trzydzieści srebrników.^a **16** Odtąd szukał on dogodnej chwili, aby wydać Jezusa.^a

Ostatnia wieczerza

(Mk 14:12-21; Łk 22:7-23; J 13:21-30)

17 W pierwszym dniu Święta Przaśników uczniowie zapytali Jezusa: Gdzie mamy przygotować Ci Paschę do spożycia? **18** Idźcie do miasta – odpowiedział – do znanego nam człowieka i powiedzcie: Nauczyciel^a mówi: Zbliża się mój czas,^b chciałbym u ciebie urządzić Paschę z moimi uczniami. **19** Uczniowie uczynili tak, jak im polecił Jezus, i przygotowali Paschę. **20** A z nastaniem wieczoru zajął wraz z Dwunastoma miejsce przy stole.

Zapowiedź zdrady

(Mk 14:17-21; Łk 22:21-23; J 13:21-30)

21 Kiedy oni jedli, powiedział: Zapewniam was, jeden z was Mnie wyda.^a **22** Zasmuceni tymi słowami, pytali Go jeden po drugim: Chyba nie ja, Panie? **23** Odpowiedział: Ten, który razem ze Mną sięgnął ręką do półmiska – ten Mnie wyda.^a **24** Co prawda Syn Człowieczy odchodzi, jak o Nim napisano,^a lecz biada temu człowiekowi, który wyda Syna Człowieczego. Lepiej by mu było, gdyby się nie urodził. **25** Wtedy Judasz, który Go właśnie miał wydać, odezwał się: Chyba nie ja, Rabbi?^a A Jezus na to: Ty to powiedziałeś.^b

Ustanowienie Wieczerzy Pańskiej

(Mk 14:22-25; Łk 22:19-20; 1Kor 11:23-26)

26 Gdy oni jedli, Jezus wziął chleb, podziękował Bogu,^a złamał i rozdając uczniom, powiedział: Bierzcie, jedzcie, to jest moje ciało. **27** Następnie

¹ Judasz otrzymał zatem 120 drachm (lub denarów), czyli mniej więcej czteromiesięczne wynagrodzenie najemnego robotnika. W tamtych czasach pieniądze odważano na wadze.

wziął kielich,^a podziękował i przekazał im,^b mówiąc: Pijcie z niego wszyscy. **28** To jest moja krew Przymierza,^a która się za wielu wylewa dla przebaczenia grzechów.^b **29** Mówię wam: Odtąd już z pewnością nie wypiję z tego owocu winorośli aż do tego dnia, kiedy z nowego kielicha będę pił razem z wami w Królestwie^a mojego Ojca.¹ **30** A po odśpiewaniu hymnu, ruszyli w stronę Góry Oliwnej.^a

Zapowiedź załamania się uczniów

(Mk 14:27-31; Łk 22:31-34; J 13:36-38)

31 Wówczas Jezus powiedział do nich: Tej nocy wy wszyscy odwrócić się ode Mnie,^a gdyż jest napisane:

Uderzę pasterza

i rozproszą się owce trzody.^b

32 Ale po moim zmartwychwstaniu pójde przed wami do Galilei.^a **33** Wtedy odezwał się Piotr: Choćby wszyscy się od Ciebie odwrócili, ja – nigdy. **34** Jezus odpowiedział: Zapewniam cię, tej nocy, zanim zapieję kogut,^a wyprzesz się Mnie trzykrotnie. **35** Choćby przyszło mi wraz z Tobą umrzeć – zarzeką się Piotr – na pewno się Ciebie nie wyprę. Podobne zapewnienia padły ze strony pozostałych uczniów.^a

W Getsemani

(Mk 14:32-42; Łk 22:39-46)

36 W ten sposób Jezus przybył wraz z uczniami do ogrodu o nazwie Getsemani.^{a2} Tam powiedział do nich: Usiądźcie tutaj. Ja odejdę nieco dalej. Pomodlę się. **37** Wziął ze sobą Piotra i dwóch synów Zebedeusza.^a Ogarnęły Go smutek i trwoga. **38** *Jest mi smutno na duszy* – powiedział – śmiertel-

^{27a}Mt 26:39; J 18:11; 1Kor 10:16, 21; ^bMt 15:36 ^{28a}Wj 24:8; Jr 31:31; Za 9:11; Ml 2:5; Hbr 9:18, 20; 13:20; ^bŁz 53:12; Mt 20:28; Hbr 9:22 ^{29a}Mt 13:43

^{30a}Mt 21:1; 24:3; Łk 22:39; J 18:1

^{31a}Mt 11:6; ^bZa 13:7; Mt 26:56; J 16:32

^{32a}Mt 4:12, 15; 28:7, 10, 16

^{34a}Mt 26:69-75

^{35a}Mt 26:56

^{36a}J 18:1

^{37a}Mt 4:21 ^{38a}Ps 42:6, 12; 43:5; J 12:27

^{39a}Hbr 5:7; ^bMt 20:22; J 18:11; ^cŁz 50:5; Mt 6:10; J 4:34; 5:30; 6:38; Rz 5:19; Flp 2:8; Hbr 5:8

^{41a}Mk 13:33; Ef 6:18; 1P 4:7; ^bMt 6:13; Hbr 2:18

^{42a}Mt 6:10

^{44a}2Kor 12:8

^{45a}Mt 26:18; J 12:23; 13:1; 17:1

^{47a}Mt 10:4; 26:14

^{49a}2Sm 20:9-10

^{51a}Łk 22:38; J 18:26

^{52a}Rdz 9:6; Obj 13:10

nie smutno.^a Zostańcie tutaj. Czuwajcie ze Mną. **39** Znów odszedł nieco dalej. Upadł na twarz. Modlił się:^a Ojcie mój, jeśli to możliwe, niech Mnie ominie ten kielich.^b Jednak nie tak, jak Ja chcę. Niech będzie, jak chcesz Ty.^c **40** Powrócił do uczniów, lecz zastał ich śpiącymi. Powiedział do Piotra: Nie mogliście czuwać ze Mną nawet godziny? **41** Czuwajcie i módlcie się,^a abyście nie upadli w czasie próby.^b Duch wprowadzie pełen chęci, ale ciało – słabe. **42** Oddalił się po raz drugi. Modlił się: Ojcie mój, jeśli już mam pić z tego kielicha, niech będzie Twoja wola.^a **43** I znów, kiedy przyszedł, zastał ich śpiącymi. Powieki same im opadały. **44** Zostawił ich zatem, oddalił się ponownie i po raz trzeci modlił się,^a podobnie jak wcześniej. **45** Następnie przyszedł do uczniów i powiedział do nich: Potem będziecie spać i odpoczywać. Nadeszła godzina!^a Syn Człowieczy będzie wydany w ręce grzeszników. **46** Wstańcie, chodźmy! Oto się zbliża ten, który ma Mnie wydać.

Aresztowanie Jezusa

(Mk 14:43-50; Łk 22:47-53; J 18:3-12)

47 Jeszcze mówił te słowa, gdy zjawił się Judasz,^a jeden z Dwunastu. Przybyła z nim spora gromada ludzi wysłanych przez arcykapłanów i starszych ludu, uzbrojonych w miecze i kije. **48** Zdrajca uzgodnił z nimi taki znak: Jest nim Ten, którego pocałuję – tego chwytajcie. **49** Zaraz też podszedł do Jezusa i powiedział: Witaj, Rabbi! I pocałował Go.^a **50** Jezus odpowiedział: Więc po to tu jesteś, przyjacielu. Wtedy zbliżyli się inni i schwytali Go. **51** Wtem jeden z tych, którzy byli z Jezusem, dobył miecza, zamachnął się na sługę arcykapłana i odciął mu ucho.^a **52** Schowaj swój miecz do pochwy – rozkazał mu Jezus – ci, co chwytają za miecz, od miecza również giną.^a **53** Myślisz, że mój Ojciec nie wystawiłby mi co najmniej dwunastu anielskich legionów, gdybym Go o to

¹ Lub: *nie wypiję z tego owocu winorośli aż do tego dnia, kiedy – jako nowy – będę pił go razem z wami w Królestwie mojego Ojca.*

² Hbr. *Gethsemani*, znaczy: tłocznia oliwy. Ogród ten rozciągał się u zbocza Góry Oliwnej za potokiem Cedron, ok. 1 km od wschodnich murów Jerozolimy.

poprosił?^{a1} **54** Lecz jak wówczas wypełniłyby się zapowiedzi Pism,^a że to wszystko musi się stać? **55** Następnie Jezus zwrócił się do przybyłych: Wyszliście po Mnie z mieczami i kijami – jak po zbrojce. Codziennie siadywałem w świątyni i nauczałem.^a Tam nie schwytaliście Mnie. **56** Ale to wszystko stało się po to, aby spełniły się pisma Proroków.

Wtedy wszyscy uczniowie opuścili Go i uciekli.^a

Jezus przesłuchiwany

(Mk 14:53-65; Łk 22:54, 67-71; J 18:12-14, 19-24)

57 Ci, którzy schwytali Jezusa, zaprowadzili Go do arcykapłana Kajfasza.^a Tam zgromadzili się znawcy Prawa oraz starsi. **58** Piotr zaś podążał Jego śladem, aż przybył na dziedziniec pałacu arcykapłana.^a Wszedł przez bramę i usiadł ze strażnikami. Chciał zobaczyć, jak się to wszystko zakończy. **59** Tymczasem arcykapłani oraz cała Wysoka Rada^a szukali fałszywych świadectw, aby obciążyć Jezusa i skazać Go w ten sposób na śmierć. **60** Lecz choć przychodziło wielu fałszywych świadków,^a niczego nie znaleziono. W końcu jednak przyszedł dwaj^b **61** i oświadczyli: Ten człowiek powiedział: Jestem w stanie zburzyć przybytek Boga i w trzy dni go zbudować.^a **62** Wtedy powstał arcykapłan i zwrócił się do Niego: Nic nie odpowiadasz na to, co zeznają przeciwko Tobie?^a **63** Ale Jezus milczał. Arcykapłan przemówił więc: Zaprzysięgam Cię na Boga żywego, abys nam powiedział, czy Ty jesteś Chrystusem, Synem Boga?^a **64** Wtedy Jezus oświadczył: Ty to powiedziałeś.^a Ponadto mówię wam: Odtąd będziecie oglądać Syna Człowieczego^b siedzącego po prawej stronie Wszechmocnego Boga^c i przychodzącego na obłokach nieba.^d **65** Wtedy arcykapłan rozdarł szaty.^a Zbluźnił!^b – za-

53^a2Krl 6:17; Dn 7:10; Mt 4:11; Łk 22:43; J 18:36
54^aŁz 53:7-9; Mt 26:24; Łk 24:27, 46
55^aMt 4:23; 21:23; Mk 12:35; Łk 19:47; 21:37; J 7:14, 28; 8:2; 18:20

56^aZa 13:7; Mt 26:31; J 16:32

57^aMt 26:3

58^aMk 14:66; J 18:15

59^aMt 5:22; 10:17
60^aPs 27:12; 35:11; Dz 6:13; ^bPwt 19:15
61^aMt 27:40; J 2:19; Dz 6:14
62^aŁz 53:7; Mt 27:12-14; Łk 23:9; J 19:9
63^aMt 4:3, 6; 16:16-17; Łk 3:15; J 1:20, 25; 10:24
64^aMt 26:25; ^bDn 7:13; Dz 7:56; ^cPs 110:1; Mk 16:19; Hbr 1:3; ^dMt 24:30; Łk 21:27; Dz 1:9, 11; 1Ts 4:17; Obj 1:7; 14:14

65^aLb 14:6; 2Sm 13:19; 2Krl 18:37; 19:1; Ezd 9:3; Jb 1:20; 2:12; Jr 36:24; Dz 14:14; ^bMt 9:3; J 10:33, 36
66^aKpl 24:16; J 19:7
67^aŁz 50:6; Mt 27:30; Mk 10:34; ^bŁk 22:63; J 19:3; Dz 23:2
68^aŁk 22:64
71^aMt 2:23
73^aSdz 12:6
75^aMt 26:34; Mk 14:30; Łk 22:34; J 13:38

Rozdział 27

1^aPs 2:2; Mt 12:14; 26:4; Łk 22:66
2^aŁk 13:1; Dz 3:13
3^aMt 26:14-16
4^aMt 23:35;

wołał. – Czy trzeba nam jeszcze świadków? Oto przed chwilą usłyszeliście bluźnierstwo! **66** Co wy na to? Winien jest śmierci^a – orzekli. **67** Potem ruszyli na Niego. Pluli Mu w twarz, bili pięściami^a i policzkowali.^b **68** Prorokuj nam, Chrystusie! – drwili. – Który z nas Cię uderzył?^a

Załamaniem się Piotra

(Mk 14:66-72; Łk 22:54-62; J 18:15-18, 25-27)

69 W tym czasie Piotr siedział na zewnątrz, na dziedzińcu. Podeszła tam do niego jakaś służąca: Ty też byłeś z tym Galilejczykiem Jezusem – zauważyla. **70** On jednak wyparł się wobec wszystkich: Nie wiem, o czym mówisz. **71** A gdy poszedł w stronę bramy, zobaczyła go inna i powiedziała do tych, którzy tam stali: Ten człowiek był z Jezusem z Nazaretu.^a **72** Piotr znów zaprzeczył pod przysięgą: Nie znam tego człowieka. **73** Po chwili zaś podeszli stojący tam ludzie i stwierdzili: Ty naprawdę jesteś jednym z nich, zdradza cię sposób mówienia.^a **74** On jednak zaczął zaklinać się i przysięgać: Nie znam tego człowieka. I wtedy zapiał kogut. **75** Piotr przypomniał sobie słowa Jezusa: Zanim zapieję kogut, trzy razy się Mnie wyprzesz.^a Wyszedł na zewnątrz i gorzko zapłakał.

Jezus przed Piłatem

(Mk 15:1; Łk 23:1; J 18:28)

27 Wczesnym rankiem wszyscy arcykapłani i starsi ludu zdecydowali, że zgładzą Jezusa.^a **2** Związali Go więc, odprowadzili i przekazali namiestnikowi Piłatowi.^a

Koniec Judasza

3 Wówczas Judasz, który Go wydał, widząc, że Jezusa skazano, zaczął żałować tego, co zrobił.^a Zwrócił arcykapłanom i starszym sumę trzydziestu srebrników. **4** Zgrzeszyłem – wyznał. – Wydałem na śmierć niewinnego człowieka.^{a2} Lecz oni odparli:

¹ Pełny legion rzymski w czasach Augusta (tj. współczesnych Jezusowi) liczył 6.100 pieszych i 726 jezdnych, Jezus mówił zatem o 82.000 żołnierzach.

² Idiom: *Wydałem krew niewinną*.

Co nam do tego? To twoja sprawa.^b **5** Wtedy rzucił srebrniki do przybytku i odszedł. Później poszedł i powiesił się.^a **6** Arcykapłani zaś wzięli srebrniki i rozstrzygnęli: Do skarbcza świętynnego rzucać ich nie można,^a gdyż są ceną za krew. **7** Po naradzie zatem kupili za nie pole garncarza – na cmentarz dla cudzoziemców. **8** Dlatego do dziś pole to nazywane jest Polem Krwi.^a **9** W ten sposób spełniło się to, co zostało powiedziane przez proroka Jeremiasza:^a *Wzięli trzydzieści srebrników,^b wycenę za Cennego, za jaką Go wycenili synowie Izraela.* **10** Te pieniądze dali za pole garncarza, *zgodnie z nakazem Pana.*

Przesłuchanie u Piłata

(Mk 15:1-15; Łk 23:1-5, 13-25; J 18:33-40)

11 Jezus stanął przed namiestnikiem. Czy Ty jesteś królem Żydów?^a – zapytał namiestnik. Ty to mówisz^b – odpowiedział Jezus. **12** A gdy arcykapłani i starsi oskarżali Go, nie odpowiadał ani słowem.^a **13** Wówczas Piłat zapytał: Słyszysz, jak wiele Ci zarzucają?^a **14** On jednak nie odpowiedział mu na żadne oskarżenie.^a Namiestnik był tym bardzo zdziwiony.

Jezus i Barabasza

(Mk 15:6-15; Łk 23:17-25; J 18: 39-40)

15 Na święta jednak miał on zwyczaj zwalniać ludowi jednego więźnia, tego, o którego prosili. **16** Właśnie w tym czasie trzymali jednego dość znacznego więźnia, imieniem Jezus Barabasza. **17** Gdy się więc zebrał, Piłat zapytał ich: Którego chcecie, abym was uwolnił, Jezusa Barabasza czy Jezusa zwanego Chrystusem?^a **18** Był bowiem świadom, że wydali Go z zawiści.^a **19** A kiedy siedział na ławie sędziowskiej, jego żona przesała mu taką wiadomość: Nie mieszaj się w sprawę tego sprawiedliwego człowieka.^a Dzisiaj we śnie^b wiele przez Niego wycierpiałam. **20** Tymczasem arcykapłani i starsi nakłonili tłumy, aby prosiły o Barabasza,^a a dla

^{4b}Mt 27:24
^{5a}2Sm 17:23; Dz 1:18

^{6a}Pwt 23:19;
Mk 12:41, 43; J 8:20

^{8a}Dz 1:19

^{9a}Jr 18:18; 32:6;
^bZa 11:12-13

^{11a}Mt 2:2; 27:29, 37;
^bMt 26:25

^{12a}Lz 53:7; Mt 26:63;
27:14; Łk 23:9; J 19:9

^{13a}Mt 26:62

^{14a}Mt 27:12

^{17a}Mt 1:16
^{18a}J 11:47-48; 12:19
^{19a}Mt 27:24;
Łk 23:47;
^bRdz 20:6; Lb 12:6;
1Krł 3:5; Jb 33:14-16; Mt 1:20; 2:12-13, 19, 22

^{20a}Dz 3:14
^{23a}Łk 23:41; Dz 3:13; 13:28

^{24a}Mt 26:5;
^bPwt 21:6-8;
2Sm 3:28-29;
Ps 26:6; 73:13;
Dz 18:6; ^cMt 27:4
^{25a}Joz 2:19; Jr 26:15; Mt 23:35-36;
Dz 5:28;
^{26a}Lz 53:5; Mt 20:19;
J 19:1; 1P 2:24

^{27a}J 18:28, 33; 19:9;
Dz 23:35
^{29a}Lz 53:3; Mt 20:19;
Łk 23:11; ^bMt 2:2

^{30a}Lz 50:6; Mt 26:67
^{31a}Lz 53:7

^{32a}Dz 2:10; 6:9;
11:20; 13:1

^{34a}Ps 69:22

^{35a}Ps 22:19

^{36a}Mt 27:54

Jezusa domagały się śmierci. **21** Gdy więc namiestnik zapytał, którego z tych dwóch ma im uwolnić, w odpowiedzi usłyszał: Barabasza! **22** Co więc mam uczynić z Jezusem zwanym Chrystusem? – pytał dalej. A wszyscy zawołali: Ukrzyżuj Go! **23** Co zatem złego uczynił?^a – zapytał. Oni jednak krzyczeli jeszcze głośniej: Ukrzyżuj Go! **24** Gdy Piłat spostrzegł, że nie udaje mu się nic osiągnąć, przeciwnie, zamieszanie staje się coraz większe,^a wziął wodę, umył wobec tłumu ręce i oświadczył: Nie jestem winien tej krwi.^b To wasza sprawa.^c **25** A cały lud odpowiedział: Krew Jedu na nas i na nasze dzieci!^a **26** Wtedy uwolnił im Barabasza, a Jezusa kazał ubiczować i wydał na ukrzyżowanie.^a

Ukrzyżowanie Jezusa

(Mk 15:16-32; Łk 23:26-43; J 19:16-27)

27 Wówczas żołnierze namiestnika zabrali Jezusa do pretorium.^a Tam zgromadzili wokół Niego całą kohortę.¹ **28** Rozebrali Go i narzucili na Niego szkarłatną pelerynę. **29** Wbili Mu też na głowę splecioną z cierni koronę, a do prawej ręki wcisnęli kawałek trzciny. Następnie klękali przed Nim i drwili:^a Witaj, królu Żydów!^b **30** Pluli^a przy tym na Niego i bili trzcina po głowie. **31** Gdy już mieli dość wyśmiewania, zdjęli z Niego pelerynę, ubrali Go w Jego własne szaty i odprowadzili na ukrzyżowanie.^a **32** U bramy napotkali pewnego człowieka, Cyrenejczyka^a imieniem Szymon, i zmusili go, aby ponosił Jego krzyż.

33 Po przybyciu na miejsce zwane Golgotą, czyli Miejscem Czaszki, **34** podali Mu do picia wino z żółcią.^a Skosztował, ale nie chciał pić. **35** Tam Go ukrzyżowali. Potem *rozdzielili między siebie Jego szaty, rzucając o nie losy,*^a **36** a następnie usiedli i pilnowali Go.^a **37** Umieścili też nad Jego głową

¹ *kohorta*: dziesiąta część legionu licząca zwykle ok. 600 ludzi.

tabliczkę z wypisanym powodem Jego ukrzyżowania:

To jest Jezus, król Żydów.^a

38 Wraz z Nim ukrzyżowali również dwóch przestępców,^a jednego po prawej, a drugiego po lewej stronie. **39** A ci, którzy przechodzili obok, ubliżali Mu,^a kręcili głowami **40** i drwili: Ty, co burzysz świątynię i stawiasz ją w trzy dni,^a ratuj samego siebie, jeśli jesteś Synem Boga.^b Zejdź z krzyża! **41** Podobnie arcykapłani wraz ze znawcami Prawa oraz ze starszymi z pogardą powtarzali: **42** Innych ratował, a siebie nie może. Jest królem Izraela?^a Niech teraz zejdzie z krzyża, a uwierzymy w Niego. **43** *Zauważ Bogu? Niech Go teraz wybawi, jeśli Mu na Nim zależy.*^{a1} Przecież powiedział: Jestem Synem Boga.^b **44** Tak samo ubliżali Mu ukrzyżowani z Nim przestępcy.

Rozdarcie zasłony

(Mk 15:33-41; Łk 23:44-49; J 19:28-30)

45 Dochodziła dwunasta w południe. Zapadła ciemność i do piętnastej całą ziemię spowijał mrok. **46** Około piętnastej Jezus donośnie zawołał:²

Eli, Eli, lema sabachtani!

Co znaczy: *Boże mój, Boże mój, dla czego Mnie opuściłeś?*^a **47** Niektórzy ze stojących w pobliżu, kiedy to usłyszeli, zaczęli mówić: On woła Eliasza! **48** I zaraz pobiegł jeden z nich, wziął gąbkę, nasączył kwaśnym winem,^a osadził na trzcinie i podał Mu do picia. **49** Pozostali chcieli go powstrzymać: Przestań – mówili – zobaczmy, czy Eliasza przyjdzie Go uratować. **50** Jezus zaś znów donośnie zawołał i oddał ducha. **51** Wtedy zasłona przybytku^a rozdarła się na dwoje, od góry do dołu, ziemią zatrzęsło, skały popękały, **52** otworzyły się grobowce i wiele ciał świętych, którzy już zasnęli,^a zostało wzbudzonych. **53** Po zmar-

³⁷Mt 2:2

³⁸Łk 53:12

³⁹Ps 22:8; 109:25; Tr 2:15

⁴⁰Mt 26:61; J 12:19; ^bMt 26:63

⁴²J 1:49; 12:13

⁴³Ps 22:9; ^bJ 5:18; 10:36; 19:7

⁴⁶Ps 22:2

⁴⁸Ps 69:22

⁵¹Wj 26:31-35; 2Krn 3:14; Hbr 9:3; 10:20

⁵²1Kor 15:6, 20; 1Ts 4:13-15; 2P 3:4

⁵³Mt 4:5; Obj 11:2; 22:19

⁵⁴Mt 4:3; 16:16; 17:5

⁵⁵Mk 15:40;

Łk 8:2-3; 23:48-49; J 19:25, 27

⁵⁶Łk 8:2; J 19:25; 20:1, 18;

^bMt 20:20

⁵⁸Pwt 21:22-23

⁶⁰Łk 53:9; Dz 13:29;

^bMt 28:2; Mk 16:4

⁶¹Mt 28:1

⁶³J 7:12; ^bMt 12:40;

16:21; 17:23; 20:19;

27:40

⁶⁴Mt 28:13

⁶⁵Mt 28:11

tychwstaniu Jezusa wyszli oni z grobów, weszli do świętego miasta^a i ukazali się wielu ludziom.

Pierwsze wyznania wiary

54 Setnik zaś i ci, którzy wraz z nim strzegli Jezusa, czując wstrząsy i widząc, co się dzieje, bardzo się przestraszyli. Ten człowiek rzeczywiście był Synem Boga^a – wyznali. **55** Było tam też wiele kobiet, które przyglądały się wszystkiemu z oddali.^a Przyszły one za Jezusem z Galilei i usługiwały Mu. **56** Była wśród nich Maria Magdalena,^a Maria, matka Jakuba i Józefa, oraz matka synów Zebedeusza.^b

Pogrzeb Jezusa

(Mk 15:42-47; Łk 23:50-56; J 19:38-42)

57 Wraz z nastaniem wieczoru zjawił się pewien bogaty człowiek z Arymatei. Miał na imię Józef i sam też był uczniem Jezusa. **58** Udał się on do Pilata i prosił o ciało Nauczyciela. Pilat polecił je wydać.^a **59** Józef wziął więc ciało, owinał je w czyste płótno **60** i złożył je w swoim nowym grobowcu,^a który kiedyś zlecił wykuć w skale. Następnie na wejście do grobowca zatoczył wielki kamień^b i odszedł. **61** Była przy tym Maria Magdalena^a i druga Maria; siedziały one naprzeciw grobowca.

Narada u Pilata

62 Nazajutrz, czyli po Dniu Przygotowania Paschy, zebrali się u Pilata arcykapłani i faryzeusze. **63** Panie – powiedzieli – przypomnieliśmy sobie słowa tego oszusta.^a Jeszcze za życia oświadczył, że po trzech dniach zmartwychwstanie.^b **64** Każ więc zabezpieczyć grób aż do trzeciego dnia, żeby czasem nie przyszli Jego uczniowie, nie ukradli Go^a i nie ogłosili ludowi: Powstał z martwych! To drugie oszustwo byłoby gorsze od pierwszego. **65** Pilat odpowiedział: Macie straż,^a idźcie, zabezpieczcie, jak umiecie. **66** Poszli więc i zabezpieczyli grób – opieczętowali kamień oraz postawili straż.

¹ Sparafrazowany cytat za G.

² *dwunasta w południe [...] do piętnastej: według ówczesnej rachuby czasu: szósta [...] do dziewiątej.*

Zmartwychwstanie Jezusa

(Mk 16:1-8; Łk 24:1-12; J 20:1-10)

28 Po szabacie, pierwszego dnia tygodnia, o świcie,^a przyszła Maria Magdalena oraz druga Maria,^b aby obejrzeć grób. **2** Wtem zatrzęsła się ziemia.^a To anioł Pana^b zstąpił z nieba, podszedł, usunął kamień^c i usiadł na nim. **3** Jego wygląd przypominał błyskawicę, a jego ubranie było białe jak śnieg.^a **4** Strażnicy zadrzeli ze strachu i stali się niczym martwi. **5** A anioł zwrócił się do kobiet: Wy się nie bójcie.^a Wiem, że szukacie Jezusa ukrzyżowanego. **6** Nie ma Go tu. Zmartwychwstał! – tak jak zapowiedział.^a Chodźcie, zobaczcie miejsce, gdzie był położony. **7** Potem idźcie czym prędzej, powiedzcie Jego uczniom, że powstał z martwych i jeszcze przed nimi będzie w Galilei^a – tam Go zobaczą. Pamiętajcie, co wam powiedziałem.

8 Kobiety szybko odeszły od grobowca. Pełne strachu i wielkiej radości pobiegły powiadomić Jego uczniów. **9** Wtem po drodze spotkał^a je Jezus. Witajcie! – zwrócił się do nich. One zaś podeszły, objęły Jego nogi i pokłoniły Mu się.^b **10** Wtedy Jezus powiedział: Nie bójcie się! Idźcie, przekażcie moim braciom,^a by szli do Galilei. Tam Mnie zobaczą.

Rozdział 28

^{1a}Kpł 23:11, 15;
^bMt 27:56, 61; Łk 8:2

^{2a}Mt 27:51; ^bJ 20:12;
Dz 5:19; ^cMt 27:60

^{3a}Dn 10:6; Mt 17:2;
Dz 1:10

^{5a}Łk 2:10
^{6a}Mt 12:40; 16:21;
17:23; 20:19; J 20:9
^{7a}Mt 26:32; 28:10, 16
^{9a}J 20:14-18;
^bMt 28:17

^{10a}Ps 22:23; J 20:17;
Rz 8:29; Hbr 2:11-12, 17

^{11a}Mt 27:65-66; 28:4

^{13a}Mt 27:64

^{14a}Mt 27:2

^{16a}Mt 28:7, 10

^{17a}Mt 28:9

^{18a}Dn 7:13-14; Łk 10:22;
J 3:35; 13:13; 17:2;
1Kor 15:27; Ef 1:20-22; Flp 2:9-10
^{19a}Lz 49:6; Mt 24:14; Mk 16:15-16; Łk 24:47; Dz 1:8; 14:21; ^bDz 2:38; 8:16; Rz 6:3-4; Ga 3:27; Kol 2:12

^{20a}J 14:26; Dz 1:2; 2:42; ^bPwt 31:6;
1Krl 8:57; Ag 1:13; Mt 1:23; 18:20; J 14:23; Dz 18:10;
^cMt 13:39

Kłeska przeciwników

11 Gdy one były w drodze, niektórzy ze strażników^a przybyli do miasta i donieśli arcykapłanom o wszystkim, co się stało. **12** Wówczas zebrali się wraz ze starszymi i po naradzie dali żołnierzom sporo pieniędzy. **13** Mówcie – nakazali – że Jego uczniowie przyszli w nocy i, gdy spaliliście, ukradli ciało.^a **14** A gdyby namiestnik^a o tym usłyszał, my go przekonamy i wybawimy was z kłopotu. **15** Oni więc wzięli pieniądze i postąpili tak, jak ich pouczone. Taka też pogłoska rozniosła się między Żydami i krąży po dzień dzisiejszy.

Przywilej misyjny

16 Jedenastu uczniów udało się natomiasz do Galilei,^a na górę, którą wskazał im Jezus. **17** Gdy Go zobaczyli, złożyli Mu pokłon,^a choć niektórzy wątpili. **18** A Jezus podszedł i zwrócił się do nich w tych słowach: Otrzymałem wszelką władzę w niebie i na ziemi.^a **19** Idźcie więc i pozyskujcie uczniów pośród wszystkich narodów.^{a1} Chrzcijcie ich w imię Ojca, Syna i Ducha Świętego^b **20** i uczcie przestrzegać wszystkiego, co wam przykazałem.^a A oto Ja jestem z wami^b przez wszystkie dni aż po kres tego wieku.^c

¹ Lub: *czyńcie uczniami wszystkie narody.*

Ewangelia według św. Marka

Autor: Jan Marek (bliski współpracownik apostoła Piotra).

Czas: Ok. 55 r. po Chr.

Miejsce: Rzym.

Cel: Utrwalenie w formie pisemnej historii życia i działalności Pana Jezusa Chrystusa, głoszonej przez apostoła Piotra.

Temat: Jezus Chrystus Synem Bożym, Zbawcą i przykładem sługi.

Działalność Jana Chrzciciela

(Mt 3:1-12; Łk 3:1-17)

1 Taki jest początek dobrej nowiny o Jezusie Chrystusie, Synu Bożym.^a

2 W księdze proroka Izajasza napisano:

*Oto posyłam przed Tobą
mojego posłańca,
on utoruje Ci drogę;^a*

3 oraz:

*Głos wołającego na pustkowiu:
Przygotujcie drogę Pana!
Wyprostujcie przed Nim ścieżki!^a*

4 Zgodnie z tymi słowami w odludnych okolicach nad Jordanem rozpoczął swoją działalność Jan Chrzciciel.^a Wzywał on ludzi do przyjęcia chrztu^b opamiętania dla dostąpienia przebaczenia grzechów.^c **5** Zaczęli się więc do niego schodzić ludzie z całej Judei oraz wszyscy mieszkańcy Jeruzolimy,^a a on chrzczył w Jordanie tych, którzy się otwarcie przyznawali do swych grzechów.^b **6** Sam Jan nosił na sobie ubranie z wielbłądziej wełny, skórzany pas^a wokół bioder, a żywił się szarańczą^b i miodem^c dzikich pszczoł.

7 Zapowiadał on: Podąża za mną ktoś^a ważniejszy ode mnie, przed kim nie jestem godny schylić się i rozwiązać Mu rzemyka u sandałów. **8** Ja was ochrzciłem w wodzie,^a On natomiast ochrzci was w Duchu Świętym.^b

9 W tym właśnie czasie z Nazaretu^a w Galilei przyszedł Jezus. Został on ochrzczony przez Jana w Jordanie.

10 A gdy wychodził z wody, zobaczył otwarte niebo^a i Ducha,^b który jak go-

^{1a}Mt 4:3; 16:16;
J 1:34; 20:31;
1J 5:12, 20

^{2a}Mi 3:1; Mt 11:10;
Łk 7:27

^{3a}Iz 40:3; Mt 3:3;
J 1:23

^{4a}J 1:6; ^bDz 1:5, 22;
24:47; Dz 2:38; 10:43

^{5a}Mt 3:5-6; ^bDz 19:18

^{6a}2Krl 1:8;
^bKpł 11:22; ^cWj 3:8;

1Sm 14:25-27

^{7a}Mt 3:11; J 1:15, 27;
Dz 13:25; 19:4

^{8a}J 1:26, 33; Dz 1:5,
22; 11:16; ^bIz 44:3;

Jl 3:1; Dz 2:4; 10:45;
11:16; 19:4-6;

1Kor 12:13

^{9a}Mt 2:23; Mk 1:24;
10:47; 14:67; 16:6;

J 1:45-46

^{10a}Rdz 28:17;
Ez 1:1; Łk 3:22;

J 1:51; Dz 7:56; 10:11;
Obj 4:1; ^bJ 1:32;

Łk 4:18

^{11a}Mt 3:17; Mk 9:7;
Łk 3:22; J 12:28;

^bEf 1:6; ^cIz 42:1;
Mt 12:18

^{13a}Rdz 7:12;
Wj 24:18; 1Krl 19:8;

^b1Ts 3:5; Hbr 2:18;
4:15; ^cMt 26:53;

Łk 22:43; Dz 12:15;
Hbr 1:14

^{14a}Mt 4:12; 14:3;
Mk 6:17; Łk 3:20;

^bMt 4:17, 23; ^cRz 1:1;
15:16

^{15a}Ga 4:4; Ef 1:10;
^bMk 4:26; Łk 10:9;

11; ^cMk 1:4; Dz 2:38;
5:21; ^dJ 1:12; 3:16;

Dz 16:31; 20:21;
Rz 10:9, 14

^{16a}Mt 4:18;
Mk 2:13; 3:7; 4:1; 5:1;

6:47; 7:31; Łk 5:1;
J 6:1; ^bJ 1:40-41;

^cMt 13:47; Łk 5:4-6

łębica zstępował na Niego. **11** Z nieba rozległ się przy tym głos:^a Ty jesteś moim ukochanym Synem,^b źródłem mojej radości.^c

Czas próby

(Mt 4:1-11; Łk 4:1-13)

12 Natychmiast też Duch wzbudził w Nim potrzebę wyjścia na pustynię.

13 Spędził tam czterdzieści dni,^a a szatan poddawał Go próbie.^b W tym czasie przebywał wśród zwierząt, a wsparciem służyli Mu aniołowie.^c **14** Jednak po uwięzieniu Jana^a Jezus przyszedł do Galilei i zaczął głosić^b dobrą nowinę,^c którą przyniósł od Boga. **15** Podkreślał, że już koniec czekania,^a nadeszło Królestwo Boże,^b czas porzucić własne drogi^c i zaufa^d prawdom dobrej nowiny.

Powołanie pierwszych uczniów

(Mt 4:18-22; Łk 5:1-11)

16 Gdy przechodził brzegiem Jeziora Galilejskiego,^a zobaczył Szymona i jego brata Andrzeja,^b jak raz z jednej, raz z drugiej strony rzucali w wodę sieć.^c

Byli oni rybakami. **17** Jezus zwrócił się do nich: Chodźcie za Mną, a sprawię, że staniecie się rybakami ludzi.^a **18** Bracia od razu pozostawili sieci i ruszyli za Nim.^a **19** Po przejściu paru kroków Jezus zobaczył Jakuba, syna Zebedeusza, oraz jego brata Jana.^a Oni też siedzieli w łodzi. Naprawiali sieci. **20** Jezus nie zwlekając^a wezwał ich,^b a oni zostawili w łodzi swego ojca Zebedeusza oraz wynajętych robotników – i poszli za Nim.

^{17a}Mt 4:19; Łk 5:10 ^{18a}Mt 4:19; Mk 10:28; Łk 5:11

^{19a}Łk 5:10; J 1:35, 40 ^{20a}Mk 1:18, 20; ^bGa 1:15

Wydarzenia w Kafarnaum

(Łk 4:31-37)

21 Przybyli do Kafarnaum.^a W najbliższy szabat Jezus poszedł do synagogi^b i zaczął nauczać.^c **22** Jego nauka wzbudziła ogólne zdumienie.^a W odróżnieniu od znawców Prawa uczył bowiem jak ktoś, na kim spoczywa władza.

23 A właśnie był w ich synagodze człowiek owładnięty przez ducha nieczystego. Ten wrzasnął: **24** Przestań! Nie wtrącaj się w nasze sprawy, Jezusie z Nazaretu!^a Czy przyszedłeś nas zniszczyć? Wiem,^b kim jesteś: Świętym Bożym.^c **25** Jezus skarcił^a go słowami: Zamilcz^b i wyjdź z niego! **26** Wtedy duch nieczysty szarpnął opętanym^a i z wrzaskiem^b z niego wyszedł. **27** Wszyscy byli tak poruszeni,^a że zaczęli pytać jeden drugiego: Co to jest? Jakaś nowa nauka,^b a przy tym władza!^c Rozkazuje nawet duchom nieczystym i te muszą Go słuchać.^d **28** Szybko zatem wiadomości o Nim rozniosły się wszędzie,^a po całej Galilei.

Uzdrowienia w domu Piotra

(Mt 8:14-17; Łk 4:38-41)

29 Niebawem po wyjściu z synagogi przyszli wraz z Jakubem i Janem do domu Szymona i Andrzeja.^a **30** A właśnie teściowa^a Szymona leżała w gorączce. Zaraz też powiedziano o niej Jezusowi. **31** Podszedł więc, wziął ją za rękę^a i podniósł; wtedy jej gorączka opadła, a ona zaczęła im usługiwać.^b

32 Tymczasem wraz z nastaniem wieczoru, po zachodzie słońca, zaczęli przynosić do Niego wszystkich chorych oraz opętanych.^a **33** I u drzwi zgromadziło się całe miasto. **34** Wtedy Jezus uzdrowił^a wielu dotkniętych różnymi chorobami i wyrzucił wiele demonów;^b nakazywał im jednak milczenie,^c gdyż wiedziały,^d kim On jest. **35** A wczesnym rankiem, gdy jeszcze było ciemno, wstał, wyszedł z domu i udał się na odludne miejsce.^a Tam zaczął się modlić.^b **36** Szymon jednak i jego towarzysze ruszyli Jego śladami. **37** A gdy Go znaleźli, powiedzie-

21^aMt 4:13; Mk 2:1; Łk 4:31; ^bMt 4:23; Mk 1:39; 6:2; ^cMk 4:2; 10:1
22^aMt 7:28-29; Mk 6:2; 11:18; Łk 4:32
24^aMt 8:29; Mk 5:7; 10:47; 14:67; 16:6; Łk 24:19; ^bMk 1:34; Łk 4:41; Dz 19:15; ^cŁk 1:35; J 6:69
25^aMk 4:39; 9:25; ^bMk 1:34; Łk 4:41
26^aMk 9:20, 26; ^bDz 8:7
27^aMk 2:12; 5:42; 10:24, 32; ^bDz 17:19; ^cMk 3:15; ^dMk 4:41
28^aMt 9:26

29^aMt 4:18; Mk 3:18; J 6:8
30^aŁk 12:53
31^aMt 8:15; Mk 5:41; 9:27; Dz 3:7; ^bŁk 4:39
32^aMt 4:24; 8:28; 9:32; 12:22; 15:22; Mk 1:23; 5:2; Łk 8:2; Dz 5:16
34^aMt 4:23; ^bMt 12:43, 45; Mk 5:2-9; Dz 8:7; Ef 6:12; 1Tm 4:1; Jk 2:19; Obj 16:14; ^cMk 1:25; 3:12; Dz 16:16-18; ^dMk 1:24; Dz 19:15
35^aŁk 4:42; ^bMt 14:23; 26:36; Łk 5:16; 11:1
37^aŁk 4:42
38^aŁk 4:43; ^bLz 6:1
39^aMt 4:23; Łk 4:44
40^aKpł 13:45-46; ^bKpł 14:9, 19-20
41^aMt 9:36; 14:14; 15:32; 20:34; Łk 7:13; J 11:35
42^a2Krl 5:1, 10, 14; Łk 4:27
43^aMt 9:30
44^aKpł 13:2; 14:2-32; Mt 8:4; Łk 17:14
45^aMt 9:31; Mk 7:36; ^bMk 2:2, 13; 3:7; Łk 5:15; J 6:2

Rozdział 2

1^aMt 4:13; 8:5; 11:23; 17:24; Mk 1:21; J 2:12; 4:46; 6:17, 24
2^aMk 1:33, 45
3^aMt 4:24
5^aMt 8:10, 13; 9:22, 29; 15:28; Mk 10:52; Łk 7:50; 17:19; 18:42; Dz 14:9; ^bŁk 7:48; Jk 5:15
6^aJr 8:8; Mk 12:38
7^aMk 14:64; J 10:36;

li Mu: Wszyscy Cię szukają.^a **38** Wtedy im odpowiedział: Chodźmy gdzie indziej,^a do okolicznych miasteczek, abym i tam mógł głosić dobrą nowinę,^b gdyż po to przyszedłem. **39** Chodźli więc, głosił ją w ich synagogach po całej Galilei^a i wypędzał demony.

Uzdrowienie trędowatego

(Mt 8:1-4; Łk 5:12-16)

40 I oto przyszedł do Niego trędowaty,^a upadł na kolana i prosił: Jeślibyś tylko zechciał, mógłbyś mnie oczyścić.^b **41** Jezus, pełen współczucia,^a wyciągnął rękę, dotknął go i powiedział: Chęć, bądź oczyszczony! **42** W tej chwili zszedł z niego trąd i stał się czysty.^a **43** I zaraz odesłał go z takim surowym zakazem:^a **44** Pamiętaj, nikomu nic nie mów, ale idź, pokaż się kapłanowi^a i złożź za swoje oczyszczenie ofiarę nakazaną przez Mojżesza. Niech to będzie dla nich świadectwem. **45** Ten jednak, gdy odszedł, zaczął rozgłaszać i rozpowszechniać^a o tym, co zaszło, tak że Jezus nie mógł już jawnie wejść do miasta, lecz musiał przebywać na zewnątrz, w odludnych miejscach. Tam też z różnych stron schodzili się do Niego ludzie.^b

Prawo przebaczenia grzechów

(Mt 9:1-8; Łk 5:17-26)

2 Po paru dniach znów przyszedł do Kafarnaum.^a Dowiedziano się, że jest w domu. **2** Wtedy zeszło się tyle ludzi,^a że nawet przed drzwiami brakowało miejsca. On natomiast głosił im Słowo. **3** I oto przyszli do Niego ze sparaliżowanym.^a Nieśli go czterej mężczyźni. **4** A ponieważ tłum był tak wielki, że nie mogli się przedostać do Jezusa, zdjęli dach nad Jego głową i przez otwór spuścili posłanie wraz z chorym. **5** A Jezus, widząc ich wiarę,^a powiedział do sparaliżowanego: Synu, przebaczone są ci grzechy.^b **6** Było tam zaś kilku znawców Prawa.^a Siedzieli oni i rozważali w myślach: **7** Dlaczego On tak mówi? To obraża Boga.^a Bo kto poza Nim samym

może przebaczać grzechy?^b **8** A Jezus natychmiast rozpoznał w głębi ducha,^a że takie wątpliwości budzą się w ich sercach, i powiedział do nich: Dlaczego hołubicie w sobie takie myśli? **9** Co jest łatwiejsze? Powiedzieć sparaliżowanemu: Przebaczam ci grzechy? Czy polecić mu: Wstań, złóż postanie i zacznij chodzić? **10** Przekonałam was jednak, że Syn Człowieczy^a ma prawo przebaczać grzechy na ziemi. I tu powiedział do sparaliżowanego: **11** Wstań, złóż postanie i idź do domu.^a **12** Na te słowa chory wstał, złożył postanie i na ich oczach wyszedł.^a Widząc to, wszyscy wpadli w zdumienie^b i zaczęli wielbić Boga,^c mówiąc: Czegoś podobnego jeszcze nigdy nie widzieliśmy.

Powołanie Lewiego

(Mt 9:9-13; Łk 5:27-32)

13 Potem znów wyszedł nad jezioro.^a A gdy zebrał się przy Nim tłum ludzi,^b rozpoczął nauczanie.^c **14** Po drodze zobaczył Lewiego,^a syna Halfeusza, który urzędował przy stole celnym. Wtedy zwrócił się do niego: Chodź za Mną.^b Lewi wstał i poszedł za Nim.

15 Gdy następnie Jezus wraz z uczniami siedział przy stole w jego domu, towarzyszyło Mu wielu celników i grzeszników,^a bo też wielu za Nim chodziło. **16** A gdy znawcy Prawa należący do faryzeuszów^a zobaczyli, że jada z grzesznikami, a szczególnie celnikami, zaczęli podpytywać Jego uczniów: Dlaczego On z takimi ludźmi zasiada przy jednym stole?^b **17** Gdy Jezus to usłyszał, powiedział im: Chorzy, a nie zdrowi potrzebują lekarza. Nie przyszedłem wzywać sprawiedliwych, lecz grzeszników.^a

Nowe formy dla nowych treści

(Mt 9:14-17; Łk 5:33-39)

18 A uczniowie Jana^a i faryzeusze właśnie pościli.^b Przyszli więc i zapytali Go: Dlaczego uczniowie Jana oraz uczniowie faryzeuszów poszczą, a Twój uczniowie – nie? **19** Jezus im

^{7b}Ps 32:5; Łz 43:25
^{8a}Łk 6:8; J 2:24-25

^{10a}Mt 8:20; Mk 2:28; J 5:27

^{11a}J 5:8
¹²Mt 9:7; Mk 5:42;
^bMt 9:33; ^cŁk 7:16

^{13a}Mk 1:16; 3:7;
^bMk 1:45; 3:7-9;
5:24; Łk 5:15; J 6:2;
^cMt 4:23; 5:2; 7:29;
Mk 6:34; Łk 4:15; 5:3;
J 3:2; 7:14; 8:2
^{14a}Łk 5:27; ^bMt 4:19;
9:9; 16:24; Łk 5:27
¹⁵Mt 11:19; Łk 15:1-2; 18:10-14
^{16a}Mt 9:11; Łk 7:39;
Dz 4:5; 23:9; ^bŁk 19:7
^{17a}Łk 15:7; 19:10;
1Tm 1:15
¹⁸Mt 11:2; 14:12;
Łk 11:1; J 1:35; 3:25;
^bŁk 18:12; Dz 13:2-3
^{19a}Mt 25:1; J 3:29
^{20a}Łk 17:22
^{22a}Hbr 7:18-19; 8:13
^{23a}Rdz 2:2;
Pwt 5:15; Ez 20:12;
Łz 58:13-14; Mt 12:1, 2, 5, 8; Łk 6:1, 2, 5;
^bPwt 23:26
^{24a}Mk 3:4; Łk 13:14;
14:3; J 5:9-10;
9:14, 16
^{26a}2 Sm 8:17;
1Krn 24:6; ^bKpł 24:5-9; 1Sm 21:1-7
^{27a}Wj 23:12;
^bKol 2:16
^{28a}Mt 8:20; Mk 2:10

Rozdział 3

^{1a}Mt 4:23; 12:9;
Mk 1:21
^{2a}Łk 14:1; 20:20;
^bMk 2:4-4; ^cMk 14:55-56; 15:3-4
^{4a}Łk 14:3

odpowiedział: Czy goście weselni mogą pościć, gdy jest z nimi pan młody?^a Dopóki mają pana młodego, o poście nie może być mowy. **20** Przyjdą jednak dni, gdy Pan młody zostanie im zabrany.^a Ten dzień będzie początkiem ich postu. **21** Nikt nie przyszywa łąty z nowego sukna do starego płaszcza, w przeciwnym razie nowa łąta obrywa stary materiał i dziura się powiększa. **22** Nikt też nie wlewa młodego wina do starych bukłaków, w przeciwnym razie wino rozrywa bukłaki – samo wycieka i bukłaki stracone. Młode wino trzeba łąć do nowych^a bukłaków.

Syn Człowieczy Panem szabatu

(Mt 12:9-14; Łk 6:1-5)

23 W pewien szabat^a Jezus przechodził między łąnami zbóż. Po drodze Jego uczniowie zaczęli zrywać kłosa.^b **24** Wtedy faryzeusze zwrócili Mu uwagę: Przyjrzyj im się! Dlaczego robisz w szabat to, czego w tym dniu robić nie wolno?^a **25** Odpowiedział im: Czy nigdy nie czytaliście, co zrobił Dawid, gdy był w potrzebie, a głód dokuczył jemu i jego towarzyszom? **26** Jak za arcykapłana Abiatarą^a wszedł do domu Bożego i jadł chleb obecnosci, który wolno jeść tylko kapłanom?^b I jak rozdzielił go także między towarzyszy? **27** Powiedział im też: Szabat został pomysłany dla człowieka,^a a nie człowiek dla szabatu.^b **28** Tak więc Syn Człowieczy^a jest również panem szabatu.

Uzdrowienie człowieka z bezwładną ręką

(Mt 12:9-14; Łk 6:6-11)

3 I znów przyszedł do synagogi.^a A był tam człowiek, który cierpiał na bezwład ręki. **2** I śledzili Go,^a czy w szabat dokona na nim uzdrowienia,^b chcieli Go bowiem oskarżyć.^c **3** W pewnej chwili Jezus zwrócił się do człowieka z bezwładną ręką: Wstań i wyjdź na środek. **4** A ich zapytał: Czy wolno w szabat wyświadczać dobro, czy zło; życie ocalić, czy odebrać?^a Oni jednak milczeli.

5 Wtedy, zasmucony z powodu ich twardych niczym skała serc,^a powiedział po nich gniewnym spojrzeniem i polecił choremu: Wyciągnij rękę! I ten wyciągnął. Jego ręka stała się zdrowa jak dawniej. 6 Faryzeusze natomiast, gdy tylko wyszli z synagogi, zaczęli wraz ze zwolennikami Heroda knuć spisek przeciw Niemu.^a Zastanawiali się, jak by Go tu zgładzić.^b

Spotkanie nad jeziorem

7 Jezus tymczasem wraz ze swoimi uczniami oddalił się w stronę jeziora.^a Ruszył za Nim wielki tłum^b ludzi z Galilei, z Judei, 8 z Jerozolimy, z Idumei, zza Jordanu oraz z okolic Tyru i Sydonu.^a Ci wszyscy ludzie przybyli do Niego, gdyż dowiedzieli się o wszystkim, co czynił. 9 On natomiast polecił swoim uczniom, by trzymali w pogotowiu łódkę,^a na wypadek, gdyby nie dało się powstrzymać tłumowi.^b 10 Wielu bowiem uzdrowił,^a dlatego ci, którzy na coś cierpieli, parli na Niego i chcieli Go dotknąć.^b 11 A duchy nieczyste,^a ilekroć Go widziały, padały przed Nim z okrzykiem:^b Ty jesteś Synem Bożym!^c 12 Lecz On często zabraniał im ujawniania Go.^a

Wybór Dwunastu

(Mt 10:1-4; Łk 6:12-16)

13 Następnie wszedł na górę, po czym przywołał do siebie tych, których On sam chciał,^a a oni przyszli do Niego. 14 I powołał^a dwunastu, których też nazwał apostołami.^b Wybrał ich po to, by Mu towarzyszyli, by móc ich posyłać do głoszenia dobrej nowiny 15 oraz by ich obdarzyć władzą wypędzania demonów.^a 16 Powołał ich zatem dwunastu:^a Szymona,^b któremu nadał przydomek Piotr, 17 Jakuba,^a syna Zebedeusza, i jego brata Jana^b – tym nadał przydomek *Boanerges*, co znaczy Synowie Gromu – 18 Andrzeja, Filipa, Bartłomieja, Mateusza, Tomasza, Jakuba, syna Halfeusza, Tadeusza, Szymona Zelotę^a 19 i Judasza Iskariota, który Go potem wydał.^a

⁵Mk 10:5; Rz 11:25; Ef 4:18; Hbr 3:8

⁶Mt 22:15-16; Mk 12:13; ^bMk 11:18; 12:7; 14:1

⁷Mt 2:13; 4:1; ^bMt 4:25

⁸Mt 11:21; Łk 6:17

⁹Mk 4:1; Łk 5:3; J 6:22; ^bMk 5:24

¹⁰Mt 4:23; 8:16; 15:30; 19:2; Łk 7:21; ^bMt 9:20-21; 14:35-36; Mk 1:31; 6:56; Łk 6:19

¹¹Mt 1:23, 26; Łk 4:33; ^bŁk 4:41; 8:28; ^aMt 4:3; 14:33; Mk 1:1

¹²Mt 8:4; 12:16; Mk 5:43

¹³Mk 6:7; Łk 9:1

¹⁴Mk 1:20; 2:14; J 1:43; Dz 22:21; ^bMt 10:2; Mk 6:30; Łk 6:13; Rz 1:1; 1Kor 4:9; Ef 4:11

¹⁵Mt 10:1; Mk 6:7

¹⁶Mt 10:1; ^bJ 1:42

¹⁷Mk 1:19;

^bMk 5:37

¹⁸Mt 9:9; J 1:40, 43;

J 11:16; 20:24

¹⁹J 6:71; 13:26

²⁰Mk 7:17; 9:28;

^bMk 6:31

²¹Mk 3:31;

^bJ 10:20; Dz 26:24

²²Mt 15:1; Mk 7:1;

^bMt 9:34; J 7:20;

8:48, 52; 10:20;

12:31; Ef 2:2

²³Mt 12:26; 16:19;

Kol 1:13

²⁷Iz 49:24-25

²⁸Łk 24:47; Dz 5:31;

10:43; ^b1Tm 1:13

²⁹Mt 12:31-32;

Łk 12:10; Dz 5:3-4, 9;

7:51; Hbr 10:29

³¹Mk 6:3; J 2:12;

7:3, 5, 10; Dz 1:14;

1Kor 9:5; Ga 1:19

Grzech przeciw Duchowi Świętemu

(Mt 12:22-37; Łk 11:14-23)

20 Następnie udał się do domu.^a I znów zszedł się tłum, tak że nawet nie zdążyli się posilić.^b 21 A gdy Jego bliscy^a dowiedzieli się o tym, wyruszyli po Niego, gdyż rozniosło się, że odszedł od zmysłów.^b 22 Znawcy Prawa natomiast, którzy przybyli z Jerozolimy,^a utrzymywali, że ma w sobie Beelzebula i że wypędza demony za sprawą tego ich władcy.^b 23 W związku z tymi zarzutami Jezus zwołał ich do siebie i zaczął im wyjaśniać, odwołując się do przykładów: Jak może szatan wypędzać szatana? 24 Jeśli jakieś królestwo^a jest wewnętrznie podzielone, czeka je upadek. 25 I jeśli w jakimś domu brakuje jedności, grozi mu ruina. 26 Podobnie jeśli szatan powstaje przeciw samemu sobie, oznacza to jego koniec. 27 Nikt przecież nie zdoła wtargnąć do domu dobrze uzbrojonego człowieka,^a by zagarnąć jego dobytek, jeśli najpierw go nie obezwładni; dopiero wtedy może ograbić jego dom. 28 Oświadczam wam, wszystkie grzechy będą synom ludzkim przebaczone,^a nawet obrażanie Boga,^b ilekroć by się go dopuścili.¹ 29 Kto by jednak obraził Ducha Świętego,^a nie dostąpi przebaczenia na wieki, lecz ciąży na nim grzech wieczny. 30 Powiedział to, gdyż zaczęli rozgłaszać, że jest w Nim duch nieczysty.

Prawdziwa rodzina

(Mt 12:46-50; Łk 8:19-21)

31 Tymczasem przyszła Jego matka oraz Jego bracia.^a Zatrzymali się na zewnątrz i posłali do Niego wiadomość, aby Go przywołać. 32 Wokół Niego natomiast siedział tłum. Donieśli Mu zatem: Twoja matka, Twoi bracia i Twoje siostry stoją na zewnątrz i proszą, abyś wyszedł. 33 Wtedy im odpowiedział: Kto jest moją matką i moimi braćmi? 34 Po czym powiedział oczyma

¹ Lub: nawet bluźnierstwa, ilekroć by bluźnili.

po tych, którzy wokół Niego siedzieli, i oświadczył: Oto moja matka i moi bracia.^a **35** Każdy bowiem, kto spełnia wolę Boga,^a ten jest moim bratem i siostrą, i matką.

Przypowieść o siewcy

(Mt 13:1-9; Łk 8:4-8)

4 Jezus ponownie zaczął nauczać nad jeziorem.^a Skupił się wokół Niego tak nieprzebrany tłum, że musiał wsiąść do łodzi^b i odpłynąć nieco od brzegu. Wszyscy zgromadzeni stali natomiast na lądzie. **2** Wtedy korzystając z przykładów, uczył ich^a o wielu rzeczach. Kierował do nich takie słowa:

3 Posłuchajcie uważnie! Pewien siewca^a wyszedł obsiać pole. **4** Gdy siał, jedno ziarno padło na pobocze. Wówczas przyleciały ptaki i zjadły je. **5** Inne trafiło na grunt skalisty. Wszeszło szybko, bo gleba nie była głęboka. **6** Gdy jednak podniosło się słońce,^a zwiędło, a ponieważ miało słaby korzeń, uschło. **7** Inne z kolei wpadło w cierniste zarośla;^a te wyrosły i zdusiły je, tak że nie wydało plonu. **8** Inne wreszcie ziarna padły na dobrą ziemię. Wszeszły one, wyrosły i wydały plon^a trzydziestokrotny, sześćdziesięciokrotny i stokrotny.^b **9** I podkreślił: Kto ma uszy,^a aby słuchać, niech rozważy moje słowa.

10 Potem, już na osobności,^a ci, którzy wraz z Dwunastoma byli wokół Niego, zaczęli Go pytać o znaczenie tych przykładów. **11** I powiedział im: Wam powierzono tajemnicę^a Królestwa Bożego; tamtym natomiast, ludziom spoza waszego kręgu,^b na wszystko podaje się przykład,^c

12 aby patrząc, widzieli,
lecz nie zobaczyli;^a
i słuchając, słyszeli,
lecz nie kojarzyli,^b
żeby się nie nawrócili^c
i nie doznali przebaczenia.

13 Nie rozumiecie tego przykładu?^a – zapytał. – Jak zatem zrozumiecie wszystkie inne? **14** Siewca^a to ktoś, kto rozsiewa Słowo.^b **15** Ludzie podob-

34^aRz 8:29;
Hbr 2:11-12

35^aMt 7:21

Rozdział 4

1^aMt 13:1; Mk 3:7;
5:1; **5^b**Mt 13:2; Mk 3:9

2^aMt 7:28; 17:16;
21:9

3^aŁz 55:10

6^aJk 1:11

7^aJr 4:3

8^aJ 15:5,16; Kol 1:6;

9^aMk 4:20

9^aMt 11:15; Obj 2:7

10^aMk 4:34

11^aRz 16:25-26;

Ef 3:3; **1^b**1Kor

5:12-13; Kol 4:5;

1Tm 4:12; 1Tm 3:7;

9^aMt 13:34-35

12^aŁz 6:9-10; Ez 12:2;

Dz 28:26; Rz 11:8;

1^bMt 13:19; Mk 8:17;

21; **5^a**J 12:40; Dz 3:26;

28:27

13^aMt 13:18-23;

Łk 8:11-15

14^aMt 13:37;

1^bMk 4:33; Dz 8:4;

Jk 1:21; 1P 1:23

15^aMt 4:10

16^aEz 33:31-32;

Mk 6:20

17^aJ 5:35; Ga 1:6;

1^bMt 11:6

19^aMk 6:25, 27-28;

1^bMt 19:23; 1Tm 6:9-

10, 17; **5^a**J 2:15-17

21^aMt 5:15; Łk 8:16

22^aJr 16:17;

Mt 10:26; Łk 8:17;

12:2

23^aMk 4:9

24^aMt 7:2

25^aMt 25:29;

Łk 19:26

26^aMk 1:15;

4:30; J 3:3, 5;

Dz 1:3; 14:22; 28:31;

Rz 14:17; 1Kor 6:9-10;

Mt 13:24-26, 30

29^aJl 4:13; Obj 14:15

ni do ziarna przy drodze to ci, do których przychodzi szatan^a i natychmiast wybiera to, co właśnie zostało w nich zasiane. **16** Ludzie podobni do ziarna na skalistym gruncie to ci, którzy po usłyszeniu Słowa szybko i chętnie je przyjmują,^a **17** ale brak im korzenia, są niestali^a i gdy z powodu Słowa dochodzi do ucisku lub prześladowania, szybko się odwracają.^b **18** Ludzie podobni do ziarna pośród cierni to ci, którzy usłyszeli Słowo, **19** lecz troski tego wieku,^a zwodnicze uroki bogactwa^b i pożądanie innych spraw^c wkraczają i zagłuszają Słowo, tak że nie wydaje plonu. **20** Natomiast ludzie przypominający urodzajną ziemię to ci, którzy słuchają Słowa, są mu posłuszni i wydają plon, jedni trzydziestokrotny, drudzy sześćdziesięciokrotny, a jeszcze inni stokrotny.

Przypowieść o lampie

21 Potem przemówił do nich: Czy lampę przynosi się po to, by ją postawić pod łóżkiem albo przykryć garnkiem?^{a1} Czy raczej nie po to, by ją postawić na świeczniku? **22** Bo wszystko, co ukryte, stanie się widoczne, i wszystko, co niejawne, ujrzy światło dzienne.^a **23** Kto ma uszy, aby słuchać,^a niech rozważy moje słowa! **24** I ciągnął dalej: Uważajcie, czego słuchacie! Jaką miarą mierzycie, taką wam odmierzają,^a a nawet dodadzą. **25** Ten, kto ma, otrzyma jeszcze więcej,^a a temu, kto nie ma, zabiorą i to, co ma.

Przypowieść o wzroście ziarna

26 Królestwo Boże^a – nauczał dalej Jezus – przypomina człowieka, który rzuca ziarno w ziemię.^b **27** Czy on śpi, czy wstaje w dzień i w nocy, ziarno kiełkuje i rośnie, a on nie wie jak. **28** Ziemia bowiem sama z siebie wydaje plon: najpierw trawę, potem kłos, w końcu pełne zboże w kłosie. **29** A gdy plon dojrzeje, chwytą się za sierp, gdyż nadeszło żniwo.^a

¹ Tj. *modiosem*, miarą do ziarna, 8,75 l.

Przypowieść o ziarnie gorczycy

(Mt 13:31-32; Łk 13:18-19)

30 Jezus mówił dalej: Do czego porównamy Królestwo Boże^a lub w jaką przypowieść je ujmijemy? **31** Jest ono jak ziarno gorczycy,^a które jest mniejsze od innych nasion wysiewanych na zagonie. **32** Jednak po zasianiu wyrasta i staje się większe niż pozostałe jarzyny; przy tym wypuszcza tak pełne liści gałęzie, że w jego cieniu *ptaki* mogą *budować sobie gniazda*.

33 Korzystając z wielu podobnych przykładów, Jezus miał zwyczaj głosić Słowo^a stosownie do tego, na ile Jego słuchacze mogli je zrozumieć.^b **34** Przemawiał więc tylko w przypowieściach,^a które na osobności wykładał^b swoim uczniom.

Władza Jezusa nad żywiołami

(Mt 8:23-27; Łk 8:22-25)

35 Tego samego dnia, wraz z nastaniem wieczoru, polecił im: Przeprowadźmy się na drugą stronę jeziora.^a **36** Pozostawili więc tłum i odплыли z Nim tak jak siedział, a towarzyszyły Mu inne łodzie. **37** Wtem rozszalała się wielka burza. Zerwał się wiatr.^a Fale biły w łódź z taką siłą, że woda wypełniała już wnętrze. **38** On tymczasem był na rufie i spał na podglówku. Obudzili Go więc i wołają: Nauczycielu, nie obchodzi Cię to, że ginimy? **39** Wtedy On wstał, stłumił wiatr i powiedział do rozszalałej toni: Cisza! Uspokój się!^a I ustał wiatr – i zapanała wielka cisza.^b **40** Wówczas zwrócił się do nich: Dlaczego brak wam odwagi?^a Wciąż jeszcze nie macie wiary?^b **41** A ich ogarnął wielki strach, tak że zaczęli mówić jeden do drugiego: Kim On jest, że nawet wiatr i wzburzone wody są Mu posłuszne?^a

Uwolnienie od legionu demonów

(Mt 8:28-34; Łk 8:26-39)

5 Tak dotarli na drugi brzeg jeziora,^a do okręgu Gerazeńczyków.¹ **2** Gdy

30^aMk 4:26; 9:47**31^a**Mt 17:20**33^a**Mk 4:14;
^bJ 16:12; 1Kor 3:2;
Hbr 5:12**34^a**J 16:25; ^bMk 4:10**35^a**Mt 8:18; 14:22;
Mk 5:21; 6:45**37^a**J 6:18**39^a**Ps 104:7;
^bPs 65:8; 89:10;
107:29; Mk 6:51**40^a**Mt 14:31; J 14:27;
^bMk 11:23; 16:14**41^a**Mk 1:27**Rozdział 5**

1^aMk 5:21
2^aMk 1:23; Obj 18:2
6^aMt 8:2
7^aMk 1:26; Dz 8:7;
^bRdz 14:18-19;
Lb 24:16; Ps 57:3;
Dn 3:26; Łk 1:32;
6:35; Dz 16:17;
Hbr 7:1; ^cMt 26:63
9^aMk 5:15
15^aMk 5:9
17^aDz 16:39

tylko Jezus wysiadł z łodzi, z położonego niedaleko cmentarza wybiegł Mu naprzeciw człowiek opanywany przez ducha nieczystego.^a **3** Człowiek ten mieszkał w grobowcach i nawet łańcuchem nie dawało się go już związać. **4** Niejednokrotnie bowiem rozrywał łańcuchy i okowy, w które go zakuwano, i nikt nie miał siły go ujarzmić. **5** Całymi dniami i nocami przebywał on w grobowcach i w górach, krzyczał i ranił się kamieniami. **6** Gdy zobaczył w oddali Jezusa, przybiegł i padł przed Nim na twarz.^a **7** Krzyknął przy tym donośnie:^a Czego ode mnie chcesz, Jezusie, Synu Boga Najwyższego?^b Przyślij mi na Boga,^c że nie będiesz mnie dręczył. **8** Jezus bowiem nakazał mu wcześniej: Duchu nieczysty, wyjdź z tego człowieka! **9** Zadał mu też pytanie: Jak ci na imię? Na imię mi Legion^a – odpowiedział – gdyż jest nas wielu. **10** Po tych słowach zaczął Jezusa usilnie prosić, aby ich nie wypędzał z tego kraju. **11** Pasał się zaś nieopodal, u podnóża góry, duża trzoda świni. **12** Duchy poprosiły Go: Pozwól nam wstąpić w te świny, abyśmy mogły w nie wejść. **13** I pozwolił im. Po wyjściu zatem z człowieka duchy nieczyste weszły w świny. Wtedy niemal dwutysięczne stado puściło się w dół po stromym zboczach w kierunku jeziora i pogrążyło się w wodzie.

14 A ci, którzy je paśli, uciekli i rozgłosili to zarówno w mieście, jak i po zagrodach. Ludzie zatem pośpieszyli zobaczyć, co się stało. **15** Przyszli do Jezusa i zobaczyli, że opętany, ten, w którym był legion demonów,^a siedzi ubrany i przy zdrowych zmysłach. I ogarnął ich strach. **16** Ci zaś, którzy widzieli, co się stało z opętanym, opowiedzieli im o tym dokładnie – a także o świniach. **17** I zaczęli Go prosić, aby opuścił ich granice.^a

18 Gdy Jezus wsiadał do łodzi, opętany prosił Go usilnie, aby pozwolił mu przy Nim pozostać. **19** Jezus jednak nie pozwolił mu, lecz polecił: Idź do swego domu, do swoich, i opowiedz im, jak

¹ Może chodzić o wioskę w okręgu Gadary.

wiele Pan dla ciebie zrobił i jak okazał ci miłosierdzie.^a **20** Odszedł więc i zaczął rozgłaszać w Dekapolis,^a jak wiele Jezus dla niego uczynił. Wszyscy zaś nie mogli wyjść z podziwu.

Jezus, Jairos, choroba i śmierć

(Mt 9:18-26; Łk 8:40-56)

21 Gdy Jezus znów przeprowił się w łodzi na drugi brzeg jeziora^a i jeszcze pozostawał nad brzegiem, zgromadził się wokół Niego wielki tłum.^b **22** Wtedy przyszedł jeden z przełożonych synagogi,^a imieniem Jairos. Gdy zobaczył Jezusa, upadł Mu do stóp **23** i gorąco prosił: Moja córeczka kona. Przyjdź, włóż na nią ręce,^a uratuj ją, spraw, by żyła. **24** I Jezus poszedł z nim. Ruszył też za Nim wielki tłum i z każdej strony cisnęli się do Niego ludzie.

25 Wtedy pojawiła się pewna kobieta. Od dwunastu lat cierpiała na krwotok.^a **26** Dużo przeszła z powodu wielu lekarzy. Na leczenie wydała wszystko, co miała, i nic jej nie pomogło. Stan jej raczej się pogorszył. **27** Gdy usłyszała o Jezusie, podeszła w tłumie z tyłu i dotknęła Jego szaty.^a **28** Bo powtarzała sobie: Jeślibym dotknęła choćby Jego szat, będę uratowana. **29** I rzeczywiście, jej krwotok natychmiast ustał i poczuła na ciele, że to koniec jej udręki. **30** Jezus zaś od razu zauważył, że zadziałała Jego moc.^a Odwrócił się zatem do tłumu i zapytał: Kto dotknął moich szat?

31 Wtedy Jego uczniowie zwrócili Mu uwagę: Widzisz, że zewsząd cisną się do Ciebie ludzie, a pytasz: Kto Mnie dotknął? **32** On zaś zaczął się rozglądać, aby zobaczyć tę, która to zrobiła. **33** Wtedy kobieta, przestraszona i drżąc, świadoma, co się z nią stało, podeszła, padła Mu do stóp i opowiedziała całą prawdę. **34** On zaś skierował do niej słowa: Cóрко, twoja wiara ocaliła cię.^a Idź w pokoju^b i bądź wolna od swojej udręki.

35 Ledwie dokończył to zdanie, a już przybyli ludzie od przełożonego synagogi.^a Twoja córka umarła – donieśli

^{19a}Mt 8:4
^{20a}Mt 4:25; Mk 7:31

^{21a}Mt 9:1; Mk 5:1;
^bMk 4:1

^{22a}Mk 5:35;
Łk 13:14; Dz 13:15

^{23a}Mk 6:5; 7:32;
8:23, 25; 16:18;
Łk 4:40; 13:13;
Dz 9:12, 17; 28:8

^{25a}Kpł 15:25

^{27a}Mk 3:10; 5:30;
6:56

^{30a}Łk 5:17; 6:19;
Dz 10:38
^{34a}Mk 10:52;
Dz 14:9; ^bŁk 7:50;
Dz 15:33
^{35a}Mk 5:22; ^bŁk 7:6
^{36a}Mk 4:40
^{37a}Mt 4:21; Mk 3:17;
9:2; 14:33
^{39a}J 11:11
^{40a}Dz 9:40
^{41a}Mk 1:31; 9:27;
^bŁk 5:24; 7:14;
J 11:43
^{42a}Mk 1:27
^{43a}Mt 8:4; 9:30;
12:16; 17:9; Mk 3:12;
9:9

Rozdział 6

^{1a}Mt 2:23
^{2a}Mt 4:23; Mk 1:21,
39; Łk 6:6; 13:10;
Dz 13:14; ^bMt 7:28;
Mk 1:22; 6:51
^{3a}Mt 12:46; Mk 3:31;
Ga 1:19; ^bMt 11:6;
J 6:61
^{4a}Łk 4:24; J 4:44
^{5a}Mk 5:23

– dlaczego jeszcze trudzisz^b Nauczyciela? **36** Lecz Jezus dosłyszał te słowa i powiedział do przełożonego synagogi: Nie bój się, tylko wierz!^a **37** I nie pozwolił nikomu iść ze sobą, poza Piotrem, Jakubem oraz Janem,^a bratem Jakuba. **38** Tak przyszedł do domu przełożonego synagogi. Zastał tam zamieszanie, płacz i głośnie zawołanie. **39** Wszedł więc i powiedział do nich: Dlaczego robicie zgiełk i płaczecie? Dziecko nie umarło, tylko śpi.^a **40** Na te słowa zaczęli się z Niego wyśmiewać. On jednak usunął wszystkich,^a wziął z sobą ojca i matkę dziecka oraz tych, którzy z Nim byli, i wszedł tam, gdzie leżała dziewczynka. **41** Po czym ujął ją za rękę^a i powiedział: *Talita kum!*^b To znaczy: Dziewczynko, mówię ci, wstań!^b **42** I dziewczynka natychmiast wstała. Zaczęła chodzić, miała bowiem dwanaście lat. Oni natomiast niemal osłupieli w ogromnym zachwycie.^a **43** Wtedy z naciskiem nakazał im, aby nikt się o tym nie dowiedział.^a Powiedział też, aby dano jej jeść.

Jezus wzgardzony w Nazarecie

(Mt 13:53-58; Łk 4:16-30)

6 Potem wszedł stamtąd i udał się w swoje rodzinne strony.^a Towarzyszyli Mu Jego uczniowie. **2** Gdy nastał szabat, zaczął nauczać w synagodze.^a Wielu słuchaczy dziwiło się^b i zastanawiało: Skąd On to ma? Co to za mądrość, która jest Mu dana? Takie cuda dzieją się przez Jego ręce?! **3** Czy to nie jest ten cieśla, syn Marii, brat Jakuba, Jozesa, Judy i Szymona?^a Czy Jego siostry nie mieszkają wśród nas? **4** I stopniowo odwracali się od Niego.^{b1} **5** Wówczas Jezus zwrócił im uwagę: Nigdzie prorok nie spotyka się z lekceważeniem, jak tylko w ojczystych stronach,^a w gronie swoich krewnych i we własnym domu. **5** Przez to nie był w stanie dokonać tam żadnego cudu, tylko na kilku chorych włożył ręce^a

¹ Lub: w ten sposób uprzedzali się do Niego.

i uzdrowił ich. **6** I dziwił się^a ich niedowiarstwu. Ponadto obchodził okoliczne wsie i nauczał.^b

Rozesłanie Dwunastu

(Mt 10:5-15; Łk 9:1-6)

7 Następnie przywołał do siebie Dwunastu i zaczął ich wysyłać^a po dwóch, dając im władzę^b nad duchami nieczystymi. **8** Poleciał im, aby nie brali na drogę nic oprócz laski – ani chleba, ani torby podróżnej, ani monety w trzosie – **9** lecz by obuli sandały i nawet nie wkładali dwóch tunik. **10** Potem dodał: Gdziekolwiek wejdziecie do domu, korzystajcie z jego gościny aż do odejścia. **11** A gdyby was gdzieś nie przyjęto ani nie chciano wysłuchać, wychodząc stamtąd, strząśnijcie pył z waszych stóp^a na świadectwo dla nich. **12** Oni więc wyszli i zaczęli wzywać ludzi do opamiętania.^a **13** Wyganiał przy tym wiele demonów^a oraz namaszczał olejem i uzdrawiał wielu chorych.

Historia Jana Chrzciciela

(Mt 14:1-12; Łk 9:7-9)

14 I usłyszał o Nim król Herod, gdyż Jego imię stało się głośnie i mówiono: Jan Chrzciciel^a powstał z martwych i dlatego przejawia się w nim taka moc. **15** Inni utrzymywali: To Eliasz.^a Jeszcze inni głosili: To prorok^b – po prostu jeden z proroków. **16** Herod, gdy to usłyszał, stwierdził: To Jan, którego ja kazałem ściąć, to on zmartwychwstał. **17** Sam Herod bowiem posłał żołnierzy, aresztował Jana i osadził go w więzieniu.^a Powodem była Herodiada, żona jego brata Filipa, którą sam pojął za żonę. **18** Jan wytykał mu to, mówiąc: Nie wolno ci mieć żony twego brata.^a **19** Herodiada czuła więc niechęć do Jana i chciała go zabić, ale nie była w stanie. **20** Herod bowiem obawiał się Jana,^a przekonany, że to człowiek prawy i święty.^b Z tego powodu chronił go, a kiedykolwiek go słuchał, czuł się wielce zakłopotany, chociaż słuchał go chętnie.^c

^{6a}Łz 59:16; ^bMt 9:35; Mk 6:56; Łk 8:1; 13:22

^{7a}Mt 10:1; Mk 3:13, 16; Łk 10:1; ^bMt 10:1; Mk 3:15; 16:17; Łk 10:19-20

^{11a}Ne 5:13; Dz 13:51; 18:6

^{12a}Mt 4:17; Mk 1:4, 15 ^{13a}Mk 5:13

^{14a}Mk 8:28

^{15a}Mi 3:23; Mt 16:14; Mk 9:11; ^bPwt 18:15; Mt 21:11; Mk 8:28; Łk 24:19; Dz 3:22

^{17a}Mt 4:12; 11:2; Łk 3:19-20

^{18a}Kpł 18:16; 20:21 ^{20a}Mt 21:26; ^bŁk 1:75; Ef 4:24; Hbr 12:10-11; ^cMk 4:16; 12:37 ^{21a}Rdz 40:20; ^bEst 1:3; 2:18 ^{23a}Est 5:3, 6; 7:2 ^{29a}Mt 9:14 ^{30a}Mt 10:2; Łk 6:13; 17:5; 22:14; 24:10; Dz 1:2, 26; ^bŁk 9:10 ^{31a}Mt 14:13; ^bMk 3:20

^{32a}Mk 4:36; 6:45 ^{34a}Mt 9:36; 15:32; Mk 8:2; ^bEz 34:6

21 Okazja nadarzyła się w dzień urodzin^a Heroda. Wyprawił on wtedy ucztę^b dla swoich dostojników, dowódców^c i całej galilejskiej elity. **22** Otóż córka tej właśnie Herodiady zatańczyła i swym tańcem urzekła Heroda oraz jego gości. Król powiedział dziewczynie: Poproś mnie, o co chcesz, a dam ci. **23** Przysięgł jej natomiast wiele: Dam, o cokolwiek poprosisz, choćby połowę mojego królestwa.^a **24** Wtedy dziewczyna wyszła i radziła się matki: O co warto dla siebie poprosić? Ta zaś odparła: Poproś o głowę Jana Chrzciciela. **25** Wróciła więc szybko do króla i powiedziała: Chcę, byś mi tu zaraz dał na półmisku głowę Jana Chrzciciela. **26** Króla ogarnął smutek, lecz ze względu na przysięgę i na gości nie chciał jej odmówić. **27** Wysłał więc zaraz żołnierza ze straży przybocznej i rozkazał przynieść głowę Jana Chrzciciela. Żołnierz poszedł zatem i ściął go w więzieniu, **28** następnie przyniósł jego głowę na półmisku i dał ją dziewczynie, a ta swojej matce. **29** Gdy usłyszeli o tym uczniowie Jana,^a przyszli, wzięli jego ciało i złożyli je w grobie.

Powrót Dwunastu

30 Potem apostołowie^a zeszli się u Jezusa i opowiedzieli Mu^b o wszystkim, czego dokonali i czego nauczali. **31** Wtedy powiedział im: Niech teraz każdy z was uda się samotnie na odludne miejsce^a i tam trochę odpocznie. Wiele bowiem osób przychodziło i odchodziło, tak że nie mieli nawet czasu na posiłek.^b **32** Odpłynęli więc łodzią^a na odludzie, aby pobyć w samotności. **33** Lecz zauważono, jak odpływają, i wielu ich rozpoznało, dlatego łądem zbiegli się tam ze wszystkich miast – nawet ich wyprzedzili. **34** Gdy więc wyszedł, zobaczył wielki tłum ludzi i zlitował się nad nimi,^a bo byli *jak owce bez pasterza*,^b a potem zaczął ich uczyć wielu rzeczy.

¹ Lub: *chiliarchów*, dowodzących oddziałami liczącymi ok. 600 żołnierzy.

Nakarmienie pięciu tysięcy ludzi

(Mt 14:15-21; Łk 9:11-17; J 6:1-13)

35 A gdy zrobiło się już późno, uczniowie podeszli do Jezusa z taką radą: Miejsce to jest puste i godzina już późna. **36** Rozpuść ich,^a niech idą do okolicznych zagród oraz wsi i kupią sobie coś do jedzenia. **37** A On na to: Wy dajcie im jeść.^a Wtedy Go zapytali: Czy mamy iść, nakupić chleba za dwieście denarów¹ i dać im zjeść? **38** Ile macie chlebów?^a – zapytał. – Idźcie i zobaczcie. A gdy się upewnili, odpowiedzieli: Pięć i dwie ryby. **39** Wtedy polecił im posadzić wszystkich grupami na zielonej trawie. **40** Rozłożyli się więc gromada przy gromadzie, po stu i po pięćdziesięciu. **41** A On wziął te pięć chlebów i dwie ryby, spojrzał w niebo^a i pobłogosławił.^b Następnie łamał chleb i dawał swoim uczniom, a ci kładli go przed ludźmi. Także dwie ryby rozdzielił między siedzących. **42** I jedli wszyscy – i nasycili się. **43** Potem zebrali dwanaście koszy pełnych kawałków chleba i ryb. **44** Tych zaś, którzy jedli chleb, było pięć tysięcy mężczyzn.

Jezus wobec praw natury

(Mt 14:22-27; J 6:16-21)

45 Zaraz potem wymógł na swoich uczniach, żeby wsiedli do łodzi i popłynęli przed Nim na drugą stronę jeziora,^a w kierunku Betsaidy,^b a Jego zostawili, aby rozpuścił tłum. **46** Po rozstaniu się z ludźmi odszedł na górę.^a Chciał się pomodlić.^b **47** Tymczasem nastał wieczór, łódź była na środku jeziora, a On sam na lądzie. **48** Wówczas zobaczył ich, jak walczą przy wiosłach, gdyż wiatr mają przeciwny, i około czwartej nad ranem przyszedł do nich po falach – i chciał ich wyminąć. **49** Oni jednak, gdy Go zobaczyli idącego po wodzie, pomyśleli, że to zjawia,^a i krzyknęli. **50** Wszyscy Go bowiem zobaczyli i przestraszyli

36^aMt 15:39

37^a2Krl 4:42-44

38^aMt 15:34; Mk 8:5

41^aMk 7:34; J 11:41;
41^bMk 8:7; 14:22

45^aMt 8:18; Mk 4:35;
45^bMt 11:21; Mk 8:22;
Łk 9:10

46^aMk 3:13; J 6:15;
46^bMk 1:35; Łk 5:16;
6:12; 9:28

49^aŁk 24:37

50^aJ 16:33;

50^bPwt 31:6; Iz 41:13;

43:1-2; Mt 17:7

51^aMk 4:39;

51^bMk 6:2; 7:37

52^aMk 8:17-21

53^aŁk 5:1; J 6:24-25

56^aMk 6:6; **56^b**Dz 5:15;

56^cMk 3:10; 5:27-28;

56^dŁk 6:19; Dz 19:12

Rozdział 7

1^aMk 3:22

2^aŁk 11:38; Dz 10:14;

28; 11:8; Rz 14:14

3^aGa 1:14; Kol 2:8

4^aMk 7:13;

4^bMt 23:25; Łk 11:39;

4^cHbr 9:10

6^aIz 29:13; Ez 33:31

się. Lecz On natychmiast odezwał się: Odwagi,^a to Ja jestem, nie bójcie się!^b

51 I gdy wszedł do nich do łodzi, wiatr ustał,^a a oni wręcz zastygli w zdumieniu.^b **52** Nie rozumieli bowiem tego, co się zdarzyło z chlebami, gdyż ich serca były nieczułe.^a

Jezus nadzieją chorych

(Mt 14:34-36)

53 Po przybyciu na drugą stronę przybili łodzią do ziemi Genenezaret.^a **54** Gdy tylko Jezus wyszedł z łodzi, ludzie zaraz Go rozpoznali. **55** Obiegli zatem cały ten obszar i tam, gdzie – jak słyszeli – przebywa, zaczęli na posłaniach znosić ludzi z różnymi dolegliwościami. **56** Gdziekolwiek więc wchodził do wsi, do miasta lub do osady,^a wynosili na place chorych^b i prosili Go, by im pozwolił dotknąć choć skraju swojej szaty. Ci zaś, którzy Go dotknęli, doświadczali uzdrowienia.^c

Słowo Boga i tradycja

(Mt 15:1-20)

7 Zeszli się do Niego faryzeusze oraz pewni znawcy Prawa z Jerozolimy.^a **2** Zauważyli oni, że niektórzy z Jego uczniów jedzą chleb nieczystymi,^a to znaczy nie obmytymi rękami. **3** Faryzeusze bowiem, i w ogóle Żydzi, trzymają się tradycji^a starszych i nie jedzą, jeśli najpierw w odpowiedni sposób nie obmyją sobie rąk. **4** Także po powrocie z rynku nie jedzą, jeśli się nie umyją. Jest ponadto wiele innych rzeczy, które przejęli i których przestrzegają,^a takich jak obmywanie kubków, dzbanów, miednic i łożek.^b **5** Zapytali Go zatem faryzeusze i znawcy Prawa: Dlaczego Twoi uczniowie nie postępują według tradycji starszych, lecz jedzą chleb nie obmytymi rękami? **6** On zaś im odpowiedział: Trafnie Izajasz powiedział o was, obłudnikach, w swoim proroctwie:

*Ten lud czci Mnie wargami,
lecz sercem jest ode Mnie
daleko.^a*

¹ Dwieście denarów to ośmiomiesięczny dochód najemnego pracownika.

7 *Czczą Mnie jednak daremnie, ucząc zasad, które są nakazami ludzkimi.*^a

8 Porzuciliście przykazanie Boże, a trzymacie się ludzkich tradycji.

9 I ciągnął dalej: Sprytnie unieważniamie przykazanie Boże,^a aby zamiast niego obstawać przy własnej nauce.

10 Mojżesz bowiem powiedział: *Szanuj swego ojca i swoją matkę;*^a oraz: *Kto znieważa ojca lub matkę, niech ponieście śmierć.*^b 11 Wy natomiast mówicie: Jeśliby człowiek powiedział ojcu lub matce: *Korban*, czyli to, co mógłbym wam dać jako wsparcie, jest darem ofiarnym,^a 12 to już nie pozwalacie mu nic uczynić dla ojca albo matki. 13 Tak właśnie przez swoją tradycję^a unieważniamie Słowo Boga.^b I wiele tym podobnych rzeczy robicie.

Sprawa czystości

14 Znow przywołał do siebie tłum i zaczął do nich przemawiać: Słuchajcie Mnie wszyscy i zrozumcie! 15 Nic, co do człowieka wchodzi z zewnątrz, nie może uczynić go nieczystym, lecz rzeczy, które wychodzą z człowieka – to one właśnie czynią go nieczystym.¹

16 Kto ma uszy, aby słuchać, niech rozważy moje słowa. 17 A gdy opuścił tłum i znalazł się w domu,^a Jego uczniowie zagadnęli Go o tę przypowieść. 18 Wtedy im powiedział: To i wy jesteście tak niepojętni?^a Nie rozumiecie, że nic, co z zewnątrz wchodzi do człowieka, nie może uczynić go nieczystym? 19 Przecież nie wchodzi do jego serca, tylko do żołądka,^a i jest potem wydalone na zewnątrz. W ten sposób Jezus uznał wszystkie pokarmy za czyste.^b 20 I mówił dalej: Człowieka czyni nieczystym to, co z niego wychodzi. 21 Z wnętrza bowiem, z ludzkiego serca, wychodzą złe zamiary,^a rozwiązłe czyny, kradzieże, morderstwa,^b 22 cudzołóstwa,^a dąże-

^{7a}Kol 2:22; Tt 1:14

^{9a}Łk 7:30

^{10a}Wj 20:12; Pwt 5:16; ^bWj 21:17; Kpł 20:9; Prz 20:20

^{11a}Kpł 1:2; Mt 23:16,18

^{13a}Mk 7:4; ^bHbr 4:12

^{17a}Mk 3:20; 9:28

^{18a}Mt 13:51
^{19a}1Kor 6:13;
^bŁk 11:41; Dz 10:15;
11:9; Rz 14:1-12, 20;
Kol 2:16; 1Tm 4:3-5
^{21a}Rdz 8:21; Mt 9:4;
12:34; ^bWj 20:13
^{22a}Wj 20:14;
Mt 5:27-28; 1Kor 6:9;
^bWj 20:17; 1Kor 5:11;
6:10; ^cKol 3:8
^{24a}Mk 7:31
^{25a}Mk 1:23
^{26a}J 12:20
^{27a}Dz 3:26; Rz 1:16;
^bPwt 32:6; Iz 63:16;
64:8
^{29a}J 4:50
^{31a}Mk 7:24;
^bMk 5:20; ^cMt 4:18;
J 6:1

^{32a}Mt 9:32; Łk 11:14;
^bMk 5:23
^{33a}Mk 8:23; J 9:6
^{34a}Mk 8:12
^{35a}Iz 35:5-6
^{36a}Mt 8:4; Mk 5:43;
9:9; ^bMk 1:45

nia powodowane chciwością,^b wszelkie niegodziwości, podstęp, wyuzdanie, zawiść, obelżywość,^c pycha i głupota. 23 Wszystkie te złe rzeczy wychodzą z wnętrza człowieka i to one czynią go nieczystym.

Jezus wobec nieustępliwej wiary

(Mt 15:21-28)

24 Po odejściu stamtąd udał się w okolice Tyru.^a Wszedł tam do pewnego domu, gdyż nie chciał, by się ktokolwiek o Nim dowiedział. Lecz nie zdołał się ukryć. 25 Zaraz usłyszała o Nim pewna kobieta. Jej córeczka była opaczona przez ducha nieczystego.^a Kobieta ta przyszła i padła Jezusowi do stóp. 26 Była ona Greczynką,^a rodem z Syrofenicji. Zaczęła Go prosić, aby wypędził z jej córki demona. 27 On zaś zwrócił się do niej: Pozwól najpierw^a nasycić się dzieciom,^b bo niedobrze jest zabierać chleb dzieciom i rzucić szczepionom. 28 Panie – odparła kobieta – i szczeniata jadają pod stołem okruszki, które spadną dzieciom. 29 Wtedy jej powiedział: Ze względu na te słowa idź,^a demon wyszedł z twojej córki. 30 I gdy wróciła do domu, znalazła dziecko leżące na łożku, demona zaś już nie było.

Jezus zmienia wszystko na dobre

(Mt 15:29-31)

31 Znow opuścił okolice Tyru^a i przyszedł przez Sydon, środkiem Dekapolis,^b nad Jezioro Galilejskie.^c 32 I oto przyprowadzili Mu głuchoniemego,^a z prośbą, aby położył na niego rękę.^b 33 On zaś wziął go na stronę, z dala od tłumu, włożył swoje palce w jego uszy, splunął^a i dotknął jego języka, 34 po czym spojrzał w niebo, westchnął^a i powiedział do niego: *Effatha*, to znaczy: Otwórz się! 35 I natychmiast otworzyły się jego uszy, rozwiązały więzy jego języka^a i zaczął poprawnie mówić. 36 Wtedy z naciśnięciem nakazał im milczenie w tej sprawie,^a ale im bardziej im nakazywał, tym szerzej oni to rozgłaszali.^b 37 Nie

¹ W. 16 występuje w: A D W Θ f^{1,13} 33 ℣ latt sy sa^{mss} bo^{pt}; brak go w: B L Δ* 0274 28 2427 sa^{mss} bo^{pt}.

mogli przy tym wyjść z podziwu.^a Mó-
wili: Sprawia, że wszystko zmienia się
na dobre, nawet głuchym przywraca
słuch, a niemym mówę.

Nakarmienie czterech tysięcy

(Mt 15:32-39)

8 W tych dniach, gdy znów tłum był
wielki i nie mieli co jeść, przywo-
łał uczniów i powiedział do nich: **2** Bar-
dzo mi żal tych ludzi,^a bo już trzy dni
przebywają ze Mną, a nie mają co jeść.
3 Gdybym ich głodnych rozpuścił do
domów, opadną z sił po drodze, bo nie-
którzy przybyli z daleka. **4** Jego ucznio-
wie odpowiedzieli: Skąd tu na pustko-
wiu wziąć tyle chleba, żeby ich wszyst-
kich nakarmić? **5** I zapytał: Ile macie
bochenków? Siedem – odparli. **6** Wte-
dy polecił zebranym rozłożyć się na zie-
mi, po czym wziął te siedem chlebów,
podziękował Bogu, łamał i rozdawał^a
swoim uczniom, a ci z kolei kładli chleb
przed ludźmi. I tak rozdzielili go wśród
zgrupowanych. **7** Mieli ponadto kilka
rybek. Je też pobłogosławił i polecił roz-
dać. **8** Spożyli więc posiłek i nasycili
się, a pozostawionymi kawałkami na-
pełnili siedem koszy.^b **9** Tych, którzy je-
dli, było około czterech tysięcy. Jezus
odprawił ich, **10** a następnie wsiadł do
łodzi i wraz ze swoimi uczniami przy-
był w okolice Dalmanuty.

Znak? Nie!

(Mt 12:38-42; Łk 11:29-32)

11 Przyszli do Niego faryzeusze i wdali
się z Nim w spór. Chcieli przy tym pod-
ważyć Jego autorytet i dlatego doma-
gali się od Niego znaku^a z nieba. **12** On
natomiast westchnął głęboko^a i powie-
dział: Dlaczego ci ludzie żądają zna-
ku? Zapewnim was, że to pokolenie
go nie otrzyma. **13** Po tych słowach zo-
stał ich, znów wsiadł do łodzi i prze-
prawił się na drugą stronę.

Ostrzeżenie przed „zakwasem”

(Mt 16:5-12)

14 Uczniowie natomiast zapomnieli
wziąć chleba. Mieli ze sobą w łodzi tyl-

37^aMk 6:51; 10:26

Rozdział 8
2^aMt 9:36

6^aŁk 22:19; J 6:11;
Dz 27:35

8^a2Krl 4:43-44

11^aMt 12:38;
Łk 11:16; 21:11;
J 6:30; 1Kor 1:22

12^aMk 7:34
15^aŁk 12:1;
1Kor 5:6-8; Ga 5:9;
bMt 14:1; Mk 3:6;
2:13; Łk 13:31-32
17^aMt 26:10;
bMk 7:18; cMk 6:52
18^aLz 6:9-10;
42:18,20; Jr 5:21;
Ez 12:2; Mt 13:13-14
19^aMk 6:41
22^aMk 6:45
23^aMk 5:41; 9:27;
bMt 7:33; cMk 5:23
28^aMt 14:2; Mk 6:14;
bMk 9:13; Łk 9:8;
J 1:21

ko jeden bochenek. **15** On tymczasem
zaczął ich przestrzegać: Uważajcie,
strzeżcie się zakwasu faryzeuszów^a
i zakwasu Heroda!^b **16** Te słowa przy-
pomniały im o chlebie. Żałowali, że go
nie mają. **17** Jezus to zauważył^a i po-
wiedział: Dlaczego rozprawiacie, że
nie macie chleba? Jeszcze do was nie
dociera i nie rozumiecie?^b Czy wasze
serca są z kamienia?^c

18 *Macie oczy i nie widzicie?*

Macie uszy i nie słyszycie?^a

I nie pamiętacie? **19** Gdy rozdzieliłem
te pięć chlebów^a dla pięciu tysięcy, ile
koszy napełniście pozostawionymi
kawałkami? Dwanaście – odpowie-
dzieli. **20** A gdy te siedem chlebów dla
czterech tysięcy, ile koszy pełnych ka-
wałków zebraliście? Odpowiedzieli:
Siedem. **21** Zapytał więc: Jeszcze nie
rozumiecie?

Uzdrowienie niewidomego

22 Tak przybyli do Betsaidy.^a Wówczas
przyprowadzili Mu niewidomego i pro-
sili, aby go dotknął. **23** On zaś wziął go
za rękę,^a wyprowadził poza wieś, plu-
nął w jego oczy,^b położył na niego rę-
ce^c i zapytał: Czy widzisz coś? **24** Ten
zaś, ponieważ już odzyskał wzrok,
powiedział: Dostrzegam ludzi; widzę,
jak chodzą, przypominają mi drzewa.
25 Wtedy Jezus znów nałożył ręce na
jego oczy, a on przejrzał i wrócił do
zdrowia – zaczął widzieć wszystko
bardzo wyraźnie. **26** Jezus odesłał go
do domu, mówiąc: Tylko nie wchodź
do wsi.

Wyznanie Piotra o Jezusie

(Mt 16:13-20; Łk 9:18-21)

27 I wyszedł Jezus wraz ze swoimi
uczniami do wiosek w pobliżu Cezarei
Filipowej. Po drodze zaczął pytać swo-
ich uczniów: Za kogo Mnie ludzie uwa-
żają? **28** Według jednych – odpowie-
dzieli – jesteś Janem Chrzcicielem,^a we-
dług innych Eliaszem,^b a jeszcze inni
uważają Cię za jednego z proroków.
29 I zapytał ich: A według was, kim
jestem? Wtedy Piotr wyznał: Ty jesteś

Chrystusem.^a **30** On zaś stanowczo zabronił im komukolwiek o tym mówić.^a

Pierwsza zapowiedź śmierci

(Mt 16:21-23; Łk 9:22)

31 I zaczął ich uczyć, że Syn Człowieczy^a musi wiele wycierpieć i być odrzucony^b przez starszych, arcykapłanów oraz przez znawców Prawa, że musi być zabity,^c a po trzech dniach zmartwychwstać.^d **32** Mówił o tym śmiało.^a A Piotr odprowadził Go na stronę i zaczął upominać. **33** On zaś odwrócił się, spojrzał na swoich uczniów i tak zganił Piotra: Odejdź ode Mnie, szatanie,^a bo nie myślisz o tym, co Boże, tylko o tym, co ludzkie.^b

Cena uczniostwa

(Mt 16:24-28; Łk 9:23-27)

34 Potem przywołał do siebie tłum wraz ze swoimi uczniami i zwrócił się do nich: Jeśli ktoś chce pójść za Mną, niech się wyrzeknie samego siebie, weźmie swój krzyż^a i naśladuje Mnie. **35** Kto bowiem pragnie swoją duszę ocalić, utraci ją,^a a kto utraci swoją duszę ze względu na Mnie i dobrą nowinę,^b ocali ją. **36** Bo cóż za korzyść odniósł człowiek, który pozyskał cały świat, jeśli utracił własną duszę? **37** Bo co człowiek może dać w zamian za swoją duszę?^a **38** Kto wstydzi się Mnie^a i moich słów przed tym cudzołożnym i grzesznym pokoleniem,^b tego i Syn Człowieczy będzie się wstydził,^c gdy przyjdzie w chwale^d swego Ojca wraz ze świętymi aniołami.^e

9 Powiedział im jeszcze: Zapewniam was, że stoją pośród was tacy, którzy zanim zazną śmierci,^a na pewno zobaczą Królestwo Boże^b w jego mocy.^c

Przemienienie Jezusa

(Mt 17:1-13; Łk 9:28-36)

2 Po sześciu zaś dniach Jezus wziął z sobą Piotra, Jakuba oraz Jana^a i tylko z nimi samymi wszedł na wysoką górę, z dala od ludzi. Tam w ich obecności doznał przemienienia.^b **3** Jego szaty stały się lśniące i niezwykle białe.^a Ża-

^{29a}Mt 1:17; J 11:27; 20:31
^{30a}Mt 16:20; Łk 9:21

^{31a}Mt 17:22-23; Mk 9:12; Łk 24:7;
^bMk 12:10; Łk 17:25;
Dz 4:11; 1P 2:4
^cMk 9:31; 10:33-34;
Dz 2:23; ^dMt 12:40;
27:63; Mk 9:9;
Łk 13:32; J 2:19
^{32a}J 16:25; 18:20

^{33a}Mt 4:10; J 6:70;
^bRz 8:5-6; Kol 3:1-2

^{34a}Mt 10:38-39;
Łk 14:27

^{35a}J 12:25;
^bMk 10:29;
1Kor 9:23; 2Tm 1:8;
Flm 13
^{37a}Ps 49:8-10
^{38a}Rz 1:16; 2Tm 1:8;
12, 16; ^bMt 12:39;
Jk 4:4; ^cMt 10:33;
^dZa 14:5; Mt 25:31;
1Ts 2:19; 4:16; Jd 14;
Obj 1:7; ^eDz 10:22;
Obj 14:10

Rozdział 9

^{1a}Mk 13:30; J 8:52;
Hbr 2:9; ^bMk 1:15;
4:26; Łk 22:18;
^cMt 24:30; Mk 13:26
^{2a}Mt 4:21; Mk 5:37;
14:33; ^b2Kor 3:18;
Flp 3:21
^{3a}Ps 104:2; Dn 7:9;
Mt 28:3
^{5a}Mt 23:7; J 1:38;
^bKpł 23:42; Ne 8:15
^{7a}Wj 24:15-16;
^bMt 3:17; Mk 1:11;
2P 1:17; ^cDz 3:22
^{9a}Mk 5:43; 8:30;
^bMk 8:31
^{11a}Mi 3:23; Mk 6:15;
Łk 1:17
^{12a}Dz 1:6; 3:21;
^bMk 14:21; ^cMk 8:31;
^dLz 53:3; Łk 23:11
^{13a}Mt 11:14
^{14a}Mk 2:16; 11:27;
12:28; Dz 23:9
^{17a}J 11:28; 13:13;
^bMk 9:25; Łk 11:14

den farbiarz na ziemi nie jest w stanie takich uzyskać. **4** Wtedy ukazał im się Eliasza wraz z Mojżeszem i prowadzili z Jezusem rozmowę. **5** Piotr zaś odezwał się do Jezusa: Nauczycielu,^a dobrze nam tu być. Rozbijmy tu trzy namioty:^b jeden dla Ciebie, jeden dla Mojżesza i jeden dla Eliasza. **6** Mówił tak, bo nie wiedział, co powiedzieć. Byli bowiem w wielkim strachu. **7** Wtem pojawił się obłok,^a który rzucił na nich cień, a z obłoku rozległ się głos: To jest mój ukochany Syn,^b Jego słuchajcie. **8** I nagle, gdy rozejrzeli się dookoła, już nikogo nie zobaczyli. Był z nimi tylko Jezus.

Sprawa Eliasza

(Mt 17:9-13)

9 A gdy schodzili z góry, surowo im przykazał, aby nikomu nie opowiadali o tym, co widzieli,^a dopóki Syn Człowieczy nie zmartwychwstanie.^b **10** Zachowali więc to słowo, jednak rozważali między sobą, co to znaczy powstać z martwych. **11** Zaczęli Go też pytać: Dlaczego znawcy Prawa utrzymują, że *najpierw musi przyjść Eliasza*?^a **12** On zaś powiedział im: Owszem, Eliasza przyjdzie pierwszy i przywróci dawny ład.^a Lecz jak napisano o Synu Człowieczym?^b Że ma wiele wycierpieć^c i doznać pogardy.^d **13** Powiem wam jednak, że Eliasza już przyszedł.^a I uczynili mu to, co chcieli – zgodnie z tym, co o nim napisano.

Uwolnienie opętanego i lekcja o wierze

(Mt 17:14-21; Łk 9:37-43)

14 Gdy wrócili do uczniów, zobaczyli wokół nich wielki tłum oraz znawców Prawa, którzy się z nimi spierali.^a **15** Ludzie, kiedy Go zobaczyli, zdziwili się, po czym przybiegli i zaczęli Go witać. **16** On zaś zapytał: O co się z nimi spieracie? **17** Wtedy odpowiedział Mu ktoś z tłumu: Nauczycielu,^a przyprowadziłem do Ciebie mojego syna. Ma on ducha niemego.^b **18** A ten, gdziekolwiek go chwyci, rzuca nim i szarpie. Chłopiec wtedy ślini

się, zgrzyta zębami i sztywnieje. Prosiłem Twoich uczniów, aby wypędzili tego ducha,^a ale nie zdołali. **19** On zaś odpowiedział im tymi słowy: O rodzie bez wiary!^{1a} Jak długo przy was będę? Jak długo będę was znosił? Przyprawdźcie go do Mnie! **20** I przyprowadzili go do Niego. A gdy duch zobaczył Jezusa, natychmiast szarpnął chłopcem,^a rzucił go na ziemię i pokrytego śliną zaczął tarzać w prochu. **21** Jezus zapytał ojca: Od jak dawna to się z nim dzieje? Od dzieciństwa – odpowiedział. – **22** Często, żeby go zgubić, duch ten wrzucał go nawet do ognia lub w wodę. Ale jeśli coś możesz, zlituj się nad nami i pomóż nam. **23** Jezus powiedział mu: Co się tyczy tego: Jeśli coś możesz, to: Wszystko jest możliwe dla wierzącego.^a **24** Ojciec chłopca natychmiast wykrzyknął: Wierzę! Zaradź mojemu niedowiarstwu.^a **25** Jezus zaś, gdy zobaczył, że zbiega się tłum, skarcił ducha nieczystego: Duchu niemy i głuchy! Ja ci rozkazuję: Wyjdź z niego i nigdy już do niego nie wchodź. **26** Wtedy duch krzyknął, mocno chłopcem szarpnął i wyszedł. Chłopiec był przez chwilę jak martwy. Wielu nawet mówiło, że umarł. **27** Jezus tymczasem ujął go za rękę i podniósł – a on wstał.

28 Gdy przyszedł do domu, Jego uczniowie pytali Go na osobności: Dlaczego my nie mogliśmy go wyrzucić? **29** Powiedział im: Ten rodzaj może wyjść tylko przez modlitwę i post.¹

Druga zapowiedź śmierci

(Mt 17:22-23; Łk 9:43-45)

30 Po wyjściu stamtąd przechodzili przez Galileę.^a Nie chciał jednak, aby ktoś o tym wiedział. **31** Zaczął bowiem pouczać swoich uczniów i mówić im, że Syn Człowieczy będzie wydany w ręce ludzi, którzy Go zabiją, lecz On trzy dni

18^aMk 3:15

19^aMt 8:26; Mk 4:40

20^aMk 1:26

23^aMk 11:22-23; J 11:40

24^aŁk 17:5

30^aŁk 24:6

31^aMt 16:21; Mk 8:31; 10:32-34; Dz 2:23; 3:13

32^aMk 6:52; Łk 2:50; 18:34; J 10:6; 12:16; 16:18

33^aMt 17:24

35^aMt 20:25-26; Mk 10:42-44; Łk 22:24-27

36^aMk 10:13-16

37^aMt 10:40-42

38^aLb 11:27-29;

Mt 12:28; Łk 9:49-50

39^a1Kor 12:3

40^aMt 12:30;

Łk 11:23

41^aMt 10:42;

^bRz 8:9; 1Kor 3:23;

^cŁk 6:35

42^aMt 18:6; Łk 17:1-

2; Rz 14:21

43^aMt 5:30; 18:8;

^bMt 3:12; 25:41

po śmierci zmartwychwstanie.^a **32** Oni jednak nadal nie rozumieli tych słów,^a a jednocześnie bali się Go pytać.

Lekcja o wielkości i przychylności

(Mt 18:1-5; Łk 9:46-48)

33 Przyszli do Kafarnaum.^a Gdy znaleźli się w domu, zapytał: O czym tak rozprawialiście po drodze? **34** Lecz oni milczeli, gdyż w drodze spierali się o to, kto z nich jest większy. **35** Wtedy usiadł, przywołał Dwunastu i powiedział: Jeśli ktoś chce być pierwszy, niech się stanie ze wszystkich ostatnich i niech będzie sługą wszystkich.^a **36** Następnie wziął dziecko, postawił pośród nich, wziął je w ramiona^a i oświadczył: **37** Jeśli ktoś w moim imieniu przyjmie jedno z takich dzieci,^a Mnie przyjmuje, a jeśli ktoś Mnie przyjmuje, nie Mnie przyjmuje, lecz Tego, który Mnie posłał.

38 Wtedy Jan powiedział do Niego: Nauczycielu! Widzieliśmy kogoś, kto w Twoim imieniu wypędzał demony, ale ponieważ nie dołączył do nas, zabranialiśmy mu.^a **39** Jezus jednak odparł: Nie zabraniajcie mu, gdyż nie ma takiego, kto by dokonał cudu w moim imieniu i zaraz potem mógł Mnie znieważać.^a **40** Kto nie jest przeciw nam, ten jest z nami.^a **41** Bo kto by napoił was kubkiem wody^a ze względu na to, że należycie do Chrystusa,^b zapewniam was, nie straci swojej zapłaty.^c

Ostrzeżenie przed tolerancją dla zła

(Mt 18:7-10; Łk 17:1-3)

42 A kto by przyczynił się do upadku jednego z tych małych,^a którzy wierzą we Mnie, lepiej by mu było, gdyby mu u szyi zawiesić kamień młyński² i utopić w morzu. **43** Jeśli więc twoja ręka przywodzi cię do upadku, odetnij ją.^a Lepiej jest dla ciebie kalekim wkroczyć w życie, niż mieć dwoje rąk i trafić do miejsca wiecznej kary, w ogień nieugaszony,^b **44** gdzie robak dręczyć

¹ i post: występuje w: $\Phi^{45vid} 28 \text{ A C D K L N W } \Gamma \Delta \Theta \Psi f^{1,13} 28 \text{ 33 565 579 700 892 1241 1424 2542 1 2211 } \mathfrak{N} \text{ lat sy}^h \text{ co; brak go w: } \kappa^* \text{ B 0274 k.}$

² Lub: ośli kamień młyński; wierzczeni kamień obracany przez osła.

*nie ustaje, a ogień nie gaśnie.*¹ **45** Również jeśli twoja stopa przywodzi cię do upadku, odetnij ją. Lepiej jest dla ciebie kulawym wejść do życia, niż mieć dwie stopy i być wrzuconym do miejsca wiecznej kary, **46** gdzie *robak dręczy nie ustaje, a ogień nie gaśnie.*² **47** Podobnie jeśli twoje oko przywodzi cię do upadku,^a wyłup je. Lepiej jest dla ciebie jednookim wejść do Królestwa Bożego,^b niż mieć dwoje oczu i być wrzuconym do miejsca wiecznej kary, **48** gdzie *robak dręczy nie ustaje, a ogień nie gaśnie.*

49 Każdy bowiem ogniem będzie posolony.^a **50** Dobra jest sól, gdyby jednak straciła smak, czym byćście go przywracali? Miejcie sól w samych sobie^a i zachowujcie pokój między sobą.^b

Rozwód i powtórne małżeństwo

(Mt 19:1-12)

10 Gdy stamtąd wyruszył, przyszedł w granice Judei i Zajordania.^a I znów schodziły się do Niego tłumy, a On – jak to było w Jego zwyczaju – znów je uczył.^b

2 Wtedy podeszli do Niego faryzeusze i, wystawiając Go na próbę, postawili pytanie:^a Czy wolno mężowi rozwieść się z żoną? **3** A On odpowiedział: Co wam nakazał Mojżesz? **4** Oni na to: Mojżesz zezwolił napisać oświadczenie rozwodowe^a i rozwieść się. **5** Wówczas Jezus oświadczył: Przez wzgląd na upór waszych serc^a dał wam takie prawo. **6** Jednak od początku^a Bóg stworzył człowieka jako mężczyznę i kobietę.^b **7** Dlatego człowiek opuszcza swego ojca i matkę, łączy się ze swoją żoną^a **8** i ci dwoje stają się jednym ciałem. Tak więc nie ma już dwójga – jest jedno ciało.^a **9** Co zatem Bóg połączył, człowiek niech nie rozdziela.^a

^{47a}Mt 5:29; 18:9;
^bMk 1:15; 4:26;
10:14-15; 14:25

^{48a}Lz 66:24;
Mt 25:41

^{49a}Kpł 2:13;
1Kor 3:13-23
^{50a}Mt 5:13;
^bRz 12:18; 14:19;
2Kor 13:11; 1Ts 5:13;
Hbr 12:14

Rozdział 10

^{1a}Mt 4:25; ^bMt 5:2;
Mk 6:34; Łk 4:15;
J 7:14; 8:2

^{2a}Mk 8:11; 12:13
^{4a}Pwt 24:1, 3;
Mt 5:31
^{5a}Mk 3:5; 16:14;
Hbr 3:8
^{6a}Mk 13:19; 2P 3:4;
^bRdz 1:27; 5:2
^{7a}Rdz 2:24; Ef 5:31
^{8a}1Kor 6:16
^{9a}Rz 7:2
^{11a}Mt 12:15-16;
^bMt 5:32; Łk 16:18

^{12a}Rz 7:3;
1Kor 7:10-13
^{14a}Mk 9:36;
^bMt 25:34; Mk 1:15;
10:23

^{15a}J 3:3, 5; ^bMt 18:3;
1Kor 14:20; 1P 2:2

^{16a}Mk 9:36;
^bMk 5:23

^{17a}Mk 1:40;
^bMk 10:30; Łk 10:25;
Dz 20:32

^{18a}Rz 3:12; ^bPs 25:8;
34:9; 119:68; Na 1:7;
Rz 2:4

^{19a}Wj 20:12-16;
Pwt 5:16-20

^{21a}Mk 10:27;
Łk 22:61; J 1:42;
^bJ 11:5; 13:23;

^cDz 2:45; 4:34;
^dMt 6:20; Łk 12:33;
^eMk 1:18; 10:28

^{22a}Ps 52:9; Ez 33:31

10 Po powrocie do domu uczniowie znów Go o to zapytali. **11** Wówczas im powiedział: Kto się rozwodzi z żoną^a i poślubia inną, cudzołoży względem niej.^b **12** I jeśli żona rozwodzi się z mężem i poślubia innego mężczyznę – cudzołoży.^a

Jezus i dzieci

(Mt 19:13-15; Łk 18:15-17)

13 Przynosili też do Niego dzieci, aby je dotknął. Uczniowie jednak byli temu niechętni. **14** Gdy Jezus to spostrzegł, oburzył się i powiedział im: Pozwólcie dzieciom^a przychodzić do Mnie i nie przeszkadzajcie im, do takich bowiem należy Królestwo Boże.^b **15** Zapewniam was, kto nie przyjmie Królestwa Bożego^a jak dziecko,^b na pewno do niego nie wejdzie. **16** Po czym brał je w ramiona^a i błogosławił, kładąc na nie ręce.^b

Bariera bogactwa

(Mt 19:16-29; Łk 18:18-30)

17 A gdy wybierał się w drogę, przybiegł ktoś, upadł przed Nim na kolana^a i pytał Go: Dobry³ Nauczycielu! Co mam czynić, aby odziedziczyć życie wieczne?^b **18** Jezus odpowiedział: Dlaczego nazywasz Mnie dobrym?^a Nikt nie jest dobry, tylko jeden Bóg.^b **19** Znasz przykazania: *Masz nie zabijać, nie cudzołożyć, nie kraść, nie poświadczać nieprawdy, nie oszukiwać, szanować ojca i matkę.*^a **20** A on Mu odpowiedział: Nauczycielu, tego wszystkiego przestrzegałem od młodych lat. **21** Wtedy Jezus przyjrzał mu się^a z miłością^b i powiedział: Jednego ci brak. Idź, sprzedaj wszystko, co masz, i rozdaj ubogim,^c a będziesz miał skarb w niebie,^d po czym przyjdź i naśladowaj Mnie.^e **22** On jednak sposobem na te słowa i odszedł zasmucony, miał bowiem wiele posiadłości.^a

23 Tymczasem Jezus rozejrzał się wokół i powiedział do swoich uczniów: Jak trudno będzie tym, którzy mają

¹ W. 44 występuje w: A D Θ f¹³ ℳ lat sy^{p,h}; brak go w: ⋈ B C L W Δ Ψ 0274 f¹ 28 565 892 2427 pc k sy^g co.

² W. 46 występuje w: A D Θ f¹³ ℳ lat sy^{p,h}; brak go w: ⋈ B C L W Δ Ψ 0274 f¹ 28 565 892 2427 pc k sy^g co.

³ Lub: Czcigodny.

pieniądze,^a wejść do Królestwa Bożego!^b **24** Słowa te sprawiły uczniów w zdziwienie.^a Lecz Jezus stwierdził raz jeszcze: Dzieci,^b jak trudno jest wejść do Królestwa Bożego!^c **25** Łatwiej wielbłądowi przejść przez ucho igły niż bogatemu wejść do Królestwa Bożego.^a **26** A oni tym bardziej byli zdziwieni^a i mówili między sobą: Któż więc może być zbawiony? **27** Jezus spojrział na nich i powiedział: Po ludzku rzecz biorąc to niemożliwe, ale inaczej jest u Boga. Z Bogiem bowiem wszystko jest możliwe.^a

28 Wtedy odezwał się Piotr: Spójrz, my opuściliśmy wszystko i poszliśmy za Tobą.^a **29** Jezus odpowiedział: Zapewniam was, nie ma takiego, kto by opuścił dom albo braci, albo siostry, albo matkę, albo ojca, albo dzieci, albo pola dla Mnie i dla dobrej nowiny,^a **30** a kto by nie otrzymał stokroć więcej,^a teraz, w tym czasie, domów i braci, i sióstr, i matek, i dzieci, i pól, choć wśród prześladowań,^b a w nadchodzącym wieku^c życia wiecznego.^d **31** Wielu zaś pierwszych będzie ostatnimi, a ostatnich pierwszymi.^a

Trzecia zapowiedź śmierci

(Mt 20:17-19; Łk 18:31-34)

32 Byli w drodze i zmierzali do Jerozolimy. Jezus, ku ich zdziwieniu, siedział przed nimi. Tych zaś, którzy szli za Nim, ogarnął lęk. Wtedy znów wziął Dwunastu^a i zaczął im mówić o tym, co ma Go spotkać: **33** Idziemy teraz do Jerozolimy.^a Syn Człowieczy zostanie tam wydany arcykapłanom i znawcom Prawa. Ci skazą Go na śmierć,^b wydadzą poganom, **34** będą z Niego szydzić,^a będą Go opłukiwać,^b ubiczują Go^c i zabiją,^d lecz On po trzech dniach zmartwychwstanie.

Prośba Jakuba i Jana

(Mt 20:20-28)

35 Wówczas podeszli do Niego Jakub i Jan, synowie Zebedeusza.^a Nauczycielu – rozpoczęli – chcielibyśmy, abyś spełnił pewną naszą prośbę.

23^aJb 31:24-25;
Ps 62:11; Mk 4:19;
1Tm 6:9-10, 17;
24^aMk 9:47; 10:14-15;
1Kor 6:10; Ef 5:5
24^aMk 1:27; 2:12;
10:32; **25^a**Mk 2:5;
J21:5; **26^a**Mk 9:47
25^aŁk 12:16-20;
16:19-31
26^aMk 7:37

27^aJb 42:2; Mk 14:36

28^aMk 10:21

29^aMk 8:35

30^aJb 42:10;
31^aJ 15:20; 2Ts 1:4;
32^aMt 12:32; Ef 1:21;
33^aMk 10:17

31^aMt 19:30

32^aMk 3:16-19
33^aMt 16:21;
34^aMt 26:66; J 19:7
34^aMk 15:20, 31;
35^aMk 14:65; 15:19;
36^aMk 15:15; **37^a**Mk 8:31;
9:31

35^aMk 1:19
36^aMk 10:51
37^aMt 19:28; 25:31;
Łk 9:26
38^aJb 38:2;
39^aMk 14:36; Łk 12:50
39^aObj 12:2; Obj 1:9
40^aŁk 22:25
41^aMt 23:11; Łk 22:26
42^aŁk 22:27; 2Kor 4:5
43^aMt 20:28; J 13:4-5; Flp 2:7; **44^a**J 10:15;
1J 3:16; **45^a**J 53:10;
1Tm 2:6; **46^a**J 53:11-12;
Mk 14:24; Hbr 9:28
47^aJoz 6:26;
Łk 10:30; **48^a**J 9:1
49^aMk 1:24; 14:67;
Mt 22:42; Łk 1:32;
50^aMt 9:13, 27
51^aWj 2:23; Sdz 3:9;
1Krn 5:20; Tr 2:18
52^aMk 6:50
53^aMk 10:36

36 A On zapytał: Co mam dla was uczynić?^a **37** Spraw – powiedzieli – abyśmy w Twojej chwale siedzieli^a jeden po Twojej prawej, a drugi po lewej stronie. **38** Jezus odpowiedział: Nie wiecie, o co prosicie.^a Czy możecie pić z kielicha, z którego Ja piję? I czy możecie się zanurzyć w chrzcie, w którym Mnie zanurzą?^b **39** Możemy – oświadczyli. Wtedy Jezus powiedział: Kielich, z którego Ja piję, będzie waszym udziałem, i chrzest, w którym Mnie zanurzą, waszym doświadczeniem,^a **40** jednak zapewnienie wam miejsca po mojej prawej lub po lewej stronie nie jest moją rzeczą. Otrzymają je ci, dla których zostało to przygotowane.

41 Prośba Jakuba i Jana oburzyła pozostałych dziesięciu. **42** Lecz Jezus przywołał ich i powiedział: Wiecie, że ci, którzy uchodzą za przywódców narodów, podporządkowują je sobie, a ich dostojnicy uciskają je.^a **43** Nie tak ma być pośród was. Kto między wami chciałby być wielki, niech będzie waszym sługą.^a **44** I kto między wami chciałby być pierwszy, niech będzie sługą wszystkich.^a **45** Gdyż Syn Człowieczy nie przyszedł, aby Mu służyło, lecz aby służyć^a i oddać swoje życie^b na okup^c za wielu.^d

Uzdrowienie Bartymeusza

(Mt 20:29-34; Łk 18:35-43)

46 Przybyli do Jerycha.^a A gdy wychodzili z miasta – On, Jego uczniowie oraz spory tłum – siedział przy drodze niewidomy żebrak,^b Bartymeusz, syn Tymeusza. **47** Na wieść o tym, że przechodzi sam Jezus z Nazaretu,^a zaczął wołać: Synu Dawida, ^a Jezusie! Zlituj się nade mną!^c **48** I wielu próbowało go uciszyć. On jednak tym głośniej wołał:^a Synu Dawida! Zlituj się nade mną! **49** Wtedy Jezus przystanął. Zawołajcie go – polecił. Zawołali go więc, mówiąc: Odwagi!^a Wstawaj! Woła cię. **50** Bartymeusz zrzucił płaszcz, zerwał się na nogi i podszedł do Jezusa. **51** Jezus zapytał: Co chcesz, abym ci uczynił?^a Niewidomy na to: Panie, spraw,

aby mój wzrok mógł widzieć. **52** Wtedy Jezus powiedział: Idź, twoja wiara ocaliła cię.^a I natychmiast odzyskał wzrok – i wyruszył za Nim w drogę.

Wjazd Jezusa do Jerozolimy

(Mt 21:1-11; Łk 19:28-40; J 12:12-19)

11 Gdy się zbliżali do Jerozolimy,^a do Betfage i do Betanii,^b położonych w pobliżu Góry Oliwnej,^c posłał dwóch spośród swoich uczniów **2** z takim poleceniem: Idźcie do wsi leżącej naprzeciw, a zaraz po wejściu do niej natkniecie się na przywiązane go osiołka, którego nikt z ludzi jeszcze nie dosiadał.^a Odwiążcie go i przyprowadźcie tutaj. **3** A jeśli ktoś zapytałby was, dlaczego to robicie; powiedzcie: Pan go potrzebuje, ale zaraz go tu z powrotem odeśle. **4** Poszli więc i natknęli się^a na osiołka przywiązanego do drzwi, na zewnątrz, przy ulicy – i odwiązali go. **5** Niektórzy zaś spośród stojących tam ludzi zapytali: Dlaczego odwiązujecie tego osiołka? **6** Odpowiedzieli więc zgodnie z poleceniem Jezusa, a oni im pozwolili. **7** Przyprowadzili go zatem do Jezusa, zarzucili na zwierzę swe wierzchnie okrycia, a On na nim usiadł.^a **8** I wielu ludzi rozpostarło na drodze swoje szaty,^a inni z kolei ułożyli gałązki ścięte z pól. **9** A ci, którzy Go poprzedzali i którzy szli za Nim, wołali:

Hosanna!

*Błogosławiony Ten, który
przychodzi w imieniu Pana!^a*

10 Powodzenia nadchodzącemu Królestwu^a naszego ojca Dawida!^b

Hosanna na wysokościach!^c

11 W takich to okolicznościach Jezus wjechał do Jerozolimy.^a Wszedł też do świątyni, obejrzał wszystko, ale że był już wieczór, wyszedł wraz z Dwunastoma do Betanii.^b

Los bezowocnego figowca

(Mt 21:18-19)

12 Nazajutrz, gdy wyszli z Betanii, poczuł głód.^a **13** W oddali zobaczył po-

^{52a}Mt 9:22; Mk 5:34; Łk 7:50; 8:48

Rozdział 11

^{1a}Mk 10:32-33; 11:11; ^bMt 21:17; Mk 11:11; Łk 24:50; J 11:18; ^cZa 14:4; Mt 24:3; 26:30; J 8:1; Dz 1:12; ^{2a}Lb 19:2; Pwt 21:3; 1Sm 6:7; Łk 23:53

^{4a}Mk 14:16

^{7a}Za 9:9; J 12:14-15

^{8a}2Krl 9:13

^{9a}Ps 118:26; Mt 23:39; J 5:43

^{10a}2Sm 7:16; Dz 1:6; ^bEz 37:24-25; Łk 1:32; Dz 2:29-30; ^cPs 148:1; Łk 2:14; ^{11a}Mt 21:10; Mk 11:1; ^bMt 21:17; Mk 11:1, 19; ^{12a}Mt 4:2

^{13a}Mk 11:20; Łk 13:6-9; ^bMk 13:28; ^{15a}Wj 30:13; Pwt 14:25-26; ^bKpł 1:14; 5:7; 12:8; Łk 2:24; ^{17a}Lz 56:7; ^bJr 7:11; ^{18a}Mt 21:46; Mk 12:12; ^bMt 7:28; Mk 1:22; Łk 4:32; ^{19a}Mk 11:11; Łk 21:37; ^{20a}Mk 11:13; ^{22a}J 14:1; ^{23a}Mt 17:20; Łk 17:6; 1Kor 13:2; ^bRz 4:20; Jk 1:6

kryty liśćmi figowiec.^a Podszedł więc, by się przekonać, czy coś na nim znajduje, ale gdy się zbliżył, nie odkrył nic oprócz liści;^b nie była to bowiem pora na figi. **14** Wówczas powiedział do drzewa: Oby już na wieki nikt nie jadł twoich owoców. A przysłuchiwali się temu Jego uczniowie.

Oczyszczenie świątyni

(Mt 21:12-17; Łk 19:45-48; J 2:13-22)

15 Następnie przyszli do Jerozolimy. Gdy wszedł do świątyni, zaczął wyganiać tych, którzy w niej sprzedawali i kupowali, poprzewracał stoły wymieniających pieniądze^a oraz stragany sprzedawców gołębi.^b **16** Nie dopuszczał też, aby ktoś przeniósł przez świątynię jakiegokolwiek sprzęt, **17** a w swoim nauczaniu zwracał im uwagę: Czy nie zostało napisane:

*Mój dom będzie nazywany
domem modlitwy
przez wszystkie narody?^a*

A wy zrobiliście z niego jaskinię złodziei.^b

18 Usłyszeli to również arcykapłani oraz znawcy Prawa. Ci chcieli Go zgładzić.^a Zastanawiali się jednak, jak to zrobić, gdyż bali się Go, dlatego że tłumy ludzi pozostawały pod wrażeniem Jego nauki.^b

19 Każdego wieczoru natomiast Jezus i Jego uczniowie wychodzili poza miasto.^a

Bezowocny figowiec i lekcja o wierze

(Mt 21:20-22)

20 Przechodząc rano, zobaczyli, że figowiec^a usechł od korzeni. **21** Piotr przypomniał go sobie wtedy i powiedział do Jezusa: Nauczycielu, spójrz, figowiec, który przekląłeś, usechł. **22** W odpowiedzi Jezus skierował do nich słowa: Miejcie wiarę w Boga!^a **23** Zapewniam was, ktokolwiek powiedziałby tej górze: Podnieś się i rzucń do morza,^a i nie wahałby się w swoim sercu, lecz wierzył,^b że na pewno stanie się to, co mówi, spełni mu się. **24** Dlatego mówię wam: Wier-

cie, że otrzymaliście już to wszystko, o co modlicie się i prosicie,^a a spełni się wam. **25** A gdy stoicie i modlicie się,^a przebaczajcie, jeśli macie coś przeciwko komuś,^b aby i wasz Ojciec,^c który jest w niebie, przebaczył wam wasze wykroczenia. **26** Bo jeśli wy nie odpuscicie, i Ojciec wasz, który jest w niebie, nie odpuści waszych wykroczeń.¹

Jezus pełnomocnikiem nieba

(Mt 21:23-27; Łk 20:1-8)

27 Znów przyszedli do Jerozolimy. A gdy przechadzał się po świątyni, podeszli do Niego arcykapłani, znawcy Prawa i starci. **28** Rozpoczęli od pytania: Jakim prawem dokonujesz tych rzeczy? Kto dał Ci władzę, abyś ich dokonywał?^a **29** Wtedy Jezus powiedział: Ja też zapytam was o jedną rzecz. Jeśli Mi odpowiecie, to i Ja wam powiem, jakim prawem dokonuję tych rzeczy. **30** Czy Jan chrzczył^a ludzi na polecenie nieba, czy też była to rzecz ludzka? Odpowiedzcie mi. **31** Wówczas oni zaczęli rozważać to między sobą: Jeśli odpowiemy: Na polecenie nieba, powie: Dlaczego więc nie uwierzyliście mu?^a **32** A jeśli powiemy: Była to rzecz ludzka? W tym przypadku obawiali się tłumu.^a Nikt bowiem nie wątpił, że Jan^b był prorokiem.^c **33** Odpowiedzieli zatem: Nie wiemy. Wówczas Jezus powiedział im: Ja również wam nie powiem, jakim prawem dokonuję tych rzeczy.^a

Przypowieść o dzierżawcach winnicy

(Mt 21:33-46; Łk 20:9-19)

12 Następnie Jezus odwołał się do przypowieści:^a Otóż pewien człowiek zasadził winnicę,^b ogrodził ją murem, przygotował zbiornik, wybudował wieżę,^c wynajął ją rolnikom – i odjechał.^d **2** W okresie winobrania posłał do dzierżawców sługę,^a aby

^{24a}Mt 7:7; Łk 11:9; J 14:13; 15:7; 16:24; Jk 1:5
^{25a}Mt 6:5; Łk 18:11; ^bMt 5:23-24; 6:14; Kol 3:13; ^cMt 7:11

^{28a}Dz 4:7

^{30a}Mt 3:6; J 1:26

^{31a}Mt 21:32
^{32a}Mk 12:12;
^bMt 3:4; Mk 6:20;
J 5:35; ^cMt 11:9; 14:5;
21:46
^{33a}1Kor 3:19

Rozdział 12
^{1a}Mk 4:2; ^bPs 80:9; Iz 5:1; Jr 2:21; Mt 21:28; ^cIz 5:2-7; ^dMt 25:14-15; Mk 13:34
^{2a}2Krn 24:19; 36:15-16; Mt 23:37
^{3a}Jr 37:15
^{5a}Ne 9:26; Mt 23:37; Dz 7:52
^{6a}Mk 9:7; ^bHbr 1:1-3
^{8a}Mk 8:31; 9:31; 10:34; Dz 2:23; 3:15;
^bHbr 13:12-13
^{9a}Mt 25:19;
^bMk 13:2; ^cDz 13:46
^{10a}Ps 118:22-23; Dz 4:11; 1P 2:7
^{12a}Mk 11:18; J 7:25; 30; ^bMk 11:32; ^cMt 22:22
^{13a}Mk 3:6; 8:15; ^bŁk 11:54
^{14a}Pwt 1:17; ^bDz 13:10; 18:25-26; ^cMt 17:25; ^dŁk 2:1; 3:1
^{15a}Mt 23:28; Łk 12:1; ^bMk 8:11; 10:2; J 8:6

odebrał od nich część plonów winnicy. **3** Lecz dzierżawcy wzięli go, wychłotali do krwi^a i odesłali z niczym. **4** Posłał więc do nich innego sługę. Temu rozbili głowę i znieważyli go. **5** Posłał zatem kolejnego – tego zabili. I tak wyprowadził wielu innych. Jednych wychłotali, drugich pozabijali.^a **6** Miał jeszcze jednego – ukochanego syna.^a Posłał go do nich na końcu,^b bo pomyślał sobie: Mojego syna uszanują. **7** Dzierżawcy natomiast wpadli na takie rozwiązanie: To jest dziedzic, chodźmy, zabijmy go, a dziedzictwo będzie nasze. **8** Chwycili go zatem, zabili^a i wyrzucili poza winnicę.^b **9** Co więc uczyni właściciel winnicy?^a Przyjedzie i wygubi rolników,^b a winnicę wynajmie innym.^c **10** Czy nie zetknęliście się z tym fragmentem Pisma:

*Kamień, który budujący^a
uznali za nieprzydatny,
ten właśnie stał się
kamieniem węgielnym.*

11 Pan to sprawił i to budzi podziw w naszych oczach?²

12 Po wysłuchaniu tego tym bardzo zastanawiali się, jak Go schwytają, a lecz przestraszyli się tłumu.^b Zrozumeli bowiem, że przypowieść ta była skierowana przeciw nim. Opuścili Go więc i odeszli.^c

Jezus i sprawa podatków

(Mt 22:15-22; Łk 20:20-26)

13 Posłali do Niego natomiast kilku spośród faryzeuszów i zwolenników Heroda,^a aby Go przyłapać na jakiejś niefortunnej wypowiedzi.^b **14** Przyszli więc z takim pytaniem: Nauczycielu, wiemy, że jesteś szczery i nie zależy Ci na czyjejkolwiek opinii.^a Nie kierujesz się pozorami, ale zgodnie z prawdą^b nauczasz, jak postępować według woli Bożej. Powiedz, czy wolno płacić podatek^c cesarzowi,^d czy nie? Mamy płacić czy nie płacić? **15** Jezus, świadom ich obłudy,^a odpowiedział: Dlaczego poddajecie Mnie próbie?^b Przynieście

¹ W. 26 występuje w różnych formach w: A (C D) Θ (f¹⁻¹³ 33) ℣ lat sy^h bo^{pt}; Cyp; brak go w: B L W Δ sy 565 700 892 2427 pc k l sy^s sa bo^{pt}.

² Cytat za G.

Mi denara. Chcę go obejrzeć. **16** Przy nieśli zatem, a On ich zapytał: Czyj to wizerunek i napis? Cesarza – odpowiedzieli. **17** Wtedy Jezus oświadczył: Co cesarskie, oddajcie cesarzowi, a co Boże – Bogu.^a I nie mogli się nadziwić trafności tych słów.

Zagadka o zmartwychwstaniu

(Mt 22:23-33; Łk 20:27-40)

18 Wtedy przyszli do Niego saduceusze,^a którzy twierdzą, że nie ma zmartwychwstania,^b i podali taki przykład: **19** Nauczycielu! Mojżesz napisał nam, że *jeśli bys czyjś brat umarł i pozostawił żonę,^a a nie pozostawił dziecka, wówczas jego brat ma wziąć tę żonę i wzbudzić potomstwo swojemu bratu*. **20** Otóż było siedmiu braci; pierwszy się ożenił, lecz umarł bezdzietnie. **21** Wtedy wziął ją drugi i też umarł bezpotomnie. Podobnie było z trzecim oraz z następnymi. **22** Żaden z siedmiu nie zostawił potomka. W końcu, po wszystkich, zmarła także ta kobieta. **23** Którego z nich żoną będzie przy zmartwychwstaniu? Bo przecież siedmiu ją miało. **24** Jezus im odpowiedział: Czy nie dlatego błędzicie, że nie znacie Pism^a ani mocy Boga?^b **25** Gdy ludzie powstaną z martwych,^a nie będą się żenić ani wychodzić za mąż, lecz będą jak aniołowie w niebie. **26** Co do zmartwychwstania natomiast, czy nie czytaliście w księdze Mojżesza, jak to Bóg powiedział do niego przy cierniowym krzaku:^a *Ja jestem Bogiem Abrahama i Bogiem Izaaka, i Bogiem Jakuba?*^b **27** Bóg nie jest Bogiem umarłych, lecz żywych.^a Jesteście w wielkim błędzie.

Najważniejsze przykazanie

(Mt 22:34-40; Łk 10:25-28)

28 Wtedy podszedł do nich jeden ze znawców Prawa, który usłyszał, jak ze sobą rozprawiali. Gdy zauważył, że Jezus trafnie im odpowiedział, zapytał Go: Które przykazanie jest najważniejsze ze wszystkich? **29** Jezus oświadczył: Najważniejsze z przykazań jest

to: *Śluchaj, Izraelu! Pan, Bóg nasz, jest jeden.*^a **30** Masz zatem kochać Pana, swojego Boga, całym swoim sercem, z całej swojej duszy, każdą swoją myślą i ze wszystkich swych sił.^a **31** Drugie zaś co do ważności brzmi tak: *Masz kochać swojego bliźniego tak jak samego siebie.*^a Nie ma przykazań ważniejszych niż te.^b **32** Wtedy znawca Prawa skomentował: Dobrze, Nauczycielu! Prawdę powiedziałeś.^a Bóg jest jeden i poza Nim nie ma innego,^b **33** a kochać Go całym sercem, każdą myślą i ze wszystkich sił, bliźniego zaś kochać jak samego siebie, znaczący więcej niż wszelkie całopalenia i inne ofiary.^a **34** A Jezus, widząc mądrość w słowach tego człowieka, powiedział mu: Niedaleko jesteś od Królestwa Bożego.^a I nikt już więcej nie miał odważyć^b Go pytać.

Boska tożsamość Jezusa

(Mt 22:41-46; Łk 20:41-44)

35 Nauczając^a w świątyni, Jezus odezwał się w te słowa: Jak znawcy Prawa^b mogą twierdzić, że Chrystus jest synem Dawida? **36** Sam Dawid przecież powiedział natchniony przez Ducha Świętego:^a

*Pan oświadczył memu Panu:
Usiądź po mojej prawicy,^b
aż pod Twoje stopy
położę Twoich wrogów!*^{c1}

37 Sam Dawid^a nazywa Go Panem, jak więc może On być jego synem? A wielki tłum chętnie Go słuchał.^b

Ostrzeżenie przed znawcami Prawa

(Mt 23:1-36; Łk 11:37-54; 20:45-47)

38 I dalej nauczał:^a Strzeżcie się znawców Prawa,^b którzy pragną chodzić w długich szatach, oczekują pozdrowień na rynkach, **39** domagają się pierwszych krzeseł w synagogach i zaszczytnych miejsc na ucztach.^a **40** Pożerają oni dobytek wdów i dla pozoru długo się modlą. Na nich spadnie o wiele surowszy wyrok.^a

^{17a}Wj 30:12-16;
Mt 17:24-25, 27;
Rz 13:7

^{18a}Mt 3:7; Dz 4:1;
5:17; ^bDz 4:2; 23:8;
1Kor 15:12

^{19a}Pwt 25:5

^{24a}J 20:9;
2Tm 3:15-17;
^bRz 1:16; Ef 1:19-20
^{25a}1Kor 15:42, 52

^{26a}Wj 3:2-4;
Dz 7:30; ^bWj 3:6, 16;
Dz 7:32
^{27a}J 14:19

^{29a}Pwt 6:4; J 17:3;
1Kor 8:4; 1Tm 1:17;
Jd 25

^{30a}Pwt 6:5;
Łk 10:27; J 4:21

^{31a}Kpł 19:18;

Mt 19:19; Rz 13:8-10; Ga 5:14; Jk 2:8;
^b1Kor 13:13

^{32a}Łk 20:39;

^bPwt 4:35, 39;

Łz 45:6, 14

^{33a}1Sm 15:22;

Ps 40:7; 51:18; Oz 6:6;

Mi 6:6-8; Hbr 10:8

^{34a}Mt 3:2; Mk 1:15;

^bMt 22:46; Łk 20:40

^{35a}Mt 26:55;

Mk 14:49; ^bEzd 7:6

^{36a}2Sm 23:2;

1Kor 12:3;

^bPs 110:1; Dz 2:34;

Hbr 1:13; ^cMt 22:44;

1Kor 15:25

^{37a}Rz 1:3-4;

^bMk 6:20

^{38a}Mk 4:2; ^bMk 2:6;

12:28

^{39a}Łk 14:7-8

^{40a}Jk 3:1

¹ Sparafrazowany cytat za G.

Wdowi grosz, czyli najwięcej

(Łk 21:1-4)

41 Jezus usiadł naprzeciw świątynnej skarboxy^a i zaczął się przyglądać, jak tłum rzuca do niej pieniądze, a wielu bogatych rzucało bardzo wiele. **42** Przyszła też pewna uboga wdowa^a i wrzuciła dwa grosze.¹ **43** Wówczas przywołał swoich uczniów i powiedział im: Zapewniam was, ta uboga wdowa wrzuciła więcej niż oni wszyscy. **44** Bo oni wrzucali z tego, co im zbywało, ona zaś – sama w niedostatku – wrzuciła wszystko, co miała, całe swoje utrzymanie.^a

Prorocstwo o przyszłości świata

(Mt 24:1-35; Łk 21:5-24)

13 Gdy wychodził ze świątyni, powiedział do Niego jeden z Jego uczniów: Nauczycielu, spójrz na te wspaniałe kamienie i budowle! **2** Jezus na to: Czy widzisz te wielkie budowle? Nie zostanie tu kamień na kamieniu,^a którego by nie zwalono. **3** A gdy siedział na Górze Oliwnej,^a naprzeciw świątyni, Piotr,^b Jakub, Jan^c i Andrzej^d zapytali Go na osobności: **4** Powiedz nam, kiedy to nastąpi^a i jaki znak zapowie początek tych wszystkich wydarzeń? **5** Wtedy Jezus zaczął im mówić: Uważajcie,^a aby was ktoś nie zwiódł.^b **6** Wiele przyjdzie w moim imieniu,^a ze słowami: To jestem ja! I wielu zwiódą. **7** A gdy usłyszycie o wojnach, kiedy dotrą do was wieści wojenne, nie bójcie się – to musi się stać. Ale to jeszcze nie koniec. **8** Powstanie bowiem naród przeciwko narodowi i królestwo przeciwko królestwu, miejscami wystąpią trzęsienia ziemi^a oraz okresy głodu.^b Te rzeczy to początek bólów porodowych. **9** Wy sami też miejcie się na baczności. Podawać was będą do sądów i w synagogach będziecie chłostani.^a Ponadto ze względu na Mnie postawią was przed urzędnikami

41^a J 8:20

42^a 2Kor 6:10; 8:2

44^a 2Kor 8:12

Rozdział 13

2^a Łk 19:44

3^a Mt 21:1; Mk

11:1; ^bMk 5:37; 9:2;

^cMt 4:21; Mk 1:19-20;

^dMk 1:16-18; J 1:40

4^a Dz 1:6-7

5^a Mk 13:9, 23, 33;

^bJr 29:8;

Mk 13:22; Ef 5:6; 2Ts

2:2-3, 10-12; Jk 5:19

6^a Jr 14:14

8^a Obj 6:12;

^bDz 11:28; Obj 6:8

9^a Mt 10:17; 23:34;

^bMt 10:18-22;

Dz 24:10, 24; 25:10;

26:1; 27:24

10^a Mt 28:19;

Mk 16:15

11^a Łk 12:11;

^bPwt 18:18;

Dz 2:4; 4:31; 6:10;

13:9

12^a Mi 7:6; Mt 10:35-

36; Łk 12:51-53

13^a J 15:21;

^bHbr 10:36, 39;

Jk 5:11; Obj 2:3

14^a Dn 9:27; 11:31;

12:11

15^a Łk 17:31

17^a Łk 23:29

19^a Dn 12:1;

Mk 13:24; ^bJl 2:2;

^cPwt 4:32; Mk 10:6

20^a Iz 65:9; Łk 18:7

21^a Łk 17:23

22^a 2P 2:1; Obj 19:20;

^bJ 4:48; 2Ts 2:9;

Obj 13:13; ^cMk 13:5-

6; Dz 20:30; Obj

13:14

23^a J 14:29; 2P 3:17

24^a So 1:14-15;

^bMk 13:19; ^cJz 13:10;

Jl 3:4; Am 5:20;

Dz 2:20; Obj 6:12

25^a Obj 6:13;

^bHbr 12:26

26^a Dn 7:13-14;

Mt 16:27; 25:31;

^b1Ts 4:16-17; Obj 1:7

27^a Pwt 30:4; Ne 1:9

i królami^b – na świadectwo dla nich.

10 Najpierw jednak wszystkim narodom musi być głoszona dobra nowina.^a **11** A gdy wasi zdrajcy będą was prowadzić, nie martwcie się zawczasu, co macie powiedzieć.^a Mówcie to, co dane wam będzie w tej godzinie.^b Gdyż nie wy będziecie przemawiać, lecz Duch Święty.^c **12** I wyda na śmierć brat brata, a ojciec swoje dziecko. Dzieci z kolei powstaną przeciw rodzicom^a i będą doprowadzać do ich śmierci. **13** Będziecie też w nienawiści u wszystkich z powodu mojego imienia.^a Kto jednak wytrwa do końca, ten będzie ocalony.^b

14 Gdy zaś zobaczycie *ohydę spustoszenia*,^a stojącą tam, gdzie nie powinna – kto czyta, niech zwróci uwagę – wtedy przebywający w Judei niech uciekają w góry. **15** Kto będzie na tarasie na dachu,^a niech nie wchodzi do domu po rzeczy. **16** Kto na roli, niech nie wraca po swój płaszcz. **17** Najtrudniej będzie w tym czasie kobietom w ciąży i karmiącym matkom.^a **18** Módlcie się też, aby nie stało się to zimą. **19** Dni te bowiem będą czasem takiego ucisku,^a jakiego nie było^b od początku stworzenia,^c którego dokonał Bóg, aż dotąd – i nie będzie. **20** Gdyby Pan nie skrócił tych dni, nikt by nie ocalał; skrócił je jednak ze względu na tych, których wybrał.^a

21 Jeśli by wam wówczas ktoś powiedział: Oto tu jest Chrystus! Oto tam! – nie wierzcie.^a **22** Powstaną bowiem fałszywi mesjasze i fałszywi prorocy.^a Będą oni czynić znaki i cuda,^b aby zwieść,^c o ile można, również wybranych. **23** Wy natomiast strzeżcie się! Przepowiedziałem wam wszystko.^a

24 Ale w tych dniach,^a po tym ucisku,^b

słońce ulegnie zaćmieniu^c

i księżyc straci swój blask,

25 *gwiazdy będą spadać z nieba^a*

i moce nieba nawiedzi wstrząs.^b

26 I wtedy zobaczą Syna Człowieczego,^a przychodzącego w obłokach^b z wielką mocą i *chwałą*. **27** Pośle On wtedy aniołów i zgromadzi^a swoich wybra-

¹ Tj. *leptony*, to jest *kodranty*, 0,1 g; 15 min dniówki.

nych z czterech stron świata, od krańca ziemi aż po kraniec nieba.

28 Niech wam za przykład posłuży figowiec.^a Gdy jego gałązka mięknie i wypuszcza liście, wiecie, że zbliża się lato. **29** Tak i wy, gdy zobaczycie, że to się dzieje, wieście, że jest blisko – u drzewi.^a

30 Zapewniam was, nie przeminie to pokolenie, aż się to wszystko stanie.^a **31** Niebo i ziemia przemina,^a ale moje słowa na pewno nie przemina.^b

32 O tym dniu natomiast ani o godzinie nikt nie wie:^a ani aniołowie w niebie, ani Syn – tylko Ojciec.^b

33 Uważajcie!^a Czuwajcie!^b Nie wiecie bowiem, kiedy przyjdzie ten czas.

34 Podobnie jak człowiek wybierający się w podróż zostawia swój dom, daje władzę swoim sługom, każdemu jego zadanie,^a odzwierneemu zaś nakazuje, aby czuwał, **35** tak właśnie wy czuwajcie.^a Bo nie wiecie, kiedy przyjdzie pan domu: czy wieczorem, czy o północy, czy gdy zapieje kogut, czy o poranku, **36** aby gdy nagle przyjdzie, nie zaskoczył was we śnie.^a **37** To, co wam mówię, powtarzam wszystkim: Czuwajcie!^a

Spisek przeciw Jezusowi

(Mt 26:1-5; Łk 22:1-2)

14 Po dwóch dniach była Pascha i Święto Przaśników.^a Arcykapłani oraz znawcy Prawa wciąż szukali sposobu, jak by Go podstępem schwycić i zabić.^b **2** Powtarzali sobie jednak: Tylko nie w czasie świąt, aby nie było rozruchów wśród ludu.^a

Namaszczenie Jezusa

(Mt 26:6-13; J 12:1-8)

3 Gdy przebywał w Betanii,^a w domu Szymona zwanego Trędowatym, i spoczywał przy stole, przyszła pewna kobieta z alabastrowym flakonikiem bardzo kosztownego, czystego olejku nardowego. Odlamała główkę flakonika i całą zawartość wylała na głowę Jezusa.^b **4** Wtedy niektórzy zaczęli się oburzać między sobą: Po co to mar-

28^aMk 11:13

29^aJk 5:9

30^aMk 9:1

31^aMt 5:18; Łk 16:17; 2P 3:10; Obj 20:11; 21:1; ^bPs 119:89; Iz 40:8

32^aMt 25:13; Dz 1:7; 1Ts 5:2; 2P 3:10; ^bZa 14:7

33^aMk 13:5, 23; Łk 21:34; ^bŁk 21:36

34^aMt 25:14

35^a1Ts 5:6; Obj 3:2-3; 16:15

36^aRz 13:11; Ef 5:14; 1Ts 5:6
37^aŁk 12:37

Rozdział 14

1^aWj 12:11, 15-20; Kpł 23:5-6; Mk 14:12, 14, 16; J 12:1; 13:1; ^bMk 8:31; 9:31; 10:34; J 11:53
2^aMt 27:24

3^aMt 21:17; Mk 11:1, 11; J 11:18; ^bŁk 7:37-38
7^aPwt 15:11
8^aJ 19:40
9^aMt 24:14; Mk 16:15
10^aMt 10:4; 27:3; Mk 13:19; 14:42-43; J 6:70-71; ^bMk 9:31; 10:33; 14:18
11^aDz 8:18
12^aMk 14:1
14^aMt 23:8; J 11:28; 13:13

notrawstwo olejku? **5** Przecież można go było sprzedać za ponad trzysta denarów¹ i pieniądze rozdać ubogim. Nie szczędzili jej za to cierpkich słów. **6** Jednakże Jezus powiedział: Dajcie jej spokój! Dlaczego sprawiacie jej przykrość? Przecież spełniła względem Mnie dobry uczynek. **7** Ubodzy zawsze będą pośród was^a i gdy tylko zechcecie, możecie świadczyć im dobro. Ja jednak nie zawsze będę z wami. **8** Ta kobieta zrobiła to, co mogła, z wyprzedzeniem namaściła moje ciało na pogrzeb.^a **9** Zapewniam was, gdziekolwiek na świecie głoszona będzie dobra nowina,^a opowiadać będą również o tym, co ona zrobiła – na jej pamiątkę.

Zdrada Judasza

(Mt 26:14-16; Łk 22:3-6)

10 Wówczas Judasz Iskariot,^a jeden z Dwunastu, odszedł do arcykapłanów, aby Go im wydać.^b **11** A oni, gdy to usłyszeli, ucieszyli się i obiecali dać mu pieniądze.^a Wtedy on zaczął szukać dogodnej sposobności wydania Go w ich ręce.

Wieczerza paschalna

(Mt 26:17-25; Łk 22:7-13)

12 W pierwszym dniu Święta Przaśników,^a gdy ofiaruje się baranka paschalnego, zapytali Go Jego uczniowie: Dokąd mamy pójść, aby przygotować Ci Paschę? **13** Wtedy posłał dwóch spośród swoich uczniów i powiedział im: Udajcie się do miasta. Tam wyjdzie wam naprzeciw człowiek, niosący dzban wody. Idźcie za nim. **14** A gdziekolwiek wejdzie, powiedzcie gospodarzowi, że Nauczyciel¹ pyta: Gdzie jest dla Mnie gościnny pokój, w którym mógłbym spożyć Paschę wraz z moimi uczniami? **15** Wtedy on pokaże wam duży pokój na piętrze, usłany i gotowy – tam przygotujcie dla nas wszystkich ucztę. **16** Odeszli zatem uczniowie, a gdy przybyli do miasta,

¹ Za trzysta denarów, czyli za sumę rocznych dochodów robotnika.

wszystko potoczyło się zgodnie z Jego słowami. I przygotowali Paschę.

Zapowiedź zdrady

(Mt 26:21-25; Łk 22:21-23; J 13:21-30)

17 Wraz z nastaniem wieczoru przybył z Dwunastoma. **18** A gdy siedzieli i jedli, Jezus powiedział: Wyznam wam: Jeden spośród was Mnie wyda,^a ten, który je ze Mną.^b **19** Wtedy zrobiło im się smutno i jeden po drugim pytali: Czy to ja? **20** On zaś im odpowiedział: Jeden z was dwunastu, który je ze Mną z jednego półmiska. **21** Wprawdzie Syn Człowieczy odchodzi, jak o Nim napisano,^a ale biada temu człowiekowi, który Go wydaje. Lepiej by mu było, gdyby się wcale nie urodził.

Ustanowienie Wieczerzy Pańskiej

(Mt 26:26-29; Łk 22:19-20; 1Kor 11:23-26)

22 A gdy oni jedli, wziął chleb, pobłogosławił,^a połamał i rozdał im, mówiąc: Bierzcie, to jest moje ciało.^b

23 Potem wziął kielich, podziękował, dał im i pili z niego wszyscy. **24** I powiedział im: To jest moja krew Nowego Przymierza,^a która za wielu^b będzie przelana. **25** Zapewniam was, że nie będę już pił z owocu winorośli, aż nadejdzie ten dzień, gdy w Królestwie Bożym zakosztuję z nowego.^a **26** A po odśpiewaniu hymnu^a udali się na Górę Oliwną.^b

Zapowiedź załamania się uczniów

(Mt 26:31-35; Łk 22:31-34; J 13:36-38)

27 Wtedy Jezus powiedział im: Wszyscy się ode Mnie odwróćcie,^a gdyż napisano:

Uderzę pasterza

i rozproszą się owce.^b

28 Lecz po moim zmartwychwstaniu wyprzedzę was w drodze do Galilei.^a **29** Na te słowa Piotr oświadczył: Choćby wszyscy się od Ciebie odwrócili, ja – nie. **30** Wtedy Jezus mu odpowiedział: Zapewniam cię, dziś, tej nocy, zanim kogut dwukrotnie zapieje,^a trzykrotnie się Mnie wyprzesz. **31** Ale on tym bardziej zapewniał: Na-

wet gdybym miał z Tobą umrzeć,^a nie wyprę się Ciebie. Podobnie utrzymywali wszyscy.

W Getsemani

(Mt 26:36-46; Łk 22:39-43; J 18:1-2)

32 Gdy przybyli na miejsce zwane Getsemani, powiedział do swoich uczniów: Usiądźcie tutaj i poczekajcie, aż się pomodłę. **33** Następnie wziął ze sobą Piotra, Jakuba i Jana,^a ogarnął Go smutek i niepokój. **34** *Jest mi smutno na duszy* – powiedział – śmiertelnie smutno.^a Zostańcie tu i czuwajcie.^b

21^aMk 9:12; Łk 24:46

35 Potem odszedł nieco dalej. Tam padł na ziemię i modlił się,^a aby – jeśli to jest możliwe – ominęła go ta godzina.^b **36** W modlitwie powtarzał: Abba, Ojcze!^a Dla Ciebie wszystko jest możliwe,^b oddał ode Mnie ten kielich;^c jednak niech stanie się nie to, co Ja chcę, ale to, co Ty.^d **37** Potem przyszedł i zobaczył, że śpią. Szymonie, śpisz? – zapytał Piotra. – Nie mogłeś czuwać jednej godziny? **38** Czuwajcie^a i módlcie się,^b abyście nie zawiedli w czasie próby.^c Duch^d wprawdzie pełen chęci, ale ciało – słabe.^e **39** I znów odszedł pomodlić się. Wypowiedział te same słowa. **40** Gdy przyszedł, po raz kolejny zastał ich pogrążonych we śnie, bo oczy same im się zamykały – i nie wiedzieli, co Mu odpowiedzieć. **41** Przyszedł też po raz trzeci i powiedział im: Nadal śpicie i odpoczywacie? Dostać! Nadeszła godzina!^a Za chwilę Syn Człowieczy wpadnie w ręce grzeszników! **42** Wstawajcie, chodźmy! Przybył już mój zdrajca.^a

22^aMt 14:19; Mk 8:7;
21^bKor 10:16

24^aWj 24:8; Za 9:11;
1Kor 10:16; Hbr 9:15-16; 13:20; **25^a**Mk 10:45;
Rz 5:15-16
25^aMk 10:14-15

26^aMt 26:30;
Dz 16:25; **26^b**Mk 11:1;
13:3; Łk 22:39
27^aMt 11:6; **27^b**Za 13:7;
Mk 14:50; J 16:32
28^aMt 28:7, 10, 16;
Mk 16:7

30^aMk 14:72;
Łk 22:34; J 13:38
31^aŁk 22:33
33^aMt 4:21; Mk 5:37;
9:2
34^aJ 12:27;

35^aMk 13:33, 37; 14:38;
1Ts 5:6

35^aHbr 5:7;
36^aMk 14:41

36^aRz 8:15;
Ga 4:6; **36^b**Mt 19:26;
Mk 10:38; **36^c**J 5:30;
6:38

38^aMk 14:34;
38^bŁk 21:36; 1P 4:8;
38^c1Ts 3:5; Jk 1:14;

38^d1Ts 5:23; Hbr 4:12;
38^eRz 7:18; Ga 5:16-17

41^aMk 14:35; J 13:1
42^aMk 14:18, 44
43^aMt 10:4;
Mk 14:10; Dz 1:16

Aresztowanie Jezusa

(Mt 26:47-56; Łk 22:47-53; J 18:3-11)

43 I zaraz, jeszcze gdy On mówił, zjawił się Judasz,^a jeden z Dwunastu, a z nim zgają ludzi z mieczami i kijami. Wysłali ich arcykapłani, znawcy Prawa oraz starsi. **44** Zdrajca uzgodnił z nimi wcześniej taki znak: Ten, którego pocałuję, jest tym, którego szukacie. Schwytajcie Go i ostrożnie doprowadźcie. **45** A zatem natychmiast

po przyjściu Judasz podszedł do Jezusa, przywitał Go: Mistrzu! – i pocałował Go. **46** Wtedy oni rzucili się na Jezusa i schwytali Go. **47** A jeden ze stojących przy Nim mężczyźn wyciągnął miecz,^a uderzył sługę arcykapłana i odciął mu ucho. **48** Jezus zaś zwrócił się do nich ze słowami: Wyszłście jak po zbójcę, z mieczami i kijami, aby Mnie uwięzić. **49** Codziennie nauczałem^a u was w świątyni i nie schwytaliście Mnie. Lecz muszą wypełnić się słowa Pisma.^b **50** Wtedy wszyscy opuścili Go i uciekli.^a

51 A szedł za Nim pewien młodzieniec, odkryty jedynie prześcieradłem. Jego też złapali, **52** ale on zostawił prześcieradło w ich rękach i uciekł nagi.^a

Proces Jezusa

(Mt 26:57-68; Łk 22:63-71; J 18:12-14,19-24)

53 Oni tymczasem odprowadzili Jezusa do arcykapłana. Tam zesłzi się pozostali arcykapłani,^a starsi oraz znawcy Prawa. **54** Piotr natomiast podążał za Jezusem w pewnej odległości i wszedł aż na dziedziniec pałacu arcykapłana. Tam usiadł pośród służby^a i grał się przy ognisku.

55 W tym czasie arcykapłani oraz cała Wysoka Rada^a bezustannie szukali dowodów przeciwko Jezusowi, ponieważ chcieli skazać Go na śmierć. Skutek był niewielki. **56** Wielu wprawdzie fałszywie przeciw Niemu zeznawało,^a ale zeznania te nie były zgodne. **57** Wówczas powstał pewni ludzie^a i zaczęli Jezusa bezzasadnie oskarżać: **58** My słyszeliśmy Go, jak mówi: Ja zburzę^a tę świątynię, zbudowaną rękami ludzkimi,^b i w trzy dni wzniosę inną, bez udziału ludzkich rąk. **59** Ale nawet to ich zeznanie nie było spójne. **60** Wtedy powstał arcykapłan, wyszedł na środek i zapytał Jezusa: Nic nie odpowiadasz na to, co ci ludzie zeznają przeciw Tobie? **61** On jednak milczał i nic nie odpowiadał.^a Znow więc arcykapłan zadał Mu pytanie: Czy Ty jesteś Chrystusem,^b Synem Błogosławionego?^c **62** A Jezus odpowiedział: Ja jestem.

^{47a}Łk 22:38

^{49a}Mt 21:23; Mk 12:35; J 8:2; 18:20; ^bŁz 53:7-12; Mt 1:22; Łk 24:27, 44 ^{50a}Mk 14:27

^{52a}Am 2:16

^{53a}Mt 26:3; J 18:15; J 7:32

^{54a}J 18:18

^{55a}Mt 5:22 ^{56a}Ps 27:12 ^{57a}Pwt 17:6; 19:15 ^{58a}Mk 15:29; J 2:19; Dz 6:14; ^bDz 7:48; 17:24 ^{61a}Łz 53:7; Mt 27:12, 14; Mk 15:5; J 19:9; ^bMk 8:29; J 4:25-26; ^cRz 1:25; 2Kor 1:3; 11:31 ^{62a}Ps 110:1; Hbr 1:3; ^bMt 16:27; 24:30 ^{63a}Lb 14:6; Dz 14:14 ^{64a}Mk 2:7; J 10:33, 36; ^bKpl 24:16 ^{65a}Łz 50:6; Mk 10:34; 15:19; ^bMt 5:39; J 19:3 ^{67a}Mk 1:24; 16:6 ^{70a}Dz 1:11; 2:7 ^{72a}Mk 14:30

Rozdział 15

^{1a}Mt 27:1; Łk 22:66; ^bPs 2:2; Mt 26:4; Mk 3:6; Dz 4:26; ^cMk 10:33; 14:18; Łk 23:1; Dz 3:13 ^{2a}Mt 2:2; Mk 15:9, 12, 18, 26; J 18:33, 37; 19:3

Zobaczycie też Syna Człowieczego, jak siedzi po prawej stronie^a Wszechmocnego Boga i *przychodzi z obłokami nieba*.^b **63** Wtedy arcykapłan rozdarł swoje szaty^a i powiedział: Po co nam jeszcze świadkowie? **64** Usłyszeliście, jak znieważa Boga!^a Co wy na to? A oni wszyscy orzekli, że winien jest śmierci.^b **65** Potem niektórzy zaczęli na Niego pluć,^a zakrywać Jego twarz, policzkować Go^b i mówić: Prorokuj! Również słudzy bili Go po twarzy.

Załamanie się Piotra

(Mt 26:69-75; Łk 22:55-62)

66 Piotr był w tym czasie na dole, na dziedzińcu. Przyszła tam jedna ze służących arcykapłana **67** i gdy zobaczyła, jak grzeje się przy ogniu, przyjrzała mu się i powiedziała: Ty też byłeś z tym Jezusem z Nazaretu.^a **68** On jednak zaprzeczył: Nie wiem i nie rozumiem, o czym mówisz. I wyszedł na zewnątrz do przysionka. Wtedy zapiał kogut. **69** Lecz służąca, widząc go, znow zaczęła mówić stojącym obok ludziom: To jest jeden z nich. **70** On zaś ponownie zaprzeczył. Wkrótce potem ci, którzy stali obok, zwrócili się do Piotra: Naprawdę jesteś jednym z nich, bo też jesteś Galilejczykiem.^a **71** On zaś zaczął zarzekać się i przysięgać: Nie znam tego człowieka, o którym mówicie. **72** I zaraz, po raz drugi, rozległo się pianie koguta. Wówczas Piotr przypomniał sobie słowa, które Jezus do niego skierował: Zanim kogut dwukrotnie zapieje, trzykrotnie się Mnie wyprzesz.^a I wybuchnął płaczem.

Jezus przed Piłatem

(Mt 27:1-2, 11-14; Łk 23:3)

15 Zaraz o świcie arcykapłani wraz ze starszymi,^a znawcami Prawa i całą Wysoką Radą odbyli naradę,^b po czym związali Jezusa, odprowadzili i wydali Piłatowi.^c

2 Piłat zapytał Go: Czy Ty jesteś królem Żydów?^a Ty to mówisz – odparł Jezus. **3** Arcykapłani zaś pośpieszyli

oskarżać Go o różne rzeczy.^a **4** Wtedy Piłat znów zapytał: Nic nie odpowiadasz? Zauważ, że stawiają Ci poważne zarzuty. **5** Ale Jezus nic już nie odpowiedział,^a tak że się Piłat dziwił.

Jezus i Barabasza

(Mt 27:15-31; Łk 23:17-25; J 18:39-19:3)

6 Na każde święto Piłat uwalniał im jednak jednego więźnia, tego, o którego prosili. **7** W tym czasie więziono niejakiego Barabasza. Został on aresztowany wraz z buntownikami,^a którzy podczas rozruchów dopuścili się zabójstwa.^b **8** Tłum wystąpił więc z prośbami, aby Piłat uczynił im to, co zawsze. **9** Ten zapytał: Czy chcecie, abym wam wypuścił króla Żydów?^a **10** Coraz bardziej uświadamiał sobie bowiem, że arcykapłani wydali Go z zawiści. **11** Arcykapłani zaś tak wpłynęli na ludzi, że ci wybrali Barabasza.^a **12** Piłat zapytał: A co mam zrobić z tym, którego nazywacie królem Żydów? **13** Ukrzyżuj Go!^a – zawołali. **14** Na pytanie Piłata: Jakiego zła się dopuścił? – oni tym głośniej krzyczeli: Ukrzyżuj Go!

15 Wtedy Piłat, chcąc uczynić zadość żądaniom tłumu, uwolnił im Barabasza, a Jezusa kazał ubiczować^a i wydał na ukrzyżowanie.

16 Żołnierze odprowadzili Go więc na wewnętrzny dziedziniec pałacu,^a gdzie zwołali kilkuset żołnierzy. **17** Ubrali Jezusa w purpurowy płaszcz, a na Jego skronie wcisnęli cierniowy wieńiec. **18** Następnie zaczęli wiwatować: Witaj, królu Żydów!^a **19** Bili Go przy tym trzcina po głowie, pluli na Niego^a i kłękając, udawali pokłony. **20** A gdy Go wydrwili,^a zdjęli z Niego purpurowy płaszcz i ubrali Go w Jego własne szaty. Potem zaś wyprowadzili na ukrzyżowanie.^b

21 Po drodze spotkali Szymona Cyrenejczyka,^a ojca Aleksandra i Rufusa,^b który właśnie tamtędy wracał z pola, i zmusili go,^c aby ponosił Jego krzyż.

^{3a}Łk 23:2

^{5a}Łz 53:7; Mk 14:61

^{7a}Dz 5:36-37;
^bDz 3:14

^{9a}Mk 15:2

^{11a}Dz 3:14

^{13a}J 19:15

^{15a}Łz 53:5; Mk 10:34;
Łk 18:33

^{16a}J 18:28, 33; 19:9

^{18a}Mk 15:2

^{19a}Mk 10:34; 14:65

^{20a}Mk 15:31;

^bŁz 53:7

^{21a}Mt 27:32;

Łk 23:26; ^bRz 16:13;

^cMt 5:41

^{23a}Mt 2:11; J 19:39

^{24a}Ps 22:19; J 19:24

^{26a}Mk 15:2

^{28a}Łz 53:12; Łk 22:37

^{29a}Ps 22:7-8;

^bMt 12:31-32;

^bMk 14:58; J 2:19

^{31a}Ps 35:25; 40:15;

Mk 15:20; ^bŁk 4:23;

23:39

^{32a}J 1:49; 12:13;

^bŁk 23:39

^{33a}Am 8:9

^{34a}Hbr 5:7; ^bPs 22:2

Ukrzyżowanie Jezusa

(Mt 27:33-56; Łk 23:33-38, 44-49; J 19:17-19, 28-30)

22 Tak przyprowadzili Go na miejsce zwane *Golgota*, co w tłumaczeniu znaczy Miejsce Czaszki. **23** Dawali Mu do picia wino zmieszane z mirrą,^{a1} ale On nie chciał pić. **24** Wtedy Go ukrzyżowali i rozdzielili Jego szaty, rzucając o nie losy,^a co kto ma sobie wziąć. **25** A gdy Go ukrzyżowali, była godzina dziewiąta. **26** Umieścili też napis podający powód Jego skazania. Głosił on:

Król Żydów.^a

27 Ukrzyżowali też wraz z Nim dwóch przestępców, jednego po prawej, a drugiego po Jego lewej stronie. **28** W ten sposób wypełniły się słowa Pisma: *I uznano Go za jednego z przestępców.*^{a2}

29 A ci, którzy przechodzili obok, kręcili głowami i mówili:^a Hej, Ty, który burzysz świątynię i w trzy dni ją odbudowujesz,^b **30** zejść z krzyża i ratuj siebie! **31** Podobnie drwili^a między sobą arcykapłani wraz ze znawcami Prawa: Innych uratował, a siebie samego uratować nie może.^b **32** Chrystus, król Izraela^a – niech teraz zejdzie z krzyża, abymy zobaczyli i uwierzyli. Ubliżali Mu również ci, którzy wraz z Nim byli ukrzyżowani.^b

Rozdarcie zasłony

(Mt 27:45-56; Łk 23:44-49; J 19:28-30)

33 A około południa całą ziemię zaległa ciemność^a i trwała aż do godziny piętnastej. **34** O tej też godzinie Jezus zawołał:^a

Eloi, Eloi, lema sabachtani?

Co w tłumaczeniu znaczy: *Boże mój, Boże mój, dlaczego Mnie opuściłeś?*^b

35 A niektórzy ze stojących obok, gdy to usłyszeli, powtarzali między sobą: Spójrzcie, woła Eliasza. **36** Ktoś

1 Mirra była stosowana jako środek uśmierzający ból.

2 W. 28 występuje w: L 083 0250 f¹⁻¹³ 33
 28 lat sy^{p,h} (bo^{pt}); Eus; brak go w: 8 A B C
 D Ψ 2427 pc k sy^s sa bo^{pt}.

podbiegł, nasączył gąbkę kwaśnym winem,^a zatknął na trzcinę i próbował dać Mu pić, mówiąc do pozostałych: Zostańcie, zobaczmy, czy Eliasz przyjdzie Go zdjąć. **37** Jezus zaś zawołał donośnym głosem i wydał ostatnie tchnienie.

38 Wtedy zasłona przybytku^a rozdarła się na dwoje, z góry w dół. **39** A setnik, który stał naprzeciw Niego, gdy zobaczył, w jaki sposób Jezus umarł, stwierdził: Ten człowiek naprawdę był Synem Boga.^a

40 Były tam również kobiety. Przyglądały się one z daleka.^a Wśród nich stała Maria Magdalena, Maria, matka Jakuba Młodszego i Jozesa,^b oraz Salome. **41** Właśnie one, gdy był w Galilei, chodziły z Nim i usługiwały Mu.^a Lecz było też wiele innych kobiet, które wraz z Nim przyszły do Jerozolimy.

Pogrzeb Jezusa

(Mt 27:57-61; Łk 23:50-56; J 19:38-42)

42 Gdy nastał już wieczór, a był to jeszcze Dzień Przygotowania poprzedzający szabat, **43** przyszedł Józef z Arymatei, szanowany członek Wysokiej Rady, który sam też oczekiwał^a Królestwa Bożego.^b Odważnie udał się on do Pilata^c i prosił o ciało Jezusa. **44** Pilat zdziwił się, że Jezus już nie żyje, przywołał zatem setnika^a i zapytał go, czy skazaniec dawno umarł. **45** A upewniony przez setnika o śmierci Jezusa, darował Jego ciało Józefowi. **46** Ten zaś kupił płótno, zdjął Go, owinął w nie, złożył w grobowcu^a wykutym w skale, a na wejście do grobowca zatoczył kamień.^b **47** Maria Magdalena natomiast i Maria, matka Jozesa,^a przyglądały się, gdzie Go złożono.

Zmartwychwstanie Jezusa

(Mt 28:1-10; Łk 24:1-12; J 20:1-10)

16 Gdy minął szabat, Maria Magdalena, Maria Jakubowa i Salome^a nakupiły pachnidła,^b aby pójść do grobu i namaścić Jezusa. **2** Wybrały się wcześniej rano w niedzielę, pierwszego dnia tygodnia, tak że o wscho-

36^aPs 69:22

38^aWj 26:31-33;
40:21; 2Krn 3:14;
Ef 2:14; Hbr 10:19-20
39^aMt 27:40, 43

40^aPs 38:12;
bMk 15:47; 16:1, 9;
Łk 8:2

41^aŁk 8:3

43^aŁk 2:25, 38;
bMt 3:2; Mk 1:15;
cMk 15:15

44^aMk 15:39

46^aŁk 53:9;
bMk 16:3-4

47^aMk 15:40

Rozdział 16
1^aMk 15:40, 47; 16:9;
bMt 26:12; Łk 23:56
3^aMk 15:46
4^aMt 27:60
5^aJ 20:12
6^aMk 1:24
7^aMk 14:28;
bJ 21:1-23
9^aJ 20:14-15;
Mt 28:9; **b**Łk 8:2
10^aMt 28:10; J 20:18;
J 16:20
11^aŁk 24:11
bJ 21:1, 14;
cŁk 24:13-35

dzie słońca dotarły do grobowca. **3** Po drodze rozmawiały między sobą: Kto nam odwali kamień^a zamykający wejście? **4** Lecz gdy przybyły, zobaczyły, że kamień jest odsunięty. A był on bardzo duży.^a **5** Weszły zatem do środka, a tam zobaczyły młodzieńca siedzącego po prawej stronie i ubranego w białą szatę.^a Ogarnęło je wielkie zdumienie. **6** On zaś powiedział do nich: Nie dziwcie się! Szukacie ukrzyżowanego Jezusa z Nazaretu?^a Zmartwychwstał! Nie ma Go tu! Oto miejsce, gdzie Go położono. **7** Ale idźcie i powiedzcie Jego uczniom oraz Piotrowi, że wyprzedza was w drodze do Galilei;^a tam Go zobaczycie^b – tak, jak wam powiedział. **8** Wyszły zatem i wręcz uciekły od grobu, czuły bowiem na przemian strach i ogromną radość. Ale ponieważ lęk wziął górę, nic nikomu nie powiedziały.

Krótsze zakończenie Ewangelii¹

Wszystko to natomiast, co same usłyszały, zwięźle opowiedziały ludziom zebranym wokół Piotra.

Po tych wydarzeniach również sam Jezus rozesłał za ich pośrednictwem, na wschód i na zachód, święte i niezniszczalne przesłanie o wiecznym zbawieniu. Amen.

Dłuższe zakończenie Ewangelii

9 Gdy Jezus powstał z martwych wczesnym rankiem pierwszego dnia tygodnia,² ukazał się najpierw Marii Magdalenie,^a z której niegdyś wypędził siedem demonów.^b **10** Ona poszła i oznajmiła to^a tym, którzy z Nim byli, pogrążonym w smutku i płaczu.^b **11** Lecz oni, gdy usłyszeli, że On żyje i był przez nią widziany, nie uwierzyli.^a

12 Potem, w innej postaci, ukazał się^a dwóm spośród nich^b w drodze do wsi.

13 Wrócili oni i opowiedzieli pozostałym, ale i tym nie uwierzyli.

¹ Starożytne teksty Ewangelii poświadczają oba zakończenia.

² Tj. w niedzielę.

14 Później zaś ukazał się^a im jedenastu, gdy siedzieli przy stole. Wtedy ostro zganił ich za niewiarę oraz upór serca,^b ponieważ nie uwierzyli^c tym, którzy Go widzieli zmartwychwstałego.

15 I powiedział im: Idźcie do najdalszych zakątków świata^a i głoscie tam dobrą nowinę wszystkim bez wyjątku.^b

16 Kto uwierzy^a i zostanie ochrzczone,^b będzie zbawiony,^c a kto nie uwierzy, będzie potępiony.^d **17** Tym natomiast, którzy uwierzą, towarzyszyć będą takie znaki: w moim imieniu będą wyganiać demony,^a będą mówić nowymi językami,^b **18** w swoje ręce brać

^{14a}1Kor 15:5;
^bMk 10:5; ^cLk 24:41

^{15a}Mk 14:9; Dz 1:8;
Rz 10:18; Kol 1:6;

^bMt 28:19; Kol 1:23

^{16a}J 3:16, 18, 36;

Dz 16:31; ^bDz 2:38;

8:12, 36; ^cRz 10:9;

^dJ 3:18, 36

^{17a}Lk 10:17;

Dz 16:18;

^bDz 2:4; 10:46; 19:6;

1Kor 12:10, 28, 30

^{18a}Lk 10:19;

Dz 28:3-5; ^bMk 5:23;

6:5; Dz 28:8; ^cDz 5:15-

16; Jk 5:14-15

będą węże,^a a gdyby nawet coś trującego wypili, na pewno im nie zaszkodzi; na chorych będą kłaść ręce,^b a ci wyzdrowieją.^c

19 Po tym więc, jak Pan Jezus im to powiedział, został uniesiony do nieba^a i zajął miejsce po prawej stronie Boga.^b

20 Oni natomiast odeszli i wszędzie głosili dobrą nowinę, podczas gdy Pan współdziałał z nimi^a i potwierdzał Słowo towarzyszącymi mu znakami.^b

^{19a}Lk 24:51; Dz 1:11; ^bPs 110:1; Dz 7:55-56; Rz 8:34; Ef 1:20; Kol 3:1; Hbr 1:3; 8:1; 10:12; 12:2; 1P 3:22

^{20a}1Kor 3:9; ^bDz 5:12; 14:3; Hbr 2:4

Ewangelia według św. Łukasza

Autor: Łukasz (ewangelista i autor Dziejów Apostolskich).

Czas: Ok. 60 r. po Chr.

Miejsce: Cezarea.

Cel: Dostarczenie wierzącej osobie historycznych podstaw wiary w Jezusa Chrystusa.

Temat: Jezus Chrystus, Jego dzieło i poselstwo wydarzeniem historii.

Wstęp

1 Bardzo wielu podjęło się już opisać wydarzenia, które miały miejsce wśród nas, **2** zgodnie z tym, jak nam o nich opowiedzieli ci, którzy od początku^a byli ich naocznymi świadkami^b oraz poświęcili się służbie Słowa.^c **3** Dlatego i ja najpierw wszystko od początku dokładnie zbadałem, a następnie postanowiłem ci to, dostojny^a Teofilu,^b po kolei opisać. **4** Chcę, abyś miał pewność co do wiarygodności spraw,^a które ci wyłożono.^b

Historia narodzin Jana Chrzciciela

5 Za panowania Heroda,^a króla Judei, żył pewien kapłan imieniem Zachariasz. Należał on do zmiany kapłańskiej Abiasza.^b Jego żona Elżbieta pochodziła z rodu Aarona.^c **6** Oboje byli sprawiedliwi^a wobec Boga – postępowali nienagannie^b według wszystkich przykazań^c i ustaw Pana. **7** Nie mieli jednak dziecka, ponieważ Elżbieta była bezpłodna, a oboje byli już w starszym wieku.^a

8 Pewnego razu Zachariasz pełnił służbę kapłańską przed Bogiem. Przyszła bowiem kolej na jego zmianę.^a **9** Kapłani mieli zwyczaj losować,^a kto ma wejść do miejsca świętego i złożyć ofiarę z kadzidła.^b Tym razem los padł na Zachariasza. **10** W czasie składania ofiary wszyscy zgromadzeni modlili się na zewnątrz.^a **11** Zachariaszowi zaś ukazał się anioł Pana.^a Stał po prawej stronie ołtarza kadzidłanego.^b **12** Zachariasz przestraszył się jego widokiem. Ogarnął go lęk.^a **13** Anioł natomiast przemówił:

Przestań się bać,^a Zachariaszu!

Twoja modlitwa

^{2a}J 15:27; Dz 1:21-22; ^bDz 1:3, 8; 26:16; Hbr 2:3; 1P 5:1; ^{2P} 1:16; 1J 1:1-3; ^cDz 6:1; 1Kor 4:1

^{3a}Dz 23:26; ^bDz 1:1

^{4a}J 20:31; ^bDz 2:42

^{5a}Mt 2:1; ^b1Krn 24:10; ^cWj 28:1

^{6a}Rdz 6:9; 7:1; ^{tk} 1:75; ^b1Krl 9:4; ^{ef} 5:27; ^{flp} 3:6; ^cPwt 5:33; Ps 119:1

^{7a}Łk 1:36

^{8a}1Krn 24:19; ^{2Krn} 8:14

^{9a}1Krn 24:5; ^{Dz} 1:26; ^bWj 30:7-8; 1Krn 23:13; Ps 141:2

^{10a}Kpł 16:17

^{11a}Sdz 6:12; ^{Dz} 5:19; ^bWj 30:1-10

^{12a}Sdz 13:22; ^{tk} 2:9; ^{Dz} 10:4

^{13a}Sdz 6:23; ^{Mt} 14:27; ^{Łk} 1:30; ^{Obj} 1:17; ^{Dz} 10:31; ^{Łk} 1:60, 63

^{15a}Lz 49:5; ^{Mt} 11:9, 11; ^bLb 6:3; ^{Kpł} 10:9; ^{Sdz} 13:4; ^{Łk} 7:33; ^{Łk} 1:41; ^{Dz} 2:4; 4:8, 31; 6:3; 9:17; 10:44; ^{ef} 5:18; ^cJr 1:5; ^{Ga} 1:15

^{17a}Ml 3:1; ^bMt 11:14; ¹⁷ 11-13; ^cRz 10:21; ^dLz 40:3; ^{tk} 1:76; ^eMl 3:23-24

^{18a}Rdz 15:8; ^bRdz 17:17; 18:11; ^{Rz} 4:19

^{19a}Dn 8:16; 9:21; ^{Łk} 1:26; ^bHbr 1:14

^{20a}Wj 4:11; ^{Ez} 3:26; ^bŁk 1:45

^{22a}Dn 9:23

została wysłuchana.^b

Twoja żona Elżbieta urodzi ci syna i nadasz mu imię Jan.^c

14 Czeka cię radość i wesele, wielu też z jego narodzin się ucieszy.

15 Będzie on bowiem wielki wobec Pana;^a *nie będzie pił wina^b ani piwa,* a Duch Święty^c napęlni go już w łonie^d jego matki.

16 I wielu synów Izraela skieruje on do Pana, ich Boga.

17 On sam pójdzie przed Nim^a w duchu i z mocą Eliasza,^b aby zwrócić serca ojców ku dzieciom, a nieposłusznych^c doprowadzić do rozsądku sprawiedliwych – by w ludzie wzbudzić gotowość^d na przyjęcie Pana.^e

18 Wtedy Zachariasz zapytał anioła: Po czym to poznam?^a Ja przecież jestem stary,^b a i moja żona nie jest już młodą kobietą. **19** W odpowiedzi usłyszał: Ja jestem Gabriel,^a wybrany, by stawać przed Bogiem. Zostałem posłany,^b aby do ciebie przemówić i ogłosić ci te dobre wieści. **20** Lecz oto stracisz mowę,^a nie będziesz mógł powiedzieć ani słowa aż do dnia, gdy się to stanie, za to, że nie uwierzyłeś moim słowom, które spełnią się w swoim czasie.^b

21 Tymczasem lud czekał na Zachariasza i dziwił się, że tak długo przebywa w miejscu świętym. **22** On natomiast po wyjściu nie był w stanie nic im powiedzieć. Rozumieli więc, że miał tam widzenie,^a zwłaszcza że dawał im znaki i pozostawał niemy.

23 Następnie, gdy dobiegły końca dni

jego posługi, udał się do swego domu. **24** Wkrótce jego żona Elżbieta zaszła w ciążę i przez pięć miesięcy pozostawała w ukryciu. Wówczas często powtarzała sobie: **25** Oto, co Pan zrobił dla mnie w tych dniach, gdy okazał mi łaskę i przywrócił^a szacunek u ludzi.

Zapowiedź narodzin Jezusa

26 Natomiast w szóstym miesiącu Bóg posłał anioła Gabriela^a do galilejskiego miasta Nazaret,^b **27** do pewnej dziewczyny przyrzeczonej niejakiemu Józefowi,^a potomkowi rodu Dawida.^b Miała ona na imię Maria, była dziewicą.^c **28** Po przybyciu anioł powiedział: Witaj, obdarzona łaską, Pan z tobą!^{1a} Szczęśliwa jesteś między kobietami.¹ **29** Lecz ona przelekła się tych słów i zaczęła się zastanawiać, co by to przywitanie mogło znaczyć. **30** Anioł zaś powiedział jej:

Przestań się bać, ^a Mario!
Znalazłaś łaskę^b u Boga.

31 Oto zajdziesz w ciążę,^a urodzisz syna i nadasz Mu imię Jezus.^b

32 Będzie On kimś wielkim,^a
nazwą Go Synem^b Najwyższego;^c
Pan Bóg da Mu też tron^d
Jego ojca Dawida.^e

33 Będzie On królowa^{1a} nad domem Jakuba na wieki,

a Jego Królestwu nie będzie końca.^b

34 Maria zapytała anioła: Jak to się stanie, skoro nie współżyłam jeszcze z mężem? **35** Anioł jej odpowiedział:

Duch Święty^a zstąpi na ciebie
i moc Najwyższego^b

okryje cię swym cieniem.^c

Dlatego też Święte Dziecko,^d

które się urodzi,

będzie nazwana Synem Boga.^e

36 Również twoja krewna Elżbieta poczęła syna^a w swoim podeszłym wieku; ta, którą uważano za nieplodną, jest już w szóstym miesiącu! **37** Żad-

25^aRdz 30:23

26^aŁk 1:19;

^bMt 2:23; J 1:45

27^aMt 1:16, 18;

Łk 2:4; 3:23;

^bMt 1:20; Łk 1:69;

^cLz 7:14

28^aSdz 6:12; Łk 1:66

30^aMt 14:27; Łk 1:13;

^bRdz 6:8; Dz 7:46;

Hbr 4:16

31^aRdz 16:11;

Sdz 13:3; Lz 7:14;

Mt 1:23; ^bMt 1:21,

25; Łk 2:21

32^aMt 28:18;

Łk 1:35; J 1:34;

Rz 1:4; Hbr 1:2, 5;

^cMk 5:7; Łk 1:35,

76; 6:35; Dz 7:48;

^d2Sm 7:13, 16;

^eMk 10:47; Łk 1:69

33^aJr 23:5;

^b2Sm 7:12, 13, 16;

Dn 2:44; 7:14, 18,

27; Mi 4:7; Hbr 1:8;

Obj 11:15

35^aMt 1:18; Łk 1:15;

^bŁk 1:32; ^cWj 40:34-

35; Ps 91:1, 4;

^dMk 1:24; ^eMt 14:33;

Mk 1:1; Łk 1:32;

Dz 8:37

36^aŁk 1:24

37^aLz 55:11; Łk 1:20

39^aJoz 20:7; 21:11;

Łk 1:65

41^aŁk 1:15

42^aSdz 5:24;

^bPwt 28:4

43^aŁk 20:42; J 13:13;

20:28

45^aJ 20:29; ^bŁk 1:20

46^aPs 34:2-3;

Dz 10:46; 19:17

47^aJ 4:24; Rz 1:9;

1Ts 5:23; ^bPs 18:47;

106:21; Lz 17:10;

Ha 3:18; 1Tm 1:1; 2:3;

4:10; 1t 1:3; 2:10;

3:4; Jd 25

48^aRdz 8:1; 19:29;

Lb 10:9; 1Sm 1:11;

^bPs 138:6; Za 4:10;

Jk 4:6-7; ^cŁk 1:38;

^dŁk 11:27

49^aPs 66:7; ^bJb 5:9;

Ps 71:19; 126:2-3;

Mk 5:19; ^cPs 111:9;

Lz 57:15; ^dPrz 18:10

50^aWj 20:6; 34:6;

Oz 6:6; ^bRdz 17:7;

Pwt 7:9; Ps 103:17;

^cPs 25:14; 103:13;

112:1; Dz 10:35

ne słowo Boga nie pozostanie bowiem bez spełnienia.^a **38** Maria odpowiedziała: Oto jestem – gotowa służyć Panu, niech mi się stanie według twoich słów. I anioł odszedł od niej.

Odwiedziny Marii u Elżbiety

39 W tych dniach Maria wybrała się w drogę i pośpiesznie udała się w górskie strony, do pewnego miasta w Judei.^a **40** Tam weszła do domu Zachariasza i przywitała Elżbietę. **41** Gdy Elżbieta usłyszała przywitanie Marii, płód w jej łonie gwałtownie się poruszył i została napełniona Duchem Świętym.^a **42** Wtedy wykrzyknęła:

Błogosławiona jesteś między
kobietami^a

i błogosławiony owoc twojego łona!^b

43 Czemu zawdzięczam to, że przybyła do mnie matka mojego Pana?^a **44** Bo gdy twoje powitanie dotarło do moich uszu, płód w moim łonie poruszył się z radości. **45** Szczęśliwa jest też ta, która uwierzyła,^a że wypełnią się słowa przekazane jej przez Pana.^b

Modlitwa Marii

(1Sm 2:1-10; Ps 103)

46 Wtedy Maria powiedziała:

Moja dusza wywyższa^a Pana,

47 mój duch^a raduje się dzięki Bogu,
mojemu Wybawcy,^b

48 gdyż zwrócił uwagę^a

na pokorę^c swojej służącej.^c

Bo odtąd wszystkie pokolenia
uważać mnie będą za szczęśliwą,^d

49 ponieważ Wszechmocny^a
zrobił dla mnie rzecz wielką.^b

Święte^c jest Jego imię,^d

50 a Jego miłosierdzie^a
trwa przez pokolenia^b

dla tych, którzy okazują Mu cześć.^c

51 Okazał moc swoim ramieniem,^a
rozproszył^b tych, którzy chętni są
zamyśłami swoich serc;

52 władców zrzucił z tronów,^a

a pokornych^b wywyższył,^c

51^aWj 6:6; Pwt 33:27; Ps 89:11, 14; 98:1; 40:10; 51:5, 9; 53:1;

^bRdz 11:4, 8, 9; 2Sm 22:28; Jr 13:9; 49:16; Dn 5:20

52^aDn 2:21; ^bŁk 1:48; ^c1Sm 2:7; Jb 5:11

¹ Słowa: *Szczęśliwa jesteś między kobietami* występują w: A C D Θ f¹³ 3R latt sy bo^{mss}; Eus; brak ich w: a B L W Ψ f¹ 565 579 700 1241 pc co; Or^{lem} Epiph. Zob. w. 42.

- 53 potrzebujących obsypał dobrami,^a a bogatych odprawił z niczym.^b
 54 Ujął się za swoim sługą Izraelem,^a okazał miłosierdzie,^b
 55 jak obiecał naszym ojcom^a – Abrahamowi i jego potomstwu – na wieki.^b
 56 I Maria pozostała u Elżbiety około trzech miesięcy, po czym wróciła do swojego domu.

Narodziny Jana Chrzciciela

- 57 Dla Elżbiety natomiast nadszedł czas rozwiązania i urodziła syna. 58 Jej sąsiedzi oraz krewni usłyszeli o tym, że Pan okazał jej swoje wielkie miłosierdzie, i cieszyli się razem z nią. 59 Ósmego dnia po narodzinach przyszli, aby obrzezać^a dziecko; chcieli nadać mu imię jego ojca Zachariasza. 60 Elżbieta powiedziała jednak: Nie, on będzie miał na imię Jan.^a 61 Oni na to: Nikt w twoim rodzie nie nosił takiego imienia. 62 Skinęli więc na ojca dziecka, by rozstrzygnął, jak ma być nazwane. 63 On poprosił o tabliczkę i ku zdumieniu wszystkich napisał: Na imię mu Jan. 64 Zaraz też odzyskał mowę^a i zaczął chwalić Boga. 65 Wtedy wszystkich sąsiadów ogarnął lek^a i wkrótce całe pogórze Judei rozprawało o tym, co zaszło. 66 Każdy, kto o tym słyszał, brał to sobie do serca: Kim będzie to dziecko? – zastanawiali się ludzie. Pan bowiem miał je pod szczególną opieką.^a

Proroctwo Zachariasza

- 67 A Zachariasza, jego ojca, napełnił Duch Święty^a i tak prorokował:
 68 Błogosławiony niech będzie^a Pan, Bóg Izraela,^b bo nawiedził^c swój lud i przygotował mu okup.^d
 69 Wzbudził nam Róg Wybawienia^a z rodu swego sługi Dawida,^b
 70 tak jak zapowiedział przed wiekami przez usta swych świętych proroków,^a
 71 wybawienie od naszych wrogów^a i z ręki wszystkich,

53^aPs 34:11; 107:9;
 53^bIs 58:2; Ps 34:11;
 Łk 6:24, 25
 54^aLz 41:8-9; 44:21;
 49:3; ^bŁk 1:72

55^aGa 3:16;
 55^bRdz 17:7, 19; 22:17;
 Mi 7:20

59^aRdz 17:12; 21:4;
 Kpł 12:3; Łk 2:21;
 Flp 3:5

60^aŁk 1:13, 60, 63
 64^aEz 24:27;
 Mk 7:35; Łk 1:20

65^aDz 2:43; Łk 2:9;
 5:26
 66^aRdz 39:2-3;
 1Krn 4:10; Dz 11:21

67^aJl 3:1; Łk 1:15
 68^aWj 24:17;
 1Krn 1:48; 8:15;
 1Krn 29:10; Ps

41:14; 72:18; 106:48;
 Mt 15:31; ^cŁk 7:16;
 Wj 3:16; 4:31;
 4^aPs 111:9

69^aIs 58:2; 10;
 2Sm 22:3; Ps 18:3;
 132:17; Łk 1:77;
 2:30; Dz 4:12;

70^aLz 11:1; Jr 23:5;
 33:15; Łk 1:32; 1:742
 70^bLz 11:1; 40:11;
 62:1; Jr 23:6; 30:10;
 33:6; Rz 1:2; Dz 3:21

71^aEzd 8:31;
 Ps 18:49; 106:10;
 Łk 1:74; Rz 8:31

72^aMi 7:20; Łk 1:54;
 72^bRdz 12:1-3; 17:7;
 Kpł 26:42; Ps 105:8-9;
 106:45; Ez 16:60;
 Łk 1:55; Rz 15:8

73^aRdz 22:16-18;
 Jr 11:5; Mi 7:20;
 Hbr 6:13-14

74^aHbr 9:14; ^b1J 4:18
 75^aŁk 1:6; Ef 4:24;
 Kol 1:22; Tt 2:12

76^aŁk 7:26; 20:6;
 Mt 11:9; ^bŁk 1:32;
 33:5; 4z 40:3; Mi 3:1;
 Mt 3:3; 11:10; Łk 1:17

77^aŁk 1:69; 2:30; 3:6;
 1Jr 31:34; Mt 1:21;
 Mk 1:4; Łk 3:3;
 Dz 2:38; 5:31

78^aLb 24:17; Lz 11:1-10;
 60:1-2; Jr 23:5;
 33:15; Za 3:8; 6:12;
 Mi 3:20; Ef 5:14;
 Kol 1:12

79^aPs 107:10, 14;
 Lz 9:1-2; 42:7; 49:9-10;
 60:1-2; Mt 4:16;
 J 8:12; Dz 26:18;
 Kol 1:13; ^bŁk 2:14;
 7:50; Rz 3:17

80^aŁk 2:40, 52;
 1^bMt 3:1; 11:7

- którzy nas nienawidzą,
 72 by okazać miłosierdzie naszym ojcom^a i wspomnieć swoje święte przymierze^b –
 73 przysięgę złożoną naszemu ojcu Abrahamowi^a – że pozwoli nam, 74 ocalonym z ręki wrogów, służyć Mu^a bez lęku,^b
 75 z poświęceniem i w sprawiedliwości^a przed Nim po wszystkie nasze dni.
 76 A ty, dziecko, będziesz nazwane prorokiem^a Najwyższego,^b gdyż pójdziesz przed Panem,^c aby przygotować Jego drogę,
 77 dać Jego ludowi poznanie zbawienia^a w przebaczeniu^b jego grzechów,
 78 ze względu na wielkie miłosierdzie naszego Boga, dzięki któremu zajaśnieje nam jutrenka^a z wysokości,
 79 by objawić się tym, którzy tkwią w ciemności^a i w cieniu śmierci i skierować nasze nogi na drogę pokoju.^b
 80 A dziecko rosło,^a rozwijało się też duchowo i przebywało na pustyni^b aż do dnia swego wystąpienia przed Izraelem.

Narodziny Jezusa

- 2 Właśnie w tym czasie ukazał się dekret cesarza^a Augusta, aby ludność całego cesarstwa rzymskiego poddała się spisowi.^b 2 Pierwszy ten spis miał miejsce, gdy Kwiryniusz był namiestnikiem^a Syrii. 3 Wszyscy zatem szli do spisu, każdy do swojego miasta. 4 Udał się też Józef^a z Galilei, z miasta Nazaret,^b do Judei, do miasta Dawida, Betlejem,^c dlatego że pochodził z domu i z rodu Dawida. 5 Miał tam być spisany wraz z poślubioną^a sobie Marią, która spodziewała się dziecka.

Rozdział 2

1^aŁk 3:1; ^bLb 1:2; 26:2; 2Sm 24:2; 1Krn 21:2

2^aŁk 3:1

4^aMt 1:16; Łk 1:27; ^bMt 2:23; Łk 1:26; ^c1Sm 16:1, 4; 20:6; Mi 5:1;

Mt 2:1; J 7:42

5^aŁk 1:27

6 Akurat gdy tam byli, nadszedł czas^a jej rozwiązania. **7** I urodziła^a swego pierworodnego^b Syna, owinęła Go w pieluszki i ułożyła w żłobie, ponieważ w gospodzie nie było dla nich miejsca.

8 Na pobliskich polach przebywali natomiast pasterze. Na przemian trzymali oni nocną wartę przy swoim stadzie. **9** Wtem stanął przy nich anioł^a Pana. Chwała Pańska^b ogarnęła ich zewsząd swym blaskiem, a oni wpadli w przerażenie.

10 Przestańcie się bać^a – uspokoił ich anioł – właśnie ogłaszam wam wielką radość!^b Będzie ona udziałem całego ludu.^c **11** Dziś urodził się wam Zbawca.^a Jest Nim Chrystus,^b Pan.^c Stało się to w mieście Dawida. **12** Oto, co będzie dla was znakiem: Znajdźcie Niemowlę owinięte w pieluszki i ułożone w żłobie. **13** I natychmiast pojawiły się obok anioła zastępy wojsk niebieskich.^a Wielbiły one Boga słowami:

14 Chwała^a na wysokościach^b Bogu, a na ziemi pokój^c ludziom Jemu miłym.^{d1}

15 A gdy aniołowie odeszli już od nich do nieba, pasterze zaczęli mówić jeden do drugiego: Udajmy się szybko do Betlejem i zobaczmy, jak spełniły się te słowa,^a które nam Pan oznajmił. **16** Poszli więc czym prędzej i znaleźli Marię, Józefa oraz leżące w żłobie Niemowlę. **17** Gdy je zobaczyli, przekazali, co im powiedziano o tym Dziecku.^a **18** Ich opowiadanie wprawiło w zdumienie wszystkich słuchających. **19** Maria natomiast zachowywała^a wszystkie te słowa w pamięci i w myślach łączyła je w całość. **20** Pasterze tymczasem wrócili do swych stad, chwając i wielbiąc Boga^a za wszystko, co usłyszeli i zobaczyli – potwierdziło się to, co powiedział anioł.

21 Po upływie ośmiu dni, gdy nadszedł czas, by obrzezać^a Dziecko, na-

^{6a}Mk 1:15; J 2:4; 13:1; 17:1; Ga 4:4; Ef 1:10
^{7a}Łk 1:31; ^bWj 13:2, 12; Mt 1:25

^{9a}Łk 1:11, 26; 15:10; 22:43; J 12:29;
^bWj 24:16
^{10a}Mt 14:27; Łk 1:13, 30; J 16:33; ^{b1}Lz 52:7; 61:1; Łk 1:19; 8:1; ^{b2}Rz 10:1; 1Tm 2:4
^{11a}Mt 1:21; J 3:17; Łk 1:47; Dz 5:31; Flp 3:20; 1J 4:14;
^bMt 1:16; 16:16; J 11:27; Dz 9:22; ^{b1}Łk 1:43; J 13:13; Dz 2:36; Flp 2:11
^{13a}Rdz 32:2;

2Kr 6:17; Mt 26:53
^{14a}Ef 3:21; Obj 5:13;
^{b1}1Kr 8:27; Łk 19:38;
^{b2}Lz 9:6; 57:19; Za 6:13;
^{b3}Łk 1:79; Ef 2:14, 17;
^{b4}1Sm 16:7; Dz 10:35
^{15a}Lz 55:11; Łk 1:20, 45
^{17a}Łk 2:10-12
^{19a}Łk 1:66; 2:51
^{20a}Mt 9:8; Łk 7:16
^{21a}Rdz 17:10-14; Kpl 12:3; Rz 15:8;
^bMt 1:21, 25; Łk 1:31
^{22a}Wj 13:2; Kpl 12:1-8; 1Sm 1:22, 24, 28
^{23a}Łk 1:6; 2:27, 39;
^bWj 13:2, 12, 15; 22:29; 34:19; Lb 3:13; 8:17
^{24a}Kpl 5:11; 12:8
^{25a}Łk 1:6, 75; 23:50;
^bDz 2:5; 8:2; 22:12;

^{c1}Lz 8:14-15; 28:13-16; 52:9; 61:2; Łk 2:38; 23:51; ^{c2}Łk 1:41, 67
^{26a}J 8:51; 21:23; Hbr 11:5; ^{b1}Łk 2:11; 9:20; 23:35
^{27a}Dz 6:8, 10; 8:39;
^{b1}Łk 2:23
^{29a}Łk 1:38;
^bRdz 15:15
^{30a}Rdz 49:18; Ps 98:2; Lz 52:10; Łk 3:6
^{31a}Tt 2:11
^{32a}Lz 42:6; 49:6; J 1:5, 9; 8:12; Dz 13:47; 26:23; Lz 46:13; Jr 2:11
^{34a}Lz 8:14-15; 28:13-16; Rz 9:32-33;
^bMt 21:44; 1Kor 1:22; 2Kor 2:16; 1P 2:8;
^{b1}Mt 11:18, 19; J 9:24; Dz 28:22

dano Mu imię Jezus. Było to imię, którego użył anioł jeszcze przed Jego poczęciem.^b

Poświęcenie Jezusa w świątyni

22 A gdy zgodnie z Prawem Mojżesza upłynęły dni ich oczyszczenia,^a przynieśli Dziecko do Jerozolimy, aby je przedstawić^b Panu, **23** jak napisano w Prawie Pańskim:^a *Każdy potomek płci męskiej otwierający łono matki będzie poświęcony Panu.*^b **24** Przyszli też, aby złożyć przewidzianą Prawem ofiarę: *parę synogarlic lub dwa młode gołębie.*^a

25 W Jerozolimie natomiast przebywał niejaki Symeon. Był to człowiek sprawiedliwy^a i oddany Bogu.^b Oczekiwał on spełnienia się obietnic mających pocieszyć Izrael^c i żył pod wyraźnym wpływem Ducha Świętego.^d **26** Duch Święty zapowiedział mu wcześniej, że nie zazna on śmierci,^a dopóki nie ujrzy Chrystusa,^b Wybawcy posłanego przez Pana. **27** Natchniony^a przez Ducha Symeon przyszedł do świątyni i gdy rodzice wnosili Jezusa, aby postąpić z Nim według zwyczaju Prawa,^b **28** wziął Dziecko w ramiona, oddał cześć Bogu i powiedział:

29 Teraz, Władco, zgodnie z Twoimi słowami pozwalasz swojemu słudze^a odejść w pokoju,^b

30 gdyż moje oczy zobaczyły Twoje zbawienie,^a

31 które przygotowałeś wobec wszystkich ludów:^a

32 światło^a objawienia dla pogan i chwałę^b Twego ludu – Izraela.

33 Słowa te zdziwiły ojca i matkę Jezusa. **34** Symeon zaś zyczył im wszelkiego powodzenia, a do Marii, Jego matki, powiedział: Oto Ten został ustanowiony, aby być powodem zarówno upadku, jak i podźwignięcia się^a wielu ludzi w Izraelu, oraz jako znak, o który będą się spierać.^b **35** W ten sposób wyjdą na jaw zamysły wielu serc; przy tym też twoją własną duszę przeszyje miecz cierpienia.

¹ Lub: (1) *ludziom dobrej woli*; (2) *ludziom Dobrej Woli*.

36 Przebywała tam również prorokini^a Anna, córka Fanuela z plemienia Aszer. Była to kobieta w bardzo podeszłym wieku. Od czasu swojego panieństwa żyła z mężem tylko siedem lat, **37** a następnie była wdową^a do osiemdziesiątego czwartego roku życia. Dniami i nocami nie opuszczała ona świątyni, gdzie oddawała Bogu cześć w postach i modlitwach.^b **38** Właśnie w tym czasie podeszła, stanęła obok, zaczęła dziękować Bogu i mówić o Jezusie wszystkim oczekującym odkupienia Jerozolimy.^a **39** Następnie, po spełnieniu wszelkich wymagań Prawa Pańskiego,^a wrócili do Galilei, do swego miasta Nazaret.^b **40** Dziecko natomiast rosło, nabierało sił oraz mądrości,^a a Bóg otaczał je swoją łaskawą opieką.

Dwunastoletni Jezus w świątyni

41 Rodzice Jezusa chodzili co roku do Jerozolimy^a na Święto Paschy.^b **42** Poszli tam też, zgodnie ze zwyczajem,^a gdy Jezus ukończył dwanaście lat. **43** Po świętach natomiast, kiedy już wracali, Jezus, kilkunastoletni chłopiec, pozostał w Jerozolimie. Rodzice nie wiedzieli o tym. **44** Przekonani jednak, że jest gdzieś między podróznymi, uszli dzień drogi, ale w końcu zaczęli Go szukać wśród krewnych i znajomych. **45** A gdy Go nie znaleźli, wrócili do Jerozolimy i tam nie ustawali w poszukiwaniach. **46** Po trzech dniach spotkali Go w świątyni.^a Siedział tam w kręgu nauczycieli,^b słuchał ich i zadawał pytania. **47** Wszyscy zaś, którzy Mu się przysłuchiwali, byli zdumieni^a Jego rozumem i trafnością odpowiedzi. **48** Rodzice także byli tym zdziwieni. A Jego matka powiedziała do Niego: Dziecko, dlaczego nam to zrobieś? Spójrz, Twój ojciec i ja zmartwieni szukaliśmy Cię. **49** Wtedy Jezus im odpowiedział: Dlaczego Mnie szukać? Czy nie mam wiedzieć, że w tym, co jest mego Ojca,^a Ja być muszę? **50** Lecz oni nie rozumieli^a słów, które do nich kierował. **51** Poszedł za-

^{36a}Wj 15:20; Dz 21:9

^{37a}1Tm 5:3, 5, 9;
^bMt 6:16-18; Dz 13:3;
14:23; 1Tm 5:5

^{38a}Lk 2:25; 24:21

^{39a}Lk 2:23;
^bMt 2:23; Łk 2:4
^{40a}Lk 1:80; 2:52
^{41a}Pwt 12:5, 11, 14,
18, 26; 16:16; 1J 11:55;
^bWj 12:11; 23:15;
Pwt 16:1-8; Łk 22:8
^{42a}Wj 12:21-27;
Kpl 23:4-5
^{46a}Mt 26:55;
^bLk 5:17; J 3:10
^{47a}Mt 7:28; Mk 1:22;
6:2; Łk 4:22, 32;
J 7:15
^{49a}Lk 10:22; 22:29;
J 2:16; 14:2; 20:17
^{50a}Mk 9:32; Łk 9:45
^{51a}Lk 2:19
^{52a}1Sm 2:26; Prz 3:4;
Łk 1:80; 2:20

Rozdział 3

^{1a}Lk 2:1; ^bMt 27:2;
Dz 4:27; 1Tm 6:13;
^cMt 14:1; Łk 3:19; 9:7;
23:7; Dz 13:1
^{2a}Mt 26:3; J 11:49;
18:13; Dz 4:6;
^bMt 3:1-12; Mk 1:2-8;
^cLk 1:80
^{3a}Mk 1:4; Łk 3:16;
J 1:26; Dz 13:24;
17:30; 19:4;
^bMt 26:28; Łk 1:77
^{4a}Lk 4:17; Dz 8:28;
^bLz 40:3-5; J 1:23;
^cLz 57:14; Łk 1:76
^{5a}Lz 49:11; Za 4:7;
^bPrz 4:26; Iz 42:16;
Hbr 12:13
^{6a}Ps 98:2-3; Iz 52:10;
Łk 2:30; Tt 2:11
^{7a}Ps 140:3-4;
Mt 3:7; 23:33;
^bJ 3:36; Rz 1:18; 2:5;
8:5, 9; 1Ts 1:10
^{8a}Dz 26:20; ^bLz 51:2;
J 8:33, 39; Dz 13:26;
Rz 4:1, 11, 12, 16, 17;
9:7-8; Ga 3:7
^{9a}Mt 3:10; 7:19;
J 15:6
^{10a}Lk 3:12, 14;
Dz 2:37; 16:30; 22:10

tem z nimi, wrócił do Nazaretu i okazywał im posłuszeństwo. Jego matka natomiast zachowywała w sercu^a wszystkie te wypowiedzi i zdarzenia. **52** Jezus tymczasem rozwijał się umysłowo i fizycznie, Bóg otaczał Go łaskawą opieką,^a a ludzie życzliwością.

Działalność Jana Chrzciciela

(Mt 3:1-12; Mk 1:1-8; J 1:19-28)

3 W piętnastym roku panowania cesarza^a Tyberiusza, gdy Poncjusz Płat^b był namiestnikiem Judei, Herod^c tetrarchą Galilei, Filip, jego brat, tetrarchą Iturei oraz okręgu Trachonu, a Lizaniasz tetrarchą Abileny, **2** za arcykapłanów Annasza i Kajfasza,^a Bóg przemówił do Jana,^b syna Zachariasza, który przebywał na pustyni.^c **3** Przemierzał on więc całą okolicę Jordanu i wzywał ludzi do przyjęcia chrztu opamiętania^a dla dostąpienia przebaczenia grzechów.^b **4** Tak też zostało napisane w Księdze proroka Izajasza:^a

*Głos^b wołającego na pustkowiu:
Przygotujcie^c drogę Pana,
wyprostujcie Jego ścieżki.*

5 *Każdy wówz niech będzie
wypelniony,*

*każda góra lub wzgórze zrównane,^a
drogi krzywe – wyprostowane,
wyboiste zaś – wygładzone.^b*

6 *Każda zaś istota zobaczy zbawienie¹
przygotowane przez Boga.^a*

7 Przemawiał więc do tłumów, które wciąż wychodziły, aby udzielił im chrztu: Wy, pomioty żmij,^a czy ktoś wam doradził, by uchodzić przed nadchodzącym gniewem?^b **8** Jeśli tak, to wydawajcie owoce godne opamiętania^a i nie próbujcie się ludzić myślą, że wam wystarczy mieć za ojca Abrahama.^b Mówię wam: Z tych kamieni Bóg może wzbudzić Abrahamowi dzieci. **9** Topór dotknął już korzeni. Każde drzewo, które nie rodzi dobrego owocu, zostanie wycięte i rzucone w ogień.^a **10** Cóż więc mamy czynić?^a – dopytywały się tłumy. **11** A on

¹ Lub: *ratunek przygotowany przez Boga.*

im odpowiadał: Kto ma dwie koszule, niech podzieli się^a z tym, który nie ma żadnej, a kto ma co jeść, niech postąpi podobnie.^b **12** Przyszli też celnicy,^a aby dać się ochrzcić. Ci również zapytali: Nauczycielu, co mamy czynić? **13** Nie pobierajcie nic więcej ponad ustaloną stawkę^a – odpowiedział. **14** Pytali go i żołnierze: A co my mamy czynić? Na nikim niczego nie wymuszajcie – powiedział – i nie składajcie fałszywych donosów,^a lecz niech wam wystarczy wasz żółd.

15 Gdy lud śledził rozwój wypadków i wszyscy zastanawiali się, czy może Jan nie jest Chrystusem,^a **16** on sam publicznie oświadczył: Ja, gdy chrzczy, zanurzam was w wodzie,^a lecz nadchodzi ktoś potężniejszy ode mnie; Jemu nie jestem godny rozwiązać rzemyka u sandałów;^b On was będzie chrzcił, zanurzając w Duchu Świętym^c i ogniu.^d

17 W rękę trzyma sito. Dokładnie prześiewe wszystko, co jest na Jego klepsku.^a Ziarno zbierze do spichrza,^b plewy natomiast spali niegasnącym ogniem.^c

18 W wielu też innych słowach kierował do ludu przestrogi i głosił mu dobrą nowinę.^a **19** Natomiast tetrarcha Herod, upominany przez niego z powodu Herodiady,^a żony swego brata, oraz z powodu innych nadużyć, których się dopuścił, **20** dodał do tego wszystkiego i to, że osadził Jana w więzieniu.^a

Chrzest Jezusa

(Mt 3:13-17; Mk 1:9-11; J 1:31-34)

21 Gdy więc cały lud przyjął chrzest, został ochrzczony również Jezus, a w czasie Jego modlitwy^a otworzyło się niebo **22** i zstąpił na Niego Duch Święty^a w cielesnej postaci przypominającej gołębicę. Przy tym z nieba rozległ się głos: Ty jesteś moim ukochanym Synem,^b źródłem mojej radości.

Rodowód Jezusa

(Mt 1:1-17)

23 Gdy Jezus rozpoczynał działalność,^a miał około trzydziestu lat i choć uważano, że był synem Józefa,^b pocho-

11^a Iz 58:7; Ez 18:7; 16; **b** Jk 2:15; 1J 3:17

12^a Mt 21:32; Łk 7:29; 18:13-14

13^a Łk 19:8

14^a Wj 23:1; Kpl 19:11

15^a J 1:19-20

16^a Łk 3:3; J 1:26;

Dz 1:5; **b** J 1:27;

Dz 13:25; **c** Mk 1:8;

J 1:33; Dz 11:15;

d Mt 3:11

17^a Mi 4:12;

b Mt 13:30; **c** Mt 3:12;

25:41; Mk 9:48

18^a Łk 2:10; 4:43

19^a Mt 14:3-4;

Mk 6:17-18

20^a J 3:24

21^a Łk 5:16; 6:12;

9:18, 28; 11:1

22^a Iz 42:1;

Mt 12:18; Łk 4:18;

J 1:32, 33; Dz 10:38;

b Ps 2:7; Mt 3:17;

17:5; Mk 9:7; Łk 9:35;

Ef 1:6; Kol 1:13;

2P 1:17

23^a Mt 4:17; Dz 1:1;

b Łk 4:22; J 6:42

27^a Ezd 3:2; Ne

12:47; Ag 2:2; Za

4:6, 7, 8, 10; Mt 1:12;

b 1Krn 3:17; Ezd 3:2

31^a 2Sm 5:14;

1Krn 3:5; Za 12:12;

b 1Sm 17:12

33^a Rt 4:18-22;

1Krn 2:10-12

36^a Rdz 11:10-26;

1Krn 1:24-27

38^a Rdz 4:25-5:32

Rozdział 4

1^a Łk 1:15, 35; 3:16;

4:14, 18; 10:21;

b Ez 11:1; 7:1; Łk 2:27;

Dz 8:39

2^a Wj 34:28; 1Krl

19:8; **b** Rdz 3:4-5;

Jb 1:9-11; Za 3:1;

Mt 13:19; J 8:44;

1P 5:8; **c** Mt 26:37-

38; Mk 14:33-35;

Łk 22:44; Hbr 4:15;

d Pwt 9:9

3^a Mt 4:3; **b** Rdz 3:1

4ª Pwt 8:3

5^a Mt 16:26

6^a Łk 10:18; J 14:30;

12:31; 1J 5:19;

Obj 13:2, 7;

b Mt 28:18

8^a Kpl 26:1; Pwt 5:9;

6:13; 10:20

dził od Helego, **24** Mattata, Lewiego, Melchiego, Jannaja, Józefa, **25** Mattatiasza, Amosa, Nahuma, Heslego, Nag-gaja, **26** Maata, Mattatiasza, Semeina, Jozecha, Jody, **27** Joanana, Rezy, Zorobabela,^a Salatiela,^b Neriego, **28** Melchiego, Addiego, Kosama, Elmadama, Era, **29** Jozuego, Eliezera, Joryma, Mattata, Lewiego, **30** Symeona, Judy, Józefa, Jonama, Eliakima, **31** Melei, Menny, Mattaty, Natana,^a Dawida,^b **32** Jessaja, Obeda, Boaza, Sali, Naassona, **33** Aminadaba,^a Admina, Arniego, Hesroma, Faresa, Judy, **34** Jakuba, Izaaka, Abrahama, Tary, Nachora, **35** Serucha, Ragau, Faleka, Ebera, Sali, **36** Kainama, Arfaksada, Sema,^a Noego, Lamecha, **37** Matusali, Henocha, Jareta, Maleleela, Kainama, **38** Enosa, Seta i w końcu od Adama, który pochodził od Boga.^a

Czas próby

(Mt 4:1-11; Mk 1:12-13)

4 Następnie Jezus pełen Ducha Świętego^a wrócił znad Jordanu i wiedziony^b przez Ducha chodził po pustyni, **2** gdzie przez czterdzieści dni^a diabeł^b poddawał Go próbie.^c W tych dniach nie jadł,^d a gdy dobiegły końca, odczuł głód. **3** Wtedy diabeł podsunął Mu pomysł:^a Skoro^b jesteś Synem Boga, powiedz temu kamieniowi, aby zamienił się w chleb. **4** Jezus odpowiedział: Napisano: *Człowiekowi do życia potrzebny jest nie tylko chleb.*^a

5 Potem diabeł wyprowadził Go na górę, gdzie w ułamku sekundy pokazał Mu wszystkie królestwa zamieszkane gołębiami.^a **6** Zaproponował: Tobie dam całą władzę i chwałę tych królestw, ponieważ mnie została przekazana^a i daję ją, komu zechcę.^b **7** Jeśli więc Ty się przede mną pokłonisz – wszystko będzie Twoje. **8** Jezus odpowiedział: Napisano: *Panu, twojemu Bogu, będziesz oddawał pokłon* i tylko *Jemu będziesz służył.*^a

9 W końcu diabeł zaprowadził Go do Jerozolimy, postawił na szczycie świą-

tyni i powiedział do Niego: Skoro jesteś Synem Boga, skocz stąd w dół.

10 Przecież napisano:

On swym aniołom poleci cię strzec,^a

11 oraz:

Będą cię nosić na rękach,

byś czasem swojej stopy

nie uraził o kamień.^{a1}

12 Jezus odparł: Powiedziano: *Nie będziesz wystawiał na próbę Pana, twojego Boga.^a*

13 Gdy czas próby dobiegł końca, diabeł odstąpił od Niego^a w oczekiwaniu na kolejną sposobność.^b

Jezus w Galilei

14 Potem Jezus zawrócił w mocy Duchu^a do Galilei,^b a wieść o Nim rozniosła się^c szeroko po okolicy. **15** On zaś, chwalony przez wszystkich, nauczał w miejscowych synagogach.^a

Jezus wzgardzony w Nazarecie

(Mt 13:54-58; Mk 6:1-6)

16 Tak też przyszedł do Nazaretu,^a gdzie się wychował. W dzień szabatu,^b zgodnie ze swoim zwyczajem,^c wszedł do synagogi^d i zgłosił się do czytania.^e

17 Podano Mu zwój z proroctwem Izajasza,^a On zaś rozwinął zwój i odnalazł miejsce, gdzie było napisane:

18 *Duch Pana spoczywa na mnie,^a*

Ten, który namaścił mnie,^b

abym ubogim^c niósł dobrą nowinę,^d
który posłał mnie,

abym więźniom głosił wyzwolenie,^e
niewidzącym^f przejrzenie,

zgnębionych^g wypuścił na wolność –

19 *abym ogłosił rok*

Pańskiej przychylności.^a

20 Po przeczytaniu zwinął zwój, oddał go służce i usiadł, a wszyscy obecni w synagodze skierowali na Niego wzrok. **21** Wtedy zaczął do nich mówić: Dziś jesteście świadkami spełniania się^a słów tego proroctwa. **22** Wszyscy potakiwali Mu, podziwiali^a pełne życzliwości słowa^a płynące z Jego ust,^b

^{10a}Ps 91:11

^{11a}Ps 91:12

^{12a}Pwt 6:16; Iz 7:12;

^{1Kor} 10:9

^{13a}J 14:30; ^bHbr 4:15

^{14a}Lk 4:1, 18;

^bMt 4:12; J 4:43;

^{Dz} 10:37; ^cMt 9:26;

^{Lk} 4:37

^{15a}Mt 4:23; 9:35;

^J 18:20

^{16a}Mt 2:23; ^{Lk} 2:39;

⁵¹; ^bMk 2:27; ^{Lk} 4:31;

^{Hbr} 4:4; ^{Dz} 17:2;

^dMt 13:54; ^{Dz} 13:14;

^eDz 13:27; 15:21

^{17a}Lk 3:4

^{18a}Iz 42:1;

^{Lk} 4:1, 14; ^J 3:34;

^bKpł 8:12; 15m 16:12-13;

^cMt 11:5; ^{Lk} 6:20;

^dMk 16:15; ^{Lk} 3:18;

^{4:43}; ^ePs 102:21;

^{146:7-8}; ^{Lz} 42:7;

^{49:8-9}; ^{Za} 9:11-12;

^{Rz} 6:18, 22;

¹Dz 26:18; ⁹Lz 58:6;

^{Ps} 103:6

^{19a}Kpł 25:10;

^{Ps} 102:20; ^{Iz} 61:1, 2

^{21a}Mt 1:22

^{22a}Mt 7:28;

^{Mk} 6:2; ^{Lk} 4:32;

^J 7:15; ^bJ 6:63, 68;

^cMt 13:55; ^{Lk} 3:23;

^J 6:42

^{23a}Mt 27:42;

^{Lk} 23:39; ^bLk 4:16;

^cMt 4:13; 11:23;

^{Mt} 1:21-28; 2:1-12;

^{Lk} 4:31

^{24a}Mt 13:57; ^J 4:44

^{25a}Krl 17:1, 18;

^{18:1}; ^{Jk} 5:17

^{26a}Krl 17:8-16;

^{Mt} 11:21; 15:21

^{27a}2Krl 5:1-14

^{28a}Lk 6:11; ^J 7:23;

^{Dz} 7:54

^{29a}Lb 15:35; ^{Dz} 7:58;

^{Hbr} 13:12

^{30a}J 8:59; 10:39

^{31a}Mt 4:13; ^{Mk} 1:21;

^{Lk} 4:23; ^J 1:212;

^bMt 4:23; ^{Mk} 6:2;

^{Lk} 4:16

^{32a}Lk 4:22;

^bMt 7:28-29; ^J 7:46

^{33a}Lk 6:18

^{34a}Mt 8:29; ^{Lk} 8:28;

^bMk 1:24; ^{Dz} 19:15;

^{Jk} 2:19

^{35a}Lk 4:32, 41

ale też mówili: Czy to nie jest syn Józefa?^c **23** Właśnie pod ich adresem Jezus powiedział: Zapewne przytoczyście mi to przysłowie: Lekarzu, pokaż na sobie,^a że twój lek jest skuteczny. Dokonaj także tu, w swoim rodzinnym mieście,^b tego wszystkiego, co – jak słyszeliśmy – zdarzyło się w Kafarnaum.^c **24** Zapewniam was – ciągnął dalej – żaden prorok nie spotyka się z życzliwym przyjęciem wśród swoich.^a **25** Wysłuchajcie tej przykrej prawdy: Wiele było wdów w Izraelu za dni Eliasza,^a kiedy to przez trzy i pół roku panowała susza i wielki głód ogarnął całą ziemię, **26** lecz do żadnej z nich nie został posłany Eliasza, tylko do owdowiałej kobiety – w Sarepcie Sydońskiej.^a **27** Wielu też było trędowatych w Izraelu za proroka Eliaszusa, a jednak żaden z nich nie został wyleczony, tylko Naaman – Syryjczyk.^a **28** Na te słowa gniew^a wezbrał we wszystkich zgromadzonych w synagodze. **29** Zerwali się, wypchnęli Jezusa z miasta^a i zawlekli aż na krawędź góry, na której leżało ich miasto. Chcieli Go strącić w dół, **30** On jednak przeszedł między nimi i oddalił się.^a

Słowa poparte mocą:

Uwolnienie opętanego

(Mk 1:21-28)

31 Zszedł do Kafarnaum,^a miasta w Galilei. Tam ich nauczał^b w dzień szabatu,^c **32** a oni byli zdumieni^a Jego nauczaniem, ponieważ swoje słowa wypowiadał jako ktoś władny spełnić to, o czym mówi.^b

33 Był zaś w synagodze człowiek mający w sobie ducha nieczystego, demona.^a Ten wrzasnął z całej siły: **34** Przestań! Nie wtrącaj się w nasze sprawy, Jezusie z Nazaretu! Czy przyszedłeś nas zniszczyć?^a Wiem, kim Ty jesteś.^b Świętym Bożym. **35** Lecz Jezus skarcił go^a słowami: Zamilcz i wyjdź z niego! Wtedy demon rzucił opętanego na środek i wyszedł z niego, nie wyrządzając mu żadnej krzywdy. **36** Wówczas wszystkich obecnych ogarnęło

¹ Sparafrazowany cytat za G.

² Lub: *słowa łaski*.

zduwienie. Zaczęli zastanawiać się między sobą: Cóż to za słowa! Świadomy swojej władzy,^a z taką mocą^b rozkazuje nawet duchom nieczystym – i wychodzą?^c **37** A wieść o Nim szerokim echem rozchodziła się^a po okolicznych miejscowościach.

Uzdrowienia w domu Piotra

(Mt 8:14-17; Mk 1:29-34)

38 Gdy wyszedł z synagogi, wstąpił do domu Szymona. A właśnie teściową Szymona trawiła wysoka gorączka. Wstawili się więc za nią u Niego. **39** On zaś stanął nad nią, nakazał gorączce ustąpić, a ta ją opuściła. Wtedy kobieta niezwłocznie wstała i zaczęła im usługiwać.

40 A gdy słońce chyliło się ku zachodowi, wszyscy, którzy mieli u siebie ludzi dotkniętych różnymi chorobami, prowadzili ich do Niego. On zaś kładł na każdego z nich ręce^a i uzdrowiał.^b **41** Z wielu też wychodziły demony,^a które krzyczały:^b Ty jesteś Synem Boga.^c On jednak nakazywał im milczeć^d i nie pozwalał im mówić, gdyż wiedziały, że jest Chrystusem.^e

42 Z nastaniem dnia wyszedł i udał się na odosobnione miejsce.^a Tłumy jednak szukały Go,^b znalazły i próbowały Go zatrzymać – nie chciały, by od nich odchodził. **43** Lecz On powiedział: Innym miastom też pragnę nieść dobrą nowinę^a o Królestwie Bożym, gdyż po to zostałem posłany.^b **44** Dlatego głosił swe przesłanie również w synagogach^a Judei.

Powołanie pierwszych uczniów

(Mt 4:18-22; Mk 1:16-20)

5 Pewnego razu, gdy tłum na Niego napierał, by słuchać Słowa Bożego, a On stał nad jeziorem Genezalet,^a **2** zobaczył na brzegu dwie łodzie. Rybacy właśnie z nich wyszli i płukali sieci. **3** Wówczas Jezus wszedł do łodzi,^a która była własnością Szymona, i poprosił go, aby odbił nieco od brzegu. Następnie usiadł w niej i zaczął nauczać tłumy.

^{36a}Łk 4:32; ^bŁk 6:19; ^cMt 8:16; 9:33

^{37a}Łk 4:14

^{40a}Mk 5:23; 16:18; Łk 13:13; ^bMt 4:23

^{41a}Łk 4:33; ^bMk 3:11, 12; Dz 16:17-18; ^cŁk 1:35; Mt 8:29; ^dŁk 4:35, 39; ^eMk 1:34; Łk 2:11, 26 ^{42a}Mk 1:35; Łk 5:16; ^bMk 1:36, 37; J 6:24, 26 ^{43a}Łk 2:10; 3:18; 8:1; 16:16; Mt 4:23; 24:14; Dz 8:12; ^bŁk 12:49; 51; 19:1; Mt 5:17; 20:28; J 3:17 ^{44a}Mt 4:23; Mk 1:39

Rozdział 5

^{1a}Mt 14:34 ^{3a}Mt 13:2; Mk 3:9; 4:1 ^{4a}J 21:6 ^{5a}J 21:3; ^bŁk 7:7 ^{6a}J 21:11 ^{8a}Jb 40:4; 42:6; Iz 6:5 ^{9a}Ps 46:9; 99:1 ^{10a}Mt 14:27; ^bMt 4:19; 13:47; Mk 1:17; Dz 2:41 ^{11a}Łk 18:28; ^bMt 4:19-20; 19:27; Mk 10:28; Łk 9:57, 62 ^{13a}Łk 17:14 ^{14a}Mt 9:30; Mk 5:43; 7:36; Łk 8:56; ^bKpł 14:2-32; Łk 17:14; ^cMt 10:18; Łk 9:5 ^{15a}Mt 9:26; ^bMt 4:25; Mk 3:8; J 6:2; ^cMk 1:34; 6:56

4 Gdy przestał mówić, zwrócił się do Szymona: Wypłyn na głęboką wodę. Zarzućcie tam sieci na połów.^a **5** Mistrzu – odpowiedział Szymon – całą noc ciężko pracowaliśmy i nic nie złowiliśmy;^a ale ponieważ Ty to mówisz,^b zarzucę sieci. **6** I gdy zarzucili, zagarnęli tyle ryb, że ich sieci zaczęły się rwać.^a **7** Skinęli więc na współników w drugiej łodzi, żeby im przyszli z pomocą. Ci przyплыли i napełnili obie łodzie, tak że ledwie trzymały się na powierzchni.

8 Na ten widok Szymon Piotr przypadł Jezusowi do kolan i powiedział: Odejdź ode mnie, Panie, bo jestem grzesznym człowiekiem.^a **9** Jego samego bowiem oraz wszystkich przy nim zebranych ogarnęło zdumienie^{a1} z powodu tak obfitego połowu. **10** Podobnie było z Jakubem i Janem, synami Zebedeusza, którzy towarzyszyli Szymonowi.² Wtedy Jezus powiedział do Szymona: Przestań się bać,^a od tej chwili będziesz łowił ludzi.^b **11** Wyciągnęli więc łodzie na ląd, zostawili wszystko^a i poszli za Nim.^b

Uzdrowienie trędowatego

(Mt 8:2-4; Mk 1:40-45)

12 W czasie pobytu Jezusa w jednym z miast zjawił się u Niego człowiek cały pokryty trądem. Gdy zobaczył Jezusa, upadł na twarz i poprosił: Panie, jeśli byś tylko zechciał, mógłbyś mnie oczyścić. **13** Wtedy Jezus wyciągnął rękę, dotknął go i powiedział: Chce, bądź oczyszczony.^a I trąd natychmiast ustąpił. **14** Następnie polecił uzdrowionemu: Nic nikomu nie mów,^a ale idź, pokaż się kapłanowi i tak jak nakazał Mojżesz,^b złożź ofiarę za swe oczyszczenie – na świadectwo dla nich.^c **15** Jednak wieść o Nim tym bardziej się rozchodziła.^a Skutek był taki, że wielkie tłumy^b przychodziły, żeby Go słuchać i doznać uzdrowienia^c ze swoich słabości. **16** Jezus natomiast

¹ Tj. zdumienie i jednocześnie przerażenie.
² Lub: *byli współnikami Szymona.*

usuwał się na ustronne miejsca^a i tam się modlił.^b

Prawo przebaczenia grzechów

(Mt 9:1-8; Mk 2:1-12)

17 Pewnego dnia, gdy nauczał, wśród słuchaczy siedzieli również faryzeusze i nauczyciele Prawa,^a którzy zeszli się ze wszystkich wiosek Galilei i Judei oraz z Jeruzolimy. A była w Nim moc Pana,^b dzięki której uzdrawiał.

18 I wtedy jacyś ludzie przynieśli na posłaniu sparaliżowanego. Chcieli go wnieść do środka i położyć przed Jezusem.

19 Jednak ze względu na tłum nie mogli znaleźć sposobu, by się do Niego przedostać. Dlatego weszli na płaski dach, zdjęli część stropu i przez otwór spuścili posłanie z chorym prosto przed Jezusa.

20 Gdy Jezus zobaczył ich wiarę,^a powiedział: Człowieku, przebaczone są ci twoje grzechy.^b

21 Wtedy znawcy Prawa oraz faryzeusze zaczęli się zastanawiać: Kto to jest? On obraża Boga!^a Kto, jeśli nie sam Bóg, może przebaczać grzechy?^b

22 Jezus przejrzał ich myśli^a i powiedział do nich: Nad czym się tak zastanawiacie? **23** Co jest łatwiejsze? Powiedzieć: Przebaczone są ci grzechy, czy: Wstań i zacznij chodzić?

24 Wiedźcie jednak, że Syn Człowieczy^a ma na ziemi władzę przebaczenia grzechów.^b I tu polecił sparaliżowanemu: Wstań, złóż posłanie. Możesz iść do domu.^c

25 I chory natychmiast wstał – widzieli to wszyscy – podniósł to, na czym leżał, i chwalać Boga,^a odszedł do swego domu. **26** Wtedy wszyscy wpadli w uniesienie, zaczęli chwalić Boga i przejęci lekkiem mówić: Dziś zobaczyliśmy coś, co wykracza poza ludzkie pojęcie.^a

Powołanie Lewiego

(Mt 9:9-13; Mk 2:14-17)

27 Potem wyszedł i wypatrzył celnika^a imieniem Lewi. Urzędował on właśnie przy stole celnym. Jezus zwrócił się do niego: Chodź za Mną. **28** I wtedy Lewi wstał, zostawił wszystko i odtąd chodził z Jezusem.^a

^{16a}Łk 4:42;
^bMt 14:23; Mk 1:35

^{17a}Mt 15:1; Łk 2:46;
Dz 5:34; 1Tm 1:7;
^bMk 5:30; Łk 6:19;
8:46

^{20a}Mk 10:52; Łk 7:9;
Dz 3:16; ^bŁk 7:48;
Jk 5:15
^{21a}Mt 26:65; J 10:36;
^bPs 32:5; Iz 43:25;
Łk 7:49

^{22a}Łk 6:8; 9:47;
J 2:24-25; 5:42;
1J 3:20

^{24a}Mt 8:20;
Łk 2:7; J 5:27; Flp 2:7;
^bMt 28:18; ^cJ 5:8

^{25a}Łk 7:16

^{26a}Mt 9:8; 15:31;
Dz 4:21
^{27a}Mt 5:46; 11:19
^{28a}Łk 5:11; 18:28
^{29a}Łk 15:1
^{30a}Dz 23:9;
^bMt 9:11; 11:19;
Łk 15:2

^{32a}Mt 11:20;
Mk 1:15; Łk 15:7; 24:47; Dz 5:31; 1Tm 1:15
^{33a}Łk 7:18; 11:1;
J 1:35; 3:25; ^bŁk 2:37;
18:12
^{34a}J 3:29
^{35a}Łk 9:22; 17:22;
J 16:5-7

Rozdział 6

^{1a}Pwt 23:25
^{2a}Pwt 20:10; J 5:10
^{3a}Is 21:1-6

29 Wyprawił on też dla Jezusa wielkie przyjęcie w swym domu. Przy stole rozgościło się bardzo wielu celników oraz innych ludzi tego rodzaju.^a **30** Faryzeusze natomiast i należący do nich znawcy Prawa zaczęli szemrać^a i zadawać uczniom pytania: Dlaczego toiecie i pijecie w towarzystwie celników i grzeszników?^b **31** Wtedy Jezus im odpowiedział: Chorzy, a nie zdrowi, potrzebują lekarza. **32** Nie przyszedłem wzywać do opamiętania^a sprawiedliwych, ale grzesznych.

Nowe formy dla nowych treści

(Mt 9:14-17; Mk 2:18-22)

33 Wówczas postavili Mu zarzut: Uczniowie Jana^a często poszczą^b i pilnują modlitwy, podobnie uczniowie faryzeuszów, Twój natomiast bez przerwy jedzą i piją. **34** Czy zmuszacie gości do postu – zapytał ich Jezus – dopóki na weselu jest z nimi pan młody?^a **35** Przyjdzie jednak czas, gdy Pan młody zostanie im zabrany – wtedy nastaną dni, w których będą pościć.^a

36 Podał im jeszcze taki przykład: Nikt nie wydiera kawałka nowej szaty, aby połączyć starą. Jeśli to robi, to niszczy nową, a do starej nowa łata i tak nie pasuje. **37** Nikt też nie wlewa młodego wina w stare bukłaki, bo inaczej młode wino rozsadza bukłaki – samo wycieka, i bukłaki zniszczone. **38** Młode wino wlewa się w nowe bukłaki. **39** Nikt też, kto pił stare wino, nie zechce go zamienić na młode; zawsze bowiem będzie twierdził, że stare jest lepsze.

Syn Człowieczy Panem szabatu

(Mt 12:1-8; Mk 2:23-28)

6 W pewien szabat Jezus przechodził między łanami zboża, a Jego uczniowie zrywali po drodze kłosa i jedli wyłuskane z nich ziarno.^a **2** Wtedy niektórzy faryzeusze postavili im pytanie: Dlaczego robicie to, czego nie wolno robić w szabat?^a **3** A czy nie czytaliście o tym – odpowiedział im Jezus – co uczynił Dawid,^a gdy był głodny, on sam i jego towarzysze? **4** O tym, jak

wszedł do domu Bożego, wziął chleb obecności,^a który mogą jeść tylko kapłani, sam go jadł oraz dał tym, którzy z nim byli? **5** I dodał: Panem szabat jest Syn Człowieczy.^a

Uzdrowienie człowieka z bezwładną ręką

(Mt 12:9-14; Mk 3:1-6)

6 Innym razem, również w dzień szabat, Jezus wszedł do synagogi^a i nauczał. Był tam akurat człowiek, który cierpiał na bezwład prawej ręki. **7** Znamcy Prawa oraz faryzeusze bacznie obserwowali^a Jezusa: Jeśli w szabat dokona uzdrowienia, będzie powód do wniesienia przeciw Niemu skargi.^b **8** Jezus, świadom tych intryg,^a powiedział do człowieka z bezwładem ręki: Wstań i wyjdź na środek. Chory wyszedł. **9** Jezus natomiast zwrócił się do nich: Pytam was, czy w szabat wolno wyświadczać dobro, czy zło, uratować człowieka, czy go zgubić? **10** Po czym rozejrzał się wokół^a po wszystkich i polecił choremu: Wyciągnij rękę. Chory to uczynił – jego ręka odzyskała sprawność. **11** Ich natomiast ogarnął ślepy gniew^a i rozpoczęli naradę,^b co by tu zrobić z Jezusem.

Wybór Dwunastu

(Mt 10:1-4; Mk 3:13-19; J 6:70)

12 W tych dniach Jezus wyszedł na górę, aby się modlić,^a i na modlitwie do Boga spędził całą noc. **13** Z nastaniem dnia przywołał swoich uczniów^a i spośród nich wybrał sobie dwunastu,^b których też nazwał apostołami: **14** Szymona, któremu dał przydomek Piotr,^a jego brata Andrzeja,^b Jakuba, Jana,^c Filipa,^d Bartłomieja, **15** Mateusza,^a Tomasza, Jakuba, syna Halfeusza, Szymona zwanego Zelotą, **16** Judasza,^a syna Jakuba, i Judasza Iskariota, który potem okazał się zdrajcą.

Przemówienie na równinie

(Mt 5:1-7:29; Mk 3:7-12)

17 Następnie zszedł z nimi w dół i zatrzymał się na równinie. Towarzyszył

^{4a}Wj 25:30; Kpl 24:5-9

^{5a}Łk 5:24

^{6a}Mt 4:23; 6:2; Łk 4:15

^{7a}Mt 12:10; Łk 14:1; ^bJ 5:18; 8:6

^{8a}Mt 9:4; Łk 5:22; 9:47

^{9a}Łk 13:14; 14:3; ^{10a}Mk 3:34; 5:32; 10:23

^{11a}Łk 4:28; ^bMt 21:46; 26:4; 27:1; J 5:18

^{12a}Mt 14:23; Mk 1:35; 6:46; Łk 5:16; 9:18

^{13a}Łk 9:1; ^bDz 1:13; ^{14a}Mt 16:18; J 1:42; ^bJ 1:40; Mt 4:18; ^cŁk 5:10; ^dJ 1:44

^{15a}Mt 9:9; Łk 5:27; ^{16a}J 14:22

^{17a}Mt 11:21

^{18a}Mt 15:22-28; Dz 5:16

^{19a}Mt 9:20; 14:36; ^bMk 5:30; Łk 4:36; 5:17; 8:46

^{20a}Mt 11:5; Jk 2:5; Mt 5:2-12; ^bMt 25:34; Łk 12:29-32

^{21a}Łk 55:1-2; Jr 31:25; Łk 1:53; ^bPs 126:5-6;

^cIz 61:2-3; J 16:20; Obj 7:16-17

^{22a}Mt 10:22;

^bJ 9:22; 15:19; 16:2; ^cIz 51:7; Hbr 13:13; 1P 2:12; 3:16; 4:14

^{23a}Dz 5:41; 1P 4:13; ^b2Krn 36:16; Mt 23:30-31; Łk 11:47; Dz 7:51-52

^{24a}Am 6:1; ^bŁk 18:23; Jk 5:1; ^cŁk 16:25

^{25a}Iz 65:13-14; ^bPrz 14:13

^{26a}Iz 30:10; Jr 5:31; Mi 2:11; Mt 7:15

^{27a}Wj 23:4; Prz 25:21; Mt 5:44; Łk 6:35; Rz 12:20

^{28a}Rz 12:14; 1P 3:9; ^bŁk 23:34; Dz 7:60

^{29a}Iz 50:6; Tr 3:30; Mt 5:39; 26:67

Mu wielki tłum Jego uczniów oraz ogromna rzesza ludzi z całej Judei, w tym z Jerozolimy, a także znad morza, z Tyru i Sydonu.^a **18** Przyszli oni, aby Go posłuchać i przeżyć uzdrowienie. Uzdrowienia doświadczały również ludzie nękani przez duchy nieczyste.^a **19** A każdy z tłumu starał się Go dotknąć,^a ponieważ wychodziła z Niego moc^b i leczyła wszystkich.

20 On natomiast skierował wzrok na swoich uczniów i zaczął mówić:

Szczęśliwi jesteście, ubodzy,^a gdyż wasze jest Królestwo Boże.^b

21 Szczęśliwi, którzy teraz głodujecie,^a ponieważ będziecie nasyceni.

Szczęśliwi, którzy teraz płaczącie,^b dlatego że będziecie radośni.

22 Szczęśliwi jesteście, ilekroć was ludzie znienawidzą,^a ilekroć od siebie odłączą,^b znieważą i zniesławią^c wasze imię – z powodu Syna Człowieczego.

23 Cieszc się w tym dniu^a i z radości skaczcie do góry. W niebie czeka was naprawdę hojna zapłata. Podobnie bowiem ich ojcowie traktowali proroków.^b

24 Ale biada^a wam, bogatym,^b gdyż w pełni odbieracie swą pociechę.^c

25 Biada wam, teraz opływającym w dostatki, gdyż spadnie na was głód.^a Biada wam, zuchwale roześmianym, gdyż będziecie smucić się i płakać.^b

26 Biada wam, ilekroć wszyscy będą mieli o was dobre zdanie, bo takie ich ojcowie mieli o fałszywych prorokach.^a

27 Lecz wam, słuchającym, polecam: Kochajcie swoich wrogów,^a bądźcie dobrzy dla tych, którzy was nienawidzą, **28** dobrze życzcie tym, którzy was przeklinają,^a módlcie się za tych, którzy wam szkodzą.^b **29** Temu, kto ci wymierza policzek, nadstaw też drugiego,^a a temu, kto ci odbiera płaszcz, nie broń i koszuli.

30 Każdemu, kto cię prosi, dawaj,^a a od tego, kto bierze, co twoje, nie żądaj zwrotu.

31 Traktujcie innych tak, jak sami chcecie być traktowani.^a **32** Jeśli kochacie tych, którzy was kochają, to cóż wam wynagradzać?^a Przecież i grzesznicy kochają tych, którzy ich darzą miłością. **33** Albo jeśli czynicie dobrze tym, którzy dla was są dobrzy, to cóż tu wam wynagradzać? Grzesznicy czynią to samo. **34** I jeśli pożyczacie tym, od których spodziewacie się zwrotu, to cóż wam wynagradzać? Grzesznicy również pożyczają grzesznikom, aby odebrać tyle samo. **35** Ale kochajcie waszych wrogów,^a czyńcie dobrze, pożyczajcie, nie oczekując nic w zamian,^b a otrzymacie hojną zapłatę i będziecie synami Najwyższego.^c On bowiem jest życzliwy dla niewdzięcznych i złych.

36 Wzorem też swego Ojca^a bądźcie miłośnierni. **37** Przestańcie osądzać,^a a nie zostaniecie osądzeni. Przestańcie potępiać,^b a wówczas nie zostaniecie potępieni. Przebaczajcie,^c a dostąpiacie przebaczenia. **38** Dawajcie, a będzie wam dane;^a wtedy porcję dobrą, ugniecioną, ubiją i z naddatkiem wsypią w wasze zanadrze, bo jaką miarą mierzycie, taką i wam odmierzają.^b

39 Przytoczył im też przykład: Czy niewidomy^a może prowadzić niewidomego? Czy obaj nie wpadną do dołu?^b

40 Nie ma ucznia nad mistrza,^a każdy dobrze przygotowany jest jak jego mistrz.

41 Jak to jest, że widzisz drzazgę w oku swego brata,^a a belki we własnym^b nie dostrzegasz? **42** Jak możesz mówić swemu bratu: Bracie, pozwól, że wyjmę drzazgę z twojego oka, gdy we własnym oku nie dostrzegasz belki? Obłudniku,^a wyjmij najpierw belkę ze swojego oka, wtedy zaczniesz widzieć wyraźnie i będziesz w stanie usunąć drzazgę z oka twojego brata.

43 Nie ma bowiem drzewa dobrego,^a które rodziłoby niedobre owoce, ani drzewa niedobrego, które rodziłoby dobre. **44** Każde drzewo poznaje się po

^{30a}Pwt 15:7-8, 10; Mt 5:42; Łk 6:38

^{31a}Mt 7:12

^{32a}Mt 5:46-47

^{35a}Łk 6:27;

^bKpl 25:35-36;

Pwt 15:8; Ps 37:26;

112:5; Prz 19:17;

Łk 6:30; ^cMt 5:45;

Łk 1:32

^{36a}Mt 5:48; Ef 5:1;

1P 1:17; ^bJk 2:13

^{37a}Mt 7:1; Rz 14:13;

1Kor 4:5; Jk 2:13;

^bJ 3:17; 8:10-11;

^cMt 6:14-15; Ef 4:32

^{38a}Pwt 15:10;

Prz 19:17; Łk 6:30;

^bMt 7:2; Mk 4:24;

2Kor 9:6

^{39a}Lz 59:10;

2Kor 3:14; 4:4;

Ef 4:18; ^bLz 6:10;

Mt 15:14; 23:16, 24

^{40a}Mt 10:24; J 13:16;

15:20

^{41a}Mt 7:3-5; ^bJ 8:7-9

^{42a}Mt 15:7; 23:13-15; Łk 12:1-2

^{43a}Mt 7:16-20

^{44a}Pwt 32:32;

Ps 92:14-15; Lz 5:2;

Oz 10:1; Mt 12:33;

13:8; Ga 5:22; Ef 5:9

^{45a}Mt 12:35;

^bPrz 4:23; Mt 12:34;

15:18-19; Mk 7:20

^{46a}Mt 25:11;

Łk 13:25; J 13:13;

^bMi 1:6; Mt 7:21-23

^{47a}Mt 7:24-27;

Łk 8:21; 11:28;

Rz 2:13; Jk 1:22-25

^{48a}Lz 28:16; 54:11;

1Kor 3:11; ^bLz 25:3-4

^{49a}Ez 13:10-16;

1Kor 3:10-13

Rozdział 7

^{1a}Mt 4:13

^{2a}Dz 10:1

^{6a}Łk 8:49; ^bMt 3:11;

10:37; 22:8; Łk 5:8;

J 13:8; Dz 13:46;

1Kor 15:9

^{7a}Ps 107:20; Mt 8:16

jego owocu.^a Z cierni przecież nie zrywa się fig ani z krzewu jeżyn – winogron.

45 Człowiek dobry z dobrego skarbcza swego serca wydobywa dobro,^a a niegodziwy ze złego wydobywa zło, gdyż z obfitości serca^b mówią jego usta.

46 Dlaczego zwracacie się do Mnie: Panie,^a Panie, a nie stosujecie się^b do tego, co mówię? **47** Pokażę wam, do kogo podobny jest ten, kto przychodzi do Mnie, słucha moich słów i robi z nich użytek.^a **48** Przypomina on budowniczego, który zrobił głęboki wykop i posadził fundament na skale.^a Gdy przyszła powódź i strumień wody uderzył w ten dom, nie zdołał go poruszyć, ponieważ był dobrze zbudowany.^b **49** Ten natomiast, kto wysłuchał moich słów, lecz nie zrobił z nich użytku, przypomina człowieka, który zbudował dom na gruncie, lecz bez fundamentu. W czasie powodzi budynek szybko runął i pozostało po nim wielkie rumowisko.^a

7 Po zakończeniu swojego przemówienia do ludu Jezus udał się do Kafarnaum.^a

Przeciętny człowiek z nieprzeciętną wiarą

(Mt 8:5-13)

2 Tymczasem sługa pewnego setnika,^a bardzo przez niego ceniony, chorował i bliski był śmierci. **3** Gdy setnik usłyszał o Jezusie, posłał do Niego starszych żydowskich, prosząc Go, aby przyszedł i uratował jego sługę. **4** Ci zjawili się u Jezusa i usilnie prosili: Zasługuje, abyś spełnił jego prośbę, **5** bo kocha nasz naród i sam zbudował nam synagogę. **6** Jezus zatem wyruszył z nimi w drogę. Gdy już był niedaleko domu, setnik posłał przyjaciół ze słowami: Panie, nie trudź się, proszę.^a Nie jestem wart,^b abyś wchodził pod mój dach. **7** Dlatego też nie uważałem się za godnego, aby przyjść do Ciebie. Ale powiedział tylko słowo,^a a mój sługa będzie uzdrowiony. **8** Ja bowiem jestem człowiekiem podległym władzy i mam pod sobą żołnierzy. Jeśli któremuś

mówię: Idź! – idzie. Jeśli któremuś rozkażę: Przyjdź! – przychodzi; i jeśli swojemu słudze powiem: Zrób to! – robi. **9** Gdy Jezus to usłyszał, zadziwił Go ten człowiek, po czym odwrócił się do tłumu, który Mu towarzyszył, i powiedział: Mówię wam, nawet w Izraelu nie znalazłem tak wielkiej wiary.^a

10 A posłańcy po powrocie do domu zastali sługę w dobrym zdrowiu.

Jezus i zrozwadzona matka

11 Potem Jezus wyruszył do miasta o nazwie Nain. Szli z Nim Jego uczniowie oraz wielki tłum. **12** Gdy zbliżał się do bramy miejskiej, właśnie wynoszono zmarłego. Był nim jedyny syn^a pewnej kobiety, która była wdową. Towarzyszyło jej wielu mieszkańców miasta. **13** Wzruszony^a tym widokiem Pan zwrócił się do niej: Przestań płakać.^b **14** Następnie podszedł, dotknął mar – ci zaś, którzy je nieśli, stanęli – i polecił: Chłopcze, mówcie ci: Wstań!^a **15** Wtedy zmarły usiadł^a i przemówił. A Jezus oddał go matce.^b **16** Wszystkich natomiast ogarnął strach i zaczęli chwalić Boga:^a Wielki prorok^b pojawił się wśród nas! – powtarzali. – Bóg przybył do swojego ludu!^c **17** I rozeszła się ta wieść po całej Judei i wszystkich sąsiednich okolicach.

Pytanie Jana Chrzciciela

(Mt 11:2-19)

18 O tym wszystkim donieśli Janowi jego uczniowie.^a Wówczas Jan przywołał do siebie dwóch spośród swoich uczniów **19** i posłał ich do Pana z pytaniem: Czy Ty jesteś Tym, który ma przyjść,^a czy też mamy spodziewać się innego? **20** Posłańcy przybyli więc do Jezusa i powiedzieli: Jan Chrzciciel przysyła nas do Ciebie i każe zapytać: Czy Ty jesteś tym, który ma przyjść, czy też mamy czekać na innego? **21** A właśnie w tym czasie Jezus uzdrowił^a wiele osób dręczonych przez choroby, bóle i złe duchy, wielu zaś niewidomym^b podarował wzrok.^c **22** Dał im zatem taką odpowiedź: Idźcie i powia-

domcie Jana o tym, co zobaczyliście i usłyszeliście:

Niewidomi^a odzyskują wzrok,
kulejący^b chodzą,
trędowaci^c doświadają oczyszczenia,
głusi^d słyszą,
umarli^e są wzbudzani,
a ubodzy^f słyszą dobrą nowinę.

23 Szczęśliwy też będzie ten, kto się do Mnie nie zrazi.^{a1}

Jezus o Janie Chrzcicielu

(Mt 11:7-15)

24 Po odejściu posłańców Jana Jezus powiedział o nim do tłumów: Co wysłżcieście obejrzeć na pustyni? Trzcinę kołysaną przez wiatr? **25** Co zatem wysłżcieście zobaczyć? Człowieka ubranego w miękkie szaty? Ci, którzy noszą okazałe stroje i żyją w zbytku, mieszkają w pałacach królewskich. **26** A więc co wysłżcieście zobaczyć? Proroka?^a Tak! Powiem wam, nawet więcej niż proroka. **27** On jest tym, o którym napisano:

*Oto posyłam przed Tobą
mojego posłańca,^a
który pójdzie przed Tobą
i utoruje Ci drogę.*

28 Mówię wam: Pośród tych, którzy wyszli z łona kobiet, nie ma większego niż Jan,^a a jednak najmniejszy w Królestwie Bożym^b jest większy niż on.^c

29 Cały lud, gdy to słyszał – w tym również celnicy – przyznawał, że Bóg ma słuszność,^a i dawał się zanurzyć w chrzcie Jana.^b **30** Faryzeusze^a jednak oraz znawcy Prawa^b zlekceważyli Boży plan^c względem siebie i nie dali się przez niego zanurzyć.²

Zgubna niechęć

(Mt 11:16-19)

31 Z kim więc mam porównać ludzi tego pokolenia i do kogo są podobni? **32** Przypominają dzieci, które sie-

¹ Lub: (1) *kto pozostanie względem Mnie niezrażony; (2) dla kogo nie stanę się powodem potknięcia.*

² Lub: *ochrzcić.*

^{9a}Mt 15:28; Łk 5:20

^{12a}Łk 8:42; 9:38

^{13a}Mt 20:34;

Mk 1:41; ^bŁk 8:52

^{14a}Mt 9:25; Mk 1:31;

Łk 8:54; J 11:43;

Dz 9:40

^{15a}Łk 7:22; ^bŁk 9:42

^{16a}Łk 1:65, 68;

2:20; 5:25-26; 13:13;

17:15; 23:47; Mt 9:8;

Dz 4:21; ^bPwt 18:15;

Łk 7:39; 24:19; J 4:19;

6:14; 7:40; 9:17;

Dz 7:37; ^bWj 4:31;

Łk 1:68; 19:44

^{18a}Mt 9:14; Łk 5:33

^{19a}Rdz 49:10;

Ps 40:8; 118:26;

Za 9:9; Ml 3:1;

Rz 5:14; Obj 1:4;

8; 4:8

^{21a}Mt 4:23; 8:16;

^bMt 12:22; 15:31;

21:14; Mk 8:23;

10:52; J 9:6; ^cŁk 4:18;

21

^{22a}Lz 35:5-6;

^bMt 15:30-31;

^cŁk 17:12-14;

^dMk 7:35; ^eŁk 7:15;

J 11:44; ^fŁk 4:18

^{23a}Lz 8:14-15;

Mt 26:31

^{26a}Mt 11:9; 14:5;

Łk 1:76; 20:6

^{27a}Wj 23:20; Ml 3:1;

Mt 11:10; Mk 1:2

^{28a}Łk 1:15; ^bMt 3:2;

Łk 6:20; ^cMt 5:19;

20:26; 23:11; J 1:15

^{29a}Mt 21:32; Rz 3:4;

5; ^bMk 1:5; Łk 3:7, 12;

Dz 18:25; 19:3

^{30a}Mt 23:13;

^bŁk 10:25; 11:45;

14:3; Mt 22:35;

Ps 81:12; Iz 65:12;

Jr 7:13; Oz 9:17;

Mt 22:3; J 5:40;

Dz 2:23

dąż na rynku^a i robią sobie nawzajem wymówki:

Graliśmy wam na fujarce,
a nie tańczyliście,
śpiewaliśmy żałobne pieśni,
a nie płakaliście.

33 Bo przyszedł Jan Chrzciel, nie je chleba, nie pije wina,^a a wy twierdzicie: Ma demona. **34** Przyszedł Syn Człowieczy, je i pije,^a i też mówicie: To żarłok i pijak, przyjaciel celników i grzeszników.^b **35** I tak mądrość znalazła usprawiedliwienie u wszystkich swych dzieci.

Przebaczenie i miłość

36 Pewnego razu któryś z faryzeuszów zaprosił Jezusa na wspólny posiłek.^a Jezus zatem wstąpił do jego domu i zajął miejsce przy stole. **37** Była zaś w tym mieście pewna kobieta, która prowadziła grzeszne życie. Wiedząc, że Jezus siedzi przy stole w domu faryzeusza, przyniosła alabastrowy flakonik pachnącego olejku,^a **38** stanęła z tyłu u stóp Jezusa, rozplakała się i swoimi włosami zaczęła ocierać łzy padające na Jego stopy.^a Całowała je przy tym z czułością i namaszczała olejkiem. **39** Na ten widok faryzeusz,^a który Go zaprosił, pomyślał: Gdyby ten człowiek był prorokiem,^b zdawałby sobie sprawę, kim i jakiego rodzaju jest ta kobieta, która Go dotyka, że to grzesznica.^c **40** Wówczas Jezus odezwał się do niego: Szymonie, mam ci coś do powiedzenia. Ten zaś: Słucham, Nauczycielu. **41** Pewien pożyczkodawca miał dwóch dłużników.^a Jeden był mu winien pięćset denarów, a drugi tylko pięćdziesiąt.¹ **42** Ponieważ nie mieli z czego spłacić długu, obydwóm go umorzył.^a Który więc z nich będzie kochał go bardziej? **43** Szymon powiedział: Przypuszczam, że ten, któremu więcej umorzył. Trafnie oceniłeś – odpowiedział Jezus. **44** Następnie zwrócił się w stronę kobiety

32^aŁk 11:43

33^aMt 3:4; Mk 1:6; Łk 1:15

34^aMk 2:16; Łk 7:36; 15:1-2; ^bŁk 5:29-30; Łk 19:7

36^aŁk 11:37; 14:1

37^aMt 26:7; Mk 14:3; J 12:3

38^aJ 11:2; 12:3

39^aŁk 15:2;

^bMt 21:11; Łk 7:16;

J 4:19; Łk 15:2

41^aMt 18:24-27

42^aEf 4:32; Kol 2:13-

14; 3:13

44^aRdz 18:4; 19:2;

43:24; Sdz 19:21;

J 13:4-14; 1Tm 5:10

45^a2Sm 19:39;

20:9; Łk 22:47, 48;

Rz 16:16; 1Kor 16:20;

2Kor 13:12; 1Ts 5:26;

1P 5:14

46^aPs 23:5; 141:5;

Kzn 9:8

47^aRz 5:20

48^aMt 9:2; Łk 5:20;

1J 2:12

49^aŁk 5:21

50^aMt 9:22; Łk 5:20;

8:48; 17:19; 18:42;

Dz 3:16; 14:9;

^b1Sm 1:17; Mk 5:34;

Dz 15:33

Rozdział 8

1^aMt 4:23; Mk 6:6;

Łk 3:18; 4:43; 16:16

2^aMt 27:55-

56; Mk 15:40-

41; Łk 23:49, 55;

^bMk 16:9

3^aŁk 24:10;

^bPrz 31:20; Dz 16:14-

15; Rz 16:1-3, 6, 12

7^aRdz 3:18; Jr 4:3

i powiedział do Szymona: Widzisz tę kobietę? Wszedłem do twojego domu, a ty nie podałeś mi wody do nóg,^a ona za to łzami oblała moje stopy i otarła swoimi włosami. **45** Nie powitałeś Mnie pocałunkiem,^a a ona od chwili mego przyścia nie przestaje całować moich stóp. **46** Najzwyczajszą oliwą nie namaściłeś mi głowy; ona zaś pachnącem olejkiem^a namaściła mi stopy. **47** Dlatego posłuchaj: Mocno Mnie pokochała, bo przebaczone jej wiele grzechów.^a Komu mało się przebacza, słabo kocha. **48** Do niej zaś powiedział: Twoje grzechy zostały ci przebaczone.^a **49** Wtedy ci, którzy wraz z Nim byli przy stole, zaczęli się zastanawiać: Kim On jest,^a że nawet grzechy przebacza? **50** On tymczasem powiedział do kobiety: Twoja wiara^a cię ocaliła, idź w pokój.^b

Współpracownicy Jezusa

8 Wkrótce potem wędrował przez miasta oraz wioski, głosząc i opowiadając dobrą nowinę o Królestwie Bożym.^a Towarzyszyło Mu Dwunastu, **2** a także kilka kobiet,^a które wcześniej zostały uzdrowione ze złych duchów i z niedomagań. Wśród nich była Maria zwana Magdaleną, z której niegdyś wyszło siedem demonów,^b **3** Joanna^a – żona Chuzasa, zarządcy Heroda, Zuzanna oraz wiele innych. Służyły im one swoim mieniem.^b

Przypowieść o siewcy

(Mt 13:3-15; Mk 4:2-12)

4 Gdy gromadził się wielki tłum, ludzie bowiem z jednego miasta po drugim przychodzili do Niego, opowiedział taką przypowieść: **5** Pewien siewca wyszedł obsiać pole. W czasie siania niektóre ziarna padły na skraj drogi. Tam zostały podeptane i wyjedzone przez ptactwo polne. **6** Inne padły na skałę, lecz ledwie wykiełkowały, uschły, gdyż nie miały wilgoci. **7** Kolejne padły między ciernie;^a te razem z ziarnem wyrosły – i zagłuszyły je. **8** A jeszcze inne padły na żyzny grunt; tam wyrosły i wydały stokrotny

¹ Za pięćset denarów robotnik najemny mógł przeżyć dwa lata; za pięćdziesiąt – dwa miesiące.

plon. To mówiąc, nawoływał: Kto ma uszy, aby słuchać,^a niech rozważy moje słowa.

9 Jego uczniowie zapytali Go potem, co miała znaczyć ta przypowieść.

10 Wtedy im wyjaśnił: Wam dano poznać tajemnice Królestwa Bożego,^a do pozostałych jednak mówi się w przypowieściach, aby

patrząc, nie widzieli,
a słuchając, nie rozumieli.^b

11 Znaczenie tej przypowieści jest takie:^a Ziarnem jest Słowo Boże.^b **12** Tymi przy drodze są ludzie, którzy wysłuchują, co się mówi; potem jednak przychodzi diabeł i wybiera Słowo z ich serca, aby nie uwierzyli i nie zostali zbawieni.^a **13** Ludźmi na gruncie skalistym są ci, którzy ilekroć usłyszą, z radością przyjmują Słowo,^a lecz brak im korzenia, do czasu wierzą, a w chwili próby^b – rezygnują. **14** Ziarno między cierniami oznacza z kolei tych, którzy wprawdzie usłyszeli, lecz gdy idą przez życie, troski,^a bogactwo^b i przyjemności^c stopniowo tłamszą ich wzrost – i nie dojrzewają. **15** Natomiast ziarno w żyznym gruncie oznacza tych, którzy szlachetnym i dobrym sercem^a wysłuchali Słowa, trzymają się go i dzięki wytrwałości^b wydają plon.^c

Bóg ujawni wszystko

(Mk 4:21-25)

16 Nikt nie zapala lampy i nie nakrywa jej naczyniem ani nie stawia pod łóżkiem, tylko na widocznym miejscu, aby ci, którzy wchodzą, mogli widzieć światło.^a **17** Nie ma bowiem nic ukrytego, co się nie stanie widoczne,^a ani nic tajnego, co nie wyjdzie na jaw i nie zostanie poznane.

18 Uważajcie^a więc, jak słuchacie;^b gdyż temu, który ma, będzie dodane, temu zaś, który nie ma, zostanie odebrane nawet to, co sądzi, że ma.^c

Prawdziwa rodzina

(Mt 12:46-50; Mk 3:31-35)

19 Zjawiła się u Niego matka wraz z Jego braćmi,^a ale z powodu tłumy

⁸Mt 11:15; 13:43;
Mk 4:23; Łk 14:35

¹⁰Mt 13:11;
1Kor 2:6-10; Kol 1:27;
^aŁz 6:9-10; Ez 12:2;
J 12:40; Dz 28:26;
Rz 11:8

¹¹Mt 13:18-23;
Mk 4:13-20; ^bMk 2:2;
4:33; 16:20; Łk 1:2;
Dz 8:4; Hbr 4:12;
Jk 1:21; 1P 1:23;
Obj 1:2, 9
¹²Mk 16:16;
1Kor 1:21

¹³Łz 58:2; J 5:35;
^bMt 11:6; Jk 1:2, 12;
1P 1:6

¹⁴Mt 6:25;
^bMt 19:23; 1Tm 6:9;
10, 17; 2Tm 3:4;
Tt 3:3; Jk 4:1, 3

¹⁵Dz 17:11; ^bRz 5:3;
Hbr 10:36; 2P 1:6;
^cJ 15:5, 16; Kol 1:6

¹⁶Mt 5:15; Łk 11:33
¹⁷Jb 12:22;
Mt 10:26; Łk 12:2
¹⁸Łk 17:3; 21:34;
^bMt 13:16; Łk 8:11-15;
^cMt 13:12; 25:29;
Mk 4:25; Łk 19:21, 26

¹⁹Mt 13:55; Mk 6:3;
J 2:12; 7:3, 5; Dz 1:14;
1Kor 9:5; Ga 1:19
²¹Łk 6:47; 11:28;
J 14:21; 15:14; Jk 1:22

²²Mt 8:18
²³Łk 5:5; ^bPs 104:7; Łk 4:35, 39, 41;
^cPs 65:7; 89:10;
107:29; Jo 1:15
²⁵a Łk 1:65; 5:26;
Dz 2:43; ^bJb 26:12
²⁸Mk 1:23-24;
Łk 4:33-34; Dz 8:7;
^cLb 24:16; Ps 57:2;
Dn 3:26; Łk 1:32; 6:35
²⁹a Łk 4:33; 11:24

nie mogli się z Nim spotkać. **20** Powiadomiono Go zatem: Twoja matka oraz Twoi bracia stoją na zewnątrz i chcą się z Tobą widzieć. **21** Wtedy im odpowiedział: Moją matką i moimi braćmi są ci, którzy słuchają Słowa Bożego i wypełniają je.^a

Uciszenie burzy

(Mt 8:23-27; Mk 4:36-41)

22 W czasie jednego z tych dni Jezus wsiadł wraz z uczniami do łodzi i powiedział: Przeprawmy się na drugą stronę jeziora.^a Odbili zatem od brzegu. **23** Gdy płynęli, zasnął. Nagle na jeziorze zerwała się burza. Łódź napętniała się wodą. Zrobiło się niebezpiecznie. **24** Przysunęli się zatem do Niego i obudzili Go. Mistrzu! Mistrzu!^a – wołali. – Giniemy! A On, wyrwany ze snu, skarcił^b wiatr i wzburzone fale. Wtedy burza ustała^c i zapanała cisza. **25** Następnie zwrócił się do nich: Gdzie wasza wiara? Oni zaś zdjęci strachem^a i podziwem pytali jeden drugiego: Kim On właściwie jest, że rozkazuje nawet wiatrom i wodzie, a one są Mu posłuszne?^b

Uwolnienie od legionu demonów

(Mt 8:28-34; Mk 5:1-20)

26 Tak dopłynęli do kraju Gerazeńczyków, położonego naprzeciw Galilei. **27** Ledwie wyszedł na ląd, spotkał Go pewien człowiek z miasta. Był on opętany przez demona. Od dłuższego czasu nie nosił ubrania i nie mieszkał w domu, lecz w grobowcach. **28** Gdy zobaczył Jezusa, wrzasnął,^a upadł przed Nim i donośnie zawołał: Czego ode mnie chcesz, Jezusie, Synu Boga Najwyższego?^b Błagam Cię, nie dręcz mnie! **29** Bo Jezus wcześniej rozkazał duchowi nieczystemu,^a aby wyszedł z tego człowieka. Demon bowiem wiele razy brał go we władanie, a człowiek ten, choć go trzymano pod strażą w łańcuchach i pętach, rozrywał wszystko i gnany przez demona uciekał na pustynię. **30** Jezus zapytał go: Jak ci na imię? Legion – odpowiedział;

bo było w nim wiele demonów. **31** Nie przestawały też błagać Go, aby nie odsyłał ich do otchłani.^a **32** A pasła się tam na górze spora trzoda świń. Demony poprosiły zatem, aby pozwolił im w nie wejść. I pozwolił im. **33** Gdy więc wyszły z człowieka i weszły w świnię, trzoda ruszyła w dół urwiska wprost do jeziora^a – i utonęła.

34 Pasterze na widok tego, co się wydarzyło, uciekli i donieśli o tym w mieście oraz po zagrodach. **35** Ludzie wyszli więc zobaczyć, co się stało. Gdy przyszli do Jezusa i przekonali się, że człowiek, z którego wyszły demony, siedzi u Jego stóp^a ubrany i przy zdrowych zmysłach, przestraszyli się. **36** Świadkowie zajścia natomiast opowiedzieli im, jak doszło do uwolnienia opętanego.^a **37** Wtedy cały tłum złożony z mieszkających w tej okolicy Gerazeńczyków zwrócił się do Jezusa z prośbą, aby od nich odszedł,^a ogarniał ich bowiem wielki strach.^b Jezus wsiadł zatem do łodzi i polecił ruszać z powrotem. **38** Człowiek zaś, z którego wyszły demony, prosił Go, aby pozwolił mu przy Nim pozostać. Jezus jednak odesłał go. **39** Wracaj do swojego domu – powiedział – i mów dokładnie o wszystkim, co Bóg dla ciebie uczynił. Odszedł więc i po całym mieście rozgłaszał, jak wiele zrobił dla niego Jezus.

Jezus, Jairos, choroba i śmierć

(Mt 9:18-26; Mk 5:21-43)

40 Gdy Jezus powrócił, tłum przyjął Go z radością. Wszyscy bowiem na Niego czekali. **41** Wtedy zjawił się człowiek imieniem Jairos. Był on przełożonym synagogi.^a Padł Jezusowi do stóp i zaczął Go błagać, aby wstąpił do jego domu. **42** Miał bowiem dwunastoletnią córkę, jedynaczkę,^a która właśnie umierała. A gdy On szedł, tłumy zewsząd na Niego napierały.^b

43 Wtem pewna kobieta, która przez dwanaście lat cierpiała na krwotok^a i wydała na lekarzy wszystko, co miała na swoje utrzymanie, a żaden

31^aObj 9:1, 2, 11; 11:7; 17:8; 20:1, 3

33^aŁk 5:1; 8:22

35^aŁk 10:39

36^aMt 4:24

37^aDz 16:39;
bŁk 1:65; 5:26; 7:16

41^aŁk 13:14;
Dz 13:15; 18:8, 17
42^aŁk 7:12; **b**Mk 2:2;
3:10

43^aKpł 15:25

44^aMt 14:36

46^aŁk 6:19; Dz 5:15;

10:38

48^aŁk 7:50; 17:19;

18:42

49^aŁk 7:6; **b**J 11:28

51^aMk 14:33; Łk 9:28

52^aŁk 7:13; **b**Dn 12:2;

J 11:11, 13; Dz 7:60;

13:36; 1Ts 4:15;

2P 3:4

54^aMk 1:31; **b**Łk 7:14

56^aMk 7:36; Łk 5:14

Rozdział 9

1^aMk 6:7; Łk 6:13;

bŁk 5:17

2^aŁk 10:1; **b**Mt 3:2;

28:19; Mk 16:15;

Łk 9:11, 60, 62; 16:16;

J 18:36; Dz 1:3; 8:12;

28:23; Rz 14:17;

1Kor 4:20; **c**Mt 4:23;

Łk 9:11

3^aMk 6:8-11;

Łk 10:4-11

nie potrafił jej uzdrowić, **44** podeszła z tyłu, dotknęła frędzla Jego szaty^a – i jej krwotok natychmiast ustał. **45** Kto Mnie dotknął? – zapytał Jezus. Podczas gdy wszyscy zaprzeczali, Piotr zauważył: Mistrzu, tłumy zewsząd Cię otaczają i ściskają. **46** Jezus jednak powiedział: Ktoś Mnie dotknął, gdyż poczułem, że wyszła ze Mnie moc.^a **47** Kobieta zrozumiała, że jej czyn nie uszedł uwagi. Podeszła zatem z drżeniem, przypadła do Jezusa i publicznie wyznała, dlaczego Go dotknęła; wyznała też, że natychmiast została uleczone. **48** Wtedy Jezus zwrócił się do niej: Cóрко, twoja wiara^a cię ocalała. Idź w pokoju.

49 Nie dokończył jeszcze tych słów, gdy przybył posłaniec z domu przełożonego synagogi z taką wiadomością: Twoja córka nie żyje, nie trudź^a już Nauczyciela.^b **50** Jezus posłyszał te słowa i zwrócił się do Jairosa: Nie bój się! Uwierz, a będzie ocalona. **51** Po przybyciu na miejsce, Jezus nie pozwolił nikomu wejść ze sobą do środka, poza Piotrem, Janem, Jakubem,^a ojcem oraz matką dziecka. **52** W domu wszyscy płakali i na znak żałoby po dziewczynce bili się w pierś. Przesłańcie płakać^a – powiedział do nich Jezus – ona nie umarła, tylko śpi.^b **53** Wtedy zaczęli drwić z Niego, gdyż na własne oczy widzieli, że umarła. **54** On natomiast ujął ją za rękę^a i głośno powiedział: Dziewczynko, wstań!^b **55** Wówczas powrócił jej duch, natychmiast wstała, a On polecił, by dano jej jeść. **56** Rodzice wpadli w zachwyty! Jezus jednak zabronił im komukolwiek mówić o tym wydarzeniu.^a

Rozesłanie Dwunastu

(Mt 10:1-15; Mk 3:13-19)

9 Jezus zwołał^a Dwunastu, dał im władzę nad wszystkimi demonami oraz moc uzdrawiania chorób^b **2** i posłał ich,^a aby głosili Królestwo Boże^b i uzdrawiali chorych.^c **3** Powiedział im przy tym: Nie bierzcie niczego na drogę:^a ani laski, ani torby, ani

chleba, ani pieniędzy – nie zabierajcie nawet dwóch tunik. **4** W którymkolwiek domu się zatrzymacie, uczynicie z niego – do czasu waszego wyjścia – miejsce swojego postoju. **5** Jeśliby was gdzieś nie przyjęto, wychodząc z takiego miasta, otrząśnijcie proch z waszych nóg^a na świadectwo przeciwko jego mieszkańcom. **6** Uczniowie wychodzili zatem i chodzili po wioskach, głosili dobrą nowinę i wszędzie uzdrawiali.

Niepokój Heroda

7 O wszystkim, co się dzieje, usłyszał tetrarcha Herod.^a Nie dawało mu to spokoju,^b gdyż jedni utrzymywali, że zmartwychwstał Jan Chrzciciel;^c **8** drudzy, że pojawił się Eliasza;^a jeszcze inni, że powstał jeden z dawnych proroków. **9** Herod natomiast uznał, że skoro Jana sam kazał ściąć,^a Ten, o którym te rzeczy słyszy, jest kimś innym. I szukał sposobności, aby Go zobaczyć.^b

Nakarmienie pięciu tysięcy ludzi

(Mt 14:13-21; Mk 6:31-44; J 6:1-13)

10 Po powrocie apostołowie dokładnie opowiedzieli^a Jezusowi o wszystkim, czego dokonali. Wtedy zabrał ich ze sobą^b i usunął się na odludne miejsce niedaleko miasta zwanego Betsaida.^c **11** Ludzie jednak dowiedzieli się o tym i przybyli do Niego tłumy.^a Jezus przyjął je życzliwie, opowiadał im o Królestwie Bożym^b i leczył tych, którzy potrzebowali uzdrowienia.^c **12** Tymczasem dzień zaczął chylić się ku wieczorowi. Dwunastu uczniów podeszło więc do Jezusa z taką radą: Rozpuść tłum. Pozwól ludziom rozejść się po okolicznych wioskach. Niech idą do gospodarstw i znajdą coś do jedzenia, bo jesteśmy tu na odludziu. **13** Jezus im odpowiedział: Wy dajcie im jeść.^a Oni na to: Nie mamy nic prócz pięciu chlebów i dwóch ryb,^b chyba że my pójdziemy i nakupimy żywności dla tego całego tłumu. **14** Było tam bowiem około pięciu tysięcy mężczyzn.

⁵Ne 5:13; Dz 13:51; 18:6

⁷Mt 14:1; Łk 3:1, 19; Dz 13:1; ⁸Mt 14:1-2; Mk 6:14-16; ⁹Mt 3:1

⁸Mt 11:14; 16:14; Mk 8:28; Łk 9:19; J 1:21

⁹Mt 14:6-12; Mk 6:21-29; ¹⁰Łk 23:8

¹⁰Mk 6:30; ¹¹Mt 15:32-38; Mk 8:1-9; ¹²Mt 11:21; Mk 6:45

¹¹Łk 8:40; ¹²Mt 3:2; Łk 9:2, 60; ¹³Łk 9:2

¹³2Krl 4:42-44; ¹⁴Mt 16:9

¹⁵Mk 7:34; J 11:41; 17:1; ¹⁶Mt 26:26

¹⁷Mt 1:35; 6:46; Łk 3:21; 5:16; 6:12; 22:41

¹⁸Mt 14:2; Mk 6:14; Łk 9:7; ¹⁹Mt 17:10; Mk 6:15; Łk 9:8

²⁰Mt 1:17; Łk 2:26; 23:35; Obj 11:15; 12:10; ²¹J 1:49; 6:67-69; 11:27

²²Mt 16:20; Mk 8:30

²³Mt 16:21-28; Mk 8:31-9:1; ²⁴Mt 17:12, 22-23; Mk 9:31; Łk 18:31; 24:7; ²⁵Łk 17:25; 1P 2:4; ²⁶Mt 16:21; 20:18-19; Mk 8:31; 10:33-34

²⁷Mt 10:38; 16:24; Mk 8:34; Łk 14:27; ²⁸1Kor 15:31

²⁹Mt 10:39; Łk 17:33; J 12:25

³⁰Łk 21:34; Rz 12:2; Kol 3:2; Tt 2:12; Jk 4:4; 1J 2:15, 17

³¹Mt 10:33; Łk 12:9; Rz 1:16; 2Tm 1:8, 12, 16; 2:12; ³²Za 14:5; Mt 24:30; 25:31; 26:64

³³Mt 10:23; 18:52; Hbr 2:9

Wtedy powiedział do swoich uczniów: Rozmieście ich grupami mniej więcej po pięćdziesięciu. **15** Tak też uczynili – usadowili wszystkich. **16** On natomiast wziął te pięć chlebów i dwie ryby, spojrzał w niebo,^a pobłogosławił je,^b przełamał i dawał uczniom, aby je rozdzielali między zgromadzonych. **17** Zjedli więc i nasycili się wszyscy; i zebrano dwanaście koszy kawałków, które pozostały im po posiłku.

Wyznanie Piotra o Jezusie

(Mt 16:13-16; Mk 8:27-29)

18 Pewnego razu, gdy Jezus modlił się na ustroniu,^a a byli przy Nim uczniowie, zadał im pytanie: Kim Ja, zdaniem ludzi, jestem? **19** Janem Chrzcicielem^a – odparli – albo Eliaszem.^b Niektórzy twierdzą też, że powstał jeden z dawnych proroków. **20** Wówczas zapytał: A według was, kim jestem? Wtedy Piotr odpowiedział: Chrystusem,^a Synem Boga.^b **21** On zaś stanowczo zabronił im komukolwiek o tym mówić.^a **22** Powiedział też:^a Syn Człowieczy musi wiele wycierpieć,^b stracić uznanie u starszych, arcykapłanów i znawców Prawa;^c musi zostać zabity i trzeciego dnia zmartwychwstać.^d

Cena uczniostwa

(Mt 16:24-28; Mk 8:34-9:1)

23 Następnie zwrócił się do wszystkich: Jeśli ktoś chce iść za Mną, niech się wyrzeknie samego siebie, bierze swój krzyż^a na siebie codziennie^b i naśladuje Mnie. **24** Każdy bowiem, kto chciałby ocalić swoją duszę, utraci ją, każdy zaś, kto utraci swoją duszę dla Mnie – ocali ją.^a **25** Bo cóż za korzyść odniósł człowiek, który zdobył cały świat,^a a siebie zgubił lub zatracił? **26** Kto bowiem wstydzi się^a Mnie i moich słów, tego i Syn Człowieczy będzie się wstydził, gdy przyjdzie w chwale swojej,^b Ojca oraz świętych aniołów. **27** Zapewniam was także: Pośród obecnych tutaj są również tacy, którzy zanim umrą,^a zobaczą Królestwo Boże.

Przemienienie Jezusa

(Mt 17:1-9; Mk 9:2-9)

28 Mniej więcej osiem dni po tej wypowiedzi Jezus wziął ze sobą Piotra, Jana oraz Jakuba^a i udał się na górę na modlitwę. **29** W czasie modlitwy wygląd Jego twarzy zmienił się,^a a Jego szata zaczęła połyskiwać bielą.^b **30** Rozmawiali z Nim też dwaj mężczyźni, byli to Mojżesz i Eliasz. **31** Ukazali się oni w chwale i mówili o Jego odejściu,^a które miało nastąpić w Jerozolimie. **32** Tymczasem Piotra i jego towarzyszy ogarnęło senne znużenie.^a Kiedy się jednak ocknęli, zobaczyli Jego chwałę^b i tych dwóch mężczyzn przy Nim. **33** Gdy mężczyźni się z Nim rozstawali, Piotr powiedział do Jezusa: Mistrzu,^a dobrze nam tu być. Rozbijmy trzy namioty:^b jeden dla Ciebie, jeden dla Mojżesza i jeden dla Eliasza. Nie wiedział bowiem, co mówi. **34** Nie zdążył dokończyć tych słów, gdy pojawił się obłok^a i okrył ich swoim cieniem, a przy ich wchodzeniu w obłok przestraszyli się. **35** Z obłoku natomiast rozległ się głos:^a To jest mój Syn, mój wybrany,^b Jego słuchajcie!^c **36** Kiedy zapadła cisza, Jezus znów był sam. Oni zaś zatrzymali dla siebie to, co zobaczyli,^a i w tych dniach nic nikomu o tym nie mówili.

Uzdrowienie opętanego chłopca

(Mt 17:14-18; Mk 9:17-27)

37 Nazajutrz, gdy zeszli z góry, czekał na Niego ogromny tłum. **38** Wtedy jakiś człowiek z tłumu zawołał: Nauczycielu, błagam Cię, zlituj się nad moim synem, bo to mój jedynak.^a **39** Kiedy duch nim owładnie,^a chłopiec zaraz zaczyna krzyczeć, a duch rzuca nim, z ust toczy mu pianę, rani go i dopiero po długich męczarniach zostawia. **40** Błagałem już Twoich uczniów, aby go wygonili,^a ale nie byli w stanie. **41** Jezus odpowiedział: O, rodzie bez wiary i spaczony!^a Jak długo mam z wami być^b i was znosić? Przyprowadź tu swego syna. **42** Gdy chłopiec podchodził, demon szarpnął nim i rzucił na ziemię w gwałtownych skurczach.

28^aMt 4:21;
Mk 14:33; Łk 8:51

29^aMk 16:12; ^bDn 7:9

31^a2P 1:15

32^aDn 8:18;
Mt 26:43; ^bJ 1:14;
2P 1:16

33^aŁk 5:5; ^bNe 8:15

34^aWj 24:15-16

35^aMt 3:17; 2P 1:17;
^bPs 2:7; Łz 42:1;
Mt 3:17; 12:18;
Mk 1:11; Łk 3:22;
2P 1:17; ^cDz 3:22
36^aMt 17:9
38^aŁk 7:12

39^aMt 8:28; 9:32;
12:22; 15:22; Mk 1:23;
5:2; Łk 8:2; Dz 5:16
40^aMt 10:1

41^aPwt 32:5;
Dz 2:40; Flp 2:15;
^bJ 14:9

42^aZa 3:2; Łk 4:35;
Jd 9; ^bŁk 8:29;
^cŁk 7:15

43^a2P 1:16

44^aMt 8:20; 9:6;
11:19; 16:13; 18:11;
20:28; 24:27;
Mk 8:38; Łk 9:22;
18:8; J 1:51; 5:27;
6:53; 12:23; 13:31;
Dz 7:56; Obj 1:13;
^bŁk 18:32; 22:6; 24:7
45^aMk 9:32; Łk 2:50;
J 12:16; 16:18;
^bŁk 18:34

46^aŁk 22:24

47^aMt 9:4

48^aMt 10:40;
J 13:20; ^bMt 20:26;
23:11; Łk 22:26-27

50^aMt 12:30;
Łk 11:23; Flp 1:18
51^aMk 16:19;

Dz 1:2, 9; ^bMk 10:32;
Łk 13:22; 17:11;
18:31; 19:11, 28
52^aŁk 10:1;

Jezus skarcił^a jednak ducha nieczyste-
go,^b uzdrowił chłopca i oddał go jego
ojcu.^c **43** Wszyscy zaś byli zdumieni
potęgą^a Boga.

Druga zapowiedź męki

(Mt 17:22-23; Mk 9:31-32)

Kiedy tak trwali w podziwie nad tym wszystkim, co czynił, On zwrócił się do swoich uczniów: **44** Posłuchajcie uważnie tego, co wam powiem: Syn Człowieczy^a będzie wydany^b w ręce ludzi. **45** Lecz oni nie pojęli,^a o co chodzi. Sens tych słów był dla nich niejasny,^b tak by go nie dostrzegli; a o to, co miał na myśli, nie mieli odwagi zapytać.

Spór o wielkość

(Mt 18:1-5; Mk 9:33-37)

46 Zaczęła ich natomiast nurtować myśl, kogo z nich można by uznać za większego.^a **47** Jezus, świadom, jakie myśli drażnią ich serca,^a wziął dziecko, postawił je przy sobie **48** i zwrócił się do nich: Każdy, kto by takie dziecko przyjął w moje imię, Mnie przyjmuje;^a a ktokolwiek Mnie przyjmuje, przyjmuje Tego, który Mnie posłał. Ten bowiem jest naprawdę wielki,^b kto jest wśród was wszystkich najmniejszy.

Lekcja o otwartości

(Mk 9:38-40)

49 Wówczas zabrał głos Jan: Mistrzu, spotkaliśmy kogoś, kto w Twoje imię wygania demony. Próbowaliśmy go zatem powstrzymać, ponieważ nie chodzi wraz z nami za Tobą. **50** Lecz Jezus mu odpowiedział: Nie stawiajcie przeszkód takim ludziom, kto bowiem nie jest przeciwko wam, ten jest z wami.^a

PODRÓŻ DO JEROZOLIMY

Wobec ludzkiej niechęci

51 Gdy zbliżały się dni odejścia Jezusa do nieba,^a postanowił udać się do Jerozolimy.^b **52** W związku z tym wysłał przed sobą posłańców,^a którzy wyruszyli i przyszli do pewnej samarytań-

skiej wioski,^b gdzie mieli przygotować Mu miejsce. **53** Lecz mieszkańcy nie chcieli Go przyjąć, dlatego że zmierzał do Jerozolimy. **54** Jakub i Jan,^a w obliczu takiej niechęci, zwrócili się do Jezusa: Panie, czy mamy rozkazać, aby ogień spadł z nieba i ich pochłonął?^b **55** Lecz On obrócił się i skarcił ich: Nie wiecie – powiedział – że już nie powinniście postępować w tym duchu? **56** Syn Człowieczy nie przyszedł niszczyć życia ludzkiego, ale je ratować. Po czym skierowali się do innej wsi.¹

Cena naśladowania Jezusa

(Mt 8:19-22)

57 Gdy tak zdążali drogą, ktoś do Niego powiedział: Będę Ci towarzyszył, dokądkolwiek się udasz. **58** A Jezus mu odpowiedział: Lisy mają nory, a ptaki gniazda, ale Syn Człowieczy nie ma gdzie skłonić głowy. **59** Potem wezwał drugiego: Chodź za Mną!^a A on na to: Panie, pozwól mi najpierw odejść i pogrzebać mego ojca. **60** Wtedy Jezus powiedział: Grzebanie umarłych zostaw umarłym, ty natomiast idź i roglaszaj Królestwo Boże.^a **61** Odezwął się jeszcze inny: Pójdę za Tobą, Panie, najpierw jednak pozwól mi pożegnać się z moimi bliskimi.^a **62** Temu Jezus powiedział: Ten, kto przyłożył rękę do pług, a ogląda się za siebie,^a nie nadaje się do Królestwa Bożego.^b

Rozesłanie siedemdziesięciu dwóch posłańców

10 Potem Pan wyznaczył^a innych siedemdziesięciu dwóch ludzi i rozesłał ich przed sobą po dwóch do każdego miasta i wioski, gdzie sam zamierzał się udać. **2** Powiedział im przy tym: Żniwo^a wprawdzie wielkie,

^{52b}J 4:4, 9

^{54a}Mt 4:21;
^bRdz 19:24;
2Krl 1:9-14

^{59a}Mt 4:19

^{60a}Lk 9:2; 14:26

^{61a}1Krl 19:20

^{62a}Flp 3:13-14;

^bLk 4:43; 6:20; 9:2

Rozdział 10

^{1a}Mk 6:7; Łk 9:2

^{2a}Mt 9:37-38; J 4:35

^{3a}Mt 10:16

^{4a}Mt 10:9-15;

Mk 6:8-11; Łk 9:3-5;

10:4-12; 22:35-36;

^b2Krl 4:29

^{5a}1Sm 25:6

^{7a}Mt 10:11;

^b1Kor 9:7-14;

1Tm 5:18; Łk 9:4

^{8a}1Kor 10:27

^{9a}Łk 9:1; ^bMt 3:2;

Mk 1:15; Łk 4:43;

6:20; 10:11

^{11a}Mt 10:14; Łk 9:5;

Dz 13:51; 18:6

^{12a}Rdz 19:24-25;

Mt 11:24

^{13a}Lz 23:1-18;

Ez 28:2-23; Am 1:9-

10; Za 9:2-4; ^bJ 3:6

^{15a}Mt 4:13;

^bLz 14:13-14; Jr 51:53;

Łk 14:15; Mt 16:18;

Łk 16:23; Dz 2:27;

Obj 1:18

^{16a}Mt 10:40;

J 12:48; 1Ts 4:8;

^bJ 5:23; 13:20; 15:23

ale robotników mało. Proście zatem Pana żniwa, aby przyspieszył wyjście robotników na swoje żniwo. **3** Idźcie! Oto posyłam was jak jagnięta^a między wilki. **4** Nie bierzcie^a ze sobą sakiewki ani torby, ani sandałów; przy nikim też nie zatrzymujcie się na powitanie.^b **5** Czykolwiek próg przestąpicie, mówcie najpierw: Pokój temu domowi!^a **6** Jeśli jego mieszkańcem okaże się człowiek pokoju, spłynie na niego wasz pokój, a jeśli nie, wasz pokój powróci do was. **7** Pozostawajcie^a w tym domu, korzystajcie z jedzenia i picia domowników, gdyż robotnik jest godny swojej zapłaty.^b Nie przenoście się też z jednego domu do drugiego.^c **8** Jeśli w którymś mieście spotkacie się z życzliwym przyjęciem, jedzcie to, co przed wami postawią.^a **9** Uzdrawiajcie tam chorych^a i głosście: Przyszło do was Królestwo Boże.^b **10** A jeśli w którymś mieście was nie przyjmą, wyjdźcie na jego ulice i powiedzcie: **11** Strząsamy nawet kurz, który w waszym mieście^a przywarł nam do stóp. Wiedzcie jednak, że nadeszło Królestwo Boże! **12** Mówię wam: Lżej będzie Sodomie^a w tym Dniu niż temu miastu.

Ostrzeżenie dla miast galilejskich

(Mt 11:21-23)

13 Biada tobie, Chorazynie! Biada tobie, Betsaido! Bo gdyby w Tyrze i Sydonie^a działały się takie cuda jak u was, jego mieszkańcy na znak opamiętania dawno siedzieliby w worze pokutnym i w popiele.^b **14** Lecz Tyrowi i Sydonowi Lżej będzie na sądzie niż wam. **15** A ty, Kafarnaum,^a czy twoja chwała sięgnie nieba?^b Przeciwnie, pogrążysz się w świecie umarłych!^c **16** Kto was słucha, Mnie słucha. Kto wami gardzi, Mną gardzi.^a A kto Mną gardzi, gardzi Tym, który Mnie posłał.^b

Powrót siedemdziesięciu dwóch posłańców

17 Siedemdziesięciu dwóch posłańców powróciło z radością, donosząc: Pa-

¹ Tekst ww. 55 i 56 jest w niektórych dokumentach dłuższy: *Nie wiecie – powiedzial – jakiego ducha (wy K f¹ al) jesteście. Syn Człowieczy (bowiem K al) nie przyszedł dusz ludzi niszczyć (zabijać Γ 700 al), ale [jej] ratować K Γ Θ f^{1,13} (579) 700 2542 pm it vg^{cl,ww} sy^(c,p,h) bo^{pt}.*

nie, w Twoim imieniu nawet demony są nam podległe.^a **18** Wówczas im powiedział: Widziałem, jak szatan niby błyskawica spadł z nieba.^a **19** Oto obdarzyłem was władzą^a deptania węży i skorpionów oraz wszelkiej mocy nieprzyjaciela – i na pewno nic wam nie zaszkodzi.^b **20** Jednak ciescie się nie z tego, że złe duchy są wam podległe,^a ciescie się raczej z tego, że wasze imiona zapisane są w niebie.^b

Przewaga dziecięcej prostoty

(Mt 11: 25-27)

21 W tej też chwili Jezus rozweselił się w Duchu Świętym i powiedział: Wyśławiam Cię, Ojcze, Panie nieba i ziemi, że zakryłeś te rzeczy przed mądrymi i roztroptnymi,^a a objawiłeś je ludziom o dziecięcej prostocie!^b Tak, Ojczy, uczyniłeś to, gdyż takie było Twoje życzenie.^c **22** Wszystko zostało mi przekazane przez mojego Ojca^a i nikt oprócz Ojca nie pojmuje, kim jest Syn. Nikt też nie pojmuje, kim jest Ojciec, jak tylko Syn^b oraz ten, komu Syn zechce to objawić.^c

23 Na osobności zaś zwrócił się do uczniów: Szczęśliwie oczy, które widzą to, co wy widzicie.^a **24** Mówię wam bowiem, że wielu proroków i królów pragnęło zobaczyć to, co wy widzicie, a nie zobaczyli, i usłyszeć to, co wy słyszycie,^a a nie usłyszeli.

Sposób na wieczność

(Mt 19:16-19, 26; 22:35-39; Mk 10:17-19; Łk 18:18-20)

25 I oto powstał pewien znawca Prawa. Chcąc wystawić Jezusa na próbę, zapytał: Nauczycielu, co mam czynić, aby odziedziczyć życie wieczne? **26** W odpowiedzi usłyszał: A co jest napisane w Prawie? Jak czytasz? **27** Znawca zacytował: *Masz kochać Pana, swego Boga, całym swoim sercem, z całej swojej duszy, każdą swoją myślą i ze wszystkich swych sił,^a a swojego bliźniego jak samego siebie.*^b **28** Odpowiedział: Poprawnie – podsumował Jezus. – Tak postępuj, a będziesz żył.^a

^{17a}Mk 16:17
^{18a}Łk 14:12; J 12:31;
Obj 9:1; 12:8-9

^{19a}Mk 3:15; Łk 9:1;
^bPs 91:13; Mk 16:18;
Dz 28:3-5

^{20a}Mt 7:22;
^bWj 32:33; Łk 4:3;
Dn 12:1; Flp 4:3;
Obj 3:5; 21:27

^{21a}1Kor 1:18-29;
^bPs 8:3;
Mt 21:16; Flp 4:18;
Kol 1:10; 3:20;
1Ts 2:4; Hbr 13:16, 21

^{22a}J 3:35; 13:3;
16:15; ^bMt 28:18;
J 1:18; 6:46; 10:15;
J 17:26

^{23a}Mt 13:16-17

^{24a}J 8:56; Hbr 11:13;
1P 1:10-12

^{27a}Pwt 6:5;
^bKpł 19:18
^{28a}Kpł 18:5;
Ne 9:29; Ez 20:11;
Rz 10:5; Ga 3:12
^{29a}Łk 16:15
^{30a}Joz 16:1; Łk 18:35
^{31a}Kpł 21:1-3
^{32a}Lb 3:6-39
^{33a}Mt 10:5;
^bMt 9:36; 14:14;
15:32; 20:34; Mk 1:41
^{34a}Łk 1:6
^{38a}J 11:1, 19-20;
12:2
^{39a}Łk 8:35; J 12:3
^{41a}Mt 6:25-34;
Flp 4:6
^{42a}Ps 16:5; 27:4

Miłosierny Samarytanin

29 On jednak, dla usprawiedliwienia samego siebie,^a zapytał Jezusa: A kto jest moim bliźnim?

30 Jezus podjął ten wątek i powiedział: Pewien człowiek schodził z Jerozolimy do Jerycha.^a Po drodze wpadł w ręce zbójców, którzy go ograbili, pobili i uciekli, zostawiając bliskiego śmierci. **31** Przypadkiem jakiś kapłan schodził właśnie tą drogą. Gdy zobaczył nieszczęśnika, przeszedł na drugą stronę^a i odszedł. **32** Podobnie było z Lewitą:^a przechodził tamtędy, zobaczył go, przeszedł na drugą stronę i oddalił się. **33** Natomiast pewien Samarytanin,^a który też tamtędy podróżował, zlitował się^b nad pobitym. **34** Podszedł, obandażował mu rany, połał oliwą i winem,^a wsadził go na własne zwierzę, zabrał do gospody i rozłożył tam nad nim opiekę. **35** Nazajutrz udał się do gospodarza, zapłacił dwa denary¹ i powiedział: Zadbaj o chorego, a cokolwiek ponad to wydasz, wyrównam w drodze powrotnej. **36** Który z tych trzech, twoim zdaniem, okazał się bliźnim człowiekowi, który padł ofiarą rozboju? **37** Znawca odparł: Ten, który się nad nim zlitował. Wtedy Jezus powiedział: Idź i postępuj podobnie.

Cząstka Marii

38 Gdy tak wędrowali, Jezus trafił do jakiejś wioski. Przyjęła Go tam pewna kobieta, której było na imię Marta.^a **39** Miała ona siostrę – Marię. Maria usiadła u stóp Pana^a i słuchała Jego Słowa. **40** Martę tymczasem pochłaniały liczne zajęcia. W końcu podeszła i powiedziała: Panie, czy nie obchodzi Cię to, że moja siostra zostawiła mnie przy pracy samą? Powiedz jej, żeby mi pomogła. **41** Pan zaś odpowiedział jej: Marto, Marto, martwisz się i niepokoisz o wiele rzeczy,^a **42** a potrzeba jednego. Maria wybrała sobie dobrą część^a – część, która jej nie będzie zabrana.

¹ Tj. za dwa dni z góry.

Lekcja modlitwy

(Mt 6:9-13)

11 Kiedyś Jezus modlił się^a w pewnym miejscu, a gdy skończył, jeden z Jego uczniów zwrócił się do Niego z prośbą: Panie,^b naucz nas modlić się,^c tak jak Jan nauczył swoich uczniów. **2** Wtedy im powiedział: Gdy się modlicie, mówcie:

Ojcze,^a

niech świętość^b otacza Twe imię.

Niech Twoje Królestwo nastanie.^c

3 Prosimy Ciebie, daj nam dziś naszego powszedniego chleba.^a

4 I przebacz grzechy,^a

tak jak my

wobec nas winnym^b

przebaczamy.

A gdy nadejdzie chwila próby,^c

nie pozwól,

byśmy się poddali.

5 Powiedział też do nich: Kto z was wyobraża sobie przyjaciela, do którego idzie o północy i mówi: Przyjaciele, użycz mi trzech bochenków chleba, **6** bo mój przyjaciel wstąpił do mnie po drodze, a nie mam czym go ugościć – **7** a tamten ze środka odpowiada: Daj mi spokój,^a drzwi zamknięte, dzieci śpią przy mnie – nie mogę wstać i dać ci! **8** Mówię wam, nawet jeśli nie wstanie i nie da mu ze zwykłej przyjaźni, to ze względu na jego natręctwo^a wstanie i da mu, ile potrzebuje.

O pewności powodzenia

(Mt 7:7-11)

9 I ja wam mówię: Proście, a będzie wam dane;^a szukajcie, a znajdziecie; pukajcie, a otworzą wam. **10** Każdy bowiem, kto prosi, otrzymuje, a kto szuka, znajduje, a kto puka, temu otworzą. **11** Który z was, ojców, gdy syn go poprosi o rybę, zamiast ryby daje mu węża? **12** Albo gdy poprosi o jajko, daje mu skorpiona? **13** Skoro więc wy, chociaż źli jesteście, umiecie dobre dary dawać swoim dzieciom, o ileż bardziej Ojciec z nieba da Ducha Świętego tym, którzy Go proszą.

Rozdział 11

¹Łk 3:21; ²J 13:13;
⁴Łk 5:33

²1P 1:17; ^bPs 111:9;
¹z 29:23; Łk 1:49;
^cMt 3:2; Łk 4:43;
11:20

³Prz 30:8

⁴Ps 103:3; 130:4;
Mk 3:28; Łk 7:48;
Dz 5:31; 26:18; Ef 1:7;
1J 1:9; ^bMt 18:21-35;
Mk 11:25;
Łk 17:4; Ef 4:32;
Kol 3:13; ^cŁk 4:1, 13;
1Kor 10:13; Jk 1:13

⁷Łk 18:5

⁸Łk 18:1-6

⁹Jr 29:12; Mt 21:22;
Mk 11:24; J 14:13;
15:7; 16:23; Jk 1:5-6;
1J 5:15

¹⁵Mt 10:25;
Mk 3:22

¹⁶Mt 16:1; Mk 8:11;
J 8:6; ^bMt 12:38;
Łk 11:29; 1Kor 1:22

¹⁷Mt 9:4; 12:25-30;
Mk 3:23-27

¹⁸Mt 4:10

¹⁹Dz 19:13

²⁰Wj 8:19; ^bMt 3:2;
Łk 11:2; 17:20-21

²¹Łz 49:24-25
²²Łz 53:12; ^cJ 16:33;
Kol 2:15

²³Mk 9:40; Łk 9:50
²⁶Łk 8:13; J 5:14;

2P 2:20

Pomówienia

o współpracę z szatanem

(Mt 9:32-34; 12:22-24; Mk 3:20-30)

14 Pewnego razu wypędzał demona, który był niemy. Gdy tylko demon wyszedł, niemy człowiek przemówił. Tłumy były tym zdumione. **15** Niektórzy jednak ludzie orzekli: On wypędza demony za sprawą władcy demonów Beelzebula.^a **16** Inni z kolei, chcąc Jezusa wystawić na próbę,^a domagali się od Niego znaku z nieba.^b **17** On natomiast,^a świadom, o czym myślą, powiedział do nich: Każde królestwo rozdarte wewnętrznymi podziałami pustoszeje i dom za domem się wali. **18** Jeśli zatem szatan^a walczy sam ze sobą, bo – jak mówicie – Ja wypędzam demony za sprawą Beelzebula, to jakim sposobem przetrwa jego królestwo? **19** A poza tym, jeśli Ja wypędzam demony za sprawą Beelzebula,^a to za jaką sprawą robią to wasi synowie? Dlatego oni będą waszymi sędziami. **20** Jeśli natomiast w tym, że wypędzam demony, jest palec Boży,^a to właściwie przyszło już do was Królestwo Boże.^b **21** Gdy dobrze uzbrojony człowiek strzeże swego dworu,^a wówczas jego mienie jest zabezpieczone. **22** Lecz gdy ktoś mocniejszy napadnie go i pokona,^a wówczas odbiera mu całe uzbrojenie, na którym ten tak polegał, i rozdziela wzięte na nim łupy.^b **23** Kto nie jest ze Mną, ten jest przeciwko Mnie, a kto ze Mną nie gromadzi – rozprasza.^a

Niebezpieczeństwo opętania

(Mt 12:43-45)

24 Gdy duch nieczysty wychodzi z człowieka, przemierza miejsca bezлюдne w poszukiwaniu wytchnienia. Lecz gdy go nie znajdzie, mówi: Wróć do mojego domu, tam, skąd wyszedłem. **25** Jeśli przychodzi i zastaje dom wysprzątanym i przyozdobionym, **26** wtedy idzie, bierze z sobą siedem innych duchów, bardziej zepsutych od siebie, wchodzi tam i mieszkają. I końcowy stan tego człowieka staje się gorszy,^a niż był na początku.

27 Gdy Jezus to mówił, jakaś kobieta z tłumu podniosła głos i zawołała do Niego: Szczęśliwe łono, które Cię nosiło,^a i piersi, które ssałeś. **28** Lecz On odpowiedział: Szczęśliwi są raczej ci, którzy słuchają Słowa Bożego i stosują je.^a

Znak Jonasza

(Mt 12:38-42; Mk 8:11-12)

29 Gdy wokół gromadziły się tłumy, Jezus zaczął mówić: To pokolenie jest pokoleniem złym; domaga się znaku,^a ale żaden znak nie będzie mu dany, oprócz znaku Jonasza.^b **30** Jak bowiem Jonasz stał się znakiem dla mieszkańców Niniwy, tak też Syn Człowieczy będzie znakiem dla tego pokolenia. **31** Królowa z Południa^a powstanie na sąd wraz z ludźmi tego pokolenia i uzna ich za winnych, gdyż z krańców ziemi przybyła słuchać mądrości Salomona,^b a oto tutaj jest coś więcej niż Salomon. **32** Mieszkańcy Niniwy^a powstaną na sąd wraz z tym pokoleniem i potępią je, gdyż opamiętali się na wezwanie Jonasza,^b a oto tutaj jest coś więcej niż Jonasz.

O ważności punktu widzenia

(Mt 6:22-23)

33 Nikt nie zapala lampy i nie stawia jej w ukryciu ani pod garnkiem.¹ Stawia się ją na podwyższeniu, aby ci, którzy wchodzą, korzystali ze światła.^a **34** Taką lampą dla ciała jest oko.^a Jeśli twoje oko jest zdrowe, całe twoje ciało jest jasne. Lecz jeśli oko słabnie, ciało pograża się w ciemności.^b **35** Dbaj więc o to, aby światło, które jest w tobie, nie było ciemnością.^a **36** Bo jeśli całe twoje ciało jest jasne i nie ma w nim niczego ciemnego, to jest tak jasne jak wtedy, gdy lampa oświeca cię swym blaskiem.

Mowa przeciw

przywódcom religijnym

(Mt 23:1-39; Mk 12:38-40)

37 Po tych słowach pewien faryzeusz zaprosił Jezusa na śniadanie.^a Je-

^{27a}Łk 1:42, 48

^{28a}Prz 8:32; Łk 6:47; 8:15, 21; J 14:21; Obj 1:3

^{29a}Łk 11:16; 1Kor 1:22; ^bJ 2:1, 10; Mt 16:4

^{31a}Krl 10:1-13; 2Krn 9:1-12; ^b1Krl 3:9, 12; 4:29-34; 10:23-24

^{32a}J 1:2; ^bJ 3:5-10

^{33a}Mt 5:15; Mk 4:21; Łk 8:16

^{34a}Mt 6:22-23; ^bPrz 4:19; Iz 59:9; Jr 23:12

^{35a}J 1:5; 3:19; Rz 13:12; 1Ts 5:4

^{37a}Łk 7:36; 14:1

^{38a}Mt 15:2; Mk 7:2-5

^{39a}Mt 23:25; Mk 7:20-23

^{40a}1Sm 16:7; J 7:24; Dz 10:15; 2Kor 5:12

^{41a}Łk 12:33; 1Tm 6:18; ^bTt 1:15

^{42a}Kpł 14:22; 27:30; Mt 23:23; Łk 18:12; ^bJ 5:1; Mi 6:8

^{43a}Mt 23:6-7; Mk 12:38-39; Łk 14:7; 20:46

^{44a}Ps 5:9; Mt 23:27

^{45a}Mt 22:35; Łk 7:30; 11:52

^{46a}Mt 11:28-30; Dz 15:10

^{47a}Mt 23:29-31; ^bDz 7:52

^{49a}1Kor 1:24, 30; Kol 2:3; ^b2Krn 24:19; Dz 13:1; ^cMt 21:35; 22:6; 1Ts 2:15; ^dMt 23:34

^{50a}Obj 6:10; 18:24

^{51a}Rdz 4:8; Hbr 11:4; ^b2Krn 24:20-22; ^cMt 23:35

zus przyszedł więc i spoczął przy stole. **38** Faryzeusza zdziwiło jednak, że wbrew zwyczajowi Jezus przed posiłkiem nie zanurzył w wodzie rąk.^a **39** Wtedy Pan powiedział do niego: Wy, faryzeusze, oczyszczacie zewnętrzną stronę kielicha i miski, podczas gdy wasze wnętrza^a jest pełne chciwości i zła. **40** Bezmyślni! Czy Stworzyciel rzeczy zewnętrznych nie stworzył także wnętrza?^a **41** Wesprzyjcie raczej ubogich^a darem płynącym z wnętrza, wtedy wszystko będzie dla was czyste.^b

42 Lecz biada wam, faryzeuszom, bo składacie dziesięcinę z mięty, ruty i każdego zioła,^a a lekceważycie sprawiedliwy sąd i miłość Boga.^b Tymczasem właśnie tego należało dopilnować – i tamtego nie zaniedbać.

43 Biada wam, faryzeuszom, bo lubicie honorowe miejsca w synagogach^a i wyraży uznania na placach.

44 Biada wam, bo jesteście jak nieoznaczone groby,^a a ludzie, którzy po nich chodzą, są tego nieświadomi.

45 Wtedy odezwał się jakiś znawca Prawa:^a Nauczycielu, mówiąc te rzeczy, również nas znieważasz.

46 Wtedy Jezus powiedział: I wam, znawcom Prawa, biada, bo wkładacie na ludzi nieznośne ciężary,^a a sami nawet palcem nie ułatwiacie ich niesienia.

47 Biada wam, bo budujecie prorokom grobowce,^a podczas gdy wasi ojcowie ich pozabijali.^b **48** Poświadczacie zatem, że popieracie postęпки swych ojców: oni ich pozabijali, a wy budujecie im grobowce.

49 Dlatego Mądrość Boża^a powiedziała: Poślę do nich proroków^b i apostołów, z których jednych zabiją,^c a innych będą prześladować,^d **50** aby to pokolenie pociągnięto do odpowiedzialności za krew wszystkich proroków^a przełaną od założenia świata – **51** od krwi Abła^a aż do krwi Zachariasza,^b który został zabity pomiędzy ołtarzem i przybytkiem.^c Tak, mówię wam: Będą jej żądać od tego pokolenia.

¹ Tj. pod *modiose*, miarą 8,75 l.

52 Biada wam, znawcom Prawa, bo zabraliście klucz poznania; sami nie weszliście i stanęliście na przeszkodzie tym, którzy pragnęli wejść.^a

53 Gdy Jezus stamtąd wyszedł, znawcy Prawa i faryzeusze zaczęli Go gwałtownie atakować i zadawać wiele podchwytliwych pytań. **54** Czyhali w ten sposób na jakąś Jego wypowiedź, która mogłaby im posłużyć za podstawę do oskarżeń.^a

12 W tych okolicznościach, gdy wokół zgromadził się wielotysięczny tłum, tak że ludzie nawzajem się deptali, Jezus zwrócił się najpierw do swoich uczniów: Strzeżcie się zakwasu faryzeuszów,^a to jest obłudy.^b **2** Bo nie ma nic tak skrytego, że nie mogłoby być ujawnione, ani nic tak tajemnego, że nie mogłoby się wyjaśnić.^a **3** Dlatego cokolwiek mówicie nocą, będzie słyszane za dnia, i to, o czym szepczecie za zamkniętymi drzwiami, będzie ogłaszane z dachów.

Odwaga w głoszeniu dobrej nowiny

4 Mówię wam, moim przyjaciółom:^a Nie bójcie się^b tych, którzy zabijają ciało, a potem nie są w stanie już nic więcej zrobić. **5** Wskażę wam, kogo się bać. Bójcie się Tego, który po zabiciu ma prawo wtrącić do miejsca kary.^{a1} Tak! Mówię wam: Tego się bójcie! **6** Czy pięciu wróbli nie zbywają za dwa assariony?^{a2} Bóg, przeciwnie, troszczy się o każdego z nich. **7** Co do was, to zna On nawet liczbę włosów na waszych głowach. Przestańcie się bać! Znaczący więcej niż stado wróbli.^a

8 Zapewniam was też: Do każdego, kto Mnie wyzna^a wobec ludzi, Syn Człowieczy^b przyzna się^c wobec aniołów^d Bożych. **9** Tego jednak, kto się Mnie zaprze wobec ludzi, spotka to samo z mojej strony^a wobec aniołów Boga.

^{52a}Mt 2:7-8;
Mt 23:13; Łk 7:30

^{54a}Mt 12:10; Mk 3:2;
12:13; Łk 20:20, 26

Rozdział 12

^{1a}Mt 16:6, 11, 12;
Mk 8:15; 1Kor 5:6-8;
Ga 5:9; ^bMt 23:28;
Mk 12:15; Łk 12:56

^{2a}Jb 12:22;
Mt 10:26-33;
Mk 4:22; Łk 8:17;
1Tm 5:25

^{4a}J 15:14-15;
^bLz 51:12-13; Jr 1:8;
1P 3:14

^{5a}Hbr 10:31;
Obj 20:10, 14-15
^{6a}Mt 10:29

^{7a}Ps 84:4; Mt 6:26;
10:31; 12:12; Łk 12:24
^{8a}Mt 10:32;
Rz 10:9-10;

^bŁk 19:10; ^cObj 3:5;
^dŁk 15:10; 1Tm 5:21
^{9a}Mk 8:38; Łk 9:26;
13:25; 2Tm 2:12

^{10a}Mt 8:20; 11:19;
^bMt 12:31-32;
Mk 3:28-29; 1J 5:16

^{11a}Mt 10:17, 19-20; Mk 13:11;
Łk 21:12, 14
^{12a}Wj 4:12; Łk 21:15

^{15a}Jb 20:20; 31:24;
Ps 62:11; 1Tm 6:10;
Hbr 13:5; Jk 5:2-3

^{16a}Ps 49:17-21
^{19a}Prz 27:1;
Jk 4:13-14; ^bKzn 2:24;
Lz 22:13; 1Kor 15:32

^{20a}Jb 27:8;
Mt 10:28; ^bJb 27:16-17; Ps 39:7; Kzn 2:26

^{21a}Ps 52:9; Ag 1:6;
Mt 6:19-20; Jk 5:3;
^bPrz 8:18; Ef 1:13; 3:8;
1Tm 6:6; Hbr 11:26;
Jk 2:5; Obj 3:17

^{22a}1P 5:7

10 Każdy, kto powie słowo przeciw Synowi Człowieczemu,^a wciąż może liczyć na przebaczenie. Ten jednak, kto by obraził Ducha Świętego, na przebaczenie liczyć nie może.^b

11 A gdyby was wzywali do synagog, do urzędów i innych władz, nie martwcie się, co powiedzieć albo jak się bronić.^a **12** Duch Święty was pouczy,^a On w stosownej chwili wskaże, co trzeba powiedzieć.

Jezus w sporze o majątek

13 Wtedy ktoś z tłumu zwrócił się do Niego: Nauczycielu, powiedz mojemu bratu, aby podzielił się ze mną dziedzictwem. **14** Lecz On mu odpowiedział: Człowieku, kto Mnie ustanowił sędzią lub rozjemcą między wami? **15** Ostrzegł ich też: Uważajcie i strzeżcie się wszelkiej chciwości,^a gdyż obfitość dóbr nie zapewnia życia; w życiu nie chodzi też o to, aby opływać w dostatki.

16 Następnie przytoczył im taką przypowieść: Pewnemu bogatemu^a człowiekowi dobrze obrodziło pole. **17** Zaczął się więc zastanawiać: Co tu zrobić? Nie mam gdzie złożyć plonów! **18** W końcu postanowił tak: Zburzę stodoły, zbuduję sobie większe i tam zgromadzę całe moje zboże oraz moje dobra. **19** Potem powiem swojej duszy: Duszo, masz wiele dóbr złożonych na wiele lat;^a odpocznij, najedz się, napij^b i baw się dobrze. **20** Bóg jednak powiedział do niego: O, bezmyślny człowieku! Tej nocy zażądają twojej duszy^a – i czyje będzie to, co przygotowałeś?^b **21** Tak stanie się z każdym, kto gromadzi skarby dla siebie,^a a nie jest bogaty w Bogu.^b

O tym, co najważniejsze

(Mt 6:25-33)

22 Do swoich uczniów powiedział natomiast: Dlatego mówię wam: Przestańcie martwić się^a o życie, o to, co będziecie jeść, a także o ciało, o to, w co się ubierzecie. **23** Życie bowiem znaczy więcej niż pokarm, a ciało niż

¹ Tj. wtrącić do gehenny.

² Tj. za 0,8 g między monety o najmniejszym nominale; 1,5 godz. dwunastogodziennej dniówki najemnika.

okrycie. **24** Zwróćcie uwagę na kruki,^a że nie sieją ani żną, nie mają spichlerzy ani stodół – i Bóg je karmi. O ile więcej wy znaczyście niż ptaki!^b

25 Kto z was dzięki trosce może swoje życie przedłużyć o godzinę? **26** Jeśli więc tak małej rzeczy nie potraficie, to dlaczego martwicie się o całą resztę? **27** Zwróćcie uwagę na lilie, jak rosną; i mówię wam, nawet Salomon w całym swym przepychu^a nie ubierał się tak, jak jedna z nich. **28** Jeśli więc trawę na polu, która dziś jest, a jutro może być wrzucona do pieca, Bóg tak przyozdabia,^a o ileż bardziej zależy Mu na was, o ludzkie małej wiary!^b **29** Dlatego wy też nie zastanawiajcie się ciągle, co macie jeść lub pić, i przestańcie żyć w ciągłej trosce.^a **30** Z tym wszystkim bowiem borykają się narody tego świata. Wasz Ojciec wie, że tego wam potrzeba.^a **31** Szukajcie raczej Jego Królestwa,^a a te rzeczy będą wam dodane.^b **32** Nie bój się,^a mała trzódko!^b Gdyż waszemu Ojcu spodobało się^c dać wam Królestwo.^d

33 Sprzedajcie^a to, co posiadacie, i wesprzycie datkiem ubogich.^b Zróbcie sobie sakiewki, które się nie niszczą, zadbajcie o skarb niewyczerpany w niebie, gdzie złodziej nie ma dostępu ani mól nie żżera,^c **34** bo tam, gdzie jest wasz skarb, będzie też wasze serce.^a

Wezwanie do czujności

35 Zapnijcie pasy na biodrach^a i zapalcie lampy.^b **36** Bądźcie podobni do ludzi czekających na powrót swego pana z wesela, abyście – gdy przyjdzie i zapuka do drzwi – natychmiast mu otworzyli.^a **37** Szczęśliwi ci słudzy, których pan w chwili przyjścia zastanie na czuwaniu.^a Zapewniam was, że opasze się fartuchem,^b usadzi ich przy stole,^c po czym podejdzie i będzie im usługiwał.^d **38** Czy przyjdzie przed północą, czy przed czwartą nad ranem – szczęśliwi oni, jeśli ich tak zastanie! **39** To zaś weźcie pod uwagę, że gdyby

24^aJb 38:41;
Ps 147:9;^bŁk 12:7

27^a1Krl 10:4-7, 23;
2Krn 9:4
28^aMt 6:30;
^bMt 8:26; 14:31; 16:8;
17:20

29^aFlp 4:6
30^aMt 6:8
31^aŁk 11:2;
^b1Krl 3:11-13
32^aŁz 41:10, 13;
Łk 12:7; ^bŁz 40:11;
J 10:16; Dz 20:28-29;
1P 5:2-3; Łk 10:21;
Ef 1:5, 9; Flp 2:13;
^cŁk 22:29; Obj 1:6
33^aMt 19:21;
Mk 10:21; Łk 16:9;
18:22; Dz 2:45;
^bDz 9:36; 10:2, 4;
2Kor 9:9; ^c1Tm 6:17;
Jk 5:2

34^aMt 6:21
35^aWj 12:11;
1Krl 18:46; 2Krl 4:29;
9:1; Jb 38:3; 40:7;
Prz 31:17; Jr 1:17;
Ef 6:14; 1P 1:13;
^bMt 25:1, 7
36^aMt 25:6;
Mk 13:35-37;
Obj 3:20

37^aMt 24:42-46;
25:13; ^b1J 3:4-5;
^cŁk 22:27; ^dMt 20:28;
Łk 17:7-8
39^aMt 24:43-51;
^b1Ts 5:2; 2P 3:10;
Obj 3:3; 16:15
40^aMt 25:10;
Łk 12:47; ^bMt 24:42;
Mk 13:33

41^aMk 13:37
42^aMt 25:21, 23;
Łk 16:10-12; 1Kor 4:2;
2Tm 2:2, 15; Hbr 3:5;
^bŁk 16:8; Łk 16:1;
1P 4:10

43^aJ 13:17; Obj 16:15
44^aMt 25:21, 23
45^aMt 25:5;
Hbr 10:37; 2P 3:9;
^b1Ts 5:7

46^a2P 3:12;
^bŁk 12:40

47^aLb 15:30;
Pwt 25:2

48^aLb 15:27-29;
Kpl 5:17; ^bMt 25:29

49^aJr 20:9; Rz 12:11
50^aMk 10:38;

^bMt 26:38; J 12:27
51^aJ 7:43; 10:19;
Dz 14:4; 23:7

53^aMi 7:6; Mt 20:21

gospodarz wiedział,^a o której godzinie zjawi się złodziej,^b nie pozwoliłby włamać się do swojego domu. **40** I wy bądźcie gotowi,^a gdyż Syn Człowieczy przyjdzie o godzinie, której się nie domyślacie.^b **41** Wtedy Piotr zapytał: Panie, czy do nas kierujesz tę przypowieść, czy też do wszystkich?^a **42** Pan odpowiedział: A kto jest tym wiernym^a i rozważnym^b rządcą,^c którego pan ustanowił nad służbą w swoim domu, by jej rozdzielał zboże we właściwym czasie? **43** Szczęśliwy ten sługa, którego pan po powrocie zastanie przy tym zajęciu.^a **44** Zapewniam was, że postawi go nad całym swoim mieniem.^a **45** Jeśli jednak ten sługa powiedziałby w swoim sercu: Mój pan zwleka z przyjściem^a – i zacząłby bić młodszych służących i służące, jeść, pić i upijać się,^b **46** wówczas gdy przyjdzie pan w dniu^a dla sługi nieoczekiwanym i o godzinie dla niego nieznanej,^b surowo go ukarze i potraktuje na równi z niewiernymi. **47** Ten sługa, który znał wolę pana, lecz nie poczynił przygotowań lub nie zastosował się do jego woli, odbierze wiele razów.^a **48** Ten natomiast, który jej nie znał,^a a i zrobił rzecz godną kary, odbierze mniej razów. Od każdego bowiem, komu wiele dano, wiele będzie się żądać, i od tego, komu wiele powierzono, więcej będzie się wymagać.^b

Zapowiedź podziałów

(Mt 10:34-36)

49 Przyszedłem rzucić na ziemię ogień^a i bardzo bym pragnął, aby już zapłonął. **50** Mam być zanurzony w chrzcie^a i dopóki się to nie stanie, będę przeżywał udrękę.^b **51** Czy myślicie, że zjawiłem się, aby dać ziemi pokój? Nie! Mówię wam, raczej podział.^a **52** Odtąd bowiem pięcioro w jednym domu będzie podzielonych: troje przeciw dwojgu i dwoje przeciw trojgu. **53** Będą podzieleni ojciec z synem i syn z ojcem, matka z córką i córka z matką, teściowa z synową, a synowa z teściową.^a

Ważność znaków czasu

54 Powiedział też do tłumów: Gdy widzicie chmurę zbliżającą się^a z zachodu, zaraz mówicie: Nadciąga ulewa – i wkrótce rzeczywiście pada. **55** A gdy wiatr wieje z południa, mówicie: Będzie upał – i rzeczywiście jest. **56** Obłudnicy!^a Potrafiacie właściwie odczytać znaki na ziemi i niebie, więc jak to się dzieje, że nie umiecie rozpoznać obecnego czasu?^b

Wezwanie do ugody

57 Dlaczego też sami nie rozstrzygacie, co jest słuszne? **58** Gdy na przykład idziesz ze swym oskarżycielem do sądu, już w drodze^a dołóż starań, by dojść z nim do ugody. Nie chciej, aby cię oskarżyciel postawił przed sędzią, sędzia oddał komornikowi, a komornik osadził w więzieniu. **59** Mówię ci, na pewno nie wyjdiesz stamtąd, póki nie spłacisz długu do ostatniego grosza.

Granice Bożej cierpliwości

13 W tym czasie obecni tam pewni ludzie zaczęli Mu opowiadać o Galilejczykach,^a których krew Piłat zmieszał z krwią zwierząt składanych przez nich w ofierze. **2** Wtedy odezwał się do nich w te słowa: Czy myślicie, że ci Galilejczycy ucierpieli tak dlatego, że byli większymi grzesznikami niż wszyscy inni mieszkańcy Galilei?^a **3** Bynajmniej! Mówię wam, jeśli się nie opamiętacie,^a wszyscy podobnie poginiecie. **4** Albo czy myślicie, że tych osiemnastu, na których runęła wieża w Siloe^a i zabiła ich, byli bardziej winni niż pozostali mieszkańcy Jerozolimy? **5** Bynajmniej! Mówię wam, jeśli się nie opamiętacie, wszyscy tak samo poginiecie.

6 Następnie opowiedział im taką przypowieść: Pewien człowiek miał w swej winnicy zasadzony figowiec.^a Jednego razu przyszedł i szukał na nim owocu,^b ale nic nie znalazł. **7** Wtedy zwrócił się do winogrodnika: Popatrz, od trzech lat przychodzę, szukam na tym

54^a1Kr1 18:44-45

55^aMt 16:2-3

56^aLk 12:1; 13:15;
^bMt 16:3

58^aMt 5:25-26

Rozdział 13

1^aDz 5:37; ^bLk 3:1

2^a1:9-2

3^aPs 7:13; Lk 3:3,

8; 5:32

4^aNe 3:15; Iz 8:6;

J 9:7, 11

6^aMt 21:19; Iz 5:1-

2; ^bMt 3:8; J 15:16;

Rz 7:4; Flp 1:11;

Kol 1:10

7^aMt 7:19; 21:19;

Mk 11:13; Lk 3:9

8^a2P 3:9, 15

10^aMt 4:23; Mk 6:2

11^aLk 13:16; Dz 16:16

13^aMk 5:23; 7:32;

16:18; Lk 4:40;

^bLk 5:25; 7:16; 17:15;

18:43

14^aLk 8:41;

^bMt 12:10; Mk 3:2, 4;

Lk 6:7; J 5:16; 7:23;

9:14, 16; ^cWj 20:9;

Pwt 5:13; Ez 46:1;

Mt 12:2

15^aLk 12:56;

^bMt 12:11; Lk 14:5

16^aLk 3:8; 19:9;

^bDz 10:38; 1Kor 5:5;

^cMt 12:12; J 7:23

17^a1P 3:16

18^aMt 3:2; 13:24, 44;

Lk 4:43; 17:20-21

19^aMt 13:31-32;

17:20; Mk 4:30-31;

Lk 17:6; ^bEz 17:23;

31:6

figowcu owocu i nic nie znajduję. Wytnij to drzewo,^a po co ma ziemię wyjaławiać? **8** Panie – odpowiedział winogrodnik – zostaw je jeszcze na ten rok,^a ja je okopię i obłożę nawozem, **9** może wyda owoc w przyszłym roku, a jeśli nie wyda – wytniesz je.

Uwolnienie kobiety

związanej przez szatana

10 W czasie szabat u nauczał w jednej z synagog.^a **11** Obecna tam była kobieta, która od osiemnastu lat pozostawała w mocy ducha słabości.^a Z tego powodu poruszała się mocno pochyłona i w ogóle nie mogła się wyprostować. **12** Jezus ją zobaczył i przywołał do siebie: Kobieto – powiedział – jesteś wolna od swojej słabości. **13** I położył na nią ręce.^a Wtedy jej plecy natychmiast się wyprostowały i zaczęła chwalić Boga.^b **14** Lecz przełożony synagogi,^a oburzony, że Jezus uzdrowił w szabat,^b odezwał się do tłumu: Jest sześć dni,^c w których należy pracować. W te więc dni przychodźcie i dawajcie się uzdrawiać, a nie w dzień szabat!^d **15** Obłudnicy!^a – odpowiedział mu Pan. – Czy nie jest tak, że każdy z was w dzień szabat odwiązuje od żłobu swoje bydło lub osła i prowadzi do wodopoju?^b **16** A czy tej córki Abrahama,^a którą szatan wiązał^b aż od osiemnastu lat, nie należało uwolnić z pęt w dzień szabat?^c **17** Te słowa Jezusa zawstydziły^a wszystkich Jego przeciwników, cały natomiast tłum cieszył się z powodu niezwykłych czynów, które działał się za Jego sprawą.

Dwa przykłady działania Królestwa

18 A Jezus mówił dalej: Do czego podobne jest Królestwo Boże^a i z czym mógłbym je porównać? **19** Podobne jest do ziarenka gorczycy,^a które człowiek wziął i zasiał w swoim ogrodzie. Wyrosło ono, stało się drzewem i w jego gałęziach ptaki uwiły sobie gniazda.^b

20 Użył też innego przykładu: Z czym mógłbym porównać Królestwo Boże?

21 Przypomina ono zakwas,^a który gospodyni dodała do ciasta rozrobionego z trzech miar mąki¹ – i wszystko się zakwasiło.^b

22 I chodził po miastach oraz wioskach,^a nauczał, a zarazem zbliżał się do Jerozolimy.^b

Pytanie o liczbę zbawionych

23 Pewnego razu ktoś Go zapytał: Panie, czy tylko niewielu będzie zbawionych?^a Wtedy On odpowiedział: **24** Próbujcie z całych sił^a wejść przez wąskie drzwi,^b gdyż mówię wam, wielu będzie starało się wejść – i nie zdołają.^c **25** Gdy tylko Pan domu wstanie i zamknie drzwi,^a zaczniecie pukać z zewnątrz i wołać: Panie, otwórz nam! Ale On odpowie: Nie wiem, skąd jesteście.^b **26** Wówczas zaczniecie przekonywać: Jedliśmy i piliśmy z Tobą przy jednym stole, a na naszych ulicach nauczaleś. **27** On jednak odpowie: Nie wiem, skąd jesteście. *Odstąpcie ode Mnie,*^a wy wszyscy, sprawcy niesprawiedliwości.^b **28** Tam będzie płacz i zgrzytanie zębami,^a gdy zobaczycie Abrahama, Izaaka, Jakuba i wszystkich proroków w Królestwie Bożym, a siebie samych odrzuconych^b na zewnątrz. **29** I zjawiają się ludzie ze wschodu, z zachodu, z północy i z południa,^a i zasiadają u stołu^b w Królestwie Bożym. **30** W ten sposób niektórzy ostatni będą pierwszymi, a pierwsi ostatnimi.^a

Jezus w obliczu zagrożenia

31 W tym czasie przyszli do Niego jacyś faryzeusze i ostrzegli Go: Czym prędzej stąd uciekaj, gdyż Herod^a chce Cię zabić. **32** Wtedy Jezus odpowiedział: Idźcie i przekażcie temu lisowi: Oto wypędzam demony i uzdrawiam dzisiaj i jutro, a trzeciego dnia^a kończę.^b **33** Lecz muszę dziś, jutro i pojutrze być w drodze, gdyż jest nie do pomyślenia, aby prorok^a zginął poza Jerozolimą.

^{21a}Mt 13:33;
^{b1}Kor 5:6; Ga 5:9

^{22a}Mt 9:35;
Mk 6:6; ^bMk 10: 32-33; Łk 9:51; 13:33

^{23a}Dz 2:47;
1 Kor 1:18; 2 Kor 2:15

^{24a}Mt 11:12;
Hbr 4:11; ^bMt 7:13-14; ^cMk 10:25

^{25a}Mt 25:10-12;
^bPs 138:6; Iz 63:16; Jr 1:5; Oz 5:3;
Mt 7:22-23

^{27a}Mt 7:23; 25:41;
^bPs 6:9

^{28a}Mt 13:42, 50;
24:51; ^bŁk 14:35

^{29a}Ps 107:3;
Iz 49:12; ^bMt 8:11-12; Łk 14:15; 22:16, 30
^{30a}Prz 29:23; Łz 2:12; Mt 19:30; 20:16;
Mk 10:31; Łk 1:52

^{31a}Mt 14:1-13;
Łk 3:1; 9:7, 8
^{32a}Łk 9:22; 24:7;
Oz 6:2; ^bJ 17:4
^{33a}Mt 21:11
^{34a}Mt 21:35;
Dz 7:59; ^bPs 147:2;
QWj 19:4; Pwt 32:11;
Rt 2:12; Ps 17:8; 91:4;
^cJ 5:40
^{35a}Ps 69:26; Jr 12:7;
22:5; ^bPs 118:26;
Łk 19:38

Rozdział 14

^{1a}Łk 7:36; 11:37;
^bMk 3:2; Łk 6:7;
20:20
^{3a}Mt 22:35; Łk 7:30;
^bMt 12:2, 10; Mk 3:4;
Łk 6:9
^{5a}Mt 12:11; Łk 13:15
^{6a}Mt 22:46
^{7a}Mt 23:6; Łk 11:43
^{8a}Prz 25:6-7

Proroktwo o Jerozolimie

(Mt 23:37-39)

34 Jerozolimio, Jerozolimio, która zabijasz proroków i kamienujesz^a tych, którzy zostali do ciebie posłani! Tyle razy chciałem zgromadzić^b twoje dzieci, jak kwoka swe pisklęta pod skrzydła,^c lecz nie chcieliście!^d **35** Oto przyjdzie wam zostawić wasz dom.^a Zapowiadam wam też, że nie zobaczycie Mnie aż do chwili, gdy powiecie:

*Błogosławiony Ten,
który przychodzi w imieniu Pana.*^b

Uzdrawianie w szabat

14 Pewnego razu, w szabat, Jezus wstąpił na positek^a do domu jednego z przywódców faryzejskich. Zebrani tam faryzeusze uważnie śledzili^b Jego poczynania. **2** Wówczas stanął przed Nim człowiek cierpiący na puchlinę wodną. **3** Na jego widok Jezus zapytał znawców Prawa^a oraz pozostałych faryzeuszów: Czy uzdrawianie w szabat jest zgodne z Prawem, czy też nie?^b **4** Lecz oni zamilkli. Jezus natomiast przygarnął chorego, uzdrowił go i odesłał. **5** Do nich zaś powiedział: Czy któryś z was, jeśli mu syn² albo bydło wpadnie do studni, nie pośpieszy z ratunkiem nawet w dniu szabatu?^a **6** I nie mieli na to żadnej odpowiedzi.^a

Lekcja o skromności

7 Następnie, gdy Jezus spostrzegł, że zaproszeni goście wybierają sobie pierwsze miejsca przy stole,^a opowiedział zebranym taką przypowieść: **8** Jeśli ktoś cię zaprosi na wesele, nie siadaj na pierwszym miejscu, aby czasem nie okazało się, że wśród zaproszonych jest ktoś ważniejszy od ciebie.^a **9** Jeśli jest, to ten, który zaprosił was obu, może podejść i powiedzieć: Proszę, ustąp miejsca tej osobie. I zawstydzony

² syn, za: $\Phi^{45.75}$ B N W Γ Δ 565 700 1424 $\mathfrak{M}$ e f q sy^{p,h} sa; *osioł* & K L Ψ f¹¹³ 33 579 892 1241 2542 lat (sy^p) bo; *osioł syn* (sy^p); owca D.

¹ Tj. *satonów*, 40 l.

powędrujesz na koniec. **10** Gdy otrzymasz zaproszenie, przyjdź i zajmij raczej ostatnie miejsce. Wtedy, gdy będzie gospodarz, możesz usłyszeć: Przyjacielu, przesuń się wyżej! W ten sposób dostąpisz wyróżnienia na oczach wszystkich gości. **11** Bo każdy, kto się wywyższa, będzie poniżony,^a a kto się poniża, będzie wywyższony.^b

^{11a}Ps 18:28; Prz 29:23; Mt 23:12; Łk 18:14; ^bJb 22:29; 1P 5:5-6

Życie dla późniejszej zapłaty

12 Zwrócił się też do tego, który Go zaprosił: Gdy urządzasz uroczysty obiad lub kolację, nie zapraszaj jedynie swoich przyjaciół, braci, krewnych lub bogatych sąsiadów, bo tacy odważemni ci się i w ten sposób będziesz miał zapłatę.^a **13** Przeciwnie, gdy urządzasz przyjęcie, zapraszaj ubogich, ułomnych, kulawych, niewidomych.^a **14** Będziesz szczęśliwy, gdyż nie mają dla ciebie nic w zamian; swoją zapłatę^a otrzymasz przy zmartwychwstaniu sprawiedliwych.^b

^{12a}Łk 6:34

^{13a}Pwt 14:28-29; 16:11-14; 26:11-13; Łk 14:21

^{14a}Rt 2:12; 2Sm 22:25; Prz 11:31; 13:21; Iz 35:4; Hbr 10:35; ^bDz 24:15; 1Kor 15:23; 1Ts 4:16

Przypowieść o wielkim przyjęciu

15 Na te słowa jeden z obecnych przy stole zwrócił się do Jezusa: Szczęśliwy każdy, kto będzie jadł chleb w Królestwie Bożym.^a

16 Jezus mu odpowiedział: Pewien człowiek przygotowywał wielkie przyjęcie. W związku z tym zaprosił wielu ludzi.^a **17** Gdy wszystko było gotowe, posłał swego sługę, by powiadomił zaproszonych: Możecie się już schodzić – stół zastawiony! **18** Wtedy wszyscy po kolei zaczęli się wymawiać. Pierwszy powiedział: Właśnie kupiłem pole i muszę dokonać oględzin. Przepraszam, lecz jak sam widzisz, nie mogę przyjść. **19** Drugi powiedział: Kupiłem pięć par bydła zaprzęgowych i właśnie idę je wypróbować. Przepraszam, lecz jak sam widzisz, nie mogę przyjść. **20** Kolejny powiedział: Dopiero co się ożeniłem, dlatego nie przyjdę.^a **21** Po powrocie sługa zawiadomił o tym swego pana. Wtedy pan domu, rozniewany, powiedział do sługi: Wyjdź więc czym prędzej na place, odwiedź miej-

^{20a}Pwt 24:5; 1Kor 7:33

^{21a}Łk 14:13

^{24a}Mt 21:43; Dz 13:46

^{26a}Pwt 33:9; Łk 9:23; 18:29; J 12:25; Dz 20:24; Flp 2:30; Obj 12:11

^{27a}Mt 16:24; Mk 8:34; Łk 9:23

^{33a}Łk 18:28; Flp 3:7-8

^{34a}Mt 5:13

^{35a}Mt 8:12; Mk 9:50; Łk 13:28; J 15:6; 1Kor 9:27; ^aMt 11:15; 13:9; 43; 22:13; Mk 4:9, 23; Łk 8:8; Obj 2:7, 11, 17, 29; 3:6, 13, 22

skie zaułki i sprowadź mi tu ubogich, niepełnosprawnych, niewidomych i utykających.^a **22** Sługa wykonał polecenie, wrócił i doniósł: Panie, postąpiłem, jak kazałeś, i wciąż są wolne miejsca. **23** Wtedy pan polecił: Wyjdź więc na drogi prowadzące do miasta, idź między zagrody i przekonaj napotkanych, by przyszli; niech mój dom będzie pełny. **24** Bo mówię wam, żaden z tych, których wcześniej zaprosiłem, nie posmakuje potraw na tym przyjęciu.^a

Warunki naśladowania Jezusa

(Mt 10:37-38)

25 Gdy szły za Nim wielkie tłumy, obrócił się i skierował do nich te słowa: **26** Jeśli ktoś przychodzi do Mnie, a nie ceni Mnie bardziej niż swego ojca i matkę, żonę i dzieci, braci i siostry, a także bardziej niż swoją duszę,^a nie może być moim uczniem. **27** Kto idzie za Mną, a nie dźwiga swego krzyża,^a nie może być moim uczniem.

28 Bo kto z was, zabierając się do budowy wieży, nie siada najpierw i nie oblicza kosztów, czy wystarczy mu na jej wykończenie? **29** Nikt nie pragnie, by się okazało, że po założeniu fundamentów zabrakło pieniędzy na dalsze prace. Nikt też nie chce być wyśmiany przez ludzi, mówiących: **30** Ten człowiek zaczął budować, lecz nie był w stanie dokończyć. **31** Albo który król, zanim zmierzy się z innym królem, nie naradza się najpierw, czy na czele dziesięciu tysięcy zdoła się oprzeć dwudziestu tysiącom najeźdźców? **32** Jeśli zaś stwierdzi, że nie, to gdy przeciwnik jest jeszcze daleko, wysłał posłów i zapytuje o warunki pokoju. **33** Tak więc nikt z was, kto nie zostawia wszystkiego, co do niego należy,^a nie może być moim uczniem.

34 Dobrą rzeczą jest sól, lecz jeśli i sól zwietrzeje, czym przywraca się jej smak?^a **35** Nie nadaje się ani do ziemi, ani do nawozu; wyrzuca się ją na śmieci.^a Kto ma uszy, aby słuchać, niech rozważy moje słowa.^b

Przypowieści o zgubionej owcy i monecie

(Mt 18:12-14)

15 Garnęli się do Niego wszyscy celnicy i inni grzesznicy,^a aby Go słuchać. **2** Faryzeusze natomiast oraz znawcy Prawa^a szemrali^b z tego powodu i mówili: Ten człowiek przyjmuje grzeszników^c i jada z nimi.^d

3 Wówczas Jezus opowiedział im taką przypowieść: **4** Kto z was, gdy ma sto owiec, a zgubi jedną, nie zostawia na pustkowiu dziewięćdziesięciu dziewięciu i nie szuka zgubionej, aż ją znajdzie?^a **5** Gdy zaś znajdzie, z radością wkłada ją sobie na ramiona,^a **6** wraca do domu, zwołuje przyjaciół oraz sąsiadów i mówi: Cieszcie się ze mną,^a gdyż odnalazłem moją zgubioną owcę!^b **7** Mówię wam: Podobnie w niebie większa będzie radość z jednego skruszonego grzesznika^a niż z dziewięćdziesięciu dziewięciu sprawiedliwych,^b którzy nie potrzebują opamiętania.

8 Albo która kobieta, gdy zgubi jedną ze swoich dziesięciu srebrnych albo złotych monet,¹ nie zapala lampy, nie wymiata domu i nie szuka starannie – aż znajdzie? **9** Kiedy zaś znajdzie, zwołuje przyjaciółki, sąsiadki i mówi: Cieszcie się ze mną!^a Znalazłam monetę, którą zgubiłam! **10** Mówię wam, podobnie aniołów Bożych^a ogarnia radość z powodu jednego skruszonego grzesznika.

Przypowieść o marnotrawnym synu

11 Powiedział też: Pewien człowiek miał dwóch synów.^a **12** Młodszy z nich zwrócił się do ojca: Ojcze, daj mi część majątku, która na mnie przypada. Ojciec zatem podzielił między synów dorobek swego życia.^a **13** Krótco potem młodszy syn spieniężył wszystko, wyjechał daleko, prowadził rozwiązły tryb życia i roztrwonił majątek.^a **14** Gdy wszystko stracił, w kraju,

Rozdział 15

^{1a}Mt 9:10; Łk 5:29; 7:34

^{2a}Mk 2:16; Łk 5:30;

^bMt 9:11; Łk 19:7;

^cŁk 7:39; ^dDz 11:3;

¹Kor 5:11; Ga 2:12

^{4a}Ps 119:176; Iz 53:6;

Jr 31:10; Ez 34:11-

16; Mt 10:6; 15:24;

Łk 19:10

^{5a}Iz 49:22

^{6a}I 15:11; ^bŁk 19:10;

1P 2:25

^{7a}Łk 15:10; 1Tm 1:15;

^bŁk 5:32

^{9a}Łk 15:6

^{10a}Łk 12:8

^{11a}Mt 21:28

^{12a}Pwt 21:16

^{13a}Prz 29:3;

Łk 15:30; 16:1

^{16a}Łk 16:21

^{18a}Kpł 26:40;

1Kr 18:47-48;

Jr 31:18-19; Oz 14:1-3;

^bPs 51:6; Jr 3:13

^{19a}Ezd 9:6; Ps 44:16;

Łk 18:13

^{20a}Ef 2:13;

^bRdz 33:4; 45:14;

46:29

^{21a}Mt 8:8; 22:8;

1Kor 15:9

^{22a}Rdz 41:42;

Ps 132:16; Iz 61:10;

Za 3:4; Mt 22:11

^{23a}Sm 28:24

^{24a}Rz 6:23; 8:6;

1Tm 5:6; ^bRz 6:13;

11:15; Ef 2:1; 5:14;

Kol 2:13; 3:1

gdzie przebywał, nastał wielki głód. Wówczas i jemu zaczął doskwierać niedostatek. **15** Wynajął się zatem u jednego z obywateli tego kraju, który wysłał go do swoich wiejskich posiadłości i zatrudnił przy wypasie świń. **16** Pracując tam, pragnął najeść się strąków,^a którymi tuczono świnię, lecz nikt mu nie pozwalał. **17** Wtedy oprzytomniał: Iluż to najemników mego ojca – pomyślał – ma chleba pod dostatkiem, a ja tu z głodu ginę. **18** Wracam do ojca.^a Powiem mu: Ojcze, zgrzeszyłem^b względem Boga oraz względem ciebie. **19** Nie jestem już godny nazywać się twoim synem. Przyjmij mnie do pracy jako jednego z twoich najemników.^a **20** Wstał więc i ruszył w drogę. Gdy był jeszcze daleko,^a ojciec zobaczył go i zdjęty litością wybiegł naprzeciw, rzucił mu się na szyję i ucałował go.^b **21** Ojcze – rozpoczął syn – zgrzeszyłem względem Boga oraz względem ciebie. Nie jestem już godny^a nazywać się twoim synem. **22** Ojciec zaś zwrócił się do sług: Przynieście czym prędzej najlepszą szatę i ubierzcie go;^a włóżcie pierścień na jego rękę i sandały na nogi, **23** wybierzcie też dorodne cielę, przyrządźcie na ucztę,^{a2} zasiądźmy do stołu i uczcijmy to, **24** że ten oto mój syn był martwy,^a a jednak ożył,^b był zgubiony, lecz odnalazł się. I zaczęto się bawić.

25 Starszy syn tymczasem pracował na polu. Gdy wracał i był blisko domu, usłyszał muzykę i odgłosy tańców. **26** Przywołał więc jednego z młodych służących i zapytał, co się dzieje. **27** Wrócił twój brat! – usłyszał. – Twój ojciec kazał zabić dorodne cielę i cieszy się, że odzyskał go zdrowego. **28** Starszy syn wpadł w gniew. Nawet nie chciał wejść do domu. Wtedy ojciec wyszedł i zaczął go uspokajać. **29** Ale on był nieprzejeanny: Służę ci od lat – wypominał – szanuję każdy twój rozkaz, a ty nigdy nie dałeś mi choćby kółka, bym się zabawił z przyjaciółmi.

² Lub: *przyrządźcie je w ofierze*, pod. ww. 27, 30.

¹ Lub: *drachm*.

30 Ledwie jednak zjawił się ten twój syn, który z dziwkami roztrwonił^a twój dorobek, natychmiast kazałeś zabić dorodnego cielaka. 31 Wtedy ojciec powiedział do niego: Dziecko, ty zawsze jesteś ze mną i wszystko moje jest twoje.^a 32 To dobrze, że bawimy się i cieszymy, bo widzisz, ten twój brat był martwy, a jednak ożył, był zgubiony, lecz odnalazł się.^a

Przypowieść o nieuczciwym zarządcy

16 Następnie zwrócił się do uczniów: Pewien bogaty człowiek miał zarządcę, którego złośliwie oskarżono przed nim, że trwoni jego majątek. 2 Wezwał go zatem i powiedział: Dlaczego takie rzeczy słyszę o tobie? Przedstaw mi sprawozdanie^a z twojej działalności, bo nie możesz już dłużej kierować gospodarstwem. 3 Wtedy zarządca pomyślał sobie: Co mam zrobić, skoro mój pan odbiera mi urząd? Do ciężkiej pracy sił już nie mam, a żebrania się wstydzę. 4 Ale wiem, co zrobić, by mnie przyjęli do swych domów, gdy już zostanę zdjęty ze stanowiska. 5 I wezwał po kolei każdego z dłużników swego pana. Pierwszego zapytał: Ile jesteś dłużny mojemu panu? 6 Sto baryłek¹ oliwy – powiedział. Zarządca na to: Bierz swoje pokwitowania, siadaj tu czym prędzej i pisz: pięćdziesiąt. 7 Drugiego zapytał: A ty jaki masz dług? Sto korów² pszenicy – odpowiedział. Zarządca na to: Bierz swoje pokwitowania i pisz: osiemdziesiąt. 8 I pan pochwalił nieuczciwego zarządcę, że tak przezornie^a postąpił. Z tej historii wynika, że dzieci tego wieku^b bywają w stosunkach między sobą przezorniejsze niż dzieci światła.^c

O właściwym korzystaniu z pieniędzy

9 I ja wam mówię: Zjednujcie sobie przyjaciół pieniędzmi niesprawiedli-

30^aPrz 29:3; Łk 15:12, 13

31^aJ 17:10

32^aMi 3:17; Łk 15:24

Rozdział 16
2^aMt 18:23

8^aMt 25:2; ^bPs 17:14; ^cJ 12:36; Ef 5:8; 1Ts 5:5; 1P 2:9

9^aMt 6:20; 19:21; Łk 14:14; 2Kor 5:1; 1Tm 6:17-19

10^aMt 25:21, 23; Łk 19:17

13^a2Krl 17:33; So 1:4; Mt 6:24; 1Kor 10:21; Jk 1:8; 4:8

14^aŁk 11:39;

^b1Tm 6:10; 3:3;

^cŁk 23:35

15^aMt 23:5;

27; Łk 18:9; J

7:24; 2Kor 5:12;

^b1Sm 16:7; 1Krn 28:9;

Ps 7:10; Prz 17:3;

21:2; Jr 11:20; 17:10;

20:12; Obj 2:23;

^cPrz 6:16

16^aMt 11:12

17^aLz 40:8; Mt 5:18;

Łk 21:33

18^aMi 2:16;

Mt 5:31; Mk 10:11;

Rz 7:2; 3; 1Kor 7:10;

11; ^bMt 5:32; 19:9

19^aEst 8:15;

Obj 18:12, 16;

^bEz 16:49

wego świata, aby – gdy czas pieniądza przeminie – przyjęli was do wiecznych przybytków.^a

10 Człowiek wierny w najdrobniejszej sprawie wierny jest^a i w wielkiej, ten jednak, który w najdrobniejszej jest niesprawiedliwy, niesprawiedliwy jest i w wielkiej. 11 Jeśli więc w zarządzaniu pieniędzmi tego niesprawiedliwego świata nie okazaliście się wierni, kto wam powierzy to, co prawdziwie cenne? 12 I jeśli w cudzym nie okazaliście się wierni, kto wam da to, co dla was odłożone?

13 Żaden sługa domu nie może służyć dwóm panom,^a gdyż albo jednego będzie nienawidził, a drugiego kochał, albo jednemu będzie oddany, a drugiem pogardzi. Nie jesteście w stanie służyć Bogu i pieniądzm.

14 Temu wszystkiemu przysłuchiwali się faryzeusze,^a którzy kochali pieniądze^b – i kpili sobie z Niego.^c 15 Wówczas Jezus zwrócił się do nich: Wy wobec ludzi przedstawiacie się jako sprawiedliwi,^a lecz Bóg zna wasze serca,^b gdyż to, co ludzie uważają, przed Bogiem jest obrzydliwością.^c

16 Prawo i Prorocy sięgali w swym przesłaniu aż do Jana; od Jana głoszona jest dobra nowina o Królestwie Bożym i każdy na siłę się do niego wdiera.^a 17 Łatwiej jest jednak niebu i ziemi przeminąć^a niż przepaść jednej kresce Prawa.

O nierozzerwalności małżeńskiej chrześcijan

18 Każdy, kto rozwodzi się z żoną^a i poślubia inną, cudzołoży. Cudzołoży też ten, kto poślubia rozwiedzioną.^b

Przypowieść o bogatym i biednym

19 Był pewien bogaty człowiek. Nośił on szaty z purpury^a i najlepszego lnu, a na co dzień wystawnie ucztował.^b 20 Przy bramie jego dworu leżał natomiast pewien porzucony żebrak. Miał na imię Łazarz i cały pokryty był wrzodami. 21 Pragnął na jeść się tym, co spadło ze stołu boga-

¹ Tj. batosów, 2.200 l lub 4.000 l.

² Tj. korosów, 40.000 l.

cza.^a Tak, nawet psy przychodziły, by lizać jego wrzody. **22** W końcu żebrak zmarł, a aniołowie^a przenieśli go do miejsca, gdzie mógł cieszyć się szczęściem u boku Abrahama. Bogaty człowiek również zmarł i został pochowany. **23** A gdy w krainie umarłych^a doznawał udręki,^b podniósł oczy i zobaczył z daleka Abrahama oraz Łazarza u jego boku. **24** Ojcie Abrahama^a – zawołał – zlituj się nade mną i poślij Łazarza, aby zanurzył w wodzie koniec swego palca i zwilżył mi język, gdyż cierpię w tym płomieniu.^b **25** Dziecko – odpowiedział Abraham – przypomnij sobie, że swoje dobro odebrałeś za życia,^a podobnie jak Łazarz zło. Teraz on doznaje tu pociechy, a ty cierpisz.^b **26** A poza tym między nami a wami rozciąga się wielka przepaść, aby ci, którzy chcieliby przejść stąd do was, nie mogli, i aby stamtąd do nas nikt nie zdołał się przenieść. **27** Wtedy bogaty powiedział: Proszę cię więc, ojczcie, abyś posłał go do domu mego ojca. **28** Mam bowiem pięciu braci. Niech im złoży świadectwo, aby chociaż oni nie trafili do tego miejsca udręki. **29** Abraham na to: Mają Mojżesza i proroków,^a niech ich słuchają. **30** Nie, ojczcie Abrahamie – nie przestawał prosić bogaty – jeśli pójdzie do nich ktoś z umarłych, opamiętają się. **31** Wtedy Abraham powiedział: Jeśli Mojżesza i proroków nie słuchają, to choćby ktoś z umarłych powstał – nie dadzą się przekonać.^a

Ostrzeżenie

przed wywoływaniem skandali

17 Następnie powiedział do swoich uczniów: Nie da się uniknąć skandali,^a biada jednak temu, kto je wywołuje.^b **2** Więcej by skorzystał, gdyby zawieszono mu u szyi kamień młyński^a i wrzucono go do morza, niż gdyby przez skandal przyczynił się do upadku jednego z tych najmniejszych.^b **3** Uważajcie na siebie.^a Jeśli twój brat zgrzeszy, upomnij go,^b a jeśli się opamięta, wybaczu mu.^c

²¹Łk 15:16
²²Dz 12:15;
Hbr 1:13-14

²³Jb 21:13;
^bObj 14:10-11

²⁴Łk 3:8; ^bMt 5:22;
25:41; Mk 9:48;
Łz 66:24

²⁵Ps 17:14;
^bŁk 6:21, 24, 25

²⁹Łz 34:16;
Łk 24:27; J 1:45; 5:45-47;
Dz 15:21; 26:22;
28:23
³¹J 11:44-48

Rozdział 17

¹Mt 18:7; ^bMt 13:41;
Łk 22:22
²Mt 18:6; Mk 9:42;
^bŁk 10:29
³Łk 8:18; ^bKpł 19:17; Mt 18:15;
^cMt 6:14; 18:35;
Mk 11:25; Ef 4:32;
Kol 3:13
⁴Mt 18:21-22
⁵Mk 9:23-24
⁶Mt 17:20; 21:21;
Mk 11:23-24;
^bMt 13:31; Łk 13:19
⁸Łk 12:35, 37
¹⁰1 Kor 9:16
¹¹Łk 9:51, 53;
13:22; ^bŁk 9:52; J 4:4;
^cMt 19:1; Łk 4:14;
J 4:3
¹²Kpł 13:45-46;
Łb 5:2
¹³Mt 9:27; 15:22;
Łk 18:38
¹⁴Kpł 14:2-9;
Mt 8:4; Łk 5:14
¹⁵Mt 9:8; Łk 7:16;
18:43
¹⁶Łk 5:12;
1 Kor 14:25; ^bMt 10:5;
J 4:9
¹⁸J 9:24
¹⁹Mt 9:22; Mk 5:34;
Łk 7:50; 8:48; 18:42

4 I choćby siedem razy dziennie^a zgrzeszył przeciwko tobie, ale siedem razy zwrócił się do ciebie: Żałuję tego – wybaczu mu.

Moc wiary

5 Apostołowie zwrócili się do Pana: Dodaj nam wiary.^a **6** Pan zaś odpowiedział: Gdybyście mieli wiarę^a jak ziarno gorczycy,^b mogliście powiedzieć tej morwie: Wyrwij się z korzeniami i zasadz w morzu – a ona usłuchała by was.

Właściwa samoocena

7 Kto z was, mając sługę zajętego przy orce lub wypasie, powie mu, gdy ten wróci z pola: Wejdz i zaraz siadaj do stołu? **8** Czy raczej nie rozkaże: Przygotuj coś na kolację, przepasz się fartuchem^a i usługuj mi, aż się najem i napiję, a potem ty możesz zjeść i wypić? **9** Czy jest wdzięczny słudze za spełnienie poleceń? **10** Tak i wy, gdy wykonacie wszystko, co wam polecono, mówcie: Jesteśmy marnymi sługami, wykonaliśmy to, co było naszą powinnością.^a

Wdzięczność wśród uzdrowionych

11 Gdy tak podążał do Jerozolimy,^a przechodził środkiem Samarii^b i Galilei.^c **12** W pewnej wiosce wyszło Mu naprzeciw dziesięciu trędowatych. Stanęli oni z daleka^a **13** i zawołali: Jezusie! Mistrzu! Zlituj się nad nami!^a **14** Gdy Jezus ich zobaczył, polecił im: Idźcie, pokażcie się kapłanom.^a A kiedy oni szli, zostali oczyszczeni. **15** Wówczas jeden z nich, gdy zauważył, że jest zdrowy, wrócił, do nośnię chwaląc Boga.^a **16** Następnie upadł na twarz^a u stóp Jezusa i dziękował Mu. A był to Samarytanin.^b **17** Wtedy Jezus zapytał: Czy nie dziesięciu doznało oczyszczenia? Gdzie jest pozostałych dziewięciu? **18** Czy nikt z nich nie chciał zawrócić i oddać chwały Bogu,^a tylko ten cudzoziemiec? **19** Następnie powiedział do niego: Wstań i idź! Twoja wiara cię ocaliła.^a

O przyjściu Królestwa Bożego

20 Zagadnięty przez faryzeuszów^a o to, kiedy^b przyjdzie Królestwo Boże, Jezus odpowiedział: Królestwo Boże^c nie przychodzi w sposób dostrzegalny.

21 Nikt nie powie: Spójrzcie, jest tutaj! Albo: Spójrzcie, jest tam!^a Bo właściwie Królestwo Boże jest pośród was.

22 Powiedział też do uczniów: Przyjdzie czas,^a a gdy będziecie pragnęli zobaczyć jeden z dni Syna Człowieczego,^b lecz nie zobaczycie. **23** I będą do was mówić: Spójrzcie! Tam! Spójrzcie! Tu! Nie idźcie tam ani nie biegnijcie.^a **24** Gdyż z przyjściem Syna Człowieczego w Jego Dniu^a będzie jak z błyskawicą, która swym błyskiem rozświetla niebo z jednego krańca aż po drugi.

25 Najpierw jednak musi On wiele wycierpieć,^a być poddany próbie i odrzucony przez to pokolenie. **26** I jak było^a za dni, gdy żył Noe,^b tak też będzie w dniach poprzedzających przyjście Syna Człowieczego.^c **27** Ludzie jedli wtedy i pili, żenili się i wydawali za mąż aż do dnia, gdy Noe wszedł do arki^a i nastał potop^b – i wszyscy zginęli. **28** Podobnie było za dni Lota.^a Ludzie jedli, pili, kupowali, sprzedawali, sadzili, budowali, **29** aż w dniu, gdy Lot wyszedł z Sodomy,^a spadł z nieba ogień z siarką – i wszyscy zginęli.^b

30 Tak właśnie będzie w dniu, gdy zjawi się Syn Człowieczy.^a **31** Jeśli wówczas ktoś będzie na dachu, a jego rzecz w domu, niech nie schodzi na dół, aby je zabrać.^a Kto będzie na polu, podobnie – niech nie wraca. **32** Pamiętajcie, co się stało z żoną Lota.^a **33** Každy, kto będzie próbował uchronić swoją duszę, straci ją, a kto ją straci, zachowa ją przy życiu.^a **34** Mówię wam: Tej nocy dwaj będą na jednym posłaniu: jeden będzie wzięty, drugi pozostawiony.^a **35** Dwie mleć będą obok siebie: jedna zostanie zabrana, druga pozostawiona. **36** Dwaj będą na roli: jeden zostanie zabrany, drugi pozostawiony.¹ **37** Wtedy Go zapytali:

^{20a}Łk 5:21; 6:2; 7:30, 39; 11:38, 53; 13:31; 14:1; 15:2; 16:14; 19:39; ^{20b}Dz 1:6; ^{20c}Łk 8:10; 9:27; 10:9, 11; 11:2, 20; 13:18-20; 16:16; 19:11-12; 21:31; 22:16, 18; 23:42; J 3:3; Rz 14:17 ^{21a}Mt 24:23; Mk 13:21; Łk 17:23 ^{22a}Łk 5:35; ^{21b}J 8:56 ^{23a}Mk 13:21; Łk 17:21; 21:8 ^{24a}Mt 24:27; Łk 17:30; 1Kor 1:8 ^{25a}Mt 16:21; 17:22-23; 20:18-19; Mk 8:31; 9:31; 10:33-34; Łk 9:22; 18:32-33 ^{26a}Mt 24:37-39; ^{26b}Rdz 6:5-9; ^{26c}1Ts 5:2-3 ^{27a}Rdz 7:7; Hbr 11:7; 1P 3:20; ^{27b}Rdz 7:10; 2P 2:5 ^{28a}Rdz 19:1-16, 23; 2P 2:7 ^{29a}Rdz 19:24-25, 28; 2P 2:6; Jd 7; ^{29b}Ps 11:6; Iz 30:33; Obj 14:10 ^{30a}Mt 10:23; 16:27; 24:3, 27, 37, 39; 25:31; 1Kor 1:7; 1Ts 2:19; 2Ts 1:7; 2:8; 1P 1:7, 13; 4:13; 2P 3:4; Obj 1:7 ^{31a}Mt 24:17-18; Mk 13:15-16 ^{32a}Rdz 19:17, 26 ^{33a}Mt 10:39; 16:25; Mk 8:35; Łk 9:24; J 12:25 ^{34a}Mt 24:40-41; 1Ts 4:17 ^{37a}Jb 39:26-30; Mt 24:28

^{20b}Łk 5:21; 6:2; 7:30, 39; 11:38, 53; 13:31; 14:1; 15:2; 16:14; 19:39; ^{20c}Łk 8:10; 9:27; 10:9, 11; 11:2, 20; 13:18-20; 16:16; 19:11-12; 21:31; 22:16, 18; 23:42; J 3:3; Rz 14:17 ^{21a}Mt 24:23; Mk 13:21; Łk 17:23 ^{22a}Łk 5:35; ^{21b}J 8:56 ^{23a}Mk 13:21; Łk 17:21; 21:8 ^{24a}Mt 24:27; Łk 17:30; 1Kor 1:8 ^{25a}Mt 16:21; 17:22-23; 20:18-19; Mk 8:31; 9:31; 10:33-34; Łk 9:22; 18:32-33 ^{26a}Mt 24:37-39; ^{26b}Rdz 6:5-9; ^{26c}1Ts 5:2-3 ^{27a}Rdz 7:7; Hbr 11:7; 1P 3:20; ^{27b}Rdz 7:10; 2P 2:5 ^{28a}Rdz 19:1-16, 23; 2P 2:7 ^{29a}Rdz 19:24-25, 28; 2P 2:6; Jd 7; ^{29b}Ps 11:6; Iz 30:33; Obj 14:10 ^{30a}Mt 10:23; 16:27; 24:3, 27, 37, 39; 25:31; 1Kor 1:7; 1Ts 2:19; 2Ts 1:7; 2:8; 1P 1:7, 13; 4:13; 2P 3:4; Obj 1:7 ^{31a}Mt 24:17-18; Mk 13:15-16 ^{32a}Rdz 19:17, 26 ^{33a}Mt 10:39; 16:25; Mk 8:35; Łk 9:24; J 12:25 ^{34a}Mt 24:40-41; 1Ts 4:17 ^{37a}Jb 39:26-30; Mt 24:28

Rozdział 18

^{1a}Łk 11:5-9; ^{1b}Dz 1:14; Rz 12:12; Ef 6:18; Kol 4:2; 1Ts 5:17 ^{2a}Ps 36:2; Rz 3:18 ^{3a}Iz 1:17 ^{5a}Łk 11:7-8 ^{7a}Wj 22:23; Rz 12:19; Obj 6:10; ^{8a}Mk 13:20; Kol 3:12; 1P 1:2; ^{9a}Ps 88:3; ^{10a}2P 3:9; Jk 5:7-8 ^{8a}Hbr 10:37; ^{9a}Mt 16:27 ^{9b}Prz 30:12; Mt 5:20; Rz 10:3; Łk 16:15; 1Kor 10:12 ^{10a}Dz 3:1; ^{10b}Dz 5:34; ^{10c}Mt 5:46; 9:10; 18:17; 21:31; Łk 3:12; 5:29; 7:34 ^{11a}Mt 6:5; Mk 11:25; ^{12a}Łk 16:15

Gdzie, Panie? A On im odpowiedział: Tam, gdzie padlina, zbiorą się również sępy.^a

Lekcja o wytrwałości w modlitwie

18 Opowiedział im też przypowieść^a o tym, że trzeba się zawsze modlić^b i nie ulegać zniechęceniu. **2** Powiedział tak: Mieszkał w jednym mieście pewien sędzia. Nie bał się on Boga^a i nie liczył z człowiekiem. **3** Mieszkała tam też pewna wdowa.^a Ta nachodziła go i prosiła: Obroń mnie przed moim przeciwnikiem. **4** I przez dłuższy czas nie chciał. W końcu jednak pomyślał sobie: Chociaż nie boję się Boga i nie liczę się z człowiekiem, **5** obronię tę wdowę, bo mi się naprzykrza. Niech nie przychodzi bez końca i niech nie zawraca mi głowy.^a **6** I Pan podsumował: Zauważcie, jak zachował się ten niesprawiedliwy sędzia. **7** A czy Bóg nie weźmie w obronę swoich wybranych,^b którzy wołają do Niego dniem i nocą?^c Czy będzie zwlekał w ich sprawie?^d **8** Mówię wam: Szybko weźmie ich w obronę.^a Tylko czy Syn Człowieczy znajdzie wiarę na ziemi, gdy przyjdzie?^b

Faryzeusz i celnik

9 Zwrócił się również do tych, którzy byli pewni własnej sprawiedliwości,^a a innymi gardzili, z taką przypowieścią: **10** Dwóch ludzi weszło do świątyni, aby się modlić:^a jeden faryzeusz,^b a drugi celnik.^c **11** Faryzeusz stanął^a i tak sobie w modlitwie pochlebiał: Boże, dziękuję Ci, że nie jestem jak pozostali ludzie: zdiercy, oszuści, cudzołownicy czy choćby jak ten oto celnik.^b **12** Poszczę^a dwa razy w tygodniu, oddaję dziesiątą część^b wszystkich moich przychodów. **13** Celnik zaś stanął daleko i nie śmiał nawet oczu podnieść^a ku niebu, lecz bił się w pierś^b i mówił: Boże, okaza miło-

^{12a}Iz 58:3; Mt 9:14; ^{12b}Lb 18:21, 24; Mt 3:8; Mt 23:23; Łk 11:42 ^{13a}Ezd 9:6; Jb 10:15; Iz 66:2; Jr 31:19; ^{13b}Łk 23:48;

¹ W. 36 występuje w: D f¹³ (579 700 lat sy,

zob. Mt 24:40.

sierdziejemu, największemu z grzeszników.^c **14** Mówię wam: Ten właśnie poszedł do domu usprawiedliwiony,^a a nie tamten. Bo każdy, kto się wywyższa, będzie poniżony, a kto się poniża, będzie wywyższony.^b

Jezus i dzieci

(Mt 19:13-15; Mk 10:13-16)

15 Przynosił Mu też niemowlęta. Chcieli, aby włożył na nie ręce. Uczniowie jednak, widząc to, obruszyli się^a na przynoszących. **16** Jezus natomiast przywołał ich i powiedział: Pozwólcie dzieciom przychodzić do Mnie, przestańcie im przeszkadzać, takich jak one jest Królestwo Boże.^a **17** Zapewniam was, kto nie przyjmie Królestwa Bożego jak dziecko,^a z pewnością nie wejdzie do niego.

Bariera bogactwa

(Mt 19:16-29; Mk 10:17-30; Łk 10:25-28)

18 Pewien dostojnik zadał Mu pytanie: Dobry¹ Nauczycielu, co mam czynić, aby odziedziczyć^a życie wieczne?^b **19** Jezus odpowiedział: Dlaczego nazywasz Mnie dobrym? Nikt nie jest dobry, tylko jeden – Bóg. **20** Znasz przykazania: *Nie cudzołóż, nie zabijaj, nie kradnij, nie poświadczaj nieprawdy,^a szanuj swego ojca i matkę.^b*

21 Dostojnik na to: Tego wszystkiego przestrzegałem od młodości.^a **22** Gdy Jezus to usłyszał, powiedział: Jeszcze jednego ci brak. Sprzedaj wszystko, co masz,^a i rozdaj ubogim,^b a będziesz miał skarb w niebie,^c potem zaś przyjdź i naśladowaj Mnie.^d **23** Na te słowa dostojnik zasmucił się głęboko, był bowiem wyjątkowo bogaty.^a

24 Gdy Jezus zobaczył jego wielki smutek, stwierdził: Jakże trudno^a tym, którzy mają majątki, wejść do Królestwa Bożego. **25** Doprawdy, łatwiej wielbłądowi przejść przez ucho igły niż bogatemu wejść do Królestwa Bożego. **26** Ci, którzy to usłyszeli, zapytali: Kto więc może być zbawiony?

¹³Ps 51:3; Łk 5:32; 7:39; 1Tm 1:15
¹⁴Rz 3:20-26; 5:9;
¹⁵Jb 22:29; Prz 25:6, 7; 29:23; Iz 14:13; 14; Ab 4; Mt 23:12; Łk 14:11; Jk 4:16

¹⁵Łk 18:39

¹⁶A) 3:3-5

¹⁷Jk 2:5; Mt 18:3; 1Kor 14:20; 1P 2:2
¹⁸1Kor 6:9-10; Ga 5:21; Ef 5:5;
¹⁹Łk 18:30
²⁰Wj 20:13-16; Pwt 5:17-20; Rz 13:9; Wj 20:12; Pwt 5:16; Ef 6:2
²¹Flp 3:6
²²Łk 12:33; Dz 2:45; Łk 19:8; Mt 6:19-20; Łk 9:57-62
²³Ez 33:31
²⁴Prz 11:28; Mt 13:22; 19:23; 1Tm 6:10, 17
²⁷Jb 42:2; Jr 32:17; Mt 19:26; Mk 14:36; Rz 4:21

²⁸Łk 14:33;
²⁹Mt 4:19-22
³⁰Pwt 33:9; Łk 14:26; 9:62
³⁰Mt 12:32; Ef 1:21; Hbr 6:5; Mt 25:46; Łk 18:18
³¹Łk 6:13-16; Mt 20:17-19; Mk 10:32-34; Łk 18:31-33; Łk 9:51; 19:28; Mt 1:22; 21:4; 26:56; Łk 24:25-27, 44; Ps 22:7; Iz 53:7
³²Łk 9:44; Dz 2:23; Mt 27:28-31; Łk 50:6; Mt 26:67; Mk 14:65; 15:19
³³Mt 27:26; Mk 15:15; Łk 9:22
³⁴Mk 9:32; Łk 9:45
³⁵Łk 10:30; Jk 1:8
³⁷Mt 2:23; Mk 1:24
³⁸Mt 1:1; 9:27; Mt 15:22; Łk 17:13
³⁹Łk 18:15
⁴¹Mk 10:36
⁴²Mt 9:22; Łk 7:50; 17:19

27 Jezus odpowiedział: To, co niemożliwe u ludzi, możliwe jest u Boga.^a

28 Wtedy odezwał się Piotr: Spójrz, my opuściliśmy to, co nasze,^a i poszliśmy za Tobą.^b **29** Jezus im odpowiedział: Zapewniam was, nie ma takiego, kto by opuścił dom lub żonę, lub braci, lub rodziców, lub dzieci ze względu na Królestwo Boże^a **30** i kto nie otrzymałby w zamian dużo więcej w tym czasie, a w nadchodzącym wieku^a – życia wiecznego.^b

Trzecia zapowiedź męki

31 Następnie wziął ze sobą Dwunastu^a i powiedział im:^b Idziemy do Jerozolimy,^c gdzie dopełni się wszystko,^d co za pośrednictwem proroków zostało napisane o Synu Człowieczym.^e **32** Gdyż będzie On wydany poganom^a i wysmiany,^b znieważony i oploty,^c **33** ubiczowany^a i zabity, lecz trzeciego dnia zmartwychwstanie.^b **34** Oni jednak nic z tego nie rozumieli. Znaczenie tego, co mówił, było dla nich niejasne^a – nie pojmowali Jego słów.

Uzdrowienie niewidomego

(Mt 20:29-34; Mk 10:46-52)

35 Gdy Jezus zbliżał się do Jerycha,^a przy drodze siedział i żebrał pewien niewidomy.^b **36** Na odgłos przechodzącego tłumu zaczął rozpytywać, co się dzieje. **37** Powiedzieli mu więc, że to Jezus z Nazaretu^a przechodzi. **38** Wówczas niewidomy zawołał: Jezusie, Synu Dawida,^a zlituj się nade mną!^b **39** Ci, którzy szli na przedzie, słysząc to wołanie, nakłaniali go, aby zamilkł.^a On jednak krzyczał jeszcze głośniej: Synu Dawida, zlituj się nade mną!^b **40** Jezus, zatrzymany tym wołaniem, polecił sprowadzić go do siebie. A gdy się zbliżył, zapytał go: **41** Co chcesz, abym ci uczynił?^a Panie, pragnę przejrzeć na oczy – powiedział. **42** Przejrzyj! – polecił Jezus. – Twoja wiara cię ocaliła.^a **43** I niewidomy natychmiast odzyskał wzrok, po czym ruszył za Jezusem i chwalił Boga.

¹ Lub: Czcigodny.

A cały lud, na widok tego, co się stało, oddał Bogu chęść.^a

Nawrócenie Zacheusza

19 Potem wszedł do Jerycha^a i przechodził przez miasto. **2** W tym czasie pewien bogaty człowiek imieniem Zacheusz, przełożony celników, **3** próbował zobaczyć Jezusa.^a Chciał on się dowiedzieć, kim Jezus jest, lecz nie mógł, gdyż był niskiego wzrostu i tłum mu Go zasłaniał. **4** Pobiegł więc naprzód i, aby ujrzeć Jezusa, wspiął się na sykomorę^a rosnącą przy drodze, którą Pan miał przechodzić. **5** Gdy Jezus przyszedł na to miejsce, spojrzał w górę i powiedział: Zacheuszu, zejść prędko, gdyż dziś muszę zatrzymać się w twoim domu. **6** Zacheusz zszedł więc czym prędzej i z radością przyjął Go u siebie. **7** Zająście to wywołało powszechne niezadowolenie: Poszedł w gościnę do grzesznika – szemrano.^a **8** Zacheusz natomiast podniósł się i oświadczył wobec Jezusa: Panie, oto połowę mojego majątku przeznaczam dla ubogich,^a a jeśli na kims coś wy musilem, oddaję poczwórnice.^b **9** Jezus zaś odpowiedział: Dziś zbawienie^a stało się udziałem tego domu, ponieważ i ten człowiek jest synem Abrahama.^b **10** Syn Człowieczy przyszedł bowiem odszukać i ocalić^a to, co zaginęło.^b

Przypowieść o talentach

11 Gdy oni tego słuchali, dodał jeszcze przypowieść, gdyż był blisko Jerozolimy,^a a oni myśleli, że zaraz objawi się Królestwo Boże.^b **12** Powiedział zatem tak: Pewien szlachetnie urodzony człowiek udał się do dalekiego kraju, aby przyjąć władzę królewską i wrócić. **13** Wezwał więc dziesięciu swoich sług,^a dał im w dziesięciu częściach pieniądze na trzy lata z góryⁱ i polecił:

43^aLk 17:15; Łk 19:37

Rozdział 19

1^aMt 20:29; Łk 18:35

3^jJ 6:24; 12:21

4^a1Krl 10:27; 1Krn 27:28; Ps 78:47; Łk 17:6

7^aMt 9:11; J 6:41; Łk 5:30; 15:2

8^aŁk 18:22; **b**Wj 22:1; Kpł 6:4-5; Lb 5:7; 2Sm 12:6; Ez 33:14-15; Łk 3:13

9^aŁk 1:69, 77; 2:30; 3:6; Dz 16:31; **b**Łk 3:8; 13:16; 16:24; Ga 3:7, 29

10^aŁk 15:4-9; Ez 34:4, 11-12, 16; J 3:17; **b**Mt 10:6; 15:24; Łk 5:32; 1Tm 1:15

11^aŁk 17:11; 18:31; 19:28; **b**Mt 3:2; Mk 1:15; Łk 17:20; 24:21; Dz 1:6 **13^a**Mt 25:14; Mk 13:34 **14^a**Ps 2:2; J 1:11; 19:15

17^aPrz 27:18; Mt 25:21, 23; Łk 16:10; 1Kor 4:2; **b**Mt 24:47 **21^a**Mt 25:24 **22^a**2Sm 1:16; Jb 15:6; Mt 12:37; 18:32; 25:26 **26^a**Mt 13:12; 25:29; Mk 4:25; Łk 8:18

27^aMt 22:7; Łk 20:16 **28^a**Mk 10:32; Łk 9:51; 17:11; 18:31; 19:11

Obraćcie nimi, aż przyjadę. **14** Lecz jego poddani nienawidzili go^a i wysłali za nim delegację z takim oświadczeniem: Nie chcemy, aby ten człowiek był naszym królem. **15** On jednak po przyjęciu władzy powrócił i polecił wezwać do siebie sługi, którym powierzył pieniądze. Chciał się przekonać, ile zarobili. **16** Zjawił się więc pierwszy i powiedział: Panie, tak obraçałem pieniędzmi, że twoja jedna część przyniosła dziesięciokrotny zysk. **17** Świętnie, dobry sługo – odpowiedział pan – ponieważ okazałeś się wierny w tak małej sprawie,^a powierzam ci władzę nad dziesięcioma miastami.^b **18** Następnie przyszedł drugi. Panie – powiedział – tak obraçałem pieniędzmi, że twoja jedna część przyniosła pięciokrotny zysk. **19** Pan zdecydował: Tobie też powierzam władzę – nad pięcioma miastami. **20** Kolejny sługa natomiast przyszedł z wyznaniem: Panie, oto część, którą mi powierzyłeś. Trzymałem ją w chustce, **21** gdyż bałem się ciebie. Wiedziałem, że jesteś człowiekiem surowym, że bierzesz, czego nie odłożyłeś, i zniesz, czego nie posiałeś.^a **22** A pan na to: Osądzę cię na podstawie twoich własnych słów, zły sługo.^a Wiedziałeś, że jestem człowiekiem surowym, że biorę, czego nie położyłem, i znę, czego nie posiałem. **23** Dlaczego więc nie wpłaciłeś moich pieniędzy do banku? Po powrocie podjąłbym je z zyskiem! **24** A do tych, którzy stali obok, powiedział: Weźcie od niego tę jedną część i dajcie temu, który ma dziesięć. **25** Oni na to: Panie, przecież on już ma dziesięć części. **26** Mówię wam – odpowiedział pan – każdy, kto ma, otrzyma więcej; a temu, kto nie ma, zabiorą i to, co ma.^a **27** A co do moich wrogów, którzy nie chcieli, abym był ich królem, przyprowadźcie ich tu i zetnijcie w mojej obecności.^a

Wjazd Jezusa do Jerozolimy

(Mt 21:1-11; Mk 11:1-11; J 12:12-19)

28 Po tych słowach Jezus ruszył w dalszą drogę do Jerozolimy.^a

¹ Lub: *dziesięć min*. Mina była gr. jednostką monetarną (w srebrze lub złocie) równą 100 drachmom (denarom) lub sykkom, czyli około czterem miesiącom pracy najemnika.

29 Gdy zbliżył się do Betfage i Betanii,^a do góry zwanej Oliwną,^b wysłał dwóch spośród swoich uczniów^c **30** z takim poleceniem: Idźcie do wsi leżącej naprzeciw. W niej, tuż po wejściu, natkniecie się na uwiązanego osiołka, na którym nikt jeszcze nie siedział. Odwiążcie go i przyprowadźcie do Mnie. **31** Jeśli by was ktoś pytał: Dlaczego odwiązujecie osiołka? – odpowiedźcie: Pan go potrzebuje. **32** Uczniowie poszli i zastali wszystko tak, jak im powiedział.^a **33** Kiedy odwiązywali zwierzę, jego właściciele zapytali: Dlaczego odwiązujecie tego osiołka? **34** Wówczas odpowiedzieli: Pan go potrzebuje. **35** I przyprowadzili go do Jezusa. Następnie narzucili na osiołka swe wierzchnie okrycia i posadzili na nim Jezusa.^a **36** Gdy jechał, słali na drodze swoje szaty.^a **37** a kiedy zbliżał się do podnóża Góry Oliwnej, cała rzesza uczniów zaczęła głośno i radośnie wielbić Boga^a za wszystkie przejawy mocy, które dane im było oglądać.^b **38** Mówili:

*Błogosławiony Król,^a który
przychodzi w imieniu Pana!^b
Pokój w niebie
i chwała na wysokościach!^c*

39 Wówczas jacyś faryzeusze wykrzyknęły z tłumu: Nauczycielu, każ zamilknąć swoim uczniom.^a **40** Lecz On im odpowiedział: Mówię wam, że jeśli oni zamilkną, będą krzyczeć kamieniem.^a

Placz Jezusa nad Jerozolimą

41 Gdy się zbliżył i zobaczył miasto, zapłakał nad nim^a **42** i powiedział: O, miasto, gdybyś i ty w tym dniu poznała drogę, która prowadzi do pokój.^a Lecz jest ona teraz zakryta przed tobą.^b **43** Bo oto nadejdą dni, w których twoi wrogowie usypią wokół ciebie wał,^a otoczą cię, uderzą zewsząd,^b **44** powalą wraz z twoimi mieszkańcami i nie pozostawią w tobie kamienia na kamieniu,^a ponieważ zabrakło ci rozpoznania czasu Bożych odwiedzin u ciebie.^b

^{29a}Mt 21:17;
Łk 24:50; J 11:18;
^bZa 14:4; Mt 21:1;
24:3; 26:30; J 8:1;
Dz 1:12; ^cMt 21:1;
Łk 22:8

^{32a}Łk 22:13

^{35a}Za 9:9; J 12:14-15

^{36a}2Kr 9:13
^{37a}Łk 18:43;
^bJ 12:17-18

^{38a}Mt 25:34; J 1:49;
^bPs 118:26; Łk 13:35;
^cPs 148:1; Łk 2:14

^{39a}Mt 21:15-16
^{40a}Ha 2:11
^bŁk 22:4; Łk 13:34-35; J 11:35; Hbr 5:7

^{42a}Pwt 32:29;
^bŁk 6:9-10; Mt 13:14-15; Mk 4:12; Łk 8:10; Dz 28:26-27; Rz 11:8, 10

^{43a}Łk 29:3; Jr 6:6; Ez 4:2; ^bEz 26:8; Łk 21:20

^{44a}1Kr 9:7; Mi 3:12; Mt 24:2; Mk 13:2; Łk 21:6; ^bWj 3:16; Łk 1:68; 7:16; 1P 2:12

^{46a}Łk 56:7; ^bJr 7:11
^{47a}Mt 26:55; Łk 20:1; 21:37; 22:53; J 18:20; ^bMt 12:14; 21:46; Mk 11:18; 12:12; 14:1; Łk 22:2; J 5:18; 7:19; 30; 8:37

Rozdział 20

^{1a}Łk 19:47; ^bŁk 8:1; ^cDz 4:1; 6:12

^{2a}J 2:18; Dz 4:7
^{4a}Mt 3:6, 11; Mk 1:4-5; 8; Łk 3:3, 16; 7:29; J 1:25-26; Dz 1:22; 10:37; 13:24; 18:25; 19:3, 4; ^bJ 3:27

^{5a}Mt 21:32
^{6a}Mt 11:14, 15
^{9a}Łk 5:1-7; ^bPs 80:9; ^cJr 2:21; Mt 21:28; ^dMt 25:14-15

Dom modlitwy to nie dom handlu

(Mt 21:12-16; Mk 11:15-18; J 2:14-17)

45 Potem wszedł do świątyni i zaczął z niej wyrzucać sprzedawców. **46** Mówił do nich: Napisane jest:

*Mój dom będzie domem modlitwy,^a
a wy zrobiliście z niego
jaskinię dzierców.^b*

Jezus wobec opozycji

47 Codziennie też nauczał w świątyni.^a Arcykapłani zaś, znawcy Prawa oraz ważniejsi przedstawiciele ludu próbowali Go zniszczyć.^b **48** Nie potrafili jednak wymyślić nic, co mogliby uczynić, gdyż cały lud wręcz zastygał, słuchając Jego nauk.

Jezus pełnomocnikiem nieba

(Mt 21:23-27; Mk 11:27-33)

20 Pewnego dnia, gdy Jezus nauczał^a lud w świątyni i ogłaszał mu dobrą nowinę,^b stanęli przy Nim arcykapłani, znawcy Prawa oraz starsi^c **2** i zwrócili się do Niego z pytaniem: Powiedz nam, jakim prawem dokonujesz tych rzeczy? Kim jest ten, kto dał Ci tę władzę?^a **3** Jezus odpowiedział: Zapytam was i ja o pewną rzecz. Odpowiedzcie Mi: **4** Czy Jan chrzczył^a ludzi na polecenie nieba, czy też była to rzecz ludzka?^b **5** Wówczas zaczęli się naradzać między sobą: Jeśli powiemy: Na polecenie nieba, to zapyta: Dlaczego mu nie uwierzyliście?^a **6** Jeśli natomiast powiemy, że był to pomysł ludzki, cały lud nas ukamieniuje, bo uważa Jana za proroka.^a **7** Odpowiedzieli zatem: Nie wiemy. **8** Wtedy Jezus powiedział: Więc Ja też wam nie powiem, jakim prawem dokonuję tych rzeczy.

Przypowieść

o dzierżawcach winnicy

(Mt 21:33-46; Mk 12:1-12)

9 Zaczął też opowiadać ludowi taką przypowieść:^a Pewien człowiek zasadził^b winnicę,^c wydzierżawił ją rolnikom i wyjechał na dłuższy czas.^d **10** W okresie winobrania posłał do

nich służyć,^a aby odebrał ustaloną należność za dzierżawę. Rolnicy jednak pobili go i odesłali z niczym.^b **11** Posłał więc do nich innego służyć. Oni jednak i tego pobili, znieważyli i odesłali z niczym. **12** Potem posłał jeszcze trzeciego. Oni zaś tego również poranili i wyrzucili. **13** Wtedy zastanowił się pan winnicy: Co mam zrobić? Wyślę mojego ukochanego syna,^a może jego uszanują. **14** Gdy rolnicy zobaczyli go, zaczęli naradzać się między sobą: To jest dziedzic, zabijmy go, aby dziedzictwo stało się nasze. **15** Wyrzucili go zatem z winnicy^a i zabili.^b Co więc robi z nimi pan winnicy? **16** Przyjdzie i wybiję tych rolników,^a a winnicę przekaże innym.^b Gdy to usłyszeli, powiedzieli: Nigdy tak się nie stanie! **17** On jednak utkwiał w nich wzrok i powiedział: Cóż więc znaczą słowa:

*Kamień, który budujący
uznali za nieprzystatny,
ten właśnie stał się
kamieniem węgielnym?^{a1}*

18 Każdy, kto potknie się o ten kamień, rozbije się, a na kogo on spadnie, zmiażdży go.^a **19** W tym momencie znawcy Prawa i arcykapłani chcieli Go schwycić, zrozumieli bowiem, że przypowieść tę skierował przeciwko nim. Bali się jednak ludu.^a

Jezus i sprawa podatków (Mt 22:15-22; Mk 12:13-17)

20 Chcąc wiedzieć o każdym posunięciu Jezusa, wysłali za Nim szpiegów. Ci udawali sprawiedliwych, ale właściwie czyhali na jakąś Jego wypowiedź, która pozwoliłaby im oskarżyć Go wobec władz i postawić przed sądem.^a **21** Zadali Mu więc takie pytanie: Nauczycielu, wiemy, że dobrze mówisz i dobrze nauczasz; nie kierujesz się pozorami,^a ale zgodnie z prawdą^b wyjaśniasz, jak postępować według woli Bożej. **22** Powiedz: Czy wolno nam płacić podatek cesarzowi, czy

10^a 2Krn 24:19;
36:15-16; **10^b** Jr 37:15

13^a Mt 3:17; Hbr 1:2

15^a Hbr 13:12;
15^b Dz 2:23; 3:15;
1Ts 2:15
16^a Łk 19:27, 44;
16^b Dz 13:46

17^a Ps 118:22;
Łz 28:16; Dz 4:11

18^a Łz 8:14-15;
Rz 9:32-33; 1P 2:8

19^a Mk 12:12; 14:1-2; Łk 19:47-48; 22:2; J 5:18; 7:30

20^a Mt 12:10; Mk 3:2; Łk 11:54; 14:1; 20:26
21^a Pwt 1:17; 16:19; J 3:2; 18:25-26;
Jk 2:1; **21^b** Dz 13:10

22^a Mt 17:25
23^a 2Kor 11:3
25^a Łk 23:2; Rz 13:7; Tt 3:1; 1P 2:13
26^a Łk 20:20
27^a Mt 3:7; 16:1; 22:34; Dz 4:1; 5:17;
28^a Pwt 25:5
34^a Łk 17:27
35^a Dz 5:41; 2Ts 1:5
36^a Hbr 2:7, 9;
36^b J 11:25-26;
1Kor 15:54-55;
1Kor 15:42, 52;
1Ts 4:16; **36^c** Ps 82:6;
J 1:12; Rz 8:14;
Ga 4:5-7; 1J 3:1-2

37^a Wj 3:2-4
38^a Rz 14:8-9
39^a Mk 12:28
40^a Mt 22:46;
Mk 12:34

nie?^a **23** Jezus jednak przejrzał ich podstęp^a i powiedział do nich: **24** Pokażcie mi denara. Czyją nosi podobiznę i napis? Cesarza – odpowiedzieli. **25** On im na to: W takim razie oddajcie to, co cesarskie, cesarzowi, a to, co Boże – Bogu.^a **26** I nie byli w stanie przyłapać Go wobec ludu na żadnym słowie;^a zdumieni zaś Jego odpowiedzią, zamilkli.

Zagadka o zmartwychwstaniu (Mt 22:23-32; Mk 12:18-27)

27 Potem podeszli do Jezusa jacyś saduceusze.^a Utrzymują oni, że nie ma zmartwychwstania,^b stąd zadali Mu takie pytanie: **28** Nauczycielu, Mojżesz polecił nam w Prawie,^a że *jeśliby jakiś człowiek miał żonę i umarł bezpotomnie, to jego brat pojmie tę kobietę, aby zapewnić potomstwo zmarłemu*. **29** Otóż było siedmiu braci. Pierwszy poślubił żonę i umarł bezpotomnie. **30** Podobnie było z drugim, **31** trzecim i ze wszystkimi siedmioma – umarli, nie pozostawiając potomka. **32** W końcu zmarła i kobieta. **33** Żoną którego z nich będzie przy zmartwychwstaniu? Bo przecież należała do wszystkich siedmiu.

34 Wtedy Jezus im powiedział: Ludzie tego wieku żenią się i wychodzą za mąż,^a **35** lecz ci, którzy zostali uznani za godnych^a dostąpienia przyszłego wieku oraz zmartwychwstania, nie będą się ani żenić, ani wychodzić za mąż. **36** Będą oni równi aniołom,^a nie będą już umierali,^b a jako zmartwychwstali^c będą synami Boga.^d **37** To natomiast, że umarli zmartwychwstają, zaznaczył i sam Mojżesz, gdy przy płonąącym krzaku^a nazwał Pana *Bogiem Abrahama, Izaaka i Jakuba*. **38** Bóg nie jest więc Bogiem umarłych, ale żywych, gdyż dla Niego wszyscy żyją.^a **39** W odpowiedzi na te słowa niektórzy znawcy Prawa stwierdzili: Nauczycielu, dobrze powiedziałeś.^a **40** I już o nic nie śmie-li Go pytać.^a

¹ Cytat za G.

Boska tożsamość Jezusa

(Mt 22:41-46; Mk 12:35-37)

41 Za to Jezus zadał im pytanie: Dlaczego mówi się, że Chrystus jest synem Dawida?^a **42** Przecież sam Dawid stwierdza w Księdze Psalmów:^a

Pan oświadczył memu Panu:

Usiądź po mojej prawicy,^b

43 *aż położę Twoich wrogów
jako podnózek dla Twoich stóp!*

44 A zatem Dawid nazywa Go Panem, więc jak może On być jego synem?^a

Przestroga przed znawcami Prawa

(Mt 23:1-7, 14; Mk 12:38-40)

45 Gdy cały lud Go słuchał, Jezus powiedział do swoich uczniów: **46** Strzeżcie się znawców Prawa, którzy chętnie paradują w długich szatach, lubią być publicznie witani, zajmować honorowe krzesła na nabożeństwach i przednie miejsca na ucztach,^a **47** którzy rujnują domy wdów i dla pozoru długo się modlą – ci otrzymają surowszy wyrok.^a

Wdowi grosz

(Mk 12:41-44)

21 Gdy Jezus podniósł wzrok, zobaczył, jak bogaci wrzucają do skarbony^a swoje dary. **2** Zauważył też pewną wdowę, bardzo ubogą. Wrzucała dwa grosze.¹ **3** Widząc to, oświadczył: Powiem wam prawdę: Ta uboga wdowa wrzuciła więcej niż wszyscy, **4** dlatego że oni dorzucali do darów z tego, co im zbywało, ona natomiast w swoim niedostatku wrzuciła wszystko,^a co miała na utrzymanie.

O czasach poprzedzających**powtórne przyjście Jezusa**

(Mt 24:1-13; Mk 13:1-13)

5 Podczas gdy niektórzy podziwiali świątynię z jej zdobieniami wykonanymi z pięknych kamieni i darów złożonych Bogu w ofierze, Jezus oznajmił: **6** Nadejdą dni, kiedy z tego, czemu się tak przyglądacie, nie pozosta-

41^aMt 1:1; J 7:42**42^a**Ps 110:1;
Mt 22:44; Dz 2:33;
^bHbr 10:12-13**44^a**Rz 1:3**46^a**Łk 11:43**47^a**Jk 3:1**Rozdział 21****1^a**Mt 27:6; J 8:20**4^a**2Kor 8:12**6^a**Łk 19:44**7^a**Dz 1:6-7**8^a**Mk 13:33; Ef 5:6;

Kol 2:8; 2Ts 2:3;

9^aJr 14:14; Łk 17:23**10^a**2Krn 15:6; Iz 19:2**11^a**Iz 29:6; Jl 3:4;

Dz 11:28; Obj 6:8, 12

12^aMt 10:17-22;**13^a**Mt 24:9; J 16:2;

Dz 5:18; 12:4;

16:24; 22:19; 26:10;

Łk 12:11; Dz 16:19;

18:12; 1P 2:13-14

13^aFlp 1:12**14^a**Łk 12:11**15^a**Wj 4:12; Jr 1:9;Łk 12:11-12; ^bDz 6:10**16^a**Mi 7:6;

Łk 12:52-53

17^aMk 13:13;

Łk 6:22; J 15:18-21

18^aMt 10:30**19^a**Mt 10:22; Rz 5:3;

Hbr 10:36; Jk 1:3

20^aMt 24:15-

31; Mk 13:14-27;

^bŁk 19:43**22^a**Pwt 32:35;

Iz 34:8; 63:4; Jr 46:10;

Dn 9:24-27; Oz 9:7;

Mt 1:22

nie kamień na kamieniu,^a którego by nie zwalono.

7 Te słowa nasunęły im pytanie: Nauczycielu, kiedy^a do tego dojdzie i co będzie znakiem początku tych dni?

8 Uważajcie – powiedział im Jezus – nie dajcie się zwieść!^a Gdyż wielu przyjdzie w moim imieniu. Powiedzą: To Ja jestem! Oraz: Czas jest bliższy! Nie idźcie za nimi.^b **9** Usłyszycie też o wojnach i przewrotach. Niech was to nie przeraża, dlatego że od tego się zacznie, lecz nie zaraz nastąpi koniec.

10 Następnie powiedział: Powstanie naród przeciw narodowi i królestwo przeciw królestwu.^a **11** Dojdzie do silnych trzęsień ziemi. Wiele miejsc zostanie dotkniętych klęską głodu i zaraży. Na niebie pojawią się wielkie, budzące grozę znaki.^a

12 Przedtem jednak wyciągną ręce po was i ze względu na moje imię będą was przesładować.^a Osądzą was w synagogach, wtrąca do więzień,^b poprowadzą przed królów i namiestników.^c **13** To da wam sposobność do złożenia świadectwa.^a **14** Weźcie sobie do serca, aby nie przygotowywać wcześniej obrony.^a **15** Ja bowiem podsunę wam słowa i Ja obdarzę mądrością,^a której wszyscy wasi przeciwnicy nie zdołają się przeciwstawić ani oprzeć.^b **16** A wydawać was będą rodzice i bracia, krewni i przyjaciele;^a zabiją też niektórych z was.

17 Ze względu na moje imię wszyscy będą was nienawidzić,^a **18** lecz nawet włos z waszej głowy nie przepadnie.^a **19** Dzięki wytrwałości pozyskacie swoje dusze.^a

20 A gdy zobaczycie^a Jerozolimę obłożoną^b przez wojska, wiedźcie, że bliskie jest jej spustoszenie. **21** Wtedy ci, których te wydarzenia zastaną w Judei, niech uciekają w góry, przebywający w mieście niech je opuszczą, ludzie z okolic niech do niego nie wchodzą, **22** gdyż będą to dla miasta dni odpłaty, aby wypełniło się każde proroctwo.^a **23** Biada w tych dniach

¹ Tyle był wart kwadranś pracy robotnika.

kobietom w ciąży oraz karmiącym matkom;^a na ziemi bowiem nastanie wielki ucisk i zapłonie gniew skierowany przeciw temu ludowi.^b **24** Niektórzy padną od ostrza miecza, inni dostaną się do niewoli u wszystkich narodów, Jerozolima zaś będzie deptana^a przez obce narody, aż się czasy narodów dopełnią.^b

25 I będą znaki^a na słońcu, na księżycu i gwiazdach, a na ziemi rozpacz narodów bezradnych wobec ryku morza i szalejących fal.^b **26** Ludzie będą mdleć ze strachu w oczekiwaniu klęsk nadciągających na mieszkańców świata, gdyż *moce nieba* nawiedzi wstrząs.^a **27** Wtedy zobaczą Syna Człowieczego,^a *przychodzącego w obłoku z mocą i wielką chwałą*.^b **28** Gdy to się zacznie dziać, wyprostujcie się i podnieście głowy, gdyż zbliża się wasze odkupienie.^a

29 I przytoczył im taką przypowieść:^a Popatrzcie na figowiec i pozostałe drzewa: **30** Kiedy puszczają pączki, widzicie to i wiecie, że zbliża się lato. **31** Podobnie będąc świadkami tych wydarzeń wieście, że blisko jest Królestwo Boże.^a **32** Zapewniam was, nie przeminie to pokolenie,^a aż się to wszystko stanie. **33** Niebo i ziemia przemina,^a ale moje słowa z pewnością nie przemina.^b

34 Strzeżcie się natomiast, aby wasze serca nie straciły wrażliwości na skutek obżarstwa, przepicia oraz trosk dnia codziennego,^a aby ten dzień nie spadł na was znienacka **35** niczym siódło,^a bo zaskoczy wszystkich mieszkających na obszarze całej ziemi.^b **36** Bądźcie więc czujni^a w każdej chwili i módlcie się,^b abyście zdolali uciec przed tym wszystkim, co ma się wydarzyć, i stanąć przed Synem Człowieczym.

37 W tym okresie Jezus za dnia nauczał w świątyni,^a nocami natomiast wychodził i przebywał na Górze Oliwnej.^b **38** Cały lud natomiast wstawał o świcie^a i przychodził słuchać Go w świątyni.

23^aŁk 23:29; ^b1Ts 2:16

24^aObj 11:2;

^bDn 9:26; 12:7;

Rz 11:25

25^aŁz 13:10;

Ez 32:7; Jl 3:3; Dz 2:20;

Obj 6:12-13; ^bPs 46:3-

4; 65:8

26^aAg 2:6, 21;

Łz 34:4; Mt 24:29;

Hbr 12:26; 2P 3:10-

12; Obj 6:14

27^aDn 7:13; Mt 26:64;

J 1:51; Obj 14:14;

^bDz 1:9-11; Obj 1:7

28^aRz 8:23; 11:11;

Ef 4:30; Hbr 12:12

29^aMt 24:32-35;

Mk 13:28-31

31^aMt 3:2

32^aMt 23:36

33^aMt 5:18; Łk 16:17;

^bPs 119:89; Łz 40:8;

1P 1:25

34^aMt 13:22; 24:49;

Mk 4:19; Łk 12:40-

46; 17:27; Rz 13:13;

1Ts 5:2-7

35^aKzn 9:12; Łz 24:17;

Rz 11:9; 1Tm 3:7; 6:9;

2Tm 2:26; ^b2P 3:10;

Obj 3:10; 17:2

36^aMt 24:42;

25:13; 26:38, 41;

Mk 13:33; Dz 20:31;

1Kor 16:13; Ef 6:18;

Kol 4:2; 1Ts 5:6;

1P 5:8; Obj 3:2; 16:15;

^bŁk 18:1; Rz 12:12;

Kol 4:12; 1Ts 5:17;

1P 4:7-8

37^aMt 26:55;

Łk 19:47; ^bMt 21:1;

26:30; Łk 22:39; J 8:1

38^aJ 8:2

Rozdział 22

1^aWj 12:1-27; J 6:4;

11:55

2^aMt 21:46; Mk 12:12;

14:1-2; Łk 20:19;

^bŁk 19:47; J 11:53

3^aMt 10:4; 26:14-16;

Mk 14:10-11; Łk 6:16;

^bMt 4:10; J 13:2, 27;

6:70-71; Dz 5:3; 1P 5:8

4^aŁk 22:52; Dz 4:1;

5:24, 26

5^aZa 11:12

6^aŁk 9:44; 22:21

7^aWj 12:8-20;

Pwt 16:5-8;

Mk 14:12; ^bMt 26:17-

19; Mk 14:12-16

8^aDz 3:1, 11

11^aMt 23:8; J 11:28

12^aDz 1:13

13^aŁk 19:32

14^aMt 26:20;

Mk 14:18

15^aMt 16:21

16^aŁk 14:15

17^aMt 15:36

Intryga i zdrada

(Mt 26:2-5; Mk 14:1-2)

22 Zbliżało się Święto Przaśników, ^azwane Paschą.^a **2** Arcykapłani i znawcy Prawa w obawie przed ludem^a wciąż szukali odpowiedniego sposobu na rozprawienie się z Jezusem.^b

3 W tym czasie w jednego z grona Dwunastu, Judasza,^a zwanego Iskariotem, wstąpił szatan.^b **4** Odszedł więc i uzgodnił z arcykapłanami oraz dowódcami straży świątynnej^a plan wydania Jezusa. **5** Ucieszyło ich to; wspólnie też doszli do porozumienia, że dadzą mu za to pieniądze.^a **6** On się zgodził i zaczął szukać dogodnej sposobności do wydania im Go^a z dala od tłumu.

Ostatnia wieczerza

7 Tymczasem nadszedł Dzień Przaśników,^a dzień ofiarowania baranka paschalnego.^b **8** Jezus wysłał więc Piotra oraz Jana^a z takim poleceniem: Idźcie i przygotujcie nam wieczerzę paschalną. **9** Zapytali Go: Gdzie chcesz, abyśmy ją przygotowali? **10** Gdy tylko wejdziecie do miasta – odpowiedział – wyjdzie wam naprzeciw człowiek niosący dzban wody. Idźcie za nim do domu, do którego wejdzie, **11** i powiedźcie gospodarzowi: Nauczyciel^a pyta cię: Gdzie jest izba, w której mógłbym spożyć Paschę z moimi uczniami? **12** Wówczas on wam wskaże duży i gotowy już pokój na piętrze^a – tam przygotujcie. **13** Odeszli zatem, zastali wszystko tak, jak im powiedział^a i przygotowali Paschę.

Ustanowienie Wieczerzy Pańskiej

(Mt 26:26-30; Mk 14:22-31; 1Kor 11:23-26)

14 Gdy nadeszła pora, Jezus zajął miejsce przy stole,^a a z Nim apostołowie. **15** I zwrócił się do nich: Gorąco pragnąłem, by przed moją męką^a spożyć tę Paschę wraz z wami. **16** Bo wieście, że z pewnością już jej nie spożyję, póki nie nastąpi czas jej wypełnienia – w Królestwie Bożym.^a **17** Następnie wziął kielich, podziękował Bogu^a i po-

wiedział: Weźcie go i rozdzielcie między siebie, **18** gdyż mówię wam, że od-
tąd nie będę pił z owocu winorośli,^a aż
przyjdzie Królestwo Boże. **19** Wziął też
chleb, podziękował, złamał i dał im,
mówiąc: To jest moje ciało^a za was wy-
dawane. To czyńcie na moją pamiąt-
kę. **20** Podobnie wziął kielich, kiedy
już spożyli, i powiedział: Ten kielich
to Nowe Przymierze^a przypieczętowa-
ne moją krwią za was przelaną.^b

Zapowiedź zdrady

(Mt 26:21-25; Mk 14:18-21; J 13:21-30)

21 Lecz oto ręka tego, który Mnie wy-
daje, jest ze Mną przy stole.^a **22** Co
prawda Syn Człowieczy odchodzi, jak
postanowiono,^a ale biada temu, który
Go wydaje. **23** Oni zaś zaczęli wypyty-
wać się nawzajem, który z nich miałby
to uczynić.^a

Spór o wielkość

24 Doszło też do sporu między nimi
o to, którego z nich można by uznać
za największego.^a **25** Jezus zaś powie-
dział im: To królowie narodów panu-
ją nad ludźmi i ich władcy uchodzą za
dobroczyńców.^a **26** U was ma być in-
aczej: Większy pośród was niech po-
stępuje jak młodszy,^a a przełożony^b –
jak sługa. **27** Bo kto uchodzi za więk-
szego? Ten, który siedzi przy stole, czy
ten, który służy? Z pewnością ten, któ-
ry siedzi przy stole. Ja jednak jestem
wśród was jak ten, który służy.^a

28 Wy zaś jesteście tymi, którzy zosta-
li przy Mnie, gdy przechodziłem przez
próby.^a **29** Ja też na mocy przymierza
przekazuję wam Królestwo,^a jak i Mnie
Ojciec przekazał je w przymierzu,
30 po to, byście jedli i pili przy moim
stole^a w moim Królestwie i zasiedli na
tronach,^b by rozsądzać^c sprawy dwu-
nastu plemion Izraela.^d

Zapowiedź załamania się Piotra

(Mt 26:31-35; Łk 22:31-34; J 13:36-38)

31 Szymonie, Szymonie, oto szatan
wymógł,^a aby was przesiał jak psze-
nicę.^b **32** Ja natomiast błagałem za to-

18^aMt 26:29;
Mk 14:25

19^a1Kor 10:16

20^aJr 31:31; Hbr 8:8;
13; ^bWj 24:8; Za 9:11;
J 19:34; Rz 3:25; 5:9;
Hbr 9:14; 1P 1:18-19;
1J 1:7; Obj 1:5; 7:14

21^aPs 41:10; J 13:18
22^aDz 2:23; 4:28

23^aJ 13:22

24^aMt 18:1; Mk 9:34;
Łk 9:46

25^aMt 20:25-28;
Mk 10:42-45

26^aMt 23:11;

Mk 9:35; 1P 5:5;

^bHbr 13:7, 17, 24

27^aMt 20:28;

Łk 12:37; J 13:4-5;

Flp 2:7

28^aHbr 2:18; 4:15

29^aMt 25:34;

Łk 12:32

30^aMt 8:11; Łk 13:29;

14:15; 22:16, 18;

^bMt 19:28; Obj 3:21;

^c1Kor 6:2; ^dDz 26:7;

Jk 1:1

31^aJb 1:6-12; 2:1-

6; 2Kor 2:11; 1P 5:8;

^bAm 9:9

32^aJ 17:9, 11, 15;

Rz 8:34; ^bJ 21:15-17

33^aJ 11:16; 21:19;

Łk 22:54; Dz 12:4

34^aMt 26:34;

Mk 14:30; Łk 22:61;

J 13:38

35^aMt 10:9-10;

Mk 6:8; Łk 9:3; 10:4

37^aLz 5:12;

Łk 22:52; ^bJ 19:30

38^aŁk 22:49

39^aMt 21:1; 26:30;

Mk 14:26; Łk 21:37;

J 18:1

40^aŁk 22:46; 1P 4:8

41^aDz 7:60; Hbr 5:7

42^aMt 20:22; J 18:11;

^bMt 6:10; J 5:30; 6:38

43^aMt 4:11; Hbr 1:14

44^aJ 12:27; Hbr 5:7

47^aŁk 22:3

bą,^a aby nie ustała twoja wiara. A ty,
gdy się nawrócisz, umacniaj swoich
braci.^b **33** Panie – odpowiedział Piotr –
jestem gotów iść z Tobą nawet do wię-
zienia i na śmierć.^a **34** Pan jednak od-
powiedział: Piotrze, mówię ci, zanim
zapieje dziś kogut, trzy razy zaprze-
czysz, że Mnie znasz.^a

35 Następnie zapytał ich: Gdy was po-
stałem bez sakiewki, bez torby i sanda-
łów,^a czy czegoś wam zabrakło? Nicze-
go – odpowiedzieli. **36** Teraz jednak –
powiedział – kto ma torbę lub sakiew-
kę, niech je weźmie. Kto nie ma mie-
cza, niech sprzeda płaszcz, a go kupi.
37 Gdyż mówię wam: Musi się na Mnie
spełnić prorocтво: *I uznano Go za jed-
nego z przestępców.*^a I właśnie spełnia
się to, co o Mnie napisano.^b **38** Panie –
zauważyli – są tu dwa miecze!^a On na
to: Wystarczy.

W Getsemani

(Mt 26:36-47; Mk 14:32-42; Łk 22:39-53)

39 Potem wyszedł i zgodnie ze swym
zwyczajem udał się na Górę Oliwną.
Ucniowie też z Nim poszli.^a **40** Po
przybyciu na miejsce powiedział: Mó-
dlcie się, abyście nie upadli w czasie
próby.^a **41** Sam zaś odszedł od nich,
mniej więcej na odległość rzutu ka-
mieniem, upadł na kolana i modlił
się:^a **42** Ojcze, jeśli chcesz, oddal ode
Mnie ten kielich.^a Jednak nie moja
wola, ale Twoja niech się stanie.^b
43 Wtedy ukazał Mu się anioł z nie-
ba^a i dodawał Mu sił. **44** A On w swo-
im zmaganiu tym usilniej się modlił
i Jego pot był jak krople krwi, spada-
jące na ziemię.^a **45** Gdy wstał od mo-
dlitwy i przyszedł do uczniów, zastał
ich śpiących. Smutek pogrążył ich we
śnie. **46** Dlaczego śpicie? – zapytał.
– Wstańcie i módlcie się, abyście nie
upadli w czasie próby.

Aresztowanie Jezusa

(Mt 26:47-56; Mk 14:43-50; J 18:3-11)

47 Jeszcze nie dokończył tych słów,
gdy nadciągnął tłum, a na jego cze-
le Judasz, jeden z Dwunastu.^a Zbliżył

się on do Jezusa, aby Go pocałować. **48** Judaszu – zapytał Jezus – pocałunkiem wydajesz Syna Człowieczego? **49** Gdy ci, którzy przy Nim byli, zobaczyli, na co się zanosi, zapytali: Panie, czy mamy sięgnąć po miecz?^a **50** A jeden z nich już nawet uderzył sługę arcykapłana i odciął mu prawe ucho.^a **51** Jezus zaś odpowiedział: Zostawcie ich, niech robią swoje! Po czym dotknął ucha i uleczył zranionego. **52** Natomiast do przybyłych arcykapłanów, dowódców świątynnych^a oraz starszych Jezus powiedział: Wyszliście z mieczami i kijami jak po zbójcę?^b **53** Gdy codziennie przebywałem z wami w świątyni,^a nie podnieśliście na Mnie ręki.^b Lecz to jest wasza godzina i czas władzy ciemności.^c

Załamanie się Piotra

(Mt 26:69-75; Mk 14:66-72; J 18:15-18, 25-27)

54 Schwytali Go zatem i zaprowadzili na dwór arcykapłana.^a Piotr zaś podążał za nimi w pewnej odległości.^b **55** A kiedy na środku dziedzińca rozniecili ognisko i rozsiedli się wokół niego, usiadł wśród nich również Piotr. **56** Gdy tak siedział w blasku płomieni, zobaczyła go jakaś młoda służąca. Przyjrzała mu się badawczo i stwierdziła: Ten człowiek też był z Nim. **57** On jednak wyparł się: Nie znam Go, kobieto. **58** Po chwili zobaczył go ktoś inny i powiedział: Ty też jesteś jednym z nich. Piotr na to: Człowieku, nie jestem! **59** Godzinę później jeszcze inna osoba zaczęła się upierać: Naprawdę, ten też był z Nim, jest przecież Galilejczykiem.^a **60** Człowieku – powiedział Piotr – nie wiem, o czym mówisz. W tej samej chwili, gdy jeszcze to mówił, rozległo się pianie koguta. **61** Pan obrócił się i utkwiał w Piotrze wzrok. Wtedy Piotr przypomniał sobie niedawne Jego słowa: Zanim dziś kogut zapieje, trzy razy się Mnie wyprzesz.^a **62** Wyszedł na zewnątrz i gorzko zapłakał.

^{49a}Łk 22:38

^{50a}J 18:26

^{52a}Łk 22:4;
^bŁk 22:37

^{53a}Łk 19:47; 21:37;
J 8:2; 18:20; ^bJ 7:30;
8:20; ^dDz 26:18;
Ef 6:12; Kol 1:13

^{54a}Mt 26:57;
Mk 14:53; ^bMt 26:58;
Mk 14:54; J 18:15;
Łk 22:33

^{59a}Dz 2:7

^{61a}Mt 26:34;
Mk 14:30; Łk 22:34;
J 13:38

^{63a}Mt 26:67-68;
Mk 14:65; J 18:22-23

^{64a}Łk 7:39

^{65a}Mk 15:29

^{66a}Mt 27:1; Mk 15:1

^{67a}J 10:24-25;

^bJ 3:12; 8:45

^{69a}Ps 110:1;

Mk 16:19; Dz 7:56;

Hbr 1:3; 8:1; 1P 3:22

^{70a}Mt 27:11;

Mk 15:2; Łk 23:3

Rozdział 23

^{2a}Mt 22:17-21;

Mk 12:14-17; Łk

20:22-25; ^bŁk 2:1;

3:1; J 19:12

^{3a}Mt 27:11; Mk 15:2;

^bMt 2:2; Łk 23:37-

38; J 18:33; 19:3;

^cŁk 22:70; ^d1Tm 6:13

^{4a}Mt 27:23; Łk 23:14;

22; J 18:38; 19:4, 6;

2Kor 5:21; 1Tm 6:13;

Hbr 4:15; 1P 2:22

^{5a}Mt 4:12, 23;

Mk 1:14; Łk 4:14;

J 1:43; 2:11

^{6a}Łk 22:59

^{7a}Mt 14:1; Łk 3:1;

19; 9:7

63 Tymczasem pilnujący Jezusa strażnicy sztychli z Niego i wymierzali Mu razy.^a **64** Zasłonił Mu twarz i bijąc, drwili: Prorokuj!^a Kto Cię uderzył? **65** Nie szczydzili Mu też innych obelg.^a

Jezus przed Wysoką Radą

(Mt 26:57-68; Mk 14:53-65; J 18:12-14, 19-24)

66 Wraz z nastaniem dnia zebrali się starszyzna, arcykapłani oraz znawcy Prawa i zaprowadzili Jezusa przed swą Wysoką Radę.^a **67** Tam Go przesłuchiwali: Jeżeli jesteś Chrystusem, powiedz nam.^a Jezus na to: Cóż z tego, że powiem, i tak nie uwierzycie.^b **68** Cóż z tego, że zapytam – i tak nie odpowiecie. **69** Już wkrótce jednak Syn Człowieczy zasiądzie po prawej stronie Bożej mocy.^a **70** Więc Ty jesteś Synem Bożym? – zapytali. Wy mówicie, że Ja jestem^a – odpowiedział. **71** Wtedy uznali: Czy potrzeba nam więcej dowodów? Słyszeliśmy przecież Jego własne słowa.

Jezus przed Piłatem

(Mt 27:1-2, 11-14; Mk 15:1-5; J 18:28-38)

23 Następnie całe ich zgromadzenie powstało i zaprowadzili Jezusa do Piłata. **2** Tam zaczęli oskarżać Go w ten sposób: Stwierdziliśmy, że ten człowiek sieje zamęt w naszym narodzie, zabrania płacić podatki^a cesarzowi^b i podaje się za Chrystusa, to jest króla. **3** Piłat zatem zadał Mu pytanie:^a Czy Ty jesteś królem Żydów?^b Sam to mówisz^c – odpowiedział Jezus.^d **4** Wówczas Piłat oświadczył w obecności arcykapłanów i tłumu: Nie znajduję w tym człowieku żadnej winy.^a **5** Oni jednak z tym większym naciskiem twierdzili: Buntuje lud, bo uczy po całej Judei; zaczął od Galilei^a i dotarł aż tutaj.

Jezus i Herod

6 Gdy Piłat to usłyszał, zapytał: Czy ten człowiek jest Galilejczykiem?^a **7** A gdy stało się jasne, że podlega władzy Heroda,^a odesłał Go do niego, gdyż właśnie w tych dniach

Herod przebywał w Jerozolimie. **8** Na widok Jezusa Herod bardzo się ucieszył, bo już od dłuższego czasu chciał Go spotkać; słyszał bowiem o Nim^a i miał nadzieję, że zobaczy jakiś cud przez Niego dokonany. **9** Zaczął Mu zatem stawiać pytanie za pytaniem, ale Jezus na żadne mu nie odpowiedział.^a **10** Za to obecni tam arcykapłani oraz znawcy Prawa nie ustawali w gwałtownych oskarżeniach. **11** W końcu Herod wraz ze swoją strażą potraktował Jezusa z pogardą,^a a dla ośmieszenia^b Go narzucił na Niego lśniąca dworską pelerynę^c i odesłał do Piłata. **12** W taki to sposób tego dnia Herod i Piłat^a stali się przyjaciółmi; wcześniej bowiem byli wrogami.

Proces i wyrok

13 Piłat natomiast zwołał arcykapłanów, przełożonych oraz lud **14** i powiedział do nich: Przyprowadziście mi tego człowieka jako tego, który zwodzi lud,^a a oto ja po przesłuchaniu Go w waszej obecności nie stwierdzam, aby był On winny tego, co Mu zarzucacie.^b **15** Podobnie Herod, gdyż odesłał Go do nas. Człowiek ten nie popełnił niczego, za co musiałyby ponieść śmierć. **16** Wymierzę Mu zatem karę chłosty^a i zwolnię.^b

Jezus i Barabasza

(Mt 27:15-31; Mk 15:6-15; J 18:39-40)

17 Piłat miał obowiązek zwalniać im jednego więźnia z uwagi na święta.¹ **18** Wtedy oni krzyknęli wszyscy razem: Precz z Nim!^a Wypuść nam Barabasza!^b **19** (Człowiek ten znalazł się w więzieniu z powodu jakichś rozruchów w mieście oraz z powodu zabójstwa). **20** Piłat jednak, ponieważ chciał zwolnić Jezusa, zwrócił się do nich ponownie. **21** Lecz oni nie prze-

^{8a}Łk 9:9

^{9a}Mk 14:61

^{11a}Iz 53:3; Mk 9:12;
^bŁk 18:32; 23:36;
^cMt 27:28; Mk 15:17;
J 19:2-3

^{12a}Dz 4:27

^{14a}Łk 23:2; ^bŁk 23:4

^{16a}Łk 23:22; J 19:1;
^bDz 3:13

^{18a}Dz 21:36; 22:22;
^bDz 3:14

^{22a}Łk 23:4, 14, 41;
^bŁk 23:16

^{23a}Łk 23:33

^{25a}J 19:16

^{26a}Mt 27:32;

Mk 15:21

^{27a}Mt 2:18; Łk 8:52;
23:55; Dz 8:2

^{28a}Łk 13:34;

19:41-44

^{29a}Łk 17:22;

^bMt 24:19; Łk 21:23

^{30a}Iz 2:19; Oz 10:8;

Obj 6:16

^{31a}Ez 21:3

^{32a}Iz 53:12;

Mt 27:38; Mk 15:27;

J 19:18

^{33a}Mk 15:22; J 19:17;

^bIz 53:12

^{34a}Iz 53:12; Mt 5:44;

Dz 7:60; ^bDz 3:17;

^cPs 22:19; Mt 27:35;

Mk 15:24; J 19:24

^{35a}Ps 22:17;

^bŁk 23:13; 24:20;

^cPs 22:7; Łk 16:14;

^dMt 27:42; Mk 15:31;

^eŁk 4:23;

stawali wołać: Na krzyż z Nim! Na krzyż! **22** Po raz trzeci więc odezwał się do nich: Cóż złego uczynił ten człowiek? Nie stwierdziłem, by dopuścić się czegoś, za co musiałyby ponieść karę śmierci.^a Każę Go wychłostać i zwolnię.^b **23** Oni jednak uparcie wołali i żądali Jego ukrzyżowania,^a i ich krzyki zaczęły brać górę. **24** W końcu Piłat orzekł, że stanie się zgodnie z ich żądaniem. **25** Zwolnił tego, który był w więzieniu za rozruchy i morderstwo – tego, o którego prosili – a z Jezusem postąpił według ich woli.^a

Ukrzyżowanie

(Mt 27:33-50; Mk 15:15-32; J 19:17-19, 28-30)

26 A gdy prowadzili Jezusa na śmierć, zatrzymali niejakiego Szymona Cyrenejczyka,^a który wracał z pola. Włożyli na niego krzyż i kazali nieść za Jezusem.

27 Ciągnął też za Nim ogromny tłum ludzi, w tym kobiet. Były się one w piersi i opłakiwały Go.^a **28** Wówczas Jezus odwrócił się w ich stronę i powiedział: Córki jerozolimskie,^a nie płaczcie nade Mną. Płaczcie raczej nad sobą i nad swoimi dziećmi. **29** Bo zbliżają się dni,^a w których będą mówić: Szczęśliwe kobiety niepełodne, łona, które nie rodziły, i piersi, które nie karmiły.^b **30** W tych dniach *będą wołać do gór: Padnijcie na nas! I do wzgórz: Przykryjcie nas!*^a **31** Bo jeśli z zielonym drzewem takie rzeczy czynią, co się stanie z uschłym?^a

32 Prowadzili też dwóch innych ludzi. Byli oni przestępcami^a i mieli być straceni razem z Jezusem.

33 Gdy więc przyszli na miejsce zwane Czaszką,^a ukrzyżowali tam Jego i obu przestępców.^b jednego z prawej, a drugiego z lewej strony. **34** W tym czasie Jezus mówił: Ojcze, przebac im,^a bo nie wiedzą, co czynią.^b *Oni zaś losowaniem rozstrzygali, co komu ma przypaść z Jego szat.*^c

35 Lud stał i patrzył.^a A przełożeni^b nie szczędzili drwin:^c Innych ratował,^d niech uratuje siebie^e – jeśli jest

¹ W. 17 występuje w: 8 D W Γ Δ f^{1,13} 565 700 2542 (N Θ Ψ 579 892^{ms} 1424) Ɣ lat (sy^{p,h} bo^{pp}) (sy bo); brak go w: Ɔ⁷⁵ A B K L T 070 892^{xt} 1241 a vg^{ms} sa bo^{pt}.

Bożym Chrystusem,^f tym wybranym.^g
36 Szydzili też z Niego żołnierze.^a Ci podchodzili, podawali Mu kwaśne wino^b **37** i wołali: Jeśli Ty jesteś królem Żydów,^a uratuj się! **38** Widniał bowiem nad Nim napis:

To jest król Żydów.

Uratowany w ostatniej chwili

39 Zaczął Mu również uragać jeden z ukrzyżowanych przestępców:^a Skoro jesteś Chrystusem, uratuj siebie i nas! **40** Drugi natomiast skarcił go: Czy ty się Boga nie boisz, choć wymierzono ci taki sam wyrok? **41** Nam wprawdzie sprawiedliwie, bo zasłużyliśmy na to, ten człowiek jednak nie zrobił nic złego.^a **42** I dodał: Jezu, wspomnij o mnie, gdy przyjdiesz do swego Królestwa.^a **43** Jezus mu odpowiedział: Zapewniam cię, dziś będziesz ze Mną w raju.^a

Rozdarcie zasłony

(Mt 27:45-53; Mk 15:33-41; J 19:28-30)

44 Była wówczas mniej więcej dwunasta¹ w południe. Aż do piętnastej całą ziemię ogarniał mrok^a **45** ze względu na zaćmione słońce. Zasłona przybytku rozdarła się na dwoje,^a **46** a Jezus donośnie zawołał:^a Ojcze, w *Twoje ręce składam mego ducha*.^b Po tych słowach wydał ostatnie tchnienie.

Pierwsze

wyznania wiary

(Mt 27:54-56; Mk 15:39-41)

47 Na ten widok setnik oddał Bogu cześć, wyznając: Rzeczywiście ten człowiek był sprawiedliwy.^a **48** Tłumy zaś, które ściągnęły oglądać ukrzyżowanie, widząc, co się dzieje, biły się w pierś^a i zawracaly. **49** Ci wszyscy natomiast, którzy znali Jezusa, stali z daleka i patrzyli.^a Wśród nich były też kobiety, które całą grupą podążały za Nim z Galilei.^b

^{35f}Mt 1:17; Łk 9:20;
⁹Łk 42:1; Mt 12:18;
^{Łk} 9:35; 1P 2:4
^{36a}Łk 23:11;
^bPs 69:22; Mk 15:36;
^J 19:29
^{37a}Łk 23:3

^{39a}Mt 27:44;
 Mk 15:32

^{41a}Łk 23:4

^{42a}Mt 16:28

^{43a}Obj 2:7

^{44a}Wj 10:21-22;
 Am 8:9; Obj 16:10
^{45a}Wj 26:31-33;
 Mk 15:38; Hbr 9:3, 8;
 10:19-20

^{46a}Mt 27:50;
 Mk 15:37; ^bPs 31:6;
 J 19:30; Dz 7:59;
 1P 2:23

^{47a}Dz 3:14; 1J 2:1
^{48a}Łk 18:13

^{49a}Ps 38:12; 88:9;
^bŁk 8:2; 23:55

^{51a}Łk 2:25, 38
^{55a}Łk 8:2; 23:49

^{56a}2Krn 16:14;
 Łk 24:1; ^bMt 26:12;
 Mk 16:1; Łk 24:1;
^cWj 20:8-10;
 Pwt 5:12, 14

Rozdział 24

^{1a}Łk 23:56
^{2a}Mt 27:60;
 Mk 15:46; J 11:38

^{3a}Łk 24:23
^{4a}Łk 24:23; J 20:12;
 Dz 1:10; 10:30

^{5a}Łk 2:9; 24:37;
^bŁk 24:23; Hbr 7:8;
 Obj 1:18

^{6a}Mt 17:20-23;
 Mk 9:30-31

^{7a}Mt 16:21; 17:22-23; 20:19; Mk 8:31;
 9:31; 10:33-34;
 Łk 9:22; 17:25; 18:32-33; Dz 17:3; 26:23

^{8a}J 2:22; 12:16

Pogrzeb Jezusa

(Mt 27:57-61; Mk 15:43-47; J 19:38-42)

50 Następnie przybył pewien człowiek imieniem Józef.^a Był on członkiem Wysokiej Rady, a przy tym osobą dobrą i sprawiedliwą. **51** Nie zgadzał się z tym, co w sprawie Jezusa postanowili i uczynili inni radni. Józef pochodził z żydowskiego miasta Arymatea i żył nadzieją nadejścia Królestwa Bożego.^a **52** Udał się on do Piliata i poprosił o ciało Jezusa. **53** Następnie zdjął je z krzyża, owinął w płótno i złożył w wykutym w skale grobowcu, w którym wcześniej nikt jeszcze nie był chowany. **54** Było to w Dzień Przygotowania i wkrótce miał nastąpić szabat.

55 Na miejsce pogrzebu przyszły też za Józefem kobiety, które całą grupą przybyły za Jezusem z Galilei.^a Widziały one grobowiec i patrzyły, jak składano ciało. **56** Po powrocie zaś przygotowały wonności^a i olejki,^b lecz zgodnie z przykazaniem, w szabat powstrzymały się od zająć.^c

Zmartwychwstanie

(Mt 28:1-8; Mk 16:1-8; J 20:1-18)

24 Natomiast pierwszego dnia tygodnia, ledwie zaczęło świtać, kobiety przyszły do grobowca, niosąc wcześniej przygotowane wonności.^a **2** Kamień zamykający wejście^a zastały jednak odsunięty, **3** a po wejściu do środka nie znalazły ciała^a Pana Jezusa. **4** Gdy już nie wiedziały, co począć, oto nagle stanęły przy nich dwaj mężczyźni w połyskujących szatach.^a **5** One, zdjęte strachem,^a pochyliły twarze ku ziemi i wówczas padły słowa: Dlaczego szukacie Żywego wśród umarłych?^b **6** Nie ma Go tu, zmartwychwstał! Przypomnijcie sobie, co wam zapowiedział jeszcze w Galilei,^a **7** że Syn Człowieczy musi być wydany w ręce grzesznych ludzi, zostać ukrzyżowany i trzeciego dnia zmartwychwstać.^a **8** Wtedy przypomniały sobie Jego słowa.^a

¹ Lub: *szósta* oraz *dziewiąta*, wg ówczesnej rachuby czasu.

9 A po powrocie od grobowca doniosły o tym jedenastu oraz całej reszcie.^a **10** Były to Maria Magdalena^a i Joanna,^b Maria, matka Jakuba, oraz pozostałe wraz z nimi. Opowiadały one o tym apostołom, **11** słowa te jednak brzmiały w ich uszach jak niedorzeczność – nie wierzyli tym kobietom.^a **12** Piotr natomiast wstał i pobiegł do grobowca.^a Tam nachylił się, zajrzał do środka, zobaczył tylko wstęgi płótna^b i odszedł do siebie, zdumiony tym, co zaszło.

Na drodze do Emmaus

13 Tego samego dnia dwaj spośród nich szli do wsi zwanej Emmaus,^a leżącej sześćdziesiąt stadiów¹ od Jerozolimy. **14** Wymieniali między sobą myśli o tym, co zaszło. **15** Gdy tak rozmawiali i stawiali sobie nawzajem pytania, sam Jezus zbliżył się i zaczął iść z nimi. **16** Lecz ich oczy były zasłonięte, tak że Go nie rozpoznali.^a **17** On zapytał ich natomiast: Cóż to za sprawy omawiacie po drodze między sobą? Stanęli ze smutkiem na twarzach. **18** A jeden z nich, imieniem Kleofas,^a odpowiedział: Chyba jesteś jedynym przybyszem w Jerozolimie, który nie wie, co się w niej ostatnio wydarzyło. **19** Pan zapytał: A co takiego? Chodzi o Jezusa z Nazaretu^a – wyjaśnili. – Wystąpił On wobec Boga oraz całego ludu jako prorok^b wielkiego czynu i słowa. **20** Na Niego to arcykapłani i nasi przełożeni^a wydali wyrok śmierci i ukrzyżowali.^b **21** A my mieliśmy nadzieję, że On jest tym, który będzie wyzwalał Izrael.^a Tymczasem upływa już trzeci dzień od tego wydarzenia. **22** Ale niektóre z naszych kobiet zaskoczyły nas.^a Były wczesnym rankiem przy grobowcu, **23** lecz nie znalazły Jego ciała. Doniosły nam o tym, a ponadto opowiedziały, że ukazały im się aniołowie z wiadomością, że On żyje!^a **24** Wówczas niektórzy z nas poszli do grobowca i zastali wszyst-

^{9a}Mk 16:10; J 20:18

^{10a}Mt 27:56;
Mk 15:40; ^bŁk 8:3

^{11a}Mk 16:11

^{12a}J 20:3-7; ^bJ 19:40

^{13a}Mk 16:12-13

^{16a}J 20:14; 21:4

^{18a}J 19:25

^{19a}Mt 2:23; Mk 1:24;

Dz 2:22; ^bPwt 18:15;

Mt 21:11; Łk 7:16;

J 14:19; 6:14

^{20a}Łk 23:13, 35;

Dz 13:27; ^bŁk 23:33;

Dz 2:23

^{21a}Łk 1:68; 2:38;

21:28; Dz 1:6

^{22a}Łk 24:10

^{23a}Mt 28:1-8;

Mk 16:1-8; Łk 24:3-5

^{24a}Łk 24:12; J 20:3-8

^{25a}Mt 14:31; 17:17;

Mk 4:40

^{26a}Mt 16:21;

Mk 8:31; Łk 9:22;

12:50; 17:25; 24:46;

Dz 3:18; 17:3;

Hbr 2:10; 1P 1:11;

^bJ 7:39; 12:16, 23;

13:31-32; 17:1, 5;

Dz 3:13; Flp 3:21

^{27a}Łk 24:44; J 1:45;

5:46; ^bDz 13:27;

^cŁk 24:32, 45;

Dz 8:35; ^dRdz 3:15;

49:10; Lb 24:17;

Pwt 18:15; Ps 2:1-

2, 6; 22:2, 17, 19;

110:1; 118:22-24,

26; 132:11; Iz 7:14;

50:6; 53:1-12;

Jr 23:5; 33:14-15;

Ez 34:23; Dn 7:13-14;

Mi 5:2; Za 9:9; MI 3:1;

Łk 24:44

^{29a}Rdz 19:2-3;

Dz 16:15

^{30a}Mt 26:26;

Łk 22:19

^{32a}Łk 24:27, 45

^{33a}Mk 16:14

^{34a}1Kor 15:5

^{35a}Łk 24:30-31

^{36a}Mk 16:14; J 20:19,

21, 26

^{37a}Mt 14:26;

Mk 6:49; Łk 24:5

^{39a}J 20:27

^{40a}J 20:20

^{41a}Łk 24:52; J 15:11;

16:22; ^bJ 21:5

^{42a}J 21:9, 13

^{43a}Dz 10:41

ko tak, jak opisały kobiety.^a Jego samego jednak nie spotkali. **25** Wtedy Jezus rozpoczął: O, nierozumni! O, gnuśnego serca, nieskorzy do wiary^a w to wszystko, co powiedzieli prorocy. **26** Czyż Chrystus nie musiał znieść tych cierpień,^a by potem wejść do swej chwały?^b **27** I poczynając od Mojżesza^a poprzez wszystkich proroków,^b tłumaczył im każdy fragment Pism^c odnoszący się do Niego.^d

28 W ten sposób zbliżyli się do wsi, do której zdążali, a On sprawiał wrażenie, jakby chciał iść dalej. **29** Wymogli jednak na Nim: Zostań z nami, gdyż zbliża się wieczór i dzień chyli się ku końcowi.^a Wstał więc, by z nimi zostać. **30** Gdy zasiedli do stołu, wziął chleb, pobłogosławił, złamał^a i zaczął im podawać. **31** Wtedy otworzyły im się oczy. Poznali Go! Lecz On znikł. **32** A oni powiedzieli sobie: Czy nasze serce nie płonęło, gdy mówił do nas w drodze i wyjaśniał znaczenie Pism?^a

Wieczorne spotkanie w Jerozolimie

33 Jeszcze tej samej godziny wstali i wrócili do Jerozolimy. Tam zastali jedenastu zgromadzonych wraz z innymi.^a **34** Utrzymywali oni: Pan rzeczywiście zmartwychwstał i ukazał się Szymonowi.^a **35** Ci z kolei dokładnie opisali, co zaszło w drodze i jak Go rozpoznali po łamaniu chleba.^a

36 Gdy byli w trakcie opowiadania, sam Jezus stanął pośród nich i powiedział: Pokój wam!^a **37** Oni, zdjęci strachem,^a myśleli, że widzą ducha. **38** Jezus jednak zapytał: Dlaczego się niepokoiacie i dlaczego w waszych sercach rodzą się wątpliwości? **39** Przyjrzyjcie się moim rąkom oraz moim stopom – to jestem Ja sam. Dotknijcie Mnie.^a Zauważcie, że duch nie ma ciała ani kości, a Ja – jak widzicie – mam. **40** Po tych słowach pokazał im ręce i stopy.^a **41** Gdy oni nadal z radości^a i zdumienia nie wierzyli, powiedział: Czy macie tu coś do jedzenia?^a **42** I podali Mu kawałek pieczonej ryby.^a **43** On wziął ją i zjadł na ich oczach.^a

¹ Tj. ok. 12 km.

Powołanie i obietnica

44 Następnie powiedział: To są moje słowa, które wypowiedziałem do was,^a będąc jeszcze z wami, że musi się wypełnić wszystko, co zostało o Mnie napisane w Prawie Mojżesza,^b u Proroków i w Psalmach. **45** Wtedy rozjaśnił ich umysły, aby mogli rozumieć Pisma.^a **46** I ciągnął dalej: Zostało napisane,^a że Chrystus będzie cierpiał,^b trzeciego dnia zmartwychwstał^c **47** i w Jego imię^a głoszone będzie wszystkim narodom^b – poczynając od Jerozolimy^c – opamiętanie dla przebaczenia grzechów.^d **48** Wy jesteście tego świadkami.^a **49** A oto Ja zsyłam na was obietnicę mojego Ojca.^a Wy

^{44a}Lk 24:6;
^bLk 18:31; 24:27

^{45a}Ps 119:18;
Dz 16:14

^{46a}Mt 26:24;
^bLz 53:3; Łk 24:26;
^cDz 6:2; Łk 9:22; 24:7

^{47a}Mi 1:11; Mt 28:19;
Dz 4:12; ^bRdz 12:3;
Ps 22:28; Ga 3:8;
^cDz 1:8; ^dJr 31:34;
Dz 2:38; 5:31; 13:38;
1J 2:12

^{48a}J 15:27; Dz 1:8;
3:15; 5:32; 10:39, 41;
13:31; 1Kor 15:15;
1P 5:1

^{49a}J 14:16; 15:26;
16:7; Dz 1:4; 2:33;
Ef 1:13; ^bDz 1:8;
^cJk 1:17; 3:17

zaś nie ruszajcie się z miasta,^b dopóki nie zostaniecie wyposażeni w moc z nieba.^c

Wniebowstąpienie

50 Potem wyprowadził ich aż do Betanii.^a Tam uniósł ręce i pobłogosławił ich. **51** Także gdy ich błogosławił, rozstał się z nimi i zaczął wznosić się ku niebu.^a **52** Oni natomiast pokłonili Mu się, po czym z wielką radością wrócili do Jerozolimy.^a **53** Tam stale przebywali w świątyni^a i chwalili Boga.^b

^{50a}Mt 21:17

^{51a}1Krl 8:27; Mk 16:19; Dz 1:9; 2Kor 12:2; Hbr 9:24; 1P 3:22

^{52a}Dz 1:12

^{53a}Dz 2:46; 3:1; 5:21, 42; ^bLk 1:64; 2:28

Ewangelia według św. Jana

Autor: Apostoł Jan.

Czas: Pomiędzy 85 a 90 r. po Chr.

Miejsce: Efez.

Cel: Przekazanie ludziom najważniejszych faktów i prawd zapewniających zbawienie.

Temat: Jezus Chrystus, Zbawca świata, najpełniejszym objawieniem Boga.

Jezus pełnym objawieniem Boga

- 1** Na początku^a było Słowo;^b
Słowo było u Boga
i Bogiem^c było Słowo.
- 2** Ono było na początku^a u Boga.
- 3** Wszystko^a dzięki Niemu się stało
i z tego, co istnieje,
nic nie stało się bez Niego.
- 4** W Nim było życie,^a
a życie było światłem^b ludzi.
- 5** Światło^a zaś świeci w ciemności^b
i ciemność go nie ogarnęła.
- 6** Pojawił się człowiek
posłany przez Boga.
Miał na imię Jan.^a
- 7** Przyszedł jako świadek,
by zaświadczyć^a o świetle,
by dzięki niemu wszyscy uwierzyli.^b
- 8** Nie on był światłem,^a
miał jedynie o nim zaświadczyć.
- 9** Na świat bowiem nadciągało
prawdziwe światło,^a
które oświeca^b każdego człowieka.
- 10** Przebywał na świecie^a
i dzięki Niemu świat powstał,
ale świat Go nie rozpoznał.^b
- 11** Przyszedł do swego,
swoi Go jednak nie przyjęli.^a
- 12** Lecz tym wszystkim,
którzy Go przyjęli,^a
dał przywilej
stania się dziećmi^b Boga –
tym, którzy wierzą^c w Jego imię,
- 13** którzy narodzili się nie z krwi
ani z woli ciała,
ani z woli mężczyzny,
lecz z Boga.^a
- 14** Słowo zatem stało się ciałem;^{a1}
pełne łaski^b i prawdy^c

^{1a}Rdz 1:1; Kol 1:17;
1J 1:1; ^bPs 33:6;
Iz 55:11; Obj 19:13;
^cRz 9:5; Flp 2:5-6;
Hbr 1:8; 1J 5:20
^{2a}J 8:58; 17:5, 24;
Obj 1:8
^{3a}1 Kor 8:6; Kol 1:16;
Hbr 1:2

^{4a}Ps 36:10; J 5:26;
11:25; 14:6; Dz 3:15;
Hbr 7:16; 1J 1:2;
5:11-12; ^bJ 8:12; 9:5;
12:46
^{5a}Mt 4:16; J 3:19;
^bPs 18:29; 1J 1:5-7
^{6a}Mt 3:1
^{7a}J 1:15, 19, 32; 3:26;
5:33; ^bJ 3:15
^{8a}J 1:20
^{9a}Wj 49:6; 1J 2:8;
^bEf 1:18; 3:9; Hbr 6:4;
10:32
^{10a}J 1:14; ^bJ 17:25
^{11a}Iz 53:3; Mk 12:1-8
^{12a}Kol 2:6; ^bRz 8:14,
16, 21; Ga 3:26; Ef 5:1;
1J 3:1-2; ^cJ 3:15;
1J 3:23

^{13a}J 3:6; Tt 3:5;
Jk 1:18; 1P 1:23;
1J 3:9; 4:7; 5:1, 4
^{14a}Ga 4:4; Flp 2:7;
1Tm 3:16; Hbr 2:14;
1J 4:2; ^bRz 3:24;
5:2; ^cJ 8:32; 14:6;
^dWj 25:8; Obj 21:3;
^eWj 33:18; 40:34;
Mt 17:1-2, 5; Łk 9:32;
J 2:11; 2P 1:16-18;
^fJ 1:18; 3:16, 18;
1J 4:9

^{16a}Ef 1:23; Kol 1:19;
2:9; ^bRz 3:24
^{17a}Pwt 32:46; J 7:19;
^bJ 8:32

^{18a}Wj 33:20; J 6:46;
Kol 1:15; 1Tm 6:16;
1J 4:12; ^bMt 11:27;
Łk 10:22; ^cJ 1:14;
3:16, 18; 1J 4:9
^{20a}J 3:28; Dz 13:25;
^bDn 9:25-26
^{21a}Mi 3:23; Mt 11:14;
17:10-13; Mk 9:13;
^bPwt 18:15, 18

zamieszkało^d wśród nas –
i zobaczyliśmy Jego chwałę,^e
chwałę jako
Jedynego zrodzonego,^{f2}
który pochodzi od Ojca.

- 15** Jan świadczy o Nim
donosząc wołając:
To o Nim powiedziałem:
Ten, który idzie za mną,
pojawił się przede mną,
był On wcześniej niż ja.
- 16** Z Jego pełni^a my wszyscy wzięliśmy
– łaskę^b w miejsce łaskowości.³
- 17** O ile bowiem Prawo zostało
nadane przez Mojżesza,^a
łaska i prawda^b nastały
dzięki Jezusowi Chrystusowi.
- 18** Boga nikt nigdy nie widział;^a
objawił Go On,^b
Jedyny zrodzony^c Bóg,
który jest w łonie Ojca.

Jan Chrzciel o sobie i o Jezusie

(Mt 3:1-12; Mk 1:2-8; Łk 3:15-17)

19 Takie natomiast świadectwo złożył Jan, gdy Żydzi z Jerozolimy posłali do niego kapłanów i Lewitów z zapytaniem: Kim ty jesteś? **20** Wyznał on wtedy wyraźnie: Ja nie jestem^a Chrystusem.^b **21** Więc kim? – dopytywali. – Czy jesteś Eliaszem?^a On na to: Nie jestem. Czy jesteś oczekiwanym przez nas Prorokiem?^b Odpowiedział: Nie. **22** W takim razie kim? – chcieli

² *Jedyny zrodzony (Jednorodzony)* gr. μονογενής (*monogenes*): J 1:18; 3:16, 18; 1J 4:9; por. J 10:33-36; Dz 13:33; lub: (1) *Jedyny* (por. Łk 7:12; 9:38 oraz 8:42); (2) *wyjątkowy*, jedyny w swoim rodzaju, (por. Hbr 11:17).

³ Lub: *łaskę po łasce*.

¹ Tj. *istotą z ciała i kości*.

wiedzieć. – Musimy bowiem dać odpowiedź tym, którzy nas przysłali. Za kogo się uważasz? **23** Jan na to:

*Ja jestem głosem wołającego
na pustkowi:*

Prostujcie drogę Pana!^a

– jak powiedział prorok Izajasz.

24 A ponieważ wysłannicy należeli do grona faryzeuszów, **25** zadali mu takie pytanie: Dlaczego zatem chrzczisz, skoro nie jesteś Mesjaszem ani Eliaszem, ani oczekiwanym przez nas Prorokiem?^a **26** Ja chrzczę w wodzie – powiedział Jan – lecz pośród was stoi ktoś, kogo wy nie znacie. **27** To Ten, który idzie za mną i któremu nie jestem godny rozwiązać rzemyka u sandała.^a **28** Wydarzenie to miało miejsce w Betanii za Jordanem,^a gdzie Jan przebywał i chrzczył.

29 Następnego dnia Jan zobaczył idącego w jego stronę Jezusa i powiedział: Oto Baranek Boży,^a który bierze na siebie grzech świata.^b **30** To jest Ten, o którym powiedziałem: Za mną idzie ktoś, kto pojawił się przede mną, kto istniał wcześniej niż ja. **31** Ja także wcześniej Go nie znałem; lecz dlatego przyszedłem i chrzczę w wodzie, aby Izrael mógł Go poznać. **32** Jan złożył też takie świadectwo: Widziałem Ducha, który niby gołąb zstąpił z nieba i spoczął na Nim.^a **33** Ja także wcześniej Go nie znałem; lecz Ten, który mnie posłał, abym chrzczył w wodzie, powiedział do mnie: Jeśli zobaczysz kogoś, na kogo Duch zstępuje i pozostaje na nim, wiedz, że to jest Ten, który chrzci w Duchu Świętym. **34** Ja to widziałem i potwierdzam, że właśnie On jest Synem Boga.^a

Powołanie pierwszych uczniów

35 Nazajutrz znów stał Jan wraz ze swoimi dwoma uczniami. **36** Wpatrując się w przechodzącego Jezusa, powiedział: Oto Baranek Boży.^a **37** Po tych słowach obaj uczniowie poszli za Jezusem. **38** A gdy Jezus odwrócił się i zobaczył, że za Nim idą, zapytał: Czego szukacie? Odpowiedzieli:

^{23a}Iz 40:3

^{25a}Mt 21:25-26

^{27a}Dz 13:25

^{28a}J 10:40

^{29a}Rdz 22:8;
Wj 12:3-4; Iz 53:7;
J 1:36; 1P 1:19;
Obj 5:6; 7:14; 12:11;
14:1; 21:9; 22-23;
22:1, 3; ^b1Kor 15:3;
1P 2:4; 1J 2:2

^{32a}Mt 3:16

^{34a}J 20:31

^{36a}J 1:29

^{40a}Mt 4:18-22

^{41a}J 4:25

^{42a}Rdz 17:5;

15; 32:28; 35:10;

^bMt 16:18; 1Kor 3:12;

1P 2:5

^{43a}Mt 10:3; J 6:5-

7; 12:21-22; 14:8-9;

^bMt 4:19; Mk 1:17;

2:14

^{44a}Mt 11:21

^{45a}J 21:2;

^bPwt 18:18;

^cIz 7:14; 53:2; Jr 23:5;

Ez 34:23;

^dLk 3:23

^{47a}Rz 9:4, 6;

^bPs 32:2

^{49a}Mt 4:3; 14:33;

16:16; ^bMt 2:2;

J 12:13; 19:19

^{50a}J 14:12

^{51a}Mt 3:16; Dz 7:56;

^bRdz 28:12

Rozdział 2

^{1a}J 4:46; 7:52; 21:2;

^bMt 12:46

Rabbi (to znaczy: Nauczycielu), gdzie mieszkasz? **39** On na to: Chodźcie, to zobaczycie. Poszli więc i zobaczyli, gdzie mieszka, i tego dnia zostali już u Niego. Było to około godziny szesnastej. **40** Andrzej, brat Szymona Piotra, był jednym z tych dwóch, którzy usłyszeli słowa Jana i poszli za Jezusem.^a **41** Odszukał on najpierw swego brata Szymona i tak powiedział: Znaleźliśmy Mesjasza^a (to znaczy: Chrystusa). **42** Przyprowadził go też do Jezusa. Jezus zaś przyjrzał mu się uważnie i powiedział: Ty jesteś Szymon, syn Jana; ty będziesz nazywał się^a Kamień^b (to znaczy: Piotr).

43 Z nastaniem dnia Jezus zamierzał wyruszyć do Galilei. Właśnie wtedy spotkał Filipa^a i zwrócił się do niego: Chodź za Mną!^b **44** Filip był z Betsaidy,^a z miasta Andrzeja i Piotra. **45** Natknął się on na Natanaela^a i powiedział: Znaleźliśmy Tego, o którym pisał Mojżesz w Prawie,^b a także prorocy^c – Jezusa z Nazaretu, syna Józefa.^d **46** A Natanael odpowiedział: Czy z Nazaretu może być coś dobrego? Filip na to: Przyjdź i sam się przekonaj. **47** Gdy Jezus zobaczył zbliżającego się Natanaela, powiedział o nim: Oto prawdziwy Izraelita,^a w którym nie ma udawania.^b **48** Natanael zapytał: Skąd mnie znasz? A Jezus: Zanim cię zawołał Filip, widziałem cię pod figowcem. **49** Mistrzu! – zawołał Natanael. – Ty jesteś Synem Boga,^a Ty jesteś królem^b Izraela. **50** Wtedy Jezus mu powiedział: Wierzysz dlatego, że widziałem cię pod figowcem? Zobaczysz o wiele więcej.^a **51** I dodał: Ręczę i zapewniam: Zobaczycie otwarte niebo,^a a wołającego Syna Człowieczego wstępujących i zstępujących aniołów Boga.^b

Wesele w Kanie Galilejskiej

2 Trzeciego dnia odbywało się wesele w Kanie Galilejskiej.^a Była na nim matka Jezusa.^b **2** Jezus wraz z uczniami też został zaproszony. **3** W pewnej chwili zabrakło wina. Wtedy matka Jezusa powiedziała do Niego: Nie mają

wina. **4** Jezus odpowiedział: Rozumiem twoje zatroskanie, ale co Mnie do tego, kobieto?^a Jeszcze nie nadeszła moja godzina.^b **5** Wtedy Jego matka zwróciła się do posługujących: Zróbcie, cokolwiek wam powie! **6** A było tam sześć kamiennych stągwi, ustawionych według żydowskich reguł czystości,^a każda mieszcząca około stu litrów¹ wody. **7** Jezus polecił: Napełnijcie stągwie wodą! I napełnili je aż po brzegi. **8** Wówczas powiedział: Teraz zaczerpnijcie i zanieście staroście wesela! I zanieśli. **9** Gdy starosta spróbował wody, która stała się winem^a – a nie wiedział, skąd się ono wzięło, gdyż wiedzieli o tym tylko posługujący, którzy zaczerpnęli wody – zawołał pana młodego **10** i powiedział: Każdy stawia najpierw dobre wino, a gdy goście sobie podpiją – gorzej; ty jednak dobre wino zachowałeś aż do tej pory. **11** W taki właśnie sposób, w Kanie Galilejskiej, Jezus dał początek znakom,^a ukazał swą chwałę i sprawił, że uczniowie uwierzyli w Niego. **12** Potem wraz z matką, braćmi^a i uczniami udał się do Kafarnaum,^b gdzie razem spędził kilka dni.

Jezus i lekcja o świątyni

(Mt 21:12-13; Mk 11:15-17; Łk 19:45-46)

13 Zbliżała się Pascha^a i Jezus udał się do Jerozolimy. **14** Zastał w świątyni^a sprzedających bydło, owce i gołębie^b oraz – przy swoich stanowiskach – ludzi, którzy trudnili się wymianą pieniędzy. **15** Wtedy ze sznurków ukreślił bicz i wszystkich – w tym owce i bydło – wypędził ze świątyni, wymieniającym pieniądze rozsypał monety, powyrwacał stoły, **16** a sprzedawcom gołębi powiedział: Zabierzcie to stąd, przestańcie robić targowisko z domu mego Ojca!^a **17** Jego uczniowie przypomnieli sobie wówczas słowa Pisma: *Żarliwość o Twój dom Mnie pochłania*.^a **18** Wtedy Żydzi zwrócili się do Niego: Jakim znakiem^a uzasadnisz ten

^aJ 19:26; ^bMt 26:18; 17:6, 8, 30; 8:20

⁶Mk 7:3-4; J 3:25

⁹J 4:46

¹¹Mt 12:38; J 2:23; 3:2; 4:54; 6:2, 14, 26, 30; 7:31; 9:16; 10:41; 11:47; 12:18, 37; 20:30

¹²Mt 12:46;

^bMt 4:13

¹³Pwt 16:1-6;

Łk 2:41; J 6:4; 11:55

¹⁴1Krl 6:1; Ezd 5:2;

^bKpł 1:14; Pwt 14:26

¹⁶Łk 2:49; J 14:2

¹⁷Ps 69:10

¹⁸Mt 12:38; 21:23

¹⁹Mt 16:21; 17:23;

20:19; 26:61; 27:40;

63; Mk 14:58; 15:29;

Dz 6:14

²¹J 4:21-23; 1Kor

3:16-17; 6:19; Ef 2:21-22; Obj 21:22

²²Ps 16:10; Dz 2:30-32;

²³Łk 24:5-8; J 12:16;

14:26; Łk 24:27

²³J 7:31; 11:47-48

²⁵Pwt 31:21;

1Sm 16:7; 1Krl 8:39;

1Krn 29:17; Ps 7:10;

Iz 11:3; Jr 11:20;

Mt 9:4; J 6:61, 64;

13:11

Rozdział 3

¹J 7:50; 19:39

²J 7:13; 12:42;

19:38; ^bMt 22:16;

^cJ 2:11; Dz 2:22;

10:38; ^dJ 9:16;

Dz 10:38

³J 1:13; Jk 1:18;

1P 1:3, 23; 1J 5:1;

^bMt 3:2; 18:3;

Łk 17:21; J 3:5

⁵Mt 3:11; Dz 22:16;

Tt 3:5

⁶J 1:13; Rz 8:5-9;

1Kor 15:50

⁸Kzn 11:5; Ez 37:9;

^b1Kor 2:14-16

swoj czyn? **19** Jezus odpowiedział: Zburzcie tę świątynię, a ja wzniosę ją w trzy dni.^a **20** Żydzi na to: Czterdzieści sześć lat budowano tę świątynię, a Ty wzniesiesz ją w trzy dni? **21** Jednak mówiąc o świątyni, Jezus miał na myśli swoje ciało.^a **22** Gdy więc został wzbudzony z martwych,^a Jego uczniowie przypomnieli sobie,^b że to mówił – i uwierzyli Pismu^c oraz Słowu, które wypowiedział.

Jezus wobec ludzkich tajemnic

23 A gdy przebywał w Jerozolimie w czasie Paschy, wielu uwierzyło w Jego imię, widząc znaki, które czynił.^a **24** Jezus jednak im nie ufał, dlatego że znał wszystkich **25** i nie potrzebował świadectwa o człowieku. Sam bowiem rozpoznawał, co się w każdym kryje.^a

Konieczność nowego narodzenia

3 Był wśród faryzeuszów człowiek o imieniu Nikodem,^a radny żydowski. **2** Przyszedł on do Jezusa w nocy^a i powiedział: Mistrzu! Wiemy, że przychodzisz od Boga jako nauczyciel;^b nikt bowiem nie mógłby czynić takich znaków^c jak Ty, gdyby nie było z nim Boga.^d **3** Jezus odpowiedział: Ręczę i zapewniam, kto się nie narodzi na nowo,^a nie może zobaczyć Królestwa Bożego.^b

4 Nikodem na to: Jak może urodzić się człowiek, gdy jest stary? Nie wejdzie przecież ponownie do łona swej matki, aby znów wydała go na świat. **5** Jezus odpowiedział: Ręczę i zapewniam, że kto się nie narodzi z wody i Ducha,^a nie może wejść do Królestwa Bożego. **6** Co się narodziło z ciała, jest ciałem, a co się narodziło z Ducha, jest duchem.^a **7** Nie dziw się, że ci powiedziałem: Musicie się na nowo narodzić. **8** Wiatr wieje, dokąd chce^a – słyszysz jego szum, ale nie wiesz, skąd nadciąga i dokąd zmierza; tak jest z każdym, kto się narodził z Ducha.^{b2} **9** Jak to w ogóle możliwe? – zapytał Nikodem.

² Za słowami: *wiatr* i *Duch* kryje się to samo greckie πνεῦμα (*pneuma*).

¹ Tj. dwa lub trzy metretesy.

10 Jezus odpowiedział: Nie wiesz? A przecież nie jesteś zwykłym nauczycielem Izraela. **11** Ręczę i zapewniam, mówimy o tym, co wiemy, i świadczymy o tym, co widzieliśmy,^a ale nie przyjmujecie naszego świadectwa. **12** Jeśli nie wierzycie w to, co wam mówiłem o ziemskich sprawach, to jak uwierzycie, gdy wam powiem o niebieskich? **13** Nikt z ludzi nie przebywał w niebie; o niebie może mówić tylko Ten, który stamtąd przyszedł^a – Syn Człowieczy.^b **14** Podobnie jak Mojżesz wywyższył na pustyni węża,^a tak On musi być wywyższony,^b **15** aby każdy, kto wierzy,^a miał w Nim życie wieczne.

Życie – dla wierzących

16 Bóg bowiem tak bardzo ukochał^a świat, że dał swego Jedyneⁱ Syna,^b aby każdy, kto w Niego wierzy,^c nie zginął, ale miał życie wieczne.^d **17** Bóg nie posłał^a swego Syna na świat, aby wydał On na świat wyrok,^b lecz aby świat został przez Niego zbawiony.^c **18** Ten, kto wierzy w Niego, nie stanie przed sądem;^a lecz na tym, kto nie wierzy, już ciąży wyrok, ponieważ odmówił wiary w imię Jedyne^b Syna Bożego.^c **19** Oto na czym polega sąd: Światło przyszło na świat,^a lecz ludzie wybrali ciemność,^b gdyż ich postęпки były złe.^c **20** Ten bowiem, kto postępuje nieuczciwie, nie lubi światła i z obawy przed wykryciem nawet nie zbliża się do niego.^a **21** Kto jednak postępuje zgodnie z prawdą, nie boi się światła; chce on, aby stało się jasne, że to, co czyni, wypływa z szacunku dla Boga.^a

Chrzest w kręgu Jezusa i Jana Chrzciciela

22 Potem Jezus wraz ze swoimi uczniami udał się na tereny Judei, gdzie z nimi przebywał i chrzczył.^a

23 Również Jan chrzczył^a w Enon blisko Salim, ponieważ obszar ten obfitował w wodę. Ludzie przychodzili tam i da-

wali się chrzcić. **24** (Jan bowiem nie został jeszcze wtrącony do więzienia).^a

Wyznanie Jana Chrzciciela o sobie i o Jezusie

25 Doszło przy tym do sporu między uczniami Jana a pewnym Żydem. Rzecz dotyczyła oczyszczenia.^a **26** Wówczas przyszli do Jana z takimi słowami: Nauczycielu,^a Ten, który był z tobą za Jordanem^b – o którym ty złożyłeś świadectwo^c – On teraz chrzci^d i wszyscy ciągną do Niego. **27** Jan odpowiedział: Człowiek nie może wziąć niczego, jeśli nie jest mu dane z Boga.^a **28** Wy sami jesteście świadkami mojego wyznania,^a że ja nie jestem Chrystusem, lecz zostałem przed Nim posłany. **29** Kto ma u boku pannę młodą, ten jest panem młodym. Natomiast drużba pana młodego, ten, który przy nim stoi i słucha, cieszy się każdym jego słowem.^a Tej właśnie radości^b doświadczam w całej pełni. **30** Jego musi być coraz więcej, a mnie – coraz mniej.^a

Bóg Ojciec, Syn Boży i dar życia wiecznego

31 Kto przychodzi z góry, jest ponad wszystkimi. Kto pochodzi z ziemi, należy do niej i mówi jak ludzie z tej ziemi.^a Ten, który przychodzi z nieba, jest ponad wszystkimi.^b **32** Świadczy On o tym, co widział i słyszał,^a lecz Jego świadectwa nikt nie przyjmuje. **33** Kto przyjął Jego świadectwo, potwierdził tym samym, że Bóg mówi prawdę. **34** Ten bowiem, którego posłał Bóg, wypowiada słowa Boga, gdyż [Bóg] daje Ducha bez miary.^a **35** Ojciec kocha Syna^a i wszystko przekazał w Jego ręce.^b **36** Kto wierzy w Syna, ma życie wieczne,^a kto natomiast odmawia Synowi posłuszeństwa, nie zazna życia, lecz ciąży na nim Boży gniew.^b

Jezus, Samarytanka i dar wody żywej

4 Następnie, gdy Jezus dowiedział się, że faryzeusze usłyszeli, iż zyskuje On więcej uczniów i chrzci wię-

11^a J 7:16; 8:26, 28; 12:49

13^a Prz 30:4; J 6:38, 42; Dz 2:34; Rz 10:6-7; Ef 4:8-9; Hbr 4:14; 9:24; **13^b** J 1:51

14^a Lb 21:4-9; **14^b** J 8:28; 12:32, 34 **15^a** Rdz 15:6; Mk 1:15; J 1:7, 12; 2:23; 5:24; 7:38; 20:29, 31; Dz 13:39; 16:31; Rz 3:22; 10:9-10; J 5:1, 5, 10

16^a Rz 5:8; Ef 2:4; Tt 3:4; J 14:9-10; **16^b** Rz 8:32; **16^c** J 6:29, 40; **16^d** J 5:10; **16^e** J 10:28; 11:25-26; 17:3; J 5:13

17^a J 10:36; 11:42; 17:8, 21; 20:21; **17^b** J 5:22, 30; 8:15-16; Dz 17:31; **17^c** Iz 53:11; Mt 1:21; Łk 2:11; 19:10; J 1:29; 12:47; 1Tm 1:15; 2:5-6; J 2:2

18^a J 5:24; **18^b** J 1:14, 18; J 14:9; **18^c** J 3:36 **19^a** J 1:9; 8:12; **19^b** J 1:21; J 1:5-6; **19^c** J 7:7; Rz 13:3

20^a Iz 29:15; Ef 5:13 **21^a** Ef 5:8-9; J 1:6-7 **22^a** J 4:1-2

23^a Mt 3:1, 6 **24^a** Mt 14:3; Mk 6:17-18

25^a J 2:6 **26^a** Mt 23:7-8; **26^b** J 1:28-29; **26^c** J 1:7, 34; **26^d** J 4:2

27^a J 19:11; Hbr 5:4 **28^a** J 1:20, 23 **29^a** Mt 9:15; Obj 19:7; **29^b** J 16:24; 17:13; Flp 2:2; J 1:14; 21:12

30^a 1Kor 15:36, 53 **31^a** J 4:5; **31^b** 8:23 **32^a** 8:26; 15:15

33^a Iz 42:1; Mt 12:18; Łk 4:18; Dz 10:38

35^a J 5:20; 10:17; 15:9; **35^b** Mt 11:27; 28:18; J 13:3

36^a J 5:24; 6:47; **36^b** 2Krl 22:13; Ps 2:12; Mt 3:19; Rz 1:18; 2:8; Ef 5:6; 1Ts 2:16

¹ Lub: *Jednorodzonego*, podobnie w w. 18 (zob. J 1:14, 18).

cej niż Jan^a – **2** chociaż sam Jezus nie chrzcił,^a tylko Jego uczniowie – **3** opuścił Judeę^a i powrócił do Galilei.^b **4** W drodze do Galilei Jezus musiał przejść przez Samarię.^a **5** Po drodze mijali samarytańskie miasteczko o nazwie Sychar, położone obok pola, które Jakub przekazał^a swemu synowi Józefowi. **6** Znajdowała się tam studnia Jakuba.^a Jezus więc, zmęczony podróżą, usiadł przy tej studni. Było samo południe. **7** I wtedy z Samarii przyszła pewna kobieta. Chciała zaczerpnąć wody. Jezus poprosił: Daj mi pić.^a **8** Bo właśnie Jego uczniowie udali się do miasteczka na zakupy. **9** Co się stało? – zapytała kobieta. – Ty, Żyd, prosisz mnie, Samarytankę, o wodę? (Żydzi bowiem nie utrzymują kontaktów z Samarytanami).^a **10** Jezus odpowiedział: Gdybyś знаła dar Boga^a i wiedziała, kim jest Ten, który cię prosi: Daj mi pić, sama prosiłabyś Go, a On dałby ci wody żywej.^b **11** Panie – zauważyła kobieta – nie masz nawet czerpaka, a studnia jest głęboka. Skąd więc masz tę żywą wodę? **12** Czyżbyś Ty był większy od naszego ojca Jakuba,^a który nam dał tę studnię, sam z niej pił, jego synowie i jego stada? **13** Jezus odpowiedział: Każdy, kto pije tę wodę, znów będzie odczuwał pragnienie. **14** Lecz ten, kto się napije mojej wody,^a nie zazna pragnienia na wieki.^b Woda, którą Ja mu dam, stanie się w nim źródłem wody tryskającej życiem wiecznym.^c **15** Kobieta poprosiła: Panie, daj mi tej wody,^a abym już więcej nie czuła pragnienia i nie przychodziła do tej studni. **16** Jezus powiedział do niej: Idź, zawołaj swego męża i wróć tutaj! **17** Wówczas kobieta wyznała: Nie mam męża. Jezus na to: Dobrze mówisz. Męża nie masz. **18** Miałś bowiem pięciu mężów, a ten, którego teraz masz, nie jest twoim mężem. Powiedziała prawdę. **19** Panie – zauważyła kobieta – widzę, że jesteś prorokiem.^a **20** Nasi ojcowie na tej górze oddawali cześć Bogu;^a wy natomiast mówicie, że w Jerozolimie^b jest miej-

Rozdział 4

1^aJ 3:22, 26
2^a1Kor 1:17
3^aJ 3:22; **b¹**J 2:11
4^aMt 10:5; **tk** 9:52; 17:11
5^aRdz 33:18-19; 48:22; Joz 24:32

6^aJ 4:12

7^aRdz 24:17;
 1Krl 17:10

9^aMt 10:5; **tk** 9:52-53; J 8:48; Dz 10:28

10^aRz 6:23; **b¹**Iz 44:3; 55:1; Jr 2:13; 17:13; Za 14:8; J 7:37-38; Obj 7:17; 21:6; 22:1, 17
12^aJ 4:6

14^aWj 17:6; Lb 20:8; Iz 12:3; 58:11; J 7:37; 1Kor 10:4; 12:13; Obj 21:6; 22:17;
b¹J 6:35; **c**Mt 25:46; J 3:16; 5:24; 6:27
15^aJ 6:34

19^aMt 21:11; J 7:40; 9:17; 1Kor 14:24-25
20^aRdz 33:18-20; Pwt 11:29-30; Joz 8:33; **b**Pwt 12:5, 11, 14, 18, 21, 26; 16:2, 6, 7, 11, 15, 16; **tk** 9:53

21^aJ 4:23

22^a2Krl 17:33, 41; Dz 17:23; **b¹**Iz 2:3; Rz 3:1; 9:4

23^aJ 4:21; J 5:25; **b¹**Rz 8:4

24^a2Kor 3:17; **b¹**Dz 17:24-25; Rz 1:9; 12:1; Flp 3:3

25^aPwt 18:15, 18; Mt 1:16; **tk** 3:15; J 1:41

26^aMk 14:61-62; J 8:24; **b¹**J 9:37

29^aJ 6:69; 7:26, 31

32^aMt 4:4; J 6:27

34^aMt 26:39; J 5:30; 6:38; **b¹**J 5:36; 17:4; 19:30

35^aMt 9:37; Mk 4:29; **tk** 10:2

36^aRz 1:13; Ga 6:9;

b¹Mt 25:46; J 17:3;

Jk 1:12; **c**Ps 126:5-6;

Dz 11:23; **d¹**1Kor 3:9;

Ga 6:9

sce, gdzie należy to czynić. **21** Jezus powiedział: Kobieto, wierz mi, nadchodzi godzina,^a gdy ani na tej górze, ani w Jerozolimie nie będziecie oddawali czci Ojcu. **22** Wy czcicie to, czego nie znacie,^a my czcimy to, co znamy, bo zbawienie pochodzi od Żydów.^b **23** Lecz nadchodzi godzina,^a a właściwie nadeszła, gdy prawdziwi czciciele będą czcili Ojca w duchu i w prawdzie.^b Takich właśnie czciciele Ojciec sobie szuka. **24** Bóg jest Duchem,^a dlatego ci, którzy Go czczą, powinni to czynić w duchu^b i w prawdzie. **25** Kobieta powiedziała: Wiem, że ma przyjść Mesjasz^a (to znaczy Chrystus). Gdy On przyjdzie, wszystko nam wyjaśni. **26** Jezus na to: Jestem Nim Ja,^a który z tobą rozmawiam.^b

27 Wtedy przyszli Jego uczniowie i byli zaskoczeni, że rozmawia z kobietą. Żaden jednak nie powiedział: O co pytasz? ani: Dlaczego z nią rozmawiasz? **28** Kobieta natomiast zostawiła swój dzban, pobiegła do miasta i zaczęła rozpowiadać: **29** Chodźcie, zobaczcie człowieka, który mi powiedział o wszystkim, co zrobiłam. Czy to nie jest Chrystus?^a **30** Wyszli zatem z miasta i ruszyli w Jego stronę.

Prawdziwy pokarm: pełnienie woli Bożej

31 Tymczasem uczniowie prosili Go: Nauczycielu, zjedz coś. **32** On im jednak odpowiedział: Ja mam do jedzenia pokarm, którego wy nie znacie.^a **33** Uczniowie pytali więc siebie nawzajem: Czy ktoś Mu przyniósł coś do jedzenia? **34** Wtedy Jezus powiedział: Moim pokarmem jest wypełnienie woli Tego,^a który Mnie posłał, i dokonanie Jego dzieła.^b **35** Czy wy sami nie mówicie: Jeszcze cztery miesiące do żniw? Otóż posłuchajcie: Podnieście swoje oczy i przyjrzyjcie się polom – są już dojrzałe.^a **36** Już żniwiarz odbiera zapłatę i zbiera plon^a na życie wieczne,^b aby siewca cieszył się^c razem ze żniwiarzem.^d **37** Tak właśnie sprawdza się przysłowie: Jeden sieje,

a drugi znie. ^a **38** Ja was posłałem, abyście żęli to, nad czym się nie trudziliście. Inni wykonali ciężką pracę,^a a wy korzystacie z ich trudu.

Nawrócenia wśród Samarytan z Sychar

39 Co do Samarytan mieszkających w miasteczku, to wielu uwierzyło w Niego dzięki świadectwu kobiety, która rozgłaszała: Powiedział mi o wszystkim, co uczyniłam.^a **40** Gdy więc przyszli do Niego, prosili, aby u nich pozostał. I pozostał tam dwa dni. **41** Wielu też innych uwierzyło dzięki Jego Słowu. **42** A do kobiety mówili: Wierzmy już nie dzięki twemu opowiadaniu. Teraz sami przekonaliśmy się, że On naprawdę jest Zbawcą świata.^a

Kolejny pobyt Jezusa w Galilei

43 Po upływie dwóch dni Jezus odszedł z Sychar do Galilei. **44** Sam bowiem przynawał, że we własnej ojczyźnie prorok nie ma poważania.^a **45** Gdy więc przyszedł do Galilei, spotkał się z dobrym przyjęciem,^a ponieważ Galilejczycy widzieli wszystko, co podczas święta uczynił w Jerozolimie, dlatego że oni również uczestniczyli w obchodach.

Uzdrowienie dla ufających Słowu

46 Znowu zatem Jezus przyszedł do Kany Galilejskiej, gdzie wcześniej przemienił wodę w wino.^a W Kafarnaum natomiast mieszkał pewien urzędnik królewski, którego syn chorował. **47** Gdy usłyszał, że Jezus przybył z Judei do Galilei,^a udał się do Niego i prosił, aby wstąpił i uzdrowił jego syna, który był bliski śmierci.^b **48** Jezus powiedział do niego: Jeśli nie zobaczycie znaków i cudów,^a na pewno nie uwierzycie. **49** Urzędnik na to: Panie, wstąp, zanim umrze moje dziecko. **50** Idź – powiedział Jezus – twój syn żyje. Człowiek ten uwierzył Słowu, które skierował do niego Jezus – i poszedł. **51** A gdy jeszcze był w drodze, jego słudzy wyszli mu naprzeciw mó-

^{37a}Mi 6:15; 1Kor 3:5-8; 1P 1:12
^{38a}Oz 10:12

^{39a}J 4:5, 29

^{42a}Lk 2:11;
1Tm 4:10; 1J 4:14

^{44a}Mt 13:57; Mk 6:4;
Lk 4:24

^{45a}J 2:23

^{46a}J 2:1-11

^{47a}J 4:3, 54;^bLk 7:2

^{48a}J 2:11; Dz 2:43;
14:3; Rz 15:19;
1Kor 12:22; 2Kor 12:1

^{53a}Dz 11:14; 16:14-15, 31
^{54a}J 2:11; J 4:48

Rozdział 5
^{2a}Ne 3:1; 12:39
^{8a}Mt 9:6; Mk 2:11;
Lk 9:14

wić, że jego dziecko żyje. **52** Zapytał ich więc o godzinę, w której mu się polepszyło. Gorączka spadła mu wczoraj około godziny trzynastej¹ – odpowiedzieli. **53** Wówczas ojciec skojarzył, że o tej właśnie godzinie Jezus go zapewnił: Twój syn żyje. I uwierzył on sam oraz cały jego dom.^a **54** Był to już drugi znak,^a którego Jezus dokonał po przyjsciu z Judei do Galilei.

Uzdrowienie w szabat

5 Potem obchodzono żydowskie święto i Jezus udał się do Jerozolimy. **2** A w Jerozolimie, przy Bramie Owczej,^a jest sadzawka zwana po hebrajsku *Betezda*.² Otacza ją pięć portyków. **3** W ich cieniu leżało mnóstwo chorych, niewidomych, ułomnych i sparaliżowanych, którzy czekali na poruszenie wody. **4** Czasem bowiem anioł Pana zstępował do sadzawki i poruszał wodę. Kto więc po poruszeniu wody pierwszy do niej wstąpił, odzyskiwał zdrowie, niezależnie od tego, co mu dolegało.³ **5** Wśród chorych był też pewien człowiek, złożony chorobą od trzydziestu ośmiu lat. **6** Gdy Jezus go zobaczył i rozpoznał, że już długo niedomaga, zapytał: Czy chcesz być zdrowy? **7** Chory odpowiedział: Panie, nie mam człowieka, który wrzuciłby mnie do sadzawki tuż po poruszeniu wody, a zanim ja sam dojdę, ktoś inny mnie uprzedza. **8** Wówczas Jezus polecił: Wstań, zwiń swoje posłanie i zacznij chodzić.^a **9** I chory natychmiast wyzdrowiał, złożył to, na czym leżał, i ruszył o własnych siłach. Tego wła-

¹ Lub: o siódmej, według ówczesnej rachuby czasu.

² *Betezda*, czyli: dom miłosierdzia. Nazwa niepewna. W mss występuje również *Bethzatha*, *Bethsaida* i *Belzetha*, ze znaczeniem: dom strumieni i źródła.

³ Fragment zaczynający się od słów: którzy czekali na poruszenie wody i cały w. 4 został ujęty w tekście głównym ze względu na jego logiczną spójność z J 5:7; co do jego występowania i form, zob. mss.

śnie dnia był szabat.^a **10** Żydzi nagabywali więc uzdrowionego: Jest szabat,^a nie wolno ci dźwigać posłania.^b **11** Lecz on odpowiedział: Ten, który mi przywrócił zdrowie, polecił, bym je złożył i zaczął chodzić. **12** Kim jest ten człowiek – spytali – który ci to polecił? **13** Lecz uzdrowiony nie wiedział, gdyż Jezus niepostrzeżenie oddalił się od zgromadzonego w tym miejscu tłumu. **14** Potem, gdy Jezus spotkał go w świątyni, powiedział: Oto wyzdrowiałeś; nie grzesz więcej,^a aby nie stało ci się coś gorszego. **15** Wtedy ten człowiek odszedł i powiadomił Żydów, że to Jezus przywrócił mu zdrowie. **16** I właśnie dlatego, że Jezus takie rzeczy czynił w szabat, Żydzi Go prześladowali.^a **17** Lecz On tak to uzasadnił: Mój Ojciec^a działa aż dotąd – i Ja działam.^b **18** Stąd Żydzi tym usilniej starali się Go zabić.^a Mieli Mu za złe, że nie tylko rozluźnia rygory szabat, ale także nazywa Boga własnym Ojcem i tym samym stawia siebie na równi z Bogiem.^b

Dzieła Ojca w dziełach Syna

19 W odpowiedzi na te zarzuty Jezus stwierdził: Ręczę i zapewniam, Syn sam od siebie mógłby nic zrobić, gdyby nie widział, że czyni to Ojciec. Cokolwiek bowiem On czyni, Syn czyni w ten sam sposób.^a **20** Bo Ojciec kocha Syna^a i pokazuje Mu wszystko, co sam czyni, i – dla wzbudzenia waszego podziwu – pokaże Mu dzieła jeszcze większe^b od tych. **21** Gdyż jak Ojciec wzbudza umarłych i przywraca życie, tak Syn ożywia^a tych, których chce. **22** Ojciec bowiem nikogo nie sądzi, lecz wszelki sąd^a przekazał Synowi.^b **23** aby wszyscy czcili Syna^a tak, jak czczą Ojca. Kto nie czci Syna, ten nie czci Ojca, który Go posłał.^b

Życie wieczne:

owoc ufania Słowu Boga

24 Ręczę i zapewniam, kto słucha mego Słowa^a i wierzy Temu, który Mnie posłał,^b ma życie wieczne i nie

^{9a}Mt 12:1-14;
Łk 13:14; J 9:14
^{10a}Mk 2:27;
^bNe 13:19; Jr 17:21;
Łk 6:2; J 9:16

^{14a}Mk 2:5; J 8:11;
2P 2:21
^{16a}J 5:18; 7:1
^{17a}Łk 2:49; ^bJ 9:4;
14:10
^{18a}Mt 12:14; J 16:2;
^bJ 1:1; 10:30, 33;
19:7; 20:28; Rz 9:5;
1J 5:20
^{19a}J 5:30; 8:28;
14:24
^{20a}J 3:35; 10:17;
15:9; 17:23-24;
^bJ 14:12
^{21a}J 11:25; Rz
4:17; 8:11; 2Kor 1:9;
Hbr 11:19
^{22a}J 3:17; 12:47;
^bRdz 18:25; Sdz
11:27; J 5:27; 9:39;
Dz 10:42; 17:31;
Rz 2:16; 2Tm 4:1
^{23a}Flp 2:10-11;
^bŁk 10:16; 1J 2:23
^{24a}J 8:51; ^bMt
10:40; J 12:44;
^cJ 5:22; ^dMt 25:46;
J 3:15-18; 1J 3:14
^{25a}Ef 2:1, 5; Kol 2:13
^{26a}Pwt 30:20;
Jb 33:4; Ps 36:10; J 1:4
^{27a}Dn 7:13-
14; J 5:22; 9:39;
Dz 10:42; 17:31
^{28a}1Kor 15:52
^{29a}Dz 24:15;
1Kor 15:22, 23, 52;
1Ts 4:16; Obj 20:4, 6;
^bDn 12:2; Mt 25:46;
2Kor 5:10; Obj 20:5,
11-15
^{30a}J 8:16; ^bŁk 22:42;
J 4:34; 6:38
^{31a}J 8:14
^{32a}J 5:37; 8:18;
1J 5:9
^{33a}J 1:7, 19-34
^{35a}Dn 12:3; 2P 1:19
^{36a}1J 5:9; ^bJ 10:25,
38; 14:11; 15:24
^{37a}J 3:17; 8:18;
^bWj 33:20; Pwt 4:12;
1Tm 6:16
^{38a}J 1:10-11;
^bJ 10:26
^{39a}Łz 34:16;
Rz 2:17-18; Dz 17:11;
^bŁk 24:27, 44;
2Tm 3:15
^{40a}J 6:37, 44;
Rz 10:21
^{41a}J 5:44

czeka go sąd,^c ale przeszedł ze śmierci do życia.^d **25** Ręczę i zapewniam: Zbliża się godzina, a właściwie nadeszła, gdy umarli usłyszą głos Syna Bożego i ci, którzy usłyszą, ożyją.^a **26** Gdyż jak Ojciec ma życie sam w sobie,^a tak sprawił, by i Syn miał życie sam w sobie. **27** I powierzył Mu władzę sprawowania sądu,^a ponieważ jest On Synem Człowieczym. **28** Nie dziwcie się temu. Nadchodzi godzina, kiedy wszyscy w grobach usłyszą Jego głos.^a **29** I wyjdą ci, którzy czynili dobro, aby powstać do życia;^a a ci, którzy postępowali podle, aby powstać na sąd.^b **30** Ja sam z siebie nie mogę nic zrobić. Sądzę według tego, co słyszę, a mój osąd jest sprawiedliwy.^a Zabiegam bowiem nie o spełnianie swojej woli, lecz woli Tego, który Mnie posłał.^b **31** Jeśli Ja świadczę o sobie,^a moje świadectwo nie jest wiarygodne. **32** Świadczam^a o Mnie jednak jeszcze ktoś inny i wiem, że świadectwo, które o Mnie składa, jest prawdziwe. **33** Wy posłałście do Jana i on złożył świadectwo^a prawdzie. **34** Mnie nie chodzi o świadectwo człowieka, mówię o tym jednak, abyście wy byli zbawieni. **35** Jan był lampą, która płonie i świeci,^a wy zaś przez pewien czas chętnie korzystaliście z jego światła. **36** Ja jednak mam świadectwo większe^a niż to, które wystawił mi Jan. Otóż dzieła, które podejmuję,^b a których wykonanie zlecił mi Ojciec, one świadczą, że od Niego pochodzę. **37** Także Ojciec, który Mnie posłał,^a złożył o Mnie świadectwo. Wy Jego głosu nigdy nie usłyszeliście ani Jego postaci nie zobaczyliście^b **38** i nie ma w was miejsca dla Jego Słowa.^a Nic więc dziwnego, że nie wierzyacie Temu, którego On posłał.^b **39** Zagłębiacie się w Pisma,^a gdyż wam się zdaje, że macie w nich życie wieczne, a tymczasem one składają wyraźne świadectwo o Mnie.^b **40** A jednak nie chcecie przyjść do Mnie,^a aby mieć życie. **41** Nie przyjmuję chwały od ludzi.^a **42** Przekonałem się jednak, że wy nie

macie w sobie miłości Bożej.^a **43** Ja przyszedłem w imieniu mego Ojca, a wy odmawiacie Mi przyjęcia.^a Przyjmiecie jednak innych, którzy przyjdą we własnym imieniu. **44** Jak możecie uwierzyć wy, którzy u siebie nawzajem szukacie uznania, a nie zależy wam na uznaniu pochodzącym od samego Boga?^a

45 Przestańcie sądzić, że to Ja będę was oskarżał przed Ojcem. Waszym oskarżycielem będzie Mojżesz,^a w którym wy pokładacie nadzieję. **46** Gdybyście bowiem wierzyli Mojżeszowi, wierzylibyście i Mnie, gdyż on napisał o Mnie.^a **47** Jeśli jednak jego pismom nie wierzyacie,^a to jak możecie uwierzyć moim słowom?

Jezus wobec ludzkich potrzeb

(Mt 14:13-21; Mk 6:30-44; Łk 9:10-17)

6 Potem Jezus udał się na drugi brzeg Jeziora Galilejskiego, czyli Tyberiadzkiego. **2** Podążał za Nim wielki tłum, ponieważ ludzie widzieli znaki,^a których dokonywał na chorych. **3** Jezus tymczasem wstąpił na wzgórze i usiadł tam wraz ze swoimi uczniami. **4** A właśnie zbliżała się Pascha,^a święto żydowskie.

5 Gdy Jezus podniósł oczy i zobaczył, że zbliża się do Niego wielki tłum, zwrócił się do Filipa:^a Gdzie nakupimy chleba, aby ci ludzie się najedli?^b

6 Mówił to jednak, aby go wypróbować; sam bowiem już wiedział, co ma robić. **7** Filip odpowiedział: Dwieście denarów¹ byłoby za mało, aby każdemu z nich dać choć po kawałku. **8** Na to odezwał się jeden z Jego uczniów, Andrzej, brat Szymona Piotra:^a **9** Jest tutaj chłopczyk, który ma pięć jęczmiennych chlebów i dwie ryby, lecz cóż to jest na tak wielu?^a **10** Jezus powiedział: Każcie zgromadzonym usiąść. A miejsce to obficie porastała trawa. Usiedli więc mężczyźni w liczbie około pięciu tysięcy. **11** Jezus

42^aJ 3:17
43^aJ 10:25

44^aMt 23:5-7;
J 12:43; Rz 2:29;
1Ts 2:6

45^aPwt 31:24-27;
J 9:28; Rz 2:17

46^aPwt 18:15, 18-19; Łk 24:27, 44;
Dz 26:22

47^aŁk 16:29, 31;
J 7:19

Rozdział 6
2^aJ 2:11, 23; 4:54

4^aWj 12:11, 14;
J 2:13; 11:55

5^aJ 1:43;
6^aMt 15:32-37

8^aJ 1:40

9^a2Krl 4:42-43

11^aTm 4:4
14^aPwt 18:15, 18; Mt 11:3; 21:11;
Łk 7:16; J 5:46
15^aJ 1:49; 18:36;
16^aMt 14:23; Mk 6:46;
Łk 6:12
19^aJb 9:8

zaś wziął chleb, podziękował Bogu^a i rozdał siedzącym. Podobnie postąpił z rybami – dał ludziom tyle, ile chcieli. **12** A gdy najedli się do syta, powiedział do swoich uczniów: Zbierzcie pozostałe kawałki, aby się nic nie zmarnowało! **13** Zebrali więc i kawałkami pięciu jęczmiennych chlebów, pozostałymi po jedzących, napełnili dwanaście koszy. **14** Gdy ludzie zobaczyli, jakiego dokonał znaku, zaczęli mówić między sobą: Ten naprawdę jest tym Prorokiem, który miał przyjść na świat.^a **15** Tymczasem Jezus, gdy poznał, że zamierzają podejść i, porwał Go po to, by Go obwołać królem,^a znów samotnie oddalił się na górę.^b

Jezus wobec praw natury

(Mt 14:22-27; Mk 6:45-52)

16 A gdy nastał wieczór, Jego uczniowie zeszli nad wodę, **17** wsiedli do łodzi i zaczęli przeprawę na drugi brzeg, do Kafarnaum. Zapadł już zmrok, a Jezus jeszcze do nich nie dotarł. **18** Jezioro zaś burzyło się, smagane silnym wiatrem. **19** Wtedy, a pokonali już dwadzieścia pięć lub trzydzieści stadiów,² zobaczyli Jezusa, jak idzie po falach i zbliża się do łodzi.^a Przerazili się. **20** Lecz On odezwał się do nich: To Ja jestem, przestańcie się bać! **21** Chętnie więc wzięli Go do łodzi, a łódź natychmiast przybiła do brzegu, do którego zmierzali.

Jezus chlebem życia

22 Nazajutrz tłum, który pozostał na drugim brzegu jeziora, zauważył, że nie było tam innej łódki, poza tą jedną, którą odpłynęli uczniowie. Ludzie pamiętali również, że Jezus nie wszedł do łodzi, a uczniowie odpłynęli nią sami. **23** Tymczasem w pobliżu tego miejsca, gdzie jedli chleb, nad którym Pan wypowiedział dziękczynienie, przybyły inne łódki z Tyberiadz. **24** Gdy więc tłum zauważył, że nie ma tam Jezusa ani Jego uczniów,

¹ Dwieście denarów to ośmiomiesięczny dochód najemnego pracownika.

² Tj. 4,6-5,5 km.

oni również wsiedli do łódek i w poszukiwaniu Jezusa odpłynęli do Kafarnaum. **25** A kiedy odnaleźli Go po drugiej stronie jeziora, zapytali: Mistrzu, jak się tu dostałeś?

26 Jezus im odpowiedział: Ręczę i zapewniam, szukacie Mnie nie dlatego, że widzieliście znaki, ale dlatego, że jedliście chleb i najedliście się do syta.^a **27** Zajmujcie się nie pokarmem przemijalnym,^a ale trwałym, pokarmem zapewniającym życie wieczne.^b Udzieli wam go Syn Człowieczy, gdyż Ojciec, Bóg, właśnie Jego uwiarygodnił swą pieczęcią.^c **28** Zapytali Go zatem: W jaki sposób mamy zająć się dziełami Boga? **29** A Jezus im na to: To jest dzieło Boga: Wierzyć w Tego, którego On posłał.^a

30 W związku z tym powiedzieli do Niego: Jakim więc Ty wykażesz się znakiem,^a abyśmy go mogli zobaczyć i uwierzyć Tobie? Czego możesz dokonać? **31** Nasi ojcowie jedli mannę na pustyni,^a bo czytamy: *Dał im do jedzenia chleb z nieba.*^{bi} **32** Wtedy Jezus im powiedział: Ręczę i zapewniam, nie Mojżesz dał wam chleb z nieba, ale mój Ojciec daje wam prawdziwy chleb z nieba. **33** Bo chlebem Bożym jest Ten, który zstępuje z nieba^a i daje światu życie. **34** Wówczas zwrócili się do Niego: Panie, dawaj nam odtąd zawsze ten chleb!^a **35** Jezus im powiedział: Ja jestem^a chlebem życia. Ten, kto przychodzi do Mnie, nigdy już nie zazna głodu, a ten, kto wierzy we Mnie,^b nigdy już nie zazna pragnienia.^c

36 Lecz powiedziałem wam, że choć Mnie zobaczyliście, nie wierzycie. **37** Wszystko, co Mi daje Ojciec,^a przyjdzie do Mnie,^b a tego, który do Mnie przychodzi, z pewnością nie odrzucę. **38** Zstąpiłem bowiem z nieba^a nie po to, aby spełniać swoją wolę,^b ale wolę Tego, który Mnie posłał.^c **39** A to jest wola Tego, który Mnie posłał, abym z tego wszystkiego, co Mi dał, nic nie stracił,^a lecz wzbudził to w dniu

ostatecznym. **40** Taka bowiem jest wola mojego Ojca, aby każdy, kto widzi Syna^a i wierzy w Niego, miał życie wieczne, a Ja go wzbudzę w dniu ostatecznym.^b

41 Wówczas Żydzi zaczęli szemrać przeciwko Niemu. Powodem były Jego słowa: Ja jestem chlebem, który zstąpił z nieba.^a **42** Przecież to Jezus, syn Józefa^a – mówili – którego ojca i matkę my znamy! Jak On może teraz twierdzić: Zstąpiłem z nieba? **43** Jezus im odpowiedział: Przestańcie szemrać między sobą! **44** Nikt nie może przyjść do Mnie, jeśli go nie pociągnie Ojciec,^a który Mnie posłał – a Ja go wzbudzę w dniu ostatecznym. **45** U proroków czytamy: I będą wszyscy pouczeni przez Boga.^a Każdy, kto usłyszał i przyjął pouczenie Ojca, przychodzi do Mnie. **46** Nie oznacza to, że Ojca zobaczył ktoś jeszcze poza Tym, który jest od Boga – bo tylko On widział Ojca.^a **47** Ręczę i zapewniam, kto wierzy we Mnie, ma życie wieczne.^a **48** Ja jestem chlebem życia. **49** Wasi ojcowie jedli na pustyni mannę – i pomierali. **50** Ten chleb zstępuje z nieba, aby nikt, kto z Niego spożyje – nie umarł. **51** Ja jestem chlebem żywym, który zstąpił z nieba. Jeśli ktoś spożyje z tego chleba, będzie żył na wieki, a chlebem, który Ja dam za życie świata,^a jest moje ciało.^b

52 Żydzi zaczęli się więc sprzeczać między sobą i mówić: Jak On może nam dać do spożycia swoje ciało? **53** Jezus im na to odpowiedział: Ręczę i zapewniam, jeśli nie spożyjecie ciała Syna Człowieczego i nie napijecie się Jego krwi, nie macie w sobie życia.^a **54** Kto spożywa moje ciało i pije moją krew, ma życie wieczne, a Ja go wzbudzę w dniu ostatecznym.^a **55** Gdyż moje ciało jest prawdziwym pokarmem,^a a moja krew^b jest prawdziwym napojem. **56** Kto spożywa moje ciało i pije moją krew, trwa we Mnie, a Ja w nim.^a **57** Podobnie jak Mnie posłał Ojciec, który żyje, a Ja żyję dzięki Ojcu, tak i ten, kto Mnie spożywa,

26^a J 6:11-12

27^a Iz 55:2; **b** J 4:14; **c** Rz 4:11; 1Kor 9:2; 2Kor 1:22; Ef 1:13; 4:30; 2Tm 2:19; Obj 7:3

29^a J 3:23

30^a Mt 12:38; J 2:11, 18; 1Kor 1:22

31^a Wj 16:15-18, 31; Lb 11:7-9; J 6:49, 58; 1Kor 10:3; **b** Wj 16:4; Ne 9:15; Ps 78:24; 105:40

33^a J 3:13, 31

34^a J 4:15

35^a Wj 3:14; J 8:12; 10:7, 11; 11:25; 14:6; 15:1; **b** J 3:15; **c** J 4:14

37^a J 17:2, 6, 9, 24;

b Mt 11:28

38^a J 3:13; **b** Mt 26:39; **c** J 4:34; 5:30

39^a Iz 27:3; Jr 23:4; J 10:28-29; 17:12; 18:9

40^a J 12:45; **b** J 11:25; 1Ts 4:14-17

41^a J 3:13

42^a Łk 4:22

44^a Oz 11:4

45^a Iz 54:13; Jr 31:33-34; 1Kor 2:13; 1Ts 4:9; Hbr 8:10-11; 10:16; 1J 2:27

46^a J 1:18; 7:29

47^a J 3:15-16, 36;

5:24

51^a J 1:29; **b** Hbr 10:10

53^a Mt 26:26-28

54^a J 6:39-40, 44

55^a 1Kor 10:3-4;

b Hbr 9:14; 1P 1:18-19

56^a J 15:5; 1J 2:24

1 Sparafrazowany cytat za G.

będzie żył dzięki Mnie.^a **58** To jest chleb, który zstąpił z nieba – nie taki, jaki spożywali ojcowie i poumierali: Kto posila się tym chlebem, będzie żył wiecznie. **59** To powiedział, gdy nauczał w synagodze w Kafarnaum.^a

60 Po wysłuchaniu tych słów wielu spośród Jego uczniów stwierdziło: Twarda to nauka, kto ją zdoła stosować?^a

61 Jezus natomiast, wewnętrznie świadomy, że Jego uczniowie szemrają z tego powodu, powiedział do nich: To was zniechęca?^a

62 Co więc będzie, gdy zobaczycie Syna Człowieczego^a wstępującego tam, gdzie był wcześniej?^b

63 To Duch ożywia, ciało w niczym nie pomaga.^a Słowa, które wam powiedziałem, są duchem i są życiem.

64 Są jednak pośród was tacy, którzy nie wierzą. Jezus bowiem od początku wiedział,^a kto nie wierzy i kim jest ten, który Go wyda.^b **65** I dodał: Dlatego wam powiedziałem, że nikt nie może przyjść do Mnie, jak tylko ten, któremu zostało to dane przez Ojca.^a

66 Przez to wielu spośród Jego uczniów zawróciło i przestało z Nim chodzić.

67 Wówczas Jezus zwrócił się do Dwunastu: Czy wy też chcecie odejść?

68 Szymon Piotr odpowiedział: Panie, do kogo pójdziemy? Ty masz słowa życia wiecznego.^a

69 My zaś uwierzyliśmy i jesteśmy pewni, że Ty jesteś Chrystusem, Świętym Bożym.^{a1}

70 Jezus im odpowiedział: Czy nie Ja was, Dwunastu, wybrałem?^a A jeden z was jest diabłem.^b

71 Mówił to o Judaszu, synu Szymona Iskariota,^a gdyż on – jeden z Dwunastu – miał Go wydać.

Jezus wobec wątpienia najbliższych

7 Potem Jezus obchodził Galileę. Nie chciał chodzić po Judei, gdyż Żydzi usiłowali Go zabić.^a

57^aJ 3:36; 5:24; 14:19; Ga 2:20

59^aMt 4:13; 8:5; 11:23; 17:24; Mk 1:21; J 2:12; 4:46; 6:17, 24
60^aJ 6:66

61^aMt 11:6; 13:57

62^aMt 8:20;
^bMk 16:19; Łk 24:50-51; J 3:13; 17:5; 20:17; Dz 1:9
63^aRz 8:10-13; 1Kor 15:45; 2Kor 3:6

64^aJ 2:25; ^bJ 6:71; 13:11

65^aMt 13:11; J 6:37, 39, 44

68^aJ 17:8
69^aMt 14:33; 16:16; J 1:49; 11:27
70^aJ 15:16, 19; ^bJ 8:44; 13:2, 27; 17:12
71^aMt 10:4; 26:14

Rozdział 7

1^aMt 12:14; J 5:16, 18; 8:37, 40
2^aKpł 23:34; Pwt 16:16
3^aMt 12:46; 13:55; J 2:12; Dz 1:14; ^bŁk 19:37; 19:4; 20:25; 15:24
5^aMk 3:21
6^aMt 26:18; J 2:4; 8:20
7^aJ 15:18-19; 17:14; ^bJ 3:19
11^aJ 11:56
12^aJ 7:40-43, 47; 9:16
13^aJ 9:22; 12:42; 19:38; 20:19
14^aMt 26:55
15^aMt 13:54, 56; Łk 2:47
16^aJ 8:28; 12:49-50; 14:10, 24; 21:9
18^aJ 5:41, 44; 8:50, 54; ^bJ 17:22; Rz 3:23
19^aWj 24:4; Pwt 32:46; J 1:17; ^bMt 12:14; J 5:16, 18; 7:1, 25; 8:37, 40

2 Tymczasem zbliżało się żydowskie Święto Namiotów.^a **3** Jego bracia^a powiedzieli więc do Niego: Odejdź stąd i idź do Judei, aby także Twoi uczniowie zobaczyli dzieła, których dokonujesz.^b **4** Nikt przecież nie czyni nic po kryjomu, jeśli mu zależy na jawności. Skoro takich rzeczy dokonujesz, daj o sobie znać światu. **5** Bo nawet Jego bracia nie wierzyli w Niego.^a **6** Wtedy Jezus powiedział do nich: Mój czas jeszcze nie nadszedł,^a ale dla was czas jest zawsze odpowiedni. **7** Was świat nie może nienawidzić. Mnie nienawidzi,^a ponieważ Ja świadczę o niegodziwości jego czynów.^b **8** Wy idźcie na święto. Ja nie idę, gdyż mój czas jeszcze się nie wypełnił. **9** Po tych słowach pozostał w Galilei.

10 A gdy Jego bracia udali się na święto, wówczas On też poszedł, nie jawnie, ale jakby po kryjomu. **11** Żydzi tymczasem szukali Go^a w czasie święta i rozpytywali: Gdzie On jest? **12** Ponadto wśród tłumów wiele szeptano na Jego temat. Jedni mówili: Jest dobry; inni natomiast: Skądże, przecież zwodzi ludzi.^a **13** Nikt jednak, z obawy przed Żydami,^a nie wypowiadał się o Nim otwarcie.

Pochodzenie nauk Jezusa

14 A gdy już minęła połowa świąt, Jezus wszedł do świątyni i zaczął nauczać.^a **15** Żydzi, zdziwieni Jego nauką, zastanawiali się: Skąd On zna Pisma, skoro nie ma wykształcenia?^a **16** Jezus im odpowiedział: Moja nauka nie jest moją nauką. Pochodzi ona od Tego, który Mnie posłał.^a **17** Jeśli ktoś chce pełnić Jego wolę, pozna, czy ta nauka pochodzi od Boga, czy też Ja mówię sam od siebie. **18** Kto mówi sam od siebie, szuka własnej chwały.^a Kto natomiast szuka chwały tego, który go posłał,^b ten jest szczerzy i nie ma w nim niczego, co byłoby nieprawe. **19** Czy nie Mojżesz dał wam Prawo?^a A nikt z was nie przestrzega Prawa, bo przecież próbujecie Mnie zabić?^b **20** Tłum odpowiedział: Masz

¹ Świętym Bożym Ψ^{75} s B C* D L W sa^{ms} pbo; Chrystusem, Świętym Boga Ψ^{66} sa^{ms} ly bo; Chrystusem, Synem Boga żywego K N Γ Δ C^c Ψ f¹³ 579 700 892 1241 1424 Ψ sy^{p,h} bo^{ms}; Chrystusem, Synem Boga C³ Θ* f¹ 33 565 lat sy^{a,c}.

demona!^a Kto próbuje Cię zabić? **21** W odpowiedzi Jezus skierował do nich słowa: Jedno moje dzieło^a sprawiło was w zdumienie. **22** A przecież z podobnego powodu Mojżesz dał wam obżezanie^a – pochodzi ono oczywiście od ojców, a nie od Mojżesza – i w szabat obżezujecie człowieka. **23** Jeśli wy obżezujecie człowieka w szabat, aby nie złamać Prawa Mojżesza, to dlaczego burzycie się na Mnie, że w szabat uzdrowiłem całego człowieka?^a **24** Przestańcie sądzić kierując się pozorami; w swoich ocenach bądźcie sprawiedliwi.^a

Prawdziwy Jezus i niepewność słuchaczy

25 Wtedy niektórzy z mieszkańców Jerozolimy zaczęli się zastanawiać: Czy to nie jest Ten, którego próbują zabić?^a **26** A oto otwarcie przemawia i nikt Mu nic nie mówi. Czyżby przełożeni naprawdę doszli do wniosku, że On jest Chrystusem?^a **27** O Nim jednak wiemy, skąd jest. Gdy natomiast przyjdzie Chrystus, nikt nie będzie znał Jego pochodzenia.^a **28** Tymczasem Jezus, ucząc w świątyni, zawołał: Znaćcie Mnie i wiecie, skąd jestem, a jednak nie przyszedłem posłany przez siebie samego. Lecz wiarygodny jest Ten, który Mnie posłał^a i którego wy nie znacie. **29** Ja Go znam,^a ponieważ od Niego jestem^b i właśnie On Mnie posłał.

Próba schwytania Jezusa

30 Starali się więc Go schwycić, lecz nikt nie tknął Go palcem,^a jeszcze bowiem nie nadeszła Jego godzina.^b **31** Za to uwierzyło^a w Niego wiele osób spośród stojących w tłumie. Mówili oni: Czy gdy przyjdzie Chrystus, dokona więcej znaków niż Ten? **32** Głosy te dotarły do faryzeuszów, dlatego w porozumieniu z arcykapłanami posłali straż, aby Go schwycić. **33** Wówczas Jezus powiedział: Jeszcze przez krótki czas jestem z wami,^a a potem odchodzę^b do Tego, który Mnie posłał.

20^aMk 3:22; J 8:48, 52; 10:20
21^aJ 5:2-9

22^aRdz 17:10-14;
Kpl 12:3

23^aJ 5:9, 16

24^a1Sm 16:7; Iz 11:3-4; J 8:15; 2Kor 10:7

25^aJ 5:18; 8:37, 40

26^aJ 4:29
27^aMt 13:55;
Łk 4:22; J 6:42; 9:29
28^aJ 8:26, 42
29^aJ 8:55; 10:15;
^bMt 11:27; J 6:46;
8:14; 16:27; 17:8, 25
30^aJ 10:39; ^bJ 8:20;
13:1

31^aJ 2:11, 23;
8:30; 10:42; 11:45;
12:11, 42
33^aJ 12:35; 13:33;
^bJ 16:5, 10, 16, 28
34^aJ 8:21; 13:33,
36; 17:24
35^aJ 12:20; Dz 17:4-5; 18:4; Jk 1:1
37^aKpl 23:36;
^bObj 21:6; 22:17;
^cJ 4:10, 14; 6:35;
1Kor 10:4
38^aPs 36:9; Prz 18:4;
Iz 58:11; Ez 47:1, 5;
J 4:10, 14; Obj 7:17;
21:6; 22:1, 17
39^aIz 44:3; Jl 3:1;
J 1:33; 14:16-17; 16:7;
20:22; Dz 2:17, 33; Rz
8:9, 14-16; Flp 1:19;
^bDz 2:4; Łk 24:26;
J 12:16, 23; 13:31-32;
17:1, 5
40^aPwt 18:15, 18;
Mt 21:11; J 6:14
41^aJ 1:41; 4:29;
Dz 9:22; ^bJ 1:46
42^a2Sm 7:12;
Ps 89:4-5; Mt 1:1;
22:42; ^bMi 5:1;
Mt 2:5
43^aJ 6:52; 9:16;
10:19
46^aMt 7:28-29

34 Będziecie Mnie szukać, lecz Mnie nie znajdziecie, a gdzie Ja jestem, wy nie zdołacie przyjść.^a **35** Zastanawiali się zatem Żydzi między sobą: Dokąd On się wybiera, że nie zdołamy Go znaleźć? Czyżby chciał pójść między Greków i uczyć naszych ludzi, rozproszonych wśród nich?^a **36** Co to znaczy: Będziecie Mnie szukać, lecz Mnie nie znajdziecie, a gdzie Ja jestem, wy nie zdołacie przyjść?

Duch Święty – obietnica dla spragnionych

37 A w ostatnim, wielkim dniu święta^a Jezus stanął i głośno zawołał: Jeśli ktoś pragnie,^b niech przyjdzie do Mnie i pije.^c **38** Kto wierzy we Mnie, jak głosi Pismo, z jego wnętrza popłyną rzeki wody żywej.^a **39** To zaś powiedział o Duchu,^a którego mieli otrzymać ci, którzy w Niego uwierzyli. Duch bowiem nie zstąpił jeszcze na ludzi,^b gdyż wciąż nie dokonało się uwielbienie^c Jezusa.

Rozłam wśród słuchaczy

40 Po tych słowach niektórzy wśród tłumu zaczęli mówić: To jest naprawdę ten Prorok.^a **41** Inni utrzymywali: To jest Chrystus.^a A jeszcze inni powątpiewali: Czy Chrystus ma przyjść z Galilei?^b **42** Przecież samo Pismo stwierdza, że Chrystus będzie pochodził z rodu Dawida^a i z Betlejem,^b miasteczka, w którym Dawid mieszkał. **43** I tak, właśnie z Jego powodu, doszło wśród nich do rozłamu.^a **44** Niektórzy chcieli Go nawet schwycić, ale nikt nie tknął Go palcem.

Niechęć przywódców żydowskich do Jezusa

45 Straż wróciła więc do arcykapłanów i faryzeuszów bez Niego. Dlaczego nie przyprowadziliście Go? – zapytali. **46** Strażnicy na to: Jeszcze nigdy nikt nie przemawiał tak, jak ten człowiek.^a **47** Wtedy faryzeusze powiedzieli: Czyżbyście i wy dali się zwieść? **48** Czy ktoś spośród przełożonych lub

spośród faryzeuszów uwierzył w Niego?^a **49** A ten tłum, który nie zna Prawa, jest przeklęty.

50 Wtedy odezwał się jeden z nich, Nikodem,^a który wcześniej spotkał się z Jezusem: **51** Czy nasze Prawo sądzi człowieka, zanim go przesłucha i zbada, jak postępuje?^a **52** Odpowiedzieli mu: Może ty też jesteś z Galilei? Sprawdź, to się przekonasz, że z Galilei nie wywodzi się żaden prorok.^a **53** I rozeszli się – każdy do swego domu.

Jezus i kobieta przyłapaną na cudzołóstwie

8 Jezus natomiast udał się na Górę Oliwną,^a **2** lecz wczesnym rankiem znów zjawił się w świątyni. Cały lud zaczął się przy Nim gromadzić, a On usiadł i rozpoczął nauczanie.^a **3** Wtedy znawcy Prawa i faryzeusze przyprowadzili kobietę przyłapaną na cudzołóstwie. Postawili ją wobec wszystkich **4** i powiedzieli do Niego: Nauczycielu, tę kobietę schwytano w chwili, gdy cudzołożyła. **5** Mojżesz w Prawie nakazał nam takie kamienować.^a **6** A Ty co mówisz? **6** Pytali o to, by Go wystawić na próbę, bo szukali podstawy do oskarżenia Go.^a Jezus zaś schylił się i zaczął pisać palcem po ziemi. **7** A gdy tak nalegali z pytaniem, wyprostował się i powiedział do nich: Kto z was jest bez grzechu, niech pierwszy rzuci w nią kamieniem.^a **8** Po tych słowach znów się schylił i pisał po ziemi. **9** Gdy to usłyszeli, zaczęli odchodzić jeden po drugim, poczynając od starszych. W końcu pozostał On sam oraz kobieta stojąca pośrodku. **10** Wtedy podniósł się i zapytał: Kobieto, gdzie oni są? Nikt cię nie potępił? **11** Odpowiedziała: Nikt, Panie! A Jezus: Ja też cię nie potępiam.^a Idź i odtąd już nie grzesz.^b

Jezus światłem świata

12 Jezus znów skierował do nich słowa: Ja jestem światłem świata.^a Kto idzie za Mną, na pewno nie będzie błądził w ciemności, lecz będzie miał

48^a J 12:42; 1Kor 1:26

50^a J 3:1-2; 19:39

51^a Pwt 1:16

52^a J 1:46

Rozdział 8

1^a Mt 21:1; Łk 21:37

2^a Mt 26:55;

Mk 14:49; Łk 22:53

5ª Kpł 20:10;

Pwt 22:22;

Jb 31:10-11

6^a Mt 12:10; 16:1;

19:3; 22:15; 18, 35

7^a Pwt 17:7; Ez 16:40;

Rz 2:1, 22

11^a J 3:17; **b** J 5:14

12^a Prz 4:18; Iz 49:6;

Mt 5:14; J 9:5; 11:9-

10; 12:35-36, 46;

b J 1:4

13^a J 5:31

14^a J 13:3; 16:28;

b J 7:28; 9:29

15^a J 7:24; **b** J 3:17;

12:47

16^a J 5:30; **b** J 5:37

17^a Pwt 17:6; 19:15;

Mt 18:16; 2Kor 13:1;

Hbr 10:28

18^a J 5:37; 1J 5:9

19^a J 14:7; 16:3;

1J 2:23

20^a Mt 26:55;

Mk 12:41; Łk 22:53;

J 7:30; 13:1

21^a J 16:10; **b** J 7:34,

36; 13:33; ^cEz 3:18;

J 8:24

22^a J 7:35

23^a J 3:31; **b** 1J 4:5;

^cJ 17:14, 16

24^a Wj 3:14; J 16:9

25^a Mt 11:3-6; J 6:35;

7:29

26^a J 7:28; **b** J 3:32;

12:49; 15:15

światło życia.^b **13** Wówczas faryzeusze zwrócili się do Niego: Ty sam o sobie świadczysz, dlatego Twoje świadectwo nie jest wiarygodne.^a **14** Jezus im odpowiedział: Nawet jeśli Ja świadczę o sobie samym, moje świadectwo jest prawdziwe, gdyż wiem, skąd przybyłem i dokąd zmierzam;^a wy natomiast nie wiecie, skąd przychodzę i dokąd zmierzam.^b **15** Wy sędziacie według ciała,^a Ja nikogo nie sądzę.^b **16** A nawet jeśli Ja sądzę, mój sąd jest słuszny,^a gdyż nie jestem sam – jest ze Mną Ten, który Mnie posłał.^b **17** Wasze Prawo stanowi, że świadectwo dwóch ludzi jest wiarygodne.^a **18** Ja sam świadczę o sobie i świadczycy o Mnie Ojciec, który Mnie posłał.^a **19** Zaczęli Go zatem pytać: Gdzie jest Twój Ojciec? Jezus im odpowiedział: Wy nie znacie ani Mnie, ani mego Ojca. Gdybyście Mnie poznali, poznalibyście i mego Ojca.^a **20** Te słowa wypowiedział przy skarbcu, gdy nauczał w świątyni.^a Nikt Go wówczas nie schwytał, gdyż jeszcze nie nadeszła Jego godzina.^b

Tragedia

zaprzepaszczonej możliwości

21 Ponownie zatem skierował do nich słowa: Ja odchodzę.^a Będziecie Mnie szukać^b i poumieracie w swoim grzechu^c – dokąd Ja odchodzę, wy nie zdołacie przyjść. **22** Żydzi zaczęli się więc zastanawiać: Czyżby chciał odebrać sobie życie, że mówi: Dokąd Ja odchodzę, wy nie zdołacie przyjść?^a **23** A On ciągnął dalej: Wy jesteście z niskości, Ja jestem z wysoka.^a Wy jesteście z tego świata,^b a Ja nie jestem z tego świata.^c **24** Powiedziałem wam więc, że poumieracie w swoich grzechach. Jeśli bowiem nie uwierzycie, że to Ja jestem,^a umrzecie w swoich grzechach. **25** Pytali Go zatem: Kim Ty jesteś? Przede wszystkim tym, za kogo się podaje^a – odpowiedział Jezus. **26** Wiele mógłbym o was powiedzieć i wydać niejednen sąd, lecz Ten, który Mnie posłał, jest godny wiary,^a a Ja przekazuję światu^b to, co usłyszałem od Niego. **27** Nie zrozumieli jed-

nak, że im mówił o Ojcu. **28** Wówczas Jezus powiedział im: Gdy wywyższycie Syna Człowieczego,^a wtedy poznacie, że to Ja jestem^b i że nic sam z siebie nie czynię,^c lecz mówię tak, jak Mnie nauczył Ojciec.^d **29** A Ten, który Mnie posłał, jest ze Mną. Nie zostawił Mnie samego,^a gdyż Ja zawsze czynię to, co się Jemu podoba.^b

Droga do prawdziwej wolności

30 Gdy to mówił, wielu w Niego uwierzyło.^a **31** I właśnie do tych Żydów, którzy uwierzyli, Jezus powiedział: Jeśli wytrwacie w moim Słowie,^a to istotnie jesteście moimi uczniami **32** i poznacie prawdę,^a a prawda was wyzwoli.^b **33** Odpowiedzieli: Jesteśmy z rodu Abrahama^a i nigdy nie byliśmy niczymi niewolnikami.^b Jak możesz mówić: Staniecie się wolni? **34** Jezus na to: Ręczę i zapewniam, każdy, kto grzeszy, jest niewolnikiem grzechu.^a **35** Niewolnik opuści kiedyś dom, w którym służy, syn jednak pozostanie w rodzinie na zawsze.^a **36** Jeśli więc Syn was wyzwoli, będziecie naprawdę wolni.^a **37** Wiem, że jesteście z rodu Abrahama, lecz usiłujecie Mnie zabić,^a gdyż nie ma w was miejsca dla mego Słowa. **38** Mówię to, co Ja widziałem u Ojca,^a i wy też czynicie to, co słyszeliście u waszego ojca.^b **39** Odpowiedzieli Mu: Naszym ojcem jest Abraham. Gdybyście byli dziećmi Abrahama^a – zauważył Jezus – postępowalibyście tak, jak Abraham. **40** Wy natomiast chcecie Mnie zabić^a – człowieka, który powiedział wam prawdę usłyszana od Boga.^b Tego Abraham nie czynił. **41** Wy postępujecie tak, jak wasz ojciec. Powiedzieli Mu: My nie urodziliśmy się z nierzędu; mamy jednego Ojca^a – Boga. **42** Jezus na to: Gdyby Bóg był waszym Ojcem, darzylibyście Mnie miłością, ponieważ Ja wyszedłem od Boga^a i oto jestem. Nie przyszedłem bowiem od siebie samego, ale On Mnie posłał.^b **43** Dlatego nie rozumiecie tego, co mówię^a Dla tego, że nie jesteście w stanie słuchać

²⁸a J 3:14; 12:32;
^b Wj 3:14; Mt 27:54;
J 8:58; J 5:19;
^d J 7:16

²⁹a Mt 27:46; J 16:32;
^b Iz 50:5; J 4:34;
5:30; 6:38

³⁰a J 2:23; 7:31;
10:42; 11:45;
12:11, 42
³¹a J 15:7; 2J 9

³²a J 1:14, 17; 14:6;
^b Rz 8:2; 2Kor 3:17;
Ga 5:1, 13
³³a Mt 3:9; Łk 3:8;
^b Ne 9:36

³⁴a Rz 6:16, 20;
2P 2:19

³⁵a Wj 21:2;
Pwt 15:12; Ga 4:30
³⁶a Rz 6:18, 22
³⁷a J 5:18; 7:1

³⁸a J 5:19, 30; 12:49;
14:10, 24; 1J 3:10

³⁹a Mt 3:9; Rz 9:7

⁴⁰a Mt 12:14; J 7:1;
^b J 17:17

⁴¹a Pwt 32:6;
Iz 63:16; 64:8

⁴²a J 13:3; 16:28;
17:8; 1J 7:28-29;
1J 5:1

⁴³a Rz 3:11; 1Kor 2:14

⁴⁴a J 3:8-10;
^b Rdz 3:4; 4:9;

⁴⁵a J 18:37
^b 2Krn 18:21; Ps 12:3;
Mt 12:34; 1J 2:4

⁴⁶a 2Kor 5:21;
Hbr 4:15; 1P 2:22;
1J 3:5

⁴⁷a 1J 4:6
⁴⁸a Mt 10:5;
Łk 10:33; J 4:9;
^b Mk 3:22; J 7:20;

⁴⁹a J 5:23
^b 1J 7:18

⁵¹a J 14:23; 1J 5:24;
6:40; 11:25

⁵²a J 7:20; 10:20
⁵⁴a J 7:18; 1J 13:32;
17:1, 5; 1Z 63:16

⁵⁵a J 7:28; 11:27;
J 7:29; 1J 5:10

⁵⁶a Rdz 18:18
⁵⁸a J 17:5, 24;
Kol 1:17; 1J 3:14

⁵⁹a J 10:31; 11:8

mojego Słowa. **44** Waszym ojcem jest diabeł^a i to jego żądze chcecie zaspokajać. On od początku był mordercą i nie wytrwał w prawdzie,^b ponieważ w nim nie ma prawdy.^c Kiedy kłamie, przemawia własnym językiem, gdyż jest kłamcą, a nawet ojcem kłamstwa. **45** Mnie natomiast, ponieważ mówię prawdę,^a nie wierzycie. **46** Kto z was może dowieść Mi grzechu?^a A jeśli mówię prawdę, dlaczego Mi nie wierzycie? **47** Kto jest z Boga, słucha słów Bożych. Wy nie słuchacie dlatego, że nie jesteście z Boga.^a

48 Żydzi odpowiedzieli Mu: Czy nie mamy racji, że jesteś Samarytaninem^a i masz demona?^b **49** Jezus na to: Ja nie mam demona, ale czczę mego Ojca,^a a wy Mnie znieważacie. **50** Ja natomiast nie szukam własnej chwały.^a Jest Ten, który jej szuka – i sądzi. **51** Ręczę i zapewniam, jeśli ktoś zachowa moje Słowo,^a na wieki nie ujrzy śmierci.^b **52** Wówczas Żydzi powiedzieli: Teraz jesteście pewni, że masz demona.^a Umarł Abraham i prorocy, a Ty mówisz, że jeśli ktoś zachowa Twoje Słowo, nigdy nie umrze. **53** Może przewyższasz naszego ojca Abrahama, który umarł? Albo proroków, którzy również poumierali? Za kogo Ty się uważasz? **54** Jezus odpowiedział: Jeśli Ja sam siebie otaczam chwałą, moja chwała jest niczym.^a To mój Ojciec otacza Mnie chwałą,^b Ten, o którym mówicie, że jest waszym Bogiem.^c **55** Nie rozpoznaliście Go,^a ale Ja Go znam;^b a gdybym powiedział, że Go nie znam, byłbym takim samym kłamcą, jak wy. Ja jednak Go znam i zachowuję Jego Słowo.^c **56** Abraham, wasz ojciec,^a był bardzo szczęśliwy, że zobaczył mój dzień. Zobaczył go też – i ucieszył się. **57** Żydzi powiedzieli więc do Niego: Nie masz jeszcze pięćdziesięciu lat, a widziałeś Abrahama? **58** Wówczas Jezus odpowiedział: Ręczę i zapewniam, zanim powstał Abraham,^a Ja jestem.^b **59** Wtedy chwycili za kamienie, aby rzucić w Niego,^a Jezus jednak ukrył się i wyszedł ze świątyni.

Jezus i dolegliwości wrodzone

9 Na swojej drodze zobaczył Jezus człowieka niewidomego od urodzenia. **2** Wtedy Jego uczniowie zapytali Go: Mistrzu, kto zgrzeszył, on czy jego rodzice, że się urodził niewidomy?^a **3** Jezus odpowiedział: Ani on nie zgrzeszył, ani jego rodzice. Stało się tak po to, aby Bóg mógł na nim objawić wielkość swoich dzieł.^a **4** Dopóki jest dzień,^a musimy wykonywać dzieła^b Tego, który Mnie posłał. Nadchodzi noc, gdy nikt nie będzie mógł działać. **5** Jak długo jestem na świecie, jestem światłem świata.^a **6** Po tych słowach splunął^a na ziemię, ze śliny zrobił błoto i to błoto nałożył na oczy niewidomego. **7** Następnie polecił mu: Idź, obmyj się w sadzawce Siloe^a (co znaczy: Posłany). Niewidomy odszedł, obmył się i wrócił z odzyskanym wzrokiem.^b **8** Wówczas sąsiedzi oraz ci, którzy go przedtem widywali jako żebraka, zastanawiali się: Czy to nie ten, który siadywał i żebrał?^a **9** Jedni mówili, że to ten, inni twierdzili, że to ktoś do niego podobny. On natomiast przyznawał: To jestem ja. **10** Zagadnęli go zatem: Jak więc odzyskałeś wzrok? **11** Wówczas odpowiedział: Człowiek imieniem Jezus zrobił błoto, nałożył mi na oczy i polecił: Idź, obmyj się w Siloe. Poszedłem więc, obmyłem się – i widzę. **12** Gdzie On jest? – zapytali. Nie wiem – odpowiedział. **13** Zaprowadzili go zatem – jeszcze niedawno niewidomego – do faryzeuszów. **14** A właśnie tego dnia, kiedy Jezus zrobił błoto i otworzył niewidomemu oczy, był szabat.^a **15** Wtedy z kolei faryzeusze pytali go, w jaki sposób odzyskał wzrok.^a I powiedział: Nałożył mi na oczy błoto, obmyłem się – i widzę. **16** Niektórzy z faryzeuszów stwierdzili zatem: Ten człowiek nie jest od Boga, bo nie przestrzega szabat.^a **17** Innym natomiast byli zdania, że grzeszny człowiek^b nie może czynić takich znaków.^c I doszło między nimi do rozłamu.^d **17** Ponownie więc zwrócili się do uzdrowionego: Co ty o Nim są-

Rozdział 9

^{2a}Wj 20:5; Jb 21:19; Ez 18:20; Łk 13:2-4; Dz 28:4

^{3a}J 11:4

^{4a}J 11:9; 12:35;
^bJ 5:17

^{5a}Łz 42:6; Łk 2:32; J 1:4; 8:12; 11:9-10; 12:35-36, 46
^{6a}Mk 7:33; 8:23

^{7a}Ne 3:15; Łz 8:6; Łk 13:4; ^b2Kr 15:10; Łz 35:5; J 11:37

^{8a}Dz 3:2, 10

^{14a}Mt 12:1-14; Łk 13:14; J 5:9

^{15a}J 9:10

^{16a}Mt 12:2; J 5:10, 16; ^bJ 3:2; ^cJ 2:11; 4:54; ^dJ 6:52; 7:12, 43; 10:19

^{17a}Mt 21:11; Łk 7:16; J 4:19; 6:14; 7:40

^{22a}J 7:13; 19:38; 20:19; ^bŁk 6:22;

J 12:42; 16:2
^{24a}Joz 7:19; ^bJ 9:16

^{27a}J 9:15

^{28a}J 5:45

^{29a}Wj 3:6; 19:19; ^bJ 7:27; 8:14

^{31a}Rdz 18:23-32; Ps 34:16-18; 66:18-19; 145:19-20;

Prz 15:29; Łz 1:15; 59:1-2; Mi 3:4; J 15:7; Dz 10:35; Jk 5:16-18;

1J 5:14-15

^{33a}J 3:2; 5:36

dzisz? W końcu otworzył ci oczy. I odpowiedział: On jest prorokiem.^a

18 Żydzi jednak nie uwierzyli, że był on niewidomy i odzyskał wzrok, dopóki nie przywołali jego rodziców.

19 A gdy przyszli, zapytali ich: Czy to jest wasz syn, który – jak twierdzicie – urodził się niewidomy? Jak to się więc stało, że teraz widzi?

20 A rodzice odpowiedzieli: Wiemy, że to jest nasz syn i wiemy, że się urodził niewidomy,

21 lecz jak to się stało, że teraz widzi albo kto otworzył mu oczy – nie wiemy. Zapytajcie jego. Jest dorosły. Niech mówi sam za siebie.

22 Powiedzieli tak z obawy przed Żydami.^a Żydzi bowiem już wcześniej postanowili, że wyłączą z synagogi^b każdego, kto uzna Go za Chrystusa.

23 Właśnie dlatego rodzice uzdrowionego powiedzieli: Jest dorosły, zapytajcie jego.

24 Ponownie więc przywołali tego, który był niewidomy. Oddaj chwałę Bogu^a – powiedzieli. – My wiemy, że ten człowiek jest grzesznikiem.^b

25 Uzdrawiony odparł: Czy jest grzesznikiem – nie wiem. Wiem jedno: byłem niewidomy, a teraz widzę.

26 Zapytali go więc: Co ci uczynił? Jak otworzył ci oczy? **27** A on: Już wam powiedziałem.^a Nie dość wam? Co jeszcze chcecie usłyszeć? Może wy też chcecie zostać Jego uczniami?

28 Wtedy go znieważyli: To ty jesteś Jego uczniem. My jesteśmy uczniami Mojżesza.^a

29 My wiemy, że Bóg przemówił do Mojżesza,^a Ten natomiast – nie wiemy, skąd jest.^b

30 Uzdrawiony na to: A to dziwne. Wy nie wiecie, skąd jest, a On otworzył mi oczy.

31 Wiadomo, że Bóg nie wysłuchuje grzeszników, a tylko bogobojnych i posłusznych Jego woli.

32 Od wieków nie słyszano, aby ktoś otworzył oczy niewidomemu od urodzenia.

33 Gdyby ten człowiek nie był od Boga, nie mógłby nic zrobić.^a **34** Wtedy powiedzieli: Urodziłeś się cały w grzechach – i ty chcesz nas uczyć? I wyrzucili go.

35 Jezus usłyszał, że go wyrzucili, i gdy go odnalazł, zapytał: Czy ty wie-

rzysz^a w Syna Człowieczego?^b **36** On zaś na to: Kto to jest, Panie, abym mógł w Niego uwierzyć?^a **37** Jezus powiedział: Jest nim Ten, którego już widziałeś, a który teraz z tobą rozmawia.^a **38** A on: Wierzę, Panie! I złożył Mu pokłon.^a

39 Jezus odezwał się w te słowa: Przyszedłem na ten świat na sąd,^a aby niewidzący przejrzieli,^b a ci, którzy widzą, utracili wzrok.^c **40** Gdy to usłyszeli obecni przy Nim faryzeusze, zapytali: Czy my także jesteśmy niewidomymi?^a **41** Jezus im odpowiedział: Gdybyście byli niewidomymi, nie mielibyście grzechu. Ale ponieważ mówicie: Widzimy,^a wasz grzech nie przestał na was ciążyć.

Jezus dobrym pasterzem

10 Ręczę i zapewniam, kto do zagrody dla owiec nie wchodzi przez bramę,^a lecz wdzierając się w inny sposób, ten jest złodziejem i bandytą.^b **2** Ale kto wchodzi przez bramę, jest pasterzem owiec.^a **3** Temu odzwierny otwiera, a owce słuchają jego głosu. Woła on swoje owce po imieniu i wyprowadza je. **4** A gdy wypuści wszystkie swoje owce, idzie przed nimi, one zaś idą za nim, bo znają jego głos. **5** Za obcym jednak nie pójdą, raczej uciekną od niego, ponieważ nie znają głosu obcych. **6** Jezus opowiedział im tę przypowieść, lecz oni nie pojęli jej znaczenia.^a

7 Wówczas Jezus zwrócił się do nich ponownie: Ręczę i zapewniam: Ja jestem^a bramą^b dla owiec. **8** Wszyscy, ilu ich przyszło przede Mną, to złodziej i bandyta,^a lecz owce ich nie posłuchały. **9** Ja jestem bramą.^a Jeśli ktoś wejdzie przeze Mnie, będzie zbawiony, a gdy wejdzie i wyjdzie, znajdzie sobie pastwisko. **10** Złodziej przychodzi tylko po to, by kraść, zarzynać i niszczyć. Ja przyszedłem, aby owce miały życie^a i to życie w całej pełni.^b

11 Ja jestem dobrym pasterzem.^a Dobry pasterz oddaje za owce własne życie.^b **12** Najemnik, który nie jest paste-

35^J 3:15; ^bMt 8:20
36^{Rz} 10:13-14

37^J 4:26

38^aMt 8:2; 28:9;

Łk 17:15-16

39^J 3:17, 19; 5:22,

27, 30; 8:15-16;

12:47; ^bMt 11:5;

Łk 4:18; ^cMt 13:13-15

40^{Mt} 15:14; 23:26;

Rz 2:19; Obj 3:17

41^J 15:22, 24

Rozdział 10

1^J 10:7, 9;

^bJ 10:8, 10

2^aEz 34; Mt 9:36;

18:12-14; Mk 6:34;

14:27; J 10:11

6^aMk 9:32; J 16:25,

29

7^J 6:35; ^bPs 118:20;

Mt 7:13-14; J 10:9;

14:6

8^{Łk} 5:6-10; 12;

Jr 23:1-2; 50:6;

Ez 34:2-3; J 10:1

9^J 14:6

10^J 1:4; 3:15-16;

5:24; 40; 20:31;

^bPs 36:9; 65:12;

Rz 5:17; 2Kor 9:8;

Ef 3:18-19; Flp 4:19;

2P 1:11

11^aPs 23:1;

Łz 40:11; Ez 34:11-23;

Łk 15:4-7; Hbr 13:20;

1P 2:25; 5:4; Obj 7:17;

^bŁz 53:12; J 15:13;

1J 3:16

12^aMt 10:16;

Dz 20:29;

^bZa 11:16-17

14^a2Tm 2:19

15^aMt 11:27

16^aŁz 56:8; Dz 11:18;

2T 1:2; 3:6; ^bJ 11:52;

17:21; Ef 2:13-16;

^cEz 34:23; 37:24;

1P 2:25

17^aJ 3:35; 5:20

18^aMt 26:53; Flp 2:8;

^bJ 2:19; ^cJ 14:31;

15:10

19^J 6:52; 7:43; 9:16

20^aMk 3:22; J 7:20;

8:48; ^bMk 3:21

21^J 9:32

23^aDz 3:11; 5:12

24^aŁk 22:67; J 1:19;

16:25, 29

25^J 5:36; 10:38

26^aJ 8:47

28^J 3:15-16; 17:2;

^bŁz 66:22; J 6:39;

^cJ 17:12; 18:9

29^J 14:28; 17:2

30^aJ 14:10; 17:21-23

rzem ani właścicielem owiec, gdy widzi, że zbliża się wilk,^a porzuca owce i ucieka,^b wilk zaś porywa je i rozpędza. **13** Najemnik zachowuje się tak, dlatego że jest tylko najemnikiem i nie zależy mu na owcach.

14 Ja jestem dobrym pasterzem. Znam moje owce.^a One też Mnie znają, **15** podobnie jak Ojciec zna Mnie, a Ja znam mego Ojca.^a I za owce oddaję własne życie. **16** Mam też inne owce, nie należące do tej zagrody.^a Te również muszę sprowadzić. Będą one słuchać mojego głosu i powstanie jedno stado^b i jeden pasterz.^c

17 Ojciec dlatego Mnie kocha,^a że Ja oddaję swoje życie, by następnie je odzyskać. **18** Nikt nie odbiera mi życia. Oddaję je z własnej woli.^a Mam prawo je oddać i mam prawo je odzyskać.^b Takie polecenie otrzymałem od mego Ojca.^c

19 Słowa te wywołały kolejny rozłam^a wśród Żydów. **20** Wielu spośród nich mówiło: Ma demona,^a postradał zmysły!^b Dlaczego Go słuchacie? **21** Inni twierdzili: To nie są słowa człowieka opętanego przez demona. Czy demon może otwierać niewidomym oczy?^a

Jezus i Ojciec – jedno

22 Obchodzono wówczas w Jerozolimie rocznicę poświęcenia świątyni. Była zima **23** i Jezus przechadzał się po świątyni, po portyku Salomona.^a **24** Wtedy obstarpi Go Żydzi i zapytali: Jak długo będziesz trzymał nas w niepewności? Jeśli Ty jesteś Chrystusem, powiedz nam wyraźnie.^a **25** Jezus na to: Powiedziałem wam, lecz nie wierzycie. Świadczą o Mnie dzieła,^a których dokonuje w imieniu mego Ojca. **26** Wy jednak nie wierzycie, gdyż nie jesteście z moich owiec.^a **27** Moje owce słuchają mego głosu, Ja je znam, a one idą za Mną. **28** Ja też daję im życie wieczne.^a Nie zginą one na wieki^b i nikt nie wyrwie ich z mojej ręki.^c **29** Mój Ojciec, który mi je dał, przewyższa wszystkich^a i nikt nie zdoła ich wyrzucić z ręki mego Ojca. **30** Ja i Ojciec jesteśmy jedno.^a

31 Żydzi znów chwycili za kamienie, aby Go ukamienować.^a **32** Wtedy Jezus zapytał ich: Pokazałem wam wiele dobrych dzieł pochodzących od mojego Ojca. Za które z tych dzieł chcecie Mnie ukamienować? **33** Żydzi odpowiedzieli: Nie chcemy Cię ukamienować za dobre dzieło, ale za obrazę Boga^a oraz za to, że Ty, chociaż jesteś człowiekiem,^b czynisz siebie Bogiem.^c **34** Jezus na to: Czy w waszym Prawie nie zostało napisane: *Ja powiedziałem: Jesteście bogami*?^a **35** Jeśli autor nazwał bogami tych, do których skierowano Słowo Boże – a Pismo jest nienaruszalne^a – **36** to dlaczego wy Tego, którego Ojciec poświęcił^a i posłał na świat,^b oskarżacie o bluźnierstwo z powodu słów: Jestem Synem Bożym?^c **37** Jeśli nie dokonuję dzieł mojego Ojca, nie wierzcie Mi.^a **38** Jeśli jednak dokonuję, to choćbyście Mnie nie wierzyli, wierzcie tym dziełom,^a abyście poznali i rozumie- li, że we Mnie jest Ojciec, a Ja w Ojcu.^b **39** Po raz kolejny więc starali się Go schwycić, ale wymknął się im z rąk.^a **40** Następnie znów odszedł za Jordan, na miejsce, gdzie swego czasu chrzczył Jan,^a i tam pozostał. **41** A wielu przychodziło do Niego i mówiło: Jan wprawdzie nie dokonał żadnego znaku, ale wszystko, cokolwiek o Nim powiedział,^a było prawdą. **42** I wielu tam w Niego uwierzyło.^a

Wzbudzenie Łazarza

11 Był pewien chory, Łazarz z Betanii,^a miasteczka Marii i jej siostry Marty.^b **2** Chodzi o tę Marię, która później namaściła Pana pachnącym olejkiem i wytarła Jego stopy swoimi włosami.^a To właśnie jej brat Łazarz chorował. **3** Siostry posłały więc do Jezusa taką wiadomość: Panie, ten, z którym się przyjaźnisz, choruje. **4** Gdy Jezus to usłyszał, powiedział: Ostatecznie końcem tej choroby nie będzie śmierć, lecz objawienie chwały Boga.^a Za jej sprawą Syn Boży będzie uwielbiony. **5** Jezus zaś kochał Martę, jej siostrę i Łazarza. **6** Gdy więc usłyszał, że choru-

31^a 8:59; 11:8

33^a Kpł 24:16;
b Mt 26:63-66; J 5:18;
19:7; ^c J 1:1; Flp 2:6;
1 J 5:20

34^a Ps 82:6

35^a Mt 5:17-18;
Łk 16:17

36^a Jr 1:5; J 6:69;
^b J 3:17; 1 J 4:9; ^c J 5:17;
6:69

37^a J 5:36

38^a J 14:11; ^b J 14:10,
20; 17:21, 23

39^a Łk 4:30; J 7:30;
8:20, 59

40^a J 1:28

41^a J 1:27, 29, 30, 34;
3:28-30

42^a J 2:23; 7:31; 8:30;
11:45; 12:11, 42

Rozdział 11

1^a Mt 21:17;
^b Łk 10:38
2^a Mt 26:7; Mk 14:3;
Łk 7:38; J 12:3
4^a J 9:3
8^a J 8:59; 10:31
9^a J 8:12; 9:4-5;
12:35, 46
11^a Mt 9:24;
27:52; 1 Kor 11:30;
1 Tś 4:13-16
16^a Mt 10:3; J 14:5;
20:24-28; 21:2;
Dz 1:13
18^a Mt 21:17
19^a Jb 2:11
24^a Dn 12:2;
Łz 26:19; J 5:28-29;
6:39-40; Dz 24:15;
1 Kor 15:51-54
25^a J 1:4; 5:26; 6:35;
^b J 3:16; 6:39

je, jeszcze dwa dni pozostał tam, gdzie przebywał, **7** a dopiero potem powiedział do uczniów: Chodźmy znów do Judei. **8** Uczniowie zauważyli: Mistrzu! Dopiero co Żydzi próbowali Cię ukamienować,^a a Ty znów tam idziesz? **9** Jezus odpowiedział: Dzień przecież składa się z dwunastu godzin. Kto chodzi za dnia, nie potknie się, gdyż widzi światło tego świata.^a **10** Lecz jeśli ktoś chodzi w nocy, potknie się, ponieważ nie ma w sobie światła.

11 Po tych słowach dodał: Łazarz, nasz przyjaciel, zasnął,^a ale idę zbudzić go ze snu. **12** Wtedy uczniowie powiedzieli: Panie! Skoro zasnął, wyzdrowieje. **13** Jezus jednak miał na myśli jego śmierć, oni natomiast myśleli, że mówi o zwykłym śnie. **14** Wtedy Jezus powiedział im wyraźnie: Łazarz umarł. **15** I cieszę się, że Mnie tam nie było, bo chodzi mi o was. Pragnę, byście uwierzyli. A teraz chodźmy do niego. **16** Wówczas Tomasz,^a zwany Dydyμος,¹ powiedział do pozostałych uczniów: To my też chodźmy, żebyśmy razem z nim umarli.

17 Gdy Jezus przybył na miejsce, Łazarz był już od czterech dni w grobie. **18** A Betania^a leżała blisko Jerozolimy, około piętnastu stadiów.² **19** I wielu spośród Żydów zebrało się u Marty i Marii, aby je pocieszyć^a po stracie brata. **20** Gdy więc Marta usłyszała, że Jezus idzie, wysłała Mu na spotkanie. Maria pozostała w domu. **21** Marta natomiast zwróciła się do Jezusa: Panie! Gdybyś tu był, mój brat by nie umarł. **22** Ale i teraz wiem, że Bóg da Ci wszystko, o co Go poprosisz. **23** Jezus zapewnił: Zmartwychwstanie twój brat. **24** Marta na to: Wiem, że zmartwychwstanie – przy zmartwychwstaniu,^a w dniu ostatecznym. **25** Wtedy Jezus skierował do niej słowa: Ja jestem zmartwychwstaniem i życiem.^a Kto we Mnie wierzy, choćby nawet umarł – żyć będzie.^b **26** A każdy, kto żyje i wie-

¹ Lub: zwany Bliźniak.

² Tj. 2,8 km.

rzy we Mnie,^a nie umrze na wieki.^b Czy wierzysz w to? **27** Odpowiedziała: Tak, Panie! Ja wierzę, że Ty jesteś Chrystusem,^a Synem Bożym, który miał przyjść na świat.^b

28 Po tych słowach odeszła, zawołała swoją siostrę Marię i powiedziała jej na stronie: Nauczyciel^a tu jest i woła cie.

29 Ta zaś, gdy tylko to usłyszała, zaraz wstała i poszła do Niego. **30** Jezus natomiast jeszcze nie wszedł do miasteczka, lecz był w tym miejscu, gdzie Go spotkała Marta. **31** Żydzi więc, którzy byli z Marią i pocieszali ją, widząc, że się poderwała i wyszła, ruszyli za nią pewni, że idzie do grobu, aby tam płakać.

32 Gdy Maria dotarła tam, gdzie był Jezus, i zobaczyła Go, upadła Mu do nóg ze słowami: Panie, gdybyś tu był, mój brat by nie umarł. **33** Jezus, widząc jej łzy oraz łzy Żydów, którzy z nią przyszli, westchnął głęboko^a **34** i zapytał: Gdzie go położyliście? Chodź i zobacz, Panie – odpowiedzieli. **35** Jezus zapłakał.^a **36** A Żydzi zaczęli komentować: Patrzcie, jak go kochał. **37** Byli i tacy, którzy mówili: Czy ktoś, kto stworzył niewidomemu oczy,^a nie mógł sprawić, aby ten nie umarł?

38 Jezus znów westchnął głęboko i udał się do grobu. Grobem była grota. Wejście zamykał kamień.^a **39** Jezus polecił: Usuńcie ten kamień! Wtedy odezwała się Marta, siostra zmarłego: Panie! Będzie czuć, bo to jest czwarty dzień.^a **40** Jezus zwrócił się do niej: Czy ci nie powiedziałem, że jeśli uwierzysz, zobaczysz chwałę Boga?^a **41** Usunęli więc kamień. Jezus natomiast wznosił oczy w górę^a i powiedział: Ojcze, dziękuję Ci,^b że Mnie wysłuchałeś. **42** Ja wiem, że Mnie zawsze wysłuchujesz, ale powiedziałem to ze względu na tłoczących się wokół mnie ludzi.^a Chcę, by uwierzyli, że Ty Mnie posłałeś.^b **43** Po tych słowach zawołał donośnym głosem: Łazarzu, wyjdź! **44** I umarli wyszli. Jego nogi i ręce powiązane były pasami płótna,^a a twarz owinięta chustą.^b Jezus zwrócił się do przy-

26^aJ 3:15; **b**J 5:24; 6:50-51; 8:51
27^aMt 16:16; Łk 2:11; J 6:69; **b**J 6:14

28^aMt 26:18; J 13:13

33^aRz 8:26

35^aŁk 19:41; J 12:27; 13:21

37^aJ 9:7, 32

38^aMt 27:60; Mk 15:46; Łk 24:2; J 20:1

39^aJ 11:17

40^aJ 11:4

41^aJ 17:1; **b**Mt 11:25

42^aJ 12:30; **b**J 17:8, 21

44^aJ 19:40; **b**J 20:7

45^aJ 2:23; 7:31; 8:30;

10:42; 12:11, 42

46^aJ 11:57

47^aPs 2:2; **b**J 2:11;

23; 3:2; 4:54; 6:2, 14

49^aMt 26:3; J 18:13

50^aJ 18:14

51^aRdz 50:20

52^aLz 49:6; J 10:16;

17:21; 1J 2:2;

Ef 2:11-22

53^aMt 12:14; 26:4;

J 5:18; 7:1, 25;

8:37, 40

54^aJ 7:1; **b**2Sm 13:23

55^aWj 12:13-14,

23, 27; Mt 26:1-2;

Mk 14:1; J 2:13; 6:4;

13:1; **b**2Krn 30:17-19;

J 18:28

56^aJ 7:11

Rozdział 12

1^aKpł 23:5; J 11:55;

bJ 11:43-44

byłych: Rozwiążcie go i pozwólcie mu odejść.

Jezus i rozgrywki polityczne

(Mt 26:1-5; Mk 14:1-2; Łk 22:1-2)

45 Po tym wydarzeniu wielu Żydów, którzy przyszli do Marii i widzieli, czego Jezus dokonał, uwierzyło w Niego.^a **46** Niektórzy zaś poszli i opowiedzieli o tym faryzeuszom.^a

47 W związku z tym arcykapłani i faryzeusze zwołali Wysoką Radę i zaczęli się zastanawiać: Co tu robić?^a Człowiek ten dokonuje wielu znaków.^b

48 Jeśli Go tak zostawimy, wszyscy w Niego uwierzą. Wówczas wkroczą Rzymianie i zabiorą nam i to miejsce, i naród. **49** Wtedy jeden z nich, Kajfasz,^a który tego roku był arcykapłanem, powiedział: Wy nic nie rozumiecie **50** i nie bierzecie pod uwagę, że lepiej jest dla nas, aby jeden człowiek umarł za lud,^a niż aby cały naród zginął. **51** Nie mówił tego jednak sam z siebie, ale jako sprawujący tego roku urząd arcykapłana wypowiedział prorocтво, że Jezus ma umrzeć za naród^a – **52** i nie tylko za naród, ale także po to, aby zebrać w jedno rozproszone dzieci Boga.^a **53** W tym zatem dniu postanowili, że Go zabiją.^a **54** Dlatego Jezus nie chodził już wśród Żydów jawnie,^a ale odszedł stamtąd w okolice pustyni, do miasta zwanego Efraim,^b i tam przebywał wraz z uczniami.

55 Tymczasem zbliżała się Pascha^a żydowska i wielu z tej okolicy poszło przed Paschą do Jerozolimy, aby się oczyścić.^b **56** Szukali więc Jezusa, a stojąc w świątyni, rozważali: Jak myślicie? Przyjdzie na święto, czy raczej nie?^a **57** Arcykapłani zaś i faryzeusze wydali nakaz, aby ten, kto zna miejsce Jego pobytu, wskazał je, tak by mogli Go schwycić.

Namaszczenie Jezusa

(Mt 26:6-13; Mk 14:3-9)

12 Na sześć dni przed Paschą^a Jezus przyszedł do Betanii, gdzie mieszkał Łazarz,^b którego wzbudził

z martwych. **2** Tam też przygotowali Mu ucztę. Marta^a usługiwała, a Łazarz był jednym z tych, którzy wraz z Nim spoczywali przy stole.

3 Maria natomiast wzięła funt¹ czystego, bardzo drogiego olejku nardowego, namaściła stopy Jezusa i wytarła je swoimi włosami.^a Wówczas dom wypełnił się zapachem perfum. **4** A Judasz Iskariot, jeden z Jego uczniów, ten, który miał Go wydać,^a powiedział: **5** Dlaczego nie sprzedano tych perfum? Można by za nie uzyskać sumę trzystu denarów² i rozdać pieniądze ubogim.^a **6** Powiedział to nie z troski o ubogich, lecz dlatego, że był złodziejem. A ponieważ opiekował się sakiewką,^a podkładał z tego, co do niej wkładano. **7** Jezus odpowiedział: Zostaw ją! Zachowała to na dzień mojego pogrzebu.^a **8** Ubodzy zawsze będą pośród was.^a Ja – nie zawsze.

9 Gdy spory tłum Żydów dowiedział się, gdzie jest, przyszedł nie tylko ze względu na Jezusa, ale także po to, aby zobaczyć Łazarza, którego wzбудził On z martwych.^a **10** Arcykapłani natomiast postanowili zabić także Łazarza. **11** Z jego powodu bowiem wielu Żydów odeszło i zaczęło wierzyć w Jezusa.^a

Wjazd Jezusa do Jerozolimy

(Mt 21:1-11; Mk 11:1-11; Łk 19:28-40)

12 Nazajutrz ogromny tłum, który przybył na święto,^a usłyszał, że Jezus idzie do Jerozolimy. **13** Ludzie zatem wzięli gałązki palm,^a wyszli Mu na spotkanie i wołali:

Hosanna!

*Błogosławiony Ten, który
przychodzi w imieniu Pana!^b*

oraz:

Krół Izraela!^c

14 A Jezus znalazł osiołka i wsiadł na niego – tak jak jest napisane:

15 *Nie bój się, córko Syjonu!^a
Oto przychodzi twój król,
siedząc na źrebięciu oslicy.^b*

^{2a}Łk 10:38-42

^{3a}J 11:2

^{4a}Mt 10:4; J 6:71;
13:21, 26

^{5a}Mt 19:21

^{6a}J 13:29

^{7a}J 19:40

^{8a}Pwt 15:11

^{9a}J 11:43

^{11a}J 11:45

^{12a}Pwt 16:16

^{13a}Kpł 23:40;

^bPs 118:26;

^cMt 27:37, 42; J 1:49

^{15a}Lz 62:11; ^bZa 9:9

^{16a}Mk 9:32; ^bJ 7:39;

^cJ 2:22; 14:26

^{17a}J 11:43-44

^{19a}J 11:48

^{20a}J 7:35; Dz 8:27;

11:20

^{21a}J 1:43-46;

^bŁk 19:3; 23:8

^{22a}J 1:44

^{23a}Mt 26:18; J 2:4;

7:30; 13:1; ^bJ 13:31-

32; 17:1

^{24a}1Kor 15:36;

^bMt 13:8; J 15:8

^{25a}Mt 10:39; 16:25;

Mk 8:35; Łk 17:33;

^bŁk 14:26; J 10:11, 15,

17, 18; ^cMt 25:46

^{26a}J 14:3; 17:24;

^{28a}Kor 5:8; Flp 1:23;

Tłs 4:17

^{27a}Ps 6:3; 42:6,

12; Mt 26:37-38;

^bMt 26:39; ^cJ 13:1

^{28a}J 13:31-32; 17:1;

^bMt 3:17; 17:5

^{30a}Wj 19:9; J 11:42

^{31a}J 16:11; ^bJ 14:30;

16:11; 2Kor 4:4;

Ef 2:2; 1J 4:4; 5:19

16 Początkowo Jego uczniowie nie rozumieli,^a o co chodzi. Lecz gdy Jezus został uwielbiony,^b wtedy sobie przypomnieli,^c że Jego dotyczyła ta słowa i dlatego tak został przywitany. **17** A zatem składał świadectwo tłum, który z Nim był, gdy wywołał Łazarza z grobu i wzбудził go z martwych.^a **18** Tłum też wyszedł Mu na spotkanie, gdyż ludzie usłyszeli, że dokonał tego znaku. **19** Stąd faryzeusze zarzucali sobie: Zobaczcie, że nic wam się nie udaje. Oto cały świat poszedł za Nim.^a

Jezus ziarnem pszenicy

20 Wśród tych, którzy przybyli, aby w czasie święta złożyć hołd Bogu, byli też pewni Grecy.^a **21** Podeszli oni do Filipa^a z Betsaidy w Galilei z taką prośbą: Panie, chcemy spotkać się z Jezusem.^b **22** Filip poszedł z tym do Andrzeja,^a a następnie obaj przyszli do Jezusa. **23** Wówczas Jezus powiedział: Nastąpiła godzina,^a aby został uwielbiony Syn Człowieczy.^b **24** Ręczę i zapewniam was, jeśli ziarno pszenicy wrzucone w ziemię nie obumrze,^a zostaje pojedynczym ziarnem, lecz jeśli obumrze, wydaje obfity plon.^b **25** Kto kocha swoje życie, straci je,^a a kto nie nawidzi swojego życia^b w tym świecie, uchroni je dla życia wiecznego.^c **26** Jeśli ktoś chce Mi służyć, niech idzie za Mną, a tam, gdzie Ja jestem, będzie także mój sługa.^a Jeśli ktoś chce Mi służyć, uczci go mój Ojciec.

27 Teraz moja dusza jest w trwodze,^a i co mam powiedzieć? Ojcze,^b wybaw Mnie od tej godziny?^c Przecież dla tej godziny przyszedłem. **28** Ojcze, uwielbij swoje imię!^a Wtedy z nieba rozległ się głos.^b Uwielbiłem i jeszcze uwielbię! **29** Wówczas tłum, który tam stał i słyszał, mówił, że zagrzmiało. Inni twierdzili: Anioł do Niego przemówił. **30** Natomiast Jezus wyjaśnił: Nie ze względu na Mnie rozległ się ten głos, ale ze względu na was.^a **31** Teraz odbywa się sąd^a nad tym światem. Teraz władca tego świata^b zostanie wyrzu-

¹ Tj. litrę, 109 g lub 327 g.

² Tj. sumę rocznych dochodów.

cony. **32** A gdy Ja będę podniesiony^a z ziemi, wszystkich pociągnę^b do siebie. **33** Powiedział to, by zaznaczyć, jaką śmiercią ma umrzeć.^a

34 Wtedy z tłumu padło pytanie: Ze słuchania Prawa wiemy, że Chrystus jest wieczny,^a na jakiej więc podstawie twierdzisz, że Syn Człowieczy musi być podniesiony? Kim jest ten Syn Człowieczy?^b **35** Jezus powiedział: Jeszcze przez krótki czas^a jest wśród was światło.^b Chodźcie, dopóki je macie, aby nie zawładnęła wami ciemność.^c Bo kto chodzi w ciemności, nie wie, dokąd idzie.^d **36** Dopóki macie światło,^a wierzcie w światło, abyście się stali synami światła.^b Po tych słowach Jezus odszedł i ukrył się przed nimi.^c

Przyczyny i skutki niewiary w Jezusa

37 I chociaż na ich oczach dokonał tak wielu znaków,^a nie wierzyli w Niego, **38** tak że wypełniło się Słowo wypowiedziane przez proroka Izajasza:

Panie, kto uwierzył naszej wieści i komu objawiono ramię Pana?^a

39 Nie byli w stanie uwierzyć dlatego, że znów, jak stwierdza Izajasz:

40 Zaślepił ich oczy i znieczulił ich serce, aby nie widzieli oczami i nie rozumieli sercem, i nie zawrócili, abym ich uleczył.^a

41 Izajasz powiedział tak dlatego, że zobaczył Jego chwałę i mówił o Nim.^a

42 Niemniej jednak wielu przywódców uwierzyło w Jezusa,^a ale ze względu na faryzeuszów nie przyznawali się do tego, aby uniknąć wyłączenia z synagogi.^b **43** Chodziło im bowiem bardziej o uznanie ze strony ludzi niż o chwałę Bożą.^a

44 Jezus natomiast zawołał: Kto wierzy we Mnie, nie we Mnie wierzy, ale w Tego, który Mnie posłał.^a **45** Kto Mnie widzi, widzi Tego, który Mnie posłał.^a **46** Ja przyszedłem na świat jako światło,^a aby nikt, kto we Mnie wierzy,

32^a Iz 11:10; J 3:14; 8:28; ^bJ 6:44

33^a J 18:32

34^a Ps 89:5, 37; 110:4; Iz 9:6; Ez 37:25; Dn 7:14; ^bMt 8:20; J 3:14

35^a J 7:33; ^bJ 9:5; 12:46; Ef 5:8; 1J 1:5; ^cJ 1:5; ^dJ 8:12; 11:10; 1J 2:11

36^a J 8:12; 9:5; 12:46; ^bLk 16:8; Ef 5:8; 1Ts 5:5; ^cJ 8:59

37^a J 2:11

38^a Iz 53:1; Rz 10:16

40^a Iz 6:10; Mt 13:13-15

41^a Iz 6:1-4; Łk 24:27

42^a J 7:48; 12:11; ^bJ 7:13; 9:22

43^a 1Sm 15:30; J 5:44; Rz 2:29

44^a Mt 10:40; J 5:24

45^a J 14:9

46^a J 1:4; 8:12; 9:5; 12:36; ^bJ 3:19; 12:35

47^a Mt 7:26; ^bJ 3:17; 8:15

48^a Łk 10:16; ^bPwt 18:18-19; J 5:45; Hbr 4:12

49^a J 17:8; ^bJ 14:31

50^a J 8:26, 28; 14:24

Rozdział 13
1^a Kpl 23:5; ^bJ 12:23; 17:1; ^cJ 16:28; ^dJ 15:9; 13; Ga 2:20; 1J 3:16

2^a Łk 22:3; J 6:70-71; 13:27; ^bMt 10:4; J 13:27

3^a Mt 11:27; 28:18; J 3:35; ^bJ 8:42; 16:27-28; 17:8

4^a Mt 11:29; 20:28; Łk 12:37

6^a 1P 5:2-3

10^a 1P 3:5; ^bJ 15:3

nie pozostał w ciemności.^b **47** I jeśli by ktoś słuchał moich słów, lecz nie stosował się do nich,^a nie Ja będę go sądził; nie przyszedłem bowiem, aby sądzić^b świat, ale aby świat uratować. **48** Kto Mnie odrzuca i nie przyjmuje moich słów,^a ma swego sędziego: Słowo, które wygłosiłem, osądzi go^b w dniu ostatecznym. **49** Nie powiedziałem nie sam od siebie. To Ojciec, który Mnie posłał,^a polecił mi,^b co mam mówić i głosić. **50** A wiem, że Jego przykazanie jest życiem wiecznym. To zatem, co Ja mówię, mówię tak, jak mi polecił Ojciec.^a

Ostatnia wieczerza

13 Przed świętem Paschy^a Jezus był już świadom, że nadeszła godzina^b Jego przejścia z tego świata do Ojca.^c Chciał więc pokazać tym, którzy należeli do Niego i których pokochał w tym świecie, że ich kocha bez reszty.^d **2** Trwała wieczerza. Diabeł zasiał już w sercu Judasza,^a syna Szymona Iskariota, myśl o wydaniu Go.^b **3** Jezus wiedział, że Ojciec przekazał wszystko w Jego ręce.^a Wiedział, że wyszedł od Boga^b i że do Boga odchodzi. **4** W tych okolicznościach wstał od wieczerzy, złożył swe wierzchnie szaty, wziął płócienny ręcznik i przepasał się nim.^a **5** Następnie nalał wody do miednicy, zaczął myć nogi uczniów i wycierać ręcznikiem, którym był przepasany. **6** Gdy podszedł do Szymona Piotra, ten Go zapytał: Panie, Ty mi chcesz myć nogi?^a **7** Jezus odpowiedział: Tego, co Ja czynię, ty teraz nie rozumiesz. Przyjdzie jednak chwila, gdy stanie się to dla ciebie jasne. **8** Piotr nie mógł się z tym pogodzić: Za nic w świecie nie będiesz mył mi nóg! A Jezus na to: Jeśli cię nie umyję, nie będziesz miał ze Mną udziału. **9** Szymon Piotr zmienił więc zdanie: Panie – powiedział – myj nie tylko moje nogi, ale i ręce, i głowę. **10** Jezus odpowiedział: Wykapany^a człowiek nie musi myć nic poza nogami. Jest cały czysty. Wy też jesteście czysti,^b

ale nie wszyscy. **11** Jezus bowiem był świadom, kto ma Go wydać,^a i właśnie dlatego powiedział, że nie wszyscy są czysti.

12 Gdy więc umył im nogi, włożył swe szaty, ponownie usiadł i powiedział: Czy rozumiecie, co wam uczyniłem?

13 Wy zwracacie się do Mnie: Nauczycielu i Panie.^a I słusznie czynicie, bo Nim jestem. **14** Jeśli zatem Ja, Pan i Nauczyciel, umyłem wam nogi,^a wy również powinniście sobie nawzajem to czynić. **15** Dałem wam bowiem przykład,^a abyście i wy czynili tak, jak Ja wam uczyniłem. **16** Ręczę i zapewniam: Sługa nie jest większy od swego pana^a ani posel od tego, który go posyła. **17** Skoro już o tym wiecie, jesteście szczęśliwi – o ile będziecie tak postępować.^a

18 Nie mam na myśli was wszystkich. Ja wiem, kogo wybrałem.^a Lecz niech wypełni się Pismo:^b *Ten, który je mój chleb, wystąpił przeciwko Mnie zdradziecko.*^{c1} **19** Mówię wam o tym teraz, uprzedzając bieg zdarzeń,^a abyście, gdy będzie po wszystkim, uwierzyli, że to Ja jestem.^b **20** Ręczę i zapewniam, kto przyjmuje tego, którego Ja posyłam, Mnie przyjmuje; a kto Mnie przyjmuje, przyjmuje Tego, który Mnie posłał.^a

Zapowiedź zdrady

(Mt 26:20-25; Mk 14:17-21; Łk 22:21-23)

21 Po tych słowach Jezus poruszywszy do głębi^a wyznał: Ręczę i zapewniam, jeden z was Mnie wyda. **22** Uczniowie zaczęli przyglądać się sobie nawzajem niepewni, o kim mówi. **23** A jeden z Jego uczniów – ten, którego Jezus kochał^a – spoczywał obok Jezusa. **24** Szymon Piotr dał mu zatem znak, by się dowiedział, o kogo chodzi. **25** Ten więc, ponieważ był przy Jezusie, zapytał: Panie! Kto to jest? **26** Jezus odpowiedział: Ten, któremu Ja podam umoczony kawałek chleba.

11^a 6:64, 70-71

13^a Mt 23:8, 10; 26:18; J 11:28; Dz 2:36; 10:36; Rz 10:9; 14:8; 1Kor 8:6; 12:3; Flp 2:11; Kol 2:6, 10
14^a Łk 22:27; Flp 2:5; 1Tm 5:10; 1P 5:5
15^a 1Tm 4:12; 1P 2:21; 1J 2:6
16^a Mt 10:24; Łk 6:40; J 15:20

17^a Mt 7:24; Łk 11:28; Jk 1:22, 25

18^a J 6:70-71; 15:16; 19; ^bMt 1:22; J 17:12; ^cPs 41:10; Mt 26:23

19^a J 14:29; 16:4; ^bJ 4:26; 8:24, 28, 58

20^a Mt 10:40; Łk 9:48

21^a J 11:33

23^a J 19:26; 20:2; 21:7, 20

27^a Łk 22:3; J 13:2
29^a J 12:6

31^a J 7:39; 12:23;

17:1, 5

32^a J 12:28; 17:1

33^a J 7:33; ^bJ 7:34;

34^a J 15:12, 17;

1J 2:7-11; 3:11;

23; 2J 5;

^bKpł 19:18; Ef 5:2;

1Ts 4:9; 1P 1:22;

1J 4:7, 19

35^a 1J 3:14, 16; 4:20

36^a J 7:34; 13:33;

^bJ 21:19

38^a J 18:27

Następnie umoczył kawałek chleba i podał Judaszowi, synowi Szymona Iskariota. **27** I wtedy, gdy Judasz wziął kawałek chleba, wstał w niego szatan.^a Jezus powiedział więc do niego: Spełniaj czym prędzej swój zamiar. **28** Nikt ze spoczywających przy stole nie zrozumiał jednak, o co chodzi. **29** Niektórzy przypuszczali nawet, że ponieważ Judasz zarządzał sakiewką,^a Jezus posyła go, by kupił, czego im trzeba na święto, albo by dał coś ubogim. **30** On zatem wziął ten kawałek i natychmiast wyszedł. A była noc.

MOWA POŻEGNALNA

31 Po jego wyjściu Jezus powiedział: Teraz Syn Człowieczy będzie uwielbiony^a i w Nim Bóg odbierze sobie chwałę. **32** Jeśli Bóg w Nim odbierze sobie chwałę,^a to również Bóg w sobie otoczy Go chwałą – otoczy Go chwałą już wkrótce. **33** Drogie dzieci! Jeszcze chwilę jestem z wami.^a Będziecie Mnie szukać.^b Mówię wam teraz to, co niegdyś Żydom, że gdzie Ja idę, wy przyjść nie zdołacie.^c

Zaproszenie do wzajemnej miłości

34 Daję wam nowe przykazanie:^a Kochajcie się wzajemnie; kochajcie jedni drugich tak, jak Ja was ukochałem.^b **35** Po tym wszyscy poznają, że jesteście moimi uczniami, jeśli jedni drugich darzyć będziecie miłością.^a

Zapowiedź załamania się Piotra

Mt 26:31-35; Mk 14:27-31; Łk 22:31-34)

36 Wtedy Szymon Piotr zwrócił się do Niego: Panie, dokąd idziesz? Jezus odpowiedział: Tam, dokąd idę, teraz iść za Mną nie możesz,^a jednak potem pójdziesz.^b **37** Piotr ciągnął dalej: Panie! Dlaczego teraz nie mogę iść za Tobą? Życie moje oddam za Ciebie. **38** Jezus odpowiedział: Oddasz za Mnie swoje życie? Ręczę i zapewniam: Zanim zapieje kogut, trzy razy się Mnie wyprzesz.^a

¹ Idiom: *podniósł na Mnie swoją piętę*.
Cytat za G.

Jezus drogą, prawdą i życiem

14 Nie ulegajcie trwodze!^a Wierzcicie¹ w Boga^b – i we Mnie wiercie. **2** W domu mojego Ojca^a jest wiele mieszkań.^b Gdyby było inaczej, powiedziałbym wam, bo przecież idę^c przygotować wam miejsce. **3** A gdy pójdę i przygotuję wam miejsce, przyjdę znowu^a i wezmę was do siebie, abyście i wy byli tam, gdzie Ja jestem.^b **4** A tam, dokąd Ja idę, drogę znacie.

5 Wtedy odezwał się Tomasz:^a Panie, nie wiemy, dokąd idziesz, skąd możemy znać drogę? **6** Jezus odpowiedział: Ja jestem drogą,^a prawdą^b i życiem.^c Nikt nie przychodzi do Ojca inaczej, jak tylko przeze Mnie.^d **7** Skoro Mnie znacie,^a poznacie i mojego Ojca; od teraz też Go znacie^b – i zobaczyliście Go.

Jezus Bogiem widzialnym

8 Wtedy Filip^a wtąpił: Panie, pokaż nam Ojca, a to nam wystarczy. **9** Jezus odpowiedział: Tyle czasu jestem z wami i jeszcze Mnie nie poznałeś, Filipie? Kto Mnie zobaczył, zobaczył Ojca.^a Jak możesz mówić: Pokaż nam Ojca? **10** Czy nie wierzysz, że Ja jestem w Ojcu, a Ojciec we Mnie?^a Słów, które do was kieruję, nie wypowiadał od siebie.^b To Ojciec, który jest obecny we Mnie, dokonuje swoich dzieł. **11** Wiercie mi, że Ja jestem w Ojcu, a Ojciec we Mnie; a jeśli to dla was za trudne, niech was przekonają choćby same dzieła.^a

Niezwykłe możliwości wierzących

12 Ręczę i zapewniam, kto wierzy we Mnie, będzie również dokonywał takich dzieł, jakich Ja dokonuję, i dokonam większych niż te,^a gdyż Ja idę do Ojca.^b **13** I o cokolwiek poprosilibyście w moim imieniu,^a tego dokonam, aby Ojciec był uwielbiony^b w Synu – **14** jeśli o coś Mnie poprosicie^a w moim imieniu, spełnię to.

Rozdział 14

¹J 14:27; ^bPs 4:6; Mk 11:22
²J 12:16, 21; Ef 2:21-22; 1Tm 3:15; Hbr 3:6; 1P 2:5; ^bJ 14:23;
²Kor 5:1; Hbr 11:10; ^cJ 7:33; 13:3, 33, 36; 14:28; 16:5
³Mt 16:27; J 14:18, 28; Flp 3:20; ^bJ 12:26; 14:20, 23; 17:21, 24
⁵J 11:16
⁶Ef 2:18; Hbr 10:20; ^bJ 1:14, 17; 8:32; 14:17; ^cJ 1:4; 11:25; Kol 3:4; 1J 5:12;
^dDz 4:12; Rz 5:1-2
⁷J 8:19; ^bJ 1:18; 1J 2:13
⁸J 1:43
⁹J 12:45; Kol 1:15; Hbr 1:3
¹⁰J 10:30, 38; 14:20; 17:21; ^bJ 7:16; 12:49; 14:24; 16:13
¹¹J 5:36; 10:25, 38
¹²Mt 21:21; Mk 16:17-18; Łk 10:17; J 5:20; ^bJ 7:33; 14:2, 28
¹³Mt 7:7; J 15:16; 16:23-24; ^bJ 12:28; 13:31; 17:1
¹⁴Jr 29:12; Mk 11:24; Łk 11:9; J 15:7; Łk 1:6; 1J 3:22; 5:14
¹⁵Ps 103:18; J 15:10; 16:27; 1J 2:3-5; 3:22, 24; 5:3; 2J 6
¹⁶J 15:26; 16:7; 1J 2:1
¹⁷J 7:39; 15:26; 16:13; 20:22; 2Kor 3:17; 1J 5:6; ^bRz 8:9, 11; 1Kor 2:14; 1J 2:27
¹⁸1Krl 6:13; J 14:3
¹⁹J 7:33; 12:35; 16:16; ^bGa 2:20; ^cJ 3:16; 6:57; Flp 1:21
²⁰J 10:38; 14:10-11; ^bJ 15:4; 17:21; Rz 8:1; 1Kor 1:30; ^cJ 17:23; Rz 8:9; 2Kor 13:5; Kol 1:27
²¹J 14:15; 15:10; 16:27; 1J 5:3; 2J 6; ^bPwt 7:13; ^dDz 10:40
²²Dz 10:41
²³1J 2:5; ^bJ 14:2-3; Rz 8:9, 11; Ef 3:17
²⁴Pwt 18:18; J 7:16; 8:28; 12:49-50; 14:10
²⁶Dz 2:33; ^bJ 16:13; 1J 2:20, 27
²⁷Lb 6:26; Ps 85:9; Łk 2:14; 24:36; J 16:33; Rz 16:20; Flp 4:7; Kol 3:15; ^bMt 14:27; J 14:1
²⁸J 14:2; ^bMt 16:27; J 14:18;

Obietnica przyjścia Ducha Prawdy

15 Jeśli darzycie Mnie miłością, będziecie wypełniać moje przykazania.^a **16** Ja natomiast będę prosił Ojca i On da wam innego Opiekuna,^{a2} aby był z wami na wieki – **17** Ducha Prawdy,^a którego świat nie może przyjąć, bo Go nie widzi ani nie zna. Wy Go znacie, ponieważ trwa przy was i będzie w was.^b **18** Nie zostawię was sierotami. Przyjdę do was.^a **19** Jeszcze chwila,^a a świat nie będzie Mnie już oglądał; lecz wy Mnie będziecie oglądać, bo Ja żyję^b i wy będziecie żyli.^c **20** W tym dniu wy sami poznacie, że Ja jestem w moim Ojcu^a i wy we Mnie,^b a Ja w was.^c **21** Ten, kto zna moje przykazania i wypełnia je, jest człowiekiem, który Mnie kocha.^a Tego z kolei, który Mnie kocha, miłością otoczy mój Ojciec^b i Ja będę go kochał, i objawię mu samego siebie.^c

22 Judasz, lecz nie Iskariot, zwrócił się do Niego: Panie, dlaczego zamierzasz objawić samego siebie nam, a nie światu?^a **23** Jezus odpowiedział: Jeśli ktoś Mnie kocha, będzie wypełniał moje Słowo^a i mój Ojciec otoczy go miłością. Do takiej osoby przyjdziemy i zatrzymamy się^b u niej. **24** Kto Mnie nie kocha, nie wypełnia moich słów, a Słowo, którego słuchacie, nie jest moim Słowem. Pochodzi ono od Ojca, który Mnie posłał.^a **25** To już wam powiedziałem, gdy przebywałem z wami. **26** Natomiast Opiekun, Duch Święty,^a którego Ojciec pošle w moim imieniu, On was wszystkiego nauczy^b i przypomni wam wszystko, co Ja wam powiedziałem.

Jezus dawcą pokoju

27 Pokój zostawiam wam, mój pokój^a wam daję; daję wam go inaczej niż daję świat. Nie ulegajcie trwodze, nie bójcie się.^b **28** Słyszeliście, że wam powiedziałem: Odchodzę,^a lecz przyjdę do was.^b Gdybyście darzyli Mnie miłością,

² *Opiekun*, gr. παράκλητος (*parakletos*), oznacza opiekuna, orędownika, rzecznika, protektora i obrońcę.

¹ Lub: *Wiercie*.

cieszylibyście się, że idę do Ojca,^c gdyż Ojciec jest większy niż Ja.^d **29** Mówię wam o tym teraz, uprzedzając bieg zdarzeń,^a abyście uwierzyli, gdy się dokonają. **30** Nie będę już z wami długo rozmawiał. Władca tego świata^a jest już bowiem w drodze. We Mnie jednak nie ma nic, na co mógłby się powołać, nic, co by mogło nas łączyć. **31** Niech jednak świat się przekona, że kocham Ojca i że czynię tak, jak mi Ojciec polecił.^a Wstańcie, chodźmy stąd.

Jezus prawdziwą winoroślą

15 Ja jestem^a prawdziwą winoroślą,^b a mój Ojciec jest winogrodnikiem. **2** Uswa¹ każdy pęd we Mnie nie przynoszący owocu^a i oczyszcza każdy, który owoc przynosi,^b aby owocował obficie. **3** Wy już jesteście czyści dzięki Słowu,^a które wam przekazałem. **4** Przede wszystkim trwajcie we Mnie^a – a Ja w was.^b Podobnie jak pęd nie może przynieść owocu sam z siebie, jeśli nie tkwi w winorośli,^c tak i wy, jeśli nie będziecie trwali we Mnie. **5** Ja jestem winoroślą – wy pędami.^a Kto trwa we Mnie, a Ja w nim, ten przynosi obfity owoc, bo beze Mnie nie jesteście w stanie nic uczynić.^b **6** Jeśli ktoś nie trwa we Mnie, zostanie wyrzucony jak pęd i uschnie. Takie zbiera się, rzuca w ogień – i płoną.^a **7** Jeśli pozostaniecie we Mnie i moje słowa pozostaną w was,^a proście o cokolwiek chcecie, a stanie się wam^b – **8** przez to mój Ojciec zostanie uwielbiony,^a byście przynieśli obfity owoc i okazali się moimi uczniami.^{b2}

Prawdziwa miłość i przyjaźń

9 Jak Mnie ukochał Ojciec,^a tak Ja was ukochałem. Trwajcie w mojej miłości.^b **10** Jeśli wypełnicie moje przykazania, będziecie trwać w mojej miłości, jak i Ja wypełniłem przykazania mego Ojca^a i trwam w Jego miłości.^b **11** Powie-

28^c J 14:12; 16:16; 20:17; ^dJ 10:29
29^a J 13:19; 16:4
30^a J 12:31; 16:11; Ef 2:2
31^a J 10:18; 12:49

Rozdział 15

1^a J 6:35; ^bPs 80:9-12; Iz 5:1-7; Jr 2:21; Ez 15:2; 19:10
2^a Mt 3:10; 15:13; ^bPs 1:3; 92:15; Mt 3:8; 7:20; Ga 5:22; Ef 5:9; Flp 1:11
3^a J 13:10; 17:17; 1Kor 6:11; Ef 5:26
4^a J 6:56; 1J 2:24, 28; ^bJ 14:17; 20; Rz 8:9; 2Kor 13:5; Kol 1:27; 1J 2:27; ^cRz 11:17-18
5^a 1Kor 12:12, 27; ^bJ 5:19, 30; 2Kor 3:5-6; Flp 4:13
6^a Ez 15:4; Mt 3:10; 7:19; 1Kor 3:15; Hbr 6:8
7^a Kol 3:16;
8^a Mk 11:24; J 14:13; 16:23-24; 1J 3:22
9^a J 12:28; 13:31; 14:13; 17:1, 4;
^bLk 14:26, 33; J 8:31
9^a J 3:35; 17:23, 26; ^b1J 4:16
10^a J 8:29; ^bJ 14:21, 23; 1J 5:3
11^a J 10:10; 16:22, 24; 17:13; 1J 1:4
12^a J 13:34-35; 15:17; Rz 13:8; 1Ts 4:9; 1P 1:22; 4:8; 1J 3:11, 14, 23; 4:21; 2J 6;
^bEf 5:2
13^a J 10:11; Rz 5:7-8; 1J 3:16
14^a 2Krn 20:7; Prz 18:24; Iz 41:8; Lk 12:4; Jk 2:23;
^bMt 12:50; J 8:31
15^a J 8:26
16^a Lk 6:13; J 6:70; 13:18; 15:19; Ef 1:4; ^bRz 7:4; ^cJ 14:13-14; 16:23-24, 26
17^a J 13:34; 1J 3:11, 23; 2J 5
18^a Iz 66:5; Mt 10:22; 24:9; Lk 6:22; J 17:14; 1J 3:13; ^bJ 7:7
19^a J 17:14-16; 1J 4:4-5
20^a Mt 10:24; J 13:16; ^bJ 5:16; Dz 9:4-5;
^cMt 5:10-11; Dz 26:10-11; Ga 1:13; 2Tm 3:12; 1P 4:14, 16; Obj 2:3
21^a Mk 13:13;
^bDz 5:41; 9:14; ^cJ 16:3
22^a J 9:41; Rz 1:20; 2:1
23^a Lk 10:16; ^bJ 5:23; 1J 2:23

działem wam to po to, aby moja radość gościła w was i aby wasza radość była pełna.^a **12** Takie jest moje przykazanie: Kochajcie się nawzajem,^a jak Ja was ukochałem.^b **13** Największą miłość okazuje ten, kto swoje życie oddaje^a za przyjaciół. **14** Wy jesteście moimi przyjaciółmi,^a jeśli czynicie to, co wam przykazuję.^b **15** Nie nazywam was już sługami, bo sługa nie wie, co czyni jego pan; lecz nazwałem was przyjaciółmi, gdyż oznajmiłem wam wszystko, co słyszałem od mojego Ojca.^a **16** Nie wy Mnie wybraliście, ale Ja was wybrałem^a i przeznaczyłem was, żebyście szli i przynosili owoc,^b a wasz owoc trwał, aby Ojciec spełnił wam wszystko to, o co poprosicie w moim imieniu.^c **17** To wam przykazuję: Kochajcie jedni drugich.^a

Jezus powodem niechęci

18 Jeśli świat was nienawidzi,^a wiedziecie, że Mnie znienawidził wcześniej niż was.^b **19** Gdybyście byli ze świata, świat kochałby was jako swoją własność; ponieważ jednak nie jesteście ze świata,^a ale Ja was wybrałem ze świata, dlatego was świat nienawidzi. **20** Pamiętajcie o Słowie, które do was skierowałem: Sługa nie jest większy od swego pana.^a Jeśli Mnie prześladowali,^b i was będą prześladować;^c jeśli moje Słowo wypełniali, i wasze będą wypełniać. **21** Jednak to wszystko będą wam czynić ze względu na moje imię,^a gdyż nie znają Tego, który Mnie posłał.^b **22** Gdybym nie przyszedł i nie mówił do nich, nie mieliby grzechu, teraz jednak nie mają dla niego wymówki.^a **23** Kto Mnie nienawidzi,^a nienawidzi tym samym mego Ojca.^b **24** Gdybym nie dokonał wśród nich dzieł,^a których nikt inny nie dokonał, nie mieliby grzechu,^b teraz jednak widzieli je, a mimo to znienawidzili zarówno Mnie, jak i mego Ojca. **25** Lecz musiało wypełnić się Słowo zapisane w ich Prawie: *Znienawidzili Mnie bez powodu.*^a

24^a 5:36; 10:37; 14:11; ^bJ 9:41
25^a Ps 69:5; 109:3

¹ Lub: *Podnosi.*

² Lub: *że przyniesiecie obfity owoc i okażecie się moimi uczniami.*

Zapowiedź nadejścia Ducha Prawdy

26 Gdy przyjdzie Opiekun,^a którego Ja wam przyślę od Ojca, Duch Prawdy,^b który wychodzi od Ojca, ten złoży o Mnie świadectwo.^c **27** Wy jednak także świadczycie,^{a1} gdyż jesteście ze Mną od początku.

Zapowiedź prześladowań

16 Powiedziałem wam o tym,^a abyście nie dali się złamać. **2** Będą was wyłączać z synagog,^a Nadchodzi nawet godzina, gdy każdy, kto was zabije,^b będzie przekonany, że przez to służy Bogu. **3** A będą to czynić, gdyż nie poznali Ojca ani Mnie.^a **4** Lecz mówię wam o tych sprawach, abyście – gdy przyjdzie ich godzina – przypomnieli sobie, że was o nich uprzedziłem.^a Wcześniej nie mówiłem wam o tym, ponieważ byłem z wami. **5** Teraz jednak odchodzę do Tego, który Mnie posłał,^a i nikt z was nie pyta Mnie, dokąd idę.^b **6** Ale ponieważ powiedziałem wam o tym, smutek^a nappełnił wasze serce.^b

Dzieło Ducha Prawdy

7 Lecz Ja mówię wam prawdę:^a Lepiej dla was, abym Ja odszedł. Bo jeśli nie odejdę, Opiekun^b do was nie przyjdzie,^c natomiast jeśli odejdę^d – posłę Go do was. **8** A On, gdy przyjdzie, wykaże, że świat jest w błędzie co do grzechu, sprawiedliwości i sądu: **9** co do grzechu,^a gdyż nie wierzą we Mnie;^b **10** co do sprawiedliwości,^a gdyż odchodzę do Ojca i już Mnie nie zobaczycie; **11** a co do sądu, gdyż na władcę tego świata już zapadł wyrok.^a

12 Mam wam jeszcze wiele do powiedzenia, ale teraz nie jesteście w stanie tego przyjąć.^a **13** Jednak gdy przyjdzie On, Duch Prawdy,^a wprowadzi was we wszelką prawdę,^b ponieważ nie będzie mówił sam od siebie,^c lecz powie o wszystkim,^d co usłyszeli i powiadomi was o tym, co ma nadejść.^e **14** On Mnie uwielbi,^a gdyż z mego weźmie i wam

26^a J 14:16, 26; 16:7; **b** J 14:17; 16:13; **c** J 5:6

27^a Łk 1:2; 24:48; J 19:35; 21:24; Dz 1:8; 5:32; 1J 1:1-2; 4:14

Rozdział 16

1^a J 15:18-27

2^a Iz 66:5; J 9:22, 34; 12:42; **b** Mt 24:9; Dz 26:9-10; Obj 6:9

3^a J 8:19, 55; 15:21; 17:25; 1J 3:1

4^a J 13:19; 14:29

5^a J 7:33; 14:12, 28; 16:17, 28; **b** J 13:36; 14:5

6^a J 16:20-22; **b** J 14:1, 27; 16:22

7^a J 8:45; **b** J 14:16, 26; 15:26; **c** J 7:39; **d** J 20:17

9^a J 8:34; **b** J 3:18; 8:24

10^a Dz 5:31; Rz 4:25

11^a J 12:31

12^a Mk 4:33;

1Kor 3:1-2

13^a J 14:17; 15:26;

1J 4:6; 5:6; **b** Ps 25:5;

1J 1:14, 17; 8:32; 14:6;

1J 2:27; **c** J 14:10;

d J 14:26; **e** Obj 1:1, 19

14^a J 17:5

15^a J 17:10; Kol 2:9

16^a J 7:33; 13:33;

b J 14:18-24; 20:20

20^a Mk 16:10;

Łk 23:27; **b** Mt 28:8;

Łk 24:41; J 20:20

21^a Iz 13:8; 21:3;

26:17; 42:14; Mi 4:9;

Ga 4:19; 1Ts 5:3;

b Dz 13:33; Hbr 1:5

22^a J 16:6; **b** J 14:3;

c Iz 35:10; 66:14;

J 20:20

23^a J 14:20; **b** Mt 7:7;

Mk 11:24; J 14:13-

14; 15:16; Jk 1:5-6;

1J 5:14-15

24^a J 3:29; 15:11;

1J 1:4

25^a Ps 78:2; Ez 21:5;

Mt 13:34; Mk 4:33-

34; J 10:6

26^a J 14:13-14; 15:16

27^a J 14:21, 23;

Rz 5:8; **b** J 3:2; 6:46;

7:29; 8:42; 13:3;

16:28; 17:8

28^a J 8:42;

przekaze. **15** Wszystko to, co ma Ojciec, jest moje,^a dlatego powiedziałem, że z mego weźmie i wam przekaze.

Zapowiedź wielkiej radości

16 Jeszcze chwila^a i nie będziecie Mnie oglądać, i znów chwila – a zobaczycie Mnie.^b **17** Wówczas niektórzy z Jego uczniów pytali jedni drugich: Co znaczą te Jego słowa: Jeszcze chwila i nie będziecie Mnie oglądać, i znów chwila – a zobaczycie Mnie, oraz: Gdy idę do Ojca? **18** Zaczęli się więc zastanawiać: Co to za chwila, o której mówi? Nie rozumiemy, o co Mu chodzi.

19 Jezus rozpoznał, że chcieli Go pytać, i zagadnął: Czy rozważacie między sobą moje słowa: Jeszcze chwila i nie będziecie Mnie oglądać, i znów chwila – a zobaczycie Mnie? **20** Ręczę i zapewniam, wy będziecie płakać i rozpacząć,^a a świat będzie się bawił; wy będziecie smutni, ale wasz smutek zamieni się w radość.^b **21** Kobieta, gdy rodzi, przeżywa trudne chwile, gdyż nadeszła godzina jej porodu.^a Gdy jednak urodzi dziecko,^b nie pamięta o cierpieniu. Przypomina jej radość, że człowiek przyszedł na świat. **22** Podobnie wy teraz przeżywacie smutek.^a Znów jednak was zobaczę^b i będziecie się cieszyć całym sercem,^c a waszej radości nikt was już nie pozbawi.

23 W tym dniu^a o nic też nie będziecie Mnie pytać. Ręczę i zapewniam, o cokolwiek poprosicie Ojca w moim imieniu, da wam.^b **24** Dotąd o nic nie prosiście w moim imieniu. Proście, a otrzymacie, aby wasza radość osiągnęła pełnię.^a

25 Powiedziałem wam o tym w przypowieściach.^a Nadchodzi jednak godzina, gdy już nie będę do was mówił w przypowieściach, lecz wyraźnie opowiem wam o Ojcu. **26** W tym dniu będziecie prosić w moim imieniu,^a a Ja nie będę musiał wstawać się za wami u Ojca. **27** Sam Ojciec kocha was,^a dlatego że wy Mnie pokochaliście i uwierzyliście, że Ja wyszedłem od Boga.^b **28** Wyszedłem od Ojca^a i przyszedłem

¹ Lub: *świadczcie*.

na świat,^b teraz znów opuszczam świat i wracam do Ojca.^c

29 Wtedy Jego uczniowie powiedzieli: Tym razem mówisz wyraźnie, nie używasz żadnej przypowieści. **30** Teraz mamy pewność,^a że wiesz wszystko^b i nie musimy Cię o nic pytać; dlatego wierzymy, że wyszedłeś od Boga. **31** Jezus im odpowiedział: Teraz wieście? **32** Oto nadchodzi godzina, a właściwie już nadeszła, że się rozproszycie,^a każdy do swoich spraw, a Mnie zostawicie samego.^b Ja jednak nie jestem sam, gdyż jest ze Mną Ojciec.^c **33** Powiedziałem wam o tym, abyście we Mnie mieli pokój.^a Na świecie będziecie doświadczać ucisku,^b ale odwagi^c – Ja odniosłem już zwycięstwo nad światem.^d

Arcykapłańska modlitwa Jezusa

17 Po tych słowach Jezus spojrział na niebo^a i powiedział: Ojcze,^b nadeszła godzina! Uwielbij swego Syna, aby Syn uwielbił Ciebie;^c **2** uwielbij tak, jak powierzyłeś Mu władzę^a nad całą ludzkością, aby dał życie wieczne^b tym wszystkim, których Mu dałeś.^c **3** A na tym polega życie wieczne,^a aby znali Ciebie,^b jedynego prawdziwego Boga,^c i Tego, którego posłałeś^d – Jezusa Chrystusa. **4** Ja Ciebie uwielbiłem na ziemi przez to, że wypełniłem dzieło, które mi powierzyłeś do wykonania.^a **5** A teraz Ty, Ojcze, uwielbij Mnie u siebie samego tą chwałą, którą miałem u Ciebie,^a zanim zaistniał świat.^b

6 Objawiłem Twoje imię ludziom, których Mi dałeś ze świata. Byli oni Twoi, dałeś ich Mnie i zachowali Twoje Słowo.^a **7** Teraz już wiedzą, że wszystko, co Mi dałeś, pochodzi od Ciebie, **8** gdyż przekazałem im słowa, które Mi dałeś,^a a oni je przyjęli i są przekonani, że wyszedłem od Ciebie,^b oraz uwierzyli, że Ty Mnie posłałeś.^c

9 Ja wstawiam się za nimi.^a Nie za światem, lecz za tymi, których Mi dałeś, ponieważ są Twoi. **10** I wszystko moje jest Twoje, a Twoje – moje;^a w nich

28^b J 1:9; J 13:1, 3; 16:5, 10, 17;
30^a Mt 16:16;
Mk 15:39; J 1:49;
4:42; 11:27; 20:28;
^b J 2:24-25; 21:17
32^a Za 13:7; Mt 26:31;
^b Mt 26:56; ^c J 8:16, 29
33^a J 14:27; Rz 5:1;
Ef 2:14; Kol 1:20;
^b J 15:20; ^c Dz 27:25;
^d Rz 8:37; 1 J 4:4; 5:4-5

Rozdział 17

1^a J 11:41; ^b Mt 11:25-26; J 11:41; ^c J 7:39; 11:4; 12:16, 23, 28; 13:31-32; 14:13; 15:8; 16:14; 21:19; Dz 3:13
2^a Mt 28:18; J 5:27; Dz 10:38; ^b J 10:28; J 6:37, 65; 17:6, 9, 24; ^c J 6:37, 65
3^a Rz 6:22; Ga 6:8; Tt 1:2; 1 J 2:25; Jd 21;
^b Mt 11:27; Flp 3:10; Kol 2:2-3; Hbr 8:11;
^c Tt 1:9; 1 J 5:20;
^d J 17:8

4^a J 4:34; 5:17

5^a J 1:2; Hbr 1:3;

^b J 8:58

^c 6^a Obj 3:8

8^a J 6:63, 68; ^b J 3:2;

8:42; 13:3; 16:27, 30;

^c J 3:17

9^a Łk 22:32; Hbr 5:7

10^a J 16:15

11^a J 14:18; ^b Flp 4:7;

^c Ga 3:28; ^d J 10:30

12^a J 3:16; 6:39;

10:28; 18:9; ^b J 6:70-

71; 2 Tś 2:3

13^a J 3:29; 15:11;

Rz 14:17; 1 J 1:4

14^a J 15:18-19;

1 J 3:13; ^b J 8:23

15^a Mt 6:13; 13:38;

2 Tś 3:3; 1 J 2:13-14;

3:12; 5:18-19

16^a 1 J 4:4

17^a Rz 15:16;

Ef 5:26; 1 Tś 5:23;

Hbr 2:11; ^b 2 Sm 7:28;

Ps 119:160; J 6:63;

Dz 20:32

18^a J 10:36; ^b J 20:21

19^a Hbr 10:10

20^a J 17:9; ^b Rz 10:17

21^a Jr 32:39; Dz

4:32; Ga 3:28; Ef 4:3;

^b J 10:38; 14:10-11;

^c J 14:20; ^d J 14:3;

Rz 8:1; 1 Kor 1:30

22^a J 1:14; ^b J 10:30

23^a J 14:20; Rz 8:9;

1 Kor 6:17; Ga 2:20;

^b J 16:27

24^a Ef 1:4; ^b J 14:3;

^c J 1:14

25^a Ezd 9:15; Ps 48:11;

97:2; Jr 23:6; 1 J 2:29;

^b J 8:55; 15:21; 16:3;

też jestem uwielbiony. **11** Już niedługo będę na świecie. Lecz oni na nim zostają.^a Ja zaś odchodzę do Ciebie. Ojcze Święty, zachowaj ich^b w Twoim imieniu, które objawiłeś przeze Mnie, aby byli jedno^c – jak My.^d **12** Dopóki z nimi byłem, Ja ich zachowywałem w Twoim imieniu, które objawiłeś przeze Mnie. Strzegłem ich tak, że żaden nie zginał,^a oprócz syna zatracenia,^b zgodnie z zapowiedzią Pisma. **13** Teraz odchodzę do Ciebie, a mówię to wciąż na tym świecie, aby mogli doświadczać pełni mojej radości.^a **14** Ja im powierzyłem Twoje Słowo, a świat ich znienawidził,^a gdyż – podobnie jak Ja^b – nie należą do świata. **15** Nie proszę, abyś ich zabrał ze świata, ale abyś ich ostrzegł od złego.^a **16** Nie należą do świata,^a jak i Ja nie należę do świata. **17** Poświęć ich^a do życia w prawdzie; Słowo Twoje jest prawdą.^b **18** Jak Ty Mnie posłałeś na świat,^a tak Ja ich posłałem na świat^b **19** i za nich poświęcam siebie samego, aby ich życie również było poświęcone prawdzie.^a

20 Wstawiam się nie tylko za nimi,^a ale także za tymi, którzy dzięki ich słowu^b będą wierzyć we Mnie. **21** Pragnę, by wszyscy byli jedno,^a jak Ty, Ojcze, we Mnie,^b a Ja w Tobie.^c Niech oni w nas^d będą jedno, aby świat przez to uwierzył, że Ty Mnie posłałeś. **22** Ja im dałem chwałę,^a którą Mi dałeś, aby byli jedno, jak My jedno jesteśmy.^b **23** Ja w nich,^a a Ty we Mnie; niech się staną doskonali w jedności,¹ aby świat przez to poznał, że Ty Mnie posłałeś i ukochałeś ich tak, jak ukochałeś Mnie.^b **24** Ojcze! Chcę, aby ci, których mi dałeś,^a byli ze Mną tam, gdzie Ja jestem,^b aby oglądali moją chwałę,^c którą Mi dałeś, gdyż obdarzyłeś Mnie miłością przed stworzeniem świata. **25** Ojcze sprawiedliwy!^a Świat wprowadzie Ciebie nie poznał,^b lecz Ja Cię pozna-

¹ Lub: (1) *aby mogli dojrzeć do jedności*; (2) *aby mogli doświadczyć doskonałego zjednoczenia*; (3) *aby mogli osiągnąć doskonałą jedność*.

łem i oni poznali,^c że Ty Mnie posłałeś. **26** Objawiłem im też Twoje imię i jeszcze objawię, aby miłość, którą Mnie obdarzyłeś, była w nich – i Ja w nich.^a

PROCES I UKRZYŻOWANIE JEZUSA Aresztowanie

(Mt 26:36-56; Mk 14:32-52; Łk 22:47-53)

18 Po tych słowach Jezus wraz ze swoimi uczniami udał się na drugą stronę potoku Cedron.^a Był tam ogród, do którego wszedł On i Jego uczniowie. **2** Judasz, który Go wydał,^a również wiedział o tym miejscu, gdyż Jezus często schodził się tam^b ze swoimi uczniami. **3** Judasz^a zatem wziął oddział żołnierzy oraz straż podległą arcykapłanom i faryzeuszom, i przyszedł tam z pochodniami, z lampami i z bronią. **4** Jezus natomiast, świadom^a wszystkiego, co miało Go spotkać, wyszedł do nich i zapytał: Kogo szukacie? **5** Odpowiedzieli Mu: Jezusa z Nazaretu.^a Jezus na to: To Ja jestem.^b A stał z nimi Judasz, który Go wydał. **6** Gdy zatem powiedział im: Ja jestem, cofnęli się i padli na ziemię. **7** Znow więc zapytał ich: Kogo szukacie? A oni powtórzyli: Jezusa z Nazaretu. **8** Wtedy Jezus odpowiedział: Powiedziałem wam, że to Ja jestem. Jeśli więc Mnie szukacie, pozwólcie tym ludziom odejść. **9** W ten sposób spełniły się Jego słowa: Nie utraciłem żadnego z tych, których Mi dałeś.^a **10** Szymon Piotr,^a ponieważ miał miecz,^b wyciągnął go, uderzył sługę arcykapłana i odciął mu prawe ucho. Słudze temu było na imię Malchos. **11** Wówczas Jezus zwrócił się do Piotra: Włóż miecz do pochwy. Czy nie mam pić z kielicha,^a który dał mi Ojciec?

Jezus przed Annaszem

12 W ten sposób oddział wraz z do-wódcą oraz straż żydowska schwyta-li Jezusa, związali Go **13** i najpierw zaprowadzili do Annasza. Był on bowiem teściem Kajfasza,^a który tego roku sprawował urząd arcykapłana.^b **14** To właśnie Kajfasz swego czasu do-

²⁵Mt 11:27; 18:55
²⁶^aJ 14:20; 15:4;
Rz 8:9

Rozdział 18
¹^a2Sm 15:23

²^aJ 6:71; 12:4; 13:2,
21; ^bŁk 21:37

³^aDz 1:16

⁴^aJ 6:64; 13:1, 11

⁵^aMt 2:23; Mk 1:24;
1:46; ^bJ 6:20; 8:24,
28, 58

⁹^aJ 6:39; 17:12

¹⁰^aJ 1:41-42; 6:68;
18:26; ^bŁk 22:38

¹¹^aMt 20:22
¹³^aMt 26:3, 57;
Łk 3:2; J 18:24;
Dz 4:6; ^bMk 14:53;
Łk 22:54
¹⁴^aJ 11:49-51
¹⁵^aMt 26:58;
Mk 14:54;
Łk 22:54-55
¹⁷^aJ 18:25, 27
¹⁸^aJ 21:9;
^bMk 14:54, 67
²⁰^aMt 4:23; 26:55;
J 6:59; 7:14, 26
²²^aMt 5:39; 26:67;
J 19:3; ^bDz 23:2-5
²⁴^aMt 26:3
²⁵^aJ 18:18
²⁶^aJ 18:10

radził Żydom, że lepiej, aby jeden człowiek umarł za lud.^a

Pierwsza porażka Piotra

(Mt 26:69-70; Mk 14:66-68; Łk 22:55-57)

15 Szli zaś za Jezusem Szymon Piotr^a oraz inny uczeń. Uczeń ten był znany arcykapłanowi, dlatego wszedł wraz z Jezusem na dziedziniec arcykapłana. **16** Piotr natomiast stał przy bramie na zewnątrz. Wyszedł więc ten inny uczeń, znajomy arcykapłana, porozmawiał z odźwierną i wprowadził Piotra. **17** Wtedy odźwiernia zapytała Piotra: Czy ty też jesteś jednym z uczniów tego człowieka? Odpowiedział: Nie jestem.^a **18** A stali tam służący i strażnicy. Rozpalili oni ognisko^a i grzali się przy nim, ponieważ było zimno. Również Piotr stał i grzał się w ich towarzystwie.^b

Przesłuchanie Jezusa przez Annasza

(Mt 26:57-66; Mk 14:55-64; Łk 22:66-71)

19 Tymczasem arcykapłan zapytał Jezusa o Jego uczniów i o Jego naukę. **20** Jezus mu odpowiedział: Ja otwarcie przemawiałem do świata. Zawsze uczyłem^a w synagodze i w świątyni, gdzie schodzą się wszyscy Żydzi. Potajemnie nic nie mówiłem. **21** Dlaczego więc Mnie pytasz? Zapytaj tych, którzy słuchali moich słów. Oni wiedzą, co powiedziałem. **22** Po tych Jego słowach jeden ze stojących tam strażników wymierzył Jezusowi policzek,^a mówiąc przy tym: Tak odpowiadasz arcykapłanowi?^b **23** Jezus na to: Jeżeli uważasz, że odpowiedziałem niewłaściwie, uzasadnij to, a jeżeli właściwie, to dlaczego Mnie bijesz? **24** Następnie Annasz odesłał Go związanego do arcykapłana Kajfasza.^a

Kolejne porażki Piotra

(Mt 26:71-75; Mk 14:69-72; Łk 22:58-62)

25 Szymon Piotr stał zaś i grzał się.^a Wówczas go zagadnęli: Czy ty też jesteś jednym z Jego uczniów? Lecz on wyparł się: Nie jestem. **26** Wtedy jeden ze sług arcykapłana, krewny tego, któremu Piotr odciął ucho,^a zapytał:

Czy nie ciebie widziałem z Nim w ogrodzie? **27** Piotr wyparł się ponownie – i zaraz zapiał kogut.^a

Proces Jezusa przed Piłatem

(Mt 27:1-2, 11-25; Mk 15:1-15; Łk 23:1-5, 13-25)

28 Następnie od Kajfasza poprowadzili Jezusa do pałacu namiestnika.^a Było to wczesnym rankiem. Sami jednak nie weszli do środka, aby zachować czystość i moc spożyć Paschę.^b

29 Wówczas Piłat wyszedł do nich i zapytał: Jaki zarzut stawiacie temu człowiekowi? **30** Gdyby On nie był przestępcą^a – odpowiedzieli – nie wydaliłbyśmy Go tobie. **31** Wtedy Piłat powiedział: Weźcie Go wy i osądźcie zgodnie z waszym Prawem.^a Żydzi na to: Nam nie wolno nikogo karać śmiercią. **32** Tak miała się wypełnić zapowiedź Jezusa, w której zaznaczył, jaką śmiercią ma umrzeć.^a

33 Piłat wszedł więc znów do pałacu, przywołał Jezusa i zapytał: Czy Ty jesteś królem^a Żydów? **34** Jezus odpowiedział: Sam od siebie to mówisz, czy też inni powiedzieli ci o Mnie? **35** Piłat na to: Czy ja jestem Żydem? Twój naród i arcykapłani wydali mi Ciebie. Co zrobiłeś? **36** Wtedy Jezus powiedział: Moje Królestwo^a nie jest z tego świata. Gdyby moje Królestwo było z tego świata, moi słudzy walczyliby,^b abym nie został wydany Żydom. Teraz jednak moje Królestwo nie jest stąd. **37** Piłat zauważył: A zatem jesteś królem? Jezus na to: Masz słuszość, jestem królem. Ja po to się urodziłem^a i po to przyszedłem na świat, aby złożyć świadectwo^b prawdzie.^c Każdy, komu bliska jest prawda, słucha mego głosu.^d

38 Wtedy Piłat powiedział: Co to jest prawda?^a Po tych słowach znów wyszedł do Żydów i stwierdził: Ja w Nim nie znajduję żadnej winy.^b **39** Uzgodniliśmy jednak, że wypuszczam wam na Paschę jednego więźnia. Czy chcecie więc, abym wam uwolnił króla Żydów?^a **40** W odpowiedzi zawołali: Nie tego, tylko Barabasa! Barabasz natomiast był przestępcą.^a

27^aJ 13:38

28^aJ 19:9; **b**J 11:55

30^aŁk 53:12

31^aKpł 24:16; J 19:6-7; Dz 18:15

32^aMt 20:19; 26:2; J 3:14; 8:28; 12:32-33

33^aMt 2:2; J 1:49; 12:13, 15

36^a2Sm 7:12-13; Dn 2:44; 7:14; Mt 3:2; Łk 17:21; 19:12, 14; J 6:15; Ef 5:5; Hbr 1:8; Obj 1:9; 20:4, 6; **b**Mt 26:53

37^aMt 2:2; **b**J 3:32; **c**J 1:14, 17; 8:32; 14:6; 17:17; **d**J 8:47; 10:27; 1J 4:6

38^a1Tm 6:13; **b**Łk 23:14, 22

39^aMt 27:15-26; Mk 15:6-15; Łk 23:17-25

40^aDz 3:14

Rozdział 19

1^aPwt 25:3

2^aŁk 23:11

3^aŁk 50:6; 53:5; Mt 26:67; J 18:22

4^aŁk 23:14, 22; J 18:38

6^aJ 19:4; Dz 3:13

7^aKpł 24:16; J 18:31; **b**Mt 26:63-66; J 5:18; 10:33

9^aMt 26:62-63; Mk 14:61; Łk 23:9

11^aJ 10:18; Rz 13:1

12^aDz 17:7

19 Wówczas Piłat kazał odprowadzić Jezusa i ubiczować.^a **2** A żołnierze upletli koronę z cierni, włożyli Mu na głowę i okryli Go płaszczem z purpury.^a **3** Następnie podchodzili do Niego z drwinami: Witaj, królu Żydów! I policzkowali Go.^a **4** Potem Piłat znów wyszedł na zewnątrz i zwrócił się do Żydów: Wyprowadzam wam Go. Chcę, byście wiedzieli, że nie znajduję w Nim żadnej winy.^a **5** Wtedy Jezus wyszedł do nich w cierniowej koronie i w płaszczu z purpury. Oto człowiek! – powiedział Piłat.

6 Na Jego widok arcykapłani i straż zawołali: Na krzyż! Na krzyż! Piłat powiedział: Weźcie Go wy i ukrzyżujcie, ja bowiem nie znajduję w Nim winy.^a **7** Żydzi odpowiedzieli: My mamy Prawo, a według Prawa powinien umrzeć,^a gdyż czynił się Synem Boga.^b **8** Słowa te jeszcze bardziej zaniepokoiły Piłata. **9** Wszedł więc ponownie do pałacu i zapytał Jezusa: Skąd jesteś? Ale Jezus nie dał mu odpowiedzi.^a **10** Wtedy Piłat powiedział: Ze mną nie chcesz rozmawiać? Czyżbyś nie wiedział, że mam władzę Cię wypuścić i mam władzę Cię ukrzyżować? **11** Jezus odpowiedział: Nie miałbyś żadnej władzy nade Mną, gdyby ci to nie zostało dane z góry.^a Dlatego większy grzech ma ten, który Mnie tobie wydał. **12** Odtąd Piłat starał się Go wypuścić, ale Żydzi wołali: Jeśli Go wypuścisz, nie jesteś przyjacielem cesarza. Każdy bowiem, kto czyni się królem, przeciwstawia się cesarzowi.^a **13** Gdy więc Piłat usłyszał te słowa, wyprowadził Jezusa i zasiadł na krześle sędziowskim, w miejscu zwanym *Litostrotos*,¹ a po hebrajsku *Gabbata*. **14** A było to w Dniu Przygotowania Paschy, około południa.² Wtedy powiedział do Żydów: Oto wasz król! **15** A oni zawołali: Precz! Precz! Na

¹ Lub: zwanym *Kamienny bruk*, a po hebrajsku *Wzniesienie*.

² Tj. około godziny szóstej wg ówczesnej rachuby czasu.

krzyż z Nim! Piłat zapytał: Mam ukrzyżować waszego króla? Arcykapłani na to: Poza cesarzem nie mamy innego króla!

Ukrzyżowanie Jezusa

(Mt 27:26-44; Mk 15:15-32; Łk 23:24-43)

16 Wtedy wydał im Go na ukrzyżowanie. Wzięli więc Jezusa, **17** a On dźwigając własny krzyż szedł na tak zwane Miejsce Czaszki, określane po hebrajsku *Golgotą*. **18** Tam Go ukrzyżowali. Wraz z Nim ukrzyżowali też dwóch innych,^a po jednej i po drugiej stronie, Jezusa zaś pośrodku. **19** Piłat kazał ponadto sporządzić i umieścić nad krzyżem napis. Głosił on: Jezus z Nazaretu,^a król Żydów.^b **20** Słowa te przeczytało wielu Żydów, gdyż miejsce, w którym Jezus został ukrzyżowany, znajdowało się blisko miasta,^a a sam napis sporządzony był po hebrajsku, po łacinie i po grecku. **21** Arcykapłani żydowscy zwracali się w tej sprawie do Piłata: Nie pisz – prosili – król Żydów, napisz raczej, że to On sam powiedział: Jestem królem Żydów. **22** Ale Piłat odpowiedział: Co napisałem, to napisałem.

23 Tymczasem, gdy żołnierze ukrzyżowali Jezusa, wzięli Jego szaty i podzielili je na cztery części, dla każdego żołnierza po jednej. Wzięli też tunikę. Tunika jednak nie była szyta, ale cała od góry tkana. **24** Ustalili zatem: Nie rozcinałmy jej. Losujemy, czyja ma być. Tak wypełniło się Pismo, które mówi:

*Rozdzielili między siebie moje szaty,
a o moją tunikę rzucali losy.*^{a1}

Tak właśnie postąpili żołnierze.

25 A blisko krzyża Jezusa stały:^a Jego matka i siostra Jego matki, Maria, żona Klopasa, i Maria Magdalena.^b **26** Gdy Jezus zobaczył swoją matkę^a i stojącego przy niej ukochanego ucznia,^b zwrócił się do matki: Kobieto, oto twój syn! **27** Następnie powiedział do ucznia: Oto twoja matka! I od tej pory ten uczeń wziął ją do siebie.

^{18a}Łk 53:9, 12

^{19a}Mt 2:23; Mk 1:24;
^bMt 2:2

^{20a}Hbr 13:12

^{24a}Ps 22:19
²⁵Mt 27:55-56; Mk 15:40-41; Łk 23:49; ^bMt 27:61; Łk 8:2; J 20:1
^{26a}Mt 12:46; J 2:3;
^bJ 13:23; 20:2; 21:7, 20
^{28a}Ps 22:16
^{29a}Ps 69:22
^{30a}Łk 12:50; J 4:34; 17:4

^{31a}Pwt 21:23; Joz 8:29; 10:26-27
^{34a}Obj 1:7; ^bWj 12:7; Za 13:1; Dz 20:28; Rz 3:25; 1P 1:18-19; 1J 1:7; 5:6; Obj 1:5; 12:11; ^cWj 17:6; Ps 36:9; Jr 2:13; J 3:5; 4:10, 14; 1Kor 10:4; Obj 21:6; 22:1
^{35a}Łk 24:48; J 15:27; 21:24

^{36a}Wj 12:46; Lb 9:12; Ps 34:21
^{37a}Za 12:10; J 19:34; Obj 1:7
^{38a}J 7:13; 9:22; 20:19
^{39a}J 3:1-2; 7:50; ^bWj 30:23; Ps 45:9; Mt 2:11

Wykonało się!

(Mt 27:45-54; Mk 15:33-39; Łk 23:44-48)

28 Następnie Jezus, świadomy, że się już wszystko wykonało, powiedział: Chcę pić.^a I tak wypełniły się słowa Pisma. **29** Stało tam zaś naczynie pełne winnego octu. Owinęli zatem hiczop gąbką nasączoną winnym octem i podali Mu do ust.^a **30** A gdy Jezus spróbował octu, powiedział: Wykonało się!^a Po czym skłonił głowę i oddał ducha.

Okoliczności śmierci Jezusa

31 W związku z tym, że był to Dzień Przygotowania Paschy i chodziło o to, aby ciała nie pozostały przez szabat na krzyżu^a – dzień tego szabatu był bowiem bardzo uroczysty – Żydzi prosili Piłata, aby skazańcom połamano podudzia i usunięto ich ciała. **32** Przyszli więc żołnierze i złamali podudzia pierwszemu oraz drugiemu ukrzyżowanemu wraz z Nim. **33** Gdy jednak podeszli do Jezusa i zobaczyli, że już umarł, nie złamali Jego podudzi, **34** za to jeden z żołnierzy przebił włócznią Jego bok^a i natychmiast wypłynęła krew^b i woda.^c **35** Potwierdza to nacowny świadek.^a Jego świadectwo jest zgodne z prawdą. Jest on przekonany, że mówi prawdę, abyście i wy uwierzyli. **36** To bowiem, co się stało, było wypełnieniem Pisma: *Kość Jego nie będzie złamana*,^a **37** oraz słów innego fragmentu: *Będą patrzeć na tego, którego przebili*.^a

Pogrzeb Jezusa

(Mt 27:57-61; Mk 15:42-47; Łk 23:50-56)

38 Potem Józef z Arymatei, który z obawy przed Żydami^a potajemnie był uczniem Pana, poprosił Piłata, aby pozwolił mu zabrać ciało Jezusa. I Piłat wyraził zgodę. Poszedł więc i zabrał Jego ciało. **39** Przyszedł też Nikodem,^a który kiedyś przybył do Jezusa nocą, i przyniósł około stu funtów² mieszaniny mirry i aloesu.^b

¹ Cytat za G.

² Tj. litr, 11 kg lub 33 kg.

40 Wzięli więc ciało Jezusa i wraz z wonnościami owinięli je w płótna, zgodnie z żydowskim zwyczajem grzebalnym.^a **41** W miejscu zaś, gdzie został ukrzyżowany, był ogród, a w ogrodzie nowy grobowiec, w którym jeszcze nikt nie był złożony. **42** Ponieważ grobowiec ten był blisko, a Dzień Przygotowania chylił się ku końcowi, tam właśnie położyli Jezusa.

Zmartwychwstanie Jezusa

(Mt 28:1-10; Mk 16:1-11; Łk 24:1-12)

20 Pierwszego dnia tygodnia, wczesnym rankiem, gdy jeszcze było ciemno, do grobowca przysłała Maria Magdalena.^a Zobaczyła, że kamień zamykający jego wejście jest odsunięty.^b **2** Pobiegnęła więc do Szymona Piotra^a oraz do drugiego ucznia, do tego, którego Jezus kochał,^b i mówi do nich: Wzięli Pana z grobowca i nie wiemy, gdzie Go położyli. **3** Wyszedł więc Piotr oraz ten drugi uczeń i ruszyli do grobu. **4** Biegli razem. Jednak ten drugi uczeń pobiegł przodem, wyprzedził Piotra i pierwszy dotarł na miejsce. **5** Zajrzał do wnętrza, zobaczył leżące płótna, ale nie wszedł. **6** Zaraz za nim nadbiegł Szymon Piotr. Wszedł do grobowca i zobaczył leżące płótna. **7** Zobaczył też chustę, która okrywała Mu głowę, leżącą nie razem z płótnami, lecz złożoną obok. **8** Za nim wszedł i ten drugi uczeń, który pierwszy przybiegł do grobowca. Zobaczył – i uwierzył. **9** Wciąż do nich nie docierało, że według Pisma^a Jezus ma powstać z martwych.^b **10** Obaj zatem wrócili do siebie.

11 Maria tymczasem stanęła przy grobowcu i płakała. Płacząc nachyliła się, zajrzała do środka **12** i zobaczyła dwóch aniołów w bieli.^a Jeden siedział u wezgłowia, a drugi u nóg, w miejscu, gdzie leżało ciało Jezusa. **13** Kobieto! – zapytali. – Dlaczego płaczesz? A ona: Wzięli mojego Pana i nie wiem, gdzie Go położyli. **14** Gdy to powiedziała, odwróciła się i zobaczyła stojącego Jezusa. Z początku Go jednak nie rozpo-

^{40a}Mt 26:12; Łk 24:12; J 11:44; 20:5, 7

Rozdział 20

^{1a}Łk 8:2; J 19:25; ^bMt 27:60, 66

^{2a}J 1:42; ^bJ 13:23; 19:26; 21:7, 20

^{9a}Ps 16:10; Mt 22:29; Łk 24:27, 45-46; J 2:22; Dz 2:25-31; 13:33-37; ^bRz 1:4; 1Kor 15:4, 20, 23 **12^a**Dz 1:10; 5:19; 10:30

^{14a}Łk 24:16; J 21:4

^{17a}Mt 12:50; Rz 8:29; Hbr 2:10-12; ^bJ 16:7, 16

^{18a}Łk 24:22-23

^{19a}J 7:13; 9:22;

^{19b}J 14:27; 16:33

^{20a}J 19:34; 20:25, 27

^bJ 16:20, 22; ^cJ 14:19; 16:16, 19

^{21a}J 6:11; ^bJ 17:18

^{22a}Rdz 2:7; Ez 37:5;

^{9b}J 7:39; 14:17;

26; 15:26; 16:7, 13;

Dz 2:38; 8:15-17;

19:2; Ga 3:2

^{23a}Mt 16:19; 18:18

^{24a}J 11:16; 14:5; 21:2

^{25a}J 21:7; ^bMk 16:11

znała.^a **15** Wówczas Jezus zwrócił się do niej: Kobieto! Dlaczego płaczesz? Kogo szukasz? Ona natomiast, w przekonaniu, że to ogrodnik, powiedziała: Panie! Jeśli to ty Go przeniosłeś, powiedz mi, gdzie Go złożyłeś, a ja Go zabiorę. **16** Mario! – przemówił Jezus. Ona zaś obróciła się i zawołała po hebrajsku: *Rabbuni!* co znaczy: Nauczycielu! **17** Nie trzymaj Mnie już – zwrócił się do niej – bo jeszcze nie wstąpiłem do Ojca. Idź raczej do moich braci^a i powiedz im: Wstępuję do Ojca mego^b i Ojca waszego, do Boga mego i Boga waszego. **18** Posłała więc Maria Magdalena i oznajmiła uczniom, że widziała Pana. Przekazała im też Jego słowa.^a

Przywilej przebaczenia grzechów

(Mt 28:16-20; Mk 16:14-18; Łk 24:36-49)

19 Nastął już wieczór tego właśnie dnia, pierwszego po szabacie. Uczniowie zeszli się razem, lecz w obawie przed Żydami^a zaryglowali drzwi. I wtedy zjawił się Jezus. Stanął pośród nich i powiedział: Pokój wam!^b **20** Po tych słowach pokazał im ręce i bok.^a Uczniowie ucieszyli się,^b że zobaczyli Pana.^c **21** A Jezus znów im powiedział: Pokój wam! Jak Mnie posłał Ojciec,^a tak i Ja was posyłam.^b **22** Następnie tchnął^a na nich i powiedział: Przyjmijcie Ducha Świętego.^b **23** Grzechy tych, którym je przebaczyć, są im przebaczone, a tych, którym je zastrzymacie, są zatrzymane.^a

Jezus i Tomasz

24 W czasie tego spotkania z Jezusem nie było wśród nich Tomasza,^a jednego z Dwunastu, zwanego Dydymos.¹ **25** Uczniowie przekazali mu zatem: Widzieliśmy Pana.^a On zaś odpowiedział: Jeśli na Jego rękach nie zobaczę śladów gwoździ i ich nie dotknę, i jeśli w Jego bok nie włożę mojej ręki – nie uwierzę!^b

26 Po ośmiu dniach uczniowie znów byli razem, i Tomasz wśród nich.

¹ Lub: zwanego *Bliźniak*.

Wtem, mimo zamkniętych drzwi, zjawił się Jezus,^a stanął pośrodku i powiedział: Pokój wam!^b **27** Potem zwrócił się do Tomasza: Zbliż tu swój palec i obejrzyj moje ręce; zbliż swoją rękę i włóż w mój bok,^a i nie bądź bez wiary, ale wierz.^b **28** Tomasz wyznał: Mój Pan^a i mój Bóg!^b **29** Wtedy Jezus powiedział: Uwierzyłeś dlatego, że Mnie zobaczyłeś? Szczęśliwi, którzy nie zobaczyli, a jednak uwierzyli.^a

Zaproszenie do wiary

30 Wielu też innych znaków dokonał Jezus wobec swoich uczniów.^a Nie zostały one opisane w tej księdze. **31** Te natomiast zostały opisane po to, abyście wierzyli, że Jezus jest Chrystusem,^a Synem Boga,^b i abyście, wierząc, mieli życie w Jego imieniu.^c

Spotkanie nad Jeziorem

21 Potem Jezus znów ukazał się^a uczniom nad Jeziorem Tyberiadzkim.^b Stało się to tak: **2** Byli razem: Szymon Piotr,^a Tomasz zwany Dydimos,^b Natanael z Kany Galilejskiej,^c synowie Zebedeusza^d i dwaj inni spośród Jego uczniów. **3** Szymon Piotr^a powiedział: Idę łowić ryby. A oni mu na to: My też idziemy z tobą. Wyszli więc, wsiedli do łodzi, lecz tej nocy nic nie złowili. **4** A gdy nastał wczesny ranek, Jezus stanął na brzegu. Z początku jednak Go nie rozpoznali.^a **5** Wtem Jezus zawołał w ich stronę: Chłopcy! Nie złowiliście czegoś do zjedzenia?^a Odpowiedzieli: Nie. **6** Wówczas Jezus zawołał: Zarzućcie sieć z prawej strony łodzi, a złowicie. Zarzucili więc i z powodu mnóstwa ryb nie mogli jej już wyciągnąć.^a **7** Wtedy ukochany uczeń^a Jezusa powiedział do Piotra: To Pan! A gdy Szymon Piotr usłyszał, że to Pan, przepasał się szatą – bo był rozebrany jak do pracy – i skoczył do wody.^b **8** Pozostali uczniowie przy-

^{26a}1Kor 15:5;
^b14:27; 20:19

^{27a}Lk 24:40; J 19:34;
20:20; ^bMt 14:31;
16:8; 17:17;
Mk 4:40; Łk 24:25

^{28a}Dz 2:36; 10:36;
Rz 10:12; 14:9;
1Kor 12:3; 2Kor 4:5;
Flp 2:11; ^b1:1; 5:18;
10:33; Rz 9:5; Flp 2:6;
1J 5:20
^{29a}Hbr 11:1; 1P 1:8

^{30a}J 21:25

^{31a}Mt 16:16; Łk 2:11;
J 1:41; 4:25, 29;
7:41-42; ^bŁk 1:35;
J 1:34, 49; 9:35;
10:36; ^cJ 3:15-16, 36;
Rz 1:17; 1J 5:13

Rozdział 21

^{1a}Mk 16:12; ^bJ 6:1

^{2a}J 1:41-42; ^bJ 11:16;
20:24; ^cJ 1:45;
^dMt 4:21

^{3a}Mt 4:18; Łk 5:5

^{4a}Łk 24:16; J 20:14

^{5a}Łk 24:41-42

^{6a}Łk 5:4-7

^{7a}J 13:23; 19:26;
20:2; 21:20; ^bŁk 5:8
^{13a}Mt 14:19; 15:36;
Łk 24:30

^{14a}J 20:19, 26;
^bJ 2:22; Dz 2:24;
Rz 4:25; 8:11

^{15a}Mt 26:33; J 13:37
^{16a}2Sm 5:2; Ez 34:2;
Mt 2:6; Dz 20:28;
1P 5:2

^{17a}J 2:25; 16:30;
Hbr 4:13
^{19a}2P 1:14; ^bMt 4:19;
J 12:26; 13:36

płynęli łódką, ciągnąc sieć z rybami, byli bowiem niedaleko od brzegu, około stu metrów. **9** A gdy wyszli na brzeg, zobaczyli rozniecone ognisko wraz z ułożoną na nim rybą oraz chleb. **10** Jezus zwrócił się do nich: Przynieście kilka ryb z tych, które przed chwilą złowiliście. **11** Szymon Piotr podszedł więc i wyciągnął na brzeg sieć pełną wielkich ryb. Było ich sto pięćdziesiąt trzy. Ale pomimo tak wielkiej ich liczby, sieć się nie porwała. **12** Chodźcie na śniadanie – zaprosił Jezus. A żaden z uczniów nie odważył się Go zapytać: Kim Ty jesteś? Nie mieli żadnych wątpliwości, że to Pan. **13** Tymczasem Jezus podszedł, wziął chleb i dał im – podobnie rybę.^a **14** Było to już trzeci raz,^a jak Jezus ukazał się uczniom po swoim zmartwychwstaniu.^b

Pytanie o miłość

15 Gdy więc zjedli śniadanie, Jezus zapytał Szymona Piotra: Szymonie, synu Jana, czy kochasz Mnie bardziej niż pozostali?^a Odpowiedział: Tak, Panie! Ty wiesz, że Cię kocham. Pan na to: Dbaj o moje jagnięta. **16** Lecz zapytał go znów, po raz drugi: Szymonie, synu Jana, czy kochasz Mnie? Odpowiedział: Tak, Panie! Ty wiesz, że Cię kocham. Pan na to: Paś^a moje owce. **17** W końcu zapytał go po raz trzeci: Szymonie, synu Jana, czy kochasz Mnie? Piotr zasmucił się, że go Pan zapytał już po raz trzeci: Czy kochasz Mnie? I odpowiedział: Panie! Ty wszystko wiesz,^a Ty wiesz, że Cię kocham. Jezus na to: Dbaj o moje owce. **18** Ręczę i zapewniam, gdy byleś młodszy, sam się przepasywałeś i chodziłeś, dokąd chciałeś. Lecz gdy się zestarzejesz, wyciągniesz swoje ręce, a kto inny cię przepasze i poprowadzi, dokąd nie chcesz. **19** W tych słowach chciał zaznaczyć, jaką śmiercią^a Piotr uwielbi Boga. Potem dodał: Chodź za Mną.^b

¹ Lub: *że Chrystusem, Synem Boga, jest Jezus.*

Każdemu inna droga

20 A gdy Piotr się odwrócił, zobaczył, że idzie za nim ukochany uczeń Jezusa,^a ten, który podczas wieczerzy, spoczywając przy Jezusie, zapytał, kto będzie Jego zdrajcą.^b **21** Piotr, widząc go, zwrócił się do Jezusa: Panie, a co z nim? **22** Jezus odpowiedział: A gdybym chciał, by on pozostał,^a aż przyjdę^b – co ci do tego? Ty chodź za Mną!^c **23** Rozeszła się więc między braćmi pogłoska, że ten uczeń nie umrze. Jezus jednak nie powiedział, że nie

20^aJ 19:26-27; 20:2; 21:7; **21^b**J 13:23, 25

22^a1Ts 4:15;

22^bMt 16:27;

1Kor 11:26; Obj 22:12, 20; ^cMt 4:19; J 21:19

24^aJ 15:27; 19:35;

1J 1:2; Obj 1:2

25^aJ 20:30

umrze, lecz: A gdybym chciał, by on pozostał, aż przyjdę – co ci do tego?

Zakończenie

24 Uczniem, o którym mowa, jest piszący tę księgę. On jest świadkiem tych wszystkich wydarzeń, a jego świadectwo jest – jak wiemy – wiarygodne.^a **25** Jezus dokonał też wielu innych rzeczy.^a Gdyby je spisać jedną po drugiej, myślę, że cały świat nie pomieściłby ksiąg pisanych na ten temat.